

IEROMONAH IOAN IAROSLAV

CUM SĂ NE MÂNTUIM?

DUPĂ ÎNVĂȚĂTURA SFINȚILOR PĂRIȚI

[Întreaga pagină](#)

[Carti](#)

[Pagina principală](#)

SCARA ȘI MĂNĂSTIREA SFINȚII ARHANGHELI MIHAIL ȘI GAVRIIL – PETRU VODĂ

2005

<http://sfantulioancelnou.trei.ro/carti.html>

Redactori DAN ICHIMESCU
MANUELA ALEXE
Difuzare DIONISIE TOMOAI
Director MUGUR VASILIU
EDITURA SCARA
Asociația Română pentru Cultură și Ortodoxie
O.P. 54 – C.P. 65, București
telefon 0723.503.406; 0723.046.982
internet www.scara.ro

CUPRINS

- [CUM SĂ NE MÂNTUIM?](#)
- [CUVÎNT ÎNAINTE](#)
- [PARTEA I - DESPRE ADEVĂRATA SPOVEDANIE](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCANINOV - DESPRE CITIREA EVANGHELIEI, A SFÎNȚILOR PĂRINȚI ȘI DESPRE PĂZIREA DE CĂRȚILE CARE CUPRIND ÎNVĂȚĂTURI MINCINOASE](#)
- [Despre citirea Evangheliei](#)
- [Despre citirea Sfinților Părinți](#)
- [Despre păzirea de cărțile care cuprind învățături mincinoase](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE TAINA SPOVEDANIEI](#)
- [Cuvînt înainte](#)
- [Cum trebuie să se pregătească fiecare cînd vrea să se mărturisească](#)
- [Părțile pocăinței](#)
- [Mărturisirea trebuie să se facă la cei mai iscusți duhovnici](#)
- [Cum să-și cerceteze cineva cugetul său](#)
- [Cum trebuie să se mărturisească păcătosul](#)
- [Ce este mărturisirea?](#)
- [Mărturisirea trebuie făcută de bunăvoie](#)
- [Mărturisirea trebuie să fie smerită](#)
- [Mărturisirea trebuie să fie spre învinovățirea ta](#)
- [Mărturisirea trebuie să fie dreaptă](#)
- [Mărturisirea trebuie făcută fără să te rușinezi](#)
- [Păcatele trebuie să fie arătate, fie aici, fie dincolo.](#)
- [Mărturisirea se cuvine să fie plină de hotărîre](#)
- [Ce este împlinirea canonului](#)
- [Pilde ale celor care s-au canonicat pentru păcatele lor](#)
- [Cel ce împlinește canonul său este fiu adevărat al Bisericii](#)
- [Cel ce se pocăiește se cuvine să ceară de la sine un canon mai greu](#)
- [Păcătosul trebuie să-și capete canonul fie aici, în chip vremelnic, fie dincolo, pe veci](#)
- [Cel ce se pocăiește trebuie să se îndepărteze de la Sfînta Împărtășanie](#)
- [Cum să se păzească păcătosul după mărturisire](#)
- [Cuvîntul de pe urmă](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE POCĂINȚĂ](#)
- [Cuvînt în care se arată în ce primejdie se află cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi](#)
- [Ce pagube își pricinuiesc mîntuirii lor cei care păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi și se vor pocăi?](#)
- [Pentru vindecarea celor ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi și se vor pocăi](#)
- [Trei pricini sînt pentru care se cuvine ca durerea inimii să fie necurmată](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE TAINA SPOVEDANIEI](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂINȚĂ](#)
- [CUVINTE ALE SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POCĂINȚĂ](#)
- [ALT CUVÎNT AL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POCĂINȚĂ](#)
- [CUVINTE ALE SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÎTUL - DESPRE PREGĂTIREA PENTRU SPOVEDANIE ȘI SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI - DESPRE ADEVĂRATA POCĂINȚĂ](#)
- [Iubirea noastră pentru păcat](#)
- [Fără frică de Dumnezeu nu te poți păzi de păcat](#)
- [În ce constă adevărata pocăință](#)
- [Ce este moartea și cît de folositoare este pomenirea ei?](#)
- [Sfaturi înțelepte cu privire la pomenirea morții](#)
- [Slavă îndelung-răbdării Tale, Doamne!](#)
- [Cuvînt în săptămîna a patra după Cincizecime](#)

- [Cuvînt în săptîmîna a douăzeci și șaptea după Cincizccime](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÎTUL - DESPRE VIAȚA LĂUNTRICĂ](#)
- [Două cuvinte despre Sfînta Taină a Botezului](#)
- [Cinci învățături despre calea mîntuirii](#)

[I. Viața trăită sub îndrumare](#)

[II. Viața după pravile](#)

[III. Calea îngustă și anevoioasă](#)

[IV. Rîvna spre mîntuire](#)

[Trei cuvinte despre purtarea Crucii](#)

[Cum și cu ce să ne hrănim sufletul, ca să sporească duhovnicește](#)

[Fii asemenea Sfintei Maria Egipteanca în pocăință și în autoîndreptare](#)

- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG - DESPRE DUHOVNICIE](#)

- [Către unul din ucenicii lui cu privire la modul în care poate cineva să recunoască un bărbat sfînt și despre cum sau făcînd ce anume îl va găsi și, după ce a dat de unul ca acesta, cum trebuie să fie față de el](#)

- [Despre cei ce se autohirotonesc învățatori și se investesc ei înșiși în demnitatea apostolică fără harul de sus; și că, înainte de a fi fost născut și luminat de un părinte duhovnicesc, nu trebuie să-i călăuzim sau să-i învățăm pe alții](#)

- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE ADEVĂRATA ASCULTARE](#)

- [XII O viață de ascultare pe lîngă un bătrîn](#)

- [XIII Viața dusă urmărind sfaturile duhovnicești](#)

- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORĂTUL - DESPRE RUGĂCIUNE](#)

- [Cum trebuie să ne rugăm](#)

[Lecția întâi](#)

[Lecția a doua](#)

[Lecția a treia](#)

[Lecția a patra](#)

[Lecția a cincea](#)

- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE RUGĂCIUNE](#)

- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE POST](#)

- [Partea a II-a - Despre păcate](#)

- [CUVÎNTUL AVVEI DOROTEI - DESPRE SMERENIE ȘI ALTE ÎNVĂȚĂTURI FOLOSITOARE DE SUFLET](#)

- [Cuvîntul 1 - Pentru supunere \(ascultare\)](#)

- [Cuvîntul 2 - Pentru smerenie](#)

- [Cuvîntul 3 - Pentru conștiință](#)

- [Cuvîntul 4 - Pentru frica de Dumnezeu](#)

- [Cuvîntul 5 - Nu trebuie a se încrede cineva în înțelepciunea sa](#)

- [Cuvîntul 6 - Pentru neosîndirea aproapelui](#)

- [Cuvîntul 7 - Trebuie să ne defăimăm pe noi înșine](#)

- [Cuvîntul 8 - Pentru ținerea de minte a răului](#)

- [Cuvîntul 9 - Pentru minciună](#)

- [Cuvîntul 10 - Pentru ca să umblăm pe calea lui Dumnezeu cu luare-aminte](#)

- [Cuvîntul 11 - Să tăiem patimile degrabă pînă nu ne obișnuim cu ele](#)

- [Cuvîntul 12 - Pentru frica de muncile cele viitoare și ca cel ce vrea să se mîntuiască să nu se lenevească niciodată de mîntuirea lui](#)

- [Cuvîntul 13 - Pentru ca să suferim ispitele cu mulțumită și fără tulburare](#)

- [Cuvîntul 14 - Pentru săvîrșirea și alcătuirea faptelor celor bune ale sufletului](#)

- [Cuvîntul 15 - Pentru Sfîntul și Marele Post](#)

- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DEPRE SLAVA DEȘARTĂ ȘI DESPRE CREȘTEREA COPIILOR](#)

- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR, LA 1 IANUARIE, LA TĂIEREA ÎMPREJUR A DOMNULUI \(Luca 2, 51\) - DESPRE CREȘTEREA COPIILOR](#)

- [DARUL SFÎNT AL VIETII ȘI COMBATEREA PĂCATELOR ÎMPOTRIVA ACESTUIA](#)

- [Poemul vieții intrauterine a pruncului, dovada „biologică” a intervenției divine în actul procreației.](#)
- [Atitudini creștine față de contracepție, în trecut și astăzi](#)
- [Motivele instaurării sterilității voluntare și consecințele lor](#)
- [Contracepția premergătoare pruncuciderii](#)
- [Avortul, păcatul care pătrunde în visteriile vieții](#)
- [Motivele condamnării avortului de către Biserica Ortodoxă](#)
- [Avortul - opunere vădită la porunca divină a transmiterii vieții](#)
- [Cine sînt vinovații crimei privind avortul?](#)
- [Sensul avortului ca deicid](#)
- [Combaterea avortului propriu-zis](#)
- [Sensul „planificării familiale”](#)
- [MIJLOACE ANTICONCEPȚIONALE](#)

[Manipularea limbajului](#)

[MIJLOACE CONTRACEPTIVE ARTIFICIALE](#)

[1. Spirala \(sterilet n.n.\) sau IUD \(Intra-Uterin-Device\)](#)

[2. Condom-ul sau prezervativul](#)

[3. Spermicide sub forma de supozitoare, săruri, alifii, spray-uri, tampoane](#)

[4. Sterilizarea bărbatului și a femeii](#)

[5. Efectul depresiv asupra ovulației și cel de avort timpuriu exercitat de pilula anti-baby](#)

[6. Un alt efect ucigător al pilulei cu hormoni artificiali: factorul tubar sau transportul încetinit al ovulului fecundat în trompele uterine](#)

[CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE VRĂJITORIE](#)

[De ce au căzut creștinii în vrăjitorii](#)

[Că cei care fac sau cer vrăjitorii se leapădă și tăgăduiesc pe Hristos și se însoțesc cu diavolul](#)

[Că demonii nu pot să vindece, ci omoară](#)

[Că demonii, chiar dacă vindecă trupul cu îngăduința lui Dumnezeu, îl însănătoșesc ca să omoare sufletul. Pilde](#)

[ale celor care s-au îmbolnăvit și nu au chemat vrăjitori](#)

[Că vrăjitorii și vracii, deși rostesc numele lui Dumnezeu, trebuie îndepărtați](#)

[Cei bolnavi trebuie să alerge la Hristos și la Sfinți, și nu la vrăjitori. Că mare nerecunoștință arată creștinii cînd părăsesc pe Hristos, Sfinții și Biserica și merg la vrăjitori](#)

[Chiar dacă vrăjitorii ar putea într-adevăr să dea sănătate, tot trebuie să-i îndepărtăm](#)

[Că numai Dumnezeu descoperă cele tainuite. Că Îngerii și oamenii cunosc cele tainuite de la Dumnezeu. Că demonii nu cunosc cele tainuite](#)

[Că demonii nu descoperă soarta omului, nu cunosc limpede cele ce țin de fire și de voința slobodă și, chiar cunoscînd adevărul, nu-l dezvăluie](#)

[Cum de prezic demonii unele lucruri și se întâmplă](#)

[Comorile sînt în mîna lui Dumnezeu și le dă cui vrea. Iar creștinii trebuie să alerge la Dumnezeu și la Sfinți ca să le dezvăluie ce au pierdut](#)

[Că diavolul trebuie să se teamă de creștini, și nu creștinii de diavol. După cum vor creștinii, diavolul devine mare sau mic](#)

[Că demonii fac ceea ce li se poruncește, iar fără încuviințarea lui Dumnezeu nu fac rău nici oamenilor, nici animalelor. Că demonii nu se supun diavolului fără încuviințarea lui Dumnezeu](#)

[Ce pedepse dă Dumnezeu vrăjitorilor](#)

[La ce pedepse supun pe vrăjitori canoanele](#)

[Ce trebuie să facă creștinii ca să se păzească de vrăjitorii](#)

[CUVÎNTUL CUVIOSULUI PAISIE AGHIORITUL - DESPRE VRĂJITORIE](#)

[Vrăjitorii folosesc și diferite lucruri sfînte](#)

[Lucrările diavolești și vrăjitorești](#)

[Diavolul niciodată nu poate face binele](#)

[Cînd prind vrăjile](#)

[Cum se dezleagă vrăjile](#)

[Împreună-lucrarea vrăjitorilor cu diavolii](#)

- [Cu mândria luciferică omul se poate îndrăci](#)
- [Îndrăcitiile reactionează la orice este sfânt](#)
- [Ajutor pentru cei îndrăciți](#)
- [Despre exorcisme](#)
- [Îndrăcitiile suferă mucenicia](#)
- [Visele sînt înșelătoare](#)
- [Atenție la vedenii](#)
- [Harismele ieftine ale celor înșelați](#)
- [Metempsihoză](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂSĂTORIE](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE DESFRÎNARE](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POFTA TRUPEASCĂ](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI EFREM SIRUL - DESPRE CUM SE BIRUIE DRACUL CURVIEI](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE CE SE CADE A FACE CINEVA CÎND VA FI RĂPIT CU OCHII](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN CASIAN - DESPRE DUHUL CURVIEI ȘI AL POFTEI TRUPEȘTI](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCANINOV - DESPRE CURĂȚIE](#)
- [DESPRE DIVORȚ DUPĂ CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI](#)
- [ALT CUVÎNT AL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂSĂTORIE](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE IERTAREA ȘI IUBIREA VRĂJMAȘILOR](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI SILUAN ATONITUL- DESPRE IUBIREA VRĂJMAȘILOR ȘI DESPRE SMERENIE](#)
- [Tânjirea după Dumnezeu](#)
- [Despre smerenie](#)
- [Despre pace](#)
- [Despre har](#)
- [Despre voia lui Dumnezeu și libertatea omului în Dumnezeu](#)
- [Despre pocăință](#)
- [Despre iubire](#)
- [Despre monahi](#)
- [Despre ascultare](#)
- [Despre războiul duhovnicesc. Marea știință](#)
- [Despre gânduri și înșelare](#)
- [Despre părintele Stratonik](#)
- [Gînduri, sfaturi și observații ascetice](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI - „CU SMERENIA SĂ BIRUIEȘTI DUȘMĂNIA”](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN IACOB HOZEVITUL - DESPRE PĂCATUL DEZNĂDEJDII](#)
- [CUVINTE ALE SFINȚILOR PĂRINȚI - DESPRE ÎMPĂRTĂȘIREA CU VREDNICIE ȘI CU NEVREDNICIE](#)
- [Tîlcuire a Sfîntului Teofilact al Bulgariei la zicerea Apostolului: Așadar, oricine va mîncă pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie... \(1 Corinteni 11, 27-31\)](#)
- [CUVINTE ALE SFÎNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG - DESPRE ÎMPĂRTĂȘANIA CU VREDNICIE ȘI NEVREDNICIE](#)
- [Cuvîntul al IV-lea. Despre pocăință și umilință și din ce lucruri le poate cîștiga cineva. Despre lacrimi fără de care nu este cu putință a ajunge cineva la curăție și nepătimire](#)
- [Cuvîntul al V-lea. Despre pocăință; și că nu este de ajuns pentru curățirea sufletului numai să împărțim averile noastre, nici numai să ne lipsim de lucruri, dacă nu vom cîștiga și plînsul. Despre izgonirea lui Adam. Și că dacă s-ar fi pocăit după ce a călcat porunca, nu ar fi fost scos din Rai. Ce mare bine a adus pocăința lui, după cădere. Despre a doua venire a Domnului și despre osîndirea păcătoșilor. Muștrări celor ce trăiesc în răutate și fățarnicie.](#)

- [Cuvîntul al VIII-lea. Învățătură către cei ce de curînd s-au lepădat de lume, despre pocăință și despre începutul unei vieți vrednice de laudă. Cum să se poarte cel ce se pocăiește. Despre lacrimi și umilință](#)
- [Cuvîntul al XXXII-lea. Să nu zicem că acum este cu neputință celui ce vrea, să se ridice la culmea virtuții și să fie asemenea cu Sfinții de altădată. Tot cel ce învață cele potrivnice Sfințelor Scripturi este dascălul unei noi rătăcirii pentru cei ce-l ascultă. Despre lacrimi, că ele în chip firesc ne sînt la îndemînă](#)
- [Cuvîntul al XXXIII-lea. Cum să prăznuim sărbătorile și ce simbolizează cele ce facem noi în sărbători. Cuvînt împotriva celor ce fac din ele prilej de laudă. Despre cei ce se împărtășesc cu vrednicie sau cu nevrednicie și ce deosebire este între ei. Cum se unește sau nu se unește omul cu Dumnezeu în Sfînta Împărtășanie](#)
- [Despre pocăință și care sînt cele ce trebuie să le facă cel ce mai întîi a căzut în păcat și s-a obișnuit cu el, iar mai apoi s-a mărturisit și pune început pocăinței](#)
- [CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN CASIAN - DESPRE CELE OPT GÎNDURI ALE RĂUTĂȚII](#)
- [I Despre înfrînarea pîntecelui](#)
- [II Despre duhul curviei și al poftii trupești](#)
- [III. Despre iubirea de argint](#)
- [IV. Despre mînie](#)
- [V. Despre întristare](#)
- [VI. Despre trîndăvie](#)
- [VII. Despre slava deșartă](#)
- [VIII. Despre mîndrie](#)
- [ÎNDREPTAR DE SPOVEDANIE PE VÂRSTE ȘI STĂRI DUHOVNICEȘTI](#)
- [Spovedania copiilor de 6-7 ani](#)
- [Spovedania copiilor între 8-12 ani](#)
- [Spovedania elevilor \(13-18 ani\)](#)
- [Spovedania tinerilor care doresc să se facă preoți sau să intre în viața monahală](#)
- [Spovedania tinerilor necăsătoriți](#)
- [Spovedania generală a celor căsătoriți](#)
- [Spovedania credincioșilor sporți duhovnicește](#)
- [Spovedania femeilor gravide care merg la maternitate](#)
- [Spovedania bătrînilor și bolnavilor în stare gravă](#)
- [Spovedania bolnavilor paralizați care nu pot vorbi](#)
- [Spovedania orfanilor, handicapatilor, infirmilor și cerșetorilor](#)
- [Spovedania văduvelor și văduvilor](#)
- [Spovedania celor ce revin la ortodoxie](#)
- [Spovedania ateilor și păgînilor care se întorc la Hristos și primesc Botezul Ortodox](#)
- [Spovedania creștinilor care au făcut păcate foarte grele în viață](#)
- [Spovedania femeilor care au făcut păcate mari în viață](#)
- [Anexe](#)
- [Să nu ne împărtășim cu nevrednicie!](#)
- [Despre actualitatea sfîntelor canoane](#)
- [Grija de căpetenie](#)
- [Să ne silim a fi noi înșine!](#)

CUVÎNT ÎNAINTE

După Sfinții Părinți, cel mai important lucru pe care ar trebui să-l facem - atât în bolile trupești, cât și în cele duhovnicești, ultimele de altfel fiind cauzele primelor - este să ne spovedim cum trebuie (Sfântul Nicodim Aghioritul) și la cine trebuie (Sfântul Simeon Noul Teolog). Spovedania este cheia mântuirii - cum spunea unul dintre cei mai mari duhovnici din zilele noastre. Spovedania adevărată - pentru că este și una mincinoasă, din nefericire des întâlnită azi, și este așa pentru că cei ce o fac, și duhovnicii, și penitenții nu țin seama de voia lui Dumnezeu din *Sfînta Scriptură* și de canoanele și scrierile Sfinților Părinți - spovedania adevărată, așadar, ar trebui să fie lucrul de care să ne aducem aminte unul altuia cât mai des, în fiecare zi. Din sfaturile preoților, și mai ales ale duhovnicilor, și chiar din discuțiile mai scurte pe care aceștia le-ar avea cu cineva, îndemnul către spovedanie ar trebui să nu lipsească. Atît doar că ar trebui să le aducă aminte mereu celor pe care îi îndeamnă la aceasta că spovedania trebuie făcută cum o cer Sfinții Părinți și la acei duhovnici care pot să ducă spre mîntuire sufletele noastre. Fără adaosul acesta foarte important, îndemnul la spovedanie este, dacă am judeca trupește, ca și cum ai îndemna pe cineva la un medic care nu știe medicină și face mai mult rău bolnavului, ucigîndu-l cu zile cum se zice.

Spovedania adevărată - și adesea vom folosi zicerea aceasta, avînd în vedere că destui fac o spovedanie mincinoasă și nemîntuitoare - ne ajută să ieșim întăriți duhovnicește din necazurile de tot felul și din ispitele noastre, fiind răspunsul la toate problemele pe care le avem. Ea este adevăratul medicament universal. Însă, după cum spun Sfinții Părinți și pe ei îi vom cita mereu, fiind singurul izvor adevărat de la care ne putem adăpa duhovnicește, spovedania „s-a făcut astăzi (așadar încă de acum vreo două veacuri) [...] o taină prea puțin folositoare” - după cum spune Sfântul Nicodim Aghioritul. Cei mai mulți dintre creștini se mărturisesc rar (o dată pe an sau cel mult în cele patru posturi), iar alții și mai rar (la cîțiva ani o dată) și nici atunci nu o fac cum trebuie și la cine trebuie, cum am mai spus. Căci tot Sfântul Nicodim Aghioritul zice: „Alții - majoritatea zicem noi, vîzînd realitatea tristă din zilele noastre - e adevărat că se mărturisesc, însă nu precum se cuvine, pentru că nu se spovedesc cu cea mai cuviincioasă cercetare a conștiinței și a păcatelor lor, nici cu zdrobirea și umilința cea trebuincioasă, nici cu o voință hotărîtoare ca de acum înainte să nu mai păcătuiască, nici cu facerea canonului care se cuvine - căci acestea toate alcătuiesc mărturisirea cea plăcută lui Dumnezeu.” De aceea, în chip cu totul deosebit trebuie să ne facem un obicei din a ne cerceta conștiința în fiecare seară cu privire la păcatele săvîrșite în timpul zilei, avînd în vedere în chip deosebit cele șapte păcate de moarte (după unii Sfinți Părinți, opt), din care - după Sfinții Părinți - se nasc toate celelalte păcate. Apoi, în urma cercetării conștiinței, să vedem care sînt cele mai grave dintre păcatele noastre, să vedem pricinile lor și să ne străduim cu toată puterea a le părăsi, înlocuindu-le cu faptele bune opuse lor. Trebuie să fim convinși că, dacă nu fugim mai întîi de pricinele păcatelor, nu o să sporim duhovnicește.

Din nefericire pentru noi toți, cercetarea conștiinței sau luarea aminte la sine - care erau lucruri de căpetenie la Sfinții Părinți (vezi la Sfântul Ioan Gură de Aur, la Avva Dorotei, la Sfântul Simeon Evlaviosul, la Sfântul Ignatie Briancianinov și la alții) - nu mai este prețuită astăzi. Rari sînt duhovnicii care cer fiilor lor duhovnicești să se cunoască bine pe sine sau fac din lucrul acesta parte din canonul dat la spovedanie. De aceea, credincioșii nu înaintează duhovnicește, sau prea puțini se folosesc de taina spovedaniei, deși unii se spovedesc mai des. Așa se face că mulți își văd păcatele mai grosiere, adică cele trupești, dar pe cele mai subțiri și mai greu de biruit (precum sînt mîndria și slava deșartă) puțini și le văd. Și aceasta tocmai pentru că aceste păcate subțiri presupun paza minții și rugăciune de toată vremea („Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă pe mine păcătosul!”) și cercetarea zilnică a conștiinței. Unii nu și le văd pînă în ultima clipă a vieții lor, punîndu-și în pericol mîntuirea. Nu degeaba Sfântul Simeon Noul Teolog cerea în învățăturile sale ca „încă din copilărie orice om să învețe a se cunoaște pe sine, să cunoască ce este și cum își va sfîrși viața.” (*Țelul vieții creștine*, Editura Anastasia, 1996). Dar cauza principală a spovedaniilor nefolositoare de suflet stă în faptul că creștinii zilelor noastre nu-și tratează bolile sufletului precum pe acelea ale trupului. Căci, dacă se îmbolnăvesc trupește, caută să meargă la cei mai mari doctori; însă, cînd e vorba de bolile sufletești, prea puțin simțindu-le gravitatea sau nemaismînd-o de loc, ei se spovedesc la oricine, iar nu la duhovnici iscusiți (adică cei care canonisesc după *Canoanele Sfinților Părinți*).

Dat fiind cele zise mai sus, ne-am gândit să strângem în lucrarea de față sfaturile mai multor Sfinți Părinți în legătură cu adevărata spovedanie. Facem aceasta pentru că puțini sînt acei creștini care citesc scrierile acestea în întregime, și de aceea le-am adunat aici într-o formă prescurtată.

Cartea cuprinde două părți. În prima, am pus scrieri de ale Sfinților Părinți ce ne vorbesc despre adevărata spovedanie, iar în cea de a doua scrieri în care ni se vorbește despre unele păcate mari, generalizate astăzi și despre chipul în care ne putem izbăvi de ele.

La începutul primei părți, am pus un cuvînt al Sfîntului Ignatie Briancianinov (din *Experiențe ascetice*, volumul I) despre influența covârșitoare (în bine sau în rău) asupra sufletului nostru a ceea ce citim. Din acest cuvînt, încheierea Sfîntului Ignatie cu privire la cărțile bune de citit e de o deosebită însemnătate: „**Semnul după care recunoaștem că o carte este cu adevărat folositoare de suflet e acela că a fost scrisă de un sfînt scriitor, mădular al Bisericii de Răsărit, încuviințat și recunoscut de Sfînta Biserică.**”

După cuvîntul Sfîntului Ignatie Briancianinov, urmează două cuvinte ale Sfîntului Nicodim Aghioritul, adunate din scrierile mai multor Sfinți Părinți, cuvinte pe care, dacă le-am citi încît să le știm pe dinafară, am ajunge, cu timpul, să și punem în lucrare povățuirile cuprinse într-însele, dacă vrem cu adevărat să ne mîntuim. (De fapt, e nevoie ca toată cartea să fie citită cu atîta stăruință, încît să ajungem a pune în faptă cele cuprinse într-însa. Căci - după Sfinții Părinți - spovedania adevărată ne face să ne schimbăm viața cu totul, încît, dacă tovarășii noștri de păcate ne-ar întîlni după un timp, să nu ne mai recunoască - cum zice Sfîntul Teofan Zăvorîtul într-unul din cuvintele din cartea de față.)

În prima scriere a Sfîntului Nicodim Aghioritul, trebuie luat aminte la faptul că împlinirea canonului dat la spovedanie este neasemuit de însemnată pentru mîntuire. Lăsînd la o parte faptul că cei mai mulți dintre creștinii zilelor noastre sînt împărtășiți deși nu-și fac canonul - lucru foarte grav, pentru că se împărtășesc spre a lor osîndă veșnică (vezi articolul „Să nu ne împărtășim cu nevrednicie” din *Glusul Monahilor* nr. 8, 2004, vezi Anexa) - nici canonul dat de mulți duhovnici ai zilelor noastre nu mai este ceea ce ar trebui să fie. Canonul a ajuns astăzi ceva neînsemnat, deși ar trebui să fie lucrul cel mai important cu putință. După Sfîntul Nicodim Aghioritul, el trebuie făcut fie în viața aceasta, în chip vremelnic, fie în viața viitoare, în chip veșnic. Se ajunge pînă acolo încît canonul constă acum mai mult din aducerea de lumînări, untdelemn, vin și prescuri la altar, ceva rugăciuni scurte, zise de cîteva ori pe zi și atît. Și aceasta deși canonul ar trebui să conste - după Sfinții Părinți - într-o foarte bună cunoaștere de sine prin cercetarea zilnică a conștiinței, pentru a putea lupta cu patimile din noi, în primul rînd cu cele mai grave (vezi Sfîntul Teofan Zăvorîtul), pînă ce le părăsim desăvîrșit și a pune în locul lor faptele bune opuse acestora, cu acceptarea opririi de la Sfînta Împărtășanie, acolo unde o cer Sfintele Canoane. De asemenea, din canon fac parte rugăciunile, metaniile, postirile, milosteniile, citirea cărților sfinte și alte lucruri folositoare de suflet. Foarte importantă este, ca parte din canon, oprirea de la Sfînta Împărtășanie, acolo unde Canoanele Sfinților Părinți o cer, după cum vedem și din primul cuvînt al Sfîntului Nicodim Aghioritul. Din nefericire, cu greu se mai poate vorbi în zilele noastre despre oprirea de la Sfînta Împărtășanie. Ar trebui poate ca, atunci cînd se citesc rugăciunile de dezlegare a păcatelor, să nu mai zicem: „Cîte veți lega pe pămînt, vor fi legate și în ceruri. Și, cîte veți dezlega pe pămînt, vor fi dezlegate și în ceruri,” ci doar: „Cîte veți dezlega pe pămînt, vor fi dezlegate și în ceruri.” Pentru că, în practică, mulți duhovnici nu mai fac decît lucrul acesta, adică dezleagă numai, deși în majoritatea cazurilor ar trebui să facă dimpotrivă, adică să-i oprească pe fiii lor duhovnicești de la Sfînta Împărtășanie, date fiind păcatele lor. Astfel de duhovnici, împreună cu susținătorii lor care cred că se vor mîntui fără să-și schimbe viața, se îndreptățesc spunînd că Sfintele Canoane ar fi învechite și nepotrivite zilelor noastre. Lucrul acesta este cum nu se poate mai neadevărat (vezi „Actualitatea Sfintelor Canoane” din *Glusul Monahilor*, februarie 2004). În cursul istoriei Bisericii, mulți duhovnici sfinți au fost prigoniți tocmai pentru că au ținut la canoane. Iată ce ne spune Sfîntul Simeon Noul Teolog chiar despre sine: „Diavolul și-a ridicat asupra mea slugile lui și duce război cu mine, ca să încetez a mai vesti în cuvinte, și a face cu fapta poruncile *Evangeliei* și ale Apostolilor și a mă strădui să înnoiesc viețuirea evanghelică care s-a învechit oarecum și a ajuns disprețuită, ca oamenii să nu mai aibă îndrăzneală că pot să se mîntuiască fără să primească harul Duhului Sfînt, și fără nepătimire, și să se amăgească fără să-l primească și să piară. De aceea, în loc să-mi datoreze multă recunoștință pentru că le spun și-i îndemn să vină la desăvîrșirea virtuții, aceștia mă învinuiesc, mă urăsc și-și întorc spatele la mine. Și m-au predat foamei, setei și morții, fiindcă nu-i amăgesc și nu le spun: «Îndrăzniți! Toți ne vom mîntui fără osteneală sau chinuri și fără pocăință și păzirea întocmai a poruncilor lui Dumnezeu!» Cei ce spun acestea răstoarnă toată învățătura lui Hristos și a Apostolilor Lui.”

În zilele noastre, am ajuns la o așa nesimțire duhovnicească, încît judecăm împotriva a ceea ce ne-a învățat Dumnezeu prin gura Sfinților Părinți și, datorită apostaziei generale în care ne ducem viața, nici nu ne mai vedem păcatul. Tot în această scriere a Sfîntului Nicodim Aghioritul vom vedea cîtă însemnătate are vederea păcatelor [proprii](#)

, pentru a avea neîncetată osîndire de sine, pentru a fugi de pricinile păcatelor, pentru a ne spovedi des și mai ales pentru a înțelege gravitatea păcătoșeniei noastre.

În acest sens, contrar a ceea ce se spune de către destui duhovnici - că, dacă au fost mărturisite, păcatele nu mai trebuie spuse niciodată - Sfîntul Nicodim Aghioritul sfătuește ca fiecare creștin să facă o spovedanie generală măcar o dată pe an și mai ales cînd schimbă duhovnicul.

În cea de-a doua scriere a Sfîntului Nicodim Aghioritul, acesta ne vorbește mai mult despre ceea ce ar trebui să facem după spovedanie. Și zice, pentru tămăduirea păcatelor, nu ajunge doar împlinirea unui canon ușor și nici mărturisirea cu oarecare umilință, dacă creștinul nu luptă mai întîi pentru părăsirea păcatului cu fapta. Sfîntul Nicodim vorbește mereu despre pagubele pe care și le „pricinuesc mîntuirii lor cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi și se vor pocăi.” Și arată (ca dealtfel toți Sfinții Părinți) că mărturisirea adevărată trebuie să ducă la părăsirea păcatelor și la înlocuirea lor cu faptele bune opuse lor. Pocăința adevărată - după Sfîntul Nicodim Aghioritul - trebuie neapărat făcută „după canoanele Bisericii.” Conștientizarea foarte clară a păcatelor și părerea de rău pentru ele cu durerea inimii (fără a ajunge la deznădejde însă) trebuie să persiste mereu în sufletul creștinului ce vrea cu adevărat să se mîntuiască. După Sfîntul Nicodim, ca și după Sfîntul Marcu Ascetul și alți Sfinți Părinți, pocăința este o stare sufletească ce ține pînă la sfîrșitul vieții noastre. Sfîntul Marcu Ascetul zice că „lucrul pocăinței se țese din aceste trei fapte bune: din a-ți veghea gîndurile, a te ruga neîncetat și a suferi scîrbele ce vin asupra ta” (vezi în legătură cu luarea aminte articolul „Grija de căpetenie” din revista *Glasul Monahilor*, noiembrie 2004).

Avem apoi patru cuvinte ale Sfîntului Ioan Gură de Aur. În primul dintre ele, pe care l-am numit *Despre taina spovedaniei*, ni se vorbește despre nevoia cercetării bolii sufletești, în vederea tămăduirii ei. În acest cuvînt ni se atrage atenția - fapt de care iau aminte puțini dintre creștinii zilelor noastre - că și păcatele socotite de noi mici și neînsemnate ne pot aduce osînda veșnică.

În cel de-al doilea cuvînt, numit *Despre căință*, Sfîntul Ioan Gură de Aur ne face să înțelegem cît de păcătoși sîntem, fiecare dintre noi. Lucru vrednic de luat aminte, pentru că adesea noi zicem că nu prea avem păcate grele, asemenea „celorlaltî.” Pentru Sfîntul Părinte, noi sîntem niște luptători împotriva poruncilor lui Hristos și-I purtăm o ură neîmpăcată. Noi zicem că viața dusă după voia lui Dumnezeu este astăzi cu neputință și tocmai pentru aceasta ne mustră Sfîntul Părinte. Și spune că facem toate relele pentru că ne trîndăvim, nepunîndu-ne mintea la lucru, lăsîndu-l pe vrăjmașul diavol să facă ceea ce vrea cu noi.

În cel de-al treilea cuvînt, *Despre pocăință*, Sfîntul Ioan Gură de Aur ne vorbește despre faptele bune pe care trebuie să le facem pentru a săvîrși adevărata pocăință, aducînd dovezi *din Vechiul și Noul Testament*. Și zice că trebuie să ne mărturisim păcatele, să ni le plîngem, să ne smerim, să facem milostenie săracilor, să ne mulțumim cu foarte puțin în ceea ce privește viața trupească (căci de puține este nevoie pentru aceasta) să ne rugăm, să postim... (iar postul trebuie să fie nu doar trupesc, ci și duhovnicesc, de pildă fuga de „teatre” - azi: televizor, calculator, filme, concerte, discoteci etc. - lucruri prin care intră în suflet cele mai multe dintre patimi și mai ales curvia). Apoi, trebuie să ajungem să smulgem patimile din rădăcină, anume să nu le mai facem nici măcar cu închipuirea. Căci noi, cei din Legea Harului, vom fi și mai aspru pedepsiți decît cei ce au păcătuit în Legea Veche, dar și mai mult răsplățiți dacă vom viețui după voia lui Dumnezeu. Iar timpul pocăinței noastre este acum, în viața aceasta pămîntească. Mare trebuie să ne fie teama dacă nu am apucat a ne pocăi cu adevărat, înaintea sfîrșitului vieții noastre. Păcatul e adevăratul rău și pricina supărărilor, tulburărilor, războaielor, bolilor, pagubelor, al tuturor suferințelor greu de vindecat ce vin peste noi. Însă, dacă le vom îndura fără cîrtire pe toate, mulțumind lui Dumnezeu, păcatele noastre ne vor fi șterse.

În al patrulea cuvînt, *Alt cuvînt despre pocăință*, Sfîntul Ioan Gură de Aur ne vorbește despre covîrșitoarea însemnătate pentru mîntuire a cercetării zilnice a conștiinței. Și arată că nu este de ajuns a zice „sînt păcătos”, ci trebuie să ne aducem aminte de fiecare păcat în parte. Doar așa, conștientizînd starea noastră de oameni bolnavi sufletește, ne vom putea apuca cu tărie a face și ceea ce ne poate vindeca. Dumnezeu, în nemărginita Sa bunătate și

milostivire, ne poate reășeza, dacă facem pocăința adevărată, în starea de dinainte de păcătuire, vindecându-ne desăvârșit.

O altă lucrare foarte importantă pentru spovedanie și pocăință este cea a Sfântului Teofan Zăvorîțul, intitulată *Pregătirea pentru Sfînta Spovedanie și Împărtășanie*. În această scriere, Sfîntul Părinte stăruie mult să nu ne îndreptățim pe noi înșine, să ne vedem păcatele și să ne defăimăm, să ne osîndim și să ne ocărîm mereu, fără cruțare, dar și fără a ajunge la deznădejde. El ne arată chipul în care vrăjmașul ne atacă sufletele și ceea ce trebuie să facem pentru a ne apăra și a ne izbăvi de săgețile lui. Important este ca noi înșine să nu voim să ne îndulcim cu gîndurile păcătoase, ci să le respingem numaidecît ce le vedem. Dacă vom îndepărta gîndurile păcătoase neconținut, vrăjmașul nu va putea să ne facă nimic. Și după Sfîntul Teofan trebuie să ne străduim, cît timp viețuim pe pămînt, să punem în locul păcatelor săvîrșite faptele bune potrivnice acestora. Trebuie să ne luptăm - zice și el - mai întîi cu patima de căpetenie pe care o vedem în noi înșine în urma cercetării zilnice a conștiinței. Să întrebuițăm - zice - toate mijloacele duhovnicești pentru a ne despietri inima. Trebuie - zice el - să ne știm păcatele foarte limpede „socotite și numărate.” Iar pentru aceasta e nevoie să avem mereu în față poruncile lui Dumnezeu, spre a ne oglindi în ele și a ne vedea păcătoșenia. În ceasul în care ne spovedim trebuie să mărturisim cu sinceritate tot ce ne face de rușine înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Rușinîndu-ne, dar spunînd toate păcatele înaintea duhovnicului, vom scăpa de rușinea înaintea întregii omeniri la Judecata de Apoi. Un lucru foarte important de reținut, pe care ni-l face cunoscut Sfîntul Teofan Zăvorîțul, de care prea puțini știau, este chipul în care putem ieși din nesimțirea duhovnicească. Ieșirea stă în a vorbi mereu cu noi înșine și cu Dumnezeu prin rugăciune (vezi și la Sfîntul Ignatie Briancianinov, în *Experiențe ascetice*, volumul III), tocmai pentru a fi mereu ocupați duhovnicește și a nu da putință de intrare în suflet a vrăjmașului nostru.

Un alt lucru important în scrierea de care vorbim (întîlnit și la alți Sfinți Părinți, ca Sfîntul Diadoh al Foticeii, Sfîntul Macarie Egipteanul, Sfîntul Ioan Scărarul și Sfîntul Ignatie Briancianinov), este deosebirea pe care avem a o face în inima noastră între glasul nostru și acela al vrăjmașului diavol (vezi despre aceasta articolul „Să ne silim a fi noi înșine” din revista *Glăsuț Monahilor*, ianuarie 2005). Este mare nevoie să vrem a ne despătimi cu adevărat, să nu ne cruțăm trupul și să nu ținem cont de părerea lumii, care dintotdeauna a fost potrivnică lui Dumnezeu (Iacov 4, 4).

În cuvîntul intitulat de noi *Despre adevărata pocăință*, Sfîntul Dimitrie al Rostovului, la fel cu ceilalți Sfinți Părinți citați aici, arată că adevărata pocăință constă în a ne întoarce de la păcatele făcute mai înainte, pe care avem a le plînge cu inima smerită, și a ne îndrepta prin nevoițele pocăinței, nevoițe care - spune el, ca și Sfîntul Simeon Noul Teolog - trebuie să fie pe măsura păcatelor făcute și chiar să le întreacă. Dacă așa stau lucrurile, să ne gîndim ce pocăință superficială facem noi, cei ce ne spovedim astăzi! Căci am ajuns să credem că cele cîteva lumînări pe care ni le dau preoții drept canon și alte lucruri neînsemnate ar fi de ajuns pentru a ne răscumpăra păcatele. Tot aici, am adăugat cîte ceva din capitolul „Cuvînt despre moarte și cît de folositoare este pomenirea ei”, pentru marele folos duhovnicesc în vederea unei adevărate spovedanii și pocăințe. Aici, se vorbește de faptele bune pe care le fac unii creștini din zilele noastre, dar care, neavînd smerenie și făcîndu-le în chip fățarnic, pentru slava deșartă, nu se vor mîntui. S-au adus din Cuvintele Sfîntului Dimitrie al Rostovului și cele ce vorbesc despre nesimțirea duhovnicească, atît de generalizată astăzi.

Urmează două scrieri a doi mari Sfinți Părinți, Sfîntul Teofan Zăvorîțul și Sfîntul Simeon Noul Teolog, în care ni se vorbește pe larg mai cu seamă despre duhovnicul iscusit și ce trebuie să facem pentru găsirea acestuia. În prima scriere, *Viața lăuntrică*, a Sfîntului Teofan Zăvorîțul, ni se vorbește mai întîi despre ieșirea din formalismul religios și despre trezirea în noi a rîvnei spre mîntuire. Ne este arătată cît de importantă este credința dreaptă pentru mîntuire, prevăzînd ravagiile duhovnicești de nedescris pe care le aduce ecumenismul zilelor noastre (vezi *Biserica Ortodoxă și ecumenismul*, de Sfîntul Iustin Popovici, 2002 și *Chemare către creștinii ortodocși împotriva ereziilor ecumeniste*, de ieromonah Martirie Păduraru, 2004). Cînd ne vorbește de duhovnic, Sfîntul Teofan zice că trebuie să-l căutăm cu multă rugăciune pe „cel albit de înțelepciune, iar nu numai de ani.” Duhovnicul iscusit trebuie să-și fi învins el însuși patimile, căci altfel „nu poate da o regulă de încredere pentru înfrîngerea lor” celor ce-i sînt ucenici. La rîndul său, părintele duhovnicesc trebuie să-și cunoască foarte bine ucenicii, ca un văzător cu duhul. Aici e nevoie de o lămurire, în sensul că Sfîntul Teofan se gîndește la adevărații văzători cu duhul, care atunci se găseau, deși destul de rar. Astăzi însă nu prea mai pot fi găsiți, deși creștinii, neavînd discernămînt duhovnicesc, găsesc văzători cu duhul la tot pasul, neștiind că aceia dintre ei care într-adevăr nu sînt înșelători vorbesc datorită duhului, însă nu a celui dumnezeiesc, ci a celui diavolesc (e bine a citi în acest sens lucrarea Sfîntului Ignatie Briancianinov,

Despre înșelare). De aceea, trebuie să fim mereu cu grijă să ne încredințăm sufletul unui adevărat duhovnic, neînșelat și neînșelător la rîndul său. Deși sînt greu de găsit duhovnici adevărați, totuși - după Sfîntul Teofan, ca și după Sfîntul Simeon Noul Teolog - dacă îi căutăm cu toată rîvna și cu rugăciune, îi putem găsi. Încheierea Sfîntului Teofan în privința călăuzitorilor duhovnicești este aceasta: „Iată așadar care este astăzi cea mai bună și mai sigură cale de îndrumare în viața creștină: viața trăită cu predare în voia lui Dumnezeu, după *Scripturile* dumnezeiești și scrierile Sfinților Părinți, cu sfătuirea și întrebarea celor ce sînt în același cuget cu noi. Din mila lui Dumnezeu, ea poate și trebuie să ne ducă la izbîndă, căci conține toate condițiile desăvîșirii, ale retezării voii proprii și ale socotinței proprii. Dar este limpede că această cale se află cu mult mai prejos decît cea a călăuzirii, a îndrumării prin duhovnic.”

În această scriere, este de luat aminte ceea ce spune Sfîntul Teofan Zăvorîtul despre săvîșirea cu regularitate a pravilei, adică a regulii de viață duhovnicească. Aceasta mai ales azi, cînd creștinii nu se mai roagă, căci faptul că zic „Tatăl nostru” o dată pe zi, fără metanii și închinăciuni, sau alte rugăciuni făcute cu luare aminte, aceasta nu mai poate însemna că se roagă. Creștinii zilelor noastre, înconjurați doar de comodități (chiar și cei mai „săraci”), uită că trebuie să-și ducă crucea nevoițelor, dacă vor mîntuirea sufletelor lor. De aceea am prezentat pe scurt sfatul Sfîntului Teofan în legătură cu aceasta, din capitolul „Calea îngustă și anevoioasă.” Acolo găsim o lămurire foarte importantă cu privire la calea mîntuirii, căci zice Sfîntul Teofan Zăvorîtul: „De aceea, cel ce începe să lucreze pentru Domnul, trebuie să-și pregătească sufletul pentru încercări. Să nu aștepți nici pace, nici îndulciri, nici înlesniri, ci osteneală, batjocuri și lipsuri, chiar caută-le! Trebuie să știi cu tărie că cel ce dobîndește virtuți fără osteneală, cel ce stă în nevoițe cu înlesnire, fără strîmtorări dureroase, acela se află în amăgire. Ceva nu-i în regulă acolo. Nu poți avea pace printre oameni dacă rămîi în dreptate. Duhul lumii este un uliu mîncător de carne: imediat se năpustește. De aceea trebuie să fii pregătit pentru orice.” Să ne verificăm prin aceste spuse, pentru a ști dacă sîntem sau nu pe calea mîntuirii, atît ca simpli creștini, cît și ca duhovnici. Toți ne ducem crucea pînă la urmă - după cum zice Sfîntul Teofan Zăvorîtul - dar tînguindu-ne, cîrtind și căzînd în deznădejde, sau cufundîndu-ne în necazurile noastre și suferind, însă fără a ne mișca cu mintea și fără a ne înălța suferința inimii spre Dumnezeu. Toți cei ce facem așa „nu ne folosim cum se cuvine de crucile care ne sînt trimise și pierdem astfel momentul prielnic și ziua mîntuirii.”

Și, pentru că mulți dintre noi nici nu mai știm că avem și suflet, care trebuie hrănit duhovnicește, am luat din cuvîntul Sfîntului Teofan cele în legătură cu aceasta, sfîrșind cu îndemnul ce ni-l face de a fi asemenea Sfintei Maria Egipteanca în pocăință. Fără o mare nevoiță în vederea mîntuirii, nu putem face nimic.

În scrierea Sfîntului Simeon Noul Teolog ni se vorbește mai întîi despre mărturisire și despre puterea de a dezlega și ierta păcatele. E bine de știut că, după Sfîntul Simeon Noul Teolog, duhovnicul nu trebuie să dea dezlegarea păcatelor cu ușurință: „Nu s-a auzit vreodată, nici nu stă scris în dumnezeieștile *Scripturi* că cineva primește păcatele altuia și dă seamă pentru el fără ca acela care a păcătuit să fi arătat mai întîi roade vrednice de pocăință pe măsura păcatelor și să fi pus la temelie pocăinței ostenealile lui.” Toți duhovnicii ar trebui să ia aminte la aceste cuvinte spre a nu expune osîndei atît pe cei ce li se spovedesc, cît și pe ei înșiși. Iar creștinii să ia aminte și să nu meargă (cum s-au obișnuit deja cu toții) la duhovnici îngăduitori, căci zice Sfîntul Simeon: „Să nu te lupți așadar să-ți afli un sfătuitor și un aliat lingușitor și rob al pîntecelui, ca nu cumva să te învețe, potrivitându-se cu voința ta, nu cele pe care le iubește Dumnezeu, ci cele pe care le primești tu, și așa să rămîi iarăși cu adevărat vrăjmaș neîmpăcat cu El. Nici unul neexperimentat, ca nu cumva, prin multa lui tăiere, și prin tăieturile și arderile ne la vremea lor, să te arunce în adîncul disperării, sau prin compătimirea lui peste măsură să te lase bolnav, pîrînd că ești sănătos - lucrul cel mai cumplit - și așa să te predea osîndei veșnice, cum nu speri, fiindcă acest lucru ni-l oferă boala care omoară sufletul.”

Așadar, pe lîngă faptul că, de obicei, cei mai mulți dintre noi ne spovedim cum nu trebuie, să n-o facem cumva și la cine nu trebuie, spre a noastră osîndă veșnică. Grijă noastră deosebită pentru a ne alege un duhovnic iscusit, care să ne poată duce spre mîntuire, trebuie să fie cu atît mai mare cu cît un astfel de om „nu cred că e așa ușor de găsit”, cum zice tot Sfîntul Simeon Noul Teolog încă din vremea aceea. Și le spune și preoților duhovnici cum pot să-și dea seama dacă sînt dintre cei chemați cu adevărat de Dumnezeu la slujirea preoțească, iar celor ce caută duhovnici adevărați semnele după care îi vor recunoaște pe aceștia. Ei sînt recunoscuți după roadele lor, după chipul cum își duc viața. Noi trebuie, dacă vrem să ne mîntuim sufletele, să ne căutăm astfel de duhovnici iscușiți, cu multă osteneală, inimă îndurerată și multe lacrimi în rugăciunile noastre făcute lui Dumnezeu. Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să „dea jos vâlul de pe ochii inimii noastre ca să-i recunoască, în cazul în care se va găsi unul

ca aceștia în această generație rea și vicleană; pentru ca, găsim-l, să primim prin el iertarea păcatelor, supunându-ne poruncii și rînduiei lui din tot sufletul, așa cum și acela, ascultînd cuvintele lui Hristos, s-a făcut părtaș al harului și darurilor Lui și a primit de la El puterea de a dezlega și a lega păcatele, aprins fiind de Duhul Sfînt.”

Sfîntul Părinte insistă mereu că e nevoie a găsi duhovnicul iscusit care „să aibă pe Hristos în el și să cunoască cuprinzător propovăduirea Apostolilor, Canoanele și poruncile lor și dogmele Sfinților Părinți.” Duhovnicul adevărat trebuie căutat cu post, milostenie și multă rugăciune, altminteri vom da peste înșelători și nu vom avea nici o iertare pentru aceasta. Căci, dacă n-am avea puțința de a găsi duhovnici adevărați, Domnul n-ar fi poruncit: **Feriți-vă de proorocii mincinoși!** (Matei 7, 15-16). Vom găsi aici și alte învățături folositoare de suflet despre cinstirea ce o datorăm părinților duhovnicești, despre răi părinți (trupești), care-și învață fiii cele rele - lucru cum nu se poate mai valabil azi, din nefericire, cînd mulți sînt îndemnați de părinții lor să se păzească de a avea copii, să-i avorteze, să trăiască necununați, să divorțeze fără temei duhovnicesc etc. Sfîntul Simeon îi îndeamnă pe fii să se despartă de asemenea părinți, care trebuie chiar urîți în astfel de cazuri - să luăm bine aminte: urîți! - deoarece aceștia ajung „niște uneltitori ai sufletului lor.” De asemenea, vom afla în această scriere și despre osînda celor păstorîți și a celor ce le sînt păstori nevrednici, care nu se cunosc nici pe ei înșiși, dar vor să-i călăuzească pe alții spre mîntuire. Apoi, ni se mai vorbește despre necesitatea viețuirii în sfințenie, Sfîntul Părinte fiind foarte pornit împotriva celor care spuneau (astăzi o spun aproape toți!), că lucrul acesta este cu neputință. El socotea părerea aceasta o mare nevolnicie și erezie a ereziilor, după cum vedem în alte scrieri ale sale.

La sfîrșitul primei părți, am pus un cuvînt despre ascultare al Sfîntului Ignatie Briancianinov, pentru că astăzi ascultarea e înțeleasă adeseori greșit, mulți neținînd seama de părerea Sfinților Părinți, ci de alte scrieri ale celor care nu sînt în duhul acestora. Pentru că, făcînd ascultare la cine nu trebuie, ne vom afla - zice Sfîntul Ignatie - în situația supărătoare a celor ce „ascultă de oameni, iar nu de Dumnezeu.” Și aceasta se întîmplă mai ales dacă nu avem dreaptă socoteală și nu ne ocupăm cu „citirea cărților sfinte cu dorința sinceră de a ne mîntui.” Să nu ne înșelăm cu neadevărata zicere: „credința ucenicului poate înlocui lipsurile bătrînului.” Mai mult, „Avva Pimen ne cere să rupem cu un bătrîn dacă petrecerea cu el se arată vătămătoare pentru suflet.” De aceea - zice - azi trebuie să fii gata „să faci ascultare de toți părinții și frații atunci cînd ei îți cer lucruri care nu sînt potrivnice legii lui Dumnezeu, nici regulii și ordinii mănăstirii, nici sfaturilor părinților ce conduc. Dar în nici un caz să nu ascuți de ce este rău, chiar dacă ar trebui să suferi din cauza acestei hotărîri de a nu plăcea oamenilor. Cere sfatul părinților și fraților bogați în fapte bune și în înțelepciune, dar nu primi sfaturile lor decît cu cea mai mare băgare de seamă și fereală.” Ca peste tot, și în această privință, Sfinții n-au dat sfaturi de la ei înșiși, ci s-au întărit cu învățătura Sfinților dinaintea lor. Astfel, referitor la cele zise mai sus, Sfîntul Ignatie Briancianinov îl citează pe Sfîntul Simeon Noul Teolog, care spune: „Cercetează *Sfînta Scriptură* și scrierile Sfinților Părinți. În mod deosebit ale celor ce s-au ocupat de viața ascetică; și, comparînd învățătura lor cu povețele și purtarea dascălului tău, vei putea vedea ca într-o oglindă cum trebuie să viețuiești. Dacă povețele lui glăsuiesc împreună cu *Sfînta Scriptură*, le poți primi și păstra în suflet; dar, dacă sînt greșite și rele, nu trebuie să le primești, ca să nu cazi în greșeală. Căci trebuie să știi că sînt numeroși dascălii înșelători și mincinoși care au apărut în zilele noastre.”

În cea de-a doua parte a cărții, am adus cuvintele Sfinților Părinți în legătură cu păcatele mai grave și povăuirile acestora pentru a ne putea izbăvi de ele. Prima dintre aceste scrieri este cea a Avvei Dorotei - la care fac mereu referire Sfinții Părinți de după el. În ea ni se vorbește împotriva mândriei, despre smerenie, dar și despre alte învățături folositoare de suflet. De pildă, despre tăierea voii, despre conștiință, despre neosîndirea aproapelui, despre clevetire, despre defăimarea de noi înșine (acest lucru fiind socotit de Sfinții Părinți cel mai important pentru a ne agonisi smerenia), despre neîndreptățirea de sine, despre neținerea minte a răului făcut de vrăjmași și despre rugăciunea pentru ei. Apoi: despre minciună și felurile ei (de mare însemnătate pentru a cunoaște cît de farisei sîntem azi și noi, și semeni noștri), despre cele trei stări în care se poate afla omul, adică: cel ce nu încetează a păcătui, cel ce părăsește păcatul și cel ce dezrădăcinează păcatul. De asemenea: despre importanța cercetării zilnice a conștiinței, despre luarea aminte la toate păcatele, și la cele mici, căci și acestea ne pot agonisi osînda veșnică. Avva Dorotei arată și el că, pentru mîntuire, nu este destul numai a părăsi patimile, ci trebuie să le și înlocuim cu faptele bune potrivnice lor. Avva Dorotei adaugă că trebuie să avem luare aminte la sine-ne pînă la moarte și că lupta cu păcatul trebuie să pornească de la fuga de pricinile păcatelor și mai ales de la îndulcirea cu ele. El ne mai vorbește despre post, despre citirea Sfîntei Scripturi și despre săvîrșirea faptelor bune cu înțelepciune, cu pricepere, ca să nu ne aflăm ostenindu-ne fără folos duhovnicesc.

Avînd în vedere că „pricina tuturor relelor din lume provine din principiul pe care-l punem la temelia educației copiilor noștri” - după cum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur - am adăugat două cuvinte de ale sale în legătură cu aceasta. În primul dintre ele ni se vorbește mai întîi despre slava deșartă. Apoi Sfîntul Părinte, ne arată cît de importantă este creșterea fiilor în frica de Dumnezeu (iar nu după judecățile pe care le face lumea în privința aceasta) și obișnuirea lor cu faptele bune creștinești încă din fragedă copilărie. Cel mai mult trebuie să luptăm - zice Sfîntul Ioan - pentru a păzi sufletul copilului de duhul curviei. (Astăzi, din nefericire, noi mai tare ne străduim a-l face pe copil să fie desfrînat. Vezi propaganda pentru educație sexuală în școală, ba chiar de la grădiniță!) Sfîntul Ioan ne îndeamnă neconținut să-i facem pe copii să-și ocupe timpul cu scrieri folositoare de suflet din *Sfînta Scriptura* și din scrierile Sfîntilor Părinți.

Apoi, în cel de-al doilea cuvînt despre creșterea copiilor, Sfîntul Părinte ne spune că cei ce nu-și vor crește fiii în frică de Dumnezeu nu vor avea cuvînt de răspuns la Judecată. Căci - zice el - chiar dacă noi ne ducem viața în frică de Dumnezeu, dacă nu ne străduim din răsputeri a-i face și pe copii să trăiască la fel, ne vom duce în iad, și ne dă pilda judecătorului Eli, din *Vechiul Testament*. După cum vedem, cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur îi osîndesc hotărît pe părinții de astăzi, cerîndu-le să nu se îngrijească pentru bunăstarea urmașilor, ci pentru creșterea lor creștinească. Totodată, în ciuda a ceea ce se crede azi, cînd copiii sînt scăpați de sub control, Sfîntul Ioan Gură de Aur zice că: „un copil are trebuință de asprime, de supraveghere și de frică.” Dacă ne vom lenevi și nu vom face acestea, nu ne vom mîntui.

Apoi, pentru că unul dintre cele mai mari și mai răspîndite păcate este astăzi uciderea de prunci - prin avort, dar și prin folosirea anticoncepționalelor, a steriletelor și a altor mijloace careucid pruncii într-un răstimp de două săptămîni de la zămislire - am adăugat și cîteva materiale din care se vede limpede gravitatea unor astfel de păcate.

Un alt păcat dintre cele mai înfricoșătoare, care se întinde tot mai mult datorită presei, este vrăjitoria. De aceea, am adunat în carte și două cuvinte în legătură cu aceasta. În primul dintre ele, alcătuit de Sfîntul Nicodim Aghioritul, ni se arată cît de greu este păcatul vrăjitoriei - care, ca toate păcatele mari de altfel, a ajuns a fi socotit *firesc* pentru toată lumea - de vreme ce toți cei ce sînt ținuți de el „devin locașuri ale lucrării duhului necurat.” Sfîntul Nicodim Aghioritul arată că diavolul nu ajută, și, chiar dacă o face cîteodată cu îngăduința lui Dumnezeu, scopul lui este de a omorî sufletul și de a-l duce în iad. De aceea - zice - trebuie să răbdăm toate, cum au făcut-o și Sfîntii și să nu alergăm la vrăjitori. Sfîntul Părinte zice că în vechime, păcatul alergării la vrăjitori a fost foarte aspru pedepsit de Dumnezeu, și dă și pilde. De asemenea, el zice că aceia care umblă la vrăjitori trebuie să fie opriți de la Sfînta Împărtășanie. Din nefericire, azi, cînd nu mai e firesc nimic sănătos duhovnicește, iar păcatul e lucrul cel mai firesc, cei ce fac aceasta nu mai sînt opriți de la Sfînta Împărtășanie decît rareori. Ba încă se întîmplă că unii sînt chiar îndemnați de preot să meargă pe la bioenergeticieni și la alții asemenea lor.

În cea de-a doua scriere despre vrăjitorie, Cuviosul Paisie Aghioritul ne spune ce trebuie să facem pentru a scăpa de urmările vrăjilor făcute pe seama noastră. Adică să ne spovedim curat și să ne împlinim canonul dat la spovedanie, dacă cumva ne-am spovedit la un duhovnic ce canonisește după Canoanele Sfîntilor Părinți. Cuviosul Părinte ne mai spune cum ne putem da seama dacă cineva este ținut de diavolul sau e bolnav psihic. Apoi, ni se atrage atenția asupra faptului că deasa împărtășire a celor îndrăciți (cînd aceștia au păcate care îi opresc de la aceasta) „pentru a fi întăriți în lupta cu vrăjmașul”, li se face pricină de mai mari pedepse din partea lui Dumnezeu. Nici rugăciunile pentru izgonirea diavolilor - zice - nu ajută prea mult celor ce nu s-au spovedit cum trebuie și la cine trebuie, care nu-și conștientizează păcătoșenia și nu fac pocăință pe măsura păcatelor lor. Apoi, Sfîntul ne vorbește despre vise și despre reîncarnare, arătînd care este părerea obștească a Sfîntilor Părinți în privința acestora.

Poate că cel mai răspîndit păcat de moarte al zilelor noastre este curvia. De aceea, am rezumat în cartea de față cîteva cuvinte ale Sfîntilor Părinți despre căsătorie, curvie și divorț. Pentru căsătorie, Sfîntul Ioan Gură de Aur spune că trebuie să ne pregătim cu multă rugăciune și cu păstrarea întregii feciorii (trupește și duhovnicește), dacă vrem să avem parte de căsătorie binecuvîntată de Dumnezeu. De asemenea, Sfîntul Ioan Gura de Aur arată că aceia care se recăsătoresc fără temei în Legea lui Dumnezeu, săvîrșesc preacurvie - și ei, și cei cu care trăiesc - și-i expun preacurviei și pe cei de care s-au despărțit.

În ceea ce privește curvia, s-au pus mai întîi două cuvinte ale Sfîntului Ioan Gură de Aur. În primul dintre ele, ni se spune că pentru a ne păzi de păcatul acesta este nevoie să fugim mai întîi de îndulcirea cu gîndurile și închipuirile păcătoase. Trebuie urmărit să nu se întîmple lucrul acesta încă din copilărie. Primejdia e cu atît mai

mare azi, cînd nici părinții și nici duhovnicii nu sînt cu toată luarea aminte la lucrul acesta. Cît îi privește pe unii duhovnici, să ne gîndim la răul pe care îl fac atunci cînd îi spovedesc pe copii colectiv. Lucru foarte grav, deoarece majoritatea copiilor din zilele noastre, din pricina televizorului și calculatorului, au fost luați în primire de diavolul curviei încă de la cele mai mici vîrste.

Un mare ajutor în lupta cu păcatul curviei și al preacurviei este, după Sfîntul Părinte, raportarea cît mai deasă la cuvintele *Sfintei Scripturi*, mai ales la cele ale Sfîntului Apostol Pavel (1 Corinteni 7, 2-4), unde ni se vorbește despre aceasta. Cei căsătoriți (cununați la Biserică), trebuie să știe că cel mai de preț lucru din toate averile lor nu este altul decît trupul celuilalt - trup ce trebuie să se facă vrednic de locuirea Sfîntului Duh. Să se gîndească mereu la toate relele ce se nasc din săvîrșirea păcatului preacurviei și la sfîrșitul acestuia - osînda veșnică.

În al doilea cuvînt în legătură cu curvia, Sfîntul Ioan Gură de Aur ne vorbește despre pofta trupească, ce este scurtă și mereu aceeași, care secătuieste trupul de vlagă, care ne răpește timpul pentru mîntuire și ne face să avem o voință slăbită, robi neputincioși ai ei. În pofta trupească nu este dulceață, după cum zice Sfîntul Părinte. Deci, atunci cînd vom fi ispitiți la păcatul curviei sau al prea-curviei, trebuie să nu ne îndulcim cu gîndurile păcătoase, cu cele în care socotim cum să dobîndim pofta, ci cu cele care ne pot ajuta să ne izbăvim de poftă. Căderile noastre în păcatul curviei se datorează trîndăviei minții noastre, din care pricină pofta (simțirea) a trecut la cîrma conducerii sufletului nostru (vezi mai ales Filocalia I-IV). Deci primul lucru pe care trebuie să-l facem este să nu mai primim prin simțul văzului imaginile care ne pot trage spre curvie și nici să zăbovim cu gîndul și imaginația în jurul imaginilor pe care le-am primit chiar și fără voia noastră prin mijlocirea acestui simț (vezi îmbrăcămîntea femeilor sau mai bine zis lipsa acesteia). Dacă ne vom întreba cum putem să nu mai căutăm la imaginile ce ne trag către păcatul curviei, răspunsul Sfîntului Părinte este acesta: „Dă-te la altele care trag sufletul: la cărți, la griji de nevoie, la apărarea și ajutorarea celor nedreptățiți, la rugăciuni, la cugetarea și grija pentru cele ce vor să fie. Cu unele ca acestea leagă sufletul! Așa, vei îndrepta nu numai patima cea proaspătă, ci o vei lepăda cu ușurință și pe cea întărită și veche de mulți ani!” De asemenea, un mijloc însemnat este să ne gîndim ce este în sine trupul cel poftit, adică noroi, ce se va da spre putrezire, „că nimic alt nu este ceea ce vezi fără numai flegmă, sînge și zeamă de carne putredă.” Acest ultim îndemn în privința izbăvirii de pofta trupească ni-l dă și Sfîntul Nicodim Aghioritul, în cartea sa „Paza celor cinci simțuri”, din care s-a dat un fragment ceva mai încolo, în care Sfîntul Părinte îi citează spre mărturie pe Sfîntul Ioan Gură de Aur și pe Sfînta Singlitichia.

Urmează un cuvînt despre cum se biruie dracul curviei al Sfîntului Efreem Sirul.

S-a pus apoi *Cuvînt despre duhul curviei și al poftei trupești* al Sfîntului Ioan Casian. Și aici aflăm sfatul care ne arată trebuința smereniei pentru înfrîngerea patimii curviei, ca de altfel și a oricărei alte patimi. E foarte important de reținut aici faptul că „nu putem cîștiga desăvîrșit virtutea curăției dacă nu vom dobîndi mai întîi în inima noastră adevărata smerenie a cugetului; nici de cunoștința adevărată nu ne putem învrednici, cîtă vreme patima curviei zăbovește în ascunzișurile sufletului.”

În ultimul cuvînt despre curvie pus în carte, cel al Sfîntului Ignatie Briancianinov, *Despre curăție*, ni se vorbește despre virtutea curăției - potrivnică patimii curviei. El face deosebirea între curvia cu trupul, care este mult mai grea, și cea cu mintea și cu inima. El ne vorbește, ca și ceilalți Sfinți Părinți, despre nevoia depărtării de bunăvoie de pricinile păcatului curviei. Mărturisirea neîntîrziată la duhovnic a gîndurilor păcătoase este de mare ajutor și în privința patimii curviei, ca și rugăciunea cu lacrimi. Și la acest Sfînt Părinte, ca și la cei dinainte, arma cea mai puternică pentru biruirea oricărei patimi, și a curviei îndeosebi, este smerenia.

Și pentru că azi divorțurile au ajuns o modă și mulți nici nu se mai cunună la Biserică (cununia civilă n-are nici o însemnătate!), și pentru că s-au născocit tot felul de conviețuiri păcătoase după modelul occidental (fără a pomeni de toate nefirescurile vieții conjugale, care grăbesc sfîrșitul lumii), am pus și niște cuvinte ale Sfinților Părinți în legătură cu divorțul și a doua căsătorie. Primul este luat din *Pidalion* (culegere de *Canoane* a Sfinților Părinți ai Bisericii), iar al doilea dintr-un cuvînt al Sfîntului Ioan Gură de Aur despre vorba Apostolului: ***Femeia este legată prin Lege atîta vreme cît trăiește bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Însă mai fericită ar fi dacă ar rămîne cum este*** (1 Corinteni 7, 39-40).

Dat fiind faptul că creștinul își arată, potrivit *Sfintei Scripturi* (vezi epistolele Sfîntului Ioan Evanghelistul și ale Sfinților Părinți) iubirea față de semenii prin iubirea vrăjmașilor, s-au pus trei cuvinte ale Sfinților Părinți în

sensul acesta. În primul cuvînt, cel al Sfîntului Ioan Gură de Aur, acesta ne sfătuiește să nu lăsăm timpul să facă a dispărea dușmănia dintre noi, ci să facem totul pentru întoarcerea vrajbei întru iubire, căci altfel nu vom avea plată. Zice deci Sfîntul Părinte: „Îmi spui că ai suferit o nedreptate și ai fost jefuit? Dar tocmai pentru aceea trebuie să înduri, ca să câștigi mai mult!”

Foarte grăitoare pentru noi, cei de astăzi, în privința iubirii vrăjmașilor și smereniei noastre, sînt cuvintele unui Sfînt contemporan - Sfîntul Siluan Athonitul. Trebuie știut că - după acesta - cine nu-și iubește vrăjmașii n-are în el harul lui Dumnezeu. Rugăciunea pentru vrăjmași este cea care ne poate aduce pacea sufletului. Sfîntul Siluan insistă pe faptul că, atunci cînd gîndim rău de aproapele, înseamnă că un duh rău viază în noi. Spune Sfîntul Părinte: „Cine nu iubește pe vrăjmași, acela nu poate avea pace, chiar de ar fi așezat în Rai!” Pentru a păstra în noi harul lui Dumnezeu, fără de care nu putem face nimic pentru mîntuire, trebuie să ne smerim pururea. Să ne vedem mai răi decît toți oamenii și să ne osîndim la iad, să ne obișnuim sufletul cu gîndul că vom arde în focul iadului, fără să deznădăjduim însă. Smerenia e cea care ne poate face să nu ne înșelăm în privința cercetării duhurilor. Tot războiul cu vrăjmașii noștri nevăzuți se duce pentru smerenie. Dar, pentru a ne agonisi smerenia, trebuie străduință pînă la sfîrșitul vieții noastre.

În cel de-al treilea cuvînt despre iertarea vrăjmașilor și împăcarea cu aceștia, luat de la Sfîntul Dimitrie al Rostovului, ni se arată prin pilde din diferite scrieri sfinte cum putem îmblînzi pe vrăjmașii noștri, făcîndu-i să fie binevoitori.

Dat fiind faptul că astăzi unii cad în deznădejde și-și iau viața, s-a pus un cuvînt al Sfîntului Ioan Iacob Hozevitul despre aceasta. Trebuie să știm cu toții, pentru a nu cădea în deznădejde, că mîntuirea o avem în dar, prin harul lui Dumnezeu, iar faptele noastre sînt și ele trebuincioase pentru mîntuire, dar nu și atunci cînd nădăjduim doar în ele, uitînd de darul lui Dumnezeu. De aceea, „de-ar săvîrși cineva toate răutățile din lume, însă dacă nu-și pierde nădejdea în Dumnezeu, și dacă aleargă la pocăință, tot se mîntuiește.” După toți Sfinții Părinți, nici un păcat nu este atît de vătămător ca deznădejdea.

Pricina cea mai însemnată a tuturor necazurilor și ispitelor pe care le îngăduie Dumnezeu pe seama noastră este astăzi împărțirea (deasă, de multe ori) cu nevrednicie. Iată de ce am adăugat un cuvînt al Sfîntului Simeon Noul Teolog despre aceasta și tîlcuirea Sfîntului Teofilact și a Sfîntului Nicodim Aghioritul la zicerea Apostolului: ***Așadar, oricine va mîncă pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de Trupul și Sângele Domnului*** (1 Corinteni 11, 27).

Deși despre păcate - ca și despre spovedania adevărată - s-ar mai putea aduce multe texte din scrierile patristice, am continuat cea de-a doua parte cu cuvîntul Sfîntului Ioan Casian despre cele opt gînduri ale răutății și mijloacele pentru a ieși din ele. Aceasta mai ales pentru că - după toți Sfinții Părinți - de la aceste patimi mai generale, ca de la niște rădăcini, cresc toate celelalte patimi și păcate în toată varietatea lor. Deși sfaturile Sfîntului Ioan Casian cu privire la cele opt patimi de moarte și felul cum le putem înfrînge sînt adresate mai mult monahilor, ca și multe din cuvintele Sfinților Părinți, ele folosesc în egală măsură și mirenilor.

Cu ajutorul lui Dumnezeu apare cea de-a doua ediție a cărții *Cum să ne mîntuim?*, îmbunătățită și adăugită, în care s-au întodit (la sfîrșitul primei părți) cuvinte ale unor Sfinți Părinți în legătură cu două dintre mijloacele cele mai importante ce ne ajută la mîntuire, adică rugăciunea și postul. E vorba de un cuvînt al Sfîntului Teofan Zăvorîțul despre rugăciune și două cuvinte ale Sfîntului Ignatie Briancianinov, unul despre rugăciune și unul despre post.

Ieromonah Ioan Iaroslav

PARTEA I - DESPRE ADEVĂRATA SPOVEDANIE

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE

BRIANCIANINOV - DESPRE CITIREA EVANGHELIEI, A SFINȚILOR PĂRINȚI ȘI DESPRE PĂZIREA DE CĂRȚILE CARE CUPRIND ÎNVĂȚĂTURI MINCINOASE

Despre citirea Evangheliei

Cînd citești Evanghelia, nu căuta desfătări, nu căuta extaze, nu căuta cugetări scilicitoare: caută să vezi adevărul cel sfînt, singurul infailibil.

Nu te mulțumi doar cu citirea neroditoare a Evangheliei; străduiește-te să împlinești poruncile ei, citește-o cu fapta. Evanghelia este cartea vieții și prin viață trebuie citită.

Nu socoti că din întîmplare cea mai sfîntă dintre cărți. „Tetra-Evanghelia” începe cu Evanghelia după Matei și sfîrșește cu Evanghelia după Ioan. Matei ne învață mai mult cum să împlinim voia lui Dumnezeu și povețele lui sînt deosebit de potrivite cu cel ce face primii pași pe calea lui Dumnezeu; Ioan arată chipul unirii dintre Dumnezeu și omul înnoit prin porunci, unire la care pot ajunge doar cei ce au sporit în calea lui Dumnezeu.

Deschizînd Sfînta Evanghelie pentru a o citi, adu-ți aminte că ea hotărăște soarta ta veșnică. După ea vom fi judecați și după felul în care neam potrivit pe pămînt cu îndreptarul ei vom primi fie fericirea veșnică, fie chinurile veșnice (Ioan 12, 48).

Dumnezeu Și-a descoperit voia unui nevrednic firicel de praf, omul! Cartea în care e înfățișată această mare și atotsfîntă voie se află în mîinile tale. Poți să primești ori să lepezi voia Ziditorului și Mîntuitorului tău, după cum îți place. Viața ta veșnică și moartea ta veșnică sînt în mîinile tale: judecă singur de cîtă prevedere și înțelepciune ai nevoie. Nu te juca cu soarta ta veșnică!

Roagă-te Domnului cu inimă înfrîntă ca să-ți descopere minunile ascunse în legea Lui (Psalmi 118, 18), care e Evanghelia. Se deschid ochii și se arată minunata vindecare de păcat a sufletului săvîrșită de Cuvîntul lui Dumnezeu. Tămăduirea neputințelor trupești a fost numai dovada tămăduirii sufletului, dovadă pentru oamenii trupești, dovadă pentru mințile orbite prin faptul că s-au robit simțurilor (Luca 5, 24).

Să citești Evanghelia cu cea mai mare evlavie și luare aminte. Nimic din ea să nu socoți de mică însemnătate, prea puțin vrednic de cercetare. Din orișicare cuvînt al ei iese o rază de lumină. Nepăsarea față de viață înseamnă moarte.

Citind despre leproșii, slăbănogii, orbii, șchiopii, îndrăciții tămăduiți de Domnul, să te gîndești că sufletul tău, care poartă rănile cele de multe feluri ale păcatelor și e înrobit de către demoni, se aseamănă cu acești bolnavi. Învață din Evanghelie să crezi că Domnul, Care i-a vindecat pe ei, te va vindeca și pe tine dacă îl vei ruga cu rîvnă ca să fii vindecat.

Să dobândești o stare a sufletului care să te ajute în primirea vindecării; iar vindecarea sînt în stare să o primească cei care și-au recunoscut păcătoșenia și sînt gata să o părăsească (Ioan 9, 39-41). Dreptului mîndru, adică păcătosului care nu-și vede păcătoșenia sa, Mîntuitorul nu îi este de folos (Matei 9, 13).

Vederea păcatelor, vederea căderii în care se află tot neamul omenesc, e un dar deosebit al lui Dumnezeu. Cere să capeți acest dar și vei pricepe mai ușor cartea Doctorului Ceresc, Evanghelia.

Străduiește-te să-ți însușești Evanghelia cu mintea și cu inima, încît mintea ta, ca să zic așa, să plutească în ea, să trăiască în ea: atunci și lucrarea ta cu înlesnire va deveni lucrare evanghelică. Poți să reușești asta citind cu evlavie, cercetînd cu deadinsul Evanghelia.

Preacuviosul Pahomie cel Mare, unul din cei mai vestiți părinți ai vremurilor vechi, știa pe dinafară Sfînta Evanghelie și socotea, prin descoperire dumnezeiască, învățarea ei pe dinafară drept o îndatorire de căpătîi a ucenicilor săi. Astfel, Evanghelia îi însoțea pe aceștia pretutindeni, călăuzindu-i neîncetat.

Și de ce în vremurile de acum dascălul creștin nu ar împodobi ținerea de minte a copilului nevinovat cu Evanghelia, în loc s-o murdărească prin învățarea fabulelor lui Esop și a altor nimicuri?

Ce fericire, ce bogăție este întipărirea Evangheliei în minte! Nu pot fi prevăzute întorsăturile sorții și necazurile ce pot să ni se întîmple de-a lungul vieții pămîntești. Evanghelia, odată întipărită în minte, poate fi spusă de cel orb, pe osîndit îl însoțește în temniță, vorbește în țarină cu plugarul, călăuzește pe negustor la tîrg, veselește pe cel bolnav în vremea chinuitoarei lipse de somn și a grelei singurătăți.

Nu cuteza să tîlcuiești tu însuși Evanghelia și celelalte cărți ale Sfintei Scripturi. Scriptura a fost întocmită de către Sfinții Prooroci și Apostoli, întocmită nu după bunul plac, ci din insuflarea Sfîntului Duh (2 Petru 1, 21). Așadar, cum să nu fie o nebunie tîlcuirea ei după bunul plac?

Sfîntul Duh, Care a grăit prin Prooroci și Apostoli cuvîntul lui Dumnezeu, l-a tîlcuit prin Sfinții Părinți. Atît cuvîntul lui Dumnezeu, cît și tîlcuirea lui sînt dar al Sfîntului Duh. Numai această tîlcuire o primește Sfînta Biserică Ortodoxă! Numai această tîlcuire o primesc adevărații ei fii!

Cel care tîlcuiește după bunul plac Evanghelia și întreaga Scriptură leapădă prin aceasta tîlcuirea ei de către Sfinții Părinți, de către Sfîntul Duh. Cel care leapădă tîlcuirea Scripturii de către Sfîntul Duh leapădă, fără nici o îndoială, însăși Sfînta Scriptură.

Și cuvîntul lui Dumnezeu, cuvîntul mîntuirii, se face pentru cei ce îl tîlcuiesc cu obrăznicie mireasmă spre moarte, sabie cu două tăișuri cu care aceștia se junghie pe sine spre veșnică pieire (2 Petru 3, 16; 2 Corinteni 2, 15, 16). Cu această sabie s-au omorît pe veci Arie, Nestorie, Eutihie și alți eretici care prin tîlcuirea după bunul plac și cu obrăznicie a Scripturii au căzut în hulă.

La cine voi căuta, dacă nu la cel smerit și blînd, care tremură de cuvintele Mele? (Isaia 66, 2), zice Domnul. Așa să fii față de Evanghelie și de Domnul, Care este în ea. Părăsește viața păcătoasă, părăsește împătimirile și desfătărilor pămîntești, leapădă-te de sufletul tău: atunci Evanghelia îți va fi la îndemîină și lesne de pătruns.

Cel ce-și urăște sufletul în lumea aceasta, a grăit Domnul, sufletul pentru care, de la cădere încoace, iubirea de păcat s-a făcut o a doua fire, s-a făcut însăși viața sa **îl va păstra pentru viața veșnică** (Ioan 12, 25). Pentru cel ce iubește sufletul său, pentru cel care nu se hotărăște să se lepede de sine, Evanghelia rămîne închisă: acesta citește litera, însă cuvîntul vieții, fiind duh, rămîne acoperit de ochii lui printr-un vâl cu neputință de pătruns.

Cînd Domnul era pe pămînt cu trupul Său cel preasfînt, mulți L-au văzut și totodată nu L-au văzut. Ce folos dacă omul vede cu ochii trupești, pe care-i au și dobitoacele, dar nu vede nimic cu ochii sufletului, cu mintea și cu inima? Și în vremea de acum sînt mulți care citesc Evanghelia și totodată nu o citesc niciodată, nu o cunosc deloc.

Evanghelia, a zis un oarecare preacuvios sihastru, se citește cu mintea curată și se pricepe după măsura împlinirii poruncilor cu fapta. Însă pătrunderea desăvârșită a Evangheliei nu poate fi atinsă prin eforturile omenești: ea este dar al lui Hristos.

Duhul Sfint, sălășluindu-se în adevăratul și credinciosul Său slujitor îl face și desăvârșit cititor și adevărat plinitor al Evangheliei.

Evanghelia zugrăvește însușirile omului nou, care e Domnul din ceruri (1 Corinteni 15, 48). Acest om nou este Dumnezeu după fire. Pe oamenii din sfânta Lui seminție, care cred în El și se preschimbă după asemănarea Lui, El îi face dumnezei prin har.

Voi, ce vă tăvăliți în balta cea puturoasă și murdară a păcatelor și aflați în aceasta desfățare, ridicați capetele voastre, priviți la cerul curat: acolo este locul vostru! Dumnezeu vă dă cinstea de a fi dumnezei; voi, lepădând această cinste, vă alegeți „cinstea” dobitoacelor și încă a celor mai necurate. Veniți-vă în fire! Părăsiți balta cea răumiroitoare; curățiți-vă prin mărturisirea păcatelor; spălați-vă prin lacrimi de pocăință; împodobiți-vă cu lacrimile duhului înfrînt; urcați la cer: acolo vă cheamă Evanghelia. ***Cît aveți lumina (Evanghelia, în care e ascuns Hristos) credeți în lumină, ca să fiți fii ai luminii*** (Ioan 12, 36).

Despre citirea Sfinților Părinți

Tovărășiile și societatea au o mare înfrînire asupra omului. Tovărășia și apropierea unui învățat aduce multă știință, a unui poet multe gânduri și simțiri înalte, a unui călător multe cunoștințe despre țările străine, despre obiceiurile și datinile altor popoare. E limpede: tovrășia și apropierea Sfinților aduc sfințenie. ***Cu cel cuvios, cuvios vei fi, și cu bărbatul nevinovat, nevinovat vei fi, și cu cel ales, ales vei fi*** (Psalmi 17, 28, 29).

Fă cunoștință cu Sfinții încă de pe acum din vremea vieții pămîntești, pe care Scriptura nici măcar nu o numește viață, ci pribegie. Vrei ca în cer să te numeri în obștea lor, vrei să fii părtaș al fericirii lor? Fă-te părtaș al lor încă de pe acum. Când vei ieși din casa trupului, te vor primi la ei ca pe un cunoscut, ca pe un prieten (Luca 16, 9). Nu este prietenie mai apropiată, nu este legătură mai strînsă decît legătura unirii în cuget, a unirii în simțiri, a unirii în țeluri (1 Corinteni 1, 10).

Însușește-ți gândirea și duhul Sfinților Părinți prin citirea scrierilor lor. Sfinții Părinți au atins țelul: mîntuirea. Și tu vei atinge acest țel prin mersul firesc al lucrurilor. Fiind într-un cuget și într-un suflet cu Sfinții Părinți, te vei mîntui.

Cerul i-a primit pe Sfinții Părinți în fericitele sale sînuri. Prin acest fapt, el a dat mărturie că gândurile, simțirile și faptele Sfinților Părinți îi sînt plăcute. Sfinții Părinți și-au zugrăvit gândurile, inima și lucrarea în scrierile lor. Asta înseamnă că scrierile Părinților sînt călăuză nerătăcită către cer, mărturisită de cerul însuși.

Toate scrierile Sfinților Părinți sînt alcătuite sub insuflarea sau înfrîurirea Sfîntului Duh. Minunată este conglăsuirea lor, minunată este ungera lor de sus! Cel care se călăuzește după ele are drept călăuză, fără îndoială Duhul Sfînt.

Toate apele pămîntului se revarsă în ocean și poate că oceanul este izvorul tuturor apelor pămîntului. Toate scrierile Părinților se reunesc în Evanghelie, toate amintesc de ea, ca să ne învețe a împlini întocmai poruncile Domnului nostru Iisus Hristos; izvorul și sfîrșitul lor, al tuturor, e Sfînta Evanghelie.

Sfinții Părinți ne învață cum să ne apropiem de Evanghelie, cum s-o citim, cum să o înțelegem așa cum trebuie, ce ajută și ce împiedică înțelegerea ei și ca atare, la început, citește mai mult scrierile Sfinților Părinți; iar după ce acestea te vor învăța cum să citești Evanghelia, citește cu precădere Evanghelia.

Să nu socoți că-ți e de ajuns numai citirea Evangheliei, fără citirea Sfinților Părinți! Acesta e un gând trufaș, primejdios. Mai bine să te aducă la Evanghelie Sfinții Părinți ca pe un fiu iubit, ce a fost pregătit pentru aceasta prin scrierile lor.

Mulți, toți care i-au lepădat nebunește și cu trufie pe Sfinții Părinți, care s-au apropiat nemijlocit, cu îndrăzneală oarbă, cu minte și inimă necurate de Evanghelie, au căzut în rătăcire pierzătoare. Pe aceștia i-a lepădat Evanghelia: ea îi îngăduie la sine numai pe cei smeriți.

Citirea cărților Părinților e maica și împărăteasa tuturor virtuților. Din citirea cărților Părinților deprindem adevărata înțelegere a Sfintei Scripturi, credința dreaptă, viețuirea după îndreptarul poruncilor evanghelice, adîncă cinstire pe care se cuvine să o avem față de ele: într-un cuvînt, mîntuirea și desăvîrșirea creștină.

După ce povățuitorii duhovnicești s-au împruținat, citirea scrierilor Părinților a devenit călăuza de căpetenie pentru cei ce doresc să se mîntuiască și chiar să atingă desăvîrșirea creștină.

Cărțile Sfinților Părinți, așa cum spune unul dintre ei, asemenea sînt unei oglinzi: privind în ele cu luare aminte și ades, sufletul poate să-și vadă toate neajunsurile.

Iarăși: aceste cărți sînt asemenea unui loc plin de leacuri; în el, sufletul poate să afle doctoria mîntuitoare pentru fiecare dintre bolile sale.

Grăit-a Sfîntul Epifanie al Ciprului: „Și singură vederea cărților creștinești mai pregetători spre păcat ne face pe noi și către dreptate ne îndeamnă să ne ridicăm.”

Pe Sfinții Părinți trebuie să-i citim cu rîvnă, cu luare-aminte și în chip statornic: vrăjmașul nostru nevăzut, care urăște glasul adevărului (Pilde 11, 15), urăște acest glas mai ales cînd el vine din partea Sfinților Părinți. Acest glas dă în vileag meșteșugurile vrăjmașului nostru, viclenia lui, descoperă cursele lui, felul în care lucrează el: drept aceea, vrăjmașul se înarmează împotriva citirii Sfinților Părinți prin felurite cugetări trufașe și hulitoare; se străduiește să-l arunce pe nevoitor în vârtejul grijilor deșarte, ca să-l abată de la citirea cea mîntuitoare, îl luptă prin trîndăvie, plictiseală, uitare. Din acest război împotriva citirii Sfinților Părinți trebuie să ne dăm seama cît de mîntuitoare armă este ea pentru noi și cît o urăște vrăjmașul.

Fiecare să citească din Sfinții Părinți ceea ce se potrivește cu felul său de viață. Pustnicul să-i citească pe Părinții care au scris despre liniștire; monahul care viețuiește în chinovie, pe Părinții care au scris povățuiri pentru viața chinovială; creștinul care trăiește în lume, pe Sfinții Părinți ce și-au rostit povețele pentru tot creștinul îndeobște. Fiecare, în orice tagmă s-ar afla, să culeagă belșug de povățuire din scrierile Părinților.

Este neapărat trebuincioasă citirea potrivită cu felul de viață al fiecăruia. Altminteri, ne vom umple de gînduri chiar dacă sfînte, însă de neîmplinit cu fapta, care stînesc o lucrare neroditoare doar în închipuiri și în dorințe; faptele cucerniciei care se potrivesc cu felul tău de viață îți vor scăpa din mîini. Pe lîngă faptul că vei deveni un visător sterp, gîndurile tale, aflîndu-se în neîncetată împotrivire cu faptele, negreșit vor naște tulburare în mintea ta, iar în purtarea ta, nehotărîre; iar această tulburare și această nehotărîre sînt apăsătoare și vătămătoare pentru tine însuși și pentru cei din jurul tău. Necitind după rînduiala cuvenită *Sfînta Scriptură* și pe Sfinții Părinți, lesne te poți abate de la calea mîntuitoare în hățîșuri de netrecut și prăpăstii adînci, ceea ce s-a și întîmplat cu mulți. Amin.

Despre păzirea de cărțile care cuprind învățături mincinoase

Iarăși îți aduc, fiu credincios al Bisericii de Răsărit, cuvînt de sfat nemincinos și bun. Acest cuvînt nu e al meu: este cuvîntul Sfinților Părinți. De la ei vin toate sfaturile mele.

Păzește-ți mintea și inima de învățatura mincinoasă. Nu vorbi despre creștinism cu oameni molipsiți de învățături mincinoase; nu citi cărți despre creștinism scrise de dascăli mincinoși. Adevărul se află în tovărășia Duhului Sfînt: El este Duhul Adevărului. Minciuna o însoțește și o ajută duhul diavolului, care este minciună și părintele minciunii.

Cel ce citește cărțile dascălilor mincinoși intră negreșit în părtășie cu duhul vicelan și întunecat al minciunii. Lucrul acesta să nu ți se pară ciudat și de necrezut: așa spun răsplat luminătorii Bisericii, Sfinții Părinți. Dacă în

mintea și sufletul tău nu este scris nimic. Adevărul și Duhul să scrie în ele poruncile lui Dumnezeu și învățătura Lui duhovnicească.

De ți-ai îngăduit a-ți mîzgăli de tot tablele sufletului cu felurite cugete și întipăriri neduhovnicești, fără a lua aminte cu înțelepciune și fereală: „Cine e scriitorul, ce scrie el?”, curăță cele scrise de scriitori străini, curăță prin pocăință și lepădarea a tot ce este împotrivor de Dumnezeu. Să scrie pe tablele tale doar degetul lui Dumnezeu.

Pregătește pentru acest scriitor minte și inimă curată, viețuind cu evlavie și întregă înțelepciune: atunci, rugîndu-te tu și citind sfințitele cărți, pe nebăgate de seamă și în chip tainic se va scrie pe tablele sufletului tău legea Duhului.

Nu-ți este îngăduit să citești alte cărți despre religie decît cele scrise de către Sfinții Părinți ai Bisericii Sobornicești a Răsăritului. Acest lucru îl cere Biserica de Răsărit de la fiii săi.

Iar dacă gîndești altfel și socoți porunca Bisericii mai puțin întemeiată decît socotința ta și a celorlalți de un cuget cu tine, atunci nu mai ești fiu al Bisericii, ci judecător al ei.

Mă numești mărginit, neluminat îndeajuns, rigorist? Lasă-mă în mărginirea și în celelalte neajunsuri ale mele: voiesc mai bine a rămîne, cu toate aceste neajunsuri, fiu al Bisericii de Răsărit, decît ca, avînd toate părutele calități, să mă fac mai deștept decît ea și, ca atare, să-mi îngădui a nu-i da ascultare și a mă despărți de ea. Adevăraților fii ai Bisericii de Răsărit le va face plăcere glasul meu.

Aceștia știi că cel care voiește a primi înțelepciunea cerească trebuie să lepede înțelepciunea sa pămîntească, oricît de mare ar fi ea, să o lase deoparte, să o taie, s-o recunoască drept nebulie, așa cum este ea de fapt (1 Corinteni 3, 19).

Înțelepciunea pămîntească este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu: ea legii lui Dumnezeu nu se supune și nici nu poate (Romani 8, 7). Dintru început aceasta este firea ei; așa va și rămîne pînă ce va lua sfîrșit, cînd **pămîntul și lucrurile de pe dînsul**, iar dimpreună cu ele și înțelepciunea pămîntească, **vor arde** (2 Petru 3, 10).

Sfînta Biserică îngăduie citirea cărților eretice numai acelor mădulare ale sale care au mintea și simțirile inimii vindicate și luminate de Sfîntul Duh, care pot deosebi întotdeauna între adevăratul bine și răul ce se preface a fi bine și se ascunde sub chipul adevărului.

Marii bineplăcuți ai lui Dumnezeu, care au cunoscut neputința cea de obște a tuturor oamenilor, s-au înfricoșat de otrava eresului și a minciunii. Ca atare, ei au fugit cu toată rîvna de împreună vorbirile cu oamenii molipsiți de învățăturile cele mincinoase și de citirea cărților eretice. Avînd înaintea ochilor căderea preaînvățatului Origen, a lui Arie cel iscusit în certuri, a lui Nestorie cel bun de gură și a altor bogați în înțelepciunea acestei lumi, ce au pierit din pricina nădăjduirii în sine și a părerii de sine, ei au căutat mîntuirea și au aflat-o în fuga de învățăturile mincinoase, în ascultarea față de Biserică pînă și în amănuntele cele mai subțiri.

Păstorii și dascălii cei purtători de Duh și sfinți ai Bisericii nu citeau scrierile ereticilor celor hulitori de Dumnezeu decît siliți de nevoia de neînlăturat a întregii obști creștine. Prin cuvîntul lor plin de putere, cuvînt duhovnicesc, ei au înfierat rătăcirile, au vestit tuturor fiilor Bisericii primejdia ascunsă în scrierile eretice sub numele frumoase ale sfințeniei și evlaviei.

Eu și cu tine însă trebuie să ne păzim neapărat de citirea cărților alcătuite de dascăli mincinoși. Oricine a scris despre Hristos, despre credința și duhovnicia creștină fără să fie mădular al Bisericii de Răsărit, singura sfîntă, poartă numele de dascăl mincinos.

Spune-mi, cum este cu putință să-ți îngădui a citi orișice carte, cînd fiecare carte pe care o citești te poartă încotro voiește, te înduplecă să crezi în tot lucrul pentru care îi face trebuință încuviințarea ta, să te lepezi de tot ce are ea nevoie să lepezi?

Experiența arată cât de pierzătoare sînt urmările citirii fără dreaptă socotință. Printre fiii Bisericii de Răsărit cîte [idei](#)

despre creștinism nu putem întîlni din cele mai tulburi, mai greșite, mai potrivnice învățaturii Bisericii, mai defăimătoare ale acestei sfinte învățături, idei însușite prin citirea cărților eretice!

Nu te mîhni, prietene, pentru preîntîmpinările mele, care sînt insuflate de faptul că îți doresc binele cel adevărat. Tatăl, mama, dascălul bun nu se înfricoșează, oare, pentru pruncul nevinovat și fără experiență, atunci cînd el vrea să intre într-o cameră unde printre lucruri bune de mîncat se află otravă multă?

Moartea sufletului e mai de plîns decît moartea trupească: trupul mort are să învieze și adeseori moartea trupului se face pricină de viață sufletului; dimpotrivă, sufletul omorît de rău este jertfă a morții veșnice, iar el poate fi omorît de orice gînd care cuprinde vreun fel de hulă împotriva lui Dumnezeu, pe care cei neștiutori nu-l bagă nicidecum de seamă.

Va fi o vreme, a proorocit Sfîntul Apostol, ***cînd învățătura cea sănătoasă nu o vor primi, ci după poftele lor își vor alege loruși învățători să le răsfete auzul, și de la adevăr își vor întoarce auzul, iar către basme se vor pleca*** (2 Timotei 4, 3-4).

Nu te lăsa înșelat de titlurile răsunătoare ale cărților care făgăduiesc să-i învețe desăvîrșirea creștină pe cei ce încă au nevoie de hrana pruncilor; nu te lăsa înșelat nici de podoaba cea din afară a cărții, de vioiciunea, puterea, frumusețea stilului, nici de faptul că autorul ar fi, pasămite, sfînt, care și-a dovedit sfințenia prin numeroase minuni (aluzie, probabil, la „sfînții” apuseni ca Francisc din Assisi n. tr.).

Învățătura mincinoasă nu se dă înapoi de la nici o născocire, de la nici o înșelăciune ca să dea basmelor sale înfățișarea adevărului și astfel să otrăvească mai lesne sufletul cu ele.

Învățătura mincinoasă este deja, în sine, înșelare. Ea amăgește, înainte de cititor, pe scriitor (2 Timotei 3, 13).

Semnul după care recunoaștem că o carte e cu adevărat folositoare de suflet este că a fost scrisă de un sfînt scriitor, mădular al Bisericii de Răsărit, încuviințat și recunoscut de Sfînta Biserică. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Ignatie Briancianinov, *Experiențe Ascetice*, volumul I, Editura Sophia București, 2000.

CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE TAINA SPOVEDANIEI

Cuvînt înainte

După cum, la rînduiala firii, Dumnezeu n-a purtat de grijă numai să fim sănătoși în viața aceasta, ci să și dobîndim sănătatea cu osebite doctorii și tămăduiri cînd ne vom îmbolnăvi trupește, În același chip, și la rînduiala Darului, El n-a purtat de grijă numai ca să ne naștem a doua oară duhovnicește, sănătoși, prin Sfîntul Botez, ci și să dobîndim sănătatea cea duhovnicească, cînd ne vom îmbolnăvi sufletește, cu o baie curățitoare și doctorie minunată. Și aceasta nu este altceva decît Taina Sfintei Mărturisiri. [...]

Dar, o, nenorocire! Această baie curățitoare și minunată doctorie, adică mărturisirea cea folositoare de suflet, s-a făcut astăzi la creștini o Taină prea puțin folositoare! Căci, socotind că se curăță în această baie, n-au ajuns nici măcar să se spele - după cum zice Solomon: **Fiul rău pe sine se judecă a fi drept, și de întinăciune nu s-a spălat.** (Pilde 30, 13) - de vreme ce unii dintre dînșii sau nu se mărturisesc niciodată, sau se mărturisesc foarte rar, iubind, ticăloșii, mai bine să se tăvălească în noroiul păcatelor lor ca dobitoacele decît să alerge la această baie și să se curețe. Alții se mărturisesc, e adevărat, însă nu precum se cuvine, pentru că nu se spovedesc cu cea mai cuviincioasă cercetare a conștiinței și a păcatelor lor, nici cu zdrobirea și umilința cea trebuincioasă, nici cu o voință hotărîtoare ca de aici înainte să nu mai păcătuiască, nici cu facerea canonului care se cuvine - că acestea toate alcătuiesc mărturisirea cea plăcută lui Dumnezeu. Ci se mărturisesc fără de nici o cercetare, fără de nici o umilință, fără de hotărîre și fără de împlinirea canonului, mai pe scurt spus, se spovedesc numai pentru obicei, poate pentru că vine Paștele, sau Nașterea lui Hristos, sau Botezul. Și așa, în acest chip rău mărturisindu-se, ticăloșii, se batjocoresc cu adevărat și foarte se păgubesc. De aceea, noi ne întristăm pentru o atît de mare pagubă și înșelare a fraților noștri creștini, încît ne-am nevoit ca să adunăm de la mulți dascăli această scurtă sfătuire către cel ce se pocăiește și cu aceasta să-i îndemnăm pe păcătoșii ce se mărturisesc să se mărturisească mai des; iar celor de se mărturisesc rău, să le tîlcuim și să-i facem să cunoască a se mărturisi cum se cuvine, pentru ca mărturisirea lor să fie plăcută lui Dumnezeu și folositoare și, ca urmare, să fie adevărată și fără de îndoială iertarea păcatelor lor, care se dă de la Dumnezeu prin preotul duhovnic. [...]

Cum trebuie să se pregătească fiecare cînd vrea să se mărturisească

Fratele meu cel păcătos, în așa chip trebuie să te pregătești cînd vei voi să te pocăiești și să te mărturisești: află, mai întîi, că pocăința - potrivit cu dumnezeiescul Ioan Damaschin (Cartea 11, capitolul 47) - este o întoarcere de la starea cea împotriva firii la cea potrivit cu firea, adică de la diavol la Dumnezeu, și care se săvîrșește cu durere și cu nevoință. Deci și tu, iubitul meu, dacă vrei să te pocăiești precum se cuvine, trebuie să părăsești pe diavol și faptele cele diavolești și să te întorci către Dumnezeu și către o trăire potrivită cu voia lui Dumnezeu. Să lași păcatul, care este lucru împotriva firii și să te întorci spre fapta cea bună, care este ceva potrivit cu firea; să urăști într-atît de mult răutatea, încît să zici și tu, împreună cu David: **Nedreptatea am urît și am disprețuit** (Psalmi 118, 163); și, dimpotrivă; să iubești atît de mult binele, încît să zici, cu același David; **Legea Ta am iubit-o** și, iarăși: **Pentru aceasta am iubit poruncile Tale, mai mult decît aurul și topazul** (Psalmi 118, 127). Pe scurt, Duhul Sfînt, prin înțeleptul Isus Sirah, te învață care este adevărata pocăință, grăind astfel: **Întoarce-te la Domnul și părăsește păcatele.... Sîrguiește către Cel Preaînalt, și te întoarce de la nedreptate și te scîrbește foarte de lucrul urît.** (Isus Sirah 17, 20-21). Iar care este adevărata pocăință și roadele ei, caută și vezi în cuvîntul cel de la sfîrșit.

Părțile pocăinței

În al doilea rînd, să știi că trei sînt părțile pocăinței; I) zdrobirea inimii, II) mărturisirea și III) împlinirea canonului. Gheorghe Koressios, în cartea lui despre Taine, mai adaugă o parte a pocăinței, și anume: dezlegarea de păcat - care se face de către darul Sfîntului Duh, prin mijlocirea duhovnicului - care se numește cheie și, mai ales aceasta ține într-însa Taina pocăinței.

I) Ce este zdrobirea inimii. Zdrobirea inimii este o mîhnire și o durere desăvîrșită a inimii, care se petrece fiindcă omul a supărat cu păcatele sale pe Dumnezeu și a călcat legea Lui dumnezeiască. Această durere nu stă numai întru simțire, adică în suspine și lacrimi, ci stă, mai ales, în aceea ca voința omului să urască păcatul dinlăuntru și să hotărască să nu-l mai facă. Ține seama și de aceasta, potrivit cu Koressios, că durerea și zdrobirea inimii sînt părți alcătuitoare ale pocăinței și, în măsura în care se găsesc în inimă, se află și omul în pocăință. Îndată însă ce va lipsi durerea din inimă, lipsește și omul de la pocăință. Prin aceasta vrea să spună că durerea și zdrobirea trebuie să se afle pururea în inima celui ce se pocăiește și, în acest chip pocăința lui este adevărată. Însă această zdrobire a inimii este lucrarea celor ce sînt desăvîrșiți și asemenea unor fii, fiindcă izvorăște numai din dragostea cea către Dumnezeu. Adică, după cum se pocăiește un fiu numai pentru că l-a supărat pe tatăl său, și nu pentru că va fi lipsit de moștenirea părintească sau va fi izgonit din casa tatălui său. [...]

Mărturisirea trebuie să se facă la cei mai iscusiți duhovnici

Întîi, cercetează și află care este cel mai iscusit duhovnic între ceilalți. Pentru că marele Vasile spune (în hotărîrea pe scurt 229): „După cum oamenii nu-și arată unul altuia suferințele și rănila trupului, ci le dezvăluie doctorilor încercați care știi să le lecuiască, așa și păcatele se cade să fie înfățișate nu oricui, ci aceluia care pot să le tămăduiască.”

Cum să-și cerceteze cineva cugetul său

În al doilea rînd, după cum stai și socotești cu cîți bani ești păgubit în neșăria pe care o faci, tot așa adună-te și tu, frate, deoparte, și - înainte să mergi la un asemenea duhovnic, vreme de două sau trei săptămîni, mai cu seamă la începutul celor patru posturi ale anului - șezi în mare liniște, și plecîndu-ți capul, cercetează în cugetul tău ceea ce Filon Iudeul numește judecata cugetului. Și să nu te faci apărător, ci judecător al păcatelor tale, cum spune Sfințitul Augustin. Socotește și tu, precum Iezechia, toată vremea trecută a vieții tale, cu mîhnire și amărăciune în sufletul tău: ***Sfîrși-voi firul vieții mele aducîndu-mi aminte de amărăciunea sufletului meu!*** (Isaia 38, 15); sau măcar socotește, după ce te-ai mărturisit, cîte păcate ai săvîrșit; cu fapta, cu vorba și încuviințarea gîndurilor. Numără lunile; apoi, de la luni, treci la săptămîni, și de la săptămîni la zile. Adu-ți aminte de oamenii cu care ai păcătuit și de locurile unde ai păcătuit și gîndește-te cu grijă, ca să afli fiecare păcat al tău.

Deoarece oamenii astăzi fie că se lasă greu cînd e vorba să-și facă o asemenea cercetare amănunțită a cugetului lor, fie că uită și nu pot să-și amintească păcatele, iată, frate, că ți-am așternut pe hîrtie, în „Învățătura către duhovnic”, păcatele de moarte, păcatele ce se iartă și păcatele care se trec cu vederea. Ți-am înfățișat acolo și cele zece porunci și cine sînt cei ce greșesc la fiecare din acestea, ca să te despovăram de această greutate și să te facem să-ți amintești cu ușurință păcatele tale. Deci caută acolo și, cercetînd, adu-ți aminte care păcate din cele ce se află acolo le-ai săvîrșit, ca să le mărturisești.

Dar, precum vînătorii nu se mulțumesc doar să afle fiara în pădure, ci se străduiesc în tot chipul să o ucidă, tot astfel și tu, frate al meu păcătos, nu te mulțumi doar să-ți cercetezi și să-ți afli păcatele. Pentru că numai acest lucru puțin îți va folosi. Ci luptă-te în tot chipul să-ți omori păcatele cu durerea inimii tale, adică cu zdrobirea inimii și cu îngrijorarea. Și, ca să dobîndești zdrobirea, socotește marea vătămare pe care ți-au adus-o păcatele tale înaintea lui Dumnezeu. Iar ca să dobîndești îngrijorarea, gîndește la paguba cea mare pe care păcatele tale ți-au pricinuit-o ție însuși. [...]

Cum trebuie să se mărturisească păcătosul

După ce te vei fi gîndit în acest chip la păcatele tale, frate al meu păcătos, și te vei fi pregătit cu această zdrobire a inimii și îngrijorare, mergi atunci la acel iscusit duhovnic de care am vorbit. Dacă știi carte, însemnează-ți, frate, păcatele și pe hîrtie, ca să nu le uiți. Și, de va fi departe locuința duhovnicului, să nu întîrzi, după cum nu întîrzi să mergi pentru boala ta cea trupească la acel doctor iscusit care se află departe. Ci zi și tu ca fiul acela risipitor: ***Sculîndu-mă, mă voi duce la tatăl meu*** (Luca 15, 18). Și, mergînd la dînsul, cînd acela îți va spune să-ți mărturisești păcatul tău înaintea Stăpînului Hristos, atunci tu, îngenunchind înaintea sfîntei Lui icoane, să zici:

„Părinte, greșit-am la cer și înaintea Ta și nu sînt vrednic să mă numesc fiul Tău, dar iată că astăzi, prin părintele meu duhovnicesc, mă voi mărturisi Ție, întru dreptatea inimii.” Și, așa, să începi apoi să te mărturisești.

Ce este mărturisirea?

Mărturisirea este o înfățișare, de bunăvoie, prin grai, a faptelor rele, ca și a vorbelor și a gândurilor. Ea este smerită, învinuindu-se pe sine, este dreaptă, fără rușinare, hotărîtă, și se face către un duhovnic legiuit.

Mărturisirea trebuie făcută de bunăvoie

Așadar, și tu, frate:

1) Trebuie să mărturisești, cu însăși gura ta, toate faptele tale cele rele, toate vorbele tale rele și toate gândurile tale rele. Am zis să-ți spui păcatele cu însăși gura ta deoarece, chiar dacă le-ai avea scrise ca să nu le uiți, totuși ai datoria să le citești tu însuși duhovnicului tău. Cei care își scriu păcatele și, după ce au dat duhovnicului ceea ce scriseseră, pleacă, fac rău și greșesc, iar mărturisirea lor nu este desăvîrșită. Și, pe viitor, să înceteze cu acest lucru nepotrivit și să-și citească ei singuri înscrisul cu păcatele lor.

Mărturisirea să nu se facă din silă sau nevoie, ci de bunăvoie, de la sine, grăind împreună cu David: „Și din voia mea mă voi mărturisi Lui.” Să nu te asemeni și tu, în aceasta, împăratului Nabucodonosor, care nu a spus magilor visul pe care l-a avut ca, pe urmă, magii să-l talmăcească, ci a cerut ca aceia să-i spună și visul, și talmăcirea lui. **Deci, descoperiți-mi visul și fălcuirea lui!** (Daniel 2, 6). Dar tu, spune mai întîi visul, adică păcatele tale, și atunci, auzindu-le, duhovnicul să le îndrepte.

Mărturisirea trebuie să fie smerită

2) Trebuie să te mărturisești cu smerenie, cu multă umilință și cu inima zdrobită - precum și-a mărturisit femeia desfrînată păcatele ei, precum cananeanca și precum se ruga vameșul - pentru ca Dumnezeu să primească mărturisirea ta și să-ți dea iertarea păcatelor. Fiindcă **inima înfrîntă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi** (Psalmi 50, 18). Această smerenie și umilință trebuie să o arăți încă și atunci cînd te mustră duhovnicul pentru vreun păcat al tău, păstrînd tăcerea și fără să te mîinii, și nici tăindu-i vorba, ci primind dojana cu bucurie, ca și cînd ți-ar face-o Însuși Dumnezeu. Ce zic să o primești cu bucurie? Dacă s-ar putea, ar trebui să cazi la pămînt ca un vinovat și să-i scalzi picioarele cu lacrimile tale, cum te sfătuiește Sfîntul Ioan Scărarul: „Fii - și în purtare, și în cuget - ca un păcătos, la mărturisirea ta cătînd spre pămînt, și, de este cu puțință, să scalzi în lacrimi picioarele celui ce te lecuiește, ca pe ale lui Hristos” (Cuvîntul IV).

Mărturisirea trebuie să fie spre învinovățirea ta

3) Cînd te mărturisești nu trebuie să învinovățești pe unul sau pe altul, spunînd că ei au fost pricina de ai păcătuit, după cum Adam a dat vina pe Eva și Eva pe șarpe. Nu! Tu să nu faci așa! Ci să te învinovățești numai și numai pe tine și voința ta cea ticăloasă. „Dacă vrei să învinovățești pe cineva - îți spune dumnezeiescul Gură de Aur (Omilia 51 la Matei) - învinovățește-te pe tine!” Și alcătuitorul Pildelor spune: **Drept este cel ce se învinovățește pe sine** (Pilde 18, 17). „Pe sine” zice, și nu „pe alții.” Pentru ca nu cumva, căutînd să-și împutineze cu mărturisirea păcatele sale, să și le sporească, adăugînd și învinovățirea. Iar ce să spui duhovnicului, te sfătuiește Ioan Scărarul: (Cuvîntul IV): „Spune și nu te rușina: A mea este izbitura, părinte, a mea este rana, ea este pricinuită de însăși lipsa mea de grijă și nu de altul. Nimeni nu este vinovat de aceasta: nici om, nici duh, nici trup, nici altceva, ci numai lipsa mea de grijă!”

Mărturisirea trebuie să fie dreaptă

4) Trebuie să te mărturisești întru adevărul și dreptatea inimii tale, arătîndu-ți toate păcatele, așa cum le-ai săvîrșit, cu toate împrejurările: locul, persoana, pricina, numărul păcatelor și felul lor. (Vezi capitolul V al

„Învățăturii către Duhovnic”, despre împrejurări. Numai că numele persoanelor cu care ai păcătuit nu trebuie să le arăți.) Mărturisește-ți păcatele fără să adaugi sau să scazi ceva, fără să spui jumătate din păcatele tale unui duhovnic și jumătatea cealaltă altuia, cum fac unii vicleni. Să nu le spui cu cine știe ce cuvinte meșteșugite, - cu care în același timp să-ți ascunzi păcatele, cu scopul să-ți micșorezi rușinea - ci să le mărturisești simplu și drept, cu inimă fără vicleșug, și adevărat. Fiindcă, dacă te mărturisești cu vicleșug și doar așa, pe deasupra, nu numai că mărturisirea ta va fi urâtă înaintea lui Dumnezeu, Care iubește pururi adevărul: **Că iată adevărul ai iubit** (Psalmi 50, 7), ci încă și păcatele tale pe care le-ai mărturisit vor încolți din nou în tine, după puțină vreme, după cum încolțesc din nou și perii albi la acei bătrâni care nu-i dezrădăcinează, ci doar îi rad pe deasupra. Cu acestea te asemeni și tu, în această privință, cum spune David: **Ca un brici ascuțit ai făcut vicleșug** (Psalmi 51, 1).

Mărturisirea trebuie făcută fără să te rușinezi

5) Trebuie să te mărturisești fără să te rușinezi, fiindcă rușinea pe care o capeți când te mărturisești îți aduce slavă și har de la Dumnezeu, potrivit cu Isus Sirah: **Este rușine care aduce păcate și este rușine care aduce mărire și har** (Isus Sirah 4, 23). Rușinea aceasta te face să scapi de rușinea ce va să fie în ziua înfricoșată a Judecății, potrivit cu Scărarul (Cuvîntul IV): „Nu nesocoti mărturisirea păcatului tău, pentru ca, prin rușinea de aici, să scapi de rușinea de dincolo!”

De ce te rușinezi, păcătosule? Când săvârșești păcatul nu te rușinezi, și acum, când cauți să te scapi de el, te rușinezi? O, nebunule! Tu nu știi că rușinea aceasta este de la diavolul, care, atunci când faci păcatul, îți dă îndrăzneală și nerușinare, iar când îl mărturisești îți dă frică și rușine? Așa dă mărturie Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Două sînt acestea: păcatul și pocăința: în păcat - rușine și batjocură; în pocăință - laudă și îndrăzneală. Dar satana răstoarnă rînduiala și dă la păcat îndrăzneală, și la pocăință rușine. Tu însă să nu i te încrezi!” (Cuvîntul pentru mărturisire). Pentru aceasta, citim la Pateric că un părinte îmbunătățit l-a văzut cu ochii lui pe diavol cum merge adesea la spovedaniile duhovnicilor, ca să insufle rușine păcătoșilor care se mărturisesc acolo. Dumnezeu nu ți-a dat drept duhovnic vreun Înger sau vreun Arhanghel, ca să te rușinezi, ci un om, unul supus patimilor ca și tine, pentru ca să nu te rușinezi. [...] Iar dacă - să zicem - ai afla de la alții sau ai bănui că duhovnicul tău dă pe față altora păcatele tale, acest fapt să nu te împiedice de la mărturisire, fiindcă este înșelăciune a diavolului, cu care caută să-ți piardă sufletul. Tu să mergi fără teamă și mărturisește-ți păcatele! Iar dacă acela le dă pe față altora (ceea ce este foarte cu anevoie, ca să nu zic cu neputință, să o facă) el are să dea socoteală înaintea lui Dumnezeu, pentru răul acesta pe care îl face. Iar tu, odată spovedit, ești pe deplin nevinovat și iertat de păcatele tale. Așa cum îți aduce la cunoștință Sfîntul Meletie Mărturisitorul (Treapta 171): „Dacă îți dă în vileag și-ți defăima mărturisirea, acesta va da socoteală lui Dumnezeu la Judecată, iar cel ce s-a spovedit rămîne întru totul nevinovat și izbăvit pe deplin de greșelile lui.” În vechime, cei ce păcătuiau, stăteau la poarta bisericii și-și mărturiseau păcatele la toată mulțimea care intra în biserică, după cum spune Sozomen: „La început, așa au socotit preoții să se arate mulțimii din biserică păcatele de către cel ce se mărturisește, ca într-un teatru” (Cartea a VII-a, capitolul 16, și canoanele 56 și 75 ale marelui Vasile spun același lucru.) Un om drept ca Iov nu se rușina să se mărturisească în fața mulțimii, după cum ne vestește el însuși: **Căci nu am dat înapoi față de mulțimea gloatei, ca să mă mărturisesc înaintea lor** (Iov 31, 34). Și tu, frate al meu, păcătos fiind, de ce să te rușinezi, când te mărturisești unui singur om?

Păcatele trebuie să fie arătate, fie aici, fie dincolo.

6) Una din două: sau aici, jos, trebuie să-ți arăți păcatele tale, frate, către duhovnicul; sau, dincolo, înfricoșatul Judecător le va da în vileag înaintea tuturor Îngerilor și oamenilor, cu mare mustrare pentru tine. **Mustra-te-voi și voi pune înaintea feței tale păcatele tale** (Psalmi 49, 22). Ce zic, judecător? Înseși păcatele tale nemărturisite te vor mustra atunci și te vor da în vileag, la acel Scaun de judecată a toată lumea. **Lepădarea ta de credință te va pedepsi și răutatea ta te va mustra** (Ieremia 2, 19). Vezi și pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur care zice: „Acolo le vom vedea (greșelile noastre), în fața ochilor, goale și descoperite, și vom plînge acolo și va fi în zadar!” Vezi și mărturia marelui Vasile, că vom vedea atunci păcatele noastre, pe fiecare cum s-a săvârșit (în al optulea capitol al „Învățăturii către Duhovnic”).

Dacă cumva vreun singur păcat va rămîne nemărturisit, rămîn neiertate și celelalte. Dacă vei mărturisi toate păcatele tale, dar vei ascunde, de rușine, numai unul singur, află că nu numai păcatele pe care le-ai mărturisit rămîn neiertate, dar îți mai adaugi ție, pe deasupra, și un alt mare păcat, al pîngăririi celor sfînte, pentru această

tăinuire, după cum spune, în „Cartea cea pentru mărturisire”, Patriarhul Hrisant al Ierusalimului. Vezi și în „Mintuirea păcătoșilor”, unde se arată că o femeie, deși și-a mărturisit toate celelalte păcate la un cucernic duhovnic, nu și-a mărturisit un mare păcat al ei, iar un frate slujitor al duhovnicului a văzut cum ieșea din gura ei câte un șarpe pentru fiecare păcat mărturisit. Iar la urmă de tot, a văzut un șarpe mare cum și-a scos de trei ori capul afară din gura femeii, apoi iarăși l-a tras înăuntru și nu l-a mai scos. Pentru aceasta, toți ceilalți șerpi care ieșiseră mai înainte s-au întors iarăși și au intrat în gura ei. După moartea sa, acea nenorocită s-a arătat șezînd pe un înfricoșat balaur și i-a spus duhovnicului ei și fratelui că a fost pedepsită fiindcă nu și-a mărturisit acel păcat. De aceea, și un oarecare dascăl te sfătuiește cu înțelepciune că, dacă vrei să biruiești pe diavolul care îți aduce rușinea, spune, mai înainte de toate celelalte, acel păcat de care te rușinezi mai mult.

Mărturisirea se cuvine să fie plină de hotărîre

7) Trebuie să te mărturisești cu hotărîre, adică să arăți înaintea duhovnicului o hotărîre temeinică și statornică cum că vrei mai bine să mori de mii de ori, decît să mai păcătuiești cu voia ta, avînd ajutorul harului dumnezeiesc. Fiindcă, dacă nu iei o asemenea hotărîre în inima ta, puțin îți va folosi zdrobirea inimii și îngrijorarea și pocăința, cum spun îndeobște toți dascălii Bisericii. Pentru aceasta, cîți nu iau o asemenea hotărîre, au - ca sa zic așa - un picior la duhovnic, și altul în păcat. Se mărturisesc cu gura, iar cu inima gîndesc iarăși să săvîrșească păcatul, asemuindu-se în aceasta cu cîinele care, după ce a vărsat, se întoarce iarăși la vărsătura lui, și cu porcul care, după ce s-a spălat, se tăvălește iarăși în noroiul de la început. Aceștia - după cum spune Sfințitul Augustin - nu retează păcatul, ci amîină aceasta pentru altă dată. Ei se mărturisesc doar din obișnuință, așa, pentru că vine - să zicem - Paștele, sau Nașterea Domnului, sau pentru că sînt în primejdie de moarte și nu că ar vrea cu adevărat să taie păcatul din rădăcină. Citim la Pateric că un părinte a văzut sufletele coborînd în iad cum cade zăpada pe pămînt în mijlocul iernii. Și oare de ce aceasta? Nu pentru că nu se mărturisesc creștinii, ci fiindcă nu se mărturisesc bine, cu hotărîrea de a nu mai păcătui; fiindcă nu-și sfășie inima cu o durere adevărată, pentru o îndreptare hotărîtă, ci își sfășie numai veșmintele, după cuvîntul Proorocului, cu o mincinoasă și prefăcută durere. **Sfîșiați inimile, și nu hainele voastre!** (Ioil 2, 13).

Și ce-ți va fi ție de folos, frate al meu, dacă spui doar: Am păcătuit, mă pocăiesc! Un asemenea am păcătuit a spus și Saul (1 Regi 15, 24), a spus și Iuda (Matei 27, 4), dar nu le-a folosit. De aceea, și marele Vasile spune că nu se folosește de pe urma mărturisirii și nu se mărturisește nicidecum acela care spune numai „am păcătuit”, dar stăruie iarăși în păcat și nu-l urăște. Și spune că nu trage nici un folos de pe urma nedreptăților pe care i le-a iertat duhovnicul, dacă el iarăși săvîrșește nedreptăți, „fiindcă nu se mărturisește cu adevărat cel ce zice „am păcătuit”, și pe urmă stăruie în păcat, ci acela care, după cuvîntul Psalmului, și-a aflat păcatul său și l-a urît. Căci ce folos este pentru bolnav îngrijirea doctorului, dacă el face mereu lucruri primejdioase pentru viață? Tot așa este și cel ce încă face păcate, nu are nici un folos de pe urma păcatelor iertate de duhovnic” (într-o filcuire de către Nichita a Psalmului 35). Întreaga ta pocăință înseamnă să te hotărâști să-ți schimbi viața. Să nu spui: Dacă am să pot, am să mă îndrept! sau: Am voit să nu păcătuiesc! Ci așa să spui: „Hotărâsc să mă îndrept! Vreau de astăzi - cu voință puternică, neschimbată și hotărîtă - să nu mai păcătuiesc, după cum nu vreau să beau vreodată un pahar cu otravă, după cum nu vreau vreodată să mă prăbușesc într-o prăpastie și după cum nu vreau vreodată să mă omor.” Deoarece voința omului nu poate să rămînă tare fără ajutor dumnezeiesc, noi ți-am alcătuit o rugăciune prin care se arată cum să ceri de la Dumnezeu acest ajutor. Pe aceasta o vei găsi la sfîrșitul învățăturii a șasea, pentru păzirea de sine.

Se cuvine să însemn aici că se face și o a doua mărturisire a propriilor păcate, pentru trei pricini: 1) dacă cineva nu-și mărturisește păcatele cu împrejurările și cu pregătirea cuviincioasă, cu întristarea și hotărîrea de a nu mai greși și cu împlinirea canonului; 2) dacă nu s-a îndreptat și nu s-a canonisit cum trebuie de duhovnic; și 3) (după Simeon al Tesalonicului, întrebarea 24) dacă - odată ce a căzut din nou în aceleași păcate sau într-altele, care sînt urmare a celor dintîi - spune, odată cu păcatele din urmă, și pe cele dintîi, socotite ca niște rădăcini și pricini ale celor din urmă, sau pentru o mai mare zdrobire a inimii și smerenie.

Scris este în cartea ce se cheamă „Învățătură pentru cel ce se pocăiește”, că este un lucru foarte folositor dacă își face cineva și o mărturisire cuprinzătoare și de obște a tuturor păcatelor pe care le-a săvîrșit în întreaga sa viață, după cum fac cei ce vor să se preoțescă și cei ce sînt în primejdie de moarte, măcar o dată pe an și mai ales, dacă se întîmplă să mergi la un nou duhovnic. Deoarece, prin mijlocirea acestei cuprinzătoare mărturisiri, se strîng laolaltă toate păcatele, ca niște rîuri și alcătuiască o mare întinsă, sau sînt ca niște munți deasupra altor munți, încît par că

ajung pînă la cer, cum spune Ezdra: **Și greșelile noastre s-au ridicat pînă la cer** (Ezdra 9, 6). Iar cel ce se mărturisește, văzîndu-le pe acestea dintr-o singură privire îngrămădite laolaltă, capătă o mai mare rușinare, o suferință mai mare, o mai mare smerenie și, drept urmare, se teme mai mult de dumnezeiasca dreptate, pe care a mîniat-o atîta de mult. Capătă astfel o liniște deplină în cugetul său, vestindu-i-se că păcatele i-au fost iertate și capătă o mare înfrînare și piedică spre a nu mai cădea din nou. Se cuvine ca păcătosul să primească cu bucurie canonul său.

Ce este împlinirea canonului

După mărturisire, urmează a treia parte a pocăinței, adică facerea canonului dat de duhovnic, care este o împlinire prin fapte a canonisirii, după cum o hotărăște Gavriil al Filadelfiei, în cartea lui despre Taine. Așadar și tu, frate al meu păcătos, ești dator să primești cu mare bucurie canonul pe care ți-l va da duhovnicul, fie că e vorba de post, de plecări ale genunchilor, de milostenie, sau de altceva. Și, înainte de toate, să primești din tot sufletul îndepărtarea de la împărtășire, atîția ani cît va hotărî el. Fiindcă cu această mică pedeapsă împlînzești marea urgie pe care o are Dumnezeu împotriva ta. Cu acest canon trecător, scapi de canonul cel veșnic al iadului.

Pilde ale celor care s-au canonisit pentru păcatele lor

Dacă sora lui Moisi n-ar fi fost izgonită afară din tabără pe șapte zile, nu s-ar fi curățit de lepră (Numeri 12). Dacă desfrînatul din Corint nu ar fi fost dat satanei, el nu și-ar fi mîntuit sufletul (1 Corinteni 5, 5). Așa și tu, frate, dacă nu primești această mică pedeapsă a canonului, nici de lepra păcatului nu te vei curăți pe deplin, nici sufletul tău nu se mîntuiește. Neguțătorie este aceasta, iubitele, aducătoare de mult cîștig și de mare însemnătate pentru cei înțelepți: una dai și scapi de milioane; primești (pedepse) trecătoare și scapi de cele veșnice.

Împăratul David, pentru ispășirea păcatelor sale, a fost alungat din împărăția sa de însuși fiul său, Avesalom. Cutreiera munții și văile desculț, era ocărit și lovit cu pietre de Șimei (2 Regi 16, 6-13), era disprețuit și defăimat de toți. Și tu cauți să-L împlînzești pe Dumnezeu fără nici un canon? O, om fără de minte ce ești! Împăratul Teodosie cel Mare a împlinit o vestită canonisire la Milan, așa cum i-a fost hotărîtă de Sfîntul Ambrozie. Împăratul Romanos cel bătrîn, Lecapenul, din pricina jurămintelor pe care le călcase, pocăindu-se, s-a călugărit. Și, cînd era timpul să mănînce pîine, avea (lîngă el) un băiețaș care îl lovea cu un bici peste picioare, pentru canonisire și-i spunea: „Mergi, călugăr nevrednic, la trapeză!” Alt împărat, pentru un omor pe care îl săvîrșise, a fost canonisit să suie un munte înalt, cu picioarele goale. Și, acolo sus aflîndu-se, dezbrăcat de veșmîntul împărătesc, a ținut un post întreg de patruzeci de zile numai cu pîine și apă, în necurmată rugăciune și tăcere, dormind pe pămîntul tare. Și alți mulți împărați au îndurat cele mai aspre canonisiri pentru păcatele lor. Și tu, păcătosule, ești - chipurile! - mai de soi decît ei? Sau ai un trup mai de soi și mai gingaș și nu primești un canon atît de ușor, de la duhovnicul tău, pentru păcatele tale?

Să nu te înșele cugetul zicînd că dai bani să-ți răscumperi canonul! Împărații aceștia aveau bani mai mulți decît tine și puteau să dea milioane ca să nu capete aceste canoane. Dar aceasta nu este cu putință să se întîmple, chiar dacă cineva ar da o împărăție. Fiindcă dreptatea nepărtinitoare a lui Dumnezeu nu poate fi mulțumită în alt chip decît numai dacă se pedepsește însuși trupul care a păcătuit. Iar de se va afla vreun duhovnic iubitor de cîștig și-ți va spune să-i dai bani, că el te iartă, ia aminte și să nu-i dai crezare, fiindcă nu poate să te ierte în asemenea chip și-ți pierzi și banii și rămîi și neiertat. Sfîntul Isidor Pelusiotul scrie unui asemenea duhovnic așa: „Duhovnicii nu pot ierta pe cei bogați care dau bani, căci ei nu sînt stăpîni și domni ai iertării, sau moștenitori ai jertfelnicului dumnezeiesc, ca acei necredincioși care ziceau: „Veniți să moștenim altarul lui Dumnezeu!” Căci, după cum a spus Apostolul, acei care aduc jertfe pentru păcatele lor, nu pot să ierte cu a lor putere păcatele celor nepocăiți, chiar dacă aceștia ar fi bogați” (Epistola 1060 către Zosim). (Vezi și la începutul capitolului IX din „Învățătura către duhovnic.”)

Cel ce împlinește canonul său este fiu adevărat al Bisericii

Dacă îți împlinești canonul dat de duhovnicul tău, prin aceasta arăți că într-adevăr te pocăiești și ești fiu cu adevărat al lui Dumnezeu și al Sfintei Biserici, care a hotărît această pedeapsă. Iar dacă, dimpotrivă, încalci canonul

duhovnicului tău, aceasta este un semn că pocăința ta nu este adevărată, ci mincinoasă, un semn că nu ești fiu adevărat al lui Dumnezeu și al Bisericii, așa cum grăiește și Pavel: **Răbdați, spre înțelepțire! Dumnezeu Se poartă cu voi ca față de fii, căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește? Iar dacă sînteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sînteți fii nelegitimi și nu fii adevărați** (Evrei 12, 7-8).

Cel ce se pocăiește se cuvine să ceară de la sine un canon mai greu

Dacă, din întâmplare, duhovnicul tău vrea să-ți dea canon ușor, atunci tu, din dragostea pentru Dumnezeu, trebuie să-l rogi să-ți dea canon mai greu (cum fac mulți care se pocăiesc cu osîrdie), ca să împlinzești mai virtuos, prin acest canon vremelnic, dumnezeiasca dreptate și să te încredințezi mai bine că Dumnezeu te-a iertat de pedeapsa cea veșnică pe care ai fi căpătat-o pentru păcat.

Păcătosul trebuie să-și capete canonul fie aici, în chip vremelnic, fie dincolo, pe veci

Frate, să alegi una din două: ori să primești aici, în chip vremelnic, canonul păcatelor tale; ori acolo, pentru vecie. Dacă-l primești aici, atunci scapi de cel de acolo; iar dacă nu-l primești aici, atunci negreșit ai să-l capeți dincolo, dar va fi pe vecie. După cum scrie și Gavriil al Filadelfiei, în cartea sa despre Taine „Cel ce nu s-a supus (canoanelor) aici, trebuie să fie trimis la scaunul de judecată de dincolo și va da socoteală de nelegiuirile pe care le-a săvîrșit, ca unul ce a încălcat așezămintele Sfintei Biserici.”

Cel ce se pocăiește trebuie să se îndepărteze de la Sfînta Împărtășanie

Mai presus de toate, îți spunem, frate, că trebuie fără greș să stai departe de Sfînta Împărtășanie atîția ani cîți îți va hotărî duhovnicul, pentru că această îndepărtare este o canonisire a canonisirilor, trebuincioasă și alcătuint adevărata ta pocăință. Fiindcă, dacă vei cuteza să te împărtășești în acești ani, vei ajunge un al doilea Iuda. Și, dacă vei sili pe duhovnic să te ierte, tu nu vei mai fi un om care se pocăiește, ci un asupritor și un tiran care silește legile dumnezeiești și canoanele Sfințelor Sinoade ale Bisericii și ale Părinților. Pentru aceasta, Dumnezeiasca Împărtășanie îți va fi ție nu pentru iertare, ci pentru o mai mare osîndă și pedeapsă. Și, ca să înțelegi mai bine acest lucru, înțelege din pilda aceasta: după cum omul care are răni pe trup merge și le arată doctorului și primește de la el porunca cum să ia cutare doctorie pentru răni și să nu bea vin sau să nu mănînce cutare mîncare, pentru că altfel rănilile nu i se vindecă, tot așa și tu, frate al meu, porți răni nevăzute în sufletul tău, adică anumite păcate. Ai mers și le-ai arătat duhovnicului, adică te-ai mărturisit, iar duhovnicul a hotărît să folosești o anumită doctorie pentru păcatele tale, canonul adică: hrană uscată, plecarea genunchilor, milostenie, rugăciuni și celelalte. Pe lîngă acestea, ți-a prescris să nu bei și să nu mănînci cutare mîncare, adică să nu te împărtășești cu Dumnezeieștile Taine. Așadar, dacă nu-i vei da ascultare duhovnicului (mai adevărat Canoanelor Sfinților Părinți, n. n.) rănilile și păcatele tale nu se vor vindeca, ba vor ajunge mai cumplite și mai întinse. Dar ce zic eu că nu se vindecă? Ți se trage încă și moartea, sufletească și trupească, cum spune dumnezeiescul Pavel: *De aceea, mulți dintre voi sînt neputincioși și bolnavi și mulți au murit* (1 Corinteni 11, 30). Adică, deoarece se împărtășesc fiind nevrednici, unii mor sufletește și ajung neputincioși și bolnavi și mulți dintre ei încetează din viață.

Dacă cineva, fiind nedumerit, ar spune că păcatul celui ce se pocăiește se iartă prin rugăciunea de iertare a duhovnicului - și deci de ce acestuia nu i se îngăduie să se împărtășească cu Sfintele Taine, odată ce a fost iertat și îndreptat? - acestuia îi răspundem în trei chipuri: 1) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, însă nu de-a dreptul, ci socotind că el va împlini canonul și va sta departe de Sfînta Împărtășanie (fiindcă de aceea duhovnicul, înainte de iertare, îi hotărâște canonul și lipsirea de Sfintele Taine); 2) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, nu însă și pedeapsa și certarea pentru păcat, cu alte cuvinte canonul, în care se cuprinde și îndepărtarea de la Sfînta Împărtășanie. Fiindcă și păcatul lui David s-a iertat cu adevărat de Dumnezeu - cînd Natan i-a spus: „Domnul a ridicat păcatul tău” - dar nu s-a iertat și pedeapsa pentru păcatul lui, fiindcă, după această iertare, el a fost izgonit din împărăția sa de către fiul său, Avesalom și sabia nu s-a îndepărtat de casa lui și alte nenumărate răutăți a pătimit, după cum însuși Natan i le prorocise; 3) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, dar este nevoie ca păcătosul să fie pus la încercare și, cu timpul, să fie întărit în harul lui Dumnezeu.

În sfârșit, îți spunem, frate, că acel canon pe care ți-l va da duhovnicul (după Canoanele Sfinților Părinți n. n.) trebuie să-l împlinești cât mai repede cu putință, adică câtă vreme te afli în harul lui Dumnezeu și să nu amîni, fiindcă nu știi ce ți se va întâmpla mâine: *Că nu știi la ce poate da naștere ziua de mâine* (Pildele lui Solomon 27, 1).

Cum să se păzească păcătosul după mărturisire

Iar după ce te-ai mărturisit și ți-ai primit canonul de la duhovnicul tău, pentru ca să te păzești să nu cazi din nou în același păcat sau în altele, folosește-te de aceste cinci povățuiri, ca de niște leacuri care să te păzească:

Întîia păzire: aducerea aminte de păcatele făcute. Să nu uiți, ci să-ți amintești pururea de păcatele pe care le-ai săvîrșit. Că așa îți poruncește Dumnezeu, prin mijlocirea lui Isaia: *Eu sînt Acela care șterge păcatele tale și nu îți mai aduce aminte de fărâdelegile tale* (Isaia 43, 25). Aceasta să faci, adică să-ți amintești păcatele tale, nu ca să-ți chinuiești cugetul - îți spune dumnezeiescul Gură de Aur, în Omilia IV la Statui - ci să-ți pedepsești sufletul, ca să nu mai zburde la patimi și să nu mai cadă iarăși în aceleași. Ca, prin aducerea aminte, să cunoști marele dar ce l-ai primit de la Dumnezeu ca să-ți ierte atît de multe păcate, după cum și Pavel și-a adus pururea aminte că a prigonit Biserica, pentru ca să arate cît de mare este harul lui Dumnezeu - spune Sfîntul Ioan Gură de Aur (Cuvîntul XXXVIII la 1 Corinteni). Unul care a scăpat dintr-o mare primejdie, cînd își amintește ce a pățit, tremură și se înfricoșează și frica aceasta îl face să nu mai cadă iarăși în aceeași prăpastie. Așa și David, după ce i-au fost iertate păcatele, întotdeauna și le aminea și le avea înaintea ochilor lui. De aceea și zice: *Și păcatul meu înaintea mea este pururea* (Psalmi 50, 4).

Dacă voiești - îți spune Sfîntul Augustin - să-Și întoarcă Dumnezeu fața Sa de la păcatele tale, trebuie ca tu să le ai pururea înaintea ta, să le privești și să plîngi pentru ele. Dacă tu vei scrie și îți vei aminti de păcatele tale, dumnezeiescul Gură de Aur te încredințează că Dumnezeu le va șterge și ți le va ierta. Iar dacă tu le vei șterge de unde le-ai scris și le vei uita, atunci le va scrie Dumnezeu și-Și va aminti de ele. Și iarăși spune același: „Căci nu este nici un alt leac pentru iertarea păcatelor precum neîncetata aducere aminte și necurmata lor osîndire.” (Cuvîntul II cum că spre folos este că proorociile nu sînt limpezi).

Sfîntul Marcu Pustnicul te sfătuiește însă ca, atunci cînd îți mărturisești lui Dumnezeu păcatele tale, să nu-ți amintești de ele după felul lor, deci să nu-ți amintești împrejurările și fețele oamenilor cu care ai păcătuit. Deoarece, fiind tu încă împătimit și iubitor de plăceri, s-ar putea să poțtești iarăși la ele și să te tulburi; sau, aducîndu-ți aminte cu durere de ele după chipul lor, să cazi în deznădejde. Mai cu seamă să te ferești cînd este vorba de păcatele trupești și murdare pe care le-ai săvîrșit: deci să nu-ți aduci în minte împrejurările și oamenii cu care ai păcătuit, fiindcă îți întinezi mintea. Să-ți amintești doar că ești păcătos și că ai săvîrșit multe păcate cu care ai mîniat pe Dumnezeu.

A doua păzire: să fugi de pricinile păcatului. A doua păzire folosește-o ca să fugi de pricinile păcatului, fiindcă aceleași pricini aduc întotdeauna și aceleași urmări. Fugi, dar, frate, de priveliștile cele rele, de vorbirea și întovărășirea cu cei fără de rînduială și, mai cu seamă, să fugi de vorbirea și prietenia cu oamenii aceia cu care ai păcătuit trupește. Fiindcă, una din două: sau tu trebuie să fugi de ei, sau ei trebuie să se îndepărteze de tine și să-i alungi, dacă-i ai în casă la tine, fie că este slujnică, fie că este argat, fie că este unul din prietenii tăi. Căci despre aceștia a vorbit Domnul: *Iar dacă ochiul tău cel drept te smintește, scoate-l și aruncă-l de la tine, căci mai de folos îți este să piară unul din mădularele tale, decît tot trupul tău să fie aruncat în gheena* (Matei 5, 29). Să nu te încrezi niciodată în tine, zicînd: Eu pot să mă întovărășesc cu oameni vătămători și să nu mă vatăm! Înșelător este gîndul acesta, fiindcă scris este: *Nu te încrede în dușmanul tău niciodată* (Isus Sirah 12, 12). Și unii dascăli sînt de părere că acel prea-înțelept Iosif, dacă n-ar fi fugit din iatacul stăpînei sale, de bună seamă ar fi căzut în păcat. Cine se teme de primejdie nu va cădea într-înșea, dar cine o îndrăgește, acela va cădea: *Cel ce iubește primejdia, va cădea într-înșea* (Isus Sirah 3, 25). De aceea spune și dumnezeiescul Gură de Aur: „Cel ce nu fuge departe de păcate, ci merge aproape de ele, cu frică va trăi și de multe ori va cădea într-înșele” (Cuvîntul XV la Statui).

A treia păzire: mărturisirea deasă aduce cinci lucruri bune. De a treia păzire folosește-te, spovedindu-te des, așa încît, dacă este cu putință, să alergi îndată la duhovnic ori de cîte ori vei săvîrși un păcat cît de mic, care se iartă, nu doar cînd vei săvîrși un păcat mare și de moarte. Fiindcă, după cum rănile care sînt arătate doctorului nu se

măresc, tot așa și păcatele mici, când sînt mărturisite, nu sporesc, după cuvîntul Scărarului: „Vînătăile care sînt date la iveală nu se vor înrăutăți, ci se vor tămădui” (Cuvîntul IV pentru ascultare).

Berzele au un obicei foarte înțelept: cînd li se strică cuibul, nu se mai duc acolo. Așa fac și diavolii: fug de cel ce se spovedește des, fiindcă, prin mărturisirea deasă, își pierd cuiburile și mrejele lor, după cum i-au spus dracii unui călugăr îmbunătățit, că ei nu au mijloace și nici putere împotriva cui se spovedește des. Și, pe lîngă aceasta, au mai spus că, atîta timp cît omul se află nespovedit, toate mădularele lui sînt ca și legate de păcat și nu se pot mișca spre a face binele; dar, cînd se va spovedi, numaidecît ele sînt dezlegate. Și pentru ce altceva nu s-a scaldat Neeman Sirianul o singură dată în Iordan, ci de șapte ori, decît pentru a ne învăța pe toți - mici și mari, patriarhi și arhierii, duhovnici și preoți - să ne spovedim de șapte ori, adică des, cît mai des cu putință (pentru că numărul șapte înseamnă, în dumnezeiasca Scriptură, „de multe ori”). Și ne mai învață să ne scaldăm în apele pocăinței, al cărei chip fusese Iordanul, pentru că într-însul boteza Înaintemergătorul **botezul pocăinței, întru iertarea păcatelor** (Marcu 1, 4) [...].

Înfiul folos al mărturisirii dese: după cum copacii care se răsădesc des nu pot să prindă rădăcini adînci în pămînt, tot așa și deasa mărturisire nu lasă obiceiurile și deprinderile rele ale păcatului să capete rădăcini adînci în inima celui ce se spovedește des. Sau mai bine zis - după cum un copac bătrîn și mare nu poate fi doborît dintr-o singură lovitură, tot așa, un obicei și o deprindere veche și rea nu se poate dezrădăcina și nimici cu totul doar cu o singură suferință a inimii (și aceea, poate, nedesăvîrșită) pe care a arătat-o la spovedanie cel ce se pocăiește, cu toate că păcatul lui a fost iertat prin rugăciunea de iertăciune a duhovnicului.

Al doilea folos al mărturisirii dese: cine se spovedește des are mare ușurință în a-și cerceta cu amănunțime cugetul și a-și afla numărul păcatelor sale, deoarece, ușurîndu-se neîncetat de mulțimea păcatelor prin deasa mărturisire, acestea rămîn tot mai puține. Pentru aceasta poate și el să le găsească mai lesne și să și le amintească. Iar cel care nu se mărturisește des, datorită numărului mare de păcate care se îngrămădesc asupra lui, nu poate nici să le afle cu amănunțime și nici să și le amintească; ci, de multe ori, uită multele și grelele păcate ale sale care, dacă rămîn nemărturisite, rămîn prin urmare și neiertate. Pentru aceea, diavolul are să i le amintească în ceasul morții sale, și atît de mult îl va strîmtora, încît îl vor trece sudorile morții și va plînge cu amar, sărmanul, dar fără nici un folos, fiindcă atunci nu mai poate să le mărturisească.

Al treilea folos al mărturisirii dese: cel ce se mărturisește des, chiar de va săvîrși vreodată un păcat de moarte, îndată însă, după ce s-a mărturisit, intră în harul lui Dumnezeu, și cîte fapte bune va face, îl vor învrednici de viața cea veșnică. Iar cel ce nu se mărturisește des, dacă - să zicem - săvîrșește și el același păcat de moarte și nu aleargă neîntîrziat să se spovedească, cîtă vreme rămîne nespovedit, nu numai că este lipsit de harul lui Dumnezeu, dar și lucrurile bune pe care le face de la sine - posturi, privegheri, metanii mari și altele asemenea - nu-i sînt vrednice pentru a-i cîștiga plată și viață veșnică, pentru că sînt lipsite de harul lui Dumnezeu, care este începutul și temelie tuturor faptelor care duc la mîntuire. (Vezi și capitolul X al „Învățăturii către duhovnic.”)

Al patrulea folos al mărturisirii dese: cel ce se mărturisește des este mai încredințat că moartea îl va afla în harul lui Dumnezeu și că astfel va fi mîntuit. Și diavolul - care este pururea obișnuit să meargă la morți, nu numai la moartea păcătoșilor, dar și la cea a sfinților (cum spune marele Vasile în tîlcuirea Psalmului 7) și încă și la aceea a Domnului, potrivit cu cuvîntul: **Vine stăpînitorul acestei lumi, și el nu are nimic în Mine** (Ioan 14, 30) - diavolul, zic, care merge la morțile oamenilor, să vadă dacă va găsi ceva, va merge și la acesta, dar nu va afla nimic din ale sale, fiindcă acesta i-a luat-o înainte prin spovedanie și socotelile lui sînt limpezi și catastifele lui sînt bine cumpănite, datorită deseii mărturisiri. Iar cel ce nu se spovedește des este foarte cu putință să moară nespovedit și astfel să fie pierdut pe vecie, deoarece cade iarăși cu ușurință în păcat și nu se spovedește, iar moartea vine pe neașteptate.

Al cincilea folos al mărturisirii dese: al cincilea folos pe care îl pricinuieste deasa mărturisire este că îi împiedică și-i înfrînează pe oameni de la păcat. Fiindcă cel ce se mărturisește des, cînd își amintește că peste puține zile are să se spovedească, chiar dacă își are gîndul la păcat, se oprește numaidecît, socotind rușinea pe care o va simți cînd se va mărturisi și dojana pe care o va auzi de la duhovnic. Pentru aceasta a scris și Sfîntul Ioan Scărarul: „Nimic nu dă diavolilor și gîndurilor (vinovate) atîta putere asupra noastră, cît faptul de a le lăsa pe acestea nemărturisite, și să fie hrănite în inimă.” Și iarăși: „Sufletul care înțelege mărturisirea este oprit ca de un frîu să nu mai păcătuiască, fiindcă pe cele nemărturisite le săvîrșim fără frică, ca și cum am fi în întuneric” (Cuvîntul IV). De

aceea, același sfânt grăiește pentru frații acelei minunate chinovii pe care o înfățișează, că aveau câte o tăbliță atârnată de cingătoare, pe care își scriau gândurile în fiecare zi și le spuneau prin spovedanie la acel mare stareț.

Așadar, frate al meu păcătos, aflînd de acestea, mergi mai des la Sfințita Mărturisire, căci cu cît mai des mergi la această baie, cu atît mai spornic te vei curăța. Nu amîna timpul potrivit zicînd: Să fac acest lucru, și pe urmă merg să mă spovedesc! - fiindcă Dumnezeu, deși de multe ori Se arată îndelung răbdător, totdeauna sosește la timp. **Să nu zici: Am păcătuît, și ce mi s-a făcut mie? Că Domnul este îndelung-răbdător. Că mila și mînia de la El sînt, și peste cei păcătoși se va odihni mînia Lui** (Isus Sirah 5, 4-7). Adu-ți aminte mereu de Samson, care, deși de trei ori a izbutit să-și rupă legăturile cu care îl legaseră cei de alt neam, a patra oară n-a mai izbutit să le rupă și să scape. **Voi face ca mai înainte, și mă voi scăpa de ei. Dar nu știa că Domnul Se depărtase de el** (Judecători 16, 20). Așa și tu, frate, cu toate că o dată, și de două ori și de trei ori păcătuind și zăbovind să te îndrepti și să te spovedești, mai tîrziu, cu mila Domnului te-ai învrednicit să te spovedești și să te îndrepti, dacă și a patra oară păcătuind amîni vremea potrivită pentru mărturisire, poate că nu te vei mai învrednici de ea, ci vei muri nespovedit și neîndreptat. Care lucru să dea Domnul să nu se întîmple niciodată vreunui creștin.

A patra păzire: aducerea aminte a lucrurilor celor de apoi. Folosește cea de a patra păzire, frate, ca să-ți amintești de cele de la sfîrșitul vieții tale, adică să cugeți neconținut la moartea ta, la Înfricoșata Judecată a lui Dumnezeu, la pedeapsa cea veșnică și la veșnica desfătare a Raiului. Fiindcă aducerea aminte și teama de acestea patru se face întru tine ca un frîu puternic, care nu te lasă să păcătuiești. După cum grăiește Duhul Sfînt, prin Isus Sirah: „**În tot ce faci, adu-ți aminte de sfîrșitul tău, și nu vei păcătui niciodată**” (Isus Sirah 7, 38). Așadar, atunci cînd gîndul cel viclean și diavolul, ca și patimile tale, se luptă cu tine și te îndeamnă să păcătuiești fă așa: întîi, pune în fața ta moartea și cugetă că însuși acest trup al tău - care acum pofteste să curvească, sau să ucidă, sau să fure sau să săvîrșească vreun alt păcat - va muri și își va pierde frumusețea, sănătatea, grăsimia și toate puterile lui și o să ajungă un hoit, slut, fără chip, fără frumusețe, fără suflet. Gîndește-te că acesta are să fie înmormîntat într-un mormînt prea-întunecat, și acolo are să se risipească și o să ajungă hrană viermilor, împuticiune, putreziciune și pulbere. Adu-ți aminte cîtă spaimă, cîtă durere, cîtă groază vei încerca atunci cînd sufletul se va despărți de trup, cînd îți vor sta în preajmă diavolii, ca să te răpească, și nimeni nu se va afla să te ajute. Să iei aminte că același lucru are să se întîmple și acelui ins cu care dorești să săvîrșești păcatul. Fiindcă acest trup, pe care acum tu îl iubești și-l poftesti atît de mult, peste puțin are să se facă după moarte deopotrivă: un hoit nefericit, putreziciune, hrană viermilor și împuticiune. Și, mai presus de toate acestea, amintește-ți că însăși moartea este ca un hoț care vine pe neașteptate, încît nu știi niciodată cînd vine la tine. Se poate să vină în această zi, în acest ceas, în această clipă, și tu, care te simțea bine ziua, să nu apuci să mai vezi seara, și tu, care ai ajuns pînă seara, să nu mai apuci a doua zi, după cum a grăit Domnul: **Drept aceea, privegheați, că nu știți ziua, nici ceasul cînd vine Fiul Omului** (Matei 25, 13). Trage învățătură din acestea, frate al meu, și spune așa în sinea ta: Dacă eu am să mor, și poate de o moarte năprasnică, ce am să ajung, nefericitul de mine? Ce-mi va folosi atunci că m-am bucurat de toate plăcerile lumii? Ce voi cîștiga dacă săvîrșesc acest păcat? Ce-mi va rămîne dacă voi făptui această ticăloșie? Mergi înapoia mea, satano, și tu, gînd viclean! Nu vreau să te ascult, și să cad în păcat!

În al doilea rînd, dacă vrei să nu păcătuiești, pune-ți în față ziua înfricoșată a Judecății și adu-ți aminte de toate cele ce se vor întîmpla atunci, adică cum cerul se va înfășură ca o hîrtie, cum stelele vor cădea din cer, cum soarele și luna se vor întuneca, munții și colinele se vor topi ca ceara, marea se va înspăimînta și va scădea, stihiiile vor arde, pămîntul se va cutremura, mormintele se vor deschide și vor învia toți oamenii, de la Adam pînă la sfîrșitul lumii, ca să se înfățișeze înaintea înfricoșatului Judecător. Cum, de frică, se vor clinti pînă și Îngerii din cer; cum au să se deschidă catastifele și cum are să fie judecat fiecare, urmînd să dea socoteală în amănunt pentru faptele rele pe care le-a săvîrșit și pentru gîndurile rele pe care le-a gîndit. Așadar, păcătosule, așa să-i zici gîndului tău: Dacă eu am să păcătuiesc acum, ce am să fac atunci, în ziua și în ceasul acela înfricoșat? Cum mă voi apăra pentru acest păcat, față de acel Judecător nemitarnic și nepărtinitor? Ah, cîtă teamă și cutremur voi încerca, nenorocitul de mine! Vai! Vai! Cum voi putea să mă țin pe picioare? - cînd voi auzi hotărîrea aceea cutremurătoare: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, cel pregătit pentru diavol și pentru îngerii lui!” Vai! Vai! Cîtă rușine voi încerca atunci cînd voi sta gol, dat în vileag înaintea a toată acea adunare a întregii lumi: a Îngerilor, a Sfinților, a Dreptilor, a păcătoșilor și a toată omenirea! Desigur, neputînd să îndur acea necinstire și rușine, necuprinsă cu mintea, am să grăiesc munților și măgurilor să se prăbușească și să mă zdrobească, ca să nu mă mai arăt în ochii oamenilor și ca să scap de urgia unui asemenea înfricoșat Judecător, **strigînd munților și sfîncilor: Cădeți peste noi și ne ascundeți de fața Celui ce șade pe tron și de mînia Mielului!** (Apocalipsa 6, 16).

De voiești să nu păcătuiești, frate al meu, pune înaintea ta toate felurile înfricoșate de pedeapsă pe care le-a aflat dreptatea lui Dumnezeu ca să pedepsească păcatul, adică necurmata lipsire de Dumnezeu, întunericul cel mai din afară, focul cel nestins, viermele cel neadormit, străfundul cel prea rece, plînsul cel nemîngîiat, scrișnirea dinților și celelalte cazne nenumărate și felurite. Și, mai presus de toate, că te vei găsi pururea întovărașit cu înșiși acei diavoli, dușmanii tăi, pe care îi urăști atît de mult, pentru că ți-au pricinuit atîtea suferințe. Lucru care este mai cumplit decît celelalte feluri de pedeapsă - potrivit cu Sfîntul Maxim. Căci - în cuvîntul de sfătuire către Gheorghe, Eparhul Africii - acesta spune următoarele: „Și, ceea ce este mai jalnic între toate și mai greu de spus cu adevărat - lucru pe care nu pot măcar să-l grăiesc, cu atît mai mult să-l îndur (izbăvește-ne, Hristoase, și scapă-ne de această durere!): despărțirea de Dumnezeu și de Sfintele Sale Puteri și viețuirea laolaltă cu diavolul și dracii săi vicleni, care va ține o veșnicie! Și cea mai grea și mai cumplită dintre pedepse este să stea de-a pururi împreună cei ce urăsc cu cei ce sînt urîți.” Apoi, ține minte că toate aceste suferințe vor fi pedeapsă păcătoșilor nu pentru o sută de mii de ani, nu pentru o mie de milioane de ani, ci în vecii vecilor, fără nădejdea că li se va mai pune capăt vreodată.

Așadar, așa să-ți vorbești în tine însuți: Dacă eu nu pot să rabd durerea pricinuită de un os al meu cînd iese din locul lui, cum voi răbda, nefericitul de mine, îndepărtarea veșnică de Dumnezeu, Care este tot ce e mai lăuntric în ființa mea? Dacă eu nu pot îndura să fiu aruncat doar pentru un ceas într-un cuptor, chiar dacă mai înainte m-aș fi bucurat de toate plăcerile lumii, cum voi suferi să mă aflu pe vecie în cuptorul acela al focului nestins? Blestemat să fii, păcatule, care mă stînjenești! Nu, nu te voi săvîrși! Și cum, pentru o singură și mărunță plăcere, să dobîndesc o veșnicie de suferințe și să plîng nemîngîiat, ca un smintit, precum acel Ionatan: **Doar am gustat puțină miere cu vîrfurile toiagului pe care îl aveam în mînă, și, iată, trebuie să mor!** (1 Regi 14, 43).

A cincea păzire: cunoașterea păcatului. Folosește, frate, și a cincea păzire, cunoscînd bine ce lucru rău este păcatul, și mai ales cel de moarte. Toți oamenii săvîrșesc păcatul, fiindcă nu știu cît de mare rău este. De aceea, în multe părți ale dumnezeieștii Scripturi, păcătoșii se numesc „nesocotiți” și „neștiutori.” Avînd în vedere acestea, noi aici îți vom da (putința) să cunoști răutatea păcatului, nu în deplinătatea lui - fiindcă nici o minte nu poate să-l înțeleagă pe deplin: **Greșelile, cine le va pricepe?** (Psalmi 18, 13), ci numai cît este cu putință: 1) din păcatul însuși, 2) din împrejurările lui, 3) după pedeapsa pe care o primit-o de la Dumnezeu.

1) Cunoașterea păcatului din el însuși. Păcatul, prin el însuși, este un rău nemărginit, fiindcă este o ocară față de Dumnezeu cel nemărginit și o defăimare a nemărginitei Sale bunătăți și măreții. Deoarece atunci cînd tu ai să săvîrșești - să zicem - un omor, sau curvie, sau furtișag, sau vreun alt păcat, gîndește-te că Dumnezeu stă de-o parte a ta și diavolul de cealaltă parte. Dumnezeu îți spune: Omule, să nu faci acest păcat, fiindcă este ceva împotriva legii Mele; fiindcă, dacă nu-l vei face, vei cîștiga un Rai veșnic, iar dacă îl vei face, vei dobîndi o pedeapsă veșnică! Iar diavolul îți spune: Săvîrșește acest păcat, și nu mai ține seama nici de ocară pe care acesta o aduce lui Dumnezeu, nici de pedeapsa pe care o vei căpăta pe urmă! Știi ce faci dacă vei asculta de diavol și vei săvîrși acel păcat? Aduci ocară lui Dumnezeu, disprețuiești legea Sa, înjosești măreția și bunătatea Sa. Dacă nu cu vorba, însă cu fapta se vede că-I spui cuvintele: **...depărtează-Te de la mine, că nu voiesc să cunosc căile Tale!** (Iov 21, 14). Și: Mie nu-mi pasă de Tine, eu nu doresc Raiul Tău, nu pun preț pe pedeapsa Ta, nu mă tem de urgia Ta, nu Te cunosc drept Stăpîn al meu! Pentru aceasta nu vreau să ascult glasul și porunca Ta! Astfel, te asemeni și tu cu încăpățînatul Faraon, care spunea: **Cine este acela, Domnul, ca să-I ascult glasul? Nu cunosc pe Domnul!** (Ieșirea 5, 2). [...]

2) Cunoașterea păcatului după împrejurările care îl însoțesc. Am arătat, în culori întunecate, cît de mare este răutatea păcatului, privit în el însuși. Acum, îți vom arăta răutatea lui și după împrejurările care îl însoțesc.

Cea dintîi împrejurare a păcatului. Cea dintîi împrejurare a păcatului ești tu însuți, care îl săvîrșești. Fiindcă cine ești tu, cel care te împotrivesți măreției atît de nemărginite a Ziditorului tău? Un vierme nevrednic al pămîntului, puțintel lut, precum spune Isaia: **Tu ești Tatăl nostru, noi sîntem lutul** (Isaia 64, 7). Un om care, nu numai că ai începătura din pămînt și în pămînt ai să te risipești, dar și un om dăruit de Dumnezeu cu nespuse multe binefaceri, zidit de puterea și înțelepciunea Lui cea nemărginită, ocrotit de nemărginita Lui pronie, răscumpărat cu nenumăratele Lui suferințe și dureri, înfiat prin botezul Lui, părtaș al Tainelor Sale, adăpat cu sîngele Lui, hrănit cu trupul Lui. Și, un asemenea om să păcătuiască?! O, înfricoșată priveliște! Să păcătuiască un barbar, un păgîn, un închinător la idoli, se poate răbda - **de m-ar fi ocărît vrăjmașul, aș fi răbdat** (Psalmi 54, 12) - dar să păcătuiască un creștin - care s-a împărtașit din Duhul lui Dumnezeu, care luptă sub steagul și în oastea lui Iisus Hristos, care este casnic al Lui, care s-a bucurat de atîtea ori de darurile Lui, care îi datorează întreaga sa ființă

- aceasta nu se mai poate răbda: **iar tu, omule asemenea mie, căpetenia mea și cunoscutul meu, care împreună cu mine te-ai îndulcit de mâncări...** (Psalmi 54, 14-15). [...]

A doua împrejurare a păcatului. A doua împrejurare a păcatului este pricina pentru care tu, păcătosule, păcătuiești. Și oare te încumeți tu să săvârșești păcatul pentru vreo mare nevoie a ta: ca să-ți păstrezi viața, ca să dobândești slavă, sau bogăție, sau o împărăție? Nu! Ci îl săvârșești pentru puțină linte, ca Esau; ca să mănânci puțină miere, ca Ionatan, sau ca să dobândești puțin orz sau o bucată de pâine. **Voi Mă necinstiți înaintea poporului Meu pentru o mână de orz și pentru o bucată de pâine** - așa se plînge Dumnezeu prin Iezechiel (Iezechiel 13, 19). Tu te lepezi de multe ori de harul Lui, încalci legea Lui, disprețuiești binefacerile Lui. Pentru ce? Pentru o plăcere grețoasă, pentru un câștig de nimic, pentru o deșartă nălucire a ta, pentru un nimic. Iată pînă la ce grozăvie ajunge răutatea inimii tale, omule! Pentru care, cu jale strigă Iisus: **M-au urît pe nedrept!** (Ioan 15, 25). Ah! Pentru o singură asemenea defăimare a ta, oare nu trebuie cerul să verse din nou peste tine focul și pucioasa Sodomitenilor, ca să te mistuie? Nu trebuie să se deschidă deodată pămîntul sub picioarele tale și să te înghită de viu, ca pe Datan și Aviron?

A treia împrejurare a păcatului. A treia împrejurare a păcatului este locul în care îl săvârșești, frate. Ah! Și, de ai fi ocărit pe Dumnezeu într-un loc în care El să nu vadă această ocară, trecă-meargă! Dar, dacă Dumnezeu cuprinde toate locurile, ca Unul ce se află pretutindeni și deasupra a toate, cum se poate găsi vreodată un asemenea loc? În fața Lui deci, înaintea feței Lui păcătuiești, păcătosule, chiar în fața ochilor Lui, și te arăți ca și cum l-ai spune: „Cu toate că ești de față, cu toate că vezi și auzi fiecare gând, și cuvînt și faptă a mea, cu toate că ochii Tăi cei luminoși privesc cu ură la răutate, eu totuși o voi săvîrși! Dacă o vezi și dacă nu-Ți place, puțin îmi pasă de asta! Îmi este de ajuns dacă nu mă văd ochii oamenilor; dacă mă văd ochii Tăi, nu mă sinchiesc! O, îndrăzneală nemaiauzită! O, obrăznicie de nespus! [...]

A patra împrejurare a păcatului. A patra împrejurare este vremea în care săvârșești păcatul. Mai ales din această împrejurare se vede cît de mare este răutatea lui. Fiindcă nu-l săvârșești doar atunci cînd Dumnezeu te ceartă și te pedepsește, ci întotdeauna: **oameni care întăritau fără încetare fața Mea** (Isaia 65, 3). Fără încetare: și cînd îți păzește ființa ta, și cînd îți dăruiește hrană și îmbrăcăminte; fără încetare; și atunci cînd te apără de mii de primejdii înfricoșate, și cînd îți dă putere, sănătate, frumusețe, prieteni, avuții și toate celelalte bunătăți cîte le ai. Și, ceea ce este mai greu e că, în același timp în care le primești pe acestea de la Dumnezeu, tu le folosești ca arme ca să porți război fără încetare împotriva însuși Aceluia care ți le-a dăruit. Lucru care, dacă l-ai fi făcut față de un împărat de pe pămînt, ar fi fost o culme a nelegiuirii și nerecunoștinței. Despre o asemenea lipsă de recunoștință a ta ar fi vorbit toate istoriile lumii și toți oamenii s-ar fi rușinat că sînt de o fire cu tine.

A cincea împrejurare a păcatului. A cincea împrejurare a păcatului de moarte o alcătuiesc înspăimîntătoarele răutăți și urmări pe care ți le pricinuieste. Șapte sînt capetele balaurului celui otrăvitor:

Întîia răutate a păcatului. Întîia răutate a păcatului este lipsirea de harul lui Dumnezeu, care este un mărgăritar de un atît de mare preț, încît Domnul Și-a cheltuit tot sîngele Său ca să-l răscumpere pentru tine, și pe care tu, nenorocitul, îl schimbi cu un nimic, făcînd ceva mai nechibzuit decît un prunc care schimbă un diamant pe o singură nucă. Fără acest har, sufletul tău, frate, rămîne atît de urît, încît este cu neputință să-l privească cineva așa cum este și să nu moară. [...]

A doua răutate a păcatului. A doua răutate a păcatului de moarte, păcătosule, este că-ți lipsește sufletul tău de dumnezeiasca înfiere, care este un însemnat dar și o harismă atît de înaltă, încît face ca Duhul Sfînt să locuiască în tine cu o înființare și o lucrare osebită, alta decît în toate celelalte locuri. Ea te face fiu al lui Dumnezeu și moștenitor al Împărăției Lui, așa încît cea mai mărunță faptă a ta este de un preț atît de mare cît este și întreg Raiul. Dar, îndată ce pierzi un asemenea dar, ce ajungi? Vai! Fiu al diavolului, asemenea cu el din pricina păcatului, după cum și fiul se aseamănă cu tatăl său, potrivit cu firea: **voi sînteți din tatăl vostru, diavolul** (Ioan 8, 44).

A treia răutate a păcatului. A treia răutate a păcatului este că te lipsește, frate, de moștenirea veșnică a Raiului - cum am mai spus - pe care Tatăl tău cel ceresc o avea pregătită să ți-o dea. Și cine poate spune cîtă cinstire primește de la toți un fiu întîi-născut și moștenitor al unui împărat? Cît este pizmuit de toți, cît îl fericesc toți? Nimeni, desigur! Tot așa, dimpotrivă, nimeni nu poate spune cît este de nebun cît este de batjocorit de toți unul care și-ar vinde acest drept al său de neprețuit, cum și-a vîndut Esau dreptul de întîi-născut pentru puțină linte. [...]

A patra răutate a păcatului. A patra răutate pe care o face păcatul, iubitule, este că te lipsește de toate plățile tuturor faptelor bune pe care le-ai săvârșit. De pildă: de ai fi dus o viață aspră vreme de șaizeci de ani împliniți, rămânând despuiat și ars vara de arșița soarelui, iar iarna înghețat de frig, precum Onufrie și Petru de la Sfântul Munte; dacă ai fi purtat pe grumazul tău un lanț de fier, vreme de douăzeci de ani, ca Sfântul Eusebiu; dacă ai fi locuit într-un mormânt paisprezece ani, precum Cuviosul Iacov; dacă ai fi stat patruzeci de ani deasupra unui stâlp, ca Sfântul Simeon Stâlpnicul; de ai fi adus la credință mai multe neamuri decât Apostolii, de ai fi primit mai multe descoperiri decât Proorocii; de ai fi vărsat mai mult sânge decât toți Mucenicii, dar, după acestea, ai fi săvârșit un singur păcat de moarte, din pricina acestuia pierzi îndată acele fapte bune ale tale de mai înainte și răsplata lor și, murind în păcat, nu te vei folosi cu nimic de pe urma atîtor nevoițe. Așa hotărăște Însuși Dumnezeu pentru dreptul care păcătuiește, că nu se vor aminti faptele lui cele drepte: *atunci nu se va mai pomeni toată dreptatea lui* (Iezechiel 33, 13). [...]

A cincea răutate a păcatului. A cincea răutate pe care o pricinuieste păcatul este că te lipsește, frate, de ajutoarele cele mai alese ale lui Dumnezeu, fiindcă, după cum o mamă iubitoare îndrăgește și poartă din inimă pururea de grijă copilului ei, așa și Dumnezeu poartă de grijă sufletului tău, cînd ești fără de păcat de moarte: *După cum mama își mîngîie fiul ei, și Eu vă voi mîngîia pe voi* (Isaia 66, 13). El îl ajută, îl chivernisește, îl ține în brațele Sale, îi îndulcește inima, îi luminează mintea, îi încălzește voința și-i dă o putere lucrătoare, ca să-și făurească mîntuirea cu ușurință. Însă, după ce tu păcătuiești de moarte, cu toate că nu te părăsește cu totul, Dumnezeu nu mai răspîndește totuși în sufletul tău înrîuririle și ajutoarele cele dinainte ale harului Său. Așa că, lipsindu-te de asemenea ajutoare, și mîntuirea ta ți se face mai anevoioasă, fiindcă partea mai înaltă a sufletului tău se face neputincioasă, iar partea cea mai de jos, supusă patimilor, se întărește și biruie. Și astfel, căzînd dintr-un păcat într-altul, nimerești la sfîrșit într-o prăpastie de nenorociri.

A șasea răutate a păcatului. A șasea răutate pe care ți-o pricinuieste păcatul, frate, este că te face vinovat de pedeapsa cea veșnică, fiindcă, îndată ce păcătuiești de moarte, numele tău se șterge din cartea vieții și te faci supus la acele cumplite chinuri ale iadului, ca să fii pedepsit pe vecie.

A șaptea răutate a păcatului. A șaptea răutate a păcatului este cea mai de pe urmă, care urmează morții. Fiindcă - dacă nu nimicești păcatul în tine înaintea morții tale, printr-o pocăință adevărată și desăvîrșită și printr-o îndreptare - sufletul tău cade de fapt în acele temnițe ale iadului, într-un loc de durere, într-un loc întunecos, așteptînd pînă ce va veni învierea cea de obște, ca să învie și trupul tău, ca să capeți și împlinirea pedepsei. La toate aceste nesfîrșite nenorociri și pagube pe care ți le pricinuieste păcatul cugetă și te socotește pururea, frate al meu păcătos, ca să dușmănești din fundul inimii păcatul, ca pe un lucru aducător de moarte și ca pe cel mai mare dușman al tău, și altă dată să nu-l mai săvîrșești.

3) Cunoașterea păcatului după cele trei pedepse pe care le-a căpătat. A rămas acum, frate, să-ți arătăm răutatea păcatului și după pedeapsa cea aspră cu care Dumnezeu l-a pedepsit: a) la Îngeri, b) la oameni, c) în fața lui Iisus Hristos.

a) **Pedeapsa păcatului la Îngeri.** Numai pentru un gînd trufaș și hotărîtor al lor, Dumnezeu a pedepsit păcatul la Îngeri, prăbușind în iad o mulțime nenumărată, neținînd seama că erau duhuri nemateriale în firea lor, nemuritoare după ființa lor, mai înțelepte decât toți oamenii, mai puternice decât toate făpturile. Și nu a ținut seama nici de firea lor aleasă, nici de mintea lor prea subțire, nici de cunoașterea nematerială pe care o aveau, ci i-a osîndit cu o pedeapsă veșnică, cu cele mai crîncene cazne ale iadului, ca să ne facă să înțelegem cît de mult urăște și, în același timp, pedepsește păcatul.

b) **Pedeapsa păcatului la oameni.** A pedepsit păcatul la oameni, fiindcă pe Adam, pe cel dintîi om, îndată după ce a călcat porunca Lui, l-a izgonit din Rai și l-a osîndit, pe el și pe noi toți urmașii săi, să trăim pe acest pămînt blestemat, cu sărăcie, cu boli, cu suferințe, cu suspine, cu nefericiri și, în sfîrșit, să înfruntăm o moarte dureroasă și în afara firii. A pedepsit păcatul, fiindcă pe oamenii păcătoși din vremea lui Noe i-a înecat într-un potop de apă care s-a întins peste toată lumea; fiindcă a pîrjolit Sodoma și Gomora cu un alt și nou potop, de pucioasă și de foc. Și, în sfîrșit, fiindcă i-a osîndit pe păcătoșii nepocăiți să ardă de-a pururi în focul iadului, pe care diavolii nu vor osteni niciodată să-i chinuie și Dumnezeu nu se va milostivi niciodată de nenorocirea lor, nu va asculta niciodată plînsurile lor, ci mai degrabă îi va lovi și-i va urî în veci. [...]

c) Pedeapsa păcatului în fața lui Iisus Hristos. A pedepsit Dumnezeu păcatul și în fața lui Iisus Hristos, dar cu o atît de aspră pedeapsă, încît toate pedepsele pomenite mai sus, puse alături de aceasta, par doar o umbră. Fiindcă o singură rană ușoară pe fața Mîntuitorului Hristos, un ghimpe din spinii (cununii) Lui, o singură biciuire a Lui înseamnă o pedeapsă mai mare decît dacă Dumnezeu ar fi prăpădit întreaga lume și ar fi părăsit în focul iadului pe oameni, pe Îngeri, pe Arhangheli și orice altă făptură. Fiindcă ce are de-a face pedeapsa tuturor făpturilor cu cea mai mică suferință a Ziditorului, a Fiului cel prea-curat, prea-sfînt, Unul născut? [...]

A șasea păzire este rugăciunea. Sfințitul Augustin spune că omul trebuie să facă ceea ce poate și să ceară de la Dumnezeu ceea ce nu poate: „Să faci ce poți și să ceri ceea ce nu poți.” Pentru aceasta, și noi - după ce ți-am dat, frate, cele cinci mijloace de păzire pentru a nu mai cădea în păcat, mai sus arătate, mijloace pe care le poți folosi de la tine, cu propria ta putință și alegere - acum, la sfîrșit, îți dăm și un al șaselea mijloc de păzire, care este sfințita rugăciune. Să nu încetezi așadar să te dăruiești pe tine lui Dumnezeu, și să-L rogi prea-fierbinte să dea putere slăbiciunii tale, să-ți întărească voința în această hotărîre pe care ai luat-o, cu harul și ajutorul cel de sus, nădăjduind că El te va auzi, în marea Sa milostivire, cum făgăduiește El Însuși: **De va striga către Mine, îl voi auzi, pentru că sînt milostiv** (Ieșirea 22, 27). Nu ai putere de la tine însuși? Nu ai încredere în voința ta? Pricină este că nu le ceri de la Dumnezeu. **Nu aveți, pentru că nu cereți** - spune dumnezeiescul (Iacov 4, 2). Te temi de primejdie? Te înspăimînți de ispita păcatului? Priveghează și te roagă, ca să nu cazi într-însul. **Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită** (Matei 26, 41). Și, pentru mai multă ușurință, iată că-ți însemnăm aici rugăciunea de față:

Mult milostive Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, îți mulțumesc că, prin mărturisirea de taină către duhovnicul meu părinte, m-ai învrednicit pe mine, păcătosul, să primesc de la Tine iertarea păcatelor mele. Urmînd deci lui David - care spunea: **Juratu-m-am și m-am hotărît să păzesc judecățile dreptății Tale** (Psalmi 118, 106) - Îți făgăduiesc, cu o voință hotărîtoare a sufletului meu, că sînt gata să primesc mai bine mii de morți, decît să mai săvîrșesc vreun păcat de moarte și cu el să amărăsc nesfîrșita Ta bunătate. Fiindcă însă voința mea este slabă în sinea ei, fără de ajutorul Tău, Te rog fierbinte să mă împuternicești cu harul Tău și să mă întărești cu ajutorul Tău cel puternic, ca să rămîn pînă la sfîrșit neabătut în această sfîntă hotărîre a mea. Da, Doamne Iisuse al meu, Cel prea iubitor de suflet, dă-mi putere să petrec în pocăință timpul ce-mi rămîne din viața mea, ca să mă bucur aici jos de harul Tău, iar acolo, în cer, de fericita Ta slavă, prin soliile prea-binecuvîntatei Tale Maici și ale tuturor sfinților Tăi. Amin.

Cuvîntul de pe urmă

Pun capăt și pecetluiesc această sfătuire cu aceste cuvinte: Tatăl, Care a trimis pe Înainte-Mergătorul Ioan ca să boteze, a propovăduit prin gura lui păcătoșilor: **Pocăiți-vă!** (Matei 3, 2). Fiul, cînd S-a arătat în lume, a grăit acest cuvînt, începătură și temelie a propovăduirii Sale: **Pocăiți-vă!** (Matei 4, 17). Duhul Sfînt, cînd S-a pogorît în chip de limbi de foc, cuvîntul acesta l-a rostit, prin Apostolul Petru: **Pocăiți-vă!** (Faptele Apostolilor 2, 38). Trei sînt Cei ce mărturisesc, și mărturia Celor Trei este adevărată, mai mult, este adevărul însuși. Deci, frații mei păcătoși: „Pocăiți-vă, pocăiți-vă, pocăiți-vă, căci s-a apropiat Împărăția Cerurilor!”

Bibliografie: Sfințul Nicodim Aghioritul, *Dulce sfătuire*, Editura Credința strămoșească, 2000.

CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE POCĂINȚĂ

Cuvînt în care se arată în ce primejdie se află cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi

[...] Mulți sînt creștinii care, după cum zice *Sfînta Scriptură* (Iov 15, 16), *beau păcatul ca apa*. Pentru că fiecare dintre ei, mai înainte de a păcătui, cugetă și zice: Să păcătuiesc, și apoi mă voi mărturisi și mă voi pocăi! Iar după ce au păcătuit, într-adevăr unii se mărturisesc, dar după mărturisire nu se mai îngrijesc de păcat, ci zic: M-am mărturisit, m-am pocăit! **O rău gînd! De unde te-ai ivit să acoperi pămîntul cu viclesugul?** (Isus Sirah, 37, 3). O, amăgire foarte vătămătoare de suflet și înșelare a minții, ce acoperi pămîntul cu păcatele! Din care adînc ai ieșit? Cu adevărat, n-ai ieșit de altundeva, ci numai din iad. Dar oare nu se cade să te întorci iarăși la iad și să nu-i mai amăgești pe creștini?

În cuvîntul acestei cărți, noi vom vorbi despre primejdia care stă asupra celor ce păcătuiesc fără frică și nu se mai îngrijesc ca după aceea să facă o mărturisire și o pocăință adevărată.

Cu adevărat, nu s-a auzit niciodată ca vreun negustor, fără nici o pricină, să-și arunce toate averile lui în mare, cu nădejdea că are să le ia cîndva înapoi. Dar vai! se află atîția creștini neînțelepți, care își leapadă de bună voie curăția sufletului lor și harul lui Dumnezeu, care este darul cel mai de preț pe care ni-l dă Dumnezeu în lumea aceasta, cu nădejdea că-și vor lua înapoi acea curăție și acele daruri cerești prin mărturisire și pocăință. Și astfel se fac, ticăloșii, de-a pururea legații iadului, nădăjduind în nebunia lor că, atunci cînd vor vrea, își vor tăia aceste legături. Și așa își dau cheile sufletului lor în mîna satanei, luceafărului întunerului, socotind că le vor putea lua înapoi de la el cînd vor voi ei. [...]

Deci se cade să se minuneze oricine cum, cu acest gînd amăgitor, vrăjmașul îi ispitește adeseori pe creștini, îndemnîndu-i să păcătuiescă și să cadă în toată fărădelegea, adăugînd la păcatul cel dintîi și alte mii, cu această mai înainte cugetare și nădejde, că se vor mărturisi și că duhovnicii îi vor ierta, alergînd ca niște Îngeri ai păcii pentru a nu-i lăsa pe creștini să cadă în iad.

Însă se cuvine să ne minunăm și mai mult cum de nu cunosc creștinii o astfel de amăgire atît de arătată a diavolului!? Și cum arată ei atîta nemulțumire către Dumnezeu, folosind mărturisirea și pocăința ca pricini ale păcatelor lor, iar bunătatea și milostivirea lui Dumnezeu, care le pricinuiesc mîntuirea lor, ei le fac pricini ale căderii și pierzării lor! Dar, după cum buruiana cea otrăvitoare, numită nepellon, își produce otrava sa cu rouă cea dulce a cerului, la fel și ticăloșii aceștia își produc otrava și moartea lor cu Sîngele cel prea-dulce și mîntuitor al lui Isus Hristos. Căci Sîngele acesta care slujește la baia pocăinței și a mărturisirii ca să afunde păcatele lor, ei îl fac spre adăugarea și creșterea păcatelor lor. Vai! Și ce vătămare mai mare ca aceasta se poate afla? Și ce altceva este aceasta, decît numai că noi folosim doctoria nu spre vindecarea noastră, ci spre lauda și biruința diavolului. După cum se tînguiește de aceasta și dumnezeiescul Ambrozie, zicînd: „Doctoria noastră însuși diavolului se face laudă” (Cartea a 2-a pentru pocăință).

Ce pagube își pricinuiesc mîntuirii lor cei care păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi și se vor pocăi?

Dar cine poate oare arăta îndeajuns pagubele pe care și le pricinuiesc lor cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi? Eu cred că mulți creștini se vor osîndi pentru această nădejde deșartă și amăgitoare, care puțin cîte puțin îi duce în prăpastia cea înfricoșătoare a iadului. Și cu toate că ei cred că văpaia veșnică este pregătită pentru cei ce păcătuiesc și nu încetează de la păcat, ei sînt în pace și fără grijă, fiindcă socotesc tămăduirea păcatelor lor foarte ușoară prin mărturisire și printr-un canon ușor pentru ele, cugetînd că prin aceasta și-au împlinit toată datoria.

Multe sînt pagubele unora ca acestora ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăință, fiindcă ei cugetă că toată pocăința lor ar sta numai într-o mărturisire cu oarecare umilință. Dar, din pricina acestei ușuratece pocăințe și a nădejzii celei mincinoase, cad, ticăloșii, în multe patimi. Și, după ce cad o dată, lasă apoi slobod frîul părții cuvîntătoare (al rațiunii) și al luării aminte și aleargă ca niște dobitoace necuvîntătoare pe calea pierzării. De aceea, cine poate număra căderile lor? De cîte ori află prilej la îndemîna, îndată cad în păcat. De cîte ori va voi pofta lor cea rea, îndată cad. De cîte ori le va veni gîndul cel rău, îndată cad în păcatul cu fapta. Dar să cercetăm și să vedem cîte și care pot fi pagubele celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăință.

Prima pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăință este numărul cel peste măsură al păcatelor lor. Multora dintre acești păcătoși, care consideră că ușor li se vor ierta păcatele lor la mărturisire, li se pare că pot să lucreze în fiecare zi zeci de păcate, atît cu faptele lor cele viclene, cu poftele lor, cu vorbirile cele fără pază și cu dezmierdările cele necuviincioase, dar mai ales cu smintelile ce le fac celorlalți, omorîndu-le sufletele. De aceea, după această măsură, socoteala păcatelor lor într-o lună va ajunge la sute de păcate și, prin urmare, într-un an vor face mai multe zeci de mii păcate. Încît fiecare dintre aceștia, într-un an va lovi de zeci de mii de ori în porțile iadului zicînd: Deschide, deschide! Și, ajuns aici, ce greutate este ca dreptatea lui Dumnezeu să deschidă porțile iadului unui astfel de păcătos și să-l lase să cadă în acel adînc? Mai ales că Însuși Dumnezeu ne înfricoșează cu aceasta, prin gura Proorocului Ieremia, zicînd: *Spre durere te-ai doctorit, folos nu-ți este ție..., căci cu rana vrăjmașului te-am lovit pe tine, certare întărită asupra a toată nedreptatea ta; înmulțitu-s-au păcatele tale* (Ieremia 30, 11-13).

Cumpănește bine, frate, aceste cuvinte! Dumnezeu nu zice că nu te-ai doctorit, ci că nu te-ai folosit din doctorie, căci „spre durere te-ai doctorit, folos nu-ți este ție.” Mai ales că ai folosit multe doctorii, căci nu numai o dată te-ai mărturisit, ci de multe ori. Cu toate acestea, mărturisirea, care trebuie să otrăvească și să omoare păcatele, a slujit la creșterea lor din pricina răutăților tale. Căci tu zici în mintea ta: Dacă păcătuiesc, îmi ajunge să mă mărturisesc. Și, dacă am păcătuat o dată, mai pot păcătui și altă dată și încă o dată; căci, de aș face păcate puține sau multe, eu tot trebuie să mă mărturisesc și să mă pocăiesc. Cu adevărat tu te-ai doctorit (mărturisit), dar nu ai nici un folos din doctoria aceasta. Căci singurul folos ce-l dobîndești din atîtea mărturisiri este că adaugi păcat lîngă păcat, la nesfîrșit, și nu cunoști că această mulțime a păcatelor tale te afundă în iad. Iar aceasta te face pe tine vrednic să fii pedepsit de Dumnezeu cu o pedeapsă strașnică, fără milostivire, osîndindu-te ca pe un vrăjmaș al Lui, care greșește împotriva Sa atît de mult pe cît este de mare milostivirea Sa. „Cu rana vrăjmașului te-am lovit pe tine..., înmulțitu-s-au păcatele tale.”

Același Prooroc Ieremia zice alegoric în alt loc despre sufletul ce se mărturisește și se tămăduiește de păcate, iar apoi iarăși păcătuiește, făcîndu-se astfel de nevindecat și vrednic de a fi părăsit cu totul de Dumnezeu și de a fi osîndit: *Vindecat-am Babilonul, și nu s-a tămăduit, părăsindu-l-am pe el..., că s-a apropiat la cer judecata lui* (Ieremia 51, 9).

A doua pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea pocăinței stă în covîrșitoarea felurime a păcatelor lor. Căci ei, cu judecata lor cea mincinoasă, zic: Mă voi mărturisi! și păcătuiesc fără nici o frică, fără nici o sfială; se afundă în adîncurile și în tina cea mai necurată a păcatului; lucrează fără de rușine relele pe care nici păgîinii nu le lucrează și se tăvălesc în noroiul și în necurățiile în care nu se tăvălesc nici dobitoacele cele necuvîntătoare. Dar ce le face lor Dumnezeu? Nu uită această răutate, ci, cînd va veni vremea, o pedepsește, după cum zice prin gura Proorocului Osea: *Stricatu-s-au după zilele dealului* (Osea 9, 11). Iar (despre) păcatele unor răi ca aceștia: „Își va aduce aminte de nedreptățile lor și va pedepsi păcatele lor.” Vezi și chinul cu care îi va pedepsi pe ei Dumnezeu.

A treia pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea pocăinței stă în nebăgarea de seamă, lauda, necăința și tăgăduirea lor. Nebăgarea de seamă, întru cunoștință, față de mîntuire și de toate poruncile lui Dumnezeu este păcat. Și, după cum zice Solomon: *Cînd va ajunge necredinciosul în adîncul răutăților nu bagă în seamă* (Pildele lui Solomon 18, 3), așa și aceștia, cînd ajung la cele mai de pe urmă ale răutății, li se orbește mintea, li se împietrește inima și cu desăvîrșire nu mai au grijă de păcat. Iar unii dintre ei merg și mai departe, căci nu numai că nu bagă de seamă, ci, aflîndu-se în păcatele lor, se veselesc și se laudă cu ele, ca și cu niște mari isprăvi ale lor, după cum zice Solomon: *O, cei ce se veselesc de rele și se bucură de răzvrătirea cea rea!* (Pildele lui Solomon 2, 14). Și Proorocul Isaia zice: *Și păcatul lor, ca al Sodomei l-au vestit și l-au arătat* (Isaia 3, 8). Și, aceia care ziceau: „Să păcătuiesc acum și apoi mă voi mărturisi și mă voi pocăi”, ajungînd în adîncul răutăților, nu mai voiesc nici să se mărturisească, nici să se pocăiască. Și, de s-ar întîmpla vreodată a voi, nu vor mai putea, căci obiceiul păcatului s-a

făcut deprindere la ei și deprinderea s-a făcut ca o fire și a învățat ca o piatră inimile lor, făcându-le nesimțitoare și neprimitoare de pocăință și de îndreptare. Și așa mor, ticăloșii, neîndreptați și nepocăiți. Și de mirare este că acești creștini, care au ajuns în cele mai de pe urmă ale păcatului, își mai țin și credința și nu se leapădă de ea. Dar viața cea rea naște dogme rele, după cum spune dumnezeiescul Ioan Gură de Aur.

Vezi, frate, câte pagube? Vezi ce fel de pierzare își pricinuiesc cei ce păcătuiesc cu mincinoasa nădejde că se vor mărturisi și se vor pocăi? Pentru aceasta, cu înțelepciune a zis Avva Isaac Sirul: „Cel ce cu nădejdea de pocăință alunecă a doua oară, acesta cu vicleșug umblă cu Dumnezeu. Acestuia îi vine moartea pe nesimțite și nu mai apucă timpul nădăjduit de el, ca să împlinească faptele bune” (Cuvîntul 60). Asemănător zice și marele Vasile: „Cel ce petrece cu nădejdea de pocăință are chipul vicleșugului și s-a lipsit de pocăință” (Cuvîntul 3, pentru pocăință). La acestea se potrivește și ceea ce a zis Sfîntul Ambrozie: „Ușurința iertării dă îndemnare de a păcătui!”

Pentru vindecarea celor ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi și se vor pocăi

„Bun ești Tu, Doamne, și întru bunătatea Ta învață-mă îndreptările Tale!” Această rugăciune o zicea Proorocul David, pe care și tu frate, se cade să o zici către Dumnezeu din toată inima ta. Fiindcă cea dintîi doctorie pentru cei ce păcătuiesc cu nădejde de pocăință este rugăciunea. Prin această lucrare sfințită se vindecă cea mai înainte cugetare rea și nădejde mincinoasă, pe care am prihănit-o pînă acum. [...]

A doua doctorie, iubitele, a celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăință, este a duce război cu rădăcina acestei nădejdi mincinoase, care se naște din două necunoștințe. Întîi, că cei ce păcătuiesc astfel nu știu ce este mărturisirea și pocăința. Și, în al doilea rînd, ei păcătuiesc fiindcă nu știu ce rodnice bunătăți le aduce mărturisirea și pocăința cea adevărată. De aceea, cînd le va cunoaște cineva pe amîndouă acestea, cu adevărat se va vindeca.

Cei ce păcătuiesc cu nădejdea mărturisirii nu știu ce este mărturisirea. Ei socotesc că mărturisirea nu este altceva decît doar a spune cu de-amănuntul duhovnicului păcatele lor. Și, arătîndu-le cu luare aminte, ei cred că prin asta au făcut totul. Pentru aceasta, cînd se pregătesc de mărturisire, toată silința lor este ca să-și aducă aminte de păcatele ce le-au făcut. Iar după mărturisire, altă grijă nu au decît numai să-și aducă bine aminte dacă nu cumva li s-a întîmplat să uite vreun păcat. Și, crezînd că această sîrguință și grijă este destulă pentru a se împăca cu Dumnezeu, socotesc că drumul care duce la cer nu mai este strîmt - după cum ne spune Evanghelia: ***Strîmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață*** (Matei 7, 14) - ci este mai lat decît străzile cetăților. Și ce osteneală este a spune păcatele noastre duhovnicului, după ce ne-am obișnuit din copilărie a le spune? Și, dacă toată mărturisirea ar sta numai în aceasta, atunci păcătoșii cei fără de rușine, care se laudă cu păcatele lor și le povestesc în adunările lor ca pe niște mari isprăvi, ar fi mai bine pregătiți pentru a se mărturisi curat. Căci ei însiși își mărturisesc păcatele lor, și încă fără sfială. În aceste fel, mărturisirea ar fi ca o negustorie, săvîrșită numai cu gura. Sau ar fi numai o descărcare a gîndurilor de la inimă. Adevărul însă nu este acesta. Căci adevărata mărturisire are ca scop de a-l întoarce pe păcătos de la păcate, deci de a-l face să se abată de la ele și să alerge iarăși la Dumnezeu. Cu toate că este nevoie și de această arătare a păcatului prin gura păcătosului, ca să-l audă duhovnicul, să-l ierte și să-l îndrepte prin canon, dar numai mărturisirea singură nu este de ajuns, căci trebuie și o durere lăuntrică a inimii pentru păcatele făcute. Durere care trebuie să aibă aceste trei întăritoare: întîi, să fie lucrătoare, în al doilea rînd să fie desăvîrșită și în al treilea, să fie mai presus de fire. De aceea, și la mărturisirea ta, frate, de va lipsi numai una din aceste trei întăritoare ale durerii, atunci ea va fi ca aceea a lui Saul, sau ca aceea a lui Antioh, sau ca aceea a lui Iuda. Căci pocăința acestora a fost numai cu gura, nu și cu inima. Și, de vreme ce aceste trei întăritoare ale durerii inimii sînt atît de necesare, după cum este necesară iertarea păcatelor noastre de Dumnezeu, de aceea doresc ca să ți le lămuresc aici, iubitele, pomenindu-le una cîte una:

Deci întîi, durerea pocăinței trebuie să fie lucrătoare, adică să nu fie neputincioasă și slabă, încît să nu fie în stare să săvîrșească o lucrare vrednică de numirea ei. Ci ea trebuie să fie atît de puternică, încît să stăpînească inima, ca să n-o lase să fie biruită (ca să nu zic să nu le simtă deloc), de pofta trupului și dulceața păcatului, care intră în lăuntru odată cu năvălirile vrăjmașului. Pe lîngă aceasta, pocăința trebuie să fie atît de hotărîtoare, încît să-l facă pe cel ce se pocăiește să nu se mai întoarcă niciodată la păcat, oricît de mare ar fi dragostea pentru vreun lucru zidit sau frica de vreo primejdie, și nici din altă oarecare pricină. După cum face o femeie cinstită, care, fiind hotărîta să

păzească cinstea bărbatului ei, nu dă prilej vreodată nici să fie bănuită, chiar dacă ar pătimi nenumărate rele pentru asta.

În al doilea rînd, durerea pocăinței se cuvine să nu fie mincinoasă, sau puțină și de scurtă durată, ci adîncă și desăvîrșită. Încît, atît durerea care ne întoarce pe noi de la păcate și ne face să le urîm pentru dragostea de Dumnezeu, care se numește zdrobire, cît și durerea care ne face să ne întoarcem de la păcate din dragoste pentru noi înșine, care se numește sfărîmarea de tot, trebuie să fie atît de desăvîrșite și fără de lipsă, încît să-l facă pe cel ce se pocăiește să se întoarcă de la păcate și să le urască din tot sufletul său, mai mult decît orice alt rău. Adică sufletul să aleagă mai bine să pătimească orice alt rău, ca: pagubă de lucruri, lipsire de cinste, sau chiar să-și dea viața, decît să lucreze vreun păcat. Pentru aceasta, cel ce se pocăiește cu adevărat, trebuie să arate lui Dumnezeu, Cel ce vede adîncurile inimii, că inima lui pătimește atîta durere, încît dragostea lui pentru El covîrșește cu mult mai mult dragostea lui pentru cele zidite de Dumnezeu. Și atît de desăvîrșite se cuvin să fie aceste dureri, încît nu numai că trebuie să rămîna pentru totdeauna la cel ce se pocăiește - zdrobindu-i inima și scoțîndu-i lacrimi și suspine, după cum este scris: „Iar voi ați strigat din durerea inimii voastre și din zdrobirea duhului v-ați tînguit” - ci trebuie să facă pe inimă să urască păcatul, să se întoarcă de la el și să nu-l mai facă niciodată.

În al treilea rînd, această durere a inimii se cuvine să fie mai presus de fire, atît la început, cînd se pricinuieste, cît și la sfîrșit. Pentru că începutul și pricina acestei dureri este darul lui Dumnezeu cel mai presus de fire, care zdrobește și umilește inima, iar nu firea sau o altă oarecare pricină firească. Pentru aceasta a zis marele Vasile: „Umilința cea care se face de la sine este dar al lui Dumnezeu. Ca, gustînd sufletul din dulceața unei dureri ca aceasta, să se sîrguiască a o folosi!” Iar unii și zisa Apostolului: **Pe care voiește Dumnezeu, îl miluiește** (Romani 9, 18), o înțeleg „îl umilește.” Căci zice mai departe: „Iar pe care voiește, îl împietrește”, iar împietrirea și umilința sînt două stări potrivnice de-a dreptul. Scopul unei astfel de dureri nu trebuie să fie firesc, sau pentru bunătățile cele vremelnice de aici (pămîntești) pe care le-am pierdut. Pentru că, de se scîrbește cineva și pătimește o durere pentru acestea de aici, scîrba și durerea lui nu i se socotește spre pocăință, căci este nefolositoare. Ci trebuie să ne scîrbim pentru bunătățile cele mai presus de fire (cerești), de care ne-am lipsit prin păcat, și pentru răutățile cele afară de fire ce le-am agonisit, care și pe acestea ni le-a arătat credința cea mai presus de fire. Scopul cel mai desăvîrșit pentru care trebuie să pricinuiim în noi această durere mai presus de fire, este ca prin ea să ne împăcăm și să ne unim cu Dumnezeu, ca apoi să dobîndim fericirea ce covîrșește hotarele firii. Deci dacă cel ce se mărturisește nu are în inima sa o astfel de durere lucrătoare, desăvîrșită și mai presus de fire, după mărturisire se întoarce iarăși la casa lui împreună cu toate păcatele sale.

De aceea, bună și folositoare este cercetarea de sine de către cel ce se pocăiește, ca să poată afla toate păcatele ce le-a făcut cu lucrul, cu cuvîntul sau cu gîndul. Apoi, a se mărturisi la duhovnic de toate păcatele sale, fără a lăsa nici unul ascuns, căci aceasta aduce mare ușurare. Însă cercetarea conștiinței și mărturisirea se cuvine să fie însoțite de zdrobirea și durerea cea dinlăuntru a inimii, despre care vorbim acum. Căci canonul ce-l primește de la duhovnic cel ce se pocăiește - adică: post, plecări de genunchi (metanii), sau altă pătimire rea - zdrobește și chinuiește numai trupul, adică numai omul cel dinafară; și astfel tai numai ramurile cele dinafară ale păcatului. Dar durerea zdrobește și rănește pe omul cel din lăuntru, pe inimă însăși, unde se găsesc rădăcinile tuturor păcatelor. Și, zdrobind inima, zdrobești totodată și rănești și păcatele. Sau mai bine zis, zdrobești și rănești pe diavolul însuși, pe balaurul și începătorul răutăților, care, cuibărindu-se în inimă, de acolo, din lăuntru vorbește și aruncă toate gîndurile cele urâte, rele și hulitoare, îndemnîndu-l pe om la păcate. **Căci din inimă ies: gînduri rele, ucideri, prea-curvie, desfrînări, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule** (Matei 15, 19). [...]

Dacă această durere va lipsi din inima celui ce se pocăiește, adevărat este că el rămîne nepocăit și nemărturisit, chiar dacă s-a mărturisit cu gura lui; el este ca și cel ce nu s-a mărturisit de păcatele lui, sau a fost legat, sau n-a fost dezlegat de duhovnic. De aceea, Domnul a zis cu hotărîre: **De nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel** (Luca 13, 5). Adică: De nu vă veți pocăi, din inimile voastre, cu o astfel de durere lucrătoare, desăvîrșită și mai presus de fire, toți veți fi osîndiți. Pentru aceasta, și Duhul Sfînt, vrînd să arate cît de trebuincioasă este această durere a inimii în taina pocăinței, cere această durere de la cei ce se pocăiesc, zicînd prin Proorocul Ioil: **Rupeți-vă inimile voastre, iar nu hainele voastre!** (Ioil 2, 13). Iar apoi cere pocăința lor, zicînd: **și întoarceți-vă către Domnul Dumnezeul vostru!**

Vezi, frate, care este mărturisirea cea canonică și după lege? Vezi care este pocăința cea adevărată? Acum, te rog pe tine să socotești, oare cel ce păcătuiește fără rușine și zice: „Mă voi mărturisi!” poate să aibă o astfel de

durere adevărată pentru păcatele lui, în felul cum am arătat? Mie mi se pare că nu. Căci prin ceea ce zice, el arată că nici măcar nu cunoaște că trebuie să se pocăiască după Canoanele Bisericii. Și, chiar dacă ar cunoaște, dar zicînd unele ca acestea și păcătuiind cu nădejdea pocăinței, el însuși se arată că este cu desăvîrșire fără cuvînt. [...]

Iar ca să cîștige cineva umilință, îi trebuie multă cugetare din *Sfînta Scriptură* și nevoie neîncetată după rînduiala Bisericii. „Iar a se sili și a nu putea, mai întîi aceasta dovedește lenevirea noastră din vremea trecută. Că nu este cu puțință a o lua pe aceasta îndată fără multă și deasă cugetare împreună cu nevoie. Iar apoi mai arată că sufletul este stăpînit de patimi, și nici de acelea de care voiește să se slobozească nu poate să se lase” (Hotărîre pe scurt, 16).

Un îmbunătățit făcea în fiecare an o mărturisire cuprinzătoare, adică își mărturisea toate păcatele ce le făcuse în toată viața sa, nu pentru alt scop, ci numai ca să dobîndească în inima sa o adevărată durere pentru păcatele lui. Pentru aceasta însă se pregătea de mai înainte cu multe săptămîni în liniște și cu cugetările nevoițelor duhovnicești, iar în ziua în care voia să se mărturisească petrecea opt ceasuri pentru a se iscusi în lucrările zdrobirii și ca să ceară această mare dăruire de la Dumnezeu. Iar tu, dacă ai păcătuit ieri, sau alaltăieri, fără să măsoři greutatea păcatului, fără a cugeta deloc la măreția și la bunătatea lui Dumnezeu, pe Care L-ai nesocotit, și fără să citești nici o carte care să aibă aceste învățături, ci numai așa..., aducîndu-ți aminte de relele ce le-ai făcut, mergi să le mărturisești pe ele duhovnicului. Și crezi că numai cu aceasta vei cîștiga pocăința cea adevărată și durerea cea lucrătoare și desăvîrșită a inimii, care este nedespărțită de pocăința cea adevărată? Departe, frate, departe ești de pocăința cea adevărată cu niște mărturisiri ca acestea pe care le faci, căci te asemeni cu aceia despre care zice David că-și rupeau hainele lor și se arătau că se mîhnesc pe dinafară, iar pe dinăuntru, în inimă, nu se mîhneau: „Despărțitu-s-au, și nu s-au umilit.” Dacă doar te mărturisești, speli vasul numai pe dinafară și fața inimii tale, iar adîncul cel din lăuntru al inimii rămîne plin de necurăție. ***Curățește mai întîi partea cea din lăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea dinafară*** (Matei 23, 26). [...]

Tu gîndești că, după ce-ți vei mărturisi cu umilință la duhovnic păcatele pe care le-ai făcut și după ce acela îți va citi rugăciunea de dezlegare, ești curat ca și cum n-ai fi făcut niciodată vreun păcat. Și pleci de la picioarele duhovnicului ca și cum n-ai fi avut nici o întinăciune. Dar acest gînd nu este adevărat, pentru că prin Taina Sfîntului Botez se șterge doar păcatul strămoșesc și orice alt păcat făcut pînă atunci, însă nu se șterge și necunoștința minții, și pofta, și aplecarea către păcat sădită în fire și alte urmări ce le-a pricinuit acest păcat strămoșesc în firea oamenilor. Acestea rămîn în firea omului și după botez, ca o pedeapsă, spre încercarea stăpînirii de sine și spre încununarea luptei și a biruinței celor botezați. Așa și mărturisirea ce se face bine, cu toate că șterge păcatele, însă nu șterge răutatea pe care au pricinuit-o ele în suflet, adică orbirea și întunecarea minții, înclinările cele rele ale voinței, obișnuințele și deprinderile inimii, stricăciunea și netrebnicia puterilor și lucrărilor firii. Într-un cuvînt, toată grozăvia ce a pricinuit-o păcatul în om, după chip și după asemănare. Deci mărturisirea nu ia de la noi urmările pe care le-au pricinuit în noi păcatele noastre, nici rănile păcatului, nici toată puterea deprinderilor și obișnuințelor pricinuite de păcat, ci doar le micșorează puțin. Ele rămîn, pentru ca noi să le îndreptăm și să le ștergem cu durerea cea neîncetată a inimii și cu ostenele și nevoițele pocăinței ce sîntem datori să le facem în toată viața noastră, după ce am păcătuit.

Deci să știi, frate, că după ce vei face o mărturisire bună și umilă, se cuvine să îplinești canonul și pedeapsa pe care ți-o va da duhovnicul, adică: ori post, ori plecări de genunchi, ori rugăciune, ori altceva de acest fel. Apoi se cuvine să îplinești canonul și pedeapsa pe care ți le va da Dumnezeu ca să tămăduiască rănile păcatelor tale: boală, nedreptăți, lipsire de averi, moartea mai înainte de vreme a rudeniilor sau a celor iubiți ai tăi, necinstiri ori alte ispite, pricinuite de diavoli, de oameni sau de firea cea stricată. Căci toate acestea, dar mai ales necinstirile și ocările, nasc durere și umilință în inimă, și de aceea Dumnezeu îngăduie să vină. Despre acestea a zis și un Părinte: „Cînd pentru ocărîre sau necinstire vei pătîmi mare durere, cunoaște-te pe tine că mult te-ai folosit” (scolie la Cuvîntul 25 din Scară). Iar alt Părinte, cînd îi venea vreo scîrbă, obișnuia a zice: „Acesta este fierul ars al lui Iisus.” Niște pedepse ca acestea a dat Dumnezeu lui David după iertarea prea-curviei și a uciderii. Căci Dumnezeu este duhovnicul cel mai înțelept dintre toți și El știe să îndrepte pe păcătoși mai bine decît orice duhovnic cu orice fel de canon. Dreptatea lui Dumnezeu ar ierta, împreună cu greșeala, și munca cea veșnică, dar nu o face așa ușor și oricum, ci numai după împlinirea canonului vremelnice. Am zis după împlinirea canonului, căci, deși canonul ajută păcătosului la iertarea păcatelor lui, dar iertarea desăvîrșită o face mila cea nemărginită a lui Dumnezeu, prin patimile și moartea Fiului Său, după cum ne arată Sfîntii Teologi. Dumnezeu obișnuiește să-i pedepsească pe păcătoși mai ales cu mustrarea conștiinței, topindu-i și uscîndu-i ca o pînză de păianjen, după cum

zice David: *Cu muștrări pentru fărâdelege ai pedepsit pe om și ai subțiat ca pînza de păianjen sufletul său* (Psalmi 38, 14-15); sau, prin somn, cu vedenii înfricoșate, după cum zice Iov: *Că o dată va grăi Domnul, și a doua oară; prin vis sau prin vedenie de noapte, cînd frică groaznică cade peste oameni cînd sînt adormiți pe pat. Atunci descoperă mintea oamenilor cu chipuri de frică, că acestea îi înfricoșează pe ei!* (Iov 33, 14-16). Iar pricina este că, de nu ar pedepsi Dumnezeu în această viață cu canon și cu pedepse vremelnice pe păcătoși pentru păcatele lor, cu adevărat îi va pedepsi în cealaltă viață, în iad, cu chin veșnic. Așa zice dreptul Iov, care se teme pentru toate ale sale: *Mă clatin din toate mădularele* (Iov 9, 28), căci știa că nu lasă Dumnezeu fără pedeapsă nici o datorie a păcătosului: „Pentru că știu că nu mă vei lăsa pe mine nepedepsit.”

Apoi, pentru ca tu, frate, să cîștigi pocăința cea adevărată, îți trebuie patru lucruri, ca și unui grădinar care vrea să facă o livadă într-un loc sălbatic: 1) întîi, el taie odraslele și ramurile pomilor sălbatici; 2) apoi, scoate toate rădăcinile acelor pomi, căci, de vor rămîne rădăcinile, acestea scot iarăși odrasle; 3) în locul acelor pomi sălbatici, el sădește pomi roditori; 4) după care, trebuie să păzească cu mare atenție acești pomi de orice vietate și întîmplare rea, pînă ce vor prinde rădăcini și vor ajunge ca să facă roade.

Așa și tu, frate, mai întîi trebuie să tai odraslele și ramurile păcatului, adică să iei o hotărîre neclintită, cu toată voința și inima ta, ca să nu mai faci păcatul altă dată și să te îndepărtezi de orice faptă și orice lucrare a lui, așa cum te îndepărtezi de pedeapsă și de moarte. Depărtarea de la păcat ți-o va pricinui rugăciunea neîncetată către Dumnezeu, Care te păzește cu darul Său și-ți aduce aminte de moarte, de judecată și de osîndă. Apoi, mărturisirea deasă a păcatelor tale și împărtășirea cu dumnezeieștilor Taine, dacă nu ai vreo împiedicare. Dar mai ales îți va ajuta ție la aceasta fuga de toate pricinile păcatului și, întîi de toate, de vederile cele rele, de vorbirile și de prietenii cu cei cu care ai păcătuit. Mai pe scurt spus - fugi de toate pricinile care vatămă sufletul tău!

În al doilea rînd, trebuie să tai nu numai ramurile păcatului, prin îndepărtarea de faptele lui, ci să-i scoți și rădăcinile. Iar rădăcinile păcatului sînt înclinările cele rele, împătimirile, deprinderile, obișnuințele, patimile și toate poftele păcatului, care rămîn înrădăcinate în adîncul inimii tale și după ce nu mai lucrezi păcatul și te depărtezi de fapta cea rea. Pentru a smulge și dezrădăcina cu totul din inima ta aceste rele înclinări, împătimiri, deprinderi, obișnuințe și rădăcini ale păcatului trebuie să te nevoiești însă, frate. Pentru că, de nu le vei scoate, este primejdia ca ele să odrăslească din nou și să nască fapta păcatului, după cum zice marele Vasile: „Căci - după cum, dacă cineva ar voi să taie ramurile sadului, dar să lase rădăcina, nimic nu a făcut; căci, rămînînd rădăcina, ramurile iarăși odrăslesc - la fel și unele păcate nu-și au începutul de la ele, ci răsar din altele; deci toată nevoința este ca cel ce voiește să se curețe de ele să scoată afară pricinile cele dintîi ale păcatelor” (Hotărîre pe scurt, 289). Vedem pe mulți din cei ce se pocăiesc că au tăiat ramurile păcatului, făcînd deci lepădare desăvîrșită de răutate, că au hotărît să nu mai lucreze păcatul cu fapta, dar, pentru că nu au scos și rădăcinile din inima lor, se pleacă iarăși să poftască păcatul și îl cugetă adeseori cu mintea lor. Ei sînt precum Israilitenii care au ieșit doar cu trupul din Egipt, iar cu sufletul și cu înclinarea inimii lor au rămas tot acolo, căci își aduceau aminte și pofteau cărnurile, usturoiul și cepele Egiptului, zicînd: *Cine ne va hrăni pe noi cu carne? Căci ne aducem aminte de peștele pe care îl mîncam în Egipt în dar, de castraveți și de pepeni, de ceapă, de praz și de usturoi* (Numeri 11, 4-5). Așa și aceștia, lasă păcătuirea cu trupul, dar nu-și lasă și înclinarea, aducerea aminte și pofta lor cea către păcat. Căci îi iartă pe vrăjmașii lor, și le pun metanie și nu se răzbună asupra lor, dar numai cu gura și cu chipul cel din afară, iar în inimă mai păstrează încă o oarecare patimă a pomenirii de rău și nu-i iubesc pe vrăjmașii lor desăvîrșit. De aceea, cînd i se va întîmpla vrăjmașului său vreo nevoie rea, se bucură, iar de-l întîmpină pe el vreo norocire, se întristează. Și a hotărît să nu mai păcătuiască cu acea persoană cu care a păcătuit mai înainte, însă totdeauna are o aducere aminte către ea, o împătimire și o înclinare ascunsă, prin care, cu ochiul minții, și-o închipuie des și vorbește cu ea cu dulceață, și cînd e treaz și cînd doarme. De aceea, adeseori își întoarce ochii săi cei din afară ca s-o vadă și iubește să vorbească cu ea cînd este de față, iar cînd lipsește, vorbește cu dragoste despre ea. Precum femeia lui Lot, care s-a despărțit de Sodoma cu trupul, dar nu și cu inima, și de aceea s-a întors s-o vadă. *Și s-a uitat femeia lui Lot înapoi, și s-a făcut stîlp de sare* (Facere 19, 26). Sau cum fac bolnavii care se depărtează de bucatele cele vătămătoare și nu le mănîncă, temîndu-se să nu moară, dar întrebă des de ele. Și, neputîndu-le mînce să-și împlinescă pofta cu ele, le iau numai în mîini, răsfațîndu-se cu ele și mirosindu-le și îi socotesc foarte fericiți pe cei ce pot să le mănînce. [...] Iar păcătoșii, ca niște nebuni și fără de minte, socotesc că este un lucru ușor a scăpa de păcat. Ei cred că a face un păcat sau o sută este același lucru. Dar nu-și dau seama, ticăloșii, că, cu fiecare păcat lucrat, își pun în primejdie din ce în ce mai mare mîntuirea lor. Fiindcă mintea lor se orbește din ce în ce mai mult, iar inima lor se învîrtoșează; greutatea păcatelor crește mereu, iar ajutorul lui Dumnezeu lipsește ca să-i ajute; războiul diavolului se întărește din ce în ce mai mult asupra lor, iar puterile lor slăbesc, nemaiputînd să-l biruiască pe vrăjmaș. Despre aceasta, cu

înțelepciune a zis un Dascăl că păcătoșii care se pocăiesc, ieșiți de curînd din starea de păcat și abia depărtați de la răutate, se aseamănă cu bolnavii care s-au sculat de curînd din boală. Căci, deși nu sînt bolnavi, sînt galbeni și slăbiți; mîncă, dar fără de gust; dorm, dar fără să se odihnească; rîd, dar fără plăcere; umblă, dar mai mult se tîrăsc. Și, pe scurt, orice ar face, fac cu mare greutate și slăbiciune. Așa și păcătoșii care au lăsat de curînd păcatul, de se întîmplă să facă vreun bine, îl fac, dar nu cu sîrguința și rîvna ce se cuvine, ci cu mare greutate, căci rămășițele și rădăcinile păcatului sînt încă în inima lor și nu s-au vindecat cu desăvîrșire.

Dar rădăcinile și înclinările acestea rele cît și patimile păcatului ce au rămas în inima ta, frate, cum poți să le scoți? Știți că cei ce vor să scoată rădăcinile vreunui copac mare folosesc sape, cazmale, fîrnăcoape, securi și alte unelte. La fel și tu, ca să scoți rădăcinile cele rele ale păcatului, să folosești diferite unelte. Adică să folosești înfrînarea de la mîncare, de la somn, plecările de genunchi, culcările pe jos și orice altă rea pătimire a trupului. Căci acestea nu numai că scot pămîntul ce este împrejurul rădăcinilor, mișcîndu-le și clătindu-le pe acestea, ci le și lovesc și le taie, lovind inima în care sînt sădite aceste rădăcini, după cum zice Avva Marcu Pustnicul: „Fără de zdrobirea inimii, este cu neputință a se izbăvi de răutate. Iar pe inimă o zdrobește înfrînarea din trei părți, adică a somnului, a pîntecelui și a odihnei trupești.” Însă securea cea mai ascuțită și mai tăietoare decît toate, care poate tăia și scoate toate aceste rele rădăcini ale păcatului, este durerea inimii, despre care am zis mai sus, apoi zdrobirea și mîhnirea sufletului. Durerea în inimă ți-o va pricinui aducerea aminte și cugetarea la aceste fapte ale tale: 1) că ai vătămat pe Dumnezeu și darurile Lui cu păcatele tale; 2) că te-ai arătat nemulțumitor la atîtea nenumărate faceri de bine ce ți le-a făcut ție Dumnezeu; 3) că ai făcut o mare nedreptate și ai defăimat răscumpărarea ce ți-a făcut-o ție Fiul lui Dumnezeu cu atîtea pătimiri și cu însuși Sîngele Său; 4) că te-ai vătămat pe tine însuți, și vremelnic și veșnic, cu păcatele ce le-ai făcut; 5) că ai pierdut pe Dumnezeu și darul cel dumnezeiesc al înfierii și al dreptății pe care-l aveai; 6) că te-ai lipsit de fericirea cea veșnică a Raiului; 7) că te-ai pedepsit cu o osîndă și pedeapsă veșnică din pricina păcatelor tale.

Iar durerea aceasta se cuvine să fie atît de mare, atît de lucrătoare și de desăvîrșită, după cum este durerea unei femei care și-a pierdut unicul ei fiu, sau pe bărbatul cel iubit. Sau ca durerea unui cuțit sau a unui ac mare, sau a unui spin ce ți-ar vătăma piciorul tău. Despre care zice David: „Întorsu-m-am spre chinuire, cînd s-a înfipt mie ghimpele.” Această durere și scîrbă să apese neîncetat inima ta ca într-un clește și, zdrobind-o, s-o facă să scoată cînd lacrimi, cînd suspine. Avva Isaac Sirul a zis că „pocăința este inima zdrobită și smerită” și că „pocăința este să le părăsești pe cele de mai înainte și să te scîrbești pentru ele.” Iar Sfîntul Ioan Scărarul zice: „Pocăința este necăjire tare a pîntecelui și lovire a sufletului spre simțire puternică.”

Această durere și scîrbă a inimii se cuvin să fie de-a pururea, după cum de-a pururea este și pocăința. Pentru aceasta și tu, frate, se cuvine să ai acest fel de durere în inima ta. Căci, dacă ai această durere, atunci ai și pocăința. Dar îndată ce ea va lipsi din inima ta, numaidecît și tu vei fi lipsit de pocăință, după cum zice Gheorghe Coresi, împreună cu ceilalți Cuvîntători de Dumnezeu. De aceea a zis dumnezeiescul Isaac Sirul: „Nici una din faptele cele bune nu este mai înaltă decît pocăința. Căci lucrarea ei nu poate să se sfîrșească vreodată” (Cuvîntul 557).

Trei pricini sînt pentru care se cuvine ca durerea inimii să fie necurmată:

Întîi, pentru că, îndată ce face păcatul de moarte, omul este vrednic de a fi omorît trupește de Dumnezeu și de a fi lipsit de viața aceasta, cum era în Legea Veche, cînd păcatele cele de moarte erau pedepsite cu moartea trupească, și astfel cei vinovați erau aruncați în chinul cel veșnic. Însă Dumnezeu, pentru iubirea Sa de oameni, nu-l mai omoară pe cel ce a păcătuit, ci-l lasă să trăiască, ca să se pocăiască în toată viața lui pentru păcatul ce l-a făcut, după cum zice Avva Marcu: „Altădată, cel ce s-a făcut vrednic de moarte, după Lege s-a omorît. Iar cel ce trăiește, întru credință trăiește, pentru pocăință” (Cuvînt pentru pocăință). De aceea, după ce omul va cădea în păcat, și încă de moarte, nu mai poate fi fără grijă în toată viața lui. El este dator ca în fiecare zi să se mîhnească, să pătimească durere, să se pocăiască, să se îngrijească pentru păcatul făcut, cu toate că a luat iertare de la duhovnicul lui. După cum și Proorocul David - cu toate că a fost iertat de Dumnezeu, prin Proorocul Natan, pentru cele două păcate de moarte ce le-a făcut, și cu toate că a împlinit îndeajuns canonul pentru ele, cu răzvrătirea ce i-a făcut-o fiul său Avesalom cînd l-a alungat din împărăția sa - totuși el nu a încetat de a se îngriji, a se pocăi și a plînge pentru ele în toată viața sa, căci zice: *fărădelegea mea eu o voi vesti și mă voi îngriji pentru păcatul meu* (Psalmi 37, 18). Și iarăși, în altă parte: *Spăla-voi în fiecare noapte patul meu cu lacrimile mele, așternutul meu voi uda* (Psalmi 6, 6).

Iar „pat”, numește David locul unde a făcut prea-curvia, iar „așternut”, locul unde a dat hotărîrea morții asupra nevinovatului Urie, după cum tîlcuiesc unii Dascăli. Pentru aceasta, și Apostolul Petru, de cîte ori auzea cocoșul cîntînd, își aducea aminte de lepădarea ce o făcuse, și se pocăia și plîngea, după cum zice Sfîntul Clement, ucenicul lui. De aceea zice și dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „Suspină cînd ai păcătuit. Și aceasta o fă neîncetat, că aceasta este mărturisire. Nu acum vesel, iar mîine trist, apoi iar vesel. Ci totdeauna în plîngere și zdrobire de sine. Căci zice: „Fericiți cei ce plîng”, adică cei ce fac aceasta neîncetat. Să petreci făcînd aceasta neîncetat, să iei aminte de tine și să-ți zdrobești inima ta, după cum plînge cel ce și-ar pierde un fiu adevărat” (Cuvîntul 5 la Epistola a doua către Corinteni).

A doua pricină pentru care durerea inimii și pocăința se cuvin să fie neîncetate este că fiecare păcat e o rană. Și, deși rana s-ar tămădui, însă semnul și cicatricea rămîn în suflet și nu se pot șterge desăvîrșit în viața aceasta, după cum zic cei mai mulți (ca să nu zic toți) Teologii. Pentru că cel ce a furat, sau a desfrînat, sau a ucis, numai o dată, nu poate să mai fie nevinovat și curat prin pocăință ca și mai înainte de săvîrșirea acestor păcate. De aceea, de cîte ori și-ar aduce aminte păcătosul de păcatele sale și ar vedea semnele și urmele rănilor pricinuite de ele, este cu neputință să nu se mîhnească pentru ele, să nu plîngă și să nu se pocăiască, chiar dacă rănile lui ar fi tămăduite. Deci semnele și cicatricile tuturor păcatelor rămîn în suflet neșterse, după cum am zis, dar mai ales păcatele cele trupești. Pentru aceasta, și marele Vasile, în cuvîntul său pentru feciorie, zice că pocăința poate ierta păcatul unui bărbat sau al unei femei ce și-au stricat fecioria lor curvind, dar nu o poate face pe cea stricată ca pe o fecioară. De aceea, celor ce au curvit, acest lucru trebuie să le pricinuiască plîns în toată viața lor. „Că pocăința iartă păcatele, dar pe cea stricată neputînd s-o facă ca și pe cea nestrucată, în toată viața ei ea se tînguiește. Căci cum se va face nestrucată cel care este stricat? Și cum cel odată rănit cu pofta, cu dulceața și cu patima, se va face ca cel nerănit, petrecînd în trupul și în sufletul lui semnele stricăciunii?” Iar la sfîrșitul cuvîntului pentru pocăință zice: „Este vindecare și după rană, dar rămîne cicatricea.” Iar dumnezeiescul Grigorie zice: „Din vechime nu este punere în starea cea mai dinainte (de păcat), cu toate că o vom căuta pe ea cu multe suspine și lacrimi, din care abia vine tămăduirea cu cicatrice. Că așa credem că vine (tămăduirea).” Încă și Sfîntul Chiril al Ierusalimului zice la fel: „Și întinăciunile păcatelor rămîn în trup. Căci - după cum rana mergînd înainte în trup, cu toate că s-ar face o oarecare tămăduire, cicatricea însă rămîne - așa și păcatul rănește și trupul și sufletul, și rămîn semnele cuielor în toate.” Și Sfîntul Isidor Pelusiotul tot așa mărturisește, zicînd: „Pentru că ai auzit că s-a dat pocăință, nu merge fără frică spre a păcătui, ca și cum negreșit te vei vindeca. Ci să știi că, în primul rînd, mulți nici de pocăință n-au mai avut vreme, luînd pedeapsă chiar în greșeala lor; iar apoi pentru tămăduirea patimilor trebuie multă vreme de pocăință. Pentru că și de durere este trebuință, și de postire, și de priveghere, și de milostenie, și de rugăciune și de toate ca acestea, ca să se vindece rănile ce s-au făcut mai înainte.”

Altă pricină din care se cuvine să înțelegi că, măcar de s-ar vindeca, totuși cicatricea arată rana. Căci nu este la fel trupul întreg și trupul tămăduit, nici haina care nu este ruptă și haina ruptă, cu toate că s-ar putea ca, cu oarecare meșteșug, să fie făcută ca să nu se observe cu ușurință.

Iar tămăduire prin cicatrice se înțelege închiderea rănii, pe care și Dumnezeu făgăduiește să o facă, zicînd prin Ieremia: ***Iată, îi aduc ei închegare și tămăduire*** (Ieremia 33, 6). Iar marele Atanasie zice; „Cel ce se pocăiește încetează de a păcătui, dar are cicatricele rănilor.” Iar dumnezeiescul Ioan Gură de Aur zice: „Dumnezeu, cînd va șterge păcatele, nu lasă nici cicatrice și nici urmă nu îngăduie să rămînă, ci împreună cu sănătatea dăruiește și frumusețea” (Cuvînt pentru pocăință). Dar aceasta o zice pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu și nu pentru pocăința păcătosului, căci pocăința nu poate de la sine să facă aceasta. Și tot acolo zice, ca și cum ar tîlcui pe cea zisă: „Nu că de la sine pocăința poate să ștergă păcatul, ci fiindcă pocăința se amestecă cu negrăita iubire de oameni a lui Dumnezeu și cu nemărginita Lui bunătate.” Pentru aceasta, și dumnezeiescul Ioan Pustnicul în canonul al 19-lea zice: „Copilul, stricîndu-se de cineva, să nu vină la preoție. Căci, deși acela n-a păcătuit, pentru vîrsta cea nedesăvîrșită, dar vasul lui s-a spart și s-a făcut netrebnic de sfințita lucrare.” Aceasta și Dumnezeu voiește să o arate prin cuvîntul ce l-a zis prin Proorocul Amos: ***Fecioara lui Israil a greșit, și nu este cine să o ridice pe ea*** (Amos 5, 2). Iar în Pateric citim că marele Macarie totdeauna se mîhnea și plîngea, căci cînd era copil mic furase niște castraveți dintr-o grădină.

A treia pricină a durerii și a pocăinței celei nesfîrșite este aceasta: nici un om, drept sau păcătos, nu este cu putință să rămînă fără de păcat și slobod de el, pînă la moarte. ***Căci cine se poate lauda că are inimă curată? Sau cine va cuteza să zică că este curat de păcate?*** (Pilde 20, 9). Că, în fiecare zi și în fiecare ceas, toți oamenii păcătuim, cînd cu lucrul, cînd cu cuvîntul, cînd cu gîndurile rele, hulitoare și urîte, întăritînd pe Dumnezeu. Prin

urmare, toți sîntem datori să avem durere în inimă și să ne pocăim în fiecare zi pentru păcatele noastre și să cerem iertare de la Dumnezeu, nu numai pentru păcatele dinainte, ci și pentru cele de acum și din fiecare zi. Pentru aceasta și Avva Isaac, întărind acestea, zice: „Iar înțelesul capitolului acestuia este să cunoaștem noi în tot ceasul că în aceste douăzeci și patru de ore ale nopții și ale zilei avem nevoie de pocăință” (Cuvîntul 50).

Deci, frate, dacă ai această durere lucrătoare în inimă, după cum am zis mai înainte, să știi că ea va pricinui în sufletul tău multe bunătăți. Îți va aduna mintea în inimă, nelăsînd-o să-și aducă aminte de dulcele păcatelor. Căci, din fire, în care parte a trupului se simte durerea, acolo aleargă și mintea. Iar această durere va face ca inima ta să verse otrava și undița păcatului ce a băut-o; o va înmuia și o va smeri și, puțin cîte puțin, o va slobozi de patimi și de înclinările spre păcat. [...]

Această durere a inimii te va face să schimbi și bucatele, și băuturile, și hainele, și somnul și toată petrecerea ce o aveai înainte de a păcătui. Așa se cuvine să viețuiască cei ce se pocăiesc, adică în smerenie, în plîns, în rugăciune și în sărăcie. Întîi, că bolnavii nu duc aceeași viață ca și cei sănătoși, după cum zice Sfîntul Grigorie de Nyssa: „Nu trebuie cel ce este bolnav să ducă aceeași viață după cum o duc cei sănătoși. Că alta este petrecerea bolnavului și alta a celui sănătos. Acestea, la cel bolnav cu trupul. Iar cel ce se află rău cu sufletul, ocolind pe Doctorul cel fără de trup și mărturisindu-se și arătîndu-și neputința cu fățarnicie, lasă să se nască și să se facă patima cumplită și să alunece spre mare greutate. Ci înțelepțește-te și cunoaște-te pe tine!” Și iarăși: „Iar făgăduința noastră cere pocăință, dar faptele nu arată nici o osteneală. Căci avem aceeași petrecere a vieții ca și mai înainte de păcat. Veselia este aceeași, haina la fel, mîncăm la masă cu îndestulare, somnul - lung și dezlegat în sațiu, iar îndeletniciri și griji avem unele peste altele, pricinuind sufletului uitare de a sa purtare de grijă. Și numai numele pocăinței îl scriem deasupra, neroditor și nelucrător.”

În al doilea rînd, cei ce sînt sub canon pentru păcat de moarte, nu se cuvine să se bucure și să aibă aceeași petrecere și viață ușoară ca și ceilalți oameni, care nu sînt sub canon, după cum zice Proorocul Osea: ***Nu te bucura, Israile, și nu sălta de bucurie ca pîgînul, că ai desfrînat de la Dumnezeul tău*** (Osea 9, 1). La fel zice și Sfîntul Ioan Scărarul: „Alta este înfrînarea ce se potrivește celor nevinovați și alta a celor vinovați. Cei dintîi au ca semn mișcarea trupului, cei de al doilea, lupta pînă la moarte și pînă la sfîrșit împotriva lui, cu neîmpăcare și fără îndurare” (Cuvîntul 14). Și, în cele din urmă această durere te va face pe tine să fii monah, sau cel puțin să petreci viață monahicească fiind în lume.

Iar această durere și mîhnire nu este așa de amară încît să aducă deznădejde. (Că mîhnirea care aduce deznădejde se cuvine să o lepădăm, căci este de la cel viclean. Ci este dulce și făcătoare de veselie duhovnicească, căci este amestecată cu nădejdea mîntuirii, cu umilința cea prea-dulce, cu lacrimile și cu ușurarea conștiinței). [...]

Acum învață și cum se cuvine să sădești în inima ta pomii cei domestici și aducători de roade, în locul celor sălbatici de mai înainte. Adică, în loc de răutăți să sădești faptele cele bune; în loc de mîndrie, smerenie; în loc de lăcomia pîntecelui, înfrînarea; în loc de iubirea de argint, milostenia; în loc de asprime, blîndețea; în loc de patimile cele trupești, fecioria și întreaga înțelepciune; în loc de nedreptate și răpire, dreptatea și darea din cele ale tale; în loc de zavistie și uriciune, dragostea de frați; și în loc de călcarea poruncilor lui Dumnezeu de mai înainte, lucrarea și păzirea acestora. Căci nu este de ajuns frate, spre cîștigarea pocăinței celei adevărate și pentru mîntuirea ta, să scoți din inima ta numai rădăcinile păcatului și apoi să lași locul liber, ci trebuie să sădești în inima ta sadurile și pomii faptelor bune. Fiindcă, de vei lăsa inima ta goală, vor răsări iarăși în ea mărăcinii și pomii cei sălbatici, adică păcatele și patimile. Pentru aceea te sfătuește pe tine Sfîntul Duh, prin David, scriitorul de psalmi, să fugi de cele rele și să faci cele bune. ***Ferește-te de rău și fă binele*** (Psalmi 33, 13).

În al patrulea rînd și cel mai de pe urmă, după ce ai sădit faptele cele bune în inima ta, se cuvine să le păzești cît poți, pînă ce vor prinde rădăcini, adică pînă ce se vor face, prin obișnuință, deprindere în tine, după cum mai înainte s-au făcut în tine deprindere păcatele și patimile și pînă ce vor înflori și vor face rod de mîntuire, și de pocăință adevărată și de iertare a păcatelor tale. Căci, de nu le vei păzi și îngriji, semănătorul neghinelor, diavolul, vine în timpul cînd tu dormi și ești fără de grijă și le dezrădăcinează, sădind iarăși neghinele și răutățile lui, după pilda Evangheliei, ce zice: ***Asemenea este Împărăția Cerurilor omului care a semănat sămînță bună în țarina sa. Dar, pe cînd oamenii dormeau, a venit vrăjmașul lui, și a semănat neghine printre grîu și s-a dus*** (Matei 13, 24-25). Și, de nu vei păzi faptele bune cu sîrguință, se întorc iarăși patimile în inima ta. Pentru aceea, Părinții au numit patimile „iubitoare de întoarcere.” Iar întorcîndu-se și aflînd locul inimii bine împodobit și lucrat, se înrădăcinează

mai adînc decît înainte, și așa „cele mai de pe urmă ale tale se fac mai rele decît cele dintîi”, după cum a zis Domnul. Care lucru să nu ți se întîmple ție, iubitule, niciodată! [...]

Iertarea adevărată și desăvîrșită a păcatelor are patru trepte, una mai înaltă decît cealaltă.

Prima treaptă este a urî păcatul din inimă, cînd îți aduci aminte de el, pentru frica ce încă o ai de a nu cădea iarăși în el, de a nu te îndulci de el și de a nu te pleca iarăși spre el. A doua treaptă, mai înaltă decît aceasta, este a-ți aduce aminte de păcatele tale fără patimă, fără dulceață, fără întristare sau urîciune. A treia treaptă, și mai înaltă, este cînd omul își aduce aminte de păcatele lui, și se bucură și slăvește pe Dumnezeu pentru mulțimea faptelor bune ce le-a cîștigat prin darul cel dumnezeiesc și prin pocăință. Iar a patra treaptă și cea mai de sus este a scoate cu totul din inimă înțelegerile cele pătimase ale păcatului și a le uita într-atîta, încît să nu mai poată păcatul năpădi asupra ta. [...]

Vezi, frate, cum se cîștigă pocăința cea adevărată? Vezi cu ce osteneți și sudori se dobîndește adevărata iertare a păcatelor? Deci cum zici tu: „Să păcătuiesc, și apoi mă voi mărturisi și mă voi pocăi”? - ca și cum adevărata pocăință ar fi un lucru cam ușor. De aceea, ia seama de acum înainte, pentru dragostea lui Dumnezeu, și - cînd te va îndemna pe tine diavolul să cazi în vreun păcat, în loc să-ți înlesnești căderea zicînd: „Mă voi mărturisi, mă voi pocăi!” - pune sufletul tău în această cetate cu zid nebiruit și zi-i: „Cine știe de mă voi mărturisi bine? Cine știe dacă nu cumva acest păcat pe care cuget să-l fac nu este cel de pe urmă pe care-l va suferi Dumnezeu, și va tăia funia răbdării Sale și mă va lăsa să cad în pierzare? Cine știe dacă Dumnezeu, după ce voi păcătui, îmi va mai da darul pocăinței celei adevărate, pe care nu l-a dat altor păcătoși, precum mi-a dat mie, și care acum se ard în iad? Cine știe dacă nu cumva, obișnuindu-mă să nu mă tem de Dumnezeu, nu voi aluneca puțin cîte puțin în viață defăimată și în cele din urmă în deznădejde?” *Inima celui priceput va cugeta pilda* (Isus Sirah 3, 28).

Și tu, de vei fi priceput și înțelept cu inima, nu vei arunca, iubitule, mîntuirea ta într-o primejdie atît de arătată cum este aceasta. Adică a zice și a nădăjdui într-o mărturisire fără de roadă și într-o pocăință mincinoasă. Tu, în loc să legi nădejdea ta de-o funie puternică, pentru ca să te mîntuiești, o legi de un fir de ață putred și, îndată ce se va rupe, te vei afunda în noianul de foc veșnic și nemărginit. Iar funia cea puternică înseamnă a te depărta de fapta păcatului, a te lupta să dezrădăcinezi din inima ta, cu durerea cea lucrătoare, înclinările cele rele și să cîștigi pocăința cea adevărată și iertarea păcatelor tale, cu lucrarea faptelor bune și împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Iar a nu se depărta cineva de păcate este ca și cum ar înghiți fără de frică otravă neamestecată, nădăjduind că peste o vreme o va da afară din nou. Dar acest lucru dovedește că cel ce face astfel este un nebun care de bună voie își face un rău nemărginit, căci crede că este la sine ceea ce este numai în mîna lui Dumnezeu, adică hotărîrea că în cutare vreme se va pocăi. Și este sigur de ajutorul lui Dumnezeu că se va pocăi după vrednicie. Ca și cum Dumnezeu ar fi prieten al păcătoșilor, iar nu vrăjmaș neîmpăcat al lor și grabnic în a le răsplăti, Care urăște cu covîrșire orice păcat.

Să nu te amăgească pe tine, frate, tîlcuirea Părinților care au hotărît: „Ai căzut? Scoală-te!”, adică de cîte ori vei cădea, scoală-te și te vei mîntui. Oare aceasta este pocăința, a cădea și iarăși a te scula, a te scula și iarăși a cădea? Rea și amăgitoare este înțelegerea aceasta ce o faci tu la zicerea Părinților, căci Părinții au zis aceasta ca să scoată din oameni frica deznădejdii, și nu ca să-i facă pe ei să păcătuiască cu nădejdea mărturisirii și a pocăinței. Nicidecum! Căci zice Sfîntul Isaac Sirul: „Bărbăția pe care au pus-o Părinții în dumnezeieștile Scripturi pentru pocăință nu se cuvine nouă să o luăm spre ajutor la a păcătui. Căci ele ni s-au dat ca, liberîndu-ne simțirea de frica deznădejdii, să avem nădejde prin pocăință” (Cuvîntul 70). Apoi, Părinții au zis: „Ai căzut? Scoală-te! Ai căzut? Ridică-te!” Deci n-au zis: Ridică-te și cazi! - după cum sucit înțelegi tu. Căci mult se deosebește una de alta, pentru că a cădea cineva, și apoi a se scula și apoi, după ce se scoală, iarăși să cadă, aceasta nu este și nici nu se numește pocăință, după cum zici tu, ci este și se numește de Sfîntul Apostol Petru *cîine ce se întoarce la vîrsătura sa și porc ce se tăvălește iarăși în murdăria lui cea de mai înainte* (2 Petru 2, 22). Iar înțelesul drept al zicerii: „Ai căzut? Scoală-te!” este acesta: de cade cineva în păcat, se cuvine să se depărteze de el cu toate puterile sale, ca să nu mai cadă în el. Dar, dacă din neputința firii lui, și nu cu voia lui, s-ar întîmpla să cadă iarăși, se cuvine să nu se deznădăjduiască, ci îndată să se scoale, să se mărturisească și să se pocăiască, fără a pierde vremea. Fiindcă - după Sfîntul Ioan Scăraru - „a Îngerilor este a nu cădea, fiindcă nici nu pot. Iar a oamenilor este a cădea și degrabă a se scula, de cîte ori s-ar întîmpla aceasta” (Cuvîntul 4).

Pentru aceasta, și tu, frate, deși ai căzut în neputință, să nu zici: Eu acum am căzut, de aceea să mai cad și să mai lucrez și alte păcate, fiindcă și așa sînt întinat. Și pe urmă mă voi mărturisi și mă voi pocăi pentru toate, făcînd

depărtare de păcate!. Nu, frate, pentru Domnul, să nu ascuți gândul acesta, căci este al diavolului, care caută pierzarea ta. Ci, îndată ce vei păcătui o dată, să nu înmulțești păcatul, nici să nu-ți placă să te tăvălești în tină, căci zice Isus Sirah: **Nu întârzia a te întoarce la Domnul și nu amîna pocăința de la o zi la alta!** (Isus Sirah 5, 8), ci scoală-te și du-te la duhovnic și te mărturisește! Căci, cu cât rana este mai proaspătă, cu atât se va vindeca mai ușor; iar cu cât se învechește, cu atât mai greu se tămăduiește, după cum zice la Scară: „Căci, dacă rana este încă proaspătă și caldă, din fire este ușor de vindecat. Iar cele vechi, fiindcă sînt neîngrijite și părăsite, sînt cu anevoie de vindecat” (Cuvîntul 6). Iar de nu vei avea timp potrivit să te mărturisești la duhovnic, pocăiește-te înaintea lui Dumnezeu, fără să amîni pocăința pînă atunci cînd te vei mărturisi. Caută să te împaci cu Dumnezeu prin durere, zdrobire și pocăință, după puterea ta. Și nici într-o noapte să nu te culci pînă ce nu vei cădea înaintea lui Dumnezeu, pocăindu-te, pînă cînd vei merge să te mărturisești duhovnicului. Căci a sta o singură clipă în păcat de moarte este o îndrăzneală nemaiauzită, fiind în primejdie de moarte, atîrnînd de un fir, care este această viață, deasupra adîncului tuturor răutăților, care este iadul. Și, vai! Tu, ticălosule, nu stai numai o clipă în păcate de moarte, ci luni și ani. Iar ca să ieși dintr-o prăpastie ca aceasta, aștepti ziua Învierii, sau a Sfinților Apostoli, sau a Nașterii lui Hristos, ca să te mărturisești și să te pocăiești. Și joci, rîzi și dormi fără grijă, ca și cum ai fi vătămat un lucru nesimțitor, ce nu simte vătămarea pe care i-o faci și nu-ți poate răsplăti, iar nu sufletul tău cel cuvîntător și fără de moarte. Dar ascultă această pildă înfricoșătoare. Un tînăr a fost legat cu inima cu legăturile dragostei de o desfrînată. Și, fiind muștrat foarte aspru de părinții lui, de rude și de duhovnic, a hotărît să rupă aceste legături și să se izbăvească de acest păcat cu o mărturisire amănunțită a tuturor păcatelor lui. Și le-a scris pe toate pe o hîrtie. Dar, la cercetarea pe care a făcut-o păcatelor lui, n-a adus și cuviincioasa durere și zdrobire în inima sa, după cum se cuvine să facă cei ce-și aduc aminte de păcatele lor și se pregătesc a le mărturisi. Și atîta de puțină durere a pus, încît, mergînd să se mărturisească, a trecut pe la poarta acelei desfrînate și, intrînd înăuntru, a hotărît să cadă iarăși în păcat. Și, lîngă cele vechi, a mai adăugat unul, cu nădejdea că pe urmă le va mărturisi pe toate. Dar ce-a urmat? Fiind stăpînit de gândul diavolesc, de a cădea în desfrînare, iată că a mai sosit un tînăr, iubitul aceleiași desfrînate, care, văzîndu-l pe acesta acolo, s-a mîniat și l-a omorît dintr-o singură lovitură. Și, luînd oamenii de acolo trupul lui ca să-l îngroape, au aflat la el hîrtia în care își avea scrise păcatele, ca să le mărturisească la duhovnic. O, moarte vrednică de jale! O, nădejde mincinoasă! O, gând amăgitor al acestui tînăr nenorocit! [...]

Zice Sfîntul Marcu: „Lucrul pocăinței se țese din aceste trei fapte bune: din a-ți veghea gîndurile, a te ruga neîncetat și a suferi scîrbele ce vin asupra ta.” Și iarăși: „Toată durerea să ți se facă ție învățător de bună voie și spre aducere aminte. Și nu-ți va lipsi ție pricină către pocăință.” Iar în alt loc: „Suferind toată scîrba ce vine fără voia ta, cuget-o și vei afla în ea surprare a păcatului!” Iar Sfîntul Ioan Scărarul zice: „Semnul pocăinței celei cu deamănuntul și adevărate este a ne socoti pe noi vrednici de toate necazurile cele văzute și nevăzute care ni se întîmplă nouă, și încă de mai multe” (Cuvîntul 5). Iar dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului zice: „Cel ce se socotește pe sine vinovat se dă pe sine doctoriilor celor mai lucrătoare ale pocăinței, și așteaptă totdeauna orice scîrbă și primește toată ispita ca potrivită și convenită lui. Și se bucură, fiindcă, după ce a căzut, a cîștigat curăția sufletului. Și o face pe aceasta pricină de cerere dureroasă și covîrșitoare către Dumnezeu; și nu lasă numai nepomenirea de rău nealungată, ci le și mulțumește celor ce-l ispitesc și se roagă ca pentru unii ce i-au făcut bine. Pentru care el ia nu numai iertare de cele ce a păcătuț, după făgăduința, ci dobîndește și Împărăția Cerurilor și dumnezeiasca binecuvîntare.” Iar cel ce nu iubește a se pocăi și a-și tămădui rănilile păcatelor lui nu suferă cu mulțumire scîrbele ce-i vin, ci se tulbură, și cîrtește și caută răzbunare. Și să știe unul ca acesta că nici nu se pocăiește cu adevărat, nici nu-și tămăduiește păcatele lui, lucru pe care îl adeverește tot Sfîntul Marcu, zicînd: „Fiindcă, fără cele trei fapte bune zise mai înainte, nu se poate săvîrși lucrul pocăinței.” Și, în alt loc: „Cînd sufletul păcătos nu primește scîrbele ce vin asupra lui, atunci Îngerii zic către el: Doctorit-am Babilonul, și nu s-a tămăduit (scolie la Cuvîntul 5 din Scară).”

Toți strigăm către Dumnezeu: „Doamne, miluiește!” și: „Stăpîne, iartă-ne nouă fărădelegile noastre!”, dar, cînd Dumnezeu ne trimite mila Sa și iertarea păcatelor noastre, noi le alungăm de la noi. Cum anume? Iată cum: cînd vine asupra noastră vreo scîrbă sau ispită, cu care Dumnezeu vrea să ne dea mila Sa și iertarea păcatelor noastre, noi n-o primim și nu suferim cu bucurie acea scîrbă, sau ispită, ci ne tulburăm și ne necăjim. De aceea, sîntem datori ca, pe lîngă durerile și ostenețile cele de voie și fără de silă ale pocăinței noastre, să suferim și durerile cele fără de voie și de silă ce ne vin nouă din afară; căci cele de voie, fiind mai ușoare, se binecuvîntează de cele fără de voie, care sînt mai grele, după cum zice Sfîntul Grigorie al Tesalonicului: „Prin răbdarea durerilor celor de voie și fără de voie, orice nevoitor se face desăvîrșit. Dar, fără primirea și suferirea durerilor celor fără de voie ce vin asupra noastră, nici cele lucrate de voie nu vor dobîndi dumnezeiasca binecuvîntare” (Cuvînt către Xenia). [...]

Să lăsăm înfîlnirile unora cu alții și vorbirile împreună, căci ele alungă de la noi pocăința, după Sfîntul Isaac, care zice: „Pocăința împreună cu vorbirile este vas găurit” (Cuvîntul 58). Să iubim liniștea și fuga de oameni, fiindcă ele ajută foarte mult la cîștigarea pocăinței, după cum zice același Sfînt Isaac: „De iubești pocăința, iubește și liniștea. Și, dacă cineva ar grăi împotriva despre acestea, să nu te cerți cu el” (Cuvîntul 34). La acestea se adaugă și porunca pe care a dat-o Dumnezeu lui Cain după ce a păcătuit, căci i-a zis: ***Ai păcătuit! Taci!*** (Facere 4, 7), adică: Cunoaște ce ai lucrat întru tine și, după cunoștința dobîndită, pocăiește-te pentru cele ce ai păcătuit! Iar în înainte-cuvîntarea Cuvîntului pentru tăcere și liniște al Sfîntului Isaac Sirul, tot așa se tîlcuiește, și se mai adaugă: „Cel care nu a putut să se liniștească și nici să se pocăiască nu a putut cunoaște ce este pocăința.” Iar de nu putem să ne liniștim (mai mult), cel puțin să avem negreșit unul sau două ceasuri rînduite pentru aceasta, mai ales seara. Și atunci, retrăgîndu-ne într-un loc deosebit și liniștit și adîncindu-ne simțirile și mintea în inimă, să ne aducem aminte de toate păcatele noastre - atît de cele trecute, pe care le-am lucrat cu fapta, cu cuvîntul sau cu învoirea gîndurilor, cît și de păcatele pe care le-am făcut în ziua aceea - și să ne pocăim cu amar, cu întristare și cu durerea inimii noastre, cerînd iertare de la Dumnezeu. Pentru că Duhul Sfînt ne poruncește să facem așa, după cum zice Proorocul David: ***De cele ce ziceți în inimile voastre, în așternuturile voastre vă căiți!*** (Psalmi 4, 4). Tot așa a zis și Însuși Hristos tainic întru Duhul, slugii Sale, Sfîntului Simeon Noul Teolog: „Socotește să nu faci nimic dintre acelea ce te lipsesc pe tine de bunătățile acestea pe care te-ai învrednicit a le dobîndi. Iar de vei și greși cîndva, pentru aducerea aminte de smerenie, îngrijește-te a nu lăsa pocăința. Căci pocăința împreună cu iubirea Mea de oameni, pierd și păcatele cele trecute, și cele de față.” Să nu lăsăm să treacă nici o zi fără să facem mîntuitoarea cugetare și această lucrare dumnezeiască. Căci zice Sfîntul Ioan Scărarul: „Nu te amăgi, lucrătorule fără de minte, că poți înlocui timpul (pierdut) cu alt timp. Căci nu va ajunge ziua să împlinești datoria față de Stăpînul” (Cuvîntul 6). Iar marele Vasile zice: „De greșeală nu fi nebăgător de seamă, măcar de ar fi mai mică decît boldul. Ci sîrguiește-te mai vîrtos către întoarcere prin pocăință. Pocăința este mîntuire, iar neînțelegerea ei este moarte” (Cuvînt pustnicesc pentru lepădarea de lume).

Dar de ce să grăiesc multe? Dumnezeu, iubiiții mei, nu ne va învinui și osîndi în ziua morții și a judecării că nu am teologhisit, sau că nu am făcut minuni, sau că nu am ajuns mai înainte văzători. Nu! - ci fiindcă nu ne-am pocăit și nu ne-am întristat de păcatele noastre. Iar aceasta ne-o spune Sfîntul Ioan Scărarul: „Nu vom fi învinuiți, o prieteni! nu vom fi învinuiți, la ieșirea sufletului, că nu am făcut minuni, nici că nu am teologhisit, nici că nu ne-am făcut înainte-văzători. Ci vom da seamă negreșit lui Dumnezeu pentru că n-am plîns necontenit” (Cuvîntul 7). Pentru aceasta noi, păcătoșii, sîntem datori ca în fiecare zi (ca să nu zic în fiecare ceas) să ne cercetăm pe noi înșine de ne aflăm în pocăința cea adevărată. Și dacă, să zicem, în ziua aceea am făcut fapte bune, cu ajutorul lui Iisus Hristos, așa se cuvine să ne aducem aminte de fapta cea bună a pocăinței și niciodată, niciodată să n-o uităm. Iar ziua în care nu ne vom pocăi și nu ne vom întrista pentru păcatele noastre să o socotim pierdută, cu toate că poate am lucrat alte bunătăți în ea. De aceea zice Sfîntul Ioan: „Cel ce se pocăiește întru adevăr să ia aminte de sine, iar ziua aceea în care nu a plîns să o socotească pierdută, deși poate a făcut în ea alte bunătăți” (Cuvîntul 5).

Pun sfîrșit și zic, cu Sfîntul Simeon Noul Teolog, că este de neapărată trebuință ca noi toți să ne tămăduim de patimi și de rănilile păcatelor și apoi să păzim toate poruncile Domnului și să lucrăm toată fapta bună. Și, deși nu vom ajunge să împlinim toate poruncile Domnului și toate faptele bune, cel puțin este de neapărată nevoie să ne aflăm sănătoși, întregi, din partea rănilor și neputințelor păcatelor, prin porunca și fapta bună a pocăinței. Și, de vom muri sănătoși, vindecați de patimi și de păcat prin pocăință, ne vom duce în Împărăția Cerurilor. Iar dacă vom muri nevindecați, neputincioși, urîți și nepocăiți, ne vom duce în iad. Fiindcă Împărăția Cerurilor nu este pentru păcătoșii cei bolnavi, care nu s-au pocăit, ci este lăcaș și palat, care primește pe cei ce s-au îndreptat prin pocăință, adică pe bine-cinstitorii cei vrednici și drepți. De aceea, cei păcătoși, ca și mine, să strigăm totdeauna către Dumnezeu cu acele rugăciuni obștești ale Bisericii noastre Ortodoxe: „Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău! Și pe noi ne primește întru pocăință și mărturisire, ca un bun și iubitor de oameni!” Amin!

Bibliografie: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Cuvînt pentru pocăință*, Editura Credința strămoșească, 1999.

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE TAINA SPOVEDANIEI

[...] Când ni-i bolnav trupul, facem totul și ne zbatem ca să scăpăm de suferințe; dar când ni-i bolnav sufletul, amînăm și nu ne sinchisim. De aceea nu scăpăm nici de bolile trupești, pentru că pentru noi sînt fără importanță cele necesare, iar cele fără importanță, necesare. Lăsăm izvorul păcatelor și curățim rîurile. Că pricina bolilor trupești este păcatul cuibărit în suflet a arătat-o slăbănogul de treizeci și opt de ani (Ioan 5, 2-15), bolnavul coborît prin acoperiș (Luca 5, 18-25), iar înainte de toți Cain (Facerea 4, 8). Dovezi despre adevărul acesta găsești cîte vrei și unde vrei. Să secăm, dar, izvorul păcatelor și vom opri toate pîraiele bolilor trupești. Nu vei pune capăt numai bolilor, ci și păcatului; și păcatului mai mult decît bolii, pe cît este sufletul mai bun decît trupul.

Să ne ducem, dar, la Hristos și acum; să-L rugăm să ne întărească slăbănogitul nostru suflet; și, lăsînd la o parte toate cele trupești, să-I vorbim numai de cele duhovnicești. Iar dacă le vrei neapărat și pe cele trupești, îngrijește-te de ele după cele duhovnicești. Nu disprețui păcatul, pentru că nu simți dureri când păcătuiești, ci tocmai de aceea mai ales suspină, că nu simți dureri. Și nu simți dureri, nu pentru că nu te mușcă păcatul, ci pentru că sufletul, fiind plin de păcate, nu simte mușcătura. Gîndește-te la cei care au conștiința propriilor lor păcate, că se vaită mai cumplit decît cei tăiați și arși cu fierul înroșit; și cîte nu fac, cîte nu suferă, cît nu plîng și se tînguie, numai ca să scape de chinurile conștiinței? N-ar face-o, dacă nu i-ar durea sufletul!

Deci cel mai bun lucru este să nu păcătuiești, iar dacă păcătuiești, să simți păcatul și să te îndrepti. Dacă nu simțim păcatele, dacă nu vorbim de ele, cum vom ruga pe Dumnezeu, cum îi vom cere iertare de păcate? Când tu, cel ce păcătuiești, nici asta nu vrei să știi că ai păcătuit, pentru care păcate Îl rogi pe Dumnezeu? Pentru cele pe care nu le știi? Iar dacă nu știi ce păcate îți iartă Dumnezeu, cum poți ști măreția facerii Lui de bine? Spune-ți, dar, păcatele tale unul cîte unul, ca să știi pentru care păcate iei iertare de la Dumnezeu și ca astfel să-I fii recunoscător Binefăcătorului tău. Când superi pe vreun om, rogi pe prietenii lui, pe vecinii lui și chiar pe slugile lui, cheltuiești bani, pierzi zile întregi, ducîndu-te la ușa lui și rugîndu-l de iertare; iar dacă cel supărat te respinge o dată, de două ori, chiar de mai multe ori, nu te descurajezi, ci, fiind mai neliniștit, îți mărești și mai mult rugămîntea. Dar când supărăm pe Dumnezeu căscăm, ne lenevim, ne desfătăm, ne îmbătăm și ne căutăm de treburile noastre. Când îl mai putem face milostiv? Și cum să nu-L supărăm mai mult? Că îl facem să Se supere și să Se mînie și mai mult când nu ne doare sufletul că păcătuim. De aceea merităm să fim acoperiți de pămînt, să nu mai vedem soarele, să nu mai respirăm, că avînd un Stăpîn atît de ușor de împăcat, îl mîniem; și mîniindu-L, nici nu ne pocăim. Și totuși Dumnezeu când Se mînie pe noi, n-o face cu ură și cu dușmănie, ci vrînd să ne atragă și mai mult la El. Dacă ți-ar face mereu bine, deși Îl insulti, L-ai disprețui mai mult. Dar ca să nu faci asta, își întoarce cîtăva vreme fața de la tine, ca să te aibă neconținut alături de El.

Să avem, deci, încredere în iubirea Sa de oameni și să ne pocăim cu toată purtarea de grijă, înainte de a sosi ziua în care pocăința nu mai este de folos. Acum totul stă în puterea noastră; atunci Judecătorul este stăpîn pe hotărîrea Lui: **Să întîmpinăm fața Lui întru mărturisire** (Psalmi 94, 2), să plîngem, să ne tînguim. De-am putea ruga pe Judecătorul, înainte de ziua cea mare a judecății, să ne ierte de păcate, n-ar mai fi nevoie să venim la judecată; dar dacă n-o facem, vom spune păcatele în auzul întregii lumi și nu vom mai avea nici o nădejde de iertare. Nimeni din cei care nu și-au șters aici pe pămînt păcatele, nu poate scăpa dincolo de pedeapsă; ci, după cum cei din închisori sînt duși cu lanțurile lor la tribunal, tot așa toate sufletele, cînd pleacă de aici, sînt duse la înfricoșătorul scaun de judecată, avînd în jurul lor fel de fel de lanțuri de păcate. Viața de aici nu-i deloc mai bună decît o închisoare; ci după cum atunci cînd intrăm în locașul acela îi vedem pe toți înlănțuiți cu lanțuri, tot așa și în lume, dacă am îndepărta tot învelișul care acoperă fața lumii și al oamenilor, am intra în viața fiecăruia, în sufletul fiecăruia, atunci am vedea că fiecare este înlănțuit cu lanțuri mai grele decît cele de fier; dar mai ales, dacă ai intra în sufletele bogătaşilor, ai vedea că sînt cu atît mai înlănțuiți cu cît sînt mai bogați. După cum pe un întemnițat îl nefericești cînd îl vezi legat la gît și la mîini, iar adeseori cu cătușe la picioare, tot așa și pe bogat, cînd îl vezi înconjurat de bogății nenumărate, nu-l socoti bogat pentru că are bogății, ci nefericit, tocmai din pricina lor! În afară de aceste lanțuri, mai are și crud temnicer: urîta dragoste de bani, care nu-l lasă să treacă pragul închisorii; îi pune în butuci picioarele, pune străjeri la poarta temniței, zidește alte porți, pune noi zăvoare și-l aruncă tocmai în fundul temniței, convingîndu-l să se bucure chiar de aceste lanțuri, ca să nu mai aibă nici o nădejde de scăpare din relele ce

I-au cuprins. Ce bine ar fi de-ai putea citi gândurile sufletului lui! I-ai vedea sufletul nu numai înlănțuit, ci și murdar, întinat și plin de stricăciuni!

Nici plăcerile trupești nu sînt mai bune decît dragostea de bani și de avere, ba chiar mai rele, pentru că pîngăresc și trupul împreună cu sufletul și aduc, și peste unul și peste altul, nenumărate boli. [...]

Unii oameni vor fi osîndiți și aici, și dincolo; alții, numai aici; unii, numai dincolo; alții, nici aici, nici dincolo. Aici și dincolo, precum iudeii: căci au fost pedepsiți și aici - cînd au îndurat acele nemaiauzite suferințe, la căderea Ierusalimului - și îndură și dincolo cea mai cumplită pedeapsă, ca locuitorii Sodomei și mulți alții. Numai dincolo, ca bogatul care se pîrjolea în iad și nu era stăpîn nici pe o picătură de apă. Numai aici, ca desfrînatul din Corint. Dar nici aici, nici dincolo, ca Apostolii, ca Proorocii, ca Fericitul Iov; căci suferințele lor nu erau osîndă, ci lupte și încercări. Să ne sîrguim dar să facem parte din aceștia din urmă! Dacă nu din aceștia, atunci cel puțin din cei care-și spală păcatele aici. Înfricoșător este scaunul acela de judecată, osînda de neînlăturat, iar chinul de nesuferit. Dacă vrei să nu fii pedepsit nici aici, judecă-te singur, cere-ți singur socoteală de faptele tale! Ascultă ce spune Pavel: **Dacă ne-am judeca pe noi înșine, n-am mai fi judecați** (1 Corinteni 11, 31). Dacă faci asta și mergi înainte pe acest drum, vei dobîndi și cununa.

- Dar cum să mă pedepsesc pe mine însumi? m-ai putea întreba.

- Plîngi, suspină cu amar, smerește-te, chinuiește-te, adu-ți aminte de păcatele tale, unul cîte unul. Nu mic mijloc de pedepsire a sufletului este acesta. Dacă ai ajuns la zdrobirea inimii, atunci știi că prin aceasta mai cu seamă se pedepsește sufletul. Dacă ți-ai adus aminte de păcatele tale, atunci știi cîtă durere se naște de aici. De aceea Dumnezeu dă unei astfel de pocăințe ca răsplată îndreptățirea, spunînd: **Spune tu mai întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi!** (Isaia 43, 26). Nu-i puțin lucru pentru îndreptarea ta adunarea în minte a tuturor păcatelor tale, întoarcerea lor și pe o parte și pe alta, după felul lor, și trecerea lor pe dinaintea ochilor tăi. Cel care face lucrul acesta ajunge la o atît de mare zdrobire de inimă, că socotește că nici nu merită să mai trăiască. Iar cel care a ajuns la această socoteală va fi mai moale ca ceara. Nu-mi vorbi mie numai de desfrînare, nici de adulter, nici de păcate recunoscute de toată lumea ca păcate, ci adună în mintea ta uneltirile tale ascunse, calomniile, grăirile de rău, deșertăciunile, pizmuirile tale și toate păcatele la fel cu acestea! Că și pentru aceste păcate nu vei suferi mică pedeapsă. Cel care ocărăște se duce în iad (Matei 5, 22); bețivul nu are parte de Împărăția Cerurilor (1 Corinteni 6, 10); cel care nu iubește pe aproapele său supără atît de mult pe Dumnezeu, că nici mucenicia nu-i este de vreun folos (1 Corinteni 13, 3); cel care nu poartă grijă de ai săi s-a lepădat de credință (1 Timotei 5, 8); cel care disprețuiește pe săraci este aruncat în foc (Luca 16, 22-31). Nu socoti, dar, mici aceste păcate, ci adună-le pe toate și scrie-le ca într-o carte. Dacă le scrii tu, Dumnezeu ți le șterge, după cum dacă tu nu le scrii, Dumnezeu ți le și scrie și te și pedepsește. Este, dar, cu mult mai bine ca păcatele noastre să fie scrise de noi și să ne fie șterse sus, decît, dimpotrivă, ca noi să le uităm, iar Dumnezeu să ni le pună înaintea ochilor noștri în ziua cea înfricoșătoare. Așadar, ca să nu se întîmple asta, să trecem pe dinaintea conștiinței noastre cu toată luarea aminte toate păcatele noastre și vom vedea atunci că sîntem vinovați de multe păcate. Cine nu-i lipsit de lăcomie? Să nu-mi vorbești mie de o lăcomie măsurată, ci gîndește-te că și pentru această mică lăcomie vom fi pedepsiți. Și pocăiește-te! Cine nu ocărăște? Dar și ocara te aruncă în iad (Matei 5, 22). Cine n-a vorbit de rău în ascuns pe semenul său? Dar și vorbitul de rău te lipsește de Împărăția Cerurilor. Cine nu s-a mîndrit? Dar și omul mîndru este mai necurat decît toți. Cine nu s-a uitat cu ochi pofcioși? Dar și acesta a săvîrșit adulter (Matei 5, 28). Cine nu s-a mîniat pe fratele său în zadar? Dar și acesta este vinovat sinedriului (Matei 5, 22). Cine n-a jurat? Dar și jurămîntul este de la cel rău (Matei 5, 34-37). Cine n-a jurat strîmb? Dar și jurămîntul strîmb e mai mult decît de la cel rău. Cine n-a slujit lui mamona? Dar și acesta a căzut din adevărata robie, cea întru Hristos (Matei 6, 24). Pot să numesc și alte păcate mai multe ca acestea; dar sînt de ajuns și acestea și îndestulătoare să ducă la pocăință pe un om care nu are inima de piatră și nu-i cu totul nesimțit. Dacă fiecare din aceste păcate aruncă în iad, ce nu vor face adunate toate la un loc?

- Atunci cum ne mai putem mîntui? mă poți întreba.

- Dacă vei întrebuița pentru fiecare păcat doctoria potrivnică păcatului: milostenia, rugăciunile, căința, pocăința, smerenia, inima zdrobită, disprețuirea averilor. Dumnezeu a pus nenumărate căi de mîntuire dacă vrem să luăm aminte. [...]

Cînd mintea omului este stăpînită, ca de beție sau de nebunie, de un gînd rău, greu îi este omului să se libereze dacă sufletul nu-i deosebit de puternic. Cumplit lucru, cumplit lucru este cînd faci loc în suflet patimilor rele! De aceea trebuie să le îndepărtăm prin orice mijloc și să nu le lăsăm intrare liberă; cînd ajung de pun stăpînire pe suflet și-l biruie, dau naștere la mare vîlvătaie, ca și focul ce cade pe lucruri care se aprind ușor. Vă rog deci să faceți totul ca să le opriți intrarea. Să nu băgați în sufletul vostru orice păcat, mîngîindu-vă cu acest gînd fără de folos, spunînd: „Ce lucru mare e fapta aceasta, ce mare lucru cealaltă?” De aici se nasc mii și mii de rele. Că diavolul, ticălos fiind, pentru a pierde pe oameni se folosește de multă viclenie, de multă stăruință, de mult pogorămînt. Își începe atacul cu lucruri mici. Să-ți dau cîteva pilde. A vrut să-l facă pe Saul să asculte minciunile unei vrăjitoare (1 Regi 28, 7). Dar dacă l-ar fi sfătuit dintru început la asta, Saul nu l-ar fi ascultat. Cum l-ar fi ascultat cînd Saul a gonit pe vrăjitoare? (1 Regi 28, 3). De aceea, diavolul se strecoară în sufletul lui pe nesimțite, încetul cu încetul. Mai întîi îl face să nu asculte de Samuil; apoi îl face să aducă lui Dumnezeu arderi de tot cînd nu era Samuil de față; iar cînd a fost ținut de rău, răspunde că a fost silit să jertfească pentru că îl amenințau cumplit vrăjmașii. Și ar fi trebuit să plîngă o astfel de faptă! El însă socotea că n-a făcut nici un rău. Dumnezeu îi poruncește apoi să nu cruțe pe amaleciți; dar el calcă și această poruncă. De aici au ieșit acele fapte îndrăznețe împotriva lui David și așa, pe nesimțite și încetul cu încetul, nu s-a mai putut opri din alunecuşul său pînă a ajuns de s-a aruncat pe sine însuși în prăpastia pierzării.[...] De aceea, trebuie să ne împotrivim de la început păcatelor. Chiar dacă diavolul s-ar opri la cele dintîi păcate ce le aduce asupra noastră, nici așa n-ar trebui să disprețuim aceste prime păcate; cînd însă sufletul e nepăsător, diavolul ne urcă și la mai mari păcate. Trebuie deci să facem totul ca să stîrpic începăturile păcatelor. Să nu te uiți la păcat că este mic, ci să te gîndești că ajunge rădăcină de mare păcat dacă nu-l iei în seamă. Iar dacă trebuie să vă spun ceva care să vă minuneze, este că păcatele mari nu au nevoie de atîta luare-aminte ca păcatele mici și neînsemnate. Însăși natura păcatelor mari face ca să ne îndepărtăm de ele; cele mici însă, pentru că sînt mici, ne fac să fim nebăgători de seamă și nu ne îndeamnă să pornim cu hotărîre la stîrpirea lor. De aceea și ajung repede mari, pentru că dormim. Aceasta o poți vedea și cu bolile trupului. Așa s-a născut în Iuda acel mare păcat. Dacă furtul banilor săracilor nu i s-ar fi părut mic păcat, n-ar fi ajuns să vîndă pe Hristos. Dacă tirania slavei deșarte nu li s-ar fi părut iudeilor un păcat mic, n-ar fi alunecat să ajungă ucigători de Hristos. Și poți vedea că toate păcatele se nasc așa. [...]

De la niște păcate așa de mici ne duce vicleanul diavol la păcate mari; iar de la păcatele cele mari ne duce la deznădejde; și găsește diavolul cu aceasta o altă cale de pieire, nu mai mică decît cea de mai înainte. Că nu ne pierde atît de mult păcatul, cît deznădejdea. Dacă cel care a făcut un păcat se trezește, își îndreaptă prin pocăință repede păcatul săvîrșit; dar cel care se deznădăjduiește și nu se pocăiește nu se îndreaptă, pentru că n-a folosit leacurile pocăinței. Diavolul ne mai întinde încă o a treia cursă cumplită. De pildă cînd păcatul îmbracă haina evlaviei.

- Dar de unde are diavolul atîta putere, aș putea fi întrebat, încît să înșele pe oameni pînă într-atîta?

- Ascultă și ferește-te de gîndurile lui! A poruncit Hristos prin Pavel ca femeia să nu se despartă de bărbat și să nu se lipsească unul pe altul decît prin bună înțelegere (1 Corinteni 7, 5). Dar unele femei, din o așa zisă dragoste de evlavie și de înfrînare, îndepărtîndu-se de bărbații lor, cu gîndul că fac faptă de evlavie, au împins pe bărbații lor la desfrînare.[...]

Alții socotesc iarăși drept un mare cîștig să se întristeze peste măsură pentru păcatele lor. Dar și aceasta este o viclenie diavolească; dovadă Iuda; aceasta l-a făcut să se spînzure. De aceea și Pavel se temea pentru cel ce căzuse în desfrînare; se temea să nu pătească la fel și a sfătuit pe corinteni să-l smulgă iute din ghearele deznădejzii, **ca nu cumva să fie doborît de mai multă întristare unul ca acesta** (2 Corinteni 2, 7). Apoi pentru a arăta că o astfel de întristare prea mare este o cursă a diavolului, spune: **Ca să nu ne lăsăm covîrșiți de satana; că nu ne sînt necunoscute gîndurile lui** (2 Corinteni 2, 11); că ne atacă el cu multă viclenie, ne spune Pavel. Dacă diavolul ar lupta împotriva noastră pe față și deschis, victoria noastră ar fi ușoară și lesnicioasă; dar, mai bine spus, dacă sîntem cu luare-aminte chiar ne va fi ușoară, că Dumnezeu ne-a înarmat împotriva fiecăreia din aceste viclienii. Ascultă ce ne sfătuiește Hristos, pentru a ne convinge să nu nesocotim nici cele mai mici păcate! Ne spune: **Cel ce zice fratelui său: «Nebune» vinovat va fi gheenei** (Matei 5, 22); și: **Cel ce se uită cu ochi desfrînați, a și săvîrșit păcatul desfrînării** (Matei 5, 28) și vaită pe cei ce rîd (Luca 6, 25). Pretutindeni stîrpește începăturile și semințele păcatelor și ne spune că vom da socoteală de orice cuvînt deșert (Matei 12, 36). Pentru aceasta Iov aducea jertfă lui Dumnezeu chiar pentru gîndurile copiilor lui (Iov 1, 5). Despre a nu te deznădăjdui Scriptura spune: **Oare cel ce cade nu se scoală sau cel ce se abate nu se întoarce?** (Ieremia 8, 4); și iarăși: **Nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu** (Iezechiel 18, 23); și: **Astăzi de veți auzi glasul Lui** (Psalmi 94, 8). Sînt în Sfînta

Scriptură și alte multe cuvinte și pilde de acest fel. Și ca să nu pierim din pricina unei false evlavii, ascultă ce spune Pavel: ***Ca nu cumva să fie doborât de mai multă întristare unul ca acesta*** (2 Corinteni 2, 7).

Cunoscînd, dar, toate acestea, să punem înțelepciunea Scripturilor în fața tuturor căilor care abat pe trîndavi de pe drumul cel drept. Să nu spui: „Ce mare lucru este dacă mă uit cu curiozitate la o femeie?” Dacă săvîrșești desfrînarea cu inima, repede o vei îndrăzni și cu trupul. Să nu spui: „Ce mare lucru este dacă nu dau nimic de pomană săracului acestuia?” Dacă nu dai acestuia, n-ai să dai nici celuiilalt; iar dacă nu dai aceuia, n-ai să dai nici altuia. Iarăși să nu spui: Ce mare lucru este dacă poftesc lucrurile semenului meu? Vorbele acestea, vorbele acestea au dus la pieire pe Ahaav (3 Regi 21, 1-29). Și doar dăduse bani pe vie! Da, dar o cumpărase fără voia stăpînului ei. Nu trebuia să o cumpere cu sila, ci cu voia stăpînului viei. Dacă cel care a dat prețul convenit pe vie a fost pedepsit așa, pentru că a luat-o cu sila, ce osîndă nu merită, oare, cel care nu dă nici prețul convenit, ba răpește și cu sila și mai trăiește și în vremea harului?

Așadar, ca să nu fim osîndiți, să nu ne mînjim cu silnicii și cu răpiri. Să ne ferim de păcate, și mai ales de începuturile păcatelor, ca să ne îngrijim cu toată rîvna și de virtute. [...]

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, PSB 23, București, 1994.

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂINȚĂ

[...] De unde deci, de unde voi începe cuvîntul? Ce temelie voi pune cuvintelor mele? Negreșit, nu altă temelie decît cuvintele lui Hristos, prin care nefericește pe cei ce rîd și așează în rîndul fericiților pe cei ce plîng, spunînd astfel: **Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia** (Matei 5, 4) și **Vai vouă, celor ce rîdeți acum, că vă veți tîngui și veți plînge** (Luca 6, 25).

Și pe foarte bună dreptate. Tînguire cu adevărat, tînguire și lacrimi este tot timpul de acum. Cumplită suferință a cuprins întreaga omenire. Cumplite păcate stăpînesc pe toți oamenii. Dacă ar vrea cineva să le cerceteze cu de-amănuntul, dacă într-adevăr ar fi cu puțință să le cerceteze cu de-amănuntul, nu va înceta să plîngă și să se tînguiască. Toate s-au întors cu susul în jos, toate s-au amestecat. Nicăieri nu-i urmă de faptă bună. Și ce-i mai groaznic e că nici noi nu ne mai dăm seama de păcatele ce ne stăpînesc și nici nu ne ducem la alții ca să le arătăm. Ne asemănăm cu un om plin de sănătate pe dinafară, dar mistuit pe dinăuntru de o boală grea. Din pricina nesimțirii în care am ajuns, nu ne mai deosebim întru nimic de nebunii care spun și săvîrșesc fără frică fapte pline de primejdie și de rușine. Nu le este rușine deloc de faptele și cuvintele lor, ba dimpotrivă, se mai și laudă cu ele. Se cred mai sănătoși decît cei cu adevărat sănătoși. Așa sîntem și noi. Ne purtăm cum se poartă oamenii bolnavi, dar nici măcar nu simțim că sîntem bolnavi. Cînd trupul ne este chinuit de o boală mică de tot, chemăm îndată doctori, cheltuim bani, luăm doctorii amare, răbdăm operații și nu ne oprim să facem tot ce putem pînă nu izgonim boala din trupul nostru. Cînd însă sufletul nostru ne este îmboldit în fiecare zi de păcat, cînd ne este sfîșiat de patimile trupului, cînd e ars, cînd e aruncat în prăpastie și e pe cale de a se pierde cu orice chip, nu spunem nici cel mai mic cuvînt.

Care este pricina? Pricina e aceea că boala ne-a cuprins pe toți. După cum, atunci cînd sîntem bolnavi trupește și nu e nimeni care să știe să ne vindece, nu este nici o opreliște ca boala să ne doboare pe toți, căci nu este nimeni care să-i stăvilească furia, tot astfel e și cu boala sufletelor noastre. Pentru că nu este nimeni deplin sănătos în credință, pentru că sîntem cu toții bolnavi - unii mai greu, alții mai puțin greu - de aceea nu este nimeni în stare să vină în ajutorul nostru, al bolnavilor. Dacă ar veni la noi un om din altă parte - un om care ar cunoaște bine și poruncile lui Hristos, dar și viața noastră amestecată - nu știu dacă nu-și va închipui că nu există alți dușmani mai mari ai lui Hristos decît noi. Într-adevăr, așa ne ducem viața, ca și cum ne-am da toată silința să mergem împotriva poruncilor lui Hristos.

Și, ca să nu crezi că exagerez cînd vorbesc așa, voi încerca să dovedesc spusele mele. Nu altfel, ci chiar prin poruncile lui Hristos. Ce spune Hristos? **S-a spus celor de demult: Să nu ucizi! Iar Eu vă zic vouă: Tot cel ce se mînie pe fratele său în deșert, vinovat va fi judecării. Cel care va zice fratelui său «netrebnicule», vinovat va fi sinedriului. Iar cine va zice: «nebunule», vinovat va fi de gheena focului** (Matei 5, 21-22). Acestea le spune Hristos. Noi însă călcăm legea aceasta mai mult decît cei care nu cred în Hristos, căci în fiecare zi umplem de nenumărate ocări pe frații noștri. Și ce este mai de rîs e aceea că ne ferim să rostim cuvîntul „nebunule”, dar de cele mai multe ori aruncăm în obrazul fraților noștri ocări mai grele decît aceasta, ca și cum numai cuvîntul „nebun” ar atrage după dînsul osînda gheenei. Voia lui Hristos nu a fost asta, El a dat această pedeapsă pentru a pedepsi îndeobște pe orice hulitor. Că lucrurile stau așa se vede din cuvintele lui Pavel, care spune: **Nu vă înșelați: nici desfrînații, nici slujitorii idolilor, nici prea-curvarii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici hulitorii, nici răpitorii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu** (1 Corinteni 6, 9-10). Dacă cel care spune fratelui său: „nebunule” este vrednic de cea mai grea pedeapsă, cît de mult foc al gheenei va aduna pe capul său cel care hulește pe fratele său numindu-l „răufăcător”, „pizmăreț”, „om fără conștiință”, „rîvnitor de slavă deșartă” și mai știu eu cum? Ocările: „nebunule” și „netrebnicule” sînt cu mult mai ușoare decît cele amintite. Din pricina aceasta, Hristos, lăsîndu-le la o parte pe toate celelalte mai grozave, le-a amintit numai pe acestea, pentru ca să cunoști că, dacă o ocară mai ușoară aduce iadul peste cel ce-o rostește, cu mult mai mult îi vor aduce ocările mai mari, ocările mai greu de suferit.

Dacă unii socotesc aceste cuvinte ale lui Hristos o exagerare (și cunosc pe unii care au o astfel de părere greșită, cunosc pe unii care socotesc că amenințarea cu iadul s-a spus numai ca să înfricoșeze pe oameni), atunci

urmează că nici prea-curvarii, nici sodomiții, nici curvarii, nici închinătorii la idoli nu sînt osîndiți cu numele iadului. Dacă i-a amenințat pe hulitori numai că să-i înfricoșeze, atunci negreșit a făcut același lucru și cu ceilalți, căci pe toți i-a amenințat cu pierderea Împărăției Cerurilor, odată ce i-a înșirat la un loc. Poate cineva mă va întreba:

- Oare hulitorul va avea aceeași soartă ca și prea-curvarul, ca și curvarul, ca și lacomul, ca și închinătorul la idoli?

- Nu e vremea să cercetăm acum dacă toți vor primi aceeași pedeapsă. Dar că toți vor cădea din Împărăția Cerurilor, și hulitorul împreună cu ceilalți, sînt încredințat de cuvintele lui Pavel, iar mai bine-zis ale lui Hristos, Care lucrează prin Pavel, că nici unii, nici alții nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu.

Nu numai în privința acestui cuvînt din Scriptură, dar și în privința a numeroase altele, mulți oameni au această părere greșită și socotesc că îndeobște toate pedepsele hotărîte celor păcătoși nu sînt rostite de Hristos decît ca o exagerare. Aceasta însă e o cursă a diavolului. Diavolul a strecurat în mintea unora această mîngîiere, că pedepsele date de Dumnezeu păcătoșilor sînt o exagerare, cu scopul de a adormi teama de pedeapsă în sufletele acelor care, din dragostea de Dumnezeu, s-ar căi de păcatele lor, și de a-i face nepăsători față de ascultarea poruncilor. Acum, atîta vreme cît trăim pe acest pămînt, gîndul acesta poate înșela pe oamenii cu suflete mai trîndave, dar în vremea Înfricoșătoarei Judecăți se va vădi înșelăciunea. Se va vădi atunci cînd nimeni nu va mai avea nici un cîștig de pe urma căinței. Spune-mi, te rog, care este folosul ca acum să ne lăsăm înșelați de acest gînd, și să ne dăm seama de înșelăciune atunci, în ziua judecății, cînd nu vom avea nici un folos de pe urma pocăinței? Să nu ne înșelăm în deșert! Să nu gîndim spre răul nostru ceea ce nu trebuie! Să nu atragem asupra-ne încă și o altă pedeapsă, aceea pricinuită de necredință. Cumplită pedeapsă vine peste noi, nu numai pentru că nu îndeplinim poruncile lui Hristos, dar și pentru că nu credem în ele. Iar necredința aceasta vine de acolo că ni s-a slăbit puterea de a îndeplini poruncile Lui. Cînd nu voim să avem liniștea ce ne-o dă ascultarea de glasul lui Dumnezeu și nici nu voim să facem cele poruncite, atunci - spre a scăpa mintea noastră de teama chinurilor viitoare, pentru că sîntem cu conștiința încărcată și sugrumată de păcate - ne silim să izgonim din mintea noastră frica cumplită de pedepsele ce ne așteaptă. Prin asta însă, ne aruncăm în altă prăpastie și mai mare, aceea că punem la îndoială însăși existența chinurilor viitoare. După cum bolnavii cuprinși de fierbințeală nu scapă de aceasta dacă se bagă în apă rece, ci, dimpotrivă, li se mărește fierbințeala, tot astfel și noi, pentru că ne înțepă conștiința păcatelor noastre, ne silim să ne cufundăm în cugetarea că pedepsele viitoare sînt o exagerare, pentru ca să putem apoi săvîrși fără teamă orice păcat.

Ne mîniem pe frații noștri nu numai cînd sînt de față, ci, de cele mai multe ori, pornim război împotriva lor cînd ei nu sînt de față. Dar asta-i culmea sălbăticiiei. Mai mult încă: față de cei mai tari și mai puternici ne purtăm cu multă blîndețe, chiar dacă ne fac rău, chiar dacă ne ocărăsc, pentru că le știm de frică; pe cei de o seamă cu noi și mai mici decît noi însă îi urîm și-i dușmănim, chiar dacă nu ne-au supărat cu nimic. Acest lucru n-are altă lămurire decît că ne temem mai mult de oameni decît de Hristos.[...]

Cine poate spune că în viața lui nu s-a mîniat niciodată fără socoteală și în deșert, că nu a ocărit niciodată? Să nu-mi dai ca pildă pe un om care s-a mîniat și a ocărit de puține ori în viața lui. Spune-mi un om care n-a ocărit și nu s-a mîniat niciodată! Atîta vreme cît nu poți să-mi arăți un asemenea om, nu poți îndepărta nici amenințarea de deasupra lui pentru pricina că n-a ocărit des și nu s-a mîniat des. Și tot astfel și hoțul, și desfrînatul, chiar dacă săvîrșesc păcatul numai o singură dată, nu scapă de pedeapsă pentru că nu l-au săvîrșit de mai multe ori, ci sînt pedepsiți tocmai pentru că au îndrăznit să-l săvîrșească.

Care dintre necredincioși n-ar socoti basm porunca numaidecît următoare celei de mai sus, cînd vede că noi o călcăm cu atît de mare înverșunare? Dumnezeu a spus: ***Dacă îți aduci darul tău la altar, și acolo îți aduci aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă acolo darul tău, înaintea altarului, și mergi mai întîi și împacă-te cu fratele tău și apoi vino și adu-ți darul tău*** (Matei 5, 23-24). Noi însă ne apropiem de altare dușmănindu-ne cu alții, purtînd în sufletul nostru ura împotriva fraților noștri. Dumnezeu Se îngrijește atît de mult ca noi să trăim în pace unii cu alții, încît rabdă să rămînă nesăvîrșită jertfa ce i-o aducem, să întrerupem slujba către El, numai din dorința ce o are de a pune capăt dușmăniei și urii ce o avem unii față de alții. Iar noi ținem socoteală atît de puțin de această dorință a Lui, încît păstrăm zile întregi dușmănia, spre propria noastră pagubă.

Hristos pedepsește nu numai pe cei care caută să se răzbune, dar și pe cei care disprețuiesc pe frații care-i dușmănesc, deși în sufletele lor nu le mai poartă ura. Hristos a poruncit ca acela ce face rău să se ducă și să se împace cu cel căruia i-a făcut rău, pentru că acela care a făcut răul poate fi mai greu cuprins de dorința de răzbunare, pe când cel ce a suferit răul poartă neconținut în sufletul lui dorința de răzbunare. Prin aceasta, Hristos a arătat că acela care nedreptățește, cel care a dat naștere rădăcinii păcatului, este mai vinovat decât cel nedreptățit, pentru că poartă răspundere și pentru pedeapsa dată de Hristos celui nedreptățit. Cu toate acestea, noi nu ne învățăm minte, ci ne supărăm și ne mîniem pe frații noștri pentru lucruri de nimic. Apoi, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic de seamă, nu ne mai pasă de cele săvîrșite, uităm pe cei pe care i-am supărat și lăsăm ca ura să țină vreme îndelungată, fără să ne dăm seama că vom primi o pedeapsă cu atît mai mare, cu cît lăsăm să se scurgă mai multe zile peste supărarea pricinuită, deoarece prin aceasta ne împăcăm și mai greu unii cu alții. După cum atunci cînd iubim pe cineva, nimic din cele care despart cu ușurință pe oameni nu poate să aibă tărie și crezare pentru a strica prietenia, tot astfel și atunci cînd dușmănia pune stăpînire pe sufletul nostru, toate sînt ușoare și lesnicioase pentru cei care vor să ne sporească și mai mult dușmănia. Căci vorbele bune ce ne-ar fi spuse deșteaptă neîncrederea noastră și numai răutățile sînt credute. Hristos ne poruncește să lăsăm darul la altar și, mai întîi, să ne împăcăm cu fratele nostru, ca să cunoaștem că, dacă nu trebuie să amînam împăcarea noastră nici atunci cînd îi aducem închinăciune, cu atît mai mult trebuie să facem asta în alte timpuri, cînd ne ocupăm de lucruri pămîntești.

Pe față purtăm obrăzarul împăcării, dar înlăuntru sufletului nostru ținem cea mai neîmpăcată ură. Ne dăm bună ziua unii altora atunci cînd ne ducem la biserică, dar de obicei „bună ziua” o spunem numai cu buzele, însă nu acest lucru îl vrea Domnul. Domnul vrea să iubim din suflet pe fratele nostru, să-i dăm „bună ziua” din inimă. Aceasta este într-adevăr salutare, cealaltă, obrăzar și fățarnicie; cel care dă în acest chip bună ziua și nu iubește, mai mult îl supără pe Dumnezeu decât îl îmbunează. Dumnezeu cere de la noi dragoste curată, dragoste înrădăcinată adînc în sufletul nostru, nu dragostea aceasta pocită pe care adeseori o arătăm oamenilor. Purtăm pe buze numele dragostei, dar am stins puterea ei, iar aceasta este încă o dovadă că fărădelegile noastre au pus stăpînire pe noi, căci spune Hristos: ***Din pricina înmulțirii fărădelegii, se va răci dragostea multora*** (Matei 24, 12). Și acestea le facem noi creștinii, cărora ni s-a poruncit să nu ne mîniem, să nu avem dușmani, iar dacă avem dușmani, dușmănia noastră să țină numai o zi, căci s-a spus: ***Soarele să nu apună peste mînia voastră!*** (Efeseni 4, 26). Noi însă nu ne mărginim la atîta, ci țesem uneltiri unii împotriva altora, mușcînd și nimicînd prin vorbe și faptele noastre propriile noastre mădulare, adică pe proprii noștri frați. Iar aceasta este curată nebunie. Și așa este, căci după acestea mai cu seamă îi recunoaștem pe îndrăciți și pe nebunii ce nu se pot vindeca.

Ce să mai spunem despre celelalte porunci date de Hristos? Ce să spunem despre porunca dată pentru a ne împăca cu pîrișul nostru pînă sîntem pe cale cu el? (Matei 5, 25-26) Ce să mai spunem despre porunca ce o dă în privința faptei nesăbuite, despre privirile pofticioase (Matei 5, 28) și despre prietenia necugetată și păgubitoare de suflet (Matei 5, 29-30)? Prin „ochiul drept” și prin „mîna dreaptă”, Hristos n-a lăsat să se înțeleagă altceva decât pe cei ce ne iubesc spre paguba noastră sufletească. N-a fost călcată oare adeseori în picioare, n-a fost desființată porunca ce ne oprește să ne despărțim de soțiile noastre (Matei 5, 31-32)?

Mă rușinez să mai vorbesc despre porunca ce oprește orice jurămînt (Matei 5, 33-37), nu numai din pricina jurămintelor pe care le facem, dar mai ales din pricina jurămintelor noastre mincinoase. Dacă jurămîntul, chiar jurămîntul adevărat, este un păcat și o călcare a poruncii, ce vom spune despre jurămîntul mincinos? Dacă ce este mai mult decât „da” și „nu” este de la cel rău, de la diavolul, de la cine va fi ce este mincinos?

Hristos a mai spus apoi: ***Dacă te lovește cineva peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt; celui care vrea să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i lui și cămașa; dacă te silește cineva să mergi o milă, mergi cu el două; celui ce-ți cere, dă-i, și nu întoarce fața de la cel ce vrea să se împrumute de la tine*** (Matei 5, 39-42). Ce putem spune față de aceste porunci? Ne rămîne numai să plîngem și să ne acoperim fața de durere, căci nu îndeplinim nici una dintre poruncile amintite mai sus. Am apucat o cale cu totul potrivnică acestor porunci: ne cheltuim toată vremea în judecăți, în lupte, în procese, în certuri. Nu au nici o înrîurire asupra noastră nici adevărul faptelor, nici cuvintele lui Hristos; dimpotrivă, ne sălbăticim, ne mîniem chiar pentru lucruri de nimic.

Poate că, față de cele de mai sus, ai voi să-mi dai ca pildă pe unii oameni care și-au dat toată averea săracilor și care mai tîrziu au ajuns, din pricina sărăciei lor, de rîsul lumii și au avut de suferit nenumărate nenorociri și necazuri. Îți voi răspunde, în primul rînd, că îmi vei putea arăta puțini astfel de oameni; în al doilea rînd, prin pilda ce ai dat, nu mi l-ai arătat pe înțeleptul înfățișat de Hristos în cuvintele amintite mai sus. Înțeleptul acesta are o

viețuire mult mai duhovnicească decît omul pe care mi l-ai dat ca pildă. Este o mare deosebire între un om care-și dă de bunăvoie averile sale și unul care suferă fără să crîcnească atunci cînd i se iau toate averile. Dar pentru ce spun că suferă fără să crîcnească? Omul desăvîrșit despre care a vorbit Hristos, este cu mult mai sus și decît acesta. Porunca aceasta a lui Hristos îndepărtează atît de mult din sufletele celor nedreptățiți mînia împotriva celor ce i-au nedreptățit, încît ei nu numai că nu se supără din pricina pierderii averilor, ba, dimpotrivă, mai dau de bunăvoie și cele ce le-au mai rămas; și este mai mare rîvna lor în a suferi nedreptatea ce li se face decît zelul și nebunia celorlalți în a-i nedreptăți. Cînd cel ce nedreptățește va vedea că cel nedreptățit este gata să sufere mai mult decît i-a fost gîndul, cînd va vedea că, după ce și-a împlinit pofta, cel împilat se străduiește să-i dea și mai mult, atunci pleacă biruit, rușinat de marea împăcare a celuilalt. Fiară să fie, sau ceva mai grozav decît o fiară, va fi mai cumpănit, căci a văzut bine din această punere alături cît este de rău el și cît este de bun celălalt.

Un om cu o astfel de viață îți cer să-mi arăți. Pe acesta îl văd înfățișat numai în Scripturi, și nicidecum în vreo altă carte, iar în viața de toate zilele deloc, deși ne numim creștini. Nu-mi da ca pildă pe omul care suferă în tăcere nedreptatea; se poate întîmpla să se poarte așa pentru că nu poate să se răzbune. Atunci avem omul desăvîrșit, omul cerut de Hristos, dacă el va arăta aceeași răbdare față de cei de o seamă cu el, împotriva cărora ar putea să se răzbune; ba mai mult, dacă ar merge pînă acolo încît să întrecă prin dărnicia sa dorința de jaf a celuilalt, să-i dea mai mult decît vrea acela să-i ia și să arate îndelungă-răbdare în datul de bunăvoie a altor bunuri, în afară de acelea ce i-au fost luate cu sila. Un astfel de om trebuie însă să mai aibă încă o însușire sufletească, deasupra celor arătate pînă acum, care atinge însuși vîrfurile faptei bune: unui astfel de om, Hristos îi poruncește să rînduiască în ceata prietenilor, a prietenilor adevărați, pe dușmanii și răufăcătorii lui, pe cei care îl păgubesc și la pungă, și la trup, și în toate celelalte. Hristos ne spune: ***Nu te mărgini la a da jefuitorului și lacomului, ci iubește-l cu iubirea cea mai puternică, cu iubire curată!*** Acest gînd a voit să-l înfățișeze prin cuvintele: ***Rugați-vă pentru cei ce vă necăjesc!*** (Luca 6, 28). Iar de rugat, de obicei, nu ne rugăm decît pentru cei pe care-i iubim foarte mult. Și, pentru ca să nu socotești din nou că aceste cuvinte sînt o exagerare, pentru ca să nu intre astfel în sufletul tău înșelăciunea diavolului, de care am amintit mai sus, Hristos adaugă adevărului lucrurilor și pricina, dreapta pricină a unei astfel de purtări, spunînd: ***Căci, dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce plată aveți? Oare nu și vameșii fac același lucru? Și, dacă îmbrățișați pe cei ce vă îmbrățișează, ce faceți mai mult? Nu și păgînii fac același lucru?*** (Matei 5, 46-47) Cum să nu fie vrednică de tînguire și de nemîngîiată plîngere starea noastră morală, cînd nu ne deosebim în privința aceasta întru nimic de vameși și de păgîni? Și, dacă ar fi numai aceasta grozăvia! Dar nu! Nu numai că nu-i iubim pe vrăjmași, dar încă îi dușmănim și urîm chiar pe cei ce ne iubesc. Uitătura urîtă, invidia, nimicirea prin fapte și prin vorbe a cinstei și a numelui bun a altora nu au altă lămurire decît ura și dușmănia înverșunată. Astfel, nu numai că nu ne deosebim întru nimic de păgîni, dar sîntem în privința aceasta cu mult mai răi decît ei. Hristos a poruncit să ne rugăm pentru cei ce ne dușmănesc, noi însă țesem viclenii împotriva lor; cu toate că ni s-a poruncit să binecuvîntăm pe cei ce ne blestemă, îi acoperim de nenumărate blesteme. Poate fi oare o înverșunare mai mare decît această împotrivire și decît această luptă pe care o purtăm împotriva lui Hristos, Legiuitorul acestor porunci? Nu stăm noi împotriva tuturor poruncilor Lui?

Tirania slavei deșarte, a umblatului după lauda lumii - pe care Hristos, în cuvintele numaidecît următoare celor amintite mai sus, a cerut să o dezrădăcinăm din sufletele noastre - am întins-o nu numai asupra rugăciunilor, postului și milosteniei (Matei 6, 1-18), ci chiar asupra tuturor faptelor noastre; iar supunerea noastră față de nebunia acestei tiranii este mai mare decît supunerea unui rob față de stăpînul lui. Acest lucru este îndeajuns de cunoscut de toți, de aceea trec peste el, spunînd doar atîta, că unii oameni își disprețuiesc atît de mult mîntuirea sufletelor lor, încît nu mai dau nici o atenție poruncilor lui Hristos; iar alții, deși voiesc să asculte de Hristos cît de cît, deși se silesc să păzească unele porunci, totuși sfîrșesc prin a ajunge să fie tot atît de păgubiți ca și ceilalți, din pricină că nu vor să dezlege de pe ei lanțurile slavei deșarte, ale umblatului după laudele lumii. Unul nu face deloc milostenie, altul dă celor săraci ceva din averile sale, dar face aceasta ca să-l laude lumea; cel din urmă nu este întru nimic mai bun decît cel dintîi. Astfel, diavolul ne-a prins pe toți din toate părțile în mrejele lui. Dacă ar putea omul să scape și de acest păcat, să nu umble adică după laudele lumii cînd face milostenie; dar, fiind stăpînit de mîndrie, cade iarăși în același păcat, mai bine spus, în unul și mai grozav: nu pierde numai bunurile date ca milostenie, ci pleacă pe lumea cealaltă încărcat și cu păcatul mîndriei. Cunoscut apoi mulți oameni care nu-și cheltuiesc averile în milostenii pentru pricinile mai sus arătate, ci vin în ajutorul celor lipsiți mînați de prietenie sau de rugăciunile stăruitoare sau de alte pricini asemănătoare, și nu de frica de Dumnezeu și de porunca lui Hristos. Prin urmare, dacă atîtea pricini pîngăresc faptele noastre bune, mai putem spune că ne putem mîntui cu ușurință cînd, departe de a face fapte bune, săvîrșim numai păcate?

Să mergem mai departe! Care este omul care poate rosti cu îndrăznire cuvintele din Tatăl nostru: **Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri** (Matei 6, 12)? Chiar dacă nu ne răzbunăm pe vrăjmașii noștri, totuși păcătuim dacă păstrăm netămăduită în suflet rana: mînia. Hristos însă nu vrea ca noi să mărginim la atîta iertarea greșiților noștri, ci să ajungem să-i numărăm printre cei mai buni prieteni. Din această pricină, după cum am spus mai sus, ne-a poruncit să ne și rugăm pentru ei. Chiar dacă nu te răzbuni pe cel ce ți-a greșit, dar - dacă îți întorci fața de la el, dacă te uiți urît la el, dacă ții deschisă în suflet rana - n-ai îndeplinit porunca ce ți-a poruncit-o Hristos. Cum ceri deci ca Dumnezeu să Se îndure de tine, cînd tu nu te înduri de cei care ți-au greșit? Înțeleptul își bate joc de o astfel de purtare, zicînd: **Omul ține mînie împotriva omului, și cere de la Dumnezeu iertare? Nu-i este milă de omul cel asemenea lui, și se roagă pentru iertarea păcatelor sale? El, trup fiind, ține minte; cine îl va curăți de păcatele sale?** (Eclesiastic 28, 3-5).

Aș vrea să tac deci și să opresc șirul spuselor mele, afit mi-e de rușine să merg mai departe. Aș vrea să tac, căci, cu cît îmi voi urma vorbirea, cu atît mai mult se va vîdi și lupta pe care o ducem împotriva poruncilor lui Hristos, dar și dușmănia neîmpăcată pe care I-o purtăm. Dar care este folosul tăcerii mele, cînd însăși viața noastră, faptele noastre, strigă că ducem luptă împotriva lui Hristos, iar înainte de faptele noastre, ne-o strigă Hristos, Care cunoaște cu deamănuntul toată viața noastră, ne-o strigă Hristos, Care ne va judeca?

Hristos ne-a poruncit să nu ne adunăm comori pe pămînt, ci în cer (Matei 6, 19-21). Puțini sînt cei care îndeplinesc această poruncă, iar dintre aceștia puțini, cine poate spune că a îndeplinit-o așa cum dorește Hristos? Marea majoritate a oamenilor, ca și cum ar fi auzit cele împotrivnice, ca și cum li s-ar fi poruncit să-și adune comorile aici pe pămînt, au părăsit cu totul cerul, își lipesc inima de toate cele de pe pămînt, se înnebunesc de dragul strîngerii avuțiilor și, urînd pe Dumnezeu, iubesc pe mamona.

Hristos a mai poruncit: **Nu vă îngrijiți de ziua de mîine!** (Matei 6, 34). Știu sigur că nici un om nu vrea să asculte această poruncă, nici să se lase încredințat de adevărul ei, din pricina puținătății credinței noastre în Hristos. De aceea, acoperindu-mi fața din pricina rușinii, voi lăsa la o parte această poruncă. Ar trebui să credem pe Hristos numai pe cuvînt; noi însă nu-L credem nici cînd ne dovedește adevărul spuselor Sale cu dovezi de nezdruncinat, nici cînd ne dă pilde despre temeinicia spuselor Lui, cum sînt cele cu păsările cerului (Matei 6, 26) și cu iarba cîmpului (Matei 6, 30). Ci, dimpotrivă, ne frămîntă grija zilei de mîine ca și pe pîgîni, ba poate și mai mult, și, cu toate că ni s-a poruncit că nu trebuie să ne rugăm pentru cele de mîine, noi ne cheltuim toată rîvna noastră cu astfel de rugăciuni. Dar, după cum am spus, voi lăsa la o parte această poruncă. Mă voi îndrepta deci spre poruncile următoare, cu nădejdea că îndeplinirea acestora mă va mîngîia pentru rușinea de mai înainte.

Ce poruncă a dat mai departe Hristos, în predica Sa de pe munte? **Nu judecați, ca să nu fiți judecați!** (Matei 7, 1). Socoteam că voi găsi oarecare mîngîiere rușinii mele, dar văd că rușinea îmi sporește încă și mai mult. Chiar dacă n-am păcătui față de nici o altă poruncă, ci numai față de aceasta, călcarea ei e de ajuns ca să ne arunce în fundul iadului. Judecăm cu asprime păcatele altora, dar nu vedem birnele din ochii noștri; ne cheltuim toată viața iscodind faptele altora și osîndindu-i. Nu poți găsi pe nimeni liberat de acest păcat, nici laic, nici monah, nici cleric. Și totuși, Hristos ne spune ce primejdie mare ne așteaptă în urma călcării acestei porunci: **Cu ce judecată judecați, veți fi judecați!** și: **Cu ce măsură măsurați, vi se va măsura!** (Matei 7, 2). Cu toate că acest păcat nu conține în el nici o plăcere, ci, dimpotrivă, are o atît de mare pedeapsă, totuși cu toții alergăm spre el, ca și cum ne-am grăbi și ne-am lua la întrecere să intrăm în cuptorul iadului nu pe o singură cale, ci pe mai multe. Sîntem nepăsători nu numai față de poruncile părut grele, ci chiar față de cele mai ușoare, deoarece le călcăm în picioare în aceeași măsură și pe unele, și pe altele. Iar prin faptul că le călcăm în picioare pe cele ușoare, arătăm că nu le îndeplinim nici pe cele mai grele, nu din pricina greutateii poruncilor, ci din pricina disprețului pe care-l arătăm față de ele. Spune-mi, te rog, ce lucru greu este a nu iscodi faptele altuia și a nu osîndi păcatele aproapelui? Cele împotrivnice însă, a iscodi și a osîndi pe alții, este o treabă destul de obositoare. Poate să ne mai creadă cineva, la auzul acestor băgări de seamă, că nu ascultăm de porunca aceasta din pricina nepăsării noastre, și nu din pricina rîvnei de a o călca și a relei noastre voințe? Cînd faptele pe care ne poruncește Hristos să le îndeplinim sînt ușoare și lesnicioase celor care voiesc să le săvîrșească, iar faptele oprite sînt și mai grele și cer mai multă osteneală, iar noi părăsim poruncile și săvîrșim cele oprite - cînd deci așa stau lucrurile, nu vor spune oare dușmanii noștri că facem păcatele pentru că voim să ne războim cu Hristos? Că poruncile lui Hristos nu au nimic ostenitor în ele o spune El Însuși prin cuvintele: **Luați jugul Meu peste voi, că jugul Meu este bun și sarcina Mea ușoară** (Matei 11, 29-30). Dar noi, din cauza nespusei noastre nepăsări, facem să treacă în fața mulțimii drept împovărătoare cele ușoare. Omului care vrea să stea degeaba și să doarmă, mereu i se pare o greutate și mîncatul, și băutul. Cei cu sufletul treaz însă și cei harnici

nu se dau îndărăt nici în fața treburilor cu totul neobișnuite și greu de făcut, dimpotrivă, le săvârșesc cu mai mult curaj decât cei trîndavi și somnoroși pe cele foarte ușoare. Nimic, nimic nu este atât de ușor, pe care multa noastră lenevie să nu-l socotească foarte greu și obositor; după cum nimic nu este atât de obositor și de greu, pe care rîvna și dragostea noastră să nu-l facă foarte ușor. Spune-mi, te rog, ce este mai cumplit și mai greu decât a fi în primejdie de moarte în fiecare zi? Și totuși, Fericitul Pavel a numit această primejdie ușoară, spunînd astfel: **Căci necazul nostru de acum, trecător și ușor, ne aduce slava veșnică, mai presus de măsură** (2 Corinteni 4, 17). Chiar dacă lucrul acesta este prin firea sa greu, totuși ajunge ușor prin nădejdea celor viitoare. Pavel, de pildă, a și adăugat pricina ușurătății lui prin cuvintele: **Căci noi nu privim la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd** (2 Corinteni 4, 18).

Să vedem însă și poruncile următoare. Hristos a spus: **Nu dați cele sfinte cîinilor, nici nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor!** (Matei 7, 6). Hristos ne-a dat aceste învățături tot ca niște porunci. Noi însă, din pricina slavei deșarte, a umblatului după lauda lumii și a mîndriei necugetate, am călcat în picioare și această poruncă, îngăduind, fără nici o socoteală și fără o cercetare amănunțită, să ia parte la Sfintele Taine oameni desfrînați, necredincioși și plini de nenumărate păcate. Înainte de a cerceta temeinic sufletul lor, le descoperim toată învățătura credinței noastre și îi ducem dintr-o dată în Sfînta Sfintelor, fără să le mai dăm puțința să vadă și cele ce sînt înainte de Sfînta Sfintelor. Din această cauză, unii dintre cei care au fost aduși către Sfintele Taine cu atîta grabă, au fugit îndată și au săvîrșit nenumărate rele. Și - nu numai cînd e vorba despre alții, dar chiar cînd e vorba de noi înșine - trebuie să mărturisim că nesocotim această prea-înfricoșătoare poruncă atunci cînd ne împărtășim cu nemuritoarele Taine făcînd aceasta plini de necurăție și cu nesocotință.

Poți apoi să vezi că sînt călcate cu totul în picioare nu numai poruncile despre care am vorbit pînă acum, dar și cele pe care Hristos le dă mai departe în predica de pe munte. Hristos a spus: **Cîte voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea!** (Matei 7, 12), noi însă facem oamenilor toate cele pe care nu voim să le suferim de la ei.

Deși ni s-a poruncit să intrăm pe calea cea strîmtă (Matei 7, 13), noi căutăm în orice împrejurare din viață calea cea largă. Nu este cu totul de mirare dacă unii laici îmbrățișează și iubesc această cale largă, dar să caute să intre prin această ușă, mai mult decât laicii, monahii, oamenii care, la arătare, s-au răstignit pentru lume, aceasta este ceea ce ne umple de uimire și, mai bine spus, acest lucru pare chiar o taină. Dacă ai ruga pe monahi să vină să îndeplinească vreo însărcinare, de cele mai multe ori i-ai auzi, în primul rînd, punîndu-ți aceste întrebări: Vom avea odihnă în slujba pe care ne-o dai? Cel care ne cheamă este în stare să ne dea odihnă? Și mereu, în orice discuție, cuvîntul care le stă cel mai mult pe buze nu este altul decât cuvîntul „odihnă.” Ce spui, omule? Ți s-a poruncit să mergi pe calea cea îngustă (Matei 7, 14), și întrebi de odihnă? Ți s-a poruncit să intri pe ușa cea strîmtă (Matei 7, 13), și cauți să intri pe cea largă? Poate fi ceva mai rău decât această rătăcire? [...]

Pe nimeni dintre noi, iubite, nu ne-a cuprins încă dorința bunătăților cerești, așa cum ar trebui să ne cuprindă. Dacă ne-ar fi cuprins această dorință, am socoti umbră și fum toate cele ce par anevoioase. Cel care le prețuiește pe cele de acum nu va fi învrednicit niciodată de privirea bunătăților viitoare. Dar cel care le disprețuiește și socotește că toate nu au mai mult preț decât umbra și visul, va dobîndi iute și bunătățile cele mari și duhovnicești. Cînd binele acesta, adică disprețul celor de față, cuprinde cu adevărat sufletele oamenilor, atunci el are tot atîta putere să nimicească răutățile pe cîtă putere are focul asupra spinilor: chiar dacă sufletul unui om ar fi înăbușit de nenumărate răutăți, chiar dacă l-ar strînge păcatele cu multe legături, chiar dacă l-ar arde cumplit flacăra poftelor, chiar dacă l-ar împresura cumplit zgomotul celor trecătoare, totuși, ca printr-un bici usturător, binele acesta va izgoni îndată și cu desăvîrșire toate aceste răutăți și le va îndepărta din suflet. Și, după cum praful mărunt nu poate sta în fața furiei unui vînt puternic, tot astfel nici mulțimea poftelor nesăbuite nu va putea sta în fața puterii căinței; în clipa în care căința pătrunde adînc în sufletul omului, poftele pier și se împrăștie mai iute decât praful și fumul. Dacă dragostea trupeză robește atît de mult sufletul încît îl face pe îndrăgostit să se îndepărteze de toate cele din viață și să stea țintuit numai sub tirania iubitei, cîte nu va fi oare în stare să facă dragostea lui Hristos și teama de a nu ne înstrăina de El? După cum este greu și, mai bine spus, cu neputință să amesteci focul cu apa, tot astfel socotesc că este cu neputință să trăiască la un loc desfătarea și zdrobirea inimii. Ele sînt potrivnice și se nimicesc una pe alta: zdrobirea inimii este mama lacrimilor și a cumpătării; desfătarea însă este mama rîsului și a nebuniei; una face sufletul ușor și înaripat, cealaltă îl face mai greu decât plumbul. [...]

Boala aceasta îndelungată care a pus stăpînire pe sufletele noastre a ajuns, cu timpul, de nevindecat, ca să spun așa. Nici nu mai putem să ne dăm seamă ce înseamnă a fi cu adevărat sănătos, ba, dimpotrivă, chiar ni se pare cu neputință însănătoșirea. Ne place să auzim pomenindu-se numele Apostolilor, să ni se vorbească despre faptele

lor strălucite. Însă, în locul acestei plăceri, ar trebui să ni se umple sufletul de lacrimi și de jale la gândul că ne-am îndepărtat atât de mult de ei: nu mai socotim un păcat acest lucru; ba, mai mult, ne găsim într-o astfel de stare sufletească, încât credem că ne este cu neputință să ajungem la înălțimea Apostolilor. Dacă am fi întrebați pentru care pricină am ajuns la acest gând, am pune îndată înaintea această îndreptățire neghioabă, spunând: Acela era Pavel; celălalt era Petru, iar celălalt - Ioan Botezătorul. Ce vrei să spui prin cuvintele: Acela era Pavel, acela era Petru? Spune-mi, te rog, nu aveau și ei aceeași fire omenească asemeni nouă? N-au venit pe lume pe același drum ca și noi? Nu s-au hrănit cu aceleași mâncăruri? N-au tras în piept același aer? Nu s-au folosit de aceleași lucruri ca și noi? N-au avut unii dintre ei soții și copii? N-au fost unii lucrători și meseriași? Iar alții nu s-au cufundat chiar în mocirla păcatului? Ai putea să-mi răspunzi: Da, e adevărat, dar s-au bucurat de harul bogat al lui Dumnezeu. Da, îndreptățirea aceasta ar avea vreun temei dacă ni s-ar fi poruncit și nouă să înviem morți, să deschidem ochii orbilor, să curățim leproși, să îndreptăm șchiopi, să izgonim draci și să vindecăm alte boli asemănătoare. Dar ce legătură pot avea toate aceste minuni cu întrebarea pusă, odată ce acum este vorba să cercetăm felul viețuirii noastre și să arătăm supunerea noastră față de poruncile lui Dumnezeu? La botez, te-ai bucurat și tu de harul dumnezeiesc, te-ai împărtășit cu Duhul Sfânt. Chiar dacă n-ai primit harul de a face minuni, totuși ai primit îndestulător pentru o viață dreaptă și curată. Prin urmare, căderea noastră se datorează numai trândăviei noastre. Apoi, în ziua judecării, Hristos nu dă răsplată numai aceluia care au făcut minuni, ci și aceluia care au îndeplinit poruncile Lui. El spune: **Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, moșteniți împărăția gătită vouă de la întemeierea lumii!, nu pentru că ați făcut minuni, ci pentru că am flămânzit, și Mi-ați dat să mănânc; am însetat, și Mi-ați dat să beau; străin am fost, și M-ați primit; gol am fost, și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost, și M-ați cercetat; în temniță am fost, și ați venit la Mine** (Matei 25, 34-36). În Fericiri, Hristos nu vorbește deloc despre cei care au făcut minuni, ci despre cei care au o viață curată și dreaptă.

Chiar dacă acum harul facerii de minuni s-a micșorat, acest lucru nu va putea să ne stingherească întru ceva, dar nici să ne slujească drept îndreptățire când vom da seama pentru faptele noastre. Pe Fericirile Apostoli nu-i prețuim din pricina minunilor săvârșite de ei (căci minunile erau săvârșite în totul prin puterea lui Dumnezeu), ci pentru că au trăit ca Îngerii; iar viețuirea lor se datora, pe lângă ajutorul dumnezeiesc, rîvnei lor. Zisa aceasta nu-i a mea, ci a lui Pavel, marele următor al lui Hristos. Când Pavel scria ucenicilor săi împotriva apostolilor mincinoși și voia să arate deosebirea dintre o slujire adevărată a lui Hristos și alta mincinoasă, n-a făcut această deosebire întemeiat pe minunile făcute, ci pe faptele pe care le săvârșea, grăind astfel: **Sînt ei slujitori ai lui Hristos? Ca un nebun grăiesc, sînt mai presus eu: în ostenele mai mult, în temnițe mai mult, în bătăi peste măsură, în moarte adeseori. De la iudei am primit de cinci ori patruzeci de lovituri fără una, de trei ori am fost bătut cu toiege, o dată am fost bătut cu pietre, de trei ori s-a sfărîmat corabia cu mine, o noapte și o zi am petrecut în largul mării; în călătorii adeseori, în primejdii pe rîuri, în primejdii printre tîlhari, în primejdii din partea neamului meu, în primejdii din partea păgînilor, în primejdii în orașe, în primejdii în pustie, în primejdii pe mare, în primejdii între frații cei mincinoși; în osteneală, în trudă, în privegheri de multe ori, în foame, și sete și în posturi deseori, în frig și în goliciune. Pe lângă toate acestea, tulburarea mea de fiecare zi, grija pentru toate Bisericele. Cine este slab, și eu să nu fiu slab? Cine se smintește, și eu să nu ard?** (2 Corinteni 11, 23-29). Pentru aceste pricini mă minunez eu de Apostoli. Alții - care, printr-o iconomie oarecare, au primit îngăduința să facă minuni dar n-au săvârșit faptele de care vorbește Pavel - nu numai că nu au ajuns de admirat, dar au ajuns chiar netrebnici, după cum arată Hristos, prin cuvintele: **Mulți îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, nu cu numele Tău am proorocit? Nu cu numele Tău am scos draci? Nu cu numele Tău am făcut multe minuni? Și le voi spune: Plecați de la Mine toți cei ce lucrați fărădelegea, niciodată nu v-am cunoscut!** (Matei 7, 22-23). Tot pentru această pricină, îi sfătuia pe ucenicii Săi, zicînd: **Nu vă bucurați că dracii vi se pleacă, ci că numele voastre s-au scris în ceruri!** (Luca 10, 20). Un om cu o viață curată și dreaptă va primi, chiar fără de minuni, cununile Împărăției Cerurilor și nu va avea o cunună mai puțin strălucitoare; pe cînd un om cu o viață nelegiuită nu va putea scăpa de chinurile iadului, chiar dacă va fi săvârșit minuni.

Prin urmare, împotrivirea ridicată, că Apostolii au fost mari și minunați din pricina harului facerii de minuni dat lor de Dumnezeu, nu este de nici un folos. Dar nu este numai nefolositoare, ci chiar primejdioasă, căci dă multoreretici prilej de învățături greșite. Căci - dacă Apostolii n-au ajuns de admirat datorită propriei lor voințe, ci numai datorită harului lui Hristos - ce-i împiedică pe toți ceilalți făcători de minuni să ajungă ca și Apostolii? Dacă harul lui Dumnezeu n-ar cere mai întîi de la noi faptele noastre, atunci harul s-ar fi răspîndit din belșug în sufletele tuturor oamenilor, căci **Dumnezeu nu caută la fața oamenilor** (Romani 2, 11). Dar, pentru că harul cere întîi ca noi să avem fapte, de aceea la unii oameni harul urmează faptelor și rămîne, de la alții fuge, iar de ceilalți nici nu se atinge. Că Dumnezeu i-a dat Fericitului Pavel harul după ce a cercetat mai întîi voința sa, dar înainte de a face vreo minune,

o spune Însuși Hristos despre el. Ascultă ce zice: *Vas al alegerii îmi este, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor, și a regilor și înaintea întregului neam al lui Israil* (Faptele Apostolilor 9, 15). Cel care intră în inimile noastre a dat această mărturie înainte de a veni harul Lui peste Pavel. Să nu ne înșelăm noi înșine, iubitorilor, spunând că este cu neputință să ajungă cineva ca Pavel. E drept că nu va mai fi un al doilea Pavel, dacă-l privim sub chipul harului primit și al minunilor săvârșite; dar fiecare dintre noi, dacă vrea, poate să ajungă un Pavel, privit după chipul curăției vieții sale. Iar dacă azi nu mai sînt Paveli, asta se datorează numai lipsei noastre de voință. Nu știm însă cum s-a făcut că am căzut în această negliobie, de a căuta printre oamenii zilelor noastre pe unii asemenea lui Pavel, cînd nu se pot vedea măcar oameni care să fie la fel cu alții care vin în al treilea sau al patrulea rînd după Pavel. Pentru aceasta trebuie să jelim, să lăcrimăm și să ne văităm nu numai o zi, nici două, ci toată viața. [...]

Noi însă, care n-avem de bocit și jelit pierderea copiilor și a soțiilor, ci pierderea sufletului - și nu pierderea unui suflet străin, ci a propriului nostru suflet - ne îndreptățim zicînd că ne este trupul slăbănogit și că avem nevoie de mîncăruri alese. Și dacă ar fi numai aceasta grozăvia căderii noastre! Dar noi nu săvîrșim nici acele fapte pentru împlinirea cărora nu este nevoie deloc de tăria trupului. Spune-mi, te rog, la ce-ți trebuie putere trupească atunci cînd se cuvine să-ți zdrobești inima, cînd trebuie să te rogi cu minte trează și suflet deștept, cînd trebuie să-ți treci pe dinaintea sufletului păcatele, cînd trebuie să-ți înfrîngi îngîmfarea și mîndria, cînd trebuie să-ți smerești gîndirea? Aceste fapte Îl fac îndurător pe Dumnezeu spre noi, și acestea n-au nevoie de multă trudă. Dar nici pe acestea nu le facem. Nu înseamnă numaidecît că-ți bocești și-ți jelești păcatele dacă te îmbraci în sac, dacă te închizi într-o chilie, dacă stai în întuneric; dimpotrivă, a-ți jeli păcatele înseamnă a-ți aminti totdeauna cu tărie de propriile tale păcate, a-ți cerceta conștiința cu aceste gînduri, a măsura necontenit lungimea drumului pe care-l mai avem de făcut pînă la Împărăția Cerurilor.

Dar cum voi face aceasta? mă vei întreba. Cum? Dacă avem vii totdeauna înaintea ochilor iadul și Îngerii care aleargă pretutindeni și strîng din toată lumea pe cei pe care au să-i arunce în iad. Să ne gîndim apoi, fără a mai ține seamă de chinurile iadului, cît de mare rău este pierderea Împărăției Cerurilor. Căci, chiar dacă nu ne-ar amenința focul iadului și nici nu ne-ar aștepta chinuri veșnice, numai gîndul de a fi înstrăinați de Hristos cel blînd și iubitor de oameni - Care S-a dat pe Sine la moarte pentru noi, Care a suferit toate ca să ne scoată din chinurile iadului și să ne împace cu Tatăl pe noi, cei care îi eram dușmani din pricina păcatelor noastre - prin urmare, numai gîndul acesta, de a putea pierde acele bunătăți negrăite și nemuritoare care ne așteaptă, ar trebui să fie mai puternic decît chinul iadului și îndestulător ca să ne deștepte sufletele și să ne înduplece să fim totdeauna treji. Dacă - numai la citirea pildei celor cinci fecioare care au fost îndepărtate din camera de nuntă, pentru că n-au avut untdelemn în candelule lor - simțim aceeași durere ca și ele pentru pedeapsa venită asupra lor și ne tulburăm; dacă ne gîndim apoi că și noi vom suferi aceeași pedeapsă pentru trîndăvia noastră, mai putem fi oare atît de împietriți la suflet încît să cădem în trîndăvie, cînd ne este totdeauna vie în suflet pilda aceasta? [...]

De asta sîntem totdeauna reci și nesimțitori, de asta nu sîntem pregătiți pentru săvîrșirea vreunei fapte bune, de asta nu putem ajunge la căință, de asta nu putem să ne adunăm puțin sufletul nostru: nu ne gîndim cum trebuie la păcatele noastre, nu cercetăm binefacerile date nouă de Dumnezeu, nu căutăm pe oamenii care au săvîrșit fapte mari și minunate. De asta am dat cu totul uitării faptele cele bune: nu sîntem cumpătați cînd avem izbînzii în viață, cînd sîntem fericiți; nu sîntem sinceri, mișim cînd spunem tuturor, de nenumărate ori, că sîntem niște păcătoși. Că așa stau lucrurile o putem vedea de acolo că ne pierdem firea, ne răzvrătim cînd auzim că alții rostesc aceste cuvinte și le socotim drept ocări. Astfel, toate faptele noastre nu-s decît fățarnicie: nu urmăm pe vameș, care, hulit de fariseu pentru mulțimea păcatelor lui, a suferit cu răbdare hula și a cules rodul purtării lui, căci s-a pogorît din biserică mai îndreptat decît fariseul (Luca 18, 14). Noi însă nu știm ce înseamnă a ne mărturisi păcatele, cu toate că sîntem plini de nenumărate păcate. Ar trebui să fim încredințați nu numai că am săvîrșit nenumărate păcate, dar ar trebui să avem scrise ca într-o carte în inima noastră toate păcatele noastre, mici sau mari, și ar trebui să le plîngem ca și cum le-am fi făcut de curînd. Aducîndu-ne aminte necontenit de păcatele noastre, putem înfrînge iute mîndria sufletului nostru. Aducerea-aminte necontenit de propriile păcate trage după sine un atît de mare bine, încît Fericitul Pavel își spunea deseori chiar păcatele iertate de Dumnezeu. Prin botez, toate păcatele sale de mai înainte îi fuseseră șterse; după botez, a trăit într-o curăție desăvîrșită; astfel - deși nu se știa vinovat cu nimic (1 Corinteni 4, 4), deși nu avea păcate pentru care să suspine - totuși făcea pomenire de păcatele de dinainte de botez, de mult iertate, spunînd: *Hristos Iisus a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dinfii sînt eu* (1 Timotei 1, 15); și iarăși: *... că m-a socotit credincios, punîndu-mă spre slujire pe mine, cel ce eram înainte hulitor, și prigonitor și batjocoritor...* (1 Timotei 1, 12-13) *că prigoneam peste măsură Biserica lui Dumnezeu și o pustiiam* (Galateni 1, 13); și iarăși: *Nu sînt vrednic să mă numesc Apostol* (1 Corinteni 15, 9). Chiar dacă Dumnezeu ne-a iertat păcatele

trecute și spovedite, totuși trebuie să ne aducem aminte de ele, deoarece amintirea lor este în stare să ne miște sufletul și să ne îndemne să iubim cu putere pe Dumnezeu. Când Simon fariseul a fost întrebat de Domnul care din cei doi datornici îl va iubi mai mult pe cămătar, a spus: **Socotesc că cel căruia i-a iertat mai mult**, Domnul i-a răspuns: **Drept ai judecat!** (Luca 7, 43). Atunci vom cunoaște cât de covârșitor este harul lui Dumnezeu față de noi, atunci vom pleca ochii spre pământ, atunci ne vom smeri, când ne vom gândi la mulțimea păcatelor noastre trecute. Cu cât avem conștiința că am săvârșit păcate mai mari, cu atât ni se va muia mai mult sufletul. Pavel își aducea aminte de păcatele lui de dinainte de botez, noi însă nu voim să ne aducem aminte de cele săvârșite după botez, care aduc după ele mare primejdie și pe care avem îndatorirea de a le cerceta. Dimpotrivă, dacă ne vine vreodată în minte amintirea vreunui păcat, îndată îl alungăm, căci nu vrem ca aceasta să ne tulbure conștiința nici chiar pentru puțină vreme. Și totuși, păcatele ni se nasc din această plăcere nefolositoare pe care o facem sufletului. Fiind atât de nesimțitori și atât de molatici, pe de o parte nici nu mai putem să ne mărturisim păcatele de mai înainte (cum putem să le mai mărturisim, odată ce ne-am obișnuit să nu le suferim nici amintirea?), iar pe de altă parte sîntem cu totul gata de a săvârși pe viitor altele. Bine ar fi să avem veșnic în noi trează amintirea păcatelor noastre! Frica de Dumnezeu să ne zguduie neconținut mintea, spre a putea alunga moliciunea și ușurătatea sufletului nostru! Căci, dacă tăiem și acest frîu, cine va mai opri sufletul să se îndrepte fără teamă spre prăpastie și să cadă în adîncul pierzării? Pentru asta dreptul David își punea neconținut înaintea ochilor pedeapsa viitoare, pentru asta plîngea, pentru asta suspina; plîngea și suspina cu amar. [...]

Așa făcea și David: astfel de gânduri îi frămîntau neconținut mintea. Gîndindu-se la binefacerile lui Dumnezeu, zicea: **Ce este omul ca să-l pomenesci, sau fiul omului, ca să-l cercetezi? Micșoratu-l-ai cu puțin față de Îngeri, cu slavă și cu cinste l-ai încununat** (Psalmi 8, 4-5). Își uitase atât de mult faptele sale bune, încît, după ce dăduse dovadă de o covârșitoare înțelepciune, spunea: **Ce sînt eu, Doamne al meu, Doamne? Ce este casa tatălui meu, că m-ai iubit pînă într-afîta? Sînt mici toate acestea înaintea Ta, Doamne al meu, și Tu ai grăit pentru casa robului Tău că va fi îndelungată. Aceasta este legea omului, Doamne al meu, Doamne, către Tine. Ce va mai adăuga David vorbind cu Tine?** (2 Regi 7, 18-20). Avînd neconținut în minte faptele bune ale strămoșilor săi, socotea că el este un om de nimic alături cu ei. După ce a spus: **În Tine au nădăjduit părinții noștri** (Psalmi 21, 4), a adăugat, vorbind de sine: **Iar eu sînt vierme, și nu om!** (Psalmi 21, 6). Atît avea de limpede înaintea ochilor nesiguranța viitorului, încît spunea: **Luminează-mi ochii mei, ca să nu adorm spre moarte** (Psalmi 12, 4). Gîndea că avea să dea socoteală de atît de multe păcate, încît spunea: **Curățește păcatul meu, că mult este!** (Psalmi 24, 12). [...]

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur. *Despre mărginită putere a diavolului. Despre căință. Despre necazuri și biruirea tristeții*, Editura Institutului Biblic al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002

CUVINTE ALE SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POCĂINȚĂ

[...] Știind dar acestea, să nu deznădăjduim nici noi, dar nici să ne trîndăvim. Amîndouă sînt pierzătoare. Deznădejdea nu-l lasă pe cel căzut să se scoale, iar trîndăvia îl culcă la pămînt pe cel în picioare. Una ne lipsește de bunătățile pe care le putem avea, cealaltă nu ne lasă să scăpăm de păcatele ce ne apasă. Trîndăvia ne aruncă jos, chiar de-am fi în cer, deznădejdea ne pogoară în adîncul păcatului, dar îndepărtarea deznădejdii ne face să ne ridicăm repede din adîncul acela.

Să-ți spun cîtă putere au și una, și alta! Diavolul, la început, a fost bun; trîndăvindându-se și deznădăjduind, a ajuns atît de rău, că nu s-a mai putut ridica din răutatea lui. Că a fost bun, ascultă ce spune Hristos: **Văzut-am pe satana ca un fulger căzînd din cer** (Luca 10, 18). Asemănarea cu fulgerul arată și viețuirea lui strălucită de mai înainte, și iuțea căderii sale. Pavel a hulit, a prigunit, a ocărît; dar, pentru că s-a sîrguit și nu a deznădăjduit, s-a ridicat și a ajuns asemenea cu Îngerii. Iuda a fost apostol; dar, pentru că s-a trîndăvit, a ajuns vînzător. Tîlharul, iarăși, după o atît de mare răutate, pentru că nu a deznădăjduit, a intrat înaintea tuturor celorlalți în Rai (Luca 23, 43). Fariseul, încrezîndu-se, a fost pogorît din înălțimea faptei sale bune; vameșul, nepierzîndu-și nădejdea, așa s-a îndreptat, că a lăsat în urmă pe fariseu (Luca 18, 10-14).

[...] Știindu-le pe acestea, să nu deznădăjduim niciodată! Nici o armă a diavolului nu-i atît de tare ca deznădejdea! Diavolul nu se bucură atîta cînd păcătuiim, cît se bucură cînd deznădăjduim. Ascultă! Pavel s-a temut mai mult de căderea în deznădejde a desfrînatului din Corint decît de păcatul lui. Scriindu-le corintenilor, le grăia așa: **Îndeobște se aude că la voi este desfrînare, și așa desfrînare cum nici la păgîni nu se pomenește** (1 Corinteni 5, 1). N-a spus: „cum nici la păgîni nu se săvîrșește”, ci: „nu se pomenește”, (adică): Fapta pe care păgînii n-o pot suferi nici cu numele, pe aceea voi îndrăzniți să o săvîrșiți. **Și v-ați semețit** (1 Corinteni 5, 2). Pavel n-a spus: „acela s-a semețit”, ci, lăsînd la o parte pe cel ce a păcătuit, vorbește cu cei sănătoși. Așa cum fac și doctorii: lasă la o parte pe cei bolnavi și vorbesc mai mult cu rudele bolnavilor. Corinteni erau vinovați de semeție pentru că nu l-au muștrat pe cel ce păcătuisese, nici nu l-au pedepsit. Pavel i-a făcut părtași la păcat și pe corinteni pentru ca să vindece mai repede rana.

Cumplit lucru este să păcătuiesti, dar cu mult mai cumplit să te lauzi cu păcatele! Dacă, lăudîndu-te cu dreptatea, pierzi dreptatea, apoi cu mult mai multă pagubă ai dacă te lauzi cu păcatele; păcatul acesta e mai mare decît păcatele cu care te lauzi. De aceea spune Domnul: **Cînd veți face totul, spuneți: Slugi netrebnice sîntem!** (Luca 17, 10). Deci, dacă cei care îndeplinesc toate poruncile trebuie să se smerească, apoi cu mult mai mult cel ce păcătuieste trebuie să plîngă și să se numere printre cei din urmă. Aceasta arătînd-o, Pavel spunea: **N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeți?** (1 Corinteni 5, 2). Ce spui, Pavle? A păcătuit altul, și să plîng eu? Da, răspunde Pavel. Sîntem legați unii de alții ca mădularele de trup. La trup, dacă e rănit piciorul, simte durerea și capul. Și ce este mai de preț decît capul? Și totuși capul uită de vrednicia sa în timp de nenorocire. Fă și tu tot așa! De asta ne și îndeamnă Pavel **să ne bucurăm cu cei ce se bucură și să plîngem cu cei ce plîng** (Romani 12, 15). De asta le și spune corintenilor: **N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeți, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a făcut fapta aceasta?** (1 Corinteni 5, 2). N-a spus: „N-ar fi trebuit oare mai degrabă să vă străduiți?” Dar ce? „N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeți?”, ca și cum o boală obștească, ciuma, ar fi cuprins toată cetatea. Aproape că le-a spus: E nevoie de rugăciune și de mărturisire, ca să piară boala din toată cetatea.

Ai văzut cîtă frică a atîrnat Pavel deasupra capetelor lor? Deoarece corinteni socoteau că răul se mărginește numai la cel ce săvîrșește păcatul, de aceea Pavel le trezește luarea-aminte, spunîndu-le: **Oare nu știți că puțin aluat dospește toată frămîntătura?** (1 Corinteni 5, 6). Cuvintele lui Pavel, au acest înțeles: Dacă răul înaintează, va cuprinde și celelalte mădulare; trebuie deci să vă îngrijiiți de păcatul acesta ca și cum ați avea de luat hotărîri cu privire la niște rele obștești. Să nu-mi spui mie că numai acela a păcătuit, ci gîndește-te la aceea că răul e un puroi care amenință să se întindă în tot trupul. Și după cum, cînd arde o casă, sar în ajutor și se grăbesc și cei care n-au suferit nici un rău, nu mai puțin decît cei cu casa aprinsă, ca nu cumva focul să se întindă și să ajungă și la ușile lor, tot așa și Pavel îi trezește pe corinteni, spunîndu-le: Păcatul săvîrșit între voi e un foc; să ieșim întru întîmpinarea răului, să stingem focul, înainte de a cuprinde Biserica! Dacă nu-ți pasă de păcat, pentru că este în trupul altuia, află

că și tu ești bolnav, căci acela este mădular al întregului trup. Dar gîndește-te și la aceea că, dacă trîndăvești, dacă treci cu vederea răul, răul te va cuprinde și pe tine. Deci, dacă nu pentru fratele tău, fii treaz măcar pentru tine! Oprește ciuma, pune stavilă puroiului, zăgăzuieste întinderea lui! Acestea și mai multe ca acestea spunîndu-le și poruncindu-le să-l dea satanei (1 Corinteni 5, 5), mai tîrziu, pentru că s-a schimbat și a ajuns mai bun, Pavel le-a spus: **Destul este pentru unul ca acesta pedeapsa aceasta de la cei mai mulți.** (2 Corinteni 2, 6). **Întăriți în el dragostea!** (2 Corinteni 2, 8). Uită-te cîtă stăruință pune acum Pavel ca să-l împreune și să-l alipească iarăși de turmă, pentru că mai înainte îl arătase ca dușman și vrăjmaș obștesc tuturor, pentru că-l izgonise din turmă și-l tăiașe din trupul Bisericii! Nu le-a spus simplu: „Iubiți-l!”, ci: „Întăriți în el dragostea!” adică: Arătați-i prietenie trainică și statornică, dragoste fierbinte, înflăcărată, care să cumpănească ura voastră de mai înainte; purtați-vă cu el cu bunăvoință!

Spune-mi, Pavele, ce s-a întîmplat? Nu l-ai dat satanei? Da, dar nu ca să rămînă în mîinile satanei, ci ca să-l scap iute de tirania satanei. După cum spuneam mai înainte, uită-te cît se temea Pavel de deznădejde, ca de o armă puternică a diavolului. Spunînd: **Întăriți în el dragostea!**, a adăugat și pricina: **ca nu cumva să fie doborît de mai multă tristețe unul ca acesta** (2 Corinteni 2, 7). Oaia e în gura lupului - spune Pavel - să-l ajungem! Să i-o luăm din gură, înainte de a mînca și strica mădularul nostru! Corabia este în mijlocul furtunii, să ne grăbim s-o scăpăm, înainte de a se scufunda! După cum corabia se scufundă cînd marea se ridică și valurile se înalță de pretutindeni, tot așa și sufletul se înăbușă iute, dacă nu are pe cineva să-i întindă mîna de ajutor cînd e înconjurat de pretutindeni de tristețe; căci tristețea, mîntuitoare pentru iertarea păcatelor, e pierzătoare cînd depășește măsura.

Uită-te cu cîtă limpezime a grăit Pavel! N-a spus: „Să nu-l piardă diavolul!” Dar ce? **...ca să nu ne lăsăm prinși de lăcomia satanei** (2 Corinteni 2, 11). Iar lăcomia este dorire de bunuri străine. Arătînd deci că păcătosul din Corint a scăpat de diavol și că, prin pocăință, a ajuns iar în turma lui Hristos, Pavel a spus: „... ca să nu ne lăsăm prinși de lăcomia satanei.” Dacă diavolul mai pune gheara pe el - vrea să spună Pavel - atunci răpește mădularul nostru, ia oaia turmei lui Hristos. Căci acela, prin pocăință, lepădase păcatul. Pavel știa ce a făcut diavolul cu Iuda. De aceea s-a temut să nu se întîmple același lucru și cu păcătosul din Corint. Dar ce a făcut diavolul cu Iuda? Iuda s-a pocăit, că a zis: **Am păcătuit, vînzînd sînge nevinovat!** (Matei 27, 4). Diavolul a auzit cuvintele acestea; știa că ele îl pun pe Iuda pe calea cea bună, că îl duc la mîntuire, și s-a temut să nu se schimbe. Că-și spunea diavolul: „Are Stăpîn iubitor de oameni; a plîns pentru el și l-a sfătuit în fel și chip, cînd avea de gînd să-L vîndă. Oare nu-l va primi cu mult mai mult acum, cînd se pocăiește? Îl trăgea la El și-l chema cînd n-avea de gînd să se îndrepte. Oare nu-l va trage cu mult mai mult la El acum, cînd îl vede că se îndreaptă și-și recunoaște păcatul? Că pentru asta a și venit să Se răstignească!” Și ce-a făcut atunci diavolul? I-a tulburat sufletul lui Iuda: i-a întunecat mintea cu o tristețe peste măsură de mare, l-a prigonit, l-a alergat pînă l-a dus la spînzurătoare (Matei 27, 5). L-a scos din viața aceasta și l-a lipsit și de rîvna de a se pocăi. Dacă trăia, s-ar fi mîntuit și el. Dovadă, răstignitorii. Dacă Domnul a mîntuit pe cei ce L-au ridicat pe cruce, dacă, pe cruce fiind, îl ruga pe Tatăl și-I cerea să le ierte fapta lor îndrăzneată (Luca 23, 34), este lămurit că l-ar fi primit și pe vînzător cu toată dragostea, dacă s-ar fi pocăit cum trebuie. Iuda însă, doborît de o tristețe peste măsură de mare, n-a vrut să se folosească de leacul pocăinței. Pavel, deci, temîndu-se de asta, silește pe corinteni să smulgă pe om din gura diavolului.

Dar pentru ce trebuie să vorbesc eu de cele petrecute în Corint? Petru, după ce se împărtășise cu Sfintele Taine, s-a lepădat de trei ori de Domnul (Matei 26, 69-74), dar, plîngînd, și-a șters tot păcatul (Matei 26, 75). Pavel a prigonit, a hulit, a ocărît; și nu numai pe Cel răstignit, ci a prigonit și pe toți cei ai lui Hristos; dar, pocăindu-se, a ajuns Apostol. Dumnezeu ne cere să-I dăm numai puțin prilej și ne iartă mulțime de păcate. [...] Nu-ți cere nimic altceva decît numai aceasta. Dumnezeiasca Scriptură spune: **Spune tu păcatele tale întîi, ca să te îndreptezi!** (Isaia 43, 26). Spune păcatul, ca să scapi de păcat! Nu-i nevoie pentru asta nici de oboseală, nici de șiruri de cuvinte, nici de cheltuială de bani, nici de altceva de acest fel. Spune un cuvînt, fii sincer față de păcat și spune: Am păcătuit!

Dar de unde știu - mi se poate spune - că, dacă spun eu întîi păcatul, scap de păcat? Am în Scriptură pilde de oameni care și-au spus păcatul și au scăpat de el; dar și de oameni care nu l-au spus și au fost osîndiți. Cain a ucis pe Abel, fratele său, pentru că îl pizmuia. Omorul a urmat invidiei. L-a luat cu el la cîmp și l-a ucis (Facere 4, 8). Ce i-a spus Dumnezeu? **Unde este Abel, fratele tău?** (Facere 4, 9). Cel Care le știe pe toate întrebă nu pentru că nu știe, ci ca să atragă pe ucigaș la pocăință. Că l-a întrebat știind de ucidere, o arată însăși întrebarea: „Unde-i Abel, fratele tău?” Iar Cain i-a răspuns: „Nu știu. Sînt eu oare păzitorul fratelui meu?” (Facere 4, 9). Fie, nu ești păzitorul lui! Dar pentru ce ești ucigașul lui? Nu l-ai păzit, dar pentru ce l-ai ucis? Mărturisești asta? Atunci ești vinovat și că nu l-ai păzit. Ce i-a spus Dumnezeu? **Glasul sîngelui fratelui tău strigă către Mine din pămînt!** (Facere 4, 10). L-a

muștră îndată și i-a dat și pedeapsa, nu atât pentru omor, cât pentru îndrăzneală. Că Dumnezeu nu urăște atât de mult pe cel ce păcătuiește, cât pe cel ce se poartă cu nerușinare. Fără îndoială, Dumnezeu nu l-a primit pe Cain când a venit la pocăință, pentru că nu a spus el întâi păcatul. Căci, ce spune Cain? **Mai mare este păcatul meu decât a mi se ierta** (Facere 4, 13), în loc să spună: Am făcut mare păcat! Nu sînt vrednic să mai trăiesc! Și ce-i răspunde Dumnezeu? **Gemînd și tremurînd vei fi pe pămînt!** (Facere 4, 12). Și i-a dat o pedeapsă cumplită și grea: N-am să teucid - i-a spus Dumnezeu - ca să nu se dea uitării adevărul, dar am să te fac lege citită de toți, ca nenorocirea ta să ajungă mamă filosofiei! Și pribegea Cain, lege însuflețită, stîlp mișcător și tăcut, dar slobozind glas mai puternic decât glasul trâmbiței, că spunea: Să nu mai faci cineva aceasta, ca să nu pățească la fel! A primit pedeapsă pentru nerușinarea lui. Nu și-a spus păcatul, dar i-a fost dovedit și a fost osîndit pentru păcat. Dacă și-ar fi mărturisit singur păcatul, și-ar fi șters el mai întâi păcatul.

Dar, ca să vezi că așa stau lucrurile, să-ți spun de un altul care, spunîndu-și el mai întâi păcatul, și-a șters păcatul. Să venim la David, Proorocul și împăratul. Dar mie îmi place mai mult să-l numesc Prooroc, împărat a fost în Palestina, Prooroc însă, pînă la marginile lumii. Domnia lui a ținut cîtăva vreme, dar proorocia lui are cuvinte nemuritoare. Mai degrabă se va stinge soarele decât să fie date uitării cuvintele lui David. David a săvîrșit și preacurvie, și omor. A văzut - spune Scriptura - o femeie frumoasă făcînd baie și s-a îndrăgostit de ea (2 Regi 11, 2). Gîndul și l-a prefăcut apoi în faptă, și a căzut Proorocul în preacurvie, mîrgăritarul în mocirlă. Și nu-și dădea seama că păcătuise, atât era de împătimit. Vizitiul se îmbătase și trăsura mergea anapoda. Ceea ce sînt vizitiul și trăsura, aceea sînt sufletul și trupul: de-ți este întunecat sufletul, trupul se rostogolește în mocirlă; cîtă vreme vizitiul e treaz, aleargă și trăsura bine; cînd vizitiului i se slăbesc puterile și nu mai e stăpîn pe hățuri, ajunge și trăsura în prăpastie. Așa și cu omul: atîta vreme cît sufletul e treaz și priveghează, este și trupul curat; dar, cînd sufletul se întunecă, se rostogolește și trupul în mocirlă, în plăcere. Ce a făcut David? A preacurvit! Nu și-a dat seama și nici altul nu i-a atras luarea-aminte. Și a făcut asta cînd era cu părul alb! Ca să vezi că nici bătrînețea nu ți-e de folos, de ești nepăsător, după cum nici tinerețea nu te poate vătăma, de ești cu mințea trează. Fapta bună nu atîrnă de vîrstă, ci de voință și gînd. Daniel era de doisprezece ani și era judecător, iar bătrînii, învechiți în zile, urzeau fapta de curvie (Istoria Suzanei 1, 1-64). Bătrînii nu le-a folosit bătrînețea, nici pe Daniel nu l-a vătămat tinerețea. Și ca să vezi că nu vîrsta, ci voința și gîndul sînt totul, uită-te la David. David era cu părul alb, și a căzut în preacurvie și a săvîrșit omor. Sufletul lui era într-o stare ca aceea că nici nu-și dădea seama că a păcătuit. Mințea conducătoare era beată de neînfrînare.

Ce a făcut Dumnezeu? A trimis la el pe Proorocul Natan. Proorocul se duce la Prooroc. Așa se întîmplă și cu doctorii: cînd un doctor se îmbolnăvește, e nevoie de alt doctor. Tot așa și aici: un prooroc păcătuise, și un alt prooroc i-a adus doctoriile. A venit dar la el Natan. Nu l-a muștrat de cum a intrat pe ușă și nu i-a spus: Nelegiuirile, blestematele, preacurvarule, ucigașule! Ai primit de la Dumnezeu atât de mari cinstiri, și tu ai călcat în picioare poruncile Lui! Natan nu i-a grăit așa, ca să nu-l facă mai îndărătnic. Că faci îndărătnic pe păcătos cînd îi dai în vileag păcatul. S-a dus dar la el și-i țese toată drama. Ce-i spune? Am să-ți spun, împărate, o pricină de judecată! Erau un bogat și un sărac. Cel bogat avea multe turme și cirezi; săracul avea numai o mielușea, care bea din paharul lui, mîncea la masa lui și dormea la șoldul lui (2 Regi 12, 1-3). Prin aceste cuvinte, Proorocul voia să arate cît de mult ținea soțul la soția sa. Și a venit un străin la bogat; bogatul și-a cruțat vitele sale, și a luat mielușeaua săracului și a tăiat-o (2 Regi 12, 4). Ai văzut cum țese aici drama, ținînd ascuns cuțitul? Ce a răspuns împăratul? Socotînd că hotărăște împotriva altuia, a rostit o osînda foarte aspră. Așa sînt oamenii: împotriva altora rostesc cu plăcere și cu asprime osînde. Ce sentință a dat David? **Viu este Domnul - a spus el - vrednic de moarte este un om ca acesta! Să dea înapoi patru mielușele pentru una!** (2 Regi 12, 5-6). Natan ce-a făcut? N-a mai acoperit multă vreme buboiul, ci l-a descoperit îndată și l-a tăiat repede cu cuțitul, ca să nu-i scape simțirea durerii: **Tu ești acela, împărate!** (2 Regi 12, 7) - i-a spus Proorocul. Ce-a răspuns împăratul? **Am păcătuit înaintea Domnului!** (2 Regi 12, 13). N-a răspuns: Cine ești tu, de mă muștri pe mine? Cine te-a trimis să te răstești la mine? De unde îndrăzneala asta, ca să-mi vorbești așa? N-a grăit așa, ci și-a recunoscut păcatul. Ce-a spus? **Am păcătuit înaintea Domnului!** Ce i-a răspuns Natan? **Și Domnul a iertat păcatul tău!** (2 Regi 12, 13). Pentru că te-ai osîndit singur - îi spune Dumnezeu - îți iert vina. Te-ai mărturisit din inimă, ți-ai șters păcatele, ți-ai dat singur osînda, și Eu am ridicat osînda! Ai văzut că s-a împlinit ce este scris: **Spune tu păcatele tale întîi, ca să te îndreptezi!** (Isaia 43, 26). Ce oboseală este să-ți spui tu întîi păcatul!

Ai și o altă cale de pocăință! Care-i aceea? Să-ți plîngi păcatul! Ai păcătuit? Plîngi, și ți-ai șters păcatul! Este vreo oboseală? Nu! Nu-ți cer mai mult decât să-ți plîngi păcatul! Nu-ți spun să străbați oceane, nici să te cobori în porturi, nici să călătorești, nici să pleci la drum lung, nici să scoți din pungă bani, nici să străbați valuri sălbătice.

Dar ce? Plînge-ți păcatul! Dar de unde știu că, dacă-mi plîng păcatul, mi-l și șterg? Ai și pentru asta dovadă din dumnezeiasca Scriptură. Era un împărat, Ahav. Om drept și acesta, după cum mărturisește Scriptura. Dar mînat de Izabela, femeia lui, a împărățit rău. Ahav a poftit via unui oarecare Nabot Isreeliteanul și a trimis la el zicînd: „Dă-mi via ta, că o poftesc, și-ți dau pe ea sau bani, sau alt loc în schimb! Nabot i-a zis: Să nu mi se întîmple să-ți vînd moștenirea părinților mei!” Ahav poftea mai departe via, dar nu voia să-l silească. Din pricina asta a căzut Ahav în mare tristețe. Izabela, femeie nerușinată, necurată și blestemată, a venit la el și i-a spus: „Pentru ce ești trist și nu mîninci? Scoală și mînincă! Te voi face eu să moștenești via lui Nabot Isreeliteanul!” Și a scris o scrisoare, ca din partea împăratului, către bătrîni, în care spunea: **Rînduiți post și puneți bărbați mincinoși împotriva lui Nabot, care să dea mărturie că Nabot a hulit pe Dumnezeu și pe împărat** (3 Regi 21, 1-10). O post plin de cumplită fărădelege! A rînduit post ca să săvîrșească ucidere! Și ce s-a întîmplat? Nabot a fost lovit cu pietre și a murit. Izabela, cînd a auzit, i-a spus lui Ahav: Scoală-te, să moștenim via, că a murit Nabot! Ahav, la început, s-a întristat, dar mai pe urmă s-a dus și a luat în stăpînire via. Dumnezeu l-a trimis la Ahav pe Ilie Proorocul. **Du-te - i-a spus Dumnezeu - și spune-i lui Ahav: Pentru că ai ucis și ai moștenit, se va vărsa sîngele tău, și cîinii vor lînge sîngele tău și desfrînatele se vor spăla în sîngele tău!** (3 Regi 21, 19). Mînia e dumnezeiască, hotărîrea luată, osînda, ca și împlinită. Și uită-te unde-l trimite Dumnezeu pe Ilie! La via luată de la Nabot! (3 Regi 21, 18). Unde s-a săvîrșit nelegiuirea, acolo și pedeapsa. Și ce a spus Ahav? Cînd Ahav l-a văzut pe Ilie, i-a spus: **M-a găsit dușmanul meu!** (3 Regi 21, 20), în loc de: M-ai găsit vinovat că am păcătuit! Acum ai pricină să mă lovești! „M-a găsit dușmanul meu!” Mereu îl muștrase Ilie pe Ahav. Acum, știind că a păcătuit, i-a spus: Mereu m-ai muștrat, dar acum pe bună dreptate mă lovești! Știa că păcătuisese. Și Ilie îi citește cu voce tare hotărîrea lui Dumnezeu: Acestea zice Domnul - îi spune Ilie - pentru că ai ucis și ai moștenit, și ai vărsat sînge de bărbat drept, tot așa se va vărsa sîngele tău, și cîinii îl vor lînge și desfrînatele se vor spăla în sîngele tău. La auzul acestor cuvinte, Ahav s-a întristat și a plîns pentru păcatul lui. Și-a recunoscut păcatul și a șters hotărîrea rostită de Dumnezeu împotriva lui.

Dar Dumnezeu l-a lămurit mai întîi pe Ilie pentru ce a schimbat hotărîrea, ca să nu pară Proorocul mincinos și să pățească ce-a pățit Iona. Că la fel s-a întîmplat și lui Iona. Dumnezeu i-a spus: **Du-te, predică în cetatea Ninive, în care locuiesc o sută douăzeci de mii de oameni, fără femei și copii, și spune-le; încă trei zile, și Ninive va fi nimicită** (Iona 3, 4). Dar Iona n-a vrut să plece, că știa iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Și ce-a făcut? A fugit! Căci își spunea: Eu, Doamne, am să mă duc să le predic, însă ai să Te întorci, pentru că ești iubitor de oameni, iar eu am să fiu ucis ca Prooroc mincinos. Marea l-a primit pe Iona, dar nu l-a ascuns, ci l-a dat înapoi pămîntului și l-a adus iarăși sănătos și teafăr în Ninive. Marea l-a apărât ca un prieten care-și apără prietenul. **S-a coborît Iona să fugă** - spune Scriptura - **și a găsit o corabie care mergea la Tarsis. A plătit drumul și s-a suit în ea** (Iona 1, 3). Unde fugi, Iona? Te duci în alt pămînt? Dar **al Domnului este pămîntul și plinirea lui** (Psalmi 23, 1). Sau în mare? Dar nu știi că **a Lui este marea și că El a făcut-o?** (Psalmi 94, 5). Sau în cer? Dar n-ai auzit pe David spunînd: **Voi vedea cerurile, lucrul degetelor Tale** (Psalmi 8, 3)? Totuși, stăpînit de frică, lui Iona i se părea că fuge. Dar nu-i cu putință să fugi de Dumnezeu. Și așa, după ce marea l-a dat înapoi, și a venit în Ninive, a predicat spunînd: „Încă trei zile, și Ninive va fi nimicită! Și - ca să vezi că asta avea Iona în minte cînd a fugit, anume că lui Dumnezeu, fiind iubitor de oameni, îi va părea rău de răul ce-l grăise despre niniviteni și că el are să fie socotit Prooroc mincinos - o arată Iona însuși. După ce a predicat în Ninive, a ieșit din oraș și se uita să vadă ce are să se întîmple. Cînd a văzut că au trecut trei zile și amenințarea lui nu s-a împlinit, atunci a gîndit ce gîndise mai înainte și a spus: Oare nu sînt acestea cuvintele pe care le spuneam eu, că Dumnezeu este milostiv, și îndelung-răbdător și-I pare rău de răutățile oamenilor?

Deci, ca să nu pățească Ilie ce pățise Iona, Dumnezeu îi spune lui Ilie pricina pentru care l-a iertat pe Ahav. Ce-i spune Dumnezeu lui Ilie? **Ai văzut cît a plîns Ahav și cît de trist a plecat din fața Mea? Nu voi face după răutatea lui** (3 Regi 21, 29). Vai, Stăpînul se face avocatul robului! Dumnezeu își îndreptățește înaintea unui om purtarea Lui față de alt om! Să nu socotești - i-a spus Dumnezeu lui Ilie - că fără temei l-am iertat! Nu! Și-a schimbat purtarea, de aceea Mi-am schimbat și Eu mînia. Mi-am potolit-o. Nici tu să nu te socotești un Prooroc mincinos! Ai grăit adevărul. Dacă Ahav nu-și schimba purtarea, avea să sufere osînda. Dar el și-a schimbat purtarea și Mi-am potolit și Eu mînia. Și a zis Dumnezeu către Ilie: Ai văzut cît a plîns Ahav și cît de îndurerat a plecat? Nu voi face după mînia Mea! Ai văzut că plînsul șterge păcatele?

Ai și o a treia cale de pocăință. Ți-am vorbit de multe căi de pocăință, pentru ca, prin felurimea căilor, să-ți fac ușoară mîntuirea. Care este aceasta, a treia cale de pocăință? Smerenia. Smereste-te, și ți-ai șters șiruri de păcate! Ai și pentru aceasta dovadă din dumnezeiasca Scriptură, pilda vameșului și a fariseului (Luca 18, 10-14). S-au suit, spune Domnul, fariseul și vameșul la biserică să se roage. Și a început fariseul să-și înșire faptele bune: Eu nu sînt

un păcătos ca toată lumea - spune el - și ca vameșul acesta! Suflete ticălos și nefericit! Ai osîndit toată lumea, pentru ce-l mai îndurerezi pe cel de lîngă tine? Nu te mulțumești cu întreaga lume decît dacă osîndești și pe vameș? Pe toți i-ai hulit, pe nici un om n-ai cruțat! Eu nu-s ca toată lumea - spui tu - nici ca vameșul acesta! Postesc de două ori pe săptămîină, dau zeciuală din averile mele săracilor! Cuvinte de laudă rostea! Om ticălos! Fie, ai osîndit întreaga lume, pentru ce lovești și în vameșul de lîngă tine? Nu te saturezi cu hulirea întregii lumi decît dacă osîndești și pe cel de lîngă tine? Ce-a făcut vameșul? A auzit tot ce spunea fariseul, dar n-a zis: Cine ești tu, de spui unele ca acestea despre mine? De unde-mi știi viața? N-am crescut împreună! N-am trăit la un loc, n-am fost unul lîngă altul! Cine dă mărturie de faptele tale bune? Pentru ce te lauzi singur? Pentru ce te cinstești singur? Nici un cuvînt din acestea nu a grăit vameșul, ci, plecîndu-și capul la pămînt, s-a închinat și a spus: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” Vameșul s-a smerit, și a ajuns drept. Fariseul s-a pogorît de la biserică pierzîndu-și dreptatea. Vameșul s-a pogorît dobîndind dreptatea. Și totuși, aceea nu era smerenie. Atunci e smerenie, cînd unul mare se micșorează pe sine. Fapta vameșului nu era smerenie, ci adevăr, adevărate erau cuvintele lui că era păcătos.

[...] Vrei să vezi cine-i smerit? Uită-te la Pavel, cel cu adevărat smerit, la Pavel, dascălul lumii, oratorul cel duhovnicesc, vasul alegerii (Faptele Apostolilor 9, 15), limanul cel neînviforat, turnul cel neclătinat, omul cel mic la trup care a înconjurat lumea, și a înconjurat-o ca și cum ar fi avut aripi; uită-te la cel smerit, la cel neiscusit (2 Corinteni 11, 6) și filozof, la cel sărac și bogat! Pe Pavel îl numesc cu adevărat smerit, pe cel care a trecut prin mii și mii de osteneli, pe cel care a avut mii și mii de biruințe împotriva diavolului, pe cel care propovăduia și zicea: **Harul Lui în mine n-a fost zadarnic, dar m-am ostenit mai mult decît toți** (1 Corinteni 15, 10). Omul care a îndurat închisori, lovituri, bătăi; omul care, cu epistolele sale, a vînat lumea; omul care a fost chemat cu glas ceresc; omul acela se smerește, spunînd: **Eu sînt cel mai mic dintre Apostoli, care nu sînt vrednic să mă numesc Apostol** (1 Corinteni 15, 9). Ai văzut măreția smereniei? Ai văzut pe Pavel smerindu-se, numindu-se cel mai mic? Eu sînt - spune el - cel mai mic dintre Apostoli, care nu sînt vrednic să mă numesc Apostol. Atunci e smerenie cu adevărat, cînd te smerești în toate și te numești cel mai mic. Gîndește-te cine a fost cel ce a spus aceste cuvinte! Pavel, cetățeanul cerului, cel de formă îmbrăcat cu trup, stîlpul Bisericii, Îngerul cel pămîntesc, omul cel ceresc.

[...] Haide dar acum să mergem mai departe, și să vă pun în față a patra cale de pocăință. Care-i aceasta? Milostenia, împărăteasa faptelor bune, aceea care duce iute pe oameni în bolțile cerurilor, apărătoarea noastră preabună.

Mare lucru este milostenia. De aceea și Solomon striga: **Mare lucru este omul și de preț bărbatul milostiv** (Pilde 20, 6). Mari sînt aripile milosteniei: străbate văzduhul, lasă în urmă luna, întrece razele soarelui, se urcă pînă în bolțile Cerurilor. Dar nici acolo nu se oprește, ci lasă în urmă și cerul, și popoarele de Îngeri, și cetele de Arhangheli și toate Puterile cele de sus, și se înfățișează chiar înaintea tronului celui împărătesc. Află asta chiar din Scriptură, care zice: **Cornelie, rugăciunile tale și milosteniile tale s-au suit înaintea lui Dumnezeu** (Faptele Apostolilor 10, 4). Cuvintele „înaintea lui Dumnezeu” înseamnă: De-ai avea multe păcate, nu te teme, că ai milostenia apărătoare! Nici una dintre Puterile cele de sus nu-i va sta împotrivă. Milostenia își cere datoria, stînd cu polița în mînă. Însuși Stăpînul ne-o spune: **Cel care va face unuia dintre aceștia prea-mici, Mie Mi-a făcut** (Matei 25, 40). Milostenia deci îți ușurează toate păcatele tale, oricîte ai avea.

[...] Ai un bănuț? Cumpără cerul cu el! Nu că cerul e ieftin, ci că Stăpînul e bun! Nu ai un bănuț? Dă un pahar de apă rece. **Cel ce va da un pahar de apă rece unuia dintre aceștia prea-mici, pentru Mine, nu-și va pierde plata lui!** (Matei 10, 42). Cerul e neguțătorie bună, iar noi o uităm. Dă o bucată de pîine și ia Raiul! Dă lucruri mici și ia lucruri mari! Dă cele pieritoare și ia pe cele nepieritoare! Dă pe cele stricăcioase și ia pe cele nestricăcioase! Dacă ar fi iarmaroc și toate mărfurile din iarmaroc ar fi ieftine, de-ar fi acolo belșug de bucate și toate la preț de nimica, oare n-ai vinde tot ce ai, n-ai nesocoti toate celelalte treburi și nu te-ai duce să faci în iarmaroc bună neguțătorie? Arătați atîta grabă pentru niște lucruri pieritoare, dar vă trîndăviți atîta și vă descurajați cînd e vorba să cumpărați lucruri nemuritoare!? Dă săracului, pentru ca, chiar dacă tu vei tăcea, să vorbească pentru tine mii și mii de guri, să stea de față milostenia și să te apere! Răscumpărare de suflet este milostenia! De aceea - după cum înaintea ușilor bisericii sînt vase pline cu apă, ca să vă spălați mîinile - tot așa, în afara bisericii, stau săracii, ca să vă spălați mîinile sufletului. Ți-ai spălat mîinile trupului cu apă? Spală-ți și mîinile sufletului cu milostenia! Nu-mi spune că ești sărac. O văduvă, săracă lipită pămîntului, a găzduit pe Ilie (3 Regi 17, 9-24); sărăcia nu i-a fost piedică, ci l-a primit cu multă bucurie; de aceea a și primit în schimb roade frumoase și a secerat spicul milosteniei. Dar poate că unul dintre cei ce mă ascultă îmi va spune: Adu-mi și mie în casă pe Ilie! Pentru ce ceri pe Ilie? Îți aduc în casă pe Stăpînul lui Ilie, și totuși nu-I dai de mîncare! Dacă ar veni Ilie, cum l-ai găzduit? Porunca lui Hristos, Stăpînul

tuturor, este aceasta: *Cel care va face unuia dintre aceștia prea-mici, Mie Mi-a făcut* (Matei 25, 40). Dacă un împărat ar chema pe cineva la masă și ar spune slugilor din jurul lui: Mulțumiți-l pe omul acesta cu de toate, ca pe mine, că omul acesta mi-a dat de mâncare și m-a găzduit pe când eram în sărăcie, mi-a făcut mult bine în vremea strîmătorii mele! - care din cei din jurul împăratului nu și-ar cheltui toți banii cu omul acela căruia împăratul îi era dator să-i mulțumească? Oare n-ar căuta fiecare să-i pună totul înaintea lui și să se împrietenească cu el? Ați văzut puterea cuvîntului împărătesc? Dacă are atîta preț cuvîntul unui împărat muritor, gîndește-te ce preț va avea în ziua aceea cuvîntul lui Hristos! În fața Îngerilor și a tuturor Puterilor cerești, Hristos va spune: Omul acesta M-a găzduit, pe pămînt, omul acesta Mi-a făcut de mii și mii de ori bine, omul acesta m-a adunat de pe drumuri, pe când eram străin! Gîndește-te la îndrăznirea omului acestuia înaintea Îngerilor, la lauda lui înaintea Puterilor celor de sus! Cum să nu aibă îndrăznire mai mare decît Îngerii acela despre care Hristos dă mărturie?

Mare lucru este, dar, milostenia, fraților! Să o îmbrățișăm, căci n-are seamăn pe lume. E în stare să șteargă păcatele și să alunge de la noi osînda! Pe cînd tu taci, ea e de față și te apără! Dar - mai bine spus - pe cînd tu taci, mii și mii de glasuri mulțumesc pentru tine. Atîtea bunătăți avem de pe urma milosteniei, și noi o uităm și ne trîndăvim! Dă pîine după puterea ta! N-ai pîine? Dă un bănuț! N-ai nici un bănuț? Dă un pahar cu apă rece! N-ai nici atît? Plîngi împreună cu cel îndurerat și ți-ai luat plata. Fapta făcută de silă n-are plată, ci fapta făcută de bunăvoie.

[...] Mare lucru este fecioria! Cînd are însă ca soră milostenia, nici o primejdie n-o doboară, e mai presus de toate! De aceea fecioarele acelea n-au intrat în cămara de nuntă, pentru că n-au avut și milostenia pe lîngă feciorie (vezi Matei 25, 1-12, n. n.). Vrednice de multă rușine sînt cuvintele ce vi le spun, fecioarelor: Ați biruit plăcerea, dar n-ați disprețuit banii! V-ați lepădat de lume, dar vi-s dragi banii, chiar cînd sînteți răstignite pentru lume! De-ați fi poftit bărbat, păcatul nu v-ar fi fost atît de mare! Pofteați ceva ce era de aceeași ființă cu voi. Dar așa, vina vă e mai mare, că ați poftit ceva străin de voi. Fie, femeile măritate își mai găsesc în copii o scuză pentru nemilostivirea lor! Cînd le spui: Dă-mi milostenie!, pot să-ți răspundă: Am copii și nu pot! Totuși, gîndește-te, femeie, Dumnezeu ți-a dat copii și ai primit rod al pîntecelui tău ca să fii omenoasă, nu neomenoasă! Nu face din temeiul omeniei temei de neomenie! Vrei să lași frumoasă moștenire copiilor tăi? Lasă-le milostenia, ca toți să te laude și să lași pe toate buzele amintirea ta. Dar tu, fecioară, care n-ai copii, ci te-ai răstignit pentru lume, pentru ce strîngi bani? Mi-e însuflețit cuvîntul cînd vorbesc de calea pocăinței și de milostenie. Vă spuneam că mare avuție este milostenia; și, de la milostenie, cuvîntul m-a dus pe oceanul fecioriei.

Ai dar, iubite, milostenia primită și mare cale de pocăință, în stare să te izbăvească de șiruri de păcate. Dar mai ai și o altă cale de pocăință, tot atît de lesnicioasă, prin care poți scăpa de păcate: rugăciunea. Roagă-te în fiecare clipă! Nu pregeta a te ruga, nici nu cere cu trîndăveală iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dumnezeu nu-ți întoarce spatele, de-L rogi cu stăruință, ci-ți iartă păcatele și-ți împlinește cererea. De-ți împlinește cererea, cînd îl rogi, continuă să-i mulțumești, rugîndu-te! De nu ți-o împlinește, stăruie, rugîndu-te, ca să ți se împlinească. Să nu spui: M-am rugat mult și nu mi-a dat ce i-am cerut! Asta, de multe ori, se întîmplă în folosul tău. Dumnezeu știe că ești trîndav și nepăsător; știe că, dacă ți se împlinește cererea, pleci și nu I te mai rogi; te amîna tocmai pentru că știe că ai nevoie să vorbești mai des cu El și să zăbovești la rugăciune. Dacă, atunci cînd ești în atîta nevoie și ai atîta trebuință, te trîndăvești și nu stăruie în rugăciune, ce ai face dacă n-ai avea nevoie de nimic? Deci și Dumnezeu face asta tot pentru folosul tău: vrea să nu te depărteze de rugăciune. Continuă dar să te rogi și nu te trîndăvi. Multe poate săvîrși, iubite, rugăciunea! Nu te îndrepta spre rugăciune ca spre un lucru de mic preț! Rugăciunea ne iartă păcatele. Dumnezeieștile Evanghelii ne dau învățătura asta.

[...] Cînd un om păcătuiește des - și Dumnezeu îi trece cu vederea păcatele, dar el nu cîștigă nimic de pe urma îndurării lui Dumnezeu și nu se depărtează de păcat - atunci atrage asupra lui cea mai mare nenorocire, care-l strivește desăvîrșit, că nu mai are vreme de pocăință. Așa cum s-a întîmplat cu Faraon. Faraon s-a bucurat de îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu și la înfîia plagă, și la a doua, și la a treia, și la a patra, și la plăgile de mai tîrziu; dar, pentru că n-a ajuns mai bun, a fost în sfîrșit strivit și a pierit cu toată oastea lui (Ieșire 14, 28). Așa au pățit și iudeii. De aceea și Hristos, vrînd să arate că locuitorii Ierusalimului au să piară și că Ierusalimul are să fie pustiit, a spus: *De cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, și n-ai voit. Iată, vi se lasă casa pustie* (Luca 13, 34-35). Mă tem să nu pățim și noi așa. Nu ne învățăm minte nici din suferințele altora, nici din suferințele noastre. Nu vă spun aceste cuvinte doar vouă, celor acum de față, ci și celor care și-au pierdut zelul lor de fiecare zi, celor care au uitat necazurile de mai înainte, celor cărora nu încetam a le spune, spărgîndu-mi pieptul: După ce vor trece încercările, să

rămînă în sufletele noastre amintirea încercărilor, pentru ca, amintindu-ne neconținut de binefacerea lui Dumnezeu, să mulțumim neîncetat Celui ce ne-a făcut această facere de bine!

Acestea vi le spuneam atunci; vi le spun și acum; și, prin voi, aceluia. Să urmăm pe Sfinți, care n-au fost doborîți de necazuri, dar nici n-au ajuns trîndavi cînd au avut iarăși viață liniștită, așa cum au ajuns mulți dintre noi, ca niște corăbii ușoare scufundate de orice val. Cînd a bîntuit sărăcia, eram smeriți și cu capul plecat; dar, după ce ne-am îmbogățit, iarăși ne-am îngîmfat și am ajuns neînchipuit de nepăsători. De aceea vă rog să lăsăm la o parte totul și să ne punem în rînduială sufletele spre mîntuirea fiecăruia dintre noi. Dacă sufletul este în bună rînduială, îndurăm cu ușurință, de dragul poruncii Stăpînului și al nădejzii în El, foametea, sau boala, sau clevetirea, sau pierderea averilor sau orice altceva. După cum, iarăși, dacă sufletul nostru nu-i împăcat cu Dumnezeu, grijile și multele supărări ne vor sfîșia viața, de-ar curge bogăția pîrîu, de-am avea copii, de-am avea bani cu nemiluita. Să nu umblăm, dar, după bogăție, nici să fugim de sărăcie; ci fiecare să ne îngrijim înainte de toate de sufletul nostru; să-l facem destoinic și pentru chivernisirea vieții de aici, și pentru plecarea de aici. Încă puțin, și se va face cercetarea fiecăruia dintre noi, cînd toți ne vom înfățișa înaintea înfricoșătorului scaun de judecată al lui Hristos, însoțiți de faptele noastre, cînd cu ochii noștri vom vedea, aici, lacrimile orfanului, colo, desfrînările noastre nerușinate, cu care ne-am înnebunit sufletele; aici, suspinele văduvelor, colo, purtarea nemiloasă față de săraci, jefuirea sărmanilor. Și nu numai acestea și cele asemenea acestora, ci și faptele noastre netrebnice pe care le-am săvîrșit cu mintea. Căci Hristos a spus că este Judecător al gîndurilor, Judecător al cugetelor (Evrei 4, 12); și, iarăși, că cercetează *inimile și răunchii* (Psalmi 7, 9); și, iarăși, că răsplătește *fiecăruia după faptele lui* (Matei 16, 27). Cuvintele acestea le spune nu numai celor care trăiesc în lume, ci și celor care și-au ridicat chiliile în munți, ca să ducă acolo viață singuratică, pentru că unii ca aceștia nu sînt datori să-și păzească numai trupurile de întinăciunea desfrînării, ci și sufletul de orice poftă drăcească. Apostolul Pavel nu vorbește numai femeilor, ci și bărbaților și întregii Biserici, spunînd că cel ce trăiește în feciorie trebuie să fie sfînt și cu trupul, și cu duhul (1 Corinteni 7, 34); și iarăși: *Înfățișați trupurile voastre fecioară curată!* (2 Corinteni 11, 2). Cum, curată? *Neavînd pată sau zbîrcitură* (Efeseni 5, 27). Că și fecioarele acelea care au avut candelile stinse (Matei 25, 1-12) erau fecioare la trup, dar nu erau curate la inimă; chiar dacă nu le stricase bărbatul, le stricase dragostea de bani; trupul le era curat, dar sufletul le era plin de desfrînare, de gînduri rele cuibărite în el, de dragostea de avuții, de neomenie, de mînie, de invidie, de lene, de uitare, de mîndrie. Toate acestea pîngăreau sfințenia fecioriei lor, de aceea spunea și Pavel: *Fecioara să fie sfîntă și cu trupul, și cu duhul* (1 Corinteni 7, 34); și iarăși: *Să se înfățișeze fecioară curată lui Hristos* (2 Corinteni 11, 2). După cum trupul se strică de desfrînare, tot așa și sufletul se pîngărește de gînduri drăcești, de învățături rele, de cugete netrebnice. Cel care spune: Sînt curat la trup! dar poartă în suflet pizmă fratelui său, acela nu-i curat. Pizma i-a stricat fecioria. Tot așa, nu-i curat nici cel care umblă după slavă deșartă; dorința de slavă i-a stricat fecioria. Odată intrată această patimă în suflet, fecioria sufletului s-a dus. Cel care urăște pe fratele său este mai degrabă ucigaș decît curat la trup și suflet, decît fecior. Pe scurt, își pierde fecioria orice om stăpînit de o patimă rea. De aceea, Pavel a izgonit toate aceste amestecuri rele și ne-a poruncit să fim feciorelnici în așa chip, ca să nu primim de bună-voie nici un gînd vrăjmaș în sufletul nostru.

Ce să vă mai spun pe lîngă acestea? Să vă spun cum putem fi miluiți de Dumnezeu, cum să ne mîntuim? Să vă spun! Să suim totdeauna în inima noastră rugăciunea și roadele ei, adică smerenia și blîndețea. *Învățați de la Mine* - spune Hristos - *că sînt blînd și smerit cu inima, și veți avea odihnă sufletelor voastre!* (Matei 11, 29). Iar David spune: *Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrîntă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalmi 50, 18). Nimic nu laudă și iubește atîta Dumnezeu ca sufletul blînd, smerit și recunoscător. Ia și tu aminte, frate! Cînd vezi că te lovește și te supără o nenorocire la care nu te așteptai, nu alerga la oameni, nu umbla după ajutor omenesc, ci lasă la o parte pe toți și aleargă cu mintea la Doctorul sufletelor. Numai Cel ce a plăsmuit inimile noastre deosebi și cunoaște toate lucrurile noastre (Psalmi 32, 15), numai Acela poate vindeca inima. El poate să intre în conștiința noastră, să ne atingă inima și să ne mîngîie sufletul. Dacă nu ne mîngîie El inimile, mîngîierile omenești sînt zadarnice și fără de folos; după cum, iarăși, cînd ne mîngîie Dumnezeu, nu ne poate vătăma nimeni, de ne-ar necăji mii și mii de oameni. Cînd Dumnezeu întărește inima, nimeni n-o poate clătina.

Știind acestea, iubiților, să alergăm totdeauna la Dumnezeu, Care vrea și poate să ne scape de necazuri și nenorociri. Cînd e vorba să rugăm pe oameni, trebuie neapărat să dăm mai întîi ochii cu portarii lor, să rugăm pe cei iubiți de ei și pe lingușitorii lor, să batem cale lungă. Dar, cînd e vorba să rugăm pe Dumnezeu, nimic din toate acestea! Pe Dumnezeu îl rugăm fără mijlocitori, fără bani, El ne ascultă rugămîntea fără cheltuieli. E de-ajuns numai să strigăm din inimă și să vărsăm lacrimi, ca să intrăm îndată la Dumnezeu și să-L atragem spre milă. Cînd rugăm pe un om, de multe ori ne temem ca nu cumva să fie de față un dușman sau unul dintre potrivnicii noștri, să audă

cererea noastră și să înfățișeze spusele noastre altfel, stricînd dreptatea. Cînd însă rogi pe Dumnezeu, nu poți bănui nimic din acestea.

Dumnezeu ne spune: Cînd vrei să Mă rogi, vino singur la Mine, fără să fie cineva de față, strigă cu inima, fără să miști buzele! **Intră - spune Hristos - în camera ta! Închide ușa și te roagă Tatălui tău întru ascuns. Și Tatăl tău, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti la arătare!** (Matei 6, 6). Vezi ce cinste covârșitoare? Dumnezeu îți spune: Cînd Mă rogi, să nu te vadă nimeni! Dar, cînd te cinstesc Eu, aduc martoră întreaga lume pentru binefacerea ce-ți fac! Să ne încredințeze aceste cuvinte să nu ne rugăm de ochii lumii, nici împotriva dușmanilor noștri, și nici să-L învățăm pe Dumnezeu cum să ne ajute. Dacă apărătorilor și avocaților le spunem numai pricina pentru care ne judecăm, și lăsăm pe seama lor chipul apărării, să rînduiască ei lucrurile noastre cum vor, apoi cu mult mai mult trebuie să facem asta cu Dumnezeu. I-ai spus Lui pricina ta? I-ai spus ce ai pățit? Nu-I mai spune cum să te ajute, Dumnezeu știe bine folosul tău. Sînt mulți oameni care pun în rugăciunile lor mii de cereri, spunînd: Doamne, dă-mi sănătate trupului, îndoiește-mi averile, pedepsește pe dușmanul meu! cereri pline de multă nesocotință. Trebuie să lași la o parte toate aceste cereri și să te rogi lui Dumnezeu așa cum s-a rugat vameșul: **Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!** (Luca 18, 13) și El știe cum să te ajute. **Căutați - spune Domnul - mai întîi Împărăția lui Dumnezeu, și toate acestea se vor adăuga vouă!** (Matei 6, 33). Așadar, iubiților, așa să filozofăm: să ne rugăm cu durere în suflet și cu smerenie, bătîndu-ne pieptul ca și vameșul, și vom dobîndi ceea ce cerem. Dar, dacă ne rugăm plini de mînie și de furie, Dumnezeu Se va scîrbi de noi și ne va urî. Să ne zdrobim dar inima, să ne smerim sufletele, să ne rugăm și pentru noi, dar și pentru dușmanii noștri. Dacă vrei să îndupleci pe Judecător ca să vină în ajutorul sufletului tău și să-L faci să fie de partea ta, nu-L ruga niciodată împotriva dușmanului tău. Așa este felul de judecată al Judecătorului nostru. Face dreptate și împlinește cererile aceluia care se roagă pentru dușmani, care nu poartă în suflet dor de răzbunare, care nu se ridică împotriva dușmanilor lor. Și, cu cît se roagă mai mult lui Dumnezeu așa, cu atît Dumnezeu îi pedepsește mai cumplit pe dușmanii lor, dacă ei nu se lasă de răutățile lor, dacă nu se pocăiesc. Căutați, iubiților, să nu vă necăjiți îndată și să nu vă supărați cînd vă ocărăște cineva, ci, filozofînd, să mulțumiți, așteptînd ajutorul Domnului.

N-ar putea oare Dumnezeu să ne dea cele bune înainte de a-L ruga? N-ar putea oare să ne dăruiască o viață lipsită de dureri și fără de necazuri? Da, dar n-o face, din dragoste pentru noi. Dar pentru ce îngăduie să avem necazuri și nu ne scapă iute de ele? Pentru ca noi să stăruim cerînd sprijinul Lui, să alergăm la El și să-L chemăm mereu în ajutor. Dumnezeu trimite peste noi dureri trupești, lipsă de roade, foamete, pentru ca, siliți de aceste strîmtorări, să stăm totdeauna cu ochii ațintiți spre El, și așa, datorită unor necazuri trecătoare, să moștenim viața cea netrecătoare. Sîntem deci datori ca și pentru necazuri să-I mulțumim lui Dumnezeu, Care pe multe căi ne vindecă și ne mîntuiește sufletul. [...] Pentru toate acestea dar, să alergăm neconținut la Dumnezeu: în orice necaz, să căutăm mîngîierea Lui; în orice nenorocire, mila Lui, izbăvirea Lui; în orice încercare, ajutorul Lui. Oricît de mare ar fi răul, oricît de mari nenorocirile, Dumnezeu le poate pune capăt, le poate îndepărta. Nu numai atît, ci bunătatea Lui ne va da și toată tăria, și puterea, și slava cea bună, și sănătatea trupului, și filozofia sufletului, și bunele nădejdi și puțința de a nu păcătui iute. Să nu murmurăm dar, ca robii cei nerecunoscători, nici să-L învinuim pe Stăpîn, ci în toate să-I mulțumim și o singură faptă să o socotim rea: păcatul față de El. Dacă vom fi însuflețiți de astfel de gînduri față de Dumnezeu, nu vor veni peste noi nici boala, nici sărăcia, nici necinstea, nici lipsa de roade, nimic din cele ce par a fi pline de tristețe, ci vom avea neconținut bucurii curate și sfinte și vom dobîndi și bunătățile cele viitoare[...].

Dumnezeu, vrînd să arate tăria postului, i-a dat postului puterea ca, după rostirea poruncii și a osîndeii, să-i smulgă din mijlocul căii pe cei duși la moarte și să-i aducă iarăși la viață. Și postul a făcut aceasta nu cu doi sau trei sau douăzeci de oameni, ci cu un norod întreg, cu cetatea cea mare și minunată a ninivitenilor. Ninive fusese îngenunchată, capul i se înclinase spre prăpastie; avea să primească lovitura de moarte, venită de sus; dar postul, ca o putere coborîta din cer, a smuls-o din porțile morții și a readus-o la viață. Dar, dacă vrei, să ascultăm și istoria cetății Ninive. **Și a fost - spune Scriptura - cuvîntul Domnului către Iona, zicînd: Scoală-te și du-te în Ninive, cetatea cea mare!** (Iona 1, 1-2). Dumnezeu voiește să-l înduplece de la început pe Iona cu măreția cetății, pentru că știa mai dinainte că Proorocul avea să fugă. Dar să auzim și predica lui Iona! **Încă trei zile, și Ninive va fi nimicită!** (Iona 3, 5).

Dar pentru ce, Doamne, spui mai dinainte nenorocirile pe care ai să le aduci asupra cetății? Ca să nu fac ceea ce prezic! De aceea Dumnezeu ne-a amenințat cu iadul, ca să nu ne ducă în iad. Vă înfricoșez cu cuvîntul - ne spune Domnul - ca să nu vă întristez, cu fapta! Dar pentru ce ai dat ninivitenilor un răgaz așa de scurt? Ca să afli și fapta

bună a barbarilor, adică a ninivitenilor, care au putut, în trei zile, să pună capăt unei urgii atât de mari, venită asupra-le din pricina păcatelor lor. Și ca să te și minunezi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Care S-a mulțumit cu o pocăință de trei zile pentru un noian atât de mare de păcate. Și, în sfârșit, ca tu să nu cazi în deznădejde, chiar de-ai păcătuit de mii de ori. După cum cel cu suflet trîndav și nepăsător nu face mare lucru, chiar dacă ar avea mult timp de pocăință și nici nu se împacă cu Dumnezeu, din pricina trîndăviei lui, tot așa cel cu minte trează și cu rîvnă clocotitoare, cel care se pocăiește cu multă rîvnă, poate șterge într-o clipită păcatele a ani întregi. Nu s-a lepădat Petru de trei ori (Matei 26, 69-74)? Nu, cu jurămînt, a treia oară? Nu s-a temut el de cuvintele unei slujnice de rînd? Și ce s-a întîmplat? A avut nevoie de mulți ani pentru pocăință? Deloc, ci în aceeași noapte a și alunecat și s-a și ridicat; a primit și lovitura, și leacul; s-a și îmbolnăvit, și s-a și vindecat! Cum? În ce chip? Plîngînd și tînguindu-se. Dar, mai bine spus, nu plîngînd ca să plîngă, ci cu multă rîvnă și mare zdrobire de inimă. De aceea, și Evanghelistul n-a spus doar: „a plîns”, ci: **a plîns cu amar** (Matei 26, 75). Nici un cuvînt nu poate înfățișa cît de mare a fost puterea lacrimilor lui, dar o arată lămurit deznodămîntul lucrurilor. Mare, într-adevăr, a fost căderea lui Petru, că lepădarea de Hristos este un păcat fără asemănare; totuși, după un păcat atât de mare, Hristos l-a pus din nou în cinstea de mai-înainte și i-a încredințat conducerea Bisericii. Și ceea ce-i mai mult decît orice este că Petru ne-a arătat că are pentru Stăpîn o dragoste mai mare decît toți Apostolii: **Petre - îl întreabă Domnul - Mă iubești tu mai mult decît aceștia** (Ioan 21, 15)? Nimic nu poate fi asemenea unei astfel de fapte bune! Și, ca să nu spui că Dumnezeu a iertat pe niniviteni pentru că erau barbari și neștiutori - că a spus Domnul: **Robul care nu cunoaște voia stăpînului, și n-o face, puțin se va bate** (Luca 12, 48) - deci, ca să nu spui asta, de aceea ți-am dat ca pildă și pe Petru, un rob care mai ales cunoștea voia Stăpînului. A păcătuit și el, săvîrșind cel mai mare păcat; și iată la ce înălțime de îndrăznire l-a ridicat Hristos!

Nici tu, dar, nu-ți pierde nădejdea din pricina păcatelor tale, că mai grozav decît păcatul este rămînerea în păcat, mai cumplită decît căderea este neridicarea din cădere. Aceasta și Pavel o jelește și o plînge, spunînd că este vrednică de plîns o astfel de stare: **Nu cumva, venind la voi, să mă umilească Dumnezeu și să plîng pe mulți, nu din cei care au păcătuit, ci din cei care nu s-au pocăit de necumpătarea, de necurăția și de desfrînarea pe care au făcut-o!** (2 Corinteni 12, 21). Și care timp poate fi oare mai potrivit pentru pocăință decît timpul postului? [...] Să nu intrăm dar în post cu beție și nici să ieșim din post tot cu beție, ca să nu ni se întîmple la fel ca unui om bolnav, care, vrînd să se ridice în picioare, este trîntit iarăși jos. Asta se întîmplă și cu sufletul nostru, cînd - din două părți, și la începutul, și la sfîrșitul postului - umbrim trezvia pricinuită de post cu norul beției. După cum cei ce vor să lupte cu fiarele sălbatice, înainte de începerea luptei, își acoperă mădulele mai de seamă cu multe arme și apărători, tot așa sînt acum mulți oameni care, cînd încep postul, ca și cum ar avea de luptat cu postul ca și cu o fiară sălbatică, își înarmează stomacul, mănîncă de plesnesc, își întunecă mintea și întîmpină cu multă nebulie fața liniștită și pașnică a postului. Dacă te-aș întreba: Pentru ce te duci la baie astăzi? ai să-mi răspunzi: Ca să intru în post cu trupul curat. Dacă te-aș întreba din nou: Pentru ce te îmbeți? ai să-mi răspunzi iarăși: Pentru că am să intru în post! Nu-i oare o nebulie să întîmpini această prea-frumoasă sărbătoare cu trupul curat, dar cu sufletul necurat și beat?

[...] Căci se poate să înduri osteneala postului și să nu iei plata postului! Cum? Cînd ne înfrîmăm de la mîncări, dar nu ne înfrîmăm de la păcate; cînd nu mîncăm carne, dar mîncăm casele săracilor; cînd nu ne îmbătăm cu vin, dar ne îmbătăm cu poftre rele; cînd stăm toată ziua nemîncăți, dar ne petrecem toată ziua la spectacole pline de desfrînare. Iată osteneală pentru post, dar fără plată pentru post! Da, atunci cînd ne ducem la spectacolele teatrale cele nelegiuite! Nu spun asta despre voi! Știi că nu vă atinge această învinuire! Dar este obiceiul celor îndurerăți să-și verse focul pe cei de față, cînd nu pot pune mîna pe vinovați. Care e cîștigul celor ce postesc, cînd se duc la spectacole teatrale nelegiuite, cînd intră în școala obștească a desfrînării, în locul cel public de deprindere a desfrîului, ca să șadă pe scaunul ciumaților (Psalmi 1, 1)? N-ai greși dacă ai da teatrului - locul aceluia prea-rău, plin de tot felul de boale, cuptorului din Babilon - toate aceste nume prea-urîte: scaun de ciumați, școală de desfrînare, loc de deprindere a desfrîului. Cînd diavolul duce pe locuitorii orașului la teatru, îi azvîrle ca într-un cuptor! Așa îi arde! Nu pune dedesubt vreascuri - ca barbarul acela din Babilon, nici păcură, nici cîlți, nici smoală - ci alte materii, cu mult mai cumplite: chipuri desfrîinate, cuvinte de rușine, trupuri dezgolite, cîntece pline de păcate. Cuptorul din Babilon a fost aprins de mîini barbare; cuptorul acesta este aprins de gînduri mai nesocotite decît mîinile barbarilor. Mai cumplit este cuptorul acesta decît cel din Babilon, pentru că și focul e mai cumplit; nu arde trupul, ci buna stare a sufletului; iar grozăvia e că cei care ard nici nu-și dau seama; că, de și-ar da seama, n-ar rîde cu gura plină de cele ce vād pe scenă. Grozăvia cea mai mare e atunci cînd cel bolnav nu știe că-i bolnav, cînd cel ce arde în chip ticălos și netrebnic nu simte că stă pe jăratec. Care-i folosul postului cînd oprești trupul de la mîncările legiuite, dar dai sufletului hrană nelegiuită, stînd toată ziua în teatru, ca să vezi cum se schimonosesc și se fac de rîs oamenii, ca să

vezi femei desfrîmate, ca să vezi oameni care adună păcatele din fiecare casă și joacă scene de prea-curvie? La teatru vezi și desfrînări, și prea-curvii, și auzi și hule, ca boala să-ți intre în suflet și prin ochi, și prin urechi. Actorii înfățișează lucruri de rușine, de aceea și numele ce-l poartă e nume de rușine. Ce câștig ai de pe urma postului, când îți hrănește sufletul cu o hrană ca aceasta? Cu ce ochi te vei mai uita la soția ta, când te întorci de la astfel de spectacole? Cu ce ochi vei privi pe copilul tău, pe sluga ta, pe prietenul tău? Trebuie neapărat să te schimonosești dacă vrei să povestești cele înfățișate pe scenă, sau să taci și să-ți acoperi fața de rușine[...].

Mare-i într-adevăr rușinea - și pentru tineri, și pentru bătrîni - să alerge la teatru cu zor. Dar de s-ar mărgini răul numai la rușine! Deși nici asta nu-i de îndurat pentru un bărbat liber, ci rușine și cea mai mare pagubă pentru un om cu judecată! Dar răul nu se mărginește numai la rușine, ci atrage și mare pedeapsă și mare osîndă. Căci toți cei care se duc la teatru sînt neapărat cuprinși de păcatul desfrînării, nu pentru că fac desfrînare cu femeile de acolo, ci pentru că le privesc cu ochi desfrînați. Căci și aceștia sînt cuprinși de desfrîu! Nu vă voi spune cuvîntul meu, ca să nu-mi disprețuiți cuvîntul, ci vă voi citi Legea dumnezeiască pe care n-o puteți disprețui. Ce spune dar Legea cea dumnezeiască? **Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu curvești! Iar Eu vă spun vouă: Oricine se uită la o femeie, ca să o poftască, a și curvit cu ea în inima lui!** (Matei 5, 27-28). Ai văzut că desfrînarea s-a săvîrșit deplin? Ai văzut că păcatul s-a împlinit? Și ceea ce-i mai cumplit e că cel ce a săvîrșit desfrînarea va da socoteală de păcatul său nu în fața unei judecăți omenești, ci înaintea judecății lui Dumnezeu, unde pedepsele sînt veșnice: „Oricine se uită la o femeie ca să o poftască a și făcut curvie cu ea în inima lui.” Legea aceasta nu stîrpește numai boala, ci și rădăcina bolii; iar rădăcina curviei este pofta curvească. De aceea Dumnezeu pedepsește nu numai curvia, ci și pofta, mama curviei.

[...] Și tu dar - când vezi o femeie frumoasă la chip și minunat îmbrăcată, când vezi că pofta te ațîță, când vezi că sufletul dorește s-o privească - ridică atunci ochii la cununa ce ți-e gătită sus, ca să treci cu vederea peste un astfel de chip!... Copiii, când sînt însoțiți de pedagog, nu aleargă de colo-colo, nu stau pe drum cu gurile căscate, nici nu se minunează de orice; cu atît mai mult, tu n-ai să faci asta când vezi că Hristos este alături de gîndurile tale! „Cel care se uită la o femeie ca să o poftască a și făcut curvie cu ea în inima lui!” Îmi place să vă citesc mai des cuvintele Legii! O, de-aș putea să vi le citesc toată ziua! Dar, mai bine spus, nu vouă, ci celor vinovați de păcate; dar și vouă, că și voi veți ajunge mai întăriți, iar cei bolnavi își vor redobîndi iute sănătatea. „Cel care se uită la o femeie ca să o poftască a și făcut curvie cu ea în inima lui!”

E de-ajuns numai citirea acestor cuvinte ca să curățiți tot puroiul păcatului. Dar, iertați-mă! Eu caut să curăț răni; iar cel ce curăță răni trebuie neapărat să pună pe răni și doctorii usturătoare. Cu cît veți auzi mai mult cuvintele acestea, cu atît mai mult se va curăți și veninul păcatului. După cum focul, cu cît stă mai mult lîngă aur, cu atît mai mult macină zgura din aur, tot așa și frica de aceste cuvinte, cu cît glăsuiește mai mult în sufletul nostru, cu atît mai mult curățește tot păcatul desfrînării. Să ardem aici desfrînarea cu cuvîntul învățăturii, ca să nu fim siliți să o ardem acolo cu focul gheenei. Dacă plecăm de aici cu sufletul curat, focul acela nu ne va vătăma; dar, dacă plecăm de aici cu sufletul plin de păcate, focul acela ne va primi. **Lucrul fiecăruia** - spune Pavel - **îl va încerca focul, ca să arate ce fel este** (1 Corinteni 3, 13). Să ne punem la probă acum, fără durere, ca să nu fim puși atunci la probă, cu durere.

Orice-ai zice - mi se poate spune - Legea este greu de împlinit! Și ce-i cu asta? Oare Dumnezeu ne poruncește lucruri cu neputință de împlinit? Nu spun asta! Atunci, taci! Nu învinui pe Stăpîn. Aceste cuvinte nu-s cuvinte de apărare, ci adaos de păcat, mai cumplit decît cel dintîi. Mulți păcătoși au obiceiul să dea vina pe Dumnezeu pentru păcatele lor. Ascultă! A venit la stăpîn cel ce primise cinci talanți și a mai adus alți cinci; a venit și cel ce primise doi talanți și a mai adus alți doi (Matei 25, 14-23); a venit și cel ce primise un talant; și, pentru că n-a avut să mai aducă încă un talant, a adus în locul talantului învinuire. Ce-a spus? **Am știut că ești om aspru** (Matei 25, 24). Ce slugă nerecunoscătoare! Nu-i este de-ajuns păcatul! Mai și învinuiește pe Stăpîn, spunîndu-i: **Seceri de unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai risipit** (Matei 25, 24). Tot așa și în viața cea de toate zilele: toți cîți nu fac nimic bun își înmulțesc păcatele învinuind pe Stăpîn.

Nu învinui, dar, Stăpînul! Nu ți-a dat porunci cu neputință de îndeplinit. Vrei să afli că nu ți-a poruncit lucruri cu neputință? Iată, mulți au făcut mai mult decît li s-a poruncit; dacă poruncile ar fi fost cu neputință de îndeplinit, nu le-ar fi întrecut prin propria lor voință. Dumnezeu n-a poruncit fecioria și totuși mulți trăiesc în feciorie! Dumnezeu n-a poruncit sărăcia de bunăvoie și totuși mulți aruncă averile lor, mărturisind cu fapta cît de ușoare sînt poruncile! Nu le-ar fi întrecut, dacă poruncile n-ar fi fost ușoare [...].

Cel ce se uită la o femeie ca să o poftască, a și făcut desfrînare cu ea în inima lui (Matei 5, 28). Da! Dar pentru ce Hristos citește din Legea Veche (că pentru asta am făcut ocolul de mai înainte)? Căci a spus: **Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!** (Matei 5, 27). Hristos știa că porunca aceasta e grea, nu prin firea ei, ci din pricina trîndăviei ascultătorilor. Multe lucruri, chiar ușoare prin firea lor, ajung foarte grele cînd ne trîndăvim; după cum altele, care sînt chiar grele, ajung lesnicioase și ușoare cînd le facem cu tragere de inimă. Greutatea nu stă în firea lucrurilor, ci în voința celor ce fac un lucru sau altul. Că acesta e adevărul se va vedea din cele ce am să spun. Mierea, prin firea ei, este dulce și foarte plăcută; celor bolnavi însă le este amară și neplăcută, nu din pricina firii ei, ci din pricina bolii acestora. Tot așa și cu porunca aceasta! Dacă pare a fi împovărătoare, apoi nu-i din pricina firii ei, ci din pricina trîndăviei noastre. Și nu mi-e mare osteneală să arăt că porunca aceasta se îndeplinește ușor. Ca să o facă grea, Hristos ar fi trebuit să grăiască altfel. Așa însă a spus: Fugi din fața femeii! Depărtează-te de desfrînare! Deci, ca să o facă grea, ar fi trebuit să spună cu totul altfel: Uită-te la femeie! Iscodește frumusețile cele străine! Și, totuși, caută de-ți înfrînge pofta! De ne-ar fi dat o astfel de poruncă, porunca aceasta ar fi fost grea! Dar cînd ne spune: Fugi de cuptor, depărtează-te de foc, nu te apropia de văpaie, ca să rămîi nevătămat! atunci porunca e tare ușoară, căci este potrivită firii.

„Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!” Dar pentru ce ne amintește de Legea cea Veche, odată ce avea să ne dea alta? Ca, din asemuire, să afli că nu se împotrivesc o lege cu alta. Cînd le asemuiești, atunci le poți judeca mai bine. Pentru că unii aveau să-I aducă vina că da legi potrivnice Legii Vechi, Domnul le spune: Iată, pun una lîngă alta amîndouă legile! Încercați-le și cunoașteți potrivirea dintre ele! Dar nu numai din pricina asta, ci ca să și arate că e ușoară porunca Lui și că e dată la timp. De aceea a spus: Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu curvești! Ați învățat atîta vreme Legea cea Veche! Domnul, voind să-i ridice la niște porunci mai înalte, le grăiește cum ar grăi un dascăl unui copil leneș, care vrea să rămînă încă la lecțiile cele vechi: Gîndește-te de cîtă vreme înveți lecția asta! Tot așa și Hristos, amintindu-le că au învățat și au pus în lucrare multă vreme Legea Veche, le spune că a sosit timpul să se ridice la una mai înaltă. De aceea le pune în față legiuirea dată părinților, spunînd: „Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!” Porunca aceea s-a dat celor de demult, „dar Eu vă spun vouă: Cel care se uită la o femeie ca să o poftască a și făcut curvie cu ea în inima lui!” Dacă Domnul ar fi grăit așa celor de demult, pe bună dreptate te-ai fi supărat, zicînd: Cum, atunci cînd firea omenească nu era desăvîrșită? Dar acum, cînd omul s-a mai deșteptat, cînd a ajuns mai desăvîrșit, acum a venit vremea unor învățături mai desăvîrșite. De aceea Domnul, chiar la începutul legiurii Sale - ca nu cumva cineva, vîzînd înălțimea filozofiei Sale, să se trîndăvească și să pregete - a spus: **Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor și fariseilor, nu veți intra în Împărăția Cerurilor!** (Matei 5, 20). Deci - ca să nu spună cineva: îmi ceri mai multă osteneală? Pentru ce? N-am și eu aceeași fire ca și cei de demult? Nu sînt și eu om ca și aceia? - deci, ca să nu spună oamenii: Pentru ce ne mărești ostenelele? Pentru ce ne faci mai grele luptele? - Domnul le-a vorbit de Împărăția Cerurilor și cu asta a zdrobit mai dinainte orice împotrivire, spunîndu-le: Vă aduc mai mare răsplată! După ce a vorbit de lupte, după ce a vorbit de înălțimea noii legiurii, a amintit și de răsplată, spunîndu-le: Nu vă dau Palestina, nici un pămînt în care curg miere și lapte (Ieșire 3, 8), ci vă aduc însuși Cerul! Acum nu ne este numai răsplata mai mare pentru faptele noastre bune, ci și pedeapsa mai aspră pentru căderile în păcate. După cum cei care au trăit înainte de Lege sînt pedepsiți mai blînd decît cei din timpul Legii (**căci toți cîți au păcătuit fără Lege vor și pieri fără Lege** (Romani 2, 12), adică nu îi învinuiește Legea, ci-i osîndește firea lor, pentru că **gîndurile lor se învinuiesc sau se apără între ele** (Romani 2, 15) - după cum spune Pavel), tot așa și cei care au păcătuit în timpul harului vor suferi o pedeapsă mai cumplită decît cei care au păcătuit în timpul Legii. Pavel a arătat deosebirea dintre aceste diferite categorii de păcătoși, grăind așa: **De calcă cineva Legea lui Moise, este omorît fără milă, pe mărturia a doi sau trei martori. Gîndiți-vă cu cît mai aspră va fi pedeapsa cuvenită celui ce a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu, care a socotit ceva de rînd sîngele Legămîntului și a făcut de ocară darul harului?** (Evrei 10, 28-29). Vezi că, pe timpul harului, mai mare e pedeapsa, după cum mai mari sînt și răsplățile?

[...] Dumnezeu rabdă îndelung pe păcătoși, ca și păcătosul să se mîntuiască, dar și ca să nu-i înlătore de la mîntuire pe urmașii lui. Chiar dacă păcătosul nu se pocăiește, Dumnezeu de multe ori cruță rădăcina ca să ferească roadele; adeseori schimbă chiar rădăcina, după cum am spus mai înainte; iar cînd rădăcina se înrăutățește desăvîrșit, Dumnezeu întîrzie cu folos pedeapsa, așteptînd mîntuirea celor ce au să se pocăiască. Și acum, ascultă! Terah (Facere 11, 24-32), tatăl lui Avraam, era închinător la idoli. Cu toate acestea, nu l-a pedepsit aici pentru necredința sa. Și pe bună dreptate! Dacă Dumnezeu ar fi tăiat mai înainte această rădăcină, cum ar mai fi dat un rod de credință atît de mare? Cine a fost mai rău ca Isav? Vezi-mi aici temeiul unei alte iubiri de oameni a lui Dumnezeu! Ce răutate este mai mare ca răutatea lui Isav? Nu era el desfrînat și spurcat, precum spune Apostolul (Evrei 12, 16)? Nu era, cu gîndul, ucigaș de mamă, ucigaș de tată, ucigaș de frate? Nu era urît de Dumnezeu? Scriptura o mărturisește,

spunînd: **Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urît** (Maleahi 1, 2; Romani 9, 13). Pentru ce nu l-a nimicit Dumnezeu, dacă era desfrînat, ucigaş de frate, spurcat şi urît de Dumnezeu? Pentru ce nu i-a curmat viaţa? Pentru ce nu i-a dat îndată pedeapsa ce i se cuvenea? Pentru ce? E bine, într-adevăr, să vă spun şi pricina: dacă i-ar fi curmat viaţa, lumea ar fi pierdut, odată cu el, cel mai mare rod de dreptate. Şi care rod, ascultă: **Isav a născut pe Raguel; Raguel a născut pe Zara; Zara a născut pe Iov** (Facere 36, 1-34). Vezi dar ce minunată floare de răbdare ar fi pierit dacă Dumnezeu tăia mai dinainte rădăcina?

În tâlcuirea tuturor faptelor din Scriptură să ai în vedere deci această regulă. Pentru aceasta i-a răbdat îndelung pe Egipteni, care huleau pe Dumnezeu cum nu se putea mai mult; i-a răbdat pentru bisericile care înfloresc acum în Egipt, pentru mănăstirile de acolo şi pentru cei care au îmbrăţişat viaţă îngerească. Şi, după cum spun cei ce cunosc legile civile şi după cum hotărăsc legile romane, o femeie însărcinată, condamnată la moarte, nu este ucisă înainte de a naşte copilul. Şi pe bună dreptate: căci au judecat drept cei ce au făcut legile, că nu trebuie să piară odată cu cea vinovată şi cel nevinovat. Deci, dacă legile omeneşti cruţă pe cei care n-au păcătuit cu nimic, apoi pe bună dreptate cu mult mai mult va păstra Dumnezeu rădăcina, pentru a păstra, pentru roadele ei, binefacerile pocăinţei. Vezi, dar, că şi asupra celor păcătoşi se revarsă binefacerile pocăinţei, că şi ei au parte de iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dacă judecata lui Dumnezeu ar fi luat-o înaintea îndreptării oamenilor, lumea ar fi pierit în întregime; dacă Dumnezeu ar fi fost grabnic la pedeapsă, Biserica n-ar fi avut pe Pavel, n-ar fi primit în sânul ei un om atât de mare, un om ca acesta. De aceea Dumnezeu a amînat pedepsirea celui ce a hulit, ca să arate pe cel ce s-a pocăit. Îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a făcut pe prigonitor propovăduitor; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a schimbat pe lup în păstor; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a făcut din vameş, evanghelist; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu ne-a miluit pe toţi, pe toţi ne-a schimbat, pe toţi ne-a întors la Dumnezeu. Dacă vezi pe vreunul, care era altădată beţiv, că posteşte; dacă vezi pe vreunul, care altădată hulea, că vorbeşte despre Dumnezeu; dacă vezi pe vreunul, care altădată îşi murdărea gura cu cîntece ruşinoase, că acum îşi curăţă sufletul cu cîntece dumnezeieşti, admiră îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu şi laudă pocăinţa; iar din schimbarea aceasta ia prilej ca să zici: **Aceasta este schimbarea dreptei Celui Preaînalt** (Psalmi 76, 10). Dumnezeu este bun cu toţi, dar în chip deosebit îşi arată îndelunga Lui răbdare cu păcătoşii.

[...] Dacă Dumnezeu ar înfricoşa pe cel păcătos, pe cel ce cade în păcate, l-ar împinge la deznădejde; dacă l-ar ferici pe omul drept, i-ar slăbi tăria virtuţii lui, l-ar face să nu mai fie atât de sîrguincios, odată ce se şi vede fericit de Dumnezeu. De aceea pe păcătos îl miluieşte, iar pe cel drept îl înfricoşează. **Înfricoşător este pentru toţi cei din jurul Lui!** (Psalmi 88, 8). Şi: **Bun este Domnul cu toţi!** (Psalmi 144, 9), A spus: **Înfricoşător este pentru toţi cei din jurul Lui!** Şi cine sînt aceia decît Sfinţii? David spune: **Dumnezeu, cel preaslăvit în Sfatul Sfinţilor, mare şi înfricoşător este pentru toţi cei din jurul Lui!** (Psalmi 88, 8). Dacă vede pe cineva căzînd, Dumnezeu îi întinde mîna iubirii de oameni; dacă vede pe altul stînd, îi bagă frica în oase... Aceasta este o faptă de dreptate şi de dreaptă judecată. Pe omul drept îl întăreşte prin frică, iar pe cel păcătos îl ridică prin iubire de oameni.

[...] Legea veche pedepsea fără nici o milă pe păcătoşi, harul însă amîna pedeapsa cu multă îndelungă-răbdare, ca să aducă îndreptarea. Să primim dar, fraţilor, pocăinţa, leac spre mîntuire! Să primim leacul care ne şterge păcatele! Iar pocăinţa nu-i cea spusă cu cuvîntul, ci cea întărită cu fapta! Pocăinţa cea din toată inima şterge murdăria necredinţei. **Spălaţi-vă - spune Dumnezeu - curăţiţi-vă! Ştergeţi răutăţile din inimile voastre, dinaintea ochilor Mei!** (Isaia 1, 16). Ce vor să spună cuvintele acestea de la urmă, care par de prisos? N-au spus oare totul cuvintele: **Ştergeţi răutăţile din inimile voastre?** Pentru ce a mai adăugat: **dinaintea ochilor Mei?** Pentru că altfel văd ochii oamenilor, şi altfel vede ochiul lui Dumnezeu! **Omul vede la faţă, iar Dumnezeu în inimă** (1 Regi 16, 7). **Nu vă pocăiţi cu făţarnicie - zice Dumnezeu - ci arătaţi roadele pocăinţei înaintea ochilor Mei, care cercetează cele ascunse!**

După ce ne-am curăţit de păcate, trebuie să păstrăm înaintea ochilor păcatele acestea. Dumnezeu, din iubirea Sa de oameni, îţi iartă păcatul, dar tu, pentru siguranţa sufletului tău, să ai înaintea ochilor păcatul. Amintirea păcatelor trecute este oprire a păcatelor viitoare. Cel care se întristează de păcatele trecute este mai hotărît să nu le mai repete. De asta şi David spunea: **Şi păcatul meu înaintea mea este pururea** (Psalmi 50, 4). Avea înaintea ochilor păcatele trecute, ca să nu cadă în altele viitoare. Că o stare sufletească ca aceasta cere Dumnezeu de la noi, ascultă că Însuşi o spune: **Eu sînt Cel ce şterg păcatele tale şi nu-mi voi aduce aminte de ele! Tu însă adu-ţi aminte de ele şi să ne judecăm!** - zice Domnul. **Spune tu mai întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi!** (Isaia 43, 25-26). Dumnezeu nu cere mult timp de pocăinţă! Ți-ai spus păcatul, te-ai îndreptat! Te-ai pocăit, ai fost miluit! Nu timpul te îndreptăţeşte, ci chipul cum te pocăieşti îţi stinge păcatul. Se poate ca timpul cît te pocăieşti să fie lung,

dar să nu capeți mîntuire; și se poate ca, în scurtă vreme, mărturisindu-te din inimă, să lepezi păcatul. Mult timp a irosit fericitul Samuil rugîndu-se pentru Saul și multe nopți a petrecut priveghind pentru mîntuirea celui ce păcătuse! Dar Dumnezeu n-a primit timpul (căci pocăința păcătosului nu însoțea rugăciunea Proorocului) și i-a spus Proorocului Său: ***Pînă cînd vei plînge pentru Saul, că Eu l-am lepădat?*** (1 Regi 16, 1). Cuvintele „pînă cînd” arată timpul și stăruința celui ce se ruga. Dumnezeu însă n-a primit timpul rugăciunii Proorocului, căci pocăința împăratului nu însoțea rugăciunea dreptului. Fericitul David însă, care a primit prin Proorocul Natan mustrarea pentru păcat, în fața amenințării, a arătat îndată întoarcere curată și a spus: ***Am păcătuit Domnului*** (2 Regi 12, 12). Ei bine, acest singur cuvînt a adus fericitului David, care s-a pocăit din toată inima, într-o clipită, întreaga mîntuire. Pocăința a schimbat îndată hotărîrea, căci Natan i-a spus: ***Și Domnul a iertat păcatul tău*** (2 Regi 12, 13) [...].

Dacă pocăința a învrednicit-o pe Rahav aceea de o atît de mare mîntuire, încît să fie propovăduită de gura sfinților - Isus al lui Navi să strige în pustie: ***Să trăiască Rahav, curva!*** (Iosua Navi 6, 17), iar Pavel să spună: ***Prin credință, Rahav, curva, n-a pierit împreună cu cei necredincioși*** (Evrei 11, 31) - cu cît mai mult nu ne vom mîntui noi, dacă ne pocăim? Timpul de acum e timp de pocăință. Mare să ne fie teama de păcatele ce le avem în spate, dacă pocăința n-o ia înaintea pedepsei! ***Să întîmpinăm fața Lui întru mărturisire*** (Psalmi 94, 2). Să stingem vîlvătaia păcatelor, nu cu apă multă, ci cu puține lacrimi. Multul foc al păcatului e stîns și cu o picătură de lacrimi. Că lacrimile sting vîlvătaia păcatelor și spală mirosul greu al păcatului, o mărturisește fericitul David, spunînd și arătînd cît de mare e puterea lacrimilor: ***Spăla-voi în fiecare noapte patul meu cu lacrimile mele, așternutul meu voi uda!*** (Psalmi 6, 6). Dacă ar fi vrut să arate numai belșugul de lacrimi, ar fi fost de ajuns să spună atît: Cu lacrimile mele așternutul meu voi uda! Dar atunci, pentru ce a spus înainte: „spăla-voi”? Ca să arate că lacrimile sînt baie și mijloc de curățire de păcate.

Păcatele sînt pricina tuturor relelor. Din pricina păcatelor - supărările; din pricina păcatelor - tulburările; din pricina păcatelor - războaiele; din pricina păcatelor - bolile și toate suferințele greu de vindecat ce vin peste noi. După cum doctorii iscusiți nu cercetează numai cele ce arată bolile pe dinafară, ci caută să afle și pricina bolilor, tot așa și Mîntuitorul, vrînd să arate că păcatul este pricina tuturor relelor ce vin peste oameni, a spus celui slăbănogit cu trupul: ***Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău!*** (Ioan 5, 14) - pentru că Doctorul sufletelor a văzut că sufletul îi e slăbănogit, iar din pricina lui și trupul. Așadar, păcatul fusese pricina bolii de care zăcuse slăbănogul. Păcatul e pricina pagubei, păcatul e pricina supărării, păcatul e pricina oricărei suferințe. Eu însă mă minunez de aceea că Dumnezeu, Care la început a hotărît omului suferința pentru păcatul săvîrșit, pune capăt hotărîrii acesteia printr-o altă hotărîre și alungă osînda chiar prin osîndă. Să-ți lămuresc cum! Dumnezeu a dat omului suferința din pricina păcatului; dar, prin suferință, pune capăt păcatului. Fii cu mare luare-aminte! Cînd Dumnezeu a amenințat pe femeie și a osîndit-o pentru călcarea de poruncă, i-a spus: ***În dureri vei naște fii!*** (Facere 3, 16). A arătat că suferința este rodul păcatului. Dar cît e de darnic Dumnezeu! Ceea ce dăduse ca pedeapsă, aceea Dumnezeu a prefăcut în mijloc de mîntuire! Păcatul a dat naștere suferinței, dar suferința șterge păcatul; și, după cum cariul se naște din lemn și macină lemnul, tot așa și suferința se naște din păcat, dar nimicește păcatul, cînd e însoțită de pocăință. De aceea spunea Pavel: ***Întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuire, de care nu-ți pare rău*** (2 Corinteni 7, 10). Bună este întristarea pentru cei ce se pocăiesc sincer! Cei ce păcătuiesc trebuie să plîngă pentru păcatul lor, căci ***fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia!*** (Matei 5, 4). Plînge-ți dar păcatul, ca să nu jelești osînda! Apără-te înaintea judecătorului înainte de a te duce la scaunul de judecată! Nu știi oare că toți cei care vor să roage pe judecător nu fac aceasta atunci cînd are loc judecata, ci înainte de a se duce la scaunul de judecată, fie prin prieteni, fie prin protectori, fie în vreun alt chip? Așa și cu Dumnezeu! În timpul judecății n-ai să-L îndupleci pe Judecător; dar înainte de judecată poți să-L îndupleci. De aceea spunea David: ***Să întîmpinăm fața Lui întru mărturisire!*** (Psalmi 94, 2). Înaintea scaunului de judecată, arta oratorică a apărătorilor nu poate înșela pe marele Judecător; puterea nu-L înduplecă; dregătoria înaltă nu-L convinge; de fața omului nu ține seamă; de bani nu e ademenit, ci dreapta Lui judecată este înfricoșătoare și neîndurătoare. Aici pe pămînt așadar, să înduplecăm pe Judecător și să I ne rugăm; aici, pe pămînt, să-L rugăm din toata puterea, dar nu cu bani. Dar, mai bine zis, dacă trebuie să spun adevărul, iubitorul de oameni Dumnezeu este înduplecat și cu bani: nu-i primește El, ci prin săraci. Dă celui nevoiaș bani și-ai înduplecat pe Judecător! Asta v-o spun prietenește, pentru că pocăința fără milostenie este moartă și fără aripi. Pocăința nu poate zbura dacă nu are aripa milosteniei. De aceea lui Corneliu, cel ce s-a pocăit bine, milostenia i-a fost aripa credinței: ***Milosteniile tale*** - spune Scriptura - ***și rugăciunile tale s-au suit la cer*** (Faptele Apostolilor 10, 4). Dacă pocăința n-ar fi avut milostenia aripă, nu s-ar fi urcat la cer. Astăzi, iarmarocul milosteniei e deschis: vedem pe prinșii de război și pe săraci; vedem pe cei ce strigă; vedem pe cei ce lăcrimează; vedem pe cei ce oftează. Iarmaroc minunat stă în fața noastră; iarmarocul nu are alt rost, iar negustorul nu se gîndește la altceva decît să cumpere ieftin și să vîndă scump.

Nu-i oare acesta scopul oricărui negustor? Nimeni nu se apucă de negustorie cu alt gând decît ca să vîndă mai scump mărfurile cumpărate cu bani puțini și să scoată cîștig mare de pe urma negoțului. Un astfel de iarmaroc ne-a pus nouă în față Dumnezeu. Cumpără fapte de dreptate cu puțini bani, ca să le vinzi în viața ce va să fie cu bani grei, dacă trebuie totuși să numești vînzare răsplată pe care o vei primi dincolo! Aici, pe pămînt, cumperi dreptatea cu puțini bani, cu un codru de pîine, cu o haină ponosită, cu un pahar cu apă rece: **Cel care va da un pahar cu apă rece, amin zic vouă - spune Dascălul neguțătoriei celei duhovnicești - nu-și va pierde plata sa!** (Matei 10, 42). Să-și aibă plata sa un pahar cu apă rece, iar hainele și banii, date ca să faci bine, să nu-și aibă plata lor? Dimpotrivă, chiar multă plată!

Dar pentru ce Domnul a vorbit de un pahar cu apă rece? Ca să-ți arate că milostenia nu înseamnă cheltuială. Ca să dai un pahar cu apă rece n-ai nevoie să-ți golești lada, nici să faci vreo altă cheltuială. Dacă, acolo unde datul este fără cheltuială, harul binefacerii este atît de mare, cît de mare trebuie să fie plata primită de la Dreptul Judecător acolo unde datul stă în belșug de haine, de bani și de alte bunuri?

Deci, atîta vreme cît putem cumpăra faptele bune la un preț atît de scăzut, să le luăm, să le răpim, să le cumpărăm de la marele Dăruitor: **Cei însetați - spune Domnul - mergeți la apă și toți cîți nu aveți argint mergeți și vă cumpărați!** (Isaia 55, 1). Atîta vreme cît iarmarocul e în toi, să cumpărăm milostenii; dar, mai bine spus, prin milostenie să cumpărăm mîntuirea! Îmbrăcînd un sărac, îmbraci pe Hristos. Asta o știu și eu, și o știu prea bine îmi poți răspunde. Am învățat asta mai înainte, nu ești tu primul care să mă înveți! Nu am auzit asta întîi de la tine, nu mi predici o noutate, ci cele ce m-au învățat demult mulți din cei de față! Știu și eu, știu că acestea și altele ca acestea le-ați auzit de multe ori. Dar facă Dumnezeu să le auzim de multe ori, ca să facem puțin bine! **Cel ce miluiește pe sărac împrumută pe Dumnezeu** (Pilde 19, 17). Să împrumutăm lui Dumnezeu milostenia, ca să luam de la El în schimb, ca răsplată, iubirea de oameni. Cît de înțelepte sînt aceste cuvinte: „cel ce miluiește pe sărac împrumută pe Dumnezeu”!

[...] „Cel ce miluiește pe sărac împrumută pe Dumnezeu.” Ai încredere - spune Dumnezeu - că pe Mine Mă împrumuți! Dar ce cîștig atît de mare am dacă Te împrumut pe Tine? E cea mai mare nelegiuire să ceri socoteală lui Dumnezeu. Totuși, Mă plec nelegiuirii tale și cu iubirea de oameni voi pune capăt neomeniei tale. Să stăm dar de vorbă și să ne socotim: cît cîștigi cînd împrumuți pe ceilalți oameni? Ce dobîndă le ceri? Nu-i așa că unu la sută, dacă ceri o dobîndă legiuită? Dacă lăcomia ți-e mai mare, iei o dobîndă nedreaptă, de două sau de trei ori mai mare. Eu însă am să-ți satur lăcomia! Îți voi da mai mult decît ți-e pofta nesațului tău. Acopăr cu dărnicia Mea nesațul tău. Cери o dobîndă de unu la sută? Eu îți dau de o sută de ori mai mult. Dacă-i așa, Te împrumut, Doamne! Te împrumut cu milostenia pe care o dau aici săracului! Dar cînd ai să-mi dai înapoi împrumul? Vreau să hotărîm condițiile. Vreau să întărim învoiala! Spune-mi timpul înapoierii banilor! Hotărăște scadența! Întrebarea asta, mai ales, este de prisos, căci **Dumnezeu este credincios în toate cuvintele Lui** (Psalmi 144, 13). Dar, pentru că un bun platnic are obiceiul și dorința de a măsura timpul și de a hotărî ziua scadenței, ascultă cînd și unde îți va plăti datoria Cel ce S-a împrumutat de la tine prin mîna săracului: „Cînd va șede Fiul Omului pe tronul slavei Lui și va pune oile de-a dreapta Lui, și caprele de-a stînga Lui, va zice celor din dreapta...” Aici, ia aminte cum grăiește Datornicul cel recunoscător creditorului Său, cum îi mulțumește Datornicul: „Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, de moșteniți Împărăția gătită vouă de la întemeierea lumii!” Și pentru ce? **Că am flămînzit, și Mi-ați dat să mănînc; am însetat, și Mi-ați dat să beau; gol am fost, și M-ați îmbrăcat, în temniță, și ați venit la Mine; bolnav am fost, și M-ați cercetat; străin am fost, și M-ați primit** (Matei 25, 31-36). Apoi, cei care au slujit bine la vreme se vor uita la nimicnicia lor și la vrednicia Celui împrumutat, și vor spune: **Doamne, cînd Te-am văzut flămînd, și Te-am hrănit? Sau însetat, și Ți-am dat să bei?** (Matei 25, 37). **Ție, spre Care ochii tuturor nădăjduiesc, Ție, Care le dai lor hrană la bună vreme** (Psalmi 144, 16)? [...] **Întrucît ați făcut - răspunde El - unuia dintr-aceștia prea-mici, Mie Mi-ați făcut** (Matei 25, 40). Nu-i adevărat deci cuvîntul că cel ce miluiește pe sărac împrumută pe Dumnezeu? Și, iată, lucru de mirare! N-a amintit de nici o altă faptă bună, decît de milostenie. Și doar ar fi putut să spună: Veniți, binecuvîntaților, că ați trăit în curățenie trupească și sufletească, că ați trăit în feciorie, că ați dus viață îngerească! Dar le trece pe acestea sub tăcere! Nu că sînt nevrednice de a fi pomenite, ci pentru că vin în urma iubirii de oameni.

Și, după cum celor din dreapta le-a dăruit Împărăția pentru milostenia lor, tot așa și pe cei din stînga i-a amenințat cu pedeapsa, pentru asprimea lor: **Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în întunericul cel mai din afară, care este gătit diavolului și îngerilor lui!** (Matei 25, 41). Pentru ce? Pentru care pricină? **Pentru că am flămînzit, și nu Mi-ați dat să mănînc!** (Matei 25, 42). N-a spus: **că ați făcut desfrîinare, că ați făcut prea-curvie, că ați furat,**

că ați dat mărturie mincinoasă, că ați jurat strîmb. Toată lumea știe că și acestea sînt păcate, dar vin în urma neomeniei și a nemilosteniei. Pentru ce, Doamne, nu pomenești și de celelalte căi de păcat? Nu judec păcatul - răspunde Domnul - ci neomenia! Nu judec pe păcătoși, ci pe cei ce nu s-au pocăit. Pentru neomenie vă osîndesc! Ați avut un leac atît de mare și atît de bun pentru mîntuire, milostenia, cu care puteați șterge orice păcat, și ați disprețuit o atît de mare binefacere. Ocărăsc neomenia, ca rădăcină a păcatului și a toată necredința; laud omenia, ca rădăcină a tuturor bunătăților. Pe unii îi ameninț cu focul cel veșnic, iar altora le făgăduiesc Împărăția Cerurilor. Bune sînt, Stăpîne, făgăduințele Tale, bună este și Împărăția Ta, pe care o așteptăm, dar și gheena, cu care ne ameninți! Una ne îndeamnă, cealaltă ne înfricoșează: Împărăția ne îndeamnă spre bine, gheena ne înfricoșează cu folos. Dumnezeu ne amenință cu iadul, nu ca să ne arunce în iad, ci ca să ne scape de iad. Dacă ar fi vrut să ne pedepsească, nu ne-ar fi amenințat mai înainte, pentru ca, întăriți, să fugim de cele ce ne amenință. Ne amenință cu pedeapsa ca să scăpăm de pedeapsă. Ne înfricoșează cu cuvîntul ca să nu ne pedepsească cu fapta.

[...] Asta e pricina că vorbesc mereu de pocăință. Că pocăința, cumplită și înfricoșătoare pentru păcătos, este leac păcatelor, istovire a fărădelegilor, secătuire a lacrimilor, îndrăznire către Dumnezeu, armă împotriva diavolului, sabie care-i taie capul, nădejdea mîntuirii, pieirea deznădejdiei. Pocăința deschide cerul, pocăința ne bagă în Rai, pocăința biruie pe diavol, după cum încrederea în noi ne face să cădem. De aceea vă vorbesc mereu de pocăință! Ești păcătos? Nu deznădăjdui! Și eu nu voi înceta a vă unge neîncetat cu aceste alifii. Știi doar ce armă puternică avem împotriva diavolului atunci cînd nu pierdem nădejdea. De ai păcate, nu deznădăjdui! Și n-am să încetez de a-ți spune neconținut aceasta: De păcătuiești în fiecare zi, în fiecare zi pocăiește-te! Să facem cu noi ceea ce facem cu casele noastre, care se învechesc; cînd părți din ele putrezesc, scoatem părțile putrezite și punem în loc materiale noi; și nu încetăm a face asta. Te-ai învechit azi din pricina păcatului? Înnoiește-te prin pocăință! Dar pot să mă mîntuiesc dacă mă pocăiesc? Da, poți! Am trăit toată viața în păcate! Dacă mă pocăiesc, mă mîntuiesc?

Da! De unde știi? De la iubirea de oameni a Stăpînului tău! Să am oare încredere numai în pocăința de care îmi vorbești? Este oare în stare pocăința să șteargă atîtea păcate? Dacă ar fi numai pocăința, atunci pe bună dreptate, teme-te! Dar, cînd iubirea de oameni a lui Dumnezeu se alătură pocăinței, prinde curaj! Iubirea lui Dumnezeu nu are hotar, nici bunătatea Lui nu se poate tălmăci cu cuvîntul. Păcatul tău are hotar, leacul însă nu are hotar. Păcatul tău, oricum ar fi, este păcat făcut de om; dar iubirea de oameni a lui Dumnezeu este negrăită. Ai curaj! Pocăința biruie păcatul! Închipeie-ți o scînteie ce cade în ocean! Poate rămîne ea aprinsă? Poate să se vadă? Nu! Ei bine, ce e scînteia față de ocean, aceea e păcatul față de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Dar, mai bine spus, nici atîta. Oceanul, oricît de mare ar fi, tot are margini. Bunătatea lui Dumnezeu însă e fără de margini. Nu vă spun acestea ca să vă fac trîndavi, ci ca să vă fac și mai sîrguitori.

[...] Știindu-le dar pe toate acestea, gîndindu-ne la ziua cea înfricoșătoare a Judecății, la focul iadului și la muncile cele înfricoșătoare de acolo, să ne întoarcem de pe calea noastră cea rătăcită. Va veni vremea cînd teatrul lumii acesteia se va risipi. Atunci nu mai putem lupta; după trecerea acestei vieți, nu mai putem neguțători; după ce s-a închis stadionul, nu mai putem fi încununăți. Timpul de acum e timp de pocăință; acela, de judecată! Timpul de acum e timpul luptelor; acela, al cununilor! Timpul de acum e timp de osteneală; acela, de odihnă! Timpul de acum e timp de muncă; acela, de răsplată! Deșteptați-vă, vă rog, deșteptați-vă, și să ascultăm cu rîvnă cele spuse! Am trăit cu trupul, să trăim și cu duhul! Am trăit în plăceri, să trăim și în fapte bune! Am trăit în trîndăvie, să trăim și în pocăință! **Pentru ce te trufești, tină și cenușă?** (Isus Sirah 10, 9). Pentru ce te mîndrești, omule? Pentru ce te fălești? Ce nădăjduiești de la slava lumii și de la bogăție? Să ne ducem la morminte, vă rog, și să vedem tainele de acolo. Să vedem pe om împuțit, oasele roase, trupurile putrezite. Dacă ești înțelept, privește! Dacă ești priceput, spune-mi: Cine e împăratul, cine e ostașul? Cine e stăpînul, cine e robul? Cine e înțeleptul, cine e neînțeleptul? Unde-i frumusețea tinereții? Unde-i fața cea frumoasă? Unde-s ochii cei strălucitori? Unde-i nasul cel bine întocmit? Unde-s buzele cele arzătoare? Unde-i frumusețea obrazilor? Unde-i fruntea cea luminoasă? Nu-s toate praf? Nu-s toate cenușă? Nu-s toate pulbere? Nu-s toate putreziciune?

Gîndindu-ne la acestea, fraților, și aducîndu-ne aminte de ziua noastră cea din urmă, să ne întoarcem, cît mai avem timp, de pe calea noastră cea rătăcită. Am fost cumpărați cu Sînge scump (1 Petru 1, 18-19). Pentru aceasta **Dumnezeu pe pămînt S-a arătat** (Baruh 3, 38). Pentru tine, omule, Dumnezeu pe pămînt S-a arătat și nu avea unde să-și plece capul (Luca 9, 58). Vai, ce minune! Judecătorul vine să fie judecat pentru cei vinovați! Viața gustă moarte! Ziditorul este palmuit de făptura Lui! Cel ce nu poate fi privit de Serafimi este scuipat de rob, gustă oțet și fiere, este împuns cu sulița, este pus în mormînt! Și tu, spune-mi, te trîndăvești, dormi, dai din umeri cu dispreț, omule? Nu știi că, de ți-ai vărsa sîngele tău pentru El, nici așa n-ai făcut ce erai dator să faci, căci altul e sîngele

Stăpînului și altul sîngele robului?! Pocăiește-te și întoarce-te înainte de ieșirea sufletului, ca nu cumva să vină moartea și tot leacul pocăinței să fie fără de folos! Că aici, pe pămînt, are putere pocăința, și numai aici. În iad n-are nici o putere. Să căutăm pe Domnul cît avem timp! Să facem binele, ca să scăpăm de iadul cel fără de sfîrșit ce va să fie și să ne învrednicim de Împărăția Cerurilor, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava și puterea în vecii vecilor! Amin!

Bibliografie: din *Omiliile despre pocăință ale Sfîntului Ioan Gură de Aur*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

ALT CUVÎNT AL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POCĂINȚĂ

Vrei să afli și din altă parte că aducerea-aminte de păcate este o ispravă mare? Ascultă pe Iov, care pe lângă celelalte fapte bune a fost slăvit și pentru mărturisire, căci zice : **Și de am păcătuit fără de voie și am ascuns păcatul meu. Căci nu m-am rușinat de mulțimea a gloatei să mărturisesc înaintea lor** (Iov 31, 33-34). Ca și cum ar zice: Niciodată nu m-am rușinat de mulțimea celor asemenea cu mine. Căci ce folos este a nu ști oamenii, când știe Dumnezeu? Și ce vătămare mi se pricinuieste când aceștia îmi știu greșalele, când Dumnezeu voiește să mă slobozească de osîndă? Și cu toate că toți mă vor osîndi, dar dacă Judecătorul va strica hotărîrea lor, nici o grijă nu port de hotărîrea lor; sau cu toate că toți mă vor lăuda și mă vor slăvi, dar Acela mă va osîndi, nici un folos nu-mi va fi din judecata aceluia. Căci întru toate trebuie a privi la Acela, și să facem cu păcatele cum facem cu banii. Fiindcă noi îndată ce ne-am sculat din pat, mai înainte de a merge la tîrg sau de a ne apuca, de vreo treabă, din cele ale noastre sau din cele de obște, chemăm pe slugă și-i cerem socoteala pentru cele cheltuite, ca să vedem ce a cheltuit rău, ce bine și ce a mai rămas. Iar de vom vedea că ceea ce a rămas este puțin, îndată căutăm surse de venituri, ca să nu rămînem săraci și să pierim de foame. Așa să facem și la faptele noastre. Chemînd aducerea aminte a noastră să facem socoteala cuvintelor, cugetelor și faptelor; să cercetăm ce s-a cheltuit cu cuviință și ce spre vătămarea noastră, care cuvînt s-a cheltuit rău la ocări, la vorbe de rușine și la sudalme; care cuget a pornit ochiul să privească cu desfrînare, care gînd s-a făcut lucru spre vătămarea noastră, prin mîini, prin limbă, sau prin ochi. Și să ne silim a ne depărta de cheltuiala cea necuviincioasă și în locul celor ce odată s-au cheltuit rău să investim cele spre bine; în locul cuvintelor grăite în zadar, rugăciuni; în locul privirilor desfrîinate, posturi și milostenii. Și de vom cheltui fără cuviință tot, nelăsîndu-ne nimic bun ca să punem în vistieria noastră, vom ajunge la sărăcia cea mai de pe urmă, greșind fără de luare aminte, și ne vom trimite înșine în osînda focului cea fără de sfîrșit.

Socoteala banilor obișnuim s-o facem dimineața, iar socoteala faptelor seara după cină, șezînd pe pat, cînd nimeni nu ne supără, cînd nimeni nu ne tulbură; atunci să ne facem socoteala pentru toate ce le-am lucrat ziua. Și de vom vedea că am greșit ceva, să ne pedepsim pe noi înșine, muștrîndu-ne cugetul și îmboldindu-ne gîndul așa de tare, încît, să nu mai îndrăznească să ne mai ducă la acea prăpastie a păcatului după ce ne vom scula, aducîndu-și aminte de rana cea de seară. Și cum că această vreme este cea mai îndemînatecă pentru acest fel de judecată ascultă pe Proorocul zicînd: **De cele ce ziceți întru inimile voastre, întru așternuturile voastre vă căiți** (Psalmi 4, 4).

Ziua facem multe lucruri pe care nu le voim. Prietenii ne întărită, slugile ne tulbură, femeia ne mîhnește, copiii ne scîrbesc și mulțime de treburi ale vieții de obște ne stau asupra și nu putem pricepe atunci că acestea sînt păcate. Dar după ce ne izbăvim de toate acestea, seara cînd sîntem singuri și avem multă liniște, să facem în pat judecata aceasta, ca să avem pe Dumnezeu milostiv, prin ea. Iar dacă păcătuiam în toate zilele și rănim sufletul nostru, dar nu simțim niciodată, precum defăima unii rănile cele multe, dar care apoi aduc asupra lor friguri și moarte nesuferită, tragem asupra noastră osînda cea, nesfîrșită, din pricina acestei nesimțiri.

Știu că cele ce vi le-am spus vă vin greu, dar aduc mult folos. Avem Stăpîn blînd și-și arată îndată toată iubirea Sa de oameni, numai voiește să aibă o părere de rău de la noi. Și dacă nu ne-am face mai răi nepedepsindu-ne după ce am păcătuit, n-ar mai fi adus osînda, dar El știe bine că nu mai puțin decît păcatele ne vatămă a rămînea nepedepsiți cînd păcătuiam. De aceea, aduce pedeapsa, nu pedepsindu-ne pentru cele ce au trecut, ci îndreptînd cele ce vor fi. [...]

Deci știind toate acestea, că Dumnezeu face totul ca să ne izbăvească de pedeapsă și osîndă, ne mărturisim, pocăindu-ne, plîngînd, rugîndu-ne, lăsînd mînia față de cei de aproape, ușurînd sărăcia vecinilor, petrecînd în rugăciuni cu trezvie, arătînd smerită cugetare, aducîndu-ne aminte neîncetat de păcate. Căci nu este de ajuns a zice „sînt păcătos”, ci trebuie a-ți aduce aminte de fiecare păcat în parte. Și precum focul căzînd în mărăcini îi prăpădește cu lesnire, așa și gîndul care învîrtește neîncetat greșalele, cu lesnire le afundă și le pierde. [...]

Pentru ce ți-i rușine să-ți spui păcatul? Cînd ai făcut desfrînare nu ți-a fost rușine. Cînd iei doctoria te rușinezi? Cînd te scapi de păcat, te rușinezi? Se cuvenea să te rușinezi atunci cînd păcătuiai! Atunci trebuia să-ți fie rușine! Cînd ai ajuns păcătos, nu te-ai rușinat și te rușinezi acum cînd ai să ajungi drept? **Spune tu mai întîi**

fărădelegile tale, ca să te îndreptezi (Isaia 43, 26). Cît este de mare iubirea de oameni a Stăpînului! N-a spus: „Ca să nu fii pedepsit!”, ci „ca să te îndreptezi!”

- Nu îi este de ajuns, Doamne, păcătosului că nu-l pedepsești? Pentru ce îl mai faci încă și drept? Nu! Îți răspunde Dumnezeu. Uită-te cu luare aminte la cuvintele: „îl fac drept.” Dar cu cine a făcut Stăpînul asta? Cu tâlharul! Cînd tâlharul a spus celuilalt tâlhar numai acele cuvinte: **Nici tu nu te temi de Dumnezeu? Noi pe bună dreptate, că am primit cele convenite pentru faptele noastre** (Luca 23, 20-41), atunci Mîntuitorul i-a spus: **Astăzi vei fi cu Mine în Rai!** (Luca 23, 43). Nu i-a spus: „Te scap de osîndă și de pedeapsă”, ci l-a făcut drept și l-a băgat în Rai.

Ai văzut că a ajuns drept în urma mărturisirii? Mult iubitor de oameni este Dumnezeu! Nu și-a cruțat pe Fiul Său, ca să cruțe pe rob! A dat pe cel Unul Născut, ca să răscumpere pe niște robi nerecunoscători! A dat sîngele cel scump al Fiului Lui! O, iubire de oameni a Stăpînului! (Ioan 3, 16; Romani 8, 32). Să nu-mi spui iarăși: Am făcut multe păcate! Cum voi putea să mă mai mîntui? Tu nu poți, Stăpînul tău poate! Și atît, încît să-ți ștergă păcatele! Uită-te cu luare aminte la ce spun! Așa îți șterge Stăpînul păcatele, că nu mai rămîne nici urmă de păcat! Cu trupurile rănite nu-i cu puțință asta; ci oricît de mult s-ar strădui doctorul, oricîte doctorii ar pune pe rană, rana nu dispăre desăvîrșit. Te lovești la față; rana s-a tămăduit, dar rămîne urma, mărturia rănii și ea strică frumusețea chipului și se străduiește mult doctorul să ștergă urma, dar nu poate; i se împotrivesc și slăbiciunea firii omenești și neputința artei medicale și neputința doctorilor. Dar Dumnezeu, cînd șterge păcatele, nu lasă nici urmă, nici în îngăduie să rămînă semn, ci odată cu sănătatea dăruiește și frumusețea, odată cu izbăvirea de pedeapsă dă și dreptate și face pe cel ce păcătuise asemenea cu unul care n-a păcătuit. Dumnezeu pierde păcatul și-l face să nu mai fie, nici să mai revină, atît de desăvîrșit îl pierde! Nu tu urmă, nu tu semn, nu tu mărturie, nu tu dovadă!

Poate că cineva m-ar întreba: De unde se vede asta? Se cuvine, deci, să aduc dovezi de cele ce spun, ca să nu fie spusele mele numai o simplă afirmare. Și am să vin cu dovezi din Scripturi, ca să capete temei ce v-am grăit. Am să vă aduc oameni răniți, un popor întreg, oameni plini de bube, de puroi, de viermi, toți numai o rană, toți numai bube, care au putut să se vindece așa de bine, că n-a mai rămas pe ei urmă, că n-a mai rămas semn, că n-a mai rămas mărturie. N-au avut o rană, nu două, nu trei, nu patru, ci din cap pînă în picioare erau numai o rană. Fiți cu luare aminte la ce am să vă spun! Cuvîntul ce vi-l spun e mîntuitor și ne privește pe toți. Eu prepar doctorii mai bune ca doctorii, doctorii pe care nici împărații nu le pot prepara. Ce poate face un împărat? Poate scoate din închisoare, dar din iad nu poate libera; poate să dea bani, dar sufletul nu-l poate mîntui. Eu am să vă dau pe mîna pocăinței, ca să-i cunoașteți puterea, să-i cunoașteți tăria, să cunoașteți că păcatul nu o biruie, că nu-i fărădelege în stare să-i biruie puterea. Deocamdată am să vă aduc mărturie nu un om, nu doi, nu trei, ci multe mii de oameni, plini de bube, răniți, plini de nenumărate păcate, care, prin pocăință, au putut să se mîntuie, că nu le-a mai rămas nici urmă, nici semn de la buboaiile de mai înainte. Fiți, însă, cu mare luare aminte la ce vă spun; și nu fiți numai cu luare aminte, ci căutați să și țineți minte cele ce-am să spun, ca să-i învățați și pe cei care lipsesc și așa să-i faceți mai sîrguincioși pe cei care au fost lipsiți de folosul celor ce s-au spus.[...]

Ascultă, cerule, și ia în urechi, pămîntule, că Domnul a grăit! (Isaia 1, 2). Spune-mi, ce-a grăit? **Fii am născut și i-am crescut, iar ei s-au lepădat de Mine. Boul a cunoscut pe stăpînul său** (cel mai necuvîntător dintre necuvîntătoare) **și asinul ieslea domnului lui** (cel mai încăpățînat dintre animalele încăpățînate), **dar Israil nu M-a cunoscut și poporul Meu nu M-a înțeles. Vai, neam păcătos!** (Isaia 1, 2-4). Nu mai este oare nădejde de mîntuire? Pentru ce spui: Vai? Pentru că nu găsesc leac. Pentru ce spui: Vai? Pentru că am pus leacuri, dar nu s-a dezumflat buboiul. De asta Mi-am întors fața de la ei. Ce pot să mai fac? Nu Mă mai ostenesc să-i vindec! Vai! Dumnezeu imită pe o femeie, care plînge. Și bine face! Fiți, vă rog, cu luare aminte! Pentru ce „vai”? Pentru că așa se spune la bolile trupesti. Cînd doctorul vede că bolnavul nu mai are nădejde de vindecare, plînge; plîng cu suspine și prietenii și rudele. Dar acolo în zadar și fără folos! Cînd bolnavul e pe moarte, de-ar plînge toată lumea, nu poate să-l mai scoale. Așa că plînsul este plîns de jale, nu de îndreptare. Cu bolile sufletești, însă, nu-i așa; ci, dacă plîngi, de multe ori scoli pe un om al cărui suflet este mort. Pentru ce? Pentru că trupul, odată mort, nu mai poate fi ridicat cu putere omenească; pe cînd un om, cu sufletul mort, poate fi ridicat prin îndreptare. Vezi un desfrînat? Plînge-l! Și de multe ori îl ridici din păcat. De asta și Pavel nu scria numai, nici nu îndemna numai, ci și plîngea cu lacrimi, sfătuiind pe fiecare. Fie! Sfătuiiești, Pavele, dar pentru ce și plîngi? Pentru că dacă nu reușește sfatul, să ajute lacrimile.[...]

Ai văzut buboi? Ai văzut boală de nevindecat, nu la un om, nu la doi; nu la zeci, ci la mii? Ce s-a întîmplat apoi? Dumnezeu le spune: **Spălați-vă, curățiți-vă!** (Isaia 1, 16). Este, oare vreun păcat, care să aducă deznădejde?

Nu! Înșuși Dumnezeu le spune: Nu vă ascult pe voi și totuși, Doamne ce le spui: Spălați-vă! Cu ce scop le spui aceste cuvinte? Sînt de folos și unele și altele. Cele dintîi: Nu vă ascult pe voi, ca să înfricoșez; acestea: Spălați-vă, ca să atrag. Dar dacă nu-i ascuți, nu au nădejde de mîntuire; iar dacă nu au nădejde de mîntuire, pentru ce le spui: Spălați-vă!

Dumnezeu le spune asta, pentru că este Tată iubitor, singurul bun și-i este milă de ei mai mult decît îi este milă unui tată de copiii lui. Și ca să afli că e Tată, le-a spus: **Ce voi face, Iudo?** (Osea 11, 9). Cum, Doamne, nu știi ce vei face? Știu, dar nu voiesc. Păcatele lor îmi cer să-i pedepsesc, dar marea Mea iubire de oameni Mă oprește. Ce-ți voi face? Te voi cruța? Dar ai ajuns mai trîndav! Să te pedepsesc? Dar Mă oprește iubirea Mea de oameni! Ce-ți voi face? Să te pun ca pe Sodoma și să te distrug ca pe Gomora? Dar s-a întors inima mea. Cel nepătimitor grăiește ca om pătimitor. Dar, mai bine spus, ca o mamă cu copilul ei. S-a întors inima Mea, ca inima unei mame. Dar nu s-a mulțumit cu cel dintîi cuvînt, ci a adăugat: M-am tulburat întru părerea Mea de rău. Cum? Se tulbură Dumnezeu? Doamne ferește! Dumnezeu nu se tulbură. Dar, după cum am spus, Dumnezeu se folosește de cuvintele de care ne folosim noi. **S-a tulburat inima Mea. Spălați-vă, curățiți-vă!**

Ce vă făgăduisem? Că Dumnezeu ia păcătoșii, care se pocăiesc, plini de mii și mii de păcate, plini de buboaie și-i vindecă atît de desăvîrșit, că nu le mai rămîne nici urmă de păcate, că nu le mai rămîne semn, nu le mai rămîne mărturie. **Spălați-vă, curățiți-vă, scoateți vicleniile din sufletele voastre! Învățați-vă să faceți bine!** (Isaia 1, 16-17). Ce bine poruncești să facă? **Ajutați pe orfan, faceți dreptate văduvei** (Isaia 1, 17). Nu sînt grele poruncile; ci acelea pe care ni le impune și firea. **Veniți să stăm de vorbă, zice Dumnezeu** (Isaia 1, 18). Faceți voi puțin, și Eu adaug restul. Dați-Mi voi puțin și Eu dăruiesc totul. Veniți! Unde să venim? La Mine, la Cel pe Care L-ați supărat, pe Care L-ați mîniat, la Mine cel ce am spus: Nu vă ascult pe voi, ca înfricoșați de amenințarea Mea, să-Mi potoliți mînia. Veniți la cel ce nu vă ascultă, ca să vă ascult. Și ce faci, Doamne? Nu las semn, nu las mărturie, nu las urmă. Veniți să stăm de vorbă, zice Domnul. Dacă vor fi păcatele voastre stacojii, ca zăpada le voi albi. Nu mai rămîne urmă, nu mai rămîne semn? De vor fi păcatele ca roșeala, ca lîna le voi albi. Nu-i mai rămîne negreală? Nu mai rămîne pată? Cum se face, asta? Au fost oare altele făgăduințele? Nu! Gura Domnului a grăit acestea! Ai văzut nu numai măreția făgăduințelor, ci și vrednicia Dăruitorului. Că lui Dumnezeu toate îi sînt cu putință. Cel ce face din murdar curat.

Ascultîndu-L, dar, pe El și cunoscînd leacul pocăinței, Lui să-I înălțăm slavă, că a Lui este mărirea și puterea în veci. Amin!

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Dascădul pocăinței. Omilii și cuvîntări*, Editura Sfîntei Episcopii a Rîmnicului, Rîmnicu Vîlcea, 1996.

CUVINTE ALE SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÎTUL - DESPRE PREGĂTIREA PENTRU SPOVEDANIE ȘI SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE

[...] Mulțumirea de sine și îndreptățirea de sine sînt înșelarea cea mai pierzătoare în care vrăjmașul reușește să îi țină pe mulți oameni, și încă nu din cei mai răi. Această înșelare taie picioarele și oprește din mers. Cel ce se simte drept ce nevoie are să se neliniștească și să caute mult milă? Scopul a fost atins - omul e drept; la ce să se mai ostenească? Rămîne doar să se uite în jur, să se îngîmfe, iar pe ceilalți să îi defaime. De fapt, asta înseamnă a strica prin gînd ceea ce ai dobîndit prin osteneală și a te pierde pe tine însuși. Iată de ce în învățăturile Sfinților Părinți sînt repetate fără încetare lecții de smerenie și defăimare de sine și sînt înfățișate cu deosebită stăruință muștrări ale părerii de sine și înălțării de sine. [...]

Avem obiceiul să spunem: „sînt păcătos”, „sînt păcătoasă” - ce cuvinte plăcute lui Dumnezeu! Dar să ne îngrijim ca ele să nu fie doar rostite de limbă, ci și simțite de către inimă. Să ne convingem pe noi înșine că simțămîntul dreptății proprii este o abatere pe calea pierzării și apoi, îndată ce se arată cîtuși de puțin, să îl gonim ca pe un vrăjmaș cît se poate de primejdios, ce se strecoară ca să ne răpească bunul cel mai scump - îndreptățirea înaintea lui Dumnezeu. Pentru a nu arăta slăbiciune în nici o privință față de această ispită, să facem așa fel ca oricărei fapte și întreprinderi a noastre să-i meargă înainte simțămîntul păcătoșeniei noastre, și acesta să fie în fruntea tuturor. Dai milostenie? Dă cu gîndul: „nu sînt vrednic să primesc pentru ea mila lui Dumnezeu.” Postești sau iei asupra ta vreo altă asprime trupească? Să ai gîndul: „Alții își măresc prin nevoița asta suma faptelor bune, iar pentru mine e canon - trebuie să mă ostenesc pentru păcatele mele.” Mergi la biserică ori săvîrșești acasă rugăciune? Să-ți spui: „Să mă ostenesc, poate că Domnul se va milostivi și-mi va ierta păcatele.” Și mai ales în lucrarea rugăciunii, cînd vă îndreptați cu mintea și cu inima spre Dumnezeu, să nu vă vedeți altfel decît ca pe oamenii cei mai neîndreptați și care au nevoie mai mult ca toți de milostivirea lui Dumnezeu, asemenea Sfîntului Pimen, care spunea: „eu mă văd ca pe un om cufundat în noroi pînă la grumaz și numai gură am ca să strig: Dumnezeule, miluiește-mă!” Astfel orînduindu-ne launtric, prin harul lui Dumnezeu vom scăpa de înșelarea părerii de sine și vom îndeprta piedica cea mai însemnată din calea deschiderii ușii frîngerii inimii - ușă prin care ieșind, în cele din urmă vom da și de ușa milostivirii lui Dumnezeu.[...]

A venit gîndul la mîntuire; ai simțit primejdia rămînerii în păcat, te-ai hotărît să te îndrepti: ia seama să nu pierzi aceste mișcări ale sufletului tău, lăsîndu-le să treacă fără a le fi băgat în seamă! Acesta e un dar al harului: nu îl disprețui și nu-l respinge. Ceea ce ți se insuflă să faci nu amîna pe mîine. Chiar astăzi intră înăuntrul tău și începe să socotești și să chibzuiești tot ce se cuvine, potrivit insuflării primite, să faci cu tine și pentru tine. După aceea, începe să umbli după rînduiala în care se sălășluiește și se aprinde harul biruitor: păzește postul, mergi la biserică, fă milostenie, încetează pentru o vreme treburile și grijile lumești, însingurează-te, citește dacă poți, cugetă la cele Dumnezeiești și, lucrul cel mai însemnat, roagă-te, roagă-te cu mintea și cu inima ta și cazi la Domnul, cerîndu-I cu durere să-ți dăruiască ajutor ca să te birui pe tine însuși. Dacă vei face acest lucru cu toată sinceritatea, în cele din urmă va căuta Domnul spre cererea ta, te va umbri cu harul Său, va despieri inima ta și îți va da putere ca să frîngi încăpățînarea voii tale. Sînt multe legături care nu îngăduie sufletului să se ridice și să meargă la Domnul.[...]

Prima capcană a vrăjmașului e tulburarea gîndurilor. De obicei, el începe prin a semăna doar un gînd, totuși în așa fel ca acesta să atingă inima și să se însămînteze în ea. Îndată ce va reuși asta, îndată va aduna în jurul acestui gînd care nu pare însemnat, iar uneori nici rău, un nor întreg de gînduri ce vin să se adauge, și încețoșează în acest chip atmosfera pînă atunci curată și luminoasă a sufletului. Prin aceasta, vrăjmașul își pregătește loc și întindere pentru lucrarea sa și în scurtă vreme începe să lucreze în această ceață, răcind sufletul prin - atacuri păcătoase, care lasă în suflet rană după rană. Aceste răni micuțe acoperă apoi sufletul din toate părțile pentru a se contopi, în cele din urmă, într-o singură rană dureroasă a așezării (dispoziției) sufletești pătimașe. Se întîmplă același lucru cu ceea ce pățește cineva care este împuns pe întuneric cu un ac ascuțit: capătă o rană, două, trei și așa mai departe pe tot trupul. Fiecare împunsătură pricinuieste suferință și lasă în urma sa o rană în care se fac puroi și coji - și așa, coajă după coajă, trupul devine tot o rană.

Așadar, luați aminte: în starea cea bună a sufletului gândurile nu se tulbură și vrăjmașul nu are cum să lucreze, fiindcă el își începe toată lucrarea sa prin tulburarea gândurilor omului: iar el le tulbură prin mijlocirea unuia singur, pe care îl alege ca pretext, potrivit caracterului și îndeletnicirilor omului. Îndată ce reușește să sădească în inimă acest gând, se pornește viforul gândurilor; pacea și liniștea lăuntrică pier. Ei, și atunci vrăjmașul se strecoară în inimă și începe să stîrnească în ea, puțin câte puțin, mișcări pătimase. Acesta este deja pasul al doilea! Și acum, ia aminte! Dacă vezi că se întîmplă în tine acest lucru, oprește-te, să nu mergi mai departe, deja e foarte rău. Tulburarea gândurilor poate că nu vei izbuti s-o bagi de seamă, fiindcă fără să vrem sîntem prinși cu multe îndeletniciri; mișcarea patimii, însă, cum să n-o bagi de seamă? Mai ales atunci cînd hotărîrea de a nu te supune ei e încă neatinsă. Dacă și asta este prea anevoie pentru tine, îți voi arăta un semn și mai palpabil. Bagă de seamă: îndată ce, ca urmare a momirii tale de către un singur gând și a tulburării, apoi, de către multe, se va petrece o răcire a inimii, să știi că în inimă s-au făcut deja răni și bube, chiar dacă ele nu se bagă deloc de seamă. Răcirea inimii față de slujirea lui Dumnezeu este o jumătate bună din drumul spre cădere - iar unii spun că e cădere sigură.

După aceasta, vedeți și singuri ce trebuie să facem, în ceea ce ne privește: nu îngădui să intre în inimă gândul dintîi, cel care te momește și nu te împreună cu el. Dacă vei respinge primul gând, vei strica toate cursele vrăjmașului și-i vei tăia orice putință de a lucra asupra ta și a te ispiti. De aici, iată ce lege a mîntuirii reiese: a venit gândul ispititor? Alungă-l. A venit iar? Alungă-l iar. A venit un al doilea și un al treilea? Și pe acestea alungă-le. Așadar, să gonești orice gând ispititor și să-l respingi cu mînie și cu supărare față de el și vei fi cu desăvîrșire liber de căderi. Vrăjmașul te va tot ispiti, se va încrîncena asupra ta; dar dacă nu vei înceta să lucrezi în acest fel, nu va putea să-ți facă nimic. Dimpotrivă, dacă te vei supune primei momeli a lui, el poate deja să îți sucească mințile. Strămoașa noastră, dacă l-ar fi alungat de la început pe șarpele-ispititor, n-ar fi căzut. Ea, însă, a intrat în vorbă cu el... a continuat, a continuat... s-a încurcat în cursele vrăjmașului și a căzut. La fel se întîmplă în privința orișicărui căderi! [...]

Deci, amintește-ți de unde ai căzut și pocăiește-te! Cît de nefirească e starea noastră de acum ar trebui să simtă, pare-se, fiecare, necăjindu-se toată viața și încercînd greutăți și lipsuri de tot felul: și totuși, nu se întîmplă așa. Unii se obișnuiesc atît de mult cu starea lor de cădere, încît nici prin gând nu le trece că n-ar fi trebuit să fie așa, chiar încearcă să aducă dovezi cum că nici nu trebuie să fie altfel. Ce jalnic! Jalnici sînt toți cei ce nu-și simt căderea și nu caută scularea. Cu atît mai jalnici sînt creștinii și cei care trăiesc avînd în față creștinismul. În fața noastră este casa mîntuirii, și în ea ne-am împărtășit deja de puterile tămăduitoare ce lucrează în ea; este un lucru jalnic dacă am ieșit din ea, gustînd mîncarea ce ne-a adus pierzarea.

Dar e un lucru și mai jalnic dacă, stînd afară, privim cu nepăsare pierderea și în lenevia noastră nu năzuim să intrăm înăuntru iarăși și să ne desfătăm de bunătățile aflate acolo. Așadar, treziți, fraților, sufletele voastre, dacă au adormit. Treziți-le zicînd: „Scoală-te, suflete adormit și istovit în păcate - scoală-te, și te va sfinți Hristos! Ai fost deja sfințit, și știi ce mare este fericirea celor sfințiți! Uplete-te iar de rîvnă pentru același lucru și scoală-te! Iată, acum este vremea bineprimită, iată, acum este ziua mîntuirii!”

Am căzut prin mîncare, să ne străduim a ne ridica prin post; am căzut prin părerea de sine, să ne sculăm prin defăimarea de sine; am căzut prin nepocăință, să ne sculăm prin lacrimile străpungerii; am căzut prin lenevie și uitare de Dumnezeu, să ne sculăm prin grija de mîntuire și frica de Dumnezeu; am căzut dedîndu-ne plăcerilor, să ne sculăm prin viețuire aspră și îndurare de bună voie a lipsurilor; am căzut prin înstrăinarea de Biserică, să ne sculăm prin mersul în casa lui Dumnezeu; am căzut ascultînd cîntece rușinoase și îngăduindu-ne să dansăm, să ne sculăm prin ascultarea cîntecelor bisericesti și prin metanii dese; am căzut prin multa vorbire, să ne sculăm prin tăcere; am căzut prin împrăștiere, să ne sculăm prin însingurare și păzirea luării aminte; am căzut prin ascultarea de vorbe deșarte și citirea de cărți deșarte, să ne sculăm prin ascultarea Cuvîntului lui Dumnezeu și citirea de cărți mîntuitoare.[...]

Deci îngrijiți-vă din nou să vă cunoașteți păcatele și să vi le recunoașteți. A-ți cunoaște păcatele înseamnă a spune: „Am săvîrșit cutare și cutare păcat”, iar a ți le recunoaște înseamnă a te osîndi pe tine însuși pentru ele, zicînd: „Sînt vinovat”, neîngăduindu-ți nici un fel de îndreptățiri și dezvinovățiri. „Am păcătuit, sînt vinovat”: aceste două spuse trebuie rostite mai înainte de orice și trebuie rostite cu sinceritate.

Uitați-vă în ce și cum ați păcătuit. Nu cred că este greu să faceți asta. Poruncile sînt cunoscute, conștiința aveți: porunca arată ce trebuia să facem, iar conștiința mărturisește dacă am făcut sau nu. Patima pe care se cuvenea

s-o biruim și păcatele cu care îl necăjim cel mai mult pe Domnul nu pot să se ascundă de luarea noastră aminte: ele stau pe primul plan și ne înghesuie conștiința fără a putea fi alungate. Aceasta este, după cuvîntul Domnului, nici măcar andrea, ci bîrnă în ochi. Iată, asupra lor puneți toată asprimea cercetării și osîndirii de sine: fiindcă este viclenie în inima noastră păcătoasă, viclenie potrivit căreia ea este gata să se judece cu asprime în toate privințele, afară de boala sa morală principală, în vreme ce orice altceva afară de păcatele principale sînt moralmente niște nimicuri. Și reiese că dacă nu luăm aminte cu asprime, sîntem în stare numai să strecurăm țințarul și să înghițim cămila în vasul nostru cel lăuntric. Tocmai această nedreptate să o îndrepte fiecare în sine mai înainte de toate, adică să-și cunoască patima principală și păcatele sale principale și să se osîndească pentru ele fără să își îngăduie nici un fel de îndreptățiri. Iar după ce faci asta, nu ai decît să te întorci și spre celelalte păcate, de însemnătatea a doua, care față de cele dintîi pot fi numite mici, săvîrșite rar, fără voie, întîmplătoare. Pentru aceasta, cercetează cele zece porunci și Fericirile, și vezi ce poruncă ai încălcat și ce virtuți sînt neîndestulătoare în inima ta? Într-o oglindă curată, cînd te uiți în ea cu ochii deschiși și neacoperiți, se văd și cele mai mici bubulițe de pe față, la fel se vădesc și toate păcatele noastre în cuvintele, faptele și gîndurile noastre atunci cînd ne punem conștiința să se privească în oglinda poruncilor lui Dumnezeu, care sînt arătate în cuvîntul lui Dumnezeu. Rămîne doar să adăugăm la aceasta osîndirea de sine, recunoașterea vinovăției noastre, și asta va veni atunci cînd vom lepăda orice îndreptățire de sine prin orice pretext, cînd nu ne vom mai dezvinovăți nici prin temperament, nici prin împrejurări, nici prin natura serviciului nostru și a relațiilor cu ceilalți, nici prin distrageri, nici prin neștiință: într-un cuvînt, prin nimic; cînd vom face în așa fel ca îndată ce ne-am băgat de seamă păcatul să spunem cu sinceritate: „Sînt vinovat! Sînt vinovat, nu am nici un răspuns înaintea lui Dumnezeu!”

După ce ne-am recunoscut păcatele, trebuie să plîngem pentru ele, să ne străpungem pentru că le-am făcut. Cel ce a spus cu sinceritate: „Sînt vinovat” nu e departe de a spune: „De ce am făcut toate astea?”, de a-i părea rău pentru păcate, de a se rușina, de a se îndurera înaintea Domnului, de a se înfricoșa de judecata Lui și de necazul care îl așteaptă pe cel ce va rămîne neîndreptățit întru păcatele sale! Totuși, aceasta cere să îți dai osteneală, silință cu tine însuși, fiindcă este o împietrire a inimii potrivit căreia, chiar recunoscîndu-și păcatul și neavînd cu ce să se dezvinovățească pentru el, omul spune: „Și ce dacă?” Iată că trebuie să apucăm de mînerul meditației ciocanul zdrobitoarelor adevăruri Dumnezeiești și să lovim cu el inima împietrită pînă ce se va înmuia, se va frînge și va suspina. Adu-ți aminte de negrăitele mile ale lui Dumnezeu arătate față de tine în zidire, în purtarea de grijă și, mai presus de toate, în răsкупărare, precum și de necunoaștința ta; adu-ți aminte de desăvîrșirea firii tale, pe care tu ai înjosit-o; adu-ți aminte de soarta cea amară pe care o meriți și care, poate, nici nu e departe de tine; adu-ți aminte de tihna dinainte și de împovărarea de acum a duhului; adu-ți aminte de cîte ori ai zis: „N-o să mai fac! N-o să mai fac!”, însă tot ai păcătuit, chiar mai mult și mai cu încăpățînire decît înainte; adu-ți aminte că nimeni nu te-a silit, ci singur, după năravul tău cel rău, ai păcătuit și L-ai jignit în față pe Dumnezeu, care vede toate, și mîna cu care El voia să te oprească i-ai dat-o la o parte. Adu-ți aminte de moarte, de judecată, de iad; adu-ți aminte și toate celelalte prin care ai nădejde să frîngi inima ta încăpățînată. Neliniștește-o în tot chipul, stîrnește-o și pune-o în mișcare. La aceste cugetări adaugă rugăciunea către Domnul, ca El, Stăpîn fiind al tuturor, să-ți dea stăpînire peste inima ta și, intrînd ca focul, să topească încăpățînarea inimii tale și să te izbăvească de nesimțirea cea împietrită, întrebuintează toate mijloacele legiuite ca să ajungi a suspina din inimă, fiindcă aceasta este rădăcina pocăinței. Suspinării îi premerge cunoașterea păcatelor și îi urmează hotărîrea de a nu mai păcătui. Dar ceea ce premerge e nefolositor și ceea ce urmează nu ai de ce s-aștepti dacă nu există această verigă ce le leagă: întristarea din inimă pentru păcate. Doar întristarea care este după Dumnezeu lucrează pocăință fără de căință (hotărîre neclintită de a nu mai păcătui) spre mîntuire (2 Corinteni 7, 10). Ce pocăință este cea din care lipsesc întristarea, îndurerarea și frîngerea inimii?

În urma îndurerării inimii pentru păcate vine și hotărîrea de a le părăsi, de a nu-L mai jigni cu ele pe Domnul, dîndu-ne în același timp pierzării pe noi înșine. Iar după ea urmează mărturisirea cît se poate de sinceră a păcatelor și dezlegarea desăvîrșit lucrătoare de ele. Și astfel se săvîrșește pocăința cu adevărat mîntuitoare. Dăruiește-ne, Doamne, tuturor să ne învrednicim în zilele de față de acest dar al lui Dumnezeu! Altminteri, ce folos dacă vom sta fără simțire, cu plictiseală sau împrăștiere la slujbă, supărîndu-ne că ține așa de mult; dacă vremea cînd nu sînt slujbe o vom petrece în moțaiala și nelucrare, iar apoi vom rosti cu răceală: „Am păcătuit” cînd ne întrebă duhovnicul dacă am făcut cutare și cutare păcat, fără să ne gîndim cîtuși de puțin că scopul nostru de căpetenie trebuie să fie desăvîrșita îndreptare a vieții?! Ce folos? Asta va însemna că împlinim un obicei, nu că ne pregătim de împărtășire în chip mîntuitor. Vegheați, deci, fiindcă umbletul vostru este cu primejdie, mai ales în aceste zile cînd vrăjmașul, neispitindu-ne cu păcate, se străduiește în chip viclean să facă nefolositoare mijloacele dăruite nouă de către harul lui Dumnezeu spre curățirea noastră de păcate, și prin aceasta să-și prelungească stăpînirea asupra noastră.

[...] Pocăința dimpreună cu spovedania sînt inima pregătirii pentru împărtășire. Nevoințele premergătoare, slujesc drept pregătire pentru ele, iar Sfînta Împărtășanie încununează și desăvîrșește totul. Fără adevărată pocăință și mărturisire nevoințele rămîn neroditoare, iar Sfînta Împărtășanie nu va fi spre tămăduirea sufletului și trupului. Să intrăm, deci, în noi înșine și să ne îndeletnicim cu aceasta așa cum trebuie.

Mărturisirea păcatelor nu ridică mari greutatea atunci cînd omul reușește să aibă stăpînire de sine și să ia hotărîrea de a lăsa păcatul; dar omul nu dobîndește stăpînire de sine pînă ce nu se pocăiește; nu se pocăiește atîta vreme cît nu se osîndește și nu se osîndește pînă ce nu-și cunoaște păcatele sale. Deci, totul în pocăință pleacă de la cunoașterea păcatelor proprii.

Așadar, să între fiecare în sine însuși și să se îndeletnicească mai întîi de toate cu cercetarea vieții sale și a tot ce a rămas neîndreptat în ea. Bineînțeles, fiecare este gata să spună despre sine că este păcătos, ceea ce și face, și nu doar că o spune, ci deseori se și simte păcătos; însă această păcătoșenie ni se înfățișează într-un chip foarte tulbure și nedefinit. Nu este de ajuns: mergînd la spovedanie, trebuie să ne lămurim limpede ce anume este în noi necurat și păcătos, și în ce măsură. Trebuie să ne cunoaștem păcatele limpede, pe fiecare în parte, socotite și numărate, ca să zic așa. Pentru aceasta, iată ce să faci: pune de o parte legea lui Dumnezeu, iar de cealaltă viața ta, și uită-te: în care privințe se potrivește și în care nu? Ia fie faptele tale și du-le în fața legii ca să vezi dacă sînt legiuite sau nu, fie legea și uită-te dacă a fost împlinită așa cum trebuie în viața ta sau nu. De pildă, ai fost jignit și te-ai răzbunat: așa poruncește legea creștină? Ai văzut păcătoșenia altora și ai osîndit: așa spun poruncile lui Hristos să faci? Ai făcut un lucru bun și te-ai îngîmfat sau ai trîmbișat înaintea ta: oare este îngăduit unui creștin să facă așa ceva? Legea poruncește să mergi la biserică fără lene și să stai în ea cu evlavie, întru luare-aminte și rugăciune: oare ai împlinit lucrul acesta? Legea poruncește să nu poftesci, să nu te mîinii, să nu pizmuiești, să nu îți însușești bun străin și așa mai departe: oare este purtarea noastră peotriva acestor porunci? În acest fel să treci prin legea toată și prin toată viața ta. Dar, pentru a nu scăpa din vedere nici o parte din această însemnată lucrare care este cercetarea de sine, e bine să păstrăm în ea o anumită rînduială. Fă-ți o idee cît mai limpede despre toate îndatoririle noastre față de Dumnezeu, față de aproapele și față de noi înșine, și apoi verifică-ți toată viața, cît mai exact și mai amănunțit, în toate aceste privințe. Sau ia poruncile Decalogului, una după alta, dimpreună cu toate prescripțiile particulare ce țin de ele, și uită-te: ai împlinit toate cerințele lor? Cine poate să mai citească și predica de pe munte a Mîntuitorului, unde El îl cuiește Legea Veche, umplînd-o de duh creștin, sau să citească ultimele capitole ale Epistolelor apostolice, unde sînt înfățișate faptele la care sînt îndatorați creștinii și hotărîri în privințe de însemnătate obștească: de pildă, capitolul 12 al Epistolei către Romani, sau capitolul 4 al Epistolei către Efeseni, Epistola Apostolului Iacov și prima Epistolă a Sfîntului Ioan Teologul și așa mai departe. Priviți în toate acestea ca într-o oglindă și veți vedea ce pată sau slujire este în voi și unde.

Ca urmare a acestei verificări a vieții noastre, iese la lumină că în rîndul faptelor, cuvintelor, simțămintelor, gîndurilor și dorințelor noastre sînt o mulțime fie de-a dreptul nelegiuite, fie numai pe jumătate legiuite, adică în care intențiile nu au fost tocmai curate, deși pe dinafară ele erau potrivite cu legea; se-adună cu totul o mare mulțime de acest fel, și poate că viața întreagă se arată alcătuită numai din fapte rele, ca dintr-un lanț sau șir necurmat de lucruri urîte și dezagătătoare.

În aceasta, însă, este doar începutul cunoașterii de sine și nu se cade să ne oprim aici. Este nevoie să înaintăm în cunoașterea propriei păcătoșenii, altfel spus să pătrundem mai adînc în inima noastră păcătoasă. Sub fapte și cuvinte, sub gîndurile, dorințele și simțămintele luate în parte stau dispozițiile statornice ale inimii, care sînt izvorul acestora. Suma acestor dispoziții ale inimii alcătuiește personalitatea omului și definește caracterul lui: de aceea, tocmai pe ele trebuie mai ales să le cunoaștem. Aici nu e nevoie de multă osteneală: conștiința noastră sinceră față de noi înșine nu ne va îngădui să ascundem ceea ce stăpînește inima noastră și ce stăpînitori locuiesc în ea. De altfel, avem un semn foarte limpede: faptele rele în care cădem deseori, și cu asemenea putere că nu ne putem stăpîni, arată că avem în inimă aplecarea, patima corespunzătoare, care le și pricinuește mereu. Dacă, de pildă, cineva, arătînd pe altul, într-un caz spune: „Ia uite ce face!”, în altul repetă cu asprime: „Ce lucru urît!”, făcînd o față batjocoritoare și, îndeobște, vorbește mai cu plăcere și mai mult despre partea urîtă a faptelor străine, pentru acela nu este greu de ghicit că suferă de patima potrivnică lui Dumnezeu a osîndirii.

O astfel de verificare ne duce la cunoașterea patimilor care domnesc în noi sau a celei care precumpănește asupra tuturor celorlalte. Știți că rădăcina tuturor relelor este iubirea de sine (egoismul). Din iubirea de sine iau naștere trufia, lăcomia și împătîmirea de plăceri, iar din acestea vin toate celelalte patimi. În oricine păcătuiește se

află toate aceste patimi, dar nu la toți în aceeași măsură: la unul precumpănește trufia, la altul lăcomia, la altul împătımirea de plăceri. Nici trufașul nu e străin de felurile lăcomiei și de plăceri, dar le biruie lesne atunci când satisfacerea lor îl poate înjosi în ochii celorlalți; și lacomul e gata să se desfete dacă asta nu îl costă nimic, și așa mai departe. Așadar, la fiecare domnește doar o patimă, iar celelalte stau în umbra și sub ascultarea acesteia. Noi trebuie să vedem și să definim tocmai această patimă precumpănitoare, ca după aceea să putem și lucra în chip mai hotărât asupra ei. Oarecare dintre Sfinții Părinți spune: „Domnul cere de la tine repunerea în drepturi a întregii înțelepciuni, iar tu faci azile și paraclise: îndreaptă mai înainte lucrul dinții și atunci cel de-al doilea va fi plăcut înaintea Lui!”

Totuși, trebuie să înaintăm și mai mult în ce privește cunoașterea de sine. În cele din urmă, trebuie definit duhul în care se desfășoară îndeobște viața noastră, sau trăsătura caracteristică a ei, și anume: Cui slujim? Domnului sau nouă înșine și păcatului? Ce avem în vedere? Pe noi înșine sau pe Domnul - slava Lui și bună plăcerea Lui? Pentru ce ne luptăm? Pentru numele Domnului sau pentru al nostru? Această trăsătură definește ce sîntem în noi înșine și ce putem, ca atare, aștepta de la noi înșine. Această cunoaștere încununează cunoașterea de sine. Aceasta este concluzia generală a tot ceea ce se spune mai înainte în conștiință, se definește limpede în mintea omului și se mărturisește înaintea Domnului Celui Atoateștiutor.

Astfel, în cele din urmă, se va zugrăvi întregul tablou al păcătoșeniei noastre și toată istoria vieții noastre păcătoase: faptele, simțămintele și dispozițiile și duhul care stăpînește în viața noastră! În urma acestui fapt, se cuvine să ne îndurerăm pentru noi înșine și să ne plîngem păcatele.

După ce ți-ai cunoscut păcătoșenia, nu fi spectator indiferent al ei. Nu trece pe lângă ea cu gîndul la fel de nepăsător cum umblă cineva pe un cîmp străin, părăsit și plin de buruieni. Apropie-ți această cunoaștere de conștiință și începe împreună cu ea să stîrnești în inimă simțămintele mîntuitoare ale pocăinței. Aceste simțăminte ar trebui, în chip firesc, să urmeze în noi de la sine; din păcate însă, nu se întîmplă așa întotdeauna. Păcatul înăsprește inima. Omul care face muncă de jos se înăsprește ca urmare a muncii sale: și inima se înăsprește în omul care se dă pe sine la munca de jos în folosul păcatului și patimilor, care adună roșcove și se hrănește cu ele. Ca atare, ea nu se înmoaie lesne atunci când trebuie s-o aducem la pocăință. Iată încă o osteneală, și o osteneală mai însemnată: fiindcă în lucrarea pocăinței totul depinde de simțămintele inimii!

Purcezînd la această lucrare, mai înainte de toate silește-te să ajungi la demascarea de sine, așa încît în adîncul inimii tale să se rostească: „Sînt vinovat!” Aici se va purta lupta cu îndreptățirea de sine, altfel spus cu dezvinovățirile pentru căderile și păcatele proprii. Pentru a le alunga, îndepărtează de la luarea ta aminte totul, lasă-te singur cu Dumnezeu-Judecătorul și muștră-te fără ascunzișuri: „Ai știut că nu se cade să păcătuiești și ai păcăuit; ai fi putut să te înfrînezi și să fugi de păcat și nu ai întrebuițat spre bine stăpînirea de sine pe care ți-a dat-o Dumnezeu; și conștiința te amenința, dar tu ai înăbușit cu dispreț acest glas al lui Dumnezeu către tine.” După aceea, adu-ți aminte de locurile, timpurile și împrejurările în care ai păcăuit, și din toate acestea scoate mărturiile care pot face inima ta și conștiința ta să se pătrundă de simțămîntul vinovăției: „Sînt vinovat! Nu am nici o îndreptățire!” În acest fel, treci de la un păcat la altul și de la o așezare sufletească necurată la alta, și la suma tuturor adaugă ca pe o semnătură spusa: „Sînt vinovat!”

Săvîrșind cu conștiință bună această lucrare a demascării de sine, vei recunoaște din inimă toate păcatele tale; vei recunoaște că ești vinovat și în cutare privință, și în alta, și în cealaltă, că întru toate ești vinovat; te vei îmbrăca, parcă, în păcatele tale și vei simți că ele zac asupra ta cu toată greutatea lor; îți vei da seama că ești fără de răspuns și vei striga: „Ticălos om sînt eu!” Iar după ce se va petrece asta în inima ta, grăbește-te să stîrnești ori să scoți din inimă, care a fost deja predispusă la asta, simțămintele îndurerate ce alcătuiesc cuprinsul adevăratei pocăințe, și anume: întristarea că L-ai jignit pe Dumnezeu; rușinea că ai ajuns atît de neisprăvit; părerea de rău că puteai să te înfrînezi și nu te-ai înfrînat și supărarea pe voia ta cea păcătoasă, care n-a luat aminte la nici o insuflare a rațiunii și conștiinței. Aceste simțăminte sînt gata să se nască în inimă de la sine după conștientizarea păcatelor și vinovăției proprii; însă și tu să le ajuți să se dezvolte și să le stîrnești din ce în ce mai puternic. Sufletul să ardă în ele ca în foc: cu cît va arde mai mult și cu cît va fi mai puternică arderea, cu atît va fi mai mîntuitoare. Limita pînă la care trebuie dusă această îndurerare pentru păcate este ura față de păcate și dezgustul față de ele. În acest dezgust se află temeiul hotărîrii de a nu mai păcătui și nădejdea îndreptării de sine. Cel ce a dobîndit dezgust față de păcat, acela a ajuns în afara păcatului, altfel spus l-a alungat din sine și are acum deplină libertate de a lucra fără să simtă atracțiile lui. Iată, aceasta este clipa cînd poți să purcezi cu îndrăzneală la făgăduința de a nu mai păcătui, făgăduință ce se rostește în inima ta înaintea feței Domnului. Să cazi atunci înaintea Lui și să îi spui: „Nu o să mai păcătuiesc! Nu o

să mai păcătuiesc niciodată, chiar de ar fi să mor, numai să mă mîntuiești și să mă miluiești!” Această făgăduință din inimă trebuie să încununeze simțămintele de pocăință și să dea mărturie pentru sinceritatea lor. Ea trebuie să fie nu în cuvînt, ci în simțămînt și alcătuieste legămîntul cel lăuntric al inimii cu Dumnezeu, repune în drepturile ei religia inimii.

Pînă aici am vrut să aduc luarea voastră aminte. Începeți prin cunoașterea păcătoșeniei voastre, treceți prin demascarea de sine și simțămintele îndurerate de pocăință și sfîrșiți prin hotărîrea de a nu mai păcătui, întărind-o prin legămîntul dat înaintea feței Domnului de a fi de aici încolo îndreptați și cu viața. Cel care va străbate tot acest șir de lucrări nu va avea nici o greutate în a-și descoperi la spovedanie, cu inimă curată, toată necurăția sa: el va aduce mărturisire deplină, sinceră, fără cruțare de sine, și pentru asta va primi dezlegare atotlucrătoare de la Domnul prin gura părintelui său duhovnicesc, dezlegare care va umple cu adîncă pace și bucurie toată ființa lui. Harul Atotsfîntului Duh, care nu a putut sălășlui în inima iubitoare de păcat, se sălășluiește iarăși în el și omul se arată înnoit, așa cum a ieșit la început din scaldătoarea botezului. [...]

Lucrarea pocăinței este simplă: un suspin și un cuvînt: „Am păcătuit, n-o să mai fac!” însă acest suspin trebuie să străbată cerurile, să devină mijlocitor înaintea tronului Dreptății; și acest cuvînt trebuie să ștergă din cartea vieții toate înscrisurile prin care sînt însemnate acolo păcatele noastre. Dar de unde vor lua ele asemenea putere? Din osîndirea de sine fără cruțare și din frîngerea fierbinte de inimă. Iată, într-acolo și trebuie să fie îndreptată toată strădania noastră de a ne pocăi: înmuiați-vă și frîngeți-vă inima și apoi, în ceasul spovedaniei, nu vă rușinați să destăinuți tot ce vă face de rușine înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

În lucrarea pregătirii pentru spovedanie și împărtășire, cel mai greu ne vine să ne călcăm pe inimă și să ne destăinuim părintelui nostru duhovnicesc; de fapt, însă, acesta ar trebui să fie lucrul cel mai îmbucurător. Oare nu e o bucurie pentru cel acoperit de răni să fie vindecat, pentru cel pătat de toată necurăția să fie spălat, pentru cel legat în lanțuri să fie slobozit? Dar tocmai în aceasta stă puterea dezlegării preotești de la spovedanie: venim acoperiți de răni și plecăm vindecați, venim necurați și plecăm albiți, venim în lanțuri și plecăm liberi. Aceasta e făgăduința lui Dumnezeu: „Spune tu fărădelegile tale mai înainte, ca să fii îndreptățit!” Vei fi îndreptățit fără nici o îndoială; dar mai înainte spune fărădelegile tale fără să tăinuiești nimic. Să știi că numai rana descoperită se vindecă, numai necurăția dată în vileag se spală, numai lanțurile arătate se desfac. Ia seama, dar, să nu pleci netămăduit, nealbit și neslobozit!

Cel ce lucrează aici e Domnul. Părintele duhovnicesc îl reprezintă și spune cuvîntul Lui. Domnul știe păcatul tău și tu nu poți să nu ți-l recunoști în gînd înaintea Domnului; dar Domnul vrea să știe dacă tu ți-ai da păcatul în vileag înaintea feței Lui atunci cînd ți S-ar înfățișa El Însuși, ori te-ai ascunde așa cum au făcut protopărinții. De aceea a și rînduit să îți arate fața Sa în părintele duhovnic care te spovedește, poruncindu-i să spună în numele Său și cuvînt dezlegător care, rostit fiind pe pămînt de o făptură slabă, mai apoi este pecetluit în cer prin puterea lui Dumnezeu.

Și încă o față mai închipuie părintele duhovnicesc: fața întregii omeniri. Cel ce se rușinează să se dea în vileag la spovedanie să alunge această rușine prin gîndul că schimbă rușine cu rușine: o rușine mare cu o rușine mică, o rușine fără bucurie și fără folos cu o rușine mîntuitoare! Înaintea feței întregii omeniri vor fi date cîndva în vileag toate faptele noastre rele, și ne vor acoperi cu o asemenea rușine că mai bucuroși ne-am învoi să cadă munții peste noi decît să fim supuși unei asemenea rușini. Iată, de aceea a și rînduit Domnul să ne rușinăm înaintea unuia singur, a duhovnicului, ca prin aceasta să ne scape de rușinarea înaintea întregii omeniri.

Este o anumită viclenie preapierzătoare în inimile noastre: uneori oamenii își arată cu plăcere toate păcatele afară de cel principal, de cel care rușinează mai mult decît toate fața noastră. Cel mai ades e un păcat trupesc, însă poate fi și oricare altul. Cel în care se află o asemenea neputință e gata a purta orișice nevoie și a săvîrși orișice virtuți, numai să rămînă neatinsă boala pe care a îndrăgit-o. La Domnul, însă, legea e așa: „Nu îmi da milostenie dacă pătîmești de lipsa întregii înțelepciuni; nu îmi da post, dacă ești împovărat cu dragostea de agonisită; nu îmi da osteneala rugăciunii, dacă ești bolnav de slavă deșartă. Descoperă-ți rana, ca să se vindece și să se preschimbe în frumusețe prin virtutea potrivnică ei.” Să se însuflețească, așadar, tot sufletul, să se înfrîngă pe sine mai ales în privința a ceea ce se împotrivesc înfrîngerii.

Acest rod nevrednic al pocăinței este urmarea pregătirii nepotrivite pentru spovedanie. Spovedaniei îi premerge pregătirea prin ostenele postirii, însingurării, privegherii și rugăciunilor. Această parte a viețuirii aspre, care chinuie și frînge trupul, a fost rînduită cu scopul ca sub această nevointă exterioară să se zămislească și să se desăvîrșească întru străpungere mișcările de pocăință ale inimii. Ea e neapărat trebuincioasă ca mijloc, dar fără simțămintele de pocăință nu are scop și își pierde însemnătatea. Despre cel ce se străpunge numai la arătare nu se poate încă spune că are deja putere pentru o spovedanie deplină, fără rușinare; dar cel ce pe lîngă asta se străpunge și lăuntric face spovedanie curată, deplină, fără ascunzături. Cel ce și-a cunoscut păcatul, s-a recunoscut vinovat pentru el, l-a plîns și a ajuns să se dezguste de el, acela a zis deja înaintea lui Dumnezeu în chip lăuntric, prin așezarea inimii lui: „Sînt vinovat! N-o să mai fac!” Unul ca acesta e gata să se mărturisească înaintea întregii lumi, nu numai a părintelui său duhovnicesc. Și iată unde este rădăcina deplinătății pocăinței: în frîngerea inimii pentru păcate însoțită de dezgust față de ele! Inima înfrîntă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Deci, înmoaie-ți inima, topește-o frîngînd-o - și ea va lepăda afară de la sine tot ce e necurat; iar spovedania va arde toată necurăția prin focul rușinării și al dezlegării de către Dumnezeu.

Inima care lăcrimează și se îndurează atrage înțelepciune, ce îl învață pe cel care se pocăiește să lucreze în pocăința sa, atît lăuntric cît și în afară, în așa chip încît să culeagă cu mîinile pline roadele ei, în rîndul cărora intră nu numai miluirea și deplina iertare, ci și deplina schimbare a inimii spre bine, de la care vine îndreptarea vieții. Cel ce și-a străpuns adînc inima se mărturisește deplin și după spovedanie se arată cu totul înnoit. Aduceți-vă aminte de pilda Mariei Egipteanca, a Taisiei, a Evdochiei, a lui Moisi Arapul, a lui David, a tîlharului și a altora. La o asemenea schimbare să rîvnească acum oricine se pregătește pentru spovedanie!

În urma dezlegării de păcate, frîngerea inimii și spovedania dau naștere unirii în pocăință a elementului Dumnezeiesc cu cel omenesc, din care iese o făptură nouă, așa cum a ieșit la început din scaldătoarea botezului. De asta să vă și învrednicească Multmilostivul Dumnezeu pe voi pe toți, ca toți să ieșiți din spitalul pocăinței întru totul tămăduiți și cu desăvîrșire înnoiți în toate simțămintele și aplecările inimii voastre; ca de acum înainte să iubiți ceea ce mai înainte vreme vă lăsa reci și să urîți cele față de care mai înainte erați împătimiți; ca să iubiți în locul mîniei - blîndețea, în locul trufiei - smerenia, în locul beției - trezvia, în locul curviei - întreaga înțelepciune, în locul zavistiei - voirea de bine, în locul urii - dragostea, în locul zgîrceniei - dărnicia, în locul iubirii de plăceri - înfrînarea, în locul leneviei - iubirea de osteneală, în locul împrăștierii - seriozitatea, în locul gîlcevirii - iubirea de pace, în locul judecării și clevetirilor - cinstirea aproapelui, într-un cuvînt în locul oricărui păcat și oricărei patimi, virtutea și buna aplecare potrivnică.

Cineva care s-a pocăit așa cum trebuie, atunci cînd după spovedanie tovarășii de viață păcătoasă pe care-i avusese înainte vreme l-au poftit la plăcerile lor obișnuite, a răspuns: „Eu nu mai sînt același!” Iată cu ce întocmire sufletească se cade să ne arătăm și noi la sfîrșitul pregătirii pentru împărtășire, așa încît atunci cînd se vor răscula patimile cu care ne-am deprins, cerînd să fie satisfăcute, toate oasele noastre să le răspundă: „Noi nu mai sîntem aceiași!” Și așa va fi, dacă ne vom cunoaște păcatele, ne vom mărturisi vinovăția pentru ele și le vom plînge, și vom dobîndi dezgust față de ele și le vom mărturisi fără să tănuim nimic părintelui nostru duhovnicesc, luînd hotărîrea nestrămutată de a nu le mai repeta, fiindcă atunci puterea lui Dumnezeu se va pogori în noi și ne vom arăta zidiți întru Hristos Iisus spre fapte bune, ca întru ele să umblăm, ferindu-ne de tot răul. [...]

Întristarea pentru păcate, supărarea pe ele și dezgustul față de ele ar trebui să fie atît de firești în suflet încît nici să nu am pentru ce pomeni de ele. Păcatul este rana sufletului. Dacă se întîmplă să căpătăm vreo rană în trup, simțim durere și ne grăbim să doftoricim rana; așa ar trebui să fie și cu sufletul în privința păcatului! Și totuși, se întîmplă cu totul altceva: păcatul, rana sufletului, aduce cu sine și o anumită tîmpire, care îl face pe cel care s-a înrobit păcatului să nu își vadă nenorocirea, să nu o simtă și să nu aibă grija de a ieși din ea. Orbirea, nesimțirea și nepăsarea sînt urmarea iubirii de păcat, care apoi îi și ține pe iubitorii de păcat pe tărîmul păcatului, într-o stare fără de ieșire. Pe bună dreptate este asemănat păcătosul cu cineva cufundat într-un somn adînc, la care trebuie să țipi tare: „Scoală-te, adormitul!” ca să se scoale.

Și iată ce aveți acum de făcut cu sufletul vostru: să-l treziți din somnul păcatului; să-l faceți să vadă primejdia păcatului, să simtă această primejdie și să se îngrijească a se izbăvi de ea. Veți întreba: „Și cum să facem asta?” Răspunsul meu este acesta: „Nimeni nu poate face acest lucru pentru voi, afară de voi înșivă.” Trebuie să intrați voi înșivă înăuntrul vostru și, sînd înaintea sufletului adormit de păcat, să îl treziți din acest somn, fiecare așa cum poate și cum se pricepe, în această sfință a sfințelor din voi nu poate pătrunde altcineva și ceea ce trebuie să se

înfăptuiască acolo nu se poate înfăptui prin nici o faptă și nevoie exterioră: totul se săvârșește acolo prin împreună-vorbirea tainică ce are loc între voi și sufletul vostru înaintea numai a feței Domnului, de Care nimic nu e ascuns. Împreună-grăirea cu sine, înduplecarea sufletului este mijlocul de căpetenie pentru a-l trezi din somnul păcatului.

Intrați deci, în voi înșivă și începeți să lucrați cu conștiință bună! Toate, doar, vă sînt cunoscute: vă sînt cunoscute patimile și păcatele voastre. Toate acestea îi sînt cunoscute și Domnului, pe Care nu puteți să nu-L vedeți din inima voastră. N-aveți ce să ascundeți. De oameni, care sînt în afara noastră, putem să ne ascundem: dar de noi înșine și de Domnul unde să ne ascundem? Iată, luați tocmai această limpede vedere de sine înaintea Domnului ca punct de plecare în împreună-vorbirea cu sufletul vostru. Spuneți-i: „Nu te mai ascunde după deget, suflete: și patima asta e urîță, și păcatul ăsta este cumplit, și obiceiul ăsta este prost!” Poruncile limpezi și bine statornicite au fost călcate, și judecata pentru călcarea lor este limpede și bine statornicită. Iată, înaintea conștiinței noastre este și Domnul, Care a dat poruncile și a statornicit judecata! Nu avem încotro să ne mai întoarcem: rămîne fie să pierim împreună cu osîndiții, fie să ne grăbim a ieși din starea aceasta pierzătoare. Luînd aminte cu conștiință bună la această împreună-vorbire înaintea feței Domnului, vă veți pune în starea cea întru mîntuire fără ieșire, cu totul potrivnică stării fără ieșire în care vă ține, spre pierzania voastră, iubirea de păcat. Temerea pentru voi înșivă, pentru soarta voastră veșnică, va fi în mîinile voastre pîrghie, cu care veți răsturna toate cele dinăuntrul vostru și veți pricinui acolo o prefacere mîntuitoare.

Iarăși repet că acest lucru trebuie să-l săvîrșiți chiar voi înăuntrul vostru: nimeni din afară nu-l poate face în locul vostru. Sufletul fiecăruia este acoperit de întuneric în fața altcuiva. El devine limpede doar pentru omul însuși, atunci cînd el intră în sine însuși și începe a ține sfat cu sine despre felul în care trebuie să fie și despre ceea ce trebuie să întreprindă. Deci, intrați acum în voi înșivă și acolo, împreună cu sufletul vostru, în sfatul vostru cel de taină, spuneți: „De ce, suflete, să ne tot tăvălim în păcat? Să ne sculăm și să mergem cu picioare neșovăielnice la Domnul, care e gata să ne primească!” Pentru a lucra în această privință mai cu izbîndă asupra voastră, înconjurați-vă cu gînduri însuflețitoare despre scîrboșenia păcatului, despre cît de mult îl jighește el pe Domnul, Care este atît de milostiv față de noi, despre cît de mult ne înjosește el pe noi, care am fost meniți asemănării cu Dumnezeu, și despre necazul în care el ne aruncă, aici lipsindu-ne de odihnă și dincolo gătindu-ne muncile cele veșnice. Adăugați la aceasta închipuirea că muriți sau ați murit deja și că stați înaintea nefățarnicej judecăți a lui Dumnezeu. Închipuindu-vă toate acestea, purtați o discuție cît se poate de vie cu sufletul vostru: „Ei, ce o să facem acum, suflete, și cum o să hotărîm? Știi că toate acestea adevărate sînt. Întocmai, păcatul e scîrbos înaintea lui Dumnezeu și a tuturor Sfinților, precum și înaintea conștiinței noastre; și chiar această soartă amară așteaptă în veșnicie ca plată pentru el, dacă nu ne vom despărți de el. Și de ce să ne pierdem eu și cu tine pe noi înșine? Dulceața păcatului este mică și trecătoare, iar amărăciunea lui fără de măsură și veșnică: s-o lepădăm! Oare sîntem noi mai răi decît alții, sau altfel decît restul lumii? Sau Domnul tuturor nu e și Domnul nostru? Sau mîntuitoarele Lui așezăminte din Sfînta Biserică sînt închise pentru noi? De ce să ne facem de rîs înaintea tuturor și să pricinuim plăcere vrăjmașilor noștri și ai lui Dumnezeu? Să lepădăm păcatul! Iată, la spovedanie vom primi dezlegare; prin Sfînta Împărtășanie Domnul ne va primi la Sine și apoi vom începe să trăim împreună cu El după poruncile Lui, desfătîndu-ne aici de pace sufletească și pregătindu-ne dincolo fericire veșnică.”

Așa să stați de vorbă cu sufletul vostru și să-l înduplecați: poate își va veni în fire, se va simți și se va însufleți ca să își schimbe, în sfîrșit, viața cea rea și năravul cel neplăcut lui Dumnezeu. Îmbărbătați-vă! Domnul este aproape! El urmărește mișcările lucrării noastre de taină și este gata să ne ajute, îndată ce va vedea că înclinați spre bine, va întări în voi prin harul Său această aplecare. Fără Domnul nimic nu putem face - însă El așteaptă totdeauna propria noastră încordare spre bine și doar atunci cînd o vede este gata îndată să ne ajute. Ca atare, sfătuindu-vă cu sufletul vostru și încordîndu-vă să dați naștere în el unor mișcări bune, întoarceți-vă mereu spre Domnul în rugăciune - toate acestea în camera cea de taină a inimii voastre. Vorbiți cu sufletul și cădeți la Domnul cu strigare îndurerată ca să vă înmoaie sufletul și să lucreze spre schimbarea lui. După aceea, începeți iarăși să vorbiți cu sufletul și iarăși întoarceți-vă către Domnul. Chemați în ajutor pe Stăpîna de Dumnezeu Născătoare, pe Îngerul vostru păzitor, pe Sfîntul al cărui nume îl purtați și pe toți Sfinții. Faceți așa mereu, fie că stați în biserică, fie că vă rugați și meditați acasă, avînd în minte un singur lucru: cum să vă frîngeți, în cele din urmă, sufletul împietrit și să îl îndreptați la bine. Osteniți-vă! Căutați ajutor! Sculați-vă din cursa diavolului și spuneți cu îndrăznire, asemenea fiului risipitor: „Sculîndu-mă, voi merge!”

Și mergeți deja, fără a vă uita înapoi și fără a da ascultare nici unor insuflări pe care le va semăna atunci în voi vicleanul. El va începe să aștze compătimirea de sine ori să vă insuflă fie frica pentru viața voastră, fie temerea că vă veți da peste cap felul de trai, fie că piedicile în calea înstăpînirii noilor rînduiri de viață sînt de netrecut, doar-doar vă va abate de la buna voastră hotărîre. Nu luați aminte și roștiți cu botărîre în sinea voastră: „Toate le voi jertfi Domnului: și starea materială, și toate ostenele, și însași viața. Nu mă voi abate de la hotărîrea mea chiar dacă viața mi-ar fi ca mersul pe ace.” O astfel de hotărîre necruțătoare va risipi îndată tot norul de gînduri tulburătoare și va pune capăt tuturor încercărilor vrăjmașului. El e neputincios să se lupte cu cei care sînt gata să moară pentru a urma Domnului, Care de dragul nostru S-a răstignit. În hotărîrea aceasta se vede umbra morții de cruce, care a stricat stăpînirea lui, și vrăjmașul fuge de ea ca de foc. Aici e moarte pentru moarte: moartea cea pierzătoare întru păcat este înlocuită cu hotărîrea de a fi gata să murim în luptă cu păcatul, întru mîntuire; și iată sămînța vieții celei noi întru Hristos Iisus, Domnul nostru! [...]

Iar dacă cineva întrebă: „De unde să știm dacă ne-am necăjit destul pentru păcatele noastre, sau că frîngerea inimii pentru ele și-a împlinit lucrarea în noi?” acelaia îi vom răspunde: „Hotarul frîngerii inimii pentru păcate este hotărîrea nestrămutată de a nu-L mai jigni cu păcatele noastre pe Dumnezeu.” Această hotărîre este plînsul nemijlocit al frîngerii inimii și arată că frîngerea inimii noastre a fost nefățarnică, deplină și bineplăcută lui Dumnezeu. Și această hotărîre, la rîndu-i, înrăurește frîngerea inimii: alină amărăciunea ei și o împlînzește, în vreme ce buna nădejde a miluirii o însuflețește și o înalță. În pocăință toate sînt legate între ele ca un șir neîntrerupt: ca atare, nu te mulțumi cu simțămintele de întristare, ci, în timp ce te întristezi, silește-te și să părăsești păcatele, făcînd în așa fel încît să nu mai cazi în ele și să nu te mai pui într-asa o poziție necăjită și chinuitoare. Care bolnav după ce a aflat pricina bolii sale, nu se hotărăște îndată să îndepărteze acea pricină? Cine după ce s-a poticnit de o piatră și s-a lovit, nu se jură că n-o să mai meargă pe acea cale? Așadar, cel ce simte durere din pricina păcatelor și recunoaște că acestea l-au distrus, nu va mai sta mult pe gînduri, ci va pune îndată capăt iubirii sale de păcat; și totodată, cînd se va îndurera pentru păcate, își va aduce aminte toate prilejurile cînd a păcătuit, și vîzînd unde a fost greșeala, va lua hotărîrea de a fugi de ele în tot chipul, statornicindu-și și mijloacele pentru asta. De pildă: „Am fost într-o casă și am căzut în cutare păcat: nu voi mai merge acolo; m-am împrietenit cu cutare și cutare, și iată ce m-au învățat: acum o să rup orice legătură cu ei. M-am dedat cutarei distracții și iată ce s-a întîmplat: acum nu o să-mi mai îngădui acel lucru pentru nimic în lume.” Astfel, cercetîndu-și toată viața păcătoasă, cel care cu adevărat se pocăiește și se întristează pentru păcatele sale, ia hotărîrile cele bune: cum, unde, ce să îndrepteze pe toată întinderea vieții sale ca să nu mai cadă în păcate; și îndată face rînduiri potrivite cu hotărîrile acelea, spunîndu-și: „De-ar fi să mor, nicum nu voi mai merge pe căile ce m-au adus în starea asta pierzătoare.” Cel care își simte respirația îngreunată într-o cameră strîmtă fuge repede afară ca să tragă în piept aer curat; cel care nu mai poate suferi o haină strîmtă aruncă de pe sine povara lor și fuge repede din casa necurată și stricătoare a păcatului în tărîmul curat și larg al vieții bineplăcute lui Dumnezeu. [...]

Vrăjmașul atacă fiecare parte a firii noastre, asupra fiecăreia trimite patima și păcatul potrivit ei. Cel ce se apără trebuie să apere împotriva năvălirii, cu o armă, fiecare parte a sa. Iată, uitați-vă care sînt părțile noastre, care sînt atacurile patimilor împotriva lor și care sînt armele împotriva acestor patimi. Să cercetăm pe bucățele alcătuirii firii noastre și să o înarmăm așa cum trebuie. Avem trup. Viața trupului este susținută prin lucrarea armonioasă a felurilor lui părți. Satisfacerea necesităților trupului este o lege a firii; dar se apropie de ele patima, această satisfacere pierde măsura și chipul cuviincios și devine păcat. Trupul nostru trebuie hrănit. Organele legate de hrănire sînt cel gustativ, gîtul și stomacul. Patimile care atacă aceste părți sînt: multa mîncare, mîncarea de bunătați - luxul în mîncare și condimente, îmbuibarea și beția. Armele cu care se taie această patimă sînt înfrînarea și postul. Trupul nostru simte. Simțurilor le slujesc nervii și organele de simț. Patimile care le atacă pe acestea sînt multe. Fiecare simț - ochiul, urechea, gustul - are sminteala sa; iar patima lor comună este patima excitării plăcute a simțurilor, altfel spus a plăcerii simțurilor. Arma cu care trebuie înarmată această parte se numește la Sfinții Părinți paza simțurilor, mai ales a văzului și auzului, de toate impresiile smintitoare, mai ales prin mijlocirea însingurării și ferirea de întîlnirea cu lucrurile, persoanele și locurile smintitoare. Trupul nostru se mișcă. Organele mișcării sînt mîinile și picioarele, cu mușchii și oasele lor. Patimile care atacă această parte sînt, pe de o parte, lenevia și somnolența, pe de alta agitația, patima jocurilor și distracțiilor, dansul, actoria, bătăile și așa mai departe. Armele cu care trebuie apărută această parte a trupului sînt: osteneala, privegherea, metaniile, regularitatea serioasă a mișcărilor. Trupul are limbă - organul cuvîntului. Patimile ce năvălesc asupra ei sînt: vorbirea în deșert, clevetirea, certurile, hulele. Arma cu care trebuie apărută ea este tăcerea înțeleaptă a gurii. Acesta este trupul nostru; acestea sînt patimile lui și acestea sînt armele împotriva lor. Suma acestor nevoințe se cheamă la Sfinții Părinți nevoințe

trupești. Așadar, pe trup trebuie să punem frîul și să îl învățăm cu viața evlavioasă. *Cei ce sînt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și poftele* (Galateni 5, 24).

Să trecem la suflet. Aici, pe primul loc vine închipuirea împreună cu memoria: magazinul sufletesc împreună cu ghidul comorilor lui. Patimile care tulbură această capacitate a sufletului sînt: visarea, împrăștierea sau răpirea minții, fantezia aprinsă de citirea romanelor și de discuțiile deșarte. Arma împotriva lor este luarea-aminte sau trezvia, împreună cu privegherea duhului. După închipuire urmează discernămîntul cu rațiunea, prin care este cunoscut cu gîndul orice lucru. Vrăjmașii care le vatămă sînt: iscodirea deșartă, îndoiala, trufia, încrederea doar în sine, încăpățînarea în păreri, lipsa convingerilor. Armele cu care trebuie ele înarmate sînt: citirea Cuvîntului lui Dumnezeu și a scrierilor părintești, discuția cu oameni încercați în viața duhovnicească, supunerea propriului discernămînt față de glasul Bisericii.

Lîngă discernămînt vine voința, capacitatea făptuitoare de a voi și a întreprinde. Patimile care o chinuie sînt: grija de multe, lăcomia, nesupunerea, obrăznicia. Arma împotriva lor este ascultarea în toate privințele, altfel spus supunerea față de rînduialile legiuite, obștească, bisericească și cea dată de părintele duhovnicesc. În continuare vine gustul, capacitatea de a cunoaște plăceri estetice. Patimile care îl biruiesc sînt: iubirea de modă, scliviseala, patima distracțiilor, a balurilor, a teatrelor. Armele duhovnicești pentru paza lui sînt: cîntarea duhovnicească, icoanele și mai ales mersul la biserică, prin care gustul neperversit capătă satisfacția cea mai deplină. Acesta este sufletul; acestea sînt patimile lui; acestea sunt armele împotriva lor. Toate aceste arme luate împreună alcătuiesc cercul nevoințelor sufletești, prin mijlocirea cărora îl proslăvim pe Dumnezeu și în sufletele noastre (1 Corinteni 6, 20), totodată cîștigăm sufletele noastre (Evrei 10, 39) și le curățim (1 Petru 1, 22).

În fine, mai presus de suflet e duhul, putere îndreptată către Dumnezeu și lucrurile Dumnezeiești. Aici vrăjmașii sînt: necredința, uitarea de Dumnezeu, netemerea de Dumnezeu, înăbușirea conștiinței, ne iubirea față de cele sfinte, deznădejdea. Armele împotriva lor: credința și iubirea devotate lui Dumnezeu, însuflețite de nădejde și lucrînd întru umblarea înaintea Domnului, prin necurmata întoarcere a minții și a inimii către Dumnezeu, sau întru rugăciunea neîncetată. Scurtez cuvîntul, pentru a da libertate luării voastre aminte obosite, pe care am purtat-o pe un tărîm cu care ea nu e obișnuită: mă voi mulțumi să înșir la rînd toate armele luptei noastre duhovnicești. Ele sînt: credința, rugăciunea, mersul la biserică și petrecerea întru toată rînduiala bisericească, ascultarea în toate privințele, citirea Cuvîntului lui Dumnezeu și a Sfinților Părinți, discuțiile cu oameni încercați duhovnicește și cugetarea la cele Dumnezeiești, luarea-aminte trezvitoare la sine, osteneala trupească, privegherea, metaniile, însingurarea, paza simțurilor, tăcerea, înfrînarea, postul. [...]

Așadar, lucrarea de căpetenie în ceea ce ne privește e lupta cu păcatul. Luptă-te, nu te da bătut, și vei învinge, și nu va fi păcat întru tine. Dacă și ceilalți vor face la fel, nici în ei nu va fi păcat, și va fi pretutindeni împărăție luminoasă a sfințeniei și dreptății.

Cel ce se luptă trebuie să aibă arme și să știe cum să le folosească, altfel spus, să știe cum să lupte. V-am înfățișat cu un alt prilej panoplia creștină și v-am lămurit că este neapărată nevoie să vă înarmați cu ea. Aduceți-vă aminte care sînt armele din această panoplie: postul, însingurarea, privegherea, paza simțurilor, metaniile, mersul la biserică, citirea Cuvîntului lui Dumnezeu și a scrierilor părintești, ascultarea în toate privințele, luarea-aminte trezvitoare la sine, rugăciunea, credința. Ați văzut că ele decurg din firea noastră și din felul de a fi al luptei: puteți fi siguri că toate sînt neapărat trebuincioase în lucrarea luptei noastre împotriva păcatului.

Să presupunem, însă, că cineva s-a înarmat cu toate aceste arme; cu asta a făcut tot? Nu. Mai rămîne să și lucreze cu ele, și să lucreze nu la nimereală, ci potrivit cu scopul urmărit. Nu mă voi apuca să descriu în amănunt cum se poartă lupta duhovnicească. Acest subiect este foarte vast. Vă voi arăta doar metodele principale care sînt suficiente pentru a vă asigura succesul în luptă.

Unu. Nici nu vă gîndiți să porniți război împotriva întregii oști a patimilor, ci înarmați-vă de fiecare dată împotriva acelei patimi care vă luptă. Vă luptă trufia? Luptați-vă cu trufia. Vă luptă mînia? Luptați-vă cu mînia. Vă biruie invidia? Luptați-vă cu invidia. Luptați-vă cu vrăjmașul pe care îl aveți în față, asupra acestuia îndreptați-vă toate „forțele armate” și toată luarea-aminte. Vrăjmașul ne întinde cursă, abătîndu-ne forțele în altă parte decît aceea dinspre care vine primejdia.

Doi. Grăbiți-vă să vă deosebiți de vrăjmaș și să deveniți potrivnici lui. În lupta duhovnicească nu e la fel ca în lupta trupească. În cea trupească, vrăjmașul vine în fața ta și îl vezi, iar în lupta duhovnicească atît vrăjmașul, cît și noi sîntem în același suflet și în aceeași inimă; și tot necazul ne vine în cea mai mare parte din faptul că nu știm să-l deosebim pe vrăjmaș de noi înșine și să ne despărțim de el. Noi credem că mișcarea pătimasă care ne tulbură ne reprezintă pe noi, firea noastră, o cerință firească, ce trebuie satisfăcută, în vreme ce ea nu ne reprezintă pe noi, firea noastră, ci pe vrăjmașul nostru, cel venit de aiurea. Această rătăcire este izvorul tuturor căderilor noastre în păcat și al tuturor faptelor noastre greșite. Dacă am reuși să deosebim patima de noi înșine ca pe ceva dușmănos nouă, nu ne-am îndupleca s-o satisfacem, ci am fi însuflețiți de ură și împotrivire față de ea.

Trei. După ce ați deosebit de voi înșivă patima care vă strică liniștea și ați recunoscut-o ca vrăjmaș, începeți să luptați împotriva ei, folosind armă după armă, pînă ce va fugi și se va ascunde de noi sau pînă ce sufletul va dobîndi odihnă. Postiți, rugați-vă, citiți, meditați, vorbiți cu părintele duhovnicesc, mergeți la biserică, faceți metanii acasă: într-un cuvînt, întrebuițați toate mijloacele pe care le găsiți de cuviință pentru a-l învinge pe vrăjmaș. Uneori, patima se ascunde repede, alteori se luptă vreme îndelungată. Treaba noastră este să nu slăbim, ci să răbdăm cu bărbăție în nevoințele luptei, pînă ce nu va rămîne nici urmă de vrăjmaș pe pămîntul sufletului nostru.

Patru. Vrăjmașul a fost izgonit, patima a fost stinsă, sufletul a dobîndit odihnă. Niciodată să nu credeți că ați lovit de moarte acea patimă. Nu. Ea s-a îndepărtat doar pentru o vreme, neavînd putința de a ține piept iureșului forțelor voastre: însă îndată ce se ivește prilejul, ea se ridică degrabă și începe să lupte. Ați învins patima numai cu un prilej: însă ea va afla mii de asemenea prilejuri, și iarăși va începe să lupte și să provoace la luptă. Pe lîngă asta, dacă o patimă este înlăturată, iese în față alta; și arena noastră niciînd nu e pustie. Asta înseamnă că niciodată nu are voie creștinul să lase armele sale, ci să rămîna echipat cu ele ziua și noaptea. El este ostaș căruia niciodată nu-i vine schimbul și care trebuie să fie totdeauna gata de luptă. Aici este răbdarea (Apocalipsa 13, 10). **Intru răbdarea voastră veți dobîndi sufletele voastre** (Luca 21, 19), fiindcă numai **cel ce va răbda pînă în sfîrșit se va mîntui** (Marcu 13, 13).

Iată întreg programul luptei! După ce ai recunoscut ca vrăjmaș al tău patima care te luptă acum, lovește-o cu armele tale, întrebuițîndu-le una după alta, pînă ce o vei goni. Ai gonit-o? Stai și privește, așteptînd năvălirea aceleiași patimi sau a alteia: și atunci cînd năvălește, fă cu ea ceea ce ai făcut și cu prima, și tot așa în fiecare zi, în fiecare ceas și în fiecare minut.

Întrebați: „Dar cînd se sfîrșește asta?” În fapt, fiecare va vedea singur cînd va veni pentru el anume sfîrșitul bătăliei. Nimeni nu poate spune dinainte. Dinainte se poate spune doar atît: cu cît se va lupta cineva mai cu bărbăție, fără a se supune nici unei înrîuriri păcătoase, cu atît mai repede vor începe patimile să slăbească și pe măsură ce această luptă stăruitoare se va prelungi, pacea și liniștea vor începe să se sălășluiască în suflet. Și este nădejde că sufletul va ajunge, în cele din urmă, într-o stare plină de pace, în care, ca în liniștea de la miezul nopții, va împărați o tăcere adîncă, semn că toți vrăjmașii au fost goniți departe sau răpuși. Atunci sufletul va prăznui lăuntric sabat neîncetat, strigînd: **Am trecut prin foc și prin apă, și ne-ai scos pe noi la odihnă** (Psalmi 65, 11) [...]

Astfel, și patimile sînt însetări lăuntrice arzătoare, sînt pofta aprinse ale sufletului iubitor de păcat. Aici, pe pămînt, le satisfaci și ele tac pentru o vreme. După aceea, însă, ele cer iarăși cu putere să fie satisfăcute și nu-ți dau pace pînă nu vor fi săturate iarăși. Iar pe lumea cealaltă nu vei mai avea cu ce să le satisfaci, fiindcă toate obiectele patimilor sînt lucruri pămîntești. Aceste lucruri rămîn aici, iar patimile rămîn în suflet și trec dincolo împreună cu sufletul, și vor înseta după satisfacere; vor înseta și vor chinui sufletul cu această sete, fiindcă el nu va avea cu ce să le satisfacă. Și cu cît va trăi în continuare sufletul, cu atît va fi mai chinuit și mai sfișiat de patimile nesatisfăcute. Acest chin nu va înceta să tot crească și această creștere și întărire nu va avea sfîrșit. Iată și iadul! Pizma e vierme; mînia și iuțimea sînt foc; ura este scrișnire a dinților; pofta e întunericul cel mai dinafară!

Acest iad al patimilor începe încă de aici: fiindcă cine dintre pătimiși cunoaște desfătarea odihnei de patimi? Numai că aici patimile nu arată pe deplin cît sînt de chinuitoare pentru suflet. Aici, trupul și viața în societate abat și moderează loviturile lor. Pe lumea cealaltă această pavază nu va mai fi, și patimile își vor arunca asupra sufletului toată otrava, și ca să vă încredințați mai bine, vă voi spune cuvintele Cuviosului Avvă Dorotei despre aceasta: „Aflîndu-se în acest trup, sufletul primește ușurare de patimile sale și oarecare mîngîiere: omul mănîncă, bea, doarme, stă de vorbă, umblă împreună cu prietenii săi iubiți. Iar după ce iese din trup, sufletul lui rămîne singur cu patimile sale și de aceea este pururea muncit de ele; plin de ele, sufletul este ars de tulburarea lor și este sfișiat de

ele. Precum cel ce pătimește de fierbințeală (febră) este ars de focul lăuntric, așa și sufletul pătimas va fi pururea chinuit, nefericitul, de obiceiul său cel rău, avînd pururea în sine aducerea-aminte amară și lucrarea chinuitoare a patimilor, care îl pîrjolesc fără încetare. Iar de vreme ce așa stau lucrurile, cu adevărat ne așteaptă un sfîrșit cît se poate de crunt dacă nu vom fi cu luare-aminte la noi înșine. De aceea vă și zic totdeauna: străduiți-vă să lucrați în voi înșivă așezările sufletești cele bune, ca să le aflați dincolo; fiindcă ce are omul aici, aceea va și pleca împreună cu el dincolo și aceea va avea pe lumea cealaltă.” Același lucru îl voi adăuga și eu la cuvîntul meu. Să ne îngrijim atîta vreme cît sîntem vii, a ne curați de toată întinăciunea patimilor, și în locul lor să sădim toate virtuțile. Firește, asta cere osteneală, și încă nu puțină: însă cum ar putea fi altfel? Fără osteneală nimic nu se înfăptuiește. [...]

Luați aminte că prin cuvîntul „lume” se are în vedere la modul propriu nu societatea omenească nu lucrurile acestei vieți, ci tot ce este păcătos, pătimas, potrivit lui Dumnezeu. Lumea este acolo unde lucrează pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții, sau acolo unde împărățește un păcat oricare ar fi el. Luete astfel cuvintele: „Mie lumea s-a răstignit, și eu lumii” vor însemna același lucru cu: „Față de mine orice păcat este răstignit și eu m-am răstignit față de orice păcat.” Cum și cînd se întîmplă asta?

În primul rînd, băgați de seamă că în fiecare păcat sînt două laturi: pe una o alcătuiesc faptele păcătoase, iar pe alta - patima păcătoasă. Patima este izvorul și pricina faptelor păcătoase, iar faptele sînt produsul și manifestarea patimii. Astfel, de pildă, mînia sau irascibilitatea este o patimă păcătoasă, care trăiește în inimă - iar faptele prin care ea se manifestă sînt crizele de mînie, certurile, scandalurile, bătăile, uciderile. O singură patimă, dar cîte fapte! Și toate iau naștere din ea. De asemenea, iubirea de plăceri sau senzualitatea este patima păcătoasă a plăcerii simțurilor, iar faptele ei sînt: îmbuibarea, iubirea de mîncare bună, iubirea de multă băutură, iubirea de băuturi bune, frecventarea cîrciumilor, a bordelurilor, a teatrelor, a balurilor (în ziua de astăzi a discotecilor - n. tr.). La fel trebuie să înțelegem lucrurile în privința oricărei patimi. Orice patimă, una fiind în inimă, se manifestă în exterior, prin trup, în multe fapte. După aceasta, nu vă e greu să înțelegeți cum se face că păcatul, altfel spus, lumea se răstignește față de noi și noi față de păcat, altfel spus, față de lume.

Atunci cînd cineva se lasă de faptele păcătoase sau pătimește, păcatul, altfel spus lumea se răstignește față de el; iar atunci cînd cineva stinge și dezrădăcinează în sine însăși patima păcătoasă, și el se răstignește față de păcat, altfel spus, față de lume. Astfel, de pildă, atunci cînd cineva se lasă de teatre, cîrciumi, chefuri și celelalte, așa încît nimeni nu îl mai vede niciodată în fapte și locuri netrebnice, ci este văzut întotdeauna purtîndu-se drept și cuviincios, înseamnă că păcatul, altfel spus lumea a murit prin acea parte a sa față de el, altfel spus s-a răstignit față de el. Cu toate acestea, nu se poate spune însă cu siguranță că și el s-a răstignit față de păcat, altfel spus față de lume, căci cu toate că el nu este cu trupul în acele locuri și fapte, poate să fie acolo cu inima și mintea. Nu e în teatru cu trupul, dar poate să se gîndească la teatru și să spună cu dor: „Ce bine ar fi să fiu acolo!” Nu e în cîrciumă și la chefuri cu trupul, dar poate fi acolo cu mintea și cu inima, poate gîndi și dori cum să nimerească acolo, pîrîndu-i rău că nu este acolo. În toate aceste cazuri și în cele asemănătoare, chiar dacă păcatul, altfel spus lumea, s-a răstignit față de el, el însuși nu s-a răstignit încă față de păcat, altfel spus față de lume, încă îl mai iubește, încă îl mai dorește și se mai îndulcește de el. S-a biruit pînă la a se depărta de faptele păcătoase; dar pe inimă încă nu și-a călcat, încă n-a dezvățat-o să iubească faptele păcătoase, să se dezguste de ele și să le urască. Înaintea lui Dumnezeu el este încă iubitor de păcat, altfel spus iubitor de lume: fiindcă Domnul caută nu numai la fapte, ci mai ales la inimă. Ca atare, trebuie nu numai să încetăm cu faptele pătimește și păcătoase, ci să biruim și să stingem înseși patimile, așa încît să nu ne desfătăm cu nici un fel de lucruri și fapte pătimește, ci să avem față de ele dezgust și să ne depărtăm de ele. Iată, atunci cînd cineva a ajuns deja la starea aceasta, atunci cînd nu numai că nu face fapte păcătoase, ci a stins în sine însăși împătımirea de ele, poate să spună despre sine că și el s-a răstignit față de lume.

Așadar, puneți de o parte toate faptele păcătoase și pătimește, iar de cealaltă, patimile păcătoase, și cugetați astfel: atunci cînd veți părăsi toate faptele pătimește se va putea spune că lumea s-a răstignit față de voi; iar cînd veți stinge înseși patimile, se va putea spune că și voi v-ați răstignit față de lume. Iată în ce sens vă punem și vouă, mirenilor, legea de a avea lumea răstignită față de voi și pe voi răstigniți față de lume. Prima parte a legii se împlinește prin aceea că omul păcătos părăsește viața dezvățată, stricată, rușinoasă și începe o viață serioasă, îndreptîndu-și purtarea; iar cea de-a doua se împlinește prin aceea că omul nu are doar purtare bună, ci își păstrează bune, curate și bineplăcute lui Dumnezeu și simțămintele inimii. Prima parte e mai ușoară, a doua mai anevoioasă. Ca atare, nu orice om care și-a îndreptat purtările și-a îndreptat și inima. [...]

Într-adins am stăruit mai mult asupra acestui loc apostolic, pentru a vă insufla că boala pe care o avem aproape toți în comun, cruțarea și îngăduința față de trup, este cu totul nepotrivită celor ce caută și așteaptă Împărăția lui Dumnezeu. Vrei Împărăția? Nu-ți cruța trupul. Dacă îți va părea rău de trup, nu vei primi Împărăția. Ah! Cum nu este pe gustul nostru această viețuire aspră, ce chinuiește trupul, și ce șmecherii nu întrebuițăm pentru a ne scuti de ea! Iată, acum e post: și cine postește așa cum trebuie? Unii nu dau doi bani pe post; alții îl petrec în așa fel că trupul nu simte nici o asprime în urma lui. Și ce nu spun aceștia spre a se dezvinovăți! De cei cărora nu le pasă defel de mîntuire ce să mai spunem, aceștia nu trăiesc decît trupește; dar iată, și rîvnitorii cucerniciei au aplecarea de a-și hrăni și încălzi trupul în tot chipul. „Eu”, zic unii ca aceștia, „mă voi îndeletnici cu cugetarea la cele Dumnezeiești, și la biserică o să merg, voi citi cărți mîntuitoare, voi face milostenie și sînt gata să fac și altele; pe trup, însă, lasă-l să aibă parte de toată tihna și îndestularea - în mîncare, în somn, în lipsa de osteneală și înlăturarea tuturor greutăților.” Și ce mai zic ei? Ei zic: „Chinuirea trupului e lucrare trupească, iar noi sîntem duhovnicești; prin lucrări duhovnicești vom și ajunge în Împărăția Cerurilor - cea fără de materie.”

La aceste argumente și la cele asemănătoare lor voi spune doar un lucru: în ce măsură era duhovnicesc Apostolul Pavel? Și cine se poate compara cu el în ce privește cunoașterea lucrării pe care trebuie să o facem?! Și vedeți ce a scris? A arătat cununa cea nesticăcioasă, și tuturor celor ce vor să pună mîna pe ea le-a poruncit să chinuie și să supună robiei trupul lor: n-a rînduit nici un alt mijloc și nimic altceva n-a adăugat. Aici chinuirea trupului, dincolo cununa cea nesticăcioasă. O vrei pe cea din urmă? Apucă-te de cea dintîi; iar argumentele viclene lasă-le. Dacă și pe mine ar începe cineva să mă bată la cap: „Explică-mi cutare și cutare lucru”, i-aș spune: „Ce mare filozofie este aici? Ce înseamnă cununa cea nesticăcioasă este limpede? Firește, limpede. Ce înseamnă chinuirea și înrobirea trupului este limpede? Și asta, bineînțeles, e limpede. Așadar, mergi de chinuie trupul tău și-l supune robiei, și vei primi cununa cea nesticăcioasă. Iar de vei face altfel, nu numai că nu vei primi cunună, ci te vei arăta netrebnic, precum se teme Sfîntul Apostol și pentru sine, și pentru noi. Iar despre cel netrebnic știi ce s-a zis? S-a zis: pe robul cel netrebnic aruncați-l în întunericul cel mai dinafară, unde e plînsul și scrișnirea dinților. Iată nefericitul sfîrșit al odihnirii trupului!” [...]

Iată, asta e tot! Ține-ți trupul în continuă neodihnă și pătimire, iar sufletul puneți-l, adunîndu-ți în tine însuși luarea-aminte, înaintea judecării lui Dumnezeu, și schimbă toate rînduieșile vieții tale, netemîndu-te și nerușinîndu-te de nimic. Fă așa și vei fi neprimejduit din partea căderilor. Ca să o spun pe șleau: trebuie să dobîndești, prin frica de moarte și de judecată, necruțare față de trup, neluare în seamă a părerii oamenilor despre tine și frică de Dumnezeu, fiind cu luare-aminte la tine însuși. Atunci cînd vei pune în tine această rînduială, vrăjmașul nu va mai putea ajunge la tine; iar dacă se va și apropia vreodată, va fi îndată lovit și pus pe fugă. Prin luarea-aminte vei băga de seamă îndată apropierea lui și, înhățîndu-l prin necruțarea de sine și nefrica de judecățile omenești, îl vei lovi cu frica judecării. Necruțarea de sine, nepăsarea față de ceea ce vor spune oamenii și frica de judecată sînt trei săbii ascuțite pe amîndouă părțile, împotriva cărora nu poate ține piept nici o ispită a vrăjmașului. Atîta vreme cît sînt întregi și în putere în tine aceste arme, vrăjmașul nici nu va veni la tine. Ca atare, dacă te-ai aprovizionat cu ele și le păzești, vrăjmașul nu se va apuca să te ispitească prin nimic, ci toată viclenia și-o va întoarce spre a îți smulge armele acestea, adică fie spre a-ți împrăștia luarea-aminte, fie spre a te face să slăbești frîiele trupului și dorinței de a plăcea oamenilor, fie spre a stinge frica de judecată și a sălășlui în inima ta răceală. Dacă va reuși în aceasta, va începe să te tragă și la păcat; iar dacă nu va reuși, se va depărta de la tine. Știind aceasta, mai presus de toate păzește-ți armele, stai mereu înaintea judecării lui Dumnezeu, fugi de toată odihna trupului și păzește-ți neschimbată rînduială de viață, chiar dacă ai fi în vremea de față ocărit și chiar bătut - și fără îndoială că vei rezista, cu ajutorul harului dumnezeiesc.

Cu toate acestea, spune Sfîntul Ioan Scărarul, trebuie să privim cu agerime de unde și încotro bate vîntul, ca să dăm pînzelor noastre îndreptare pe măsură. Vrăjmașul nu doarme și va întrebuița toate vicleşugurile spre a te amăgi. La început, el se va depărta cu totul și va înceta să îți mai dea bătaie de cap cu ispitele, ca să crezi că te-ai slobozit deja de patima care te stăpînea și, dedîndu-te leneviei, să îți slăbești luarea-aminte. Dacă nu-ți vei da seama de vicleşugul acesta și vei slăbi luarea-aminte, vrăjmașul te va atrage în cugetări multe și, mai înainte de a-ți veni în fire, va pricinui conglăsuirea inimii tale cu fapte păcătoase, după care te vei face singur dușman ție.

Dacă nu va reuși în aceasta, va începe să se apropie cu gînduri subțiri și fulgerătoare, ca să te ademenească afară din cetatea ta, iar odată ce te va prinde în cîmp deschis să te dezarmeze și să te înrobească. Uite, se întîmplă asta: în mijlocul unei oarecare fapte, zboară prin mintea ta ca fulgerul gîndul că, pasămite, ai sporit destul. Gîndul zboară și parcă n-ar mai fi. Urma lui, însă, rămîne ca o zgîrietură pe suflet, și dacă nu vei lua în seamă acest lucru

puterile vor începe îndată să îți slăbească și în suflet vor prinde a-ți răsună chemări ademenitoare ba la îngăduință față de tine însuși, ba la împrăștiere, ba la părăsirea obișnuitei asprimi în rînduiei. Supune-te și vei fi nu departe de cădere.

Dacă nici asta nu îți va reuși vrăjmașului, el va începe să te ațîțe la nevoițe peste măsură: fie la postire prea aspră, fie la rugăciuni prea lungi, fie la însingurare sau vreun alt lucru dincolo de măsura pe care ne-am pus-o atunci cînd am stabilit rînduială noii noastre vieți. Lipsa de măsură întotdeauna slăbește puterile nevoitorului, strică rînduială lui și îi aduce tulburare - în care vrăjmașului îi e deja ușor să te învingă.

Dacă nici aici nu va reuși, va începe să îndeplinească răul în fiecare lucru bun pe care-l ai, așa cum se înfășoară iedera parazită în jurul copacilor. Tu te îndeletnicești cu cugetarea ziditoare la cele Dumnezeiești, iar el te abate în iscodirea deșartă a tainelor Scripturii, care îl răcește pe om și dezvoltă în el părerea de sine cea pierzătoare. Tu te îngrijești cum să nu jignești pe nimeni, iar el te abate în dorința cea pierzătoare de a fi pe placul oamenilor. Tu te temi să nu osîndești pe cineva, iar el se grăbește să îți insuflă nepăsare atît față de bine cît și față de rău. Deopotrivă își îndeplinește vrăjmașul în multe cele ale sale, spune Sfîntul Ioan: în dragostea de oaspeți lăcomia pîntecelui, în chibzuință - asprimea, în blîndețe - fățarnicia, în bucurie - părerea de sine, în nădejde - lenevia, și așa mai departe.

Uită-te cîte curse (cum numesc aceste atacuri ale vrăjmașului oamenii încercați în lupta cu ele); uită-te cîte curse și fii de două ori mai cu luare-aminte și mai priveghetor. Iar ca să te ajuți, iată ce să faci: găsește-ți un părinte duhovnicesc bun și, încredințîndu-i-te cu totul, roagă-L pe Domnul să-i dea să-ți spună întotdeauna ceea ce este bine, spre zidirea ta; sau dacă poți află-ți un frate de un cuget cu tine și fii deschis unii față de celălalt, povățuindu-vă și întărindu-vă unul pe celălalt. Dacă știi să citești, aprovizionează-te cu cărți mîntuitoare și, studiindu-le, caută în ele învățătură și limpezirea feluritelor lucruri nelămurite din gîndurile, simțămintele și mișcările inimii tale. Prin aceste mijloace, dacă vei avea dorința sinceră de a fugi de rău și de a te întoarce în rugăciune către Dumnezeu, vei avea întotdeauna putere să descurci viclenele împletituri ale vrăjmașului, să vezi răul pe care el ți-l pregătește și să îl pui apoi pe fugă cu armele tale duhovnicești. [...]

Este o îndepărtare de lume cu trupul - aceasta este îndepărtarea în pustie; dar este și o îndepărtare de lume fără a ieși din lume: îndepărtarea de felul ei de viață. Prima nu e la îndemîna tuturor și nu stă în puterea tuturor; a doua e de datoria tuturor și trebuie împlinită de către toți. Și iată, tocmai la aceasta ne chema Sfîntul Andrei în canonul său atunci cînd sfătuia să ne îndepărtăm în pustie prin legiuirea bună. Așadar, leapădă năravurile lumești și fiecare faptă a ta, fiece pas al tău, să le săvîrșești așa cum poruncește legea cea bună a Evangheliei: și ai să viețuiești în mijlocul lumii ca în pustie. Această bună legiuire se va face între tine și lume ca un perete despărțitor, din pricina căruia nu vei vedea lumea. Ea va fi înaintea ochilor tăi, însă ca și cum nu ar fi. În lume vor continua schimbările ei, iar tu vei avea rînduielile tale. Lumea va merge la teatru, tu la biserică; ea va dansa, tu vei bate metanii; ea va fi la plimbare, tu acasă, în însingurare; ea va fi întru grăire deșartă și glume, tu întru tăcere și slavoslovire a lui Dumnezeu; ea va fi în plăceri, tu în osteneli; ea va citi romane deșarte, tu vei citi Dumnezeieștile Scripturi și scrierile Sfîntilor Părinți; ea va fi la petreceri, tu vei sta de vorbă cu cei de un cuget cu tine sau cu părintele duhovnicesc; ea își va face socoteli egoiste, tu vei face jertfă de sine; ea va fi în visări pătimașe, tu în cugetare la cele Dumnezeiești. Și astfel, în toate trasează-ți reguli și introdu-ți rînduiei de viață potrivnice obiceiurilor lumești - și vei fi în lume în afara lumii, ca în pustie. Nici tu nu vei fi văzut în lume, nici lumea nu se va vedea în tine. Vei fi în lume pustnic și vei deveni următor al Sfîntei Maria, fără a te îndepărta în pustie. Dacă, precum am amintit, vei adăuga la aceasta și ținerea trupului tău în post, în osteneli, în priveghere și, îndeobște, în lipsa de orișice odihnă, vei stăpîni amîndouă mijloacele cu care și-a biruit patimile Sfînta Maria Egipteanca și s-a mîntuit.

Pe scurt, în două vorbe: fugi de odihna trupului și pune-ți rînduiei de viață potrivnice obiceiurilor lumești, altfel spus îngrădește-te cu legiuirea cea bună. Fă așa: vei birui patimile și tu, te vei mîntui. Căci, iată, potrivit învățaturii Sfîntului Isaac, ce va fi cu tine dacă vei stăpîni amîndouă aceste mijloace: supunere a simțurilor, trezvie a minții, blîndețe a gîndurilor, mișcări luminoase ale minții, sîrguință la fapte, gînduri înalte și subțiri, lacrimi ce nu cunosc măsură, pomenire a morții, întregă înțelepciune curată, departe de orice închipuire ce ispitește gîndul, înțelegere de taină, la care mintea ajunge cu ajutorul cuvintelor Dumnezeiești, frică ce taie lenevia și nepăsarea și stinge orice poftă; iar în cele din urmă, libertatea omului adevărat, bucuria și învierea sufletească împreună cu Hristos întru Împărăția Lui. Iată și mîntuirea.

Iar dacă cineva se va arăta nepăsător față de aceste două mijloace, să știe următorul lucru: nu doar că se va vătăma pe sine în toate privințele, ci va clătina și însăși temelii virtuților. Acestea, dacă le va păstra în sine și va rămâne întru ele, sînt începutul și capul lucrării Dumnezeiești în suflet, ușa și calea către Hristos: așijderea, dacă cineva se rupe și se depărtează de ele, ajunge la patimile potrivnice lor: răsfațul trupului și rătăcirea trupească, adică umblarea după obiceiurile lumii, care deschid intrare în suflet tuturor păcatelor și tuturor patimilor. Căci arată numai îngăduință față de obiceiurile lumii, care nu sînt altceva decît rătăcire trupească - arată numai îngăduință față de această rătăcire, și să vezi ce o să iasă! Alunecări nepotrivite și neașteptate (continui cuvîntul Sfîntului Isaac), care apropie de căderi, viforul simțirilor (senzațiilor) puternice stîrnite prin văz, grabnica aprindere ce pune stăpînire pe trup, gîndurile neînfrîmate, ce tind către cădere, răcirea dragostei față de cele Dumnezeiești și desăvîrșita părăsire a regulilor vieții tale noi, reînnoirea faptelor rele care fuseseră uitate și deprinderea altora, pe care înainte nu le cunoscusei. Și patimile care, cu harul lui Dumnezeu, fuseseră deja omorîte în suflet și nimicite prin uitarea aducerilor aminte păstrate în minte, încep să se pună iar în mișcare și să silească sufletul la lucrarea lor. Iată ce se întîmplă în tine ca urmare a primei îngăduințe față de păcat, adică a rătăcirii trupului după năravurile lumii și a nerăbdării în suferirea petrecerii necăjite în noua rînduială de viață. Iar cele ce au loc ca urmare a facerii pe placul trupului și mai ales pe placul pîntecelui, sînt cu neputință chiar a fi înșirate: greutate în cap, mare împovărare în trup și slăbiciune în mușchi, părăsirea pravilelor de rugăciune, lenevia de a face metanii, întunecarea și răcirea inimii, îngroșarea minții și gîndurilor, o ceață groasă și de nepătruns, ce se întinde în tot sufletul, o puternică trîndăvire și plictiseală în orișice lucrare după Dumnezeu, precum și neputința de a gusta în vremea citirii dulceața cuvintelor Dumnezeiești, rătăcirea gîndurilor pe tot pămîntul, priveliști spurcate ce umplu sufletul și aprind pofta; neîncetată și nesuferită aprindere în tot trupul, de unde vin noi gînduri amăgitoare, cu care împreunîndu-se sufletul, cade în patimi de ocară, la început în sine însuși - prin încuviințare, apoi și în afară, prin faptă.

Iată roadele amare care se nasc din rătăcirea după năravurile lumii și din toată odihna trupului! Știe vrăjmașul că cel ce i se va supune va fi prada lui sigură. Ca atare, se străduiește în fel și chip fie să strice noile rînduiri de viață bună, fie să ne plece spre a face oarecare îngăduință trupului. Faci o asemenea îngăduință, cazî în alta și în nici una dintre ele nu vei scăpa de căderea în păcat și de întoarcerea patimilor dinainte. Fii îngăduitor față de trup și el te va aduce la îngăduință și față de năravurile lumii. Un vrăjmaș te va da pe mîna altuia, fără a înceta să te lucreze și el; și în doi te vor duce de fiecare dată la cădere. Știind de acest necaz, să ții piept cu tărie în ceea ce ai început. Pentru trup va lupta iubirea de această viață, pentru lume - dorința de a plăcea oamenilor. Adu împotriva lor ajutoare: în chinuirea trupului simțirea vieții celei adevărate și în respingerea obiceiurilor lumii - tovărășia cu oamenii adevărați. Trupul va începe să se smiorcăie și sufletul să tînjească? Înarmează-te cu răbdare. Însuflește-te cu acest gînd: că te așteaptă moartea. Îngăduința față de trup și de năravurile lumii naște moartea prin căderea în păcat: moartea cea adevărată și veșnică. Și trupul dimpreună cu lumea îi sperie cu moartea pe cei ce merg împotriva cerințelor lor, însă această moarte e părută, nu adevărată, ci născocită de vrăjmaș ca să bage în sperieți. Mai bine să fim gata de această moarte spre mîntuire, pentru a scăpa de moartea cea pierzătoare.

Bineînțeles, acesta e un lucru greu. De asta se și cheamă calea aceasta „calea strîmtă și necăjită”: numai că Dumnezeu, Cel Nemincinos, a unit-o cu făgăduința mîngîietoare că ea duce la viață. Numai nebunii, spune Sfîntul Isaac, preferă o mică odihnă din fața lor unei împărății îndepărtate, neștiind că mai bine este să rabzi chinuri în nevoie decît să te odihnești pe patul împărăției pămîntești și să fii osîndit pentru lenevie. Cei înțelepți vor mai bine moartea, numai să nu cadă sub învinuirea că au împlinit vreuna din faptele lor fără trezvie. Nu fii trîndav atunci cînd este vorba de ceea ce te face viu cu adevărat, și nu te lenevi să mori pentru aceasta.

Cu asemenea gînduri și asemenea povețe părintești (patristice) întăriți-vă hotărîrea de a rezista în noile rînduiri bune de viață, în împotrivirea față de năravurile lumii, și de a nu face grija de trup spre pofte. Prin asta veți scăpa de lucrul cel chinuitor - de robia păcatului și veți intra degrabă în libertatea fiilor lui Dumnezeu, atunci cînd, întăriți fiind de puterea lui Dumnezeu, veți începe să umblați deja fără împiedicare, fără sforțări, fără jertfe deosebite, întru poruncile Domnului, așa cum umblă fiii în casa tatălui lor. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *Pregătirea pentru spovedanie și Sfînta Împărtășanie*, Editura Sophia, București, 2002

CUVÎNTUL SFÎNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI - DESPRE ADEVĂRATA POCĂINȚĂ

Iubirea noastră pentru păcat

[...] Ah, cât de multe sfaturi și îndemnuri la virtuți avem în scrierile Proorocilor, Apostolilor și ale Sfinților Părinți și cât de des auzim povețele învățătorilor duhovnicești! Însă cât de puțini sînt cei care le ascultă, cât de puțini sînt cei care se mîntuiesc! Iar la rău nu ne trebuie mulți învățători: un singur diavol șoptește și păcătosul este gata să îl asculte! Dar însăși firea noastră cea iubitoare de păcat îl îndeamnă pe fiecare la păcat, iar prietenia cu cei păcătoși ce rele nu-l învață? Și deseori se întîmplă ca un om să devină pentru altul un diavol, ce îl învață tot răul. Iar cine ajunge să se obișnuiască cu păcatul și cine se înrudește cu el, acela nu se mai teme de Dumnezeu și nu îi este frică să săvîrșească fapte potrivnice lui Dumnezeu. Să ne păzim să nu ne obișnuim cu păcatele și să ne ridicăm cît se poate de repede din căderea în păcat. Căci dacă cineva cade o dată în vreun păcat de moarte și nu se ridică imediat prin pocăință, acela va cădea ușor în păcat și a doua și a treia oară și, repetîndu-l, va îndrăzni să facă și alte păcate mai grele. Așadar, este de ajuns să păcătuiești prima dată: cine a păcătuït o dată, acela nu se mai teme să repete păcatul... Iar pricina acestei îndrăzneli la păcate este faptul că la prima lui cădere omul nu s-a grăbit să se ridice, prin pocăință. [...]

Dar pentru că păcătosul nu se grăbește să facă pocăință, păcatele se repetă și i se întîmplă după cuvîntul înțeleptului Solomon: **Cînd vine cel nelegiuit, vine și defăimarea și, o dată cu rușinea, și batjocura** (Pilde 18, 3), ceea ce înseamnă: atunci cînd păcatul îi intră în obicei, lui nu îi pasă de mîntuirea lui, nu se mai teme de Dumnezeu. El se aseamănă atunci cu omul care s-a prăbușit din înălțime în prăpastie; nu mai are de ce să se țină, cade în adînc și se sfarîmă. Iată, așa și păcătosul care cade din viața plăcută lui Dumnezeu, dacă nu se sprijină imediat prin pocăință, începe să cadă din păcat în păcat: și îi va fi foarte greu, deși este cu puțința să se ferească de păcat, pentru că îl atrage spre păcat deprinderea păcătoasă, care la el s-a transformat în ceva natural și face parte din firea lui; așadar, nu te lenevi să faci pocăință pentru păcatul tău, omule căzut! Nu te lenevi căci altfel vei cădea în prăpastia răului și vei pieri. [...]

Fără frică de Dumnezeu nu te poți păzi de păcat

[...] Păcătoșii nu renunță la fărădelegile lor și nu vor să dobîndească virtuți pentru că nu se tem de Dumnezeu. Cine nu se teme de Dumnezeu, acela este gata să facă orice rău: lui nu îi este teamă să omoare un om, socotește chiar că aceasta este o faptă de vitejie; a fura, a jefui pe cineva, pentru el este o faptă profitabilă. Ticăloasele păcate trupești, el nu le recunoaște ca fiind păcate, socotindu-le necesități ale firii. Viclenia el o consideră înțelepciune; fiecare păcat este gata să îl socotească virtute, faptă firească și se laudă chiar cu necuviința: **Că se laudă păcătosul cu poftele sufletului lui** (Psalmi 9, 23); lucrul de care ar trebui să se rușineze, cu acela se mîngîie; fapta pentru care ar trebui să plîngă, de aceea se bucură; cele de la care ar trebui să dea înapoi și să fugă cît îl țin puterile, pe acelea le dorește și le caută cu sîrguință. [...]

Sfîntul Ioan Gură de Aur ne învață: „Dacă ne gîndim că Dumnezeu este pretutindeni, aude totul și vede totul, nu numai ce facem noi, ci și ceea ce se ascunde în adîncul inimilor noastre, atunci ne vom teme de Dumnezeu și nu vom îndrăzni să facem nici o faptă păcătoasă, nici să spunem vreun cuvînt păcătos și nici măcar un gînd păcătos să avem. Căci spune-mi, dacă tu ai sta întotdeauna în apropierea împăratului, nu ai sta, oare, cu frică? Dar atunci cum, stînd înaintea lui Dumnezeu, îndrăznești și nu te temi și nu tremuri înaintea Lui? Nu întrebuița rău îndelunga Lui răbdare. El rabdă îndelung ca să te aducă la mîntuire. Înainte de a începe vreun lucru sau vreun cuvînt, gîndește-te că Dumnezeu te vede și că El este lîngă tine. El este aici, fie că mănînci, sau bei, sau dormi, sau te mîinii pe cineva, sau furi... Orice ai face, ține minte că Dumnezeu este cu tine și nu vei păcătuï niciodată: vei simți că stai înaintea Împăratului Ceresc.” Așa ne învață Sfîntul Ioan Gură de Aur. Să ținem minte că frica de Dumnezeu este începutul și temeliea vieții plăcute lui Dumnezeu.[...]

În ce constă adevărata pocăință

Adevărata pocăință constă nu numai în a-ți mărturisi sincer păcatele tale părintelui duhovnic, ci și în a nu te mai întoarce la ele. Și nu numai să nu te întorci la păcate, dar să și plîngi cu inima zdrobită pentru acelea pe care le-ai făcut înainte; și nu numai să plîngi pentru ele, dar să le și îndrepti prin nevoițele pocăinței, nevoițe care nu numai că ar fi pe măsura păcatelor făcute de noi, dar le-ar și întrece pe acestea. Deșartă este pocăința celui care vrea ca printr-o înfrînare de scurtă vreme de la mîncare și printr-un post de o zi să acopere îmbuibarea și beția lui repetată! Nefolositoare este și pocăința aceluia care crede că printr-o omorîre de scurtă durată a trupului își poate curăța păcatele grele, de moarte, săvîrșite timp de mulți ani! Nedreaptă este și pocăința celui care nădăjduiește ca prin cîteva suspine și cîteva bătăi în piept să îndrepte multele lui nedreptăți! Îndoielnică este iertarea păcatelor celui care gîndește că prin lacrimi puține, fără ostenele și nevoițele specifice adevăratei pocăințe, își poate spăla multele lui fărădelegi și necurății, și astfel să se izbăvească de chinurile veșnice!

Multe lacrimi au vărsat ninivitenii și mare le-a fost pocăința: și toți, de la cel mai mic pînă la cel mai mare, s-au îmbrăcat în sac, au hotărît să țină post nu numai oamenii, ci și vitele, și s-au îndreptat către Dumnezeu în rugăciune de pocăință. Cu toate acestea, nu erau pe deplin convinși că vor fi izbăviți de pieirea care îi amenința, căci spuneau: **Poate că Dumnezeu Se va întoarce și Se va milostivi și va ține în loc iușimea mîniei Lui ca să nu pierim!** (Iona 3, 9). Și dacă ei, după o asemenea pocăință, tot nu erau convinși că Dumnezeu îi va milui și le va ierta păcatele, atunci cum poate fi convins acela care crede că printr-o pocăință scurtă și cîteva lacrimi se va curăți de păcatele lui multe și grele? S-ar putea spune: „Ninivitenii erau păgîni, ei nu știau ce spune Scriptura: **Inima înfrîntă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi** (Psalmi 50, 18); **Aproape este Domnul de cei umiliți la inimă și pe cei smeriți cu duhul îi va mîntui** (Psalmi 33, 17); **Zis-am: Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului; și Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu** (Psalmi 31, 6). Iar noi, credincioșii, nădăjduim că și puținele lacrimi, îmbinate cu mărturisirea păcatelor, pot primi de la Domnul iertarea lor.” La aceasta îți voi răspunde: desigur, pot, însă numai la aceia care se află la sfîrșitul vieții lor și cărora nu le-a mai rămas timp pentru plîngerea păcatelor și pentru nevoițe. Pe aceștia Domnul îi va milui chiar și numai pentru zdrobirea inimii. Ca exemplu îl avem pe tîlharul de pe cruce. Dar de la omul sănătos, care are timp pentru pocăință, Dumnezeu cere multe lacrimi, multe ostenele și nevoițe, pînă cînd aceste nevoițe ale pocăinței vor fi pe măsura sau, mai bine zis, vor întrece păcatele săvîrșite înainte.

Iată ce trebuie să mai spunem despre lacrimi: există oameni care uneori au inima înduioșată și plîng pentru păcatele lor, dar tot nu încetează să păcătuiască; ce folos au aceste lacrimi dacă oamenii nu își îndreaptă viața lor? Unii chiar își mărturisesc păcatele lor cu lacrimi, dar apoi se întorc iarăși la aceleași păcate; ce folos au ei de la lacrimile vărsate cînd, după aceea, se afundă iarăși cu atîta plăcere în păcatul dinainte? Așadar nu sînt de ajuns numai înduioșarea și zdrobirea inimii pentru puțînă vreme, fără pocăință adevărată, căci pocăința cea adevărată constă nu numai în faptul de a regreta și a plînge pentru păcate, ci și în faptul de a nu te mai întoarce la ele, iar pentru acele păcate care sînt deja săvîrșite, trebuie să săvîrșești nevoițele pocăinței.

Apostolul Pavel spune că Esau **deși cu lacrimi a căutat, n-a mai avut cum să schimbe hotărîrea** (Evrei 12, 17). De ce nu au fost primite de către Dumnezeu lacrimile acestui păcătos, de ce nu au curățit ele păcatele lui? Sfîntul Ioan Gură de Aur răspunde la această întrebare astfel: „El n-a mai avut cum să schimbe hotărîrea, pentru că nu s-a arătat el însuși vrednic de pocăință.”

Un altul poate spune: „Apostolul Petru a plîns puțîn și a primit iertarea păcatului său; așa și mie mi se vor ierta păcatele, fără să am ostenele îndelungate de pocăință, dacă voi plînge măcar un ceas înaintea Domnului.” Acestuia îi va răspunde în locul meu însuși ucenicul Apostolului Petru, Sfîntul Clement. El spune că Sfîntul Petru în fiecare noapte, auzind cîntarea cocoșului, își amintea imediat lepădarea lui de Hristos, se ridica din patul său și cădea la pămînt, plîngînd cu amar și vărsînd multe lacrimi și așa a făcut în tot timpul vieții lui. Iar istoricul bisericesc Nichifor adaugă faptul că ochii Sfîntului Apostol, din pricina plînsului zilnic, erau întotdeauna roșii și parcă însîngerăți. Iată care a fost pocăința lui Petru! Dar tu, care nădăjduiești să-ți plîngi toate păcatele tale într-un ceas, poți să plîngi cu atîta amar, cum a plîns Petru? Poți să te tînguiești în fiecare noapte așa cum s-a tînguit el? Ești în stare să săvîrșești acele ostenele și nevoițe pe care le-a săvîrșit Sfîntul Petru, de dragul Domnului său, pentru lepădarea sa, chiar pînă la răstignirea cu capul în jos pe cruce?

Așadar nu te încrede în puțina zdrobire a inimii tale și nu-ți pune nădejdea în firava ta osteneală și în scurta ta nevoiță: fă înaintea Domnului pocăință pe măsura păcatelor tale mari și chiar mai mare decât ele, cu multe lacrimi, și abia atunci o, păcătoșule, să aștepti milă de la El! Apostolul spune: **Căci precum ați făcut mădularele voastre roabe necurăției și fărădelegii, spre fărădelege, tot așa faceți acum mădularele voastre roabele dreptății, spre sfințire** (Romani 6, 19). Iar Sfântul Grigorie Dialogul spune: „Pocăința se cunoaște după roade, nu după rădăcină sau frunze: Domnul l-a blestemat pe smochinul care avea numai frunze, însă era neroditor; tot așa nu primește nici simpla mărturisire a păcatelor fără rod - omorîrea trupului (ca o nevoiță a pocăinței).” Luați aminte la aceste cuvinte: rădăcina pocăinței este buna intenție de a mărturisi păcatele, frunzele sînt însăși mărturisirea păcatelor către Dumnezeu înaintea părintelui duhovnic și făgăduința de îndreptare, iar roadele pocăinței sunt viața virtuoasă și ostenelele căinței. După aceste roade se și cunoaște adevărata pocăință. Întărește buna ta intenție să fie ca o rădăcină; înmulțește cuvintele mărturisirii păcatelor tale spre a fi ca frunzele în copac; însă dacă, după aceea, nu vei aduce roade vrednice de pocăință, dacă nu îți vei îndrepta viața ta și nu vei înlocui păcatele tale cu virtuțile opuse lor, atunci vei fi un pom nevrednic de binecuvîntarea lui Dumnezeu și mai mult decât aceasta: teme-te de blestemul lui Dumnezeu!

În *Sfînta Scriptură* citim despre doi păcătoși care s-au căit deopotrivă pentru păcatele lor și le-au mărturisit înaintea lui Dumnezeu. Aceștia au fost Saul și David. Însă nu au primit amîndoi iertare de la Dumnezeu. Saul a spus: **Am păcătuit călcînd porunca Domnului** (1 Regi 15, 24). David a spus: „Am păcătuit înaintea Domnului meu.” Însă David a primit iertare și s-a mîntuit, iar Saul nu s-a învrednicit de iertare și a pierit în mînia Domnului. De ce s-a întîmplat așa? Oare Domnul a judecat nedrept pe cei doi păcătoși care I s-au spovedit, pe unul miluindu-l, iar pe celălalt respingîndu-l? Nu! **Credincios este Domnul întru cuvintele Sale și cuvios întru toate lucrurile Sale** (Psalmi 144, 13). Vinovat este însuși păcătoșul neiertat, adică Saul: în cuvinte el și-a mărturisit păcatul lui, însă nu a făcut pocăință adevărată și nu s-a îndreptat, deși avea timp destul pentru acestea. Iar David, după mărturisirea păcatului său, cît s-a nevoit în pocăință! În fiecare noapte uda patul cu lacrimile lui, se deștepta la miezul nopții, mîncea cenușă în loc de pîine și băutura lui o amesteca cu plînsul; se istovise din pricina postului, își omora trupul și se smerea înaintea Domnului, îmbrăcîndu-se în sac și avînd capul presărat cu cenușă. Și pentru aceste ostenele ale pocăinței nu numai că a primit iertarea păcatului său, dar a devenit și alesul cel iubit al lui Dumnezeu. Iar Saul, care și-a spovedit numai cu gura păcatul său și nu s-a ostenit să facă pocăință, a rămas pe veci neiertat...

Așadar, nimeni să nu nădăjduiască să se curățească de păcatele sale mari numai prin spovedanie și puțina zdrobire a inimii, fără ostenelele și nevoițele specifice adevăratei pocăințe dacă, avînd vreme să-și îndrepte viața, se lenevește să împlinească acest lucru cu fapta. Mai bine să îl urmăm pe David care spune: **Că fărădelegea mea eu o voi vesti și mă voi îngriji pentru păcatul meu** (Psalmi 37, 18). Vedeți, el nu se mulțumește numai cu mărturisirea fărădelegii lui, ci se îngrijește să o și îndrepte: voi mărturisi - spune el - păcatul meu și mă voi osteni să-l îndrept. Căci ce folos este în a deschide rana și a nu pune pe ea plasturele care trebuie? Ce folos este în a-ți mărturisi păcatele, iar apoi în a nu săvîrși ostenelele pocăinței pentru ele și a nu-ți îndrepta viața? [...]

Ce este moartea și cît de folositoare este pomenirea ei?

[...] Noi, păcătoșii, trebuie să avem întotdeauna în minte pomenirea morții și să se învețe mintea cu ea ca, avînd frică de ceasul neașteptat al morții, să ne înfrînăm de la faptele cu care Îl mîniem pe Dumnezeu și să fim întotdeauna pregătiți pentru plecarea din această viață. Sfîntul Ioan Scărarul spune că pomenirea morții îi este necesară omului precum îi este necesară pîinea, și așa cum fără pîine nu poate trăi, așa nici fără amintirea morții nu își poate îndrepta viața sa. Fără pîine omul slăbește trupește, iar fără pomenirea morții slăbește duhovnicește. Pîinea întărește inima omului, iar amintirea morții întărește virtutea omului. Cine are pîine, acela nu moare de foame, iar cine are întotdeauna amintirea morții, acela nu își va omorî sufletul cu moartea păcatului, nu va face păcate de moarte. [...]

Astfel, pe unii moartea îi lovește pe neașteptate înainte de bătrînețe și îi răpește nepregătiți, iar pe alții, chiar și ajunși la bătrînețe, îi găsește tot nepregătiți și îi ia și îi aruncă în focul gheenei! O, dacă fiecare creștin ar ține totdeauna minte aceste cuvinte ale dreptului Isaac: „Nu știi ziua morții mele!” Dacă fiecare dintre noi s-ar teme de moartea neașteptată și s-ar pregăti prin pocăință adevărată pentru plecarea din această viață, atunci moartea păcătoșilor nu ar mai fi atît de cruntă și sufletele creștinilor nu ar mai umple iadul! Dar vai de nepăsarea noastră!

Noi trăim ca și cum nu ne este dat să murim niciodată, ca și cum vom viețui aici și ne vom desfată în această lume veșnic; nici nu ne gândim că sfârșitul ne bate la ușă, că securea este la rădăcină, coasa morții este deasupra capului, ziua Domnului este ca un fur, aproape, judecata nu stăruie, moartea nu doarme și dintr-odată cădem în plasa morții și în chinurile iadului, după cum spune Sfânta Scriptură: ***Că omul nu știe nici măcar vremea lui: întocmai ca și peștii care sînt prinși în vicleanul năvod, întocmai ca și păsările în laț, așa sînt prinși fără de veste oamenii în vremea de restriște, cînd vine dintr-odată peste ei*** (Eclesiastul 9, 12).

O, muritorilor! De ce nu ne amintim de moartea de care nu putem scăpa cu nici un chip? De ce nu ne temem de cumplitul ceas al morții, cînd nimeni dintre oameni nu va mai putea să ne ajute? De ce nu ne pregătim pentru moarte, căci nu știm unde ne așteaptă și în ce zi, în ce noapte, în ce ceas va veni să ne ia de aici? Ca o trâmbiță glăsuiește vestea cea bună a lui Hristos care ne previne, zicînd: ***Vegheați, dar, că nu știți cînd va veni stăpînul casei: sau seara, sau la miezul nopții, sau la cîntatul cocoșului, sau dimineața. Ca nu cumva venind fără veste, să vă afle pe voi dormind*** (Marcu 13, 35-36). Însă noi nu acordăm atenție acestui glas, noi, precum aspidulele cele surde, ne acoperim urechile ca să nu îl auzim, ca și cum acest lucru nu ne este spus nouă! Evanghelia spune că pe sluga cea rea, care mîncă și bea cu bețivii și îi bate pe cei ce slujesc împreună cu el, stăpînul ei, venind în ziua în care nu se așteaptă și în ceasul pe care nu îl cunoaște ***o va tăia din dregătorie și partea ei o va pune cu fățarnicii. Acolo va fi plîngerea și scrișnirea dinților*** (Matei 24, 51). Iar noi nu ne temem nici un pic de acest lucru, ca și cum sîntem robii cei buni și aleși ai Domnului nostru, deși, în realitate, sîntem plini de păcate și fărădelegi!

Și dacă oamenii cei sfinți și drepti s-au temut de moarte și s-au pregătit timp îndelungat pentru ceasul morții prin mari nevoițe (ca, de exemplu, Dreptul Isaac), fără să știe ziua sfârșitului lor, cu atît mai mult noi, păcătoșii, trebuie să ne temem de ceasul acesta și să ne pregătim, curățind păcatele noastre ticăloase cu lacrimile fierbinți ale pocăinței, ca să nu ne găsească sfârșitul vieții noastre scaldîndu-ne în tina păcatului și să ne arunce în chinul veșnic. Tocmai pentru aceasta ne este ascunsă clipa morții noastre, ziua sau noaptea sfârșitului nostru, ca noi, fără să știm cînd vine ceasul acesta cumplit, să îl așteptăm mereu, să ne temem de el și să ne pregătim pentru plecarea din această viață. [...]

Și într-adevăr: dacă noi, neștiind nici ziua, nici ceasul morții noastre, fără să ne fie frică de el, săvîrșim păcate nenumărate și grele, atunci ce nu am săvîrși noi dacă am ști că mai avem mulți ani de trăit pe pămînt și că nu vom muri curînd? Întrucît nu știm clipa, ziua și ceasul în care vom muri, trebuie să trăim ca și cum am aștepta în fiecare zi moartea și la începutul fiecărei zile să ne gândim: „Oare nu va fi aceasta ultima zi din viața mea?” Și la începutul fiecărei nopți să spunem în sinea noastră: „Oare nu va fi aceasta ultima noapte a șederii mele printre cei vii?” Plecînd la culcare, să spui în sinea ta: „Mă voi mai scula viu din patul meu? Voi mai vedea lumina zilei? Sau îmi va fi acest pat groapă?” Trezindu-te devreme din somn și vîzînd primele raze din lumina zilei, să te gîndești: „Voi trăi pînă deseară, pînă la căderea nopții sau îmi va veni ceasul morții în cursul acestei zile?” Gîndind astfel, să-ți petreci toată ziua, ca și cum te-ai pregăti să mori, și seara, îndreptîndu-te spre somn, să-ți cercetezi și să-ți îndrepti conștiința ca și cum ai ști că în noaptea aceea îi vei preda lui Dumnezeu sufletul tău.

Pierzător este somnul aceluia care a adormit în păcate de moarte și primejdios este somnul aceluia al cărui pat este înconjurat de diavolii, care așteaptă momentul să tragă sufletul păcătosului în focul gheenei. Rău este pentru acela care a plecat la culcare fără să se împace cu Dumnezeu, căci, dacă, atunci cînd l-am supărat pe aproapele nostru cu ceva anume, Apostolul spune: ***soarele să nu apună peste mînia voastră*** (Efeseni 4, 26), cu atît mai mult cel ce L-a mîniat pe Dumnezeu trebuie să se îngrijească să nu îl găsească soarele în mînia lui Dumnezeu, să nu adoarmă fără să se împace cu Dumnezeu, căci ceasul morții noastre este neștiut: să nu ne răpească moartea neașteptată nepregătiți. Nu spune omule: mîine mă voi împăca cu Dumnezeu, mîine mă voi pocăi, mîine mă voi îndrepta. Nu lăsa de pe o zi pe alta pocăința și întoarcerea ta la Dumnezeu, căci nimeni nu ți-a spus că vei trăi pînă dimineața sau pînă seara. [...]

Sfaturi înțelepte cu privire la pomenirea morții

[...] Așadar, să ascultăm ceea ce ne spun morții. „O, oamenilor! Ceea ce sînteți voi acum, am fost și noi cîndva; ceea ce sîntem noi acum, veți fi și voi în curînd. Voi acum trăiți în îndestulare, mîncăți, beți, vă mîngîiați cu bucuriile lumii acesteia; și noi am trăit așa, dar acum, iată-ne în mormintele acestea strîmte... Unde s-a ascuns mîncarea? Unde este băutura? Unde sînt veselia și toată desfătarea lumescă? Nu am pierdut noi, oare, toate

acestea? Așa și voi le veți pierde în curînd. Și noi am fost odată vii, asemenea vouă; și voi veți fi morți, asemenea nouă.”

Iar în cartea Înțelepciunii lui Solomon morții ne spun: „Ce folos ne-a adus mîndria și ce ne-au dăruit bogăția împreună cu slava deșartă? Toate acestea au trecut ca o umbră și ca o veste, ce fuge repede, ca o corabie dusă de valuri, după care nu rămîne nici o urmă, sau ca o pasăre ce zboară în văzduh și nu lasă nici un semn în drumul său, sau ca o săgeată trimisă la țintă; așa și noi: ne-am născut și am murit.”

Iar atunci cînd morții ne vorbesc așa, să îi întrebăm despre toate. Dacă îi vine cuiva pofta păcătoasă a necurăției trupești, să îi întrebe pe cei morți, dar mai ales pe sodomiții care ard în focul cel nestins: ce îi vor spune ei? „Dacă vrei să vii în acest loc cu flăcări și să te chinuiești împreună cu noi pe veci, atunci mergi și fă ceea ce dorești.” Dacă îi apare dorința de a chefui din belșug în fiecare zi, de a bea și de a mânca mult, să îi întrebe pe cei morți, dar mai ales pe bogatul acela care, „în iad, ridicîndu-și ochii, fiind în chinuri”, a cerut o picătură de apă pe limba sa de pe degetul lui Lazăr și nu a primit-o (Luca 16, 23). Vrei să îi asuprești și să îi osîndești pe cei nevino-vați? Întreabă-l pe faraonul acela, care i-a asuprit pe oamenii nevinovați ai lui Dumnezeu și s-a înecat în mare, iar acum înoată în gheenă. Dacă ai de gînd să te ridici împotriva conducătorilor tăi și să uneltești împotriva lor, sfătuieste-te cu Datan și cu Aviron care s-au ridicat împotriva lui Moise și a lui Aaron, și i-a înghițit pămîntul. Dacă vrei să îi invidiezi pe cei nelegiuiți, întreab-o pe soția lui Lot, care s-a uitat înapoi spre Sodoma și s-a prefăcut în stîlp de sare. Dacă vrei să răpești lucrurile Bisericii, întreabă-l pe Eleodor, străjerul împăratului Selevoc al Siriei, care a mers în Ierusalim să jefuiască templul și a fost pedepsit de mîinile Îngerilor. Dacă vrei să te lauzi și să te mîndrești, întreabă-l pe acel Irod despre care s-a scris în Faptele Apostolilor că s-a înălțat și cu mare trufie s-a așezat pe tron înaintea întregului popor și îndată **Îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu a dat slavă lui Dumnezeu. Și mîncîndu-l viermii, a murit** (Faptele Apostolilor 12, 23). Dacă îți vine gîndul să îți aduni bogăție: sfătuieste-te cu bogatul acela din Evanghelie care și-a spus sufletului său: **Suflete, ai multe bunătăți, strînse pentru mulți ani; odihnește-te, mănîncă, bea, veselește-te.** Iar Dumnezeu i-a zis: **Nebune! în această noapte vor cere de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?** (Luca 12, 19-20). Dacă vrei, în general, să faci ceva păcătos, rău, care să-L mînie pe Dumnezeu, întreabă-i pe păcătoșii închiși în iad și osîndiți la chinurile veșnice: te vor sfătui ei să-L mînie pe Dumnezeu? Așadar, întreabă-i pe cei morți și fii isteț, învață de la ei cumînțenia și primește lecții de înțelepciune. [...]

Slavă îndelung-răbdării Tale, Doamne!

[...] Și, într-adevăr, minunată este această îndelungă răbdare a lui Dumnezeu și faptul că El, Cel Atotsfînt, îl rabdă pe cel păcătos și nu îl pierde împreună cu fărădelegile lui chiar în ceasul acela, cînd păcătosul își săvîrșește ticălosul lui păcat! Slavă îndelungii Lui răbdări și milostivirii Lui nesfîrșite! Îndelung îl rabdă Dumnezeu pe cel păcătos, însă, dacă păcătosul nu se căiește, îl așteaptă pedeapsa cea cumplită a lui Dumnezeu.

Înfricoșător cuvînt i-a spus Domnul odinioară alesului Său, Avraam, despre amorei! **Ei însă se vor întoarce aici, în al patrulea veac de oameni, căci nu s-a umplut încă măsura nelegiuirilor Amoreilor** (Facerea 15, 16). Aceasta înseamnă că Dumnezeu le-a îngăduit să cadă în cele mai grele păcate, însă le-a și pregătit chinuri nesfîrșite în iad... Care sînt acele păcate pentru care au pierit amoreii și cu trupurile și cu sufletele? După mărturia Sfîntului Prooroc Moise, acelea au fost: închinarea la idoli, care ajunsese pînă acolo încît își aduceau copiii lor ca jertfa înaintea idolilor, asuprirea săracilor și vărsarea de sînge și, în cele din urmă, păcatele desfrîului lor, despre care nu numai a vorbi, ci și a ne aminti este rușinos... Întocmai cu aceste păcate au umplut amoreii paharul mîniei lui Dumnezeu, pe care acum îl beau în iad și îl vor bea în vecii vecilor...

Oare nu există, fraților, și printre noi, creștinii, păcate asemănătoare? E drept, noi nu avem idoli; însă patimile noastre păcătoase nu sînt aceiași idoli cărora le aducem ca jertfa sufletul nostru unic, fără să ne temem să îl predăm gheenei, pentru o desfătare păcătoasă de o clipă? Iar diferitele noastre nedreptăți cine le va socoti? Iar în necurățiile desfrîului, despre care și a scrie este rușinos, nu se aseamănă, oare, unii creștini de astăzi cu păgîinii aceia din trecut? Încă trebuie să se mire de faptul că nu îi lovește pe neașteptate pedeapsa cea cumplită a lui Dumnezeu așa cum a lovit în vechime Sodoma și Gomora! Însă Domnul mai rabdă, rabdă, așteptînd ca păcătoșii ori să se întoarcă spre pocăință ori să umple măsura păcatelor lor așa cum i-a spus Îngerul, Sfîntului Apostol Ioan Teologul: **căci vremea este aproape. Cine e nedrept, să nedreptățească înainte. Cine e spurcat, să se spurce încă** (Apocalipsa 22, 10-11).

Iar dacă între noi se săvârșesc asemenea fărâdelegi, atunci ce trebuie să așteptăm de la dreapta judecată a lui Dumnezeu? Oare nu aceeași pedeapsă care i-a lovit pe Amorei și orașele sodomite? Însă mai bine le va fi păgînilor, mai bine îi va fi, după cuvîntul Domnului Hristos Însuși, pămîntului Sodomei și Gomorei în ziua judecării decît nouă, creștinilor! (Matei 10, 15). Căci aceia nici pe Dumnezeu nu Îl cunoșteau, nici pedeapsă pentru păcate, nici răsplată pentru virtuți nu așteptau; iar noi ne lăudăm că și pe Dumnezeu îl cunoaștem, și despre chinurile veșnice care îi așteaptă pe păcătoșii nepocăiți am auzit și în fericirea Dreptilor credem și, cu toate acestea, fără frică îndrăznim să săvârșim toate acele fapte potrivnice lui Dumnezeu pe care le-au săvârșit păgînii... Cum ne vom înfățișa după aceea înaintea înfricoșătoarei judecări a lui Hristos? Ce sentință vom auzi din gura Lui? [...]

Cuvînt în săptămîna a patra după Cincizecime

Și zic vouă că mulți de la Răsărit și de la Apus vor veni și vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în Împărăția Cerurilor. Iar fiii Împărăției vor fi aruncați în întunericul mai din afară; acolo va fi plîngerea și scrîșnirea dinților. (Matei 8, 11-12). [...]

„Fiii Împărăției” sînt mai ales aceia dintre noi care, pentru viața lor cinstită și virtuoasă arătată înaintea oamenilor, se cred mari drepti și ceilalți îi cinstesc ca pe niște oameni sfinți. Însă, înaintea ochilor lui Dumnezeu ei sînt nimic, după cuvîntul Apostolului: **Căci de se socotește cineva că este ceva, deși nu este nimic, se înșeală pe sine însuși** (Galateni 6, 3). Pe scurt și mai clar se poate spune că cine crede că este ceva, acela nu este nimic. Acești fii prefăcuți ai Împărăției sînt izgoșiți, într-adevăr, afară. Cu privire la aceasta avem multe dovezi în Dumnezeiasca Scriptură; să pomenim cîteva dintre ele.

Nu este, oare, fecioria, mare și sfîntă înaintea oamenilor și cei ce o păzesc nu sînt, oare, moștenitorii Împărăției Cerurilor? Cu toate acestea la ușile Cămării Cerești sînt respinse și fecioarele: „Nu vă cunosc pe voi.” Iar în locul lor sînt aduse în Împărăție desfrîinatele care au făcut pocăință după căderea în păcat, ca și cum ar fi fost aduse din apus; căci Însuși Domnul spune în Evanghelie: **Adevărat grăiesc vouă că vameșii și desfrîinatele merg înaintea voastră în Împărăția lui Dumnezeu** (Matei 21, 31).

Nu a dobîndit desfrînata cea păcătoasă, care a plîns la picioarele lui Hristos, Împărăția Cerurilor, primind iertarea păcatelor de la Domnul: **Iertate îi sînt păcatele** (Luca 7, 48)? Cine credea că desfrînata va intra în Cămara Împărăției Cerești, iar cele cinci fecioare din Evanghelie nu vor intra acolo? Totuși, fecioarele nu au intrat, iar desfrînata a intrat. Acelea au fost urîte, iar aceasta a fost iubită de Mirele Ceresc. Acelea au fost alungate, iar aceasta a fost primită.

Nu este lucru mare înaintea oamenilor a fi postitor asemenea fariseului acela care a spus despre sine: **Postesc de două ori pe săptămîna** (Luca 18, 12)? Nu este lucru mare a fi înfrînat pînă acolo încît să nu mănînci pește în post și carne în zilele de dulce și să nu bei vin deloc? Nu sînt, oare, acești oameni înfrînați fiii Împărăției Cerurilor? Totuși și pe aceștia Domnul îi respinge cu mînie de la moștenirea Împărăției Cerurilor: **Este oare acesta un post care îmi place, o zi în care omul își smerește sufletul său? Să-și plece capul ca o trestie, să se culce pe sac și în cenușă, oare acestea se cheamă post, zi plăcută Domnului?** (Isaia 58, 5)

Nu este lucru mare să faci milostenie asemenea fariseului pomenit mai înainte, care a spus despre sine: **dau zeciuală din toate cîte cîștig** (Luca 18, 12)? Nu sînt, oare, acești iubitori de săraci fiii Împărăției Cerurilor după mărturia Domnului Însuși: **vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer** (Matei 19, 21)? Auziți, oare, cuvîntul Domnului: cei ce fac milostenie își au locul în Ceruri? Totuși, uneori nici milostenia nu dobîndește Împărăția Cerurilor. Nu a fost, oare, respins de Dumnezeu fariseul cu milostenia lui, iar vameșul cel iubitor de cîștig socotit mai bun decît el: **Zic vouă că acesta s-a coborît mai îndreptat la casa sa, decît acela** (Luca 18, 14)? Nu degeaba spune Apostolul: **Și de aș împărți toată avuția mea... nimic nu-mi folosește.**

Nu este lucru mare să fii rugător înaintea lui Dumnezeu? Nu este, oare, omul rugător către Dumnezeu moștenitorul Împărăției Cerurilor? Însă, după cuvîntul Psalmistului, există și rugăciune în păcat. Blestemată este rugăciunea aceea, care, în loc să îndrepte păcatul, devine ea însăși un alt păcat și nu îl înduplecă, ci îl stîrnește pe Dumnezeu la mînie!

Nu este lucru mare să ai darul proorociei, să vezi înainte și să prezici viitorul? Oare nu îl cinstesc toți pe un asemenea om ca pe un sfânt și, prin urmare, ca pe un fiu și moștenitor al Împărăției Cerurilor? Cu toate acestea Domnul spune în Evanghelie: **Mulți îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit... ? Și atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi** (Matei 7, 22-23). Și Apostolul spune: **Și de aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște ...nimic nu sunt** (1 Corinteni 13, 2).

Nu este lucru mare să izgonești demonii, să muți munții din loc și să faci multe semne și minuni? Nu sînt, oare, acești făcători de minuni, fără îndoială, socotiți fiii Împărăției Cerurilor? Totuși și despre ei se scrie în Evanghelie că vor spune: **Doamne, Doamne [...] nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni multe am făcut?** Iar El le va grăi: **Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-va de la Mine cei ce lucrați fărădelegea.** Și Apostolul spune: **de aș avea atîta credință încît să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sînt** (1 Corinteni 13, 2).

Nu știi despre care oameni se spune acest lucru în Evanghelia Sfintului Luca: **După ce se va scula stăpînul casei și va încuia ușa și veți începe să stați afară și să bateți la ușă, zicînd: „Doamne, deschide-ne! - și el, răspunzînd, vă va zice: Nu vă știu de unde sînteți. Atunci voi veți începe să ziceți: Am mîncat înaintea Ta și am băut, și în piețele noastre ai învățat. Și El vă va zice: Vă spun: Nu știu de unde sînteți. Depărtați-vă de la Mine toți lucrătorii nedreptății** (Luca 13, 25-27). După părerea mea, acești oameni ar trebui să fie în Împărăția Cerurilor, deoarece ei au fost apropiați de Hristos pe pămînt, „au mîncat și au băut” împreună cu El și au ascultat învățăturile Lui. Însă judecata lui Hristos nu este așa: „Nu știu de unde sînteți - le grăiește El - depărtați-vă de la Mine, nu vă cunosc pe voi.”

Oare nu trebuie ca și noi, creștinii ortodocși, să ne temem de acest lucru, noi, care sîntem atît de apropiați de Hristos în viața aceasta, căci în numele Lui cel sfînt am fost botezați, numele Lui cel sfînt îl purtăm, „bem și mîncăm” din Preacuratele și Dumnezeieștile Taine, Trupul și Sîngele Lui, și învățătura Lui din cărți și de la învățători o ascultăm? Cu adevărat se cuvine să ne temem ca să nu ne spună și nouă: **Nu vă cunosc pe voi, nu știu de unde sînteți: depărtați-vă de la Mine.** Un exemplu al acestei lepădări a existat în istorie atunci cînd Israel cel iubit de Dumnezeu L-a mîniat pe Acesta cu păcatele sale, și El i-a spus cu mînie: **voi nu sînteți poporul Meu, iar Eu nu sînt Dumnezeul vostru** (Osea 1, 9). Mai înainte El îi spusese: „Ascultă, Israele, Eu sînt Domnul Dumnezeul tău, Care te-a scos din pămîntul Egiptului și voi sînteți poporul Meu.” Iar apoi, fiind supărat, le spune alt lucru: „Voi nu sînteți poporul Meu, iar Eu nu sînt Dumnezeul vostru!” Ce să credem noi, creștinii, care întotdeauna Îl mîniem cu păcatele noastre? Oare nu ne va spune și nouă la fel: „Voi nu sînteți poporul Meu, iar Eu nu sînt Dumnezeul vostru”? După ce am pomenit despre atîția fii ai Împărăției care vor pierde moștenirea cerească și vor fi izgoniți din Împărăția lui Hristos, să cercetăm acum.

Nu ar fi de mirare dacă ar fi izgoniți pentru viața lor rea și nelegiuită asemenea celor despre care se spune în Apocalipsa Sfintului Ioan: **Afară cîinii și vrăjitorii și desfrînații și ucigașii și închinătorii de idoli și toți cei ce lucrează și iubesc minciuna** (Apocalipsa 22, 15). Nu ar fi de mirare dacă ar fi izgoniți pentru viața lor de cîine, pentru vrăjitorie, pentru desfrînare și celelalte; ceea ce este de mirare, ceea ce este îngrozitor și vrednic de multe lacrimi și tînguieli este faptul că vor fi alungați cei cu viață virtuoasă. De ce? Pentru că virtutea lor au săvîrșit-o ori în chip fățarnic, ori pentru slavă deșartă.

Pentru fățarnicie sînt izgoniți aceia care înfăptuiesc binele pentru a se arăta virtuoși înaintea oamenilor. Căci ar trebui ca noi, prin virtutea noastră, să fim lumina lumii, să fim modele pentru ceilalți, și să se preamărească în noi Tatăl Ceresc; ar trebui să facem binele nu cu intenția de a ne scoate în evidență, de a ne lăuda oamenii, așa cum se purtau fariseii fățarnici, ci numai din iubire pentru Dumnezeu și pentru mîntuirea sufletelor noastre și, dacă Dumnezeu Însuși va vrea să arate virtutea noastră celorlalți oameni, atunci aceasta să fie spre slava Prea Sfintului Său Nume și spre folosul celorlalți, iar nu spre slava noastră. **Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci numelui Tău se cuvîne slavă** (Psalmi 113, 9). Căci fără Tine noi nu putem să facem nimic bun. Pentru îngîmfare sînt izgoniți aceia care, deși fac binele nu pentru a se arăta virtuoși înaintea oamenilor, deși săvîrșesc virtutea lor în taină, numai în fața lui Dumnezeu, totuși în sufletul lor se mîndresc, socotindu-se sfinți și desăvîrșiți, fii adevărați ai Împărăției Cerurilor, iar pe ceilalți îi osîndesc pentru neputința lor.

Astfel, sînt izgoniți din Împărăția Cerurilor acei oameni curați care pe lîngă curăția trupească nu au dobîndit curăția sufletească, și-au păzit trupul curat, iar sufletul l-au întinat cu gînduri necurate, ori s-au trufit cu curăția lor,

iar pe ceilalți i-au osîndit, neștiind cu adevărat cum este viața acelor și socotindu-i, numai după părerea lor, oameni păcătoși. Curăția unor astfel de oameni se va dovedi în ziua judecării necurăție, fiind nevrednică de Împărăția Cerurilor. Bine spune Fericitul Ieronim: „O, cum se va rușina în ziua judecării curăția prefăcută a multor feciorelnici!” Și, dimpotrivă, cum va fi încununată de Dumnezeu, Dreptul Judecător necurăția falsă a multor oameni!

De asemenea, sînt izgoniți acei postitori care au postit în chip fariseic, de ochii lumii sau, chiar dacă nu au postit ca fariseii, totuși s-au mîndrit în sufletul lor, ca și cum ei ar fi fost deja desăvîrșiți în virtute. Despre acești postitori Sfîntul Ioan Gură de Aur spune: „Cine nu bea vin și carne nu mîncă, să nu se mîndrească, căci nu a făcut nimic mai mult față de ceea ce face un animal; căci nici unul dintre animalele domestice nu mîncă nici carne și nu bea nici vin.”

Un altul, deși nu postește ca fariseii și nici în suflet nu se mîndrește cu postul său, totuși face multe alte fapte neplăcute lui Dumnezeu, și pe acestea Dumnezeu le divulgă prin Proorocul Isaia: „În zi de post, voi vă vedeți de treburile voastre și asuprați pe toți lucrătorii voștri. Voi postiți ca să vă certați și să vă sfădiți și să bateți furioși cu pumnul; nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus. Este oare acesta un post care îmi place?” grăiește Domnul Atotțiitorul. Iar Sfîntul Ioan Gură de Aur cugetă despre aceasta astfel: „Dacă eu mă înfrînez de la pîine, însă nu mă abțin de la mînie, nu mai sînt om, ci fiară; căci fiara nu mîncă pîine, ci carne.” Și iarăși: „Nu să nu mînci carne și să nu bei vin este bine și vrednic de laudă, ci să nu ai dușmănie pe cei apropiați.”

Izgoniți vor fi și unii dintre aceia, care fac milostenie, care zidesc și împodobesc sfintele biserici, însă fac aceste lucruri pentru slavă deșartă sau, dînd unora milostenie, îi asupresc și îi jefuiesc pe alții și zidesc și împodobesc bisericile lui Dumnezeu din cîștiguri necinstite, din lacrimile și sîngele oamenilor, iar nu din munca lor cinstită. Voi însă, ascultătorilor, luînd aminte la cuvintele mele, să înțelegeți că toate acestea au fost zise spre mîngîierea voastră ca, aflîndu-vă în multe păcate, să nu deznădăjduiți cu privire la mîntuirea voastră, ci să vă treziți din păcatele voastre ca din somn și, căindu-vă sincer, să vă învredniciți de Împărăția Cerurilor, pe care să ne îngăduie Domnul tuturor să o dobîndim.[...]

Cuvînt în săptîmîna a douăzeci și șaptea după Cincizcime

[...] Ce este nesimțirea sufletească! Nesimțirea sufletească este împietrirea inimii, care provine din deprinderea îndelungată cu păcatul. Așa cum piatra nu simte nici o durere cînd o lovești, așa nici păcătosul, împietrit la inimă, fiind bolnav sufletește, nu simte acest lucru, pentru că are conștiința rea și nu îl doare acest lucru, nu își cunoaște necazurile, nu își vede pieirea, nici nu se teme de osînda veșnică. Are păcate grele, însă nu suferă din pricina conștiinței și nu se mustră pe sine, ca și cum aceasta nu ajunge pînă la el, ca și cum nu va fi osîndit la chinuri pentru fărădelegile lui, ca și cum Înfricoșătoarea Judecată, nenorocirea cumplită, focul cel nestins, viermele cel nesătul și pieirea veșnică vor trece pe lîngă el.

Aceasta este cea mai cumplită împietrire, amorțire, nesimțire: să ai rana cea mai mare, mortală, iar durerea să nu o simți. Aceasta este cea mai mare nebulie: să cazi în iad, în prăpastie, și să nu știi, să nu simți, să nu te temi de căderea ta. În această stare, omul este asemenea celui ce a bătut fără măsură și nu mai știe ce s-a întîmplat cu el: l-au bătut alții sau a căzut singur și s-a lovit? A fost necinstit, însă a doua zi dimineața nu-și mai amintește deloc despre aceasta, ceea ce arată și înțeleptul Solomon, vorbind în numele celui neînfrînat, cu următoarele cuvinte: **M-au lovit... Nu m-a durut! M-au bătut... Nu știu nimic! Cînd mă voi deștepta din somn, voi cere iarăși vin** (Pilde 23, 35).

Într-adevăr, așa este: păcătosul împietrit la inimă, îmbătîndu-se cu plăcerile trupești ca și cu o băutură dulce, însă purtătoare de moarte, este deseori rănit de păcat ca de sabie sau de suliță sau de săgeata vrăjmașului său, a obiceiului său rău, a patimilor sale trupești. Este rănit greu, însă nu simte durerea din sufletul său, din conștiința sa: „M-au lovit... Nu m-a durut!” Diavoli îi bat joc de el în chip nevăzut, iar el nu vrea nici să știe, nici să se gîndească la aceasta: „M-au bătut... Nu știu nimic!”

Dumnezeu Cel îndelung-răbdător, Care nu îl pierde pe cel păcătos cu fărădelegile lui, îl pedepsește uneori părintește: prin foc, foamete, războaie, boli trupești sau alte nenorociri pe care le îngăduie ca el să conștientizeze

păcatul său și să-și revină. Însă el, neținând cont de acest lucru, rămîne în nepăsare și nesimțire: „M-au lovit... Nu m-a durut!” Oamenii, vecinii își bat joc de el, luînd seama la viața lui nelegiuită, plină de ispite, și îl osîndesc, rîd de el și așa mai departe; însă lui nici de acestea nu îi pasă: „M-au bătut... Nu știu nimic!” Moartea merge în urma lui, vrînd să îl ia pe neașteptate, diavolul merge în urma lui, ca un leu, căutînd să-l înghită dintr-odată; focul iadului își deschide gura sa, gata să îl mistuie; însă păcătosului înverșunat, care a ajuns la culmea răutăților, nici de acestea nu îi pasă, sufletul lui nimic nu simte, de nimic nu se teme... Aceasta este femeia care are un duh de neputință, nu care suferă de o boală. [...]

Aude omul cuvintele lui Dumnezeu în biserică, acasă sau în orice alt loc și sînt precum un ciocan care lovește în inimă, după cuvîntul Domnului Însuși din proorocia lui Ieremia: „Căci cuvintele Mele sînt ca focul - care arde și ca ciocanul care sfarmă piatra.” Dar inima nu răspunde la aceste lovituri. Îl vede omul pe mortul care este dus la groapă sau, trecînd pe lîngă biserică, privește mormintele morților și acestea sînt ca un ciocan care lovește în inimă și prin sunetul său spune: „Adu-ți aminte de moartea ta, căci și tu vei ajunge curînd în mormînt și vei putrezi și te vei preface în scrum.” Cu toate acestea, inima tot nu se înduioșează.

Spune sfînta credință că va avea loc învierea morților, Înfricoșătoarea Judecată, răsplata după fapte, iar chinurile păcătoșilor vor fi acolo unde este diavolul, în focul care nu se va stinge în veci. Acestea sînt, de asemenea, un ciocan, care lovește în inimă și prin sunetul său îndeamnă: „Teme-te să nu fii și tu osîndit la chinuri.” Cu toate acestea, inima nu se frînge de frică. Cu voia lui Dumnezeu și pentru păcatele sale, omul este împresurat și chinuit de atîtea necazuri și nenorociri, de atîtea lipsuri și neplăceri - și acestea sînt tot un ciocan care lovește în inimă, spunîndu-i: „Revino-ți, împacă-te cu Dumnezeu, înduplecă mînia Lui care cu dreptate vine asupra ta!”, însă inima se învîrtoșează și mai mult din cauza aceasta și în durerea ei îl uită pe Dumnezeu. Cade cineva într-o boală grea și aceasta este iarăși precum un ciocan care lovește în inimă și îndeamnă: „Pocăiește-te, căci cine știe dacă te vei mai ridica din patul de boală!” Cu toate acestea, inima nici acum nu se frînge pe deplin, ci numai puțin; ea încă mai așteaptă să se ridice din patul de boală și să se desfete iarăși cu bunătățile lumești.

Aceasta este întocmai cruzimea noastră care nu se lasă zdrobită de nici un ciocan! Sfîntul Ioan Scărarul înfățișează împietrirea inimii nesimțitoare ca pe o persoană vie care vorbește despre sine astfel: „Supușii mei, cînd îi văd pe cei morți, rîd, și la rugăciune stau împietriți, fără suflet, întunecați; stînd în fața sfintei mese, nu simt nimic; se împărtășesc cu Sfintele Daruri ca și cum ar gusta pîine simplă: eu, văzîndu-i pe cei ce plîng, rîd de ei; toate cele născute din dragoste de Dumnezeu m-am obișnuit să le omor; eu sînt mama batjocurii, eu sînt hrana somnului, eu sînt prietenul lăcomiei, eu urzesc postul prefăcut; iar dacă sînt muștrat, nu mă doare.”

O, iubiți ascultători! Să ne păzim de o asemenea împietrire și să nu ne învîrtoșăm inimile cu lenea, nepăsarea și obrăznicia. Sfîntul David ne îndeamnă: **O, de l-ați auzi glasul (glasul cuvîntului lui Dumnezeu) care zice: Să nu vă învîrtoșați inimile voastre** (Psalmi 94, 8); nu vă învîrtoșați, ci înmuiiați-vă și zdrobiți-vă cu înduioșarea, cu frica de Dumnezeu și cu pocăința. [...]

Bibliografie: Sfîntul Dimitrie al Rostovului, *Viața și Omiliile*, Editura Bunavestire, Galați, 2003

CUVÎNTUL SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÎTUL - DESPRE VIAȚA LĂUNTRICĂ

Două cuvinte despre Sfînta Taină a Botezului

[...] Așadar, cuvîntul meu vi se adresează vouă, creștinilor pe din afară, care nu aveți duhul lui Hristos, care nu aveți inima în întregime afierosită Domnului, care nu aveți rîvnă în a-I bineplăcea Lui și numai Lui! ... Sau, nu numai vouă, ci nouă, căci și eu sînt primul dintre voi.

Ce avem a ne spune.? Ah, fraților, să ne străduim a ne înălța pînă la sentimentul grijii față de suflet și față de partea noastră din veșnicie... Gîndiți-vă ce spun despre noi adevărații iubitori ai lui Hristos, atît cei ce se află încă aici, pe pămînt, cît și cei din cer! Ce altceva pot spune, decît: „Iată niște oameni care par să fie de-ai noștri, dar nu sînt.” Cuvîntul pare simplu, dar ce înfricoșător este! Căci, dacă nu sîntem ai lor, înseamnă că nici ei nu sînt ai noștri și nimic din ce-i al lor nu este al nostru. Adică, nici Hristos nu este al nostru, nici toate făgăduințele Lui, nici Raiul, nici fericirea veșnică. Iar dacă nu-s ale noastre, știm foarte bine ce urmează să fie al nostru... Vedeți ce nenorocire! În același timp, priviți în jurul vostru: aproape tot ce avem este creștin: obiceiurile ne sînt creștine, conceptele ne sînt creștine, cuvintele ne sînt creștine, avem multe legi și lucrări tot creștine Ce ne lipsește? Inima creștină! Inima nu într-acolo ni se-ndreaptă... nu în Dumnezeu îi este fericirea, ci în ea însăși și în lume și nu în cer îi este Raiul, ci pe pămînt. Ne lipsește această rîvnă, tare ca moartea, pentru mîntuire și de a-i fi pe plac Domnului. Ca și cum am fi adormit și amorțit, ne mișcăm unde ne poartă curgerea vieții. Haideți să trezim în noi această rîvnă, căci cine o va face, dacă nu noi?! Singuri ne-am legat de lume, singuri să ne și rupem de ea. Haideți să intrăm în recile noastre inimi, trîndave și nepăsătoare, și să începem să le înduplecăm prietenește ca să-și vină, în sfîrșit, în fire, să-și scuture legăturile patimilor și ale lumii, cu care s-au legat de bunăvoie, și să se îndrepte spre Dumnezeu. [...]

Caută-L pe Domnul! Ori Dumnezeu, ori lumea: cale de mijloc nu există. Sau dormi atît de lipsit de grijă, încît nu vezi nimic?! Acolo este totul, aici - nimic; acolo este adevărul, aici - mirajul; acolo este liniștea, aici - grijile chinuitoare; acolo, mulțumirea, aici - neconținute suferințe; acolo, bucuria și veselia, aici - numai necazuri și durerea inimii. Le știi pe toate acestea, le-ai încercat pe toate, dar rămîi, totuși, în aceeași stare de deșertăciune a minții și a inimii... Vrei să aduci Raiul pe pămînt?! Iată, este al optulea mileniu, cum iubitorii de lume se tot străduiesc cu toate mijloacele să instaureze Raiul pe pămînt... Și nu numai că nu reușesc, ci, dimpotrivă, totul merge din ce în ce mai rău... Nu-ți va reuși nici ție ci numai te vei epuiza în goana după bunăstarea înșelătoare a lumii, precum copiii după curcubeul care fuge pe cer [...] Și oare este mult ceea ce ni se cere?! Căci nu sîntem străini cu totul de Domnul! Doar că nu punem pe primul plan a-I bineplăcea Lui: nu este acesta primul nostru scop, ci este mai degrabă un fel de adaos. Căci țelul nostru este de a-i place lumii și obiceiurilor lumesti. Puneți acum pe primul plan a-I bineplăcea Domnului și rearanjați-le pe toate celelalte potrivit cererilor acestui unic țel: și se va schimba starea voastră lăuntrică... Totul va rămîne ca mai înainte... numai inima va fi nouă. Asta-i tot! Este mult, oare?! [...]

Cinci învățături despre calea mîntuirii

Căci ce fel de mîntuire poate aștepta cineva care nu păstrează învățătura adevărată a credinței și a Bisericii și gîndește greșit sau despre Dumnezeu, lume și om, sau despre actuala stare decăzută a noastră, sau despre mijlocul restaurării ființei noastre, care este unul singur, sau despre moarte și viața noastră viitoare, sau despre oricare dintre dogme, cînd Însuși Domnul ne spune că, de se va lepăda cineva de cuvintele Lui în neamul acesta desfrînat și păcătos, de acela se va lepăda și El în fața Tatălui Său, care este în ceruri (Marcu 8, 38)? Iar cel ce va fi lepădat de Domnul, unde își va găsi locul? Desigur că nu în Împărăția Cerurilor. Dar iată că există oameni care spun: „Crede cum vrei, este suficient să trăiești corect și nu te teme de nimic”, ca și cum poți trăi corect fără să ai principii sănătoase despre lucrurile pe care ne învață adevărata credință! Nu vă amăgiți, fraților! În alcătuirea vieții adevărate nu intră numai comportamentul, ci și modul sănătos de judecată, așa că despre cel căruia îi lipsește acesta nu putem spune că viața lui este bună și dreaptă. Pe de altă parte, a trăi corect înseamnă a trăi într-un mod bineplăcut lui Dumnezeu; o viață bineplăcută Domnului este trăită în întregime după voia lui Dumnezeu, iar una dintre primele definiții ale voii lui Dumnezeu față de noi este să credem în Cel pe care L-a trimis, adică în Domnul Iisus Hristos și

în Dumnezeiasca Sa învățătură. Așadar, cel ce spune: „crede cum vrei, numai trăiește corect”, în timp ce avem poruncă să ținem adevărata credință, se aseamănă cu acela care își distruge singur fundația pe care vrea să-și ridice casa, sau cu cel care vrea să traverseze un râu cu o barcă, al cărei fund îl găurește chiar el.

Ce fel de mîntuire poate aștepta acela care încalcă anumite porunci dumnezeiești, ca de pildă porunca dreptății sau a milosteniei, a înfrînării sau a hărniciei, a curățeniei sau a neagonisirii, a fidelității conjugale sau oricare alta, micșorîndu-și greutatea păcatelor cu unele interpretări deformate, ca de exemplu „firea îndeamnă, inima cere”, sau încercînd să le ascundă chipul hîd de conștiință prin unele fapte de evlavie vizibile și ușor de împlinit, ca umblatul pe la biserici, împodobirea icoanelor prețioase sau aprinderea candelor? Ce fel de mîntuire, repet, pot aștepta aceștia, cînd este spus clar că, de vrei să intri în viață, păzește poruncile (1 Ioan 3, 23; Matei 19, 17), și că nedreptii, de orice fel ar fi, nu pot moșteni Împărăția lui Dumnezeu (1 Corinteni 6, 9)? Desigur că este nevoie, este într-adevăr nevoie pentru mîntuire și de fapte vizibile de evlavie, dar nu numai de acestea: este obligatorie și împlinirea tuturor celorlalte porunci ale lui Dumnezeu. **Pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați**, spune Domnul (Matei 23, 23). Nu poți merge fără picioare și nu poți zbura fără aripi; la fel, nu poți ajunge la Împărăția Cerească fără împlinirea poruncilor. [...]

Ce este de trebuință celui ce se pocăiește și pornește pe calea cea bună a mîntuirii

Celui ce se pocăiește și pornește pe calea cea bună a mîntuirii îi sînt de trebuință următoarele:

1. Să se predea unui conducător pe această cale.
2. Să se înconjoare cu reguli pentru împlinirea cuviincioasă a fiecărui lucru.
3. Să fie pregătit pentru nevoințe și necazuri, căci a pornit pe o cale îngustă și plină de suferințe.
4. Și, pentru a le suporta cu bine pe toate, să aibă duhul arzător sau să aibă rîvnă fierbinte spre mîntuire și spre a-l bineplăcea lui Dumnezeu. [...]

I. Viața trăită sub îndrumare

[...] Așadar, nu se află om mai nefericit, mai apropiat de pieire decît acela care nu are o călăuză pe calea spre Dumnezeu, mai ales cel ce abia s-a desprins din viața cea rău trăită dinainte. Pe larg și cu mult folos a zugrăvit aceasta Sfîntul Dorotei în cuvîntul său pe această temă, cuvînt pe care îl sfătuim pe orice nevoitor să-l poarte cu sine și să-l citească cît mai des (vezi Învățătura a cincea).

Sfîntul Petru Damaschinul, în prima sa carte din Filocalia, ia la rînd pe toți oamenii din toate timpurile, în toată diversitatea vîrstelor, constituțiilor, chemărilor și a stării materiale și găsește printre ei - trecînd peste deosebiri, care merg uneori pînă la opoziții - atît dintre cei care se mîntuiesc, cît și dintre cei care pier. „Cugetînd la aceasta - spune el - mi-am frînt sufletul și, în nedumerirea mea, îmi chinuiam mintea cu întrebarea: „De ce se întîmplă așa? Care este începutul mîntuirii sau al pieririi noastre?” Mult se trudi Sfîntul cu această întrebare, căutînd cu mintea o rezolvare dreaptă și iată ce judecată găsi la Sfinții Părinți: începutul fiecărui bine și al fiecărui rău este în mintea dată omului și, după minte, în voință. Începutul mîntuirii este ca omul să-și lase dorințele și socotelile sale și să împlinească dorințele și socotelile lui Dumnezeu. Înainte de Lege, în Lege și sub har se află mulți mîntuiți, pentru că aceștia au iubit înțelepciunea și voia lui Dumnezeu, mai mult decît propria lor înțelegere și voie; și iarăși, în toate aceste vremuri se află mulți care au pierit, pentru că au dat întîietate dorințelor și voii lor, în locul celor ale lui Dumnezeu. Iar voia lui Dumnezeu nu o putem afla (în cazuri particulare) decît prin judecată, dar nu prin propria noastră judecată, ci întărită prin întrebarea celor încercați, care au darul judecății. Numai astfel putem afla ce fel de fapte voiește Dumnezeu de la noi. Altfel, nicicum nu ne putem mîntui. Fără aceasta, nici ceea ce socotim noi că este bun nu ne este de folos, ori pentru că nu este făcut la momentul potrivit, ori pentru că nu ne este, de fel, necesar. Tot așa, Sfîntul Ioan Casian, dovedind că trebuie să le facem pe toate cu judecată pentru a cunoaște care este judecata adevărată și venită de la Dumnezeu și care este cea mincinoasă și fățarnică, diavolească, îl citează pe Avva Moise: judecata adevărată nu vine altfel decît în urma smeririi adevărate, atunci cînd le descoperim părinților nu numai ceea ce vrem să facem, ci și ceea ce gîndim, și nu ne încredem de fel în propria noastră judecată, ci în toate urmăm

povața bătrînilor înduhovniciți, considerînd bun ceea ce ei consideră că este bun. O astfel de conduită nu numai că îl călăuzește cu bine pe om, nevătămat pe calea cea dreaptă, dar îl și apără de toate cursele diavolului. Căci cel ce-și conduce viața după judecata și sfatul celor care au izbutit (pe calea credinței), acela nu va cădea înșelat de diavol, deoarece, chiar prin actul mărturisirii și al descoperirii gîndurilor rele față de părinți, el le curmă și le face neputincioase. Așa cum un șarpe scos la lumină dintr-o văgăună întunecoasă se străduiește să fugă și să se ascundă, la fel gîndurile viclene, descoperite prin spovedanie și prin mărturisirea lor către părinți, fug de la om (Dialogul al doilea, Capitolul 10).

Este esențială necesitatea de a te supune conducerii altora și foloasele ei sînt incalculabile, dar nu este indiferent cui să te încredințezi. Mulți părinți - după cum spune în același loc Sfîntul Casian - aduc în loc de folos pagubă, și în loc de mîngîiere, disperare celor ce vin la ei să le ceară sfatul și întărește această observație cu un exemplu. Sfîntul Petru Damaschinul spunea că de multe ori a fost vătămat de cei la care venea cu întrebări. Iată de ce, scrie el că nu oricine este vîrstnic cu anii este capabil să îndrume, ci numai cel ce a atins nepătimirea și a primit darul judecării. Este bine să nu-ți ascunzi gîndurile de părinți, însă nu trebuie să le dezvălui fiecăruia pe care-l întîlnești în cale, ci numai părinților înduhovniciți și avînd darul dreptei judecări, celor albiți de înțelepciune, iar nu numai de ani. Mulți, privind numai la vîrsta înaintată, și-au descoperit gîndurile și, din pricina neiscușinței celor care i-au ascultat, în loc de leuire, au căzut în deznădejde. Nu fiecare este în stare să îndrume, nu numai din pricina propriei neîmbunătățiri și nedesăvîrșiri, ci, adesea, din pricina repeziciunii cu care a sporit. Mulți, din cauza marii lor simplități și a focului rîvnei, trec foarte repede de primele trepte și, astfel, sar peste multe încercări, care le rămîn necunoscute. Cei neispitiți nu pot da ajutor celui ispitit. [...]

Iată cum vorbește despre aceasta Sfîntul Vasile cel Mare: „Cu multă băgare de seamă și cu bună cumpănire străduiește-te să-ți găsești drept călăuză în viață un bărbat neînșelat, iscusit în îndrumarea celor ce merg spre Dumnezeu, înfrumusețat de virtuți, priceput în Scripturile Dumnezeiești, fără multe griji, neiuibitor de arginți, neagonisitor, iubitor de tăcere, avînd dragoste de Dumnezeu, iubitor de săraci, nemînios, fără ținere de minte a răului, mult folositor pentru cei ce se apropie de el, neiuibitor de slavă deșartă, neorgolios, neiuibitor de mîngîieri, neschimbător, care nu pune nimic mai presus de Dumnezeu.” Acestea sînt desăvîrșirile unui părinte adevărat! Fără ele, nu va putea, indiferent de străduința sa, să conducă spre mîntuire sufletele care i s-au încredințat. Calea spre Dumnezeu o putem cerceta din cărți, din pildele și învățăturile Sfinților Părinți, și o putem arăta și altora; dar conducătorul nu trebuie doar să arate, ci să și conducă, și nu trebuie doar să conducă, ci oarecum să poarte în spate. Prin rugăciunea sa, el trebuie să fie un puternic mijlocitor în fața lui Dumnezeu și un izgonitor al vrăjmașilor nevăzuți, iar pentru aceasta trebuie să aibă îndrăzneală și credință puternică, prin care să se arunce neispitit asupra puterii vrăjmașe, acestea se fac sau se dobîndesc pe o a doua treaptă, cea a desăvîrșirii. Sfîntul Ioan Scărarul i se arată în somn și-l trezește pe ucenicul peste care tocmai era să se prăbușească un munte. Sfîntul Varsanufie are o mulțime de experiențe în care, prin rugăciunile sale, ucenicii săi se izbăveau de chinurile patimilor și de năprasnele dracilor. Ca să poți călăuzi, trebuie să vezi toate încurcăturile drumului, să le cunoști din experiență proprie și să știi cum pot fi depășite; iar pentru aceasta trebuie să te afli la o anumită înălțime, de pe care să poți vedea toate drumurile și pe toți cei ce merg pe ele, și pe acela dintre ei care ți s-a încredințat. Cu cuvîntul său, ca printr-o mișcare a mîinii, conducătorul îl va îndruma cum să meargă drept, fără abateri, repede, fără rătăcire, printre toate încurcăturile drumului. Cei ce nu s-au curățat de patimi stau cu toții pe aceeași treaptă, fie că sînt învățați sau neînvățați, fie că au citit sau nu despre știința nevoinței. Cei ce alcătuiesc mulțimea nu văd încotro și cum să meargă, ci doar se înghesuie unii într-altii și merg la nimereală, cînd într-o parte, cînd într-alta, așteptînd să li se arate cărarea cea bună ca să iasă la liman, cu toate că ar putea ieși imediat, dacă s-ar lăsa călăuziți de o voce din afara mulțimii. Totul stă în înfrîngerea patimilor: cel ce nu și-a învins patimile nu poate da o regulă de încredere pentru înfrîngerea lor, pentru că el însuși este pătimaș și judecă pătimaș. De aceea, un conducător inteligent, dar neîncercat niciodată nu te va duce departe, cu toate bunele sale intenții. Atît acesta, cît și cel călăuzit, vor vorbi, vor discuta despre căile Domnului și vor bate pasul pe loc. În afară de aceasta, el trebuie să aibă o anumită putere conducătoare naturală asupra sufletului ucenicului, pe care să-l cunoască la fel ca pe al său, pentru ca acesta să i se supună fără cîrtire și fără comentarii. Dar nu poți avea puterea duhului fără să-ți fi supus patimile și fără să fi primit Duhul lui Dumnezeu. Fără aceasta, cuvîntul va fi întotdeauna neputincios, neroditor, pentru că nu poate da naștere la ceea ce nu este în el, așa cum ne învață Cuviosul Macarie cel Mare. Iată cîte desăvîrșiri trebuie să aibă un adevărat conducător, un îndrumător de nădejde! Dar și cel ce i se încredințează, atunci cînd Domnul îl va învrednici să-și găsească o asemenea călăuză, își asumă mari și severe obligații.

Esența îndrumării și puterea ei stau în legătura tainică dintre părinte și ucenic, făcută în fața lui Dumnezeu, prin care părintele ia asupra sa mîntuirea sufletului ucenicului, iar ucenicul se predă pe sine în întregime acestuia. În această legătură sau făgăduință reciprocă se află deosebirea esențială dintre conducere și sfătuire sau întrebare. Îndrumarea dată în ultimele cazuri nu te leagă, pe cînd, dincoace, fiecare cuvînt este lege; acolo, cel ce întrebă are încă libertatea să judece și să verifice, pe cînd aici orice cercetare este nelalocul ei și duce la pierzanie. Ucenicul se predă pe sine cu totul. „Tu - spune Sfîntul Vasile cel Mare - predă-te lui sărăcit cu desăvîrșire, adică să nu mai ai nimic al tău sau pentru tine, ci totul să-i aparțină părintelui; altfel, rămășița vechilor frămîntături va strica iarăși ceea ce se pune în tine și tot acest amestec va fi fad, neplăcut Domnului, va fi dezgustător.” Sfîntul Ioan Scărarul dă un exemplu, cum un ucenic îi spunea îndrumătorului său: „M-am încredințat ție, cuvioase părinte, așa cum fierarului i se încredințează fierul” (Cuvîntul al patrulea, punctul 23). Asemeni pînzei curate în mîinile pictorului sau asemeni unui bun material în mîinile sculptorului, la fel este ucenicul în mîinile părintelui său. El a luat asupra sa jugul lui Hristos, hotărît să-I bineplacă, iar acum - așa cum spune Sfîntul Scărar - încearcă să pună greutatea de pe grumazul său pe cel al altuia (ibidem, punctul 5). El se aseamănă celui care, ținut deasupra apei de mîinile altuia, se pregătește să traverseze marea înot (ibidem). De aceea, el numește viața sub îndrumare moarte de bunăvoie, mormînt, călătorie în timpul somnului, înot neprimejdut. Într-un fel, ucenicul nu este cel ce lucrează, ci cel asupra căruia se lucrează.

Aceasta, din punctul de vedere al ucenicului. Din punctul său de vedere, și părintele dă o făgăduință hotărîtă că răspunde de mîntuirea sufletului ucenicului, ale cărui păcate și le asumă, ca și răspunsul în fața Înfricoșatei Judecăți. Această idee este exprimată în multe locuri și foarte adesea de Sfîntul Varsanufie. De pildă, unuia care cerea: „Dă-mi cuvîntul, stăpîne, că răspunzi de mine în fața lui Dumnezeu și că nu va fi vătămare asupra mea”, îi răspunde: „Scumpul meu suflet mi-l pun pentru tine, numai moartea ne va despărți” (Răspunsul al 57-lea); altuia îi răspunde: „Ia aminte la ceea ce scriu și ascunde în sufletul tău: Voi face așa că vei auzi bucurie cerească, împăratească, dumnezeiască, vei fi moștenitorul darurilor mele” (Răspunsul al 10-lea); altuia: „Iau asupra mea jumătate din păcatele tale”, și, după ce acesta își spori cererea: „Bine, le iau pe toate, pentru ascultare” (Răspunsurile 163, 164). Iată ce făgăduiește: „Dacă păstrezi legămîntul meu la fel ca pe al lui Dumnezeu, mărturisesc că răspund de tine în ziua cînd Dumnezeu va judeca în taină pe oameni” (Răspunsul al 58-lea). Iar într-alt loc se roagă: „Prea Puternice! Ori primește, o dată cu mine, și pe copiii mei în Împărăția Ta, ori șterge-mă și pe mine din cartea Ta” (Răspunsul al 110-lea). Dar o făgăduință atît de copleșitoare se dă numai în condițiile împlinirii hotărîte, energice, necîrtitoare de către ucenic a tuturor poruncilor părintelui, din inimă, ca și cum ar fi poruncile lui Dumnezeu, astfel încît, la cea mai mică abatere, legămîntul este rupt și făgăduința își pierde puterea. Părintele purcede să ridice la cer, am putea spune că pe mîinile sale, sufletul ucenicului, dar cu condiția ca și acesta, să caute, să se străduiască, să se nevoiască. Dumnezeu îi ajută unui astfel de căutător într-ale credinței, și cel ce se încrede în Domnul - Care vrea ca toți să se mîntuiască - acela nu se îndoiește că totul - și cuvîntul, și fapta, vor conlucra la mîntuirea lui. De fapt, părintele devine mijlocitor între ucenic și Dumnezeu, mijlocitor nemincinos, fidel, neprimejdios: ceea ce a spus, aceea va fi.

Astfel, unuia îi spune: „Să se înscrie cuvintele mele în inima ta, înfășoară-ți-le în jurul mîinilor, ca să le ai mereu înaintea ochilor” și, mai departe: „Arată-le și prin împlinire cu fapta” (Răspunsul al 11-lea). Altuia îi spune: „Mă rog, ziua și noaptea mă nevoiesc pentru sufletul tău, dar străduiește-te și tu, urnește-te, altfel, totul este zadarnic. Caută sare și te voi săra” (Răspunsurile 24, 70). Și încă: „Dacă vei încălca ceva din acestea, eu nu sînt vinovat; tu vei vedea și vei răspunde în ziua cea înfricoșătoare” (Răspunsul al 57-lea).

Astfel, între cei doi se creează o legătură nezdruincată, de inimă, o legătură duhovnicească, în care părintele se dizolvă cu duhul în fiu, și fiul în părinte; și aceasta, nu numai pe perioada formării duhovnicești, ci pentru veșnicie. Sfîntul Varsanufie îi scrie unuia aflat în suferință: „Văzînd suferința și tulburarea ispitei care te-a cuprins, m-am îmbolnăvit atît de tare, ca niciodată”, amintind totodată cuvintele Apostolului: „Cu cel ce suferă, și eu sufăr” (ibidem). Altuia îi spune: „Sînt nedespărțit de tine; cînd mergi la ascultare față de frați, întotdeauna merge cu tine și inima mea, care a binevoit întru Domnul” (Răspunsul al 27-lea). Sau: „Prin harul lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu mă despart de tine, ci, prin dragostea ta, sînt pururi cu duhul alături de tine” (Răspunsul al 55-lea). Sau, mai departe: „Frate, îți spun ca propriului meu suflet, căci Domnul a legat între ele sufletele noastre, spunîndu-mi: „să nu te despart de el” (Răspunsul al 159-lea). La Sfîntul Ioan Scărarul, adevăratul ucenic este zugrăvit astfel: Un suflet legat de păstorul său prin dragostea și credința lui Hristos nu se va depărta de el nici cu prețul vărsării de sînge, mai ales dacă rănile i-au fost cîndva vindecate de acesta. Sufletul ține minte cuvintele celui care a spus: nici Îngerii, nici Începătoriile, nici Puterile... nici vreo altă făptură nu ne poate despărți de dragostea lui Hristos. Dacă cineva nu își va avea sufletul astfel legat, împletit (cu celălalt suflet) și agățat (de acela), degeaba își petrece viața în purtări

fățarnice și prefăcute față de părinte (Cuvîntul al patrulea, punctul 28). În această uniune sufletească stă toată puterea și esența legăturii (dintre ucenic și părinte). Prin aceasta, asupra ucenicului neputincios se revarsă toată puterea părintelui. De aceea, vrăjmașul încearcă pe toate căile să distrugă această legătură, atît prin gînduri ascunse, cît și prin vedenii, prin care insuflă ba neîncredere, ba bănuială, ba dorința de a trece la alt părinte, după cum vedem din pildele Sfîntului Varsanufie (Răspunsul al 159-lea și următoarele). Datorită importanței sale, această legătură sufletească trebuie să fie primul lucru pentru care să se roage ucenicul: „Dezvăluie-I cu mintea lui Dumnezeu credința și dragostea ta neprefăcută față de îndrumătorul tău, și Dumnezeu îl va înștiința în taină de dragostea ta pentru el și îl va face să fie la fel de binevoitor și de prietenos față de tine.” (Scara, Cuvîntul al patrulea, punctul 45).

O astfel de uniune este, de altfel, o mare taină duhovnicească, căci este făcută de Însuși Dumnezeu. Nu fiecare poate fi cu adevărat părinte duhovnicesc oricărui ucenic și nu fiecare poate fi ucenic adevărat oricărui părinte. Celui ce caută credință deplină și cu încredere, Domnul îi arată și îl conduce către acela care poate, prin puterea Sa, să-l aducă la mîntuire; îl înștiințează în duh pe vrednicul părinte duhovnicesc să îl primească și să poarte greutatea celui neputincios. Așa vedem la Sfîntul Varsanufie: Ioan i se arătase și apoi nu mai veni multă vreme. Cînd Avva Serid crezu că nu va mai veni deloc, Sfîntul Varsanufie îi spuse: „Cu trupul lipsește, dar cu duhul e alături de noi și nu se va despărți pînă în veci” (Răspunsul al 5-lea); și încă mai înainte spunea: „Cu doi ani înainte, Domnul mi-a spus că va veni” (Răspunsul 1). Unul dintre ucenici îi spuse: „Domnul mi te-a trimis liman și adăpost” (Răspunsul al 159-lea); iar altuia îi spunea: „Credem că Domnul te-a adus aici: nu ispiți harul” (Răspunsul al 163-lea).

De aici se descoperă de la sine cum trebuie să fie ucenicul în relațiile cu părintele său. Tot ce se referă la acestea decurge firesc din duhul în care ucenicul se predă pe sine părintelui și din unirea care are loc între ei. Ucenicul trebuie să aibă deplină și neîndoită încredere în părintele său: să aibă credința că acesta cunoaște calea lui Dumnezeu, că poate conduce pe ea spre desăvîrșire și că îl va călăuzi și pe el, că este puternic în fața lui Dumnezeu și că Dumnezeu îi va arăta, prin el, calea cea dreaptă și nerătăcită; de aceea, toate îndrumările sale trebuie primite ca fiind cu totul adevărate, pe deplin mîntuitoare și bineplăcute Domnului. Această credință trebuie să fie luminoasă, curată și neîntunecată de nici cel mai mic nor al îndoielii, căci șubrezirea ei este și șubrezirea legăturii sufletești, iar șubrezirea legăturii sufletești compromise întreaga lucrare și o face neroditoare. De aceea, trebuie să păstrăm această credință ca pe ochii din cap. „Cîtă vreme credința înflorește în suflet - spune Sfîntul Ioan Scărarul - atît timp trupului îi izbutește toată slujirea; dar, imediat ce cineva se atinge de piatra credinței, nu încapе îndoială că acela va cădea, căci adevărat este că tot ce nu este din credință este păcat (Romani 14, 23) ...Dacă supușii, în simplitatea inimii lor, nu vor recurge la viclenii diavolești, din curiozitate față de poruncile părintelui, atunci vor străbate cu bine drumul spre Domnul” (Cuvîntul al patrulea, punctele 7, 9).

De aceea, Părinții se încredințau mai întîi de fidelitatea celor pe care-i primeau sub ascultare, și dacă constatau că aceasta lipsește, nici nu-i primeau. Astfel, Sfîntul Varsanufie nu-l primea pe unul sub ascultare, cînd observă neîncredere la acesta; iar cînd (prin năvălirea vrăjmașului) neîncrederea se strecura în inima celui pe care-l primise, se grăbi să îl vindece (Răspunsul al 161-lea). Trebuie să ne încredem fără nici o cercetare în cei care au primit să se îngrijească, în Domnul, de mîntuirea noastră - spune Scărarul - chiar dacă ni s-ar părea că aceștia ne cer ceva potrivit mîntuirii. Tocmai atunci, ca într-un creuzet al smereniei, ne este pusă la încercare încrederea în ei. Căci acela este semnul adevăratei încrederi, cînd cineva, cu toate că vede că ceva îi contrazice oarecum așteptările, totuși, întrucît așa au rînduit călăuzitorii, se încrede cu totul în aceștia (Cuvîntul al patrulea, punctul 104).

Trebuie să-și cinstească părintele în toate felurile, să-i păstreze imaginea cinstită, luminoasă, nu numai în cuvînt și în sentimente, dar nici în minte să nu aibă nimic care să-i întunece imaginea sau să-i micșoreze lumina. „Dacă dorim spune Scărarul, cu toată smerita înțelepciune, să ne plecăm grumazul sub jugul Domnului și să-i încredințăm altuia, fără fățarnicie, mîntuirea noastră, atunci, înainte de a intra în mînăstire, dacă avem cît de cît discernămînt și rațiune, trebuie să cercetăm și să ne punem la încercare părintele, trebuie să-l ispitim, pentru a nu nimeri, ca să spun așa, nu la un cîrmaci, ci la un simplu greblar, nu la un vindecător, ci la un bolnav, nu la un neprihănit, ci la un iubitor de mîngîieri, nu la liman, ci într-o viitoare și să nu ne pregătim, astfel, singuri naufragiul.” La intrarea pe terenul buneii cucernicii și al respingerii lumii, nu mai trebuie să judecăm cu asprime pe bunul nostru conducător în nevoie, cu toate că, om fiind, și acesta poate avea - vom vedea - unele greșeli, puțin importante. Altminteri, dacă ispitim cu severitate faptele părintelui nostru, nu vom avea nici un folos din lăsarea lumii. Cei care vor să-și mențină neștirbită pentru totdeauna încrederea în povățuitorii lor trebuie să-și păstreze în inimă neșterse și neuitate virtuțile lor, pentru ca, atunci cînd diavolii vor încerca să semene în ei neîncrederea față de părinți, să le închidă gurile cu amintirea virtuților acestora... Dacă gîndul te face să-ți acuzi sau să-ți hulești

părintele, fugi de această tentație ca de curvie și nu lăsa șarpelui acestuia nici o speranță, nici un loc, nici o intrare, nici o apropiere, ci dimpotrivă, strigă-i: „O, amăgitorule! Nu eu o să-mi judec stăpînul, ci el este pus judecător peste mine!” (Cuvîntul al patrulea, punctele 6-7). Această cinstire și evlavie statornică crește sub oblăduirea credinței și prin credință se întărește; și, dimpotrivă, slăbește o dată cu slăbirea credinței și invers. De aceea, acestea două sînt țintele înspre care vrăjmașul își îndreaptă săgețile. Adesea el plămăduiește chiar năluciri întru întunecarea cinstei părintelui, ca să-l îndepărteze pe ucenic de la el; așa a suferit Elisei, ucenicul lui Isaia. De aceea, cînd în Scara, ucenicul îl întreabă pe Ioan Savaitul, care îl sfătuiseră să se încredințeze unui părinte: „Și dacă acest părinte, din nepriceperea sa, va greși cu ceva? Starețul îi răspunde: Chiar de l-ai vedea păcătuiind, nu te depărta de la el, ci spune-ți în sine ta: Frate, de ce-ai venit aici? Atunci vei vedea cum va fugi de la tine orice înălțare de sine” (Cuvîntul al patrulea, punctul 112).

În toate trebuie să ne încredem în părinte sau să ne păstrăm convingerea că, prin rugăciunea părintelui, orice trebuință ne va fi împlinită, orice rău va fi respins, orice bine ne va fi dăruit. „Ține-te de mine - spunea adesea părintele Varsanufie - că te voi scoate afară și te voi aduce grabnic la liniște și te voi arăta lui Dumnezeu”; sau: „Vei fi urmașul meu, te vei învrednici de darurile mele”; sau: „Vom fi culcați amîndoi în aceeași raclă.” Toate acestea sînt cuprinse în credință, în încrederea că Domnul - Cel ce caută mîntuirea tuturor - îl va mîntui pe ucenic prin părinte și va face totul pentru el, după credința lui. Ucenicul așteaptă ca Domnul, în bunătatea Sa, să îl miluiască pentru rugăciunile părintelui, să îi ierte păcatele și să nu îl lipsească nici de bunătățile duhovnicești. De aceea, el aleargă din toate puterile la părinte, ca un fiu, cu speranța neîndoită că va primi mulțumire și o primește. Ucenicii Sfîntului Varsanufie spun adesea: „Rostește un cuvînt, și așa va fi. Tu ne ești limanul.” Cînd părintele se îmbolnăvise, ei strigau: „Ce o să ne facem acum?”

Urmarea firească a încrederii, a cinstirii și a speranței trebuie să fie liniștirea sub ocîrmuirea părintelui, ca sub un acoperiș neprimejdut. Prin supunerea față de acesta, ucenicul își retează orice preocupare pentru el însuși, orice grijă și orice temere. El îi spune din inimă părintelui, scrie Sfîntul Varsanufie: „Cred că Domnul, prin tine îmi va izbăvi sufletul; fă cu mine ce te va inspira Domnul. Eu nu mai sînt eu” (Răspunsul al 57-lea). „Dacă cineva - spune Scărarul - s-a predat cu conștiință curată, pentru totdeauna părintelui său, acesta nu se mai teme de moarte, la fel cum nu se teme de somn, știind cu siguranță că la ieșirea din viața aceasta nu de la el, ci de la îndrumătorul său se va cere răspuns” (Cuvîntul al patrulea, punctul 50). De aceea, el consideră lucrarea mîntuirii sale ca și rezolvată. „Ține minte cît vei trăi - adaugă Scărarul - pe acel mare nevoitor, care de-a lungul a optsprezece ani încheiați nu a auzit niciodată cu urechile trupești de la îndrumătorul său cuvîntul „mîntuiește-te”, în schimb zilnic, cu auzul sufletesc, auzea de la Domnul nu „mîntuiește-te” - care înseamnă numai dorință și nu este sigur că se va împlini - ci „ești mîntuit”, care înseamnă siguranță și certitudine” (ibidem, punctul 106). Iată cu cîtă hotărîre îl liniștește pe ucenic Însuși Domnul. De partea lui rămîne doar zeloasa, sîrguincioasa, energica lucrare după îndrumările părintelui călăuzitor. Căci liniștirea nu înseamnă absența lucrării, ci doar retezarea oricărei griji referitoare la treaba pe care o faci, la roadele și la reușita ei. Ucenicul trebuie să fie mereu pregătit, să fie mereu într-o stare de încordare atentă, iar nu copleșit de lenevire. Sfîntul Ioan Scărarul și-l închipuie stînd liber pe cele două picioare, dintre care un picior îl întinde spre slujire, iar pe celălalt îl ține nemișcat la rugăciune (Cuvîntul al patrulea, punctul 2); iar ascultarea o numește călătorie ce se face dormind (ibidem, punctul 3) - călătorie, după osteneală și realizări; făcută în somn, pentru că nu este el cel care o face. Sfîntul Varsanufie le adresa adesea celor care îi cereau ajutorul următorului cuvînt: „Trudește, nu sta într-un loc, transpiră la lucrul pe care ți l-am spus să-l faci” (Răspunsul al 61-lea). „Eu mă rog pentru tine lui Dumnezeu - spunea el - dar dacă nu te vei ruga și tu Lui la fel, mare este rușinea” (Răspunsul al 70-lea). Părintele duhovnicesc purcede să-l mîntuie pe ucenic dar, în aparență, prin puterile aceluia; vrea să fie lucrătorul dar în el (în ucenic) să fie sufletul lui. Iar ucenicul se mîngîie numai în fericita bună nădăjduire și încredințare a sortii sale, fiind în acest timp, copleșit de trudă și de sudoare.

Lucrul sub conducerea părintelui-îndrumător îl obligă pe ucenic la următoarele trei acțiuni:

a) Să nu-și închipuie nimic cu mintea sau cu inima nici referitor la trecut, nici la viitor, să nu se încreadă în sine, să nu se încreadă cu nimic în mintea și în inima sa. Să nu știe nimic despre nimic, chiar să nu vrea să știe și să-i fie teamă să se gîndească la așa ceva, fără indicația părintelui. Să nu ia hotărîri de unul singur: că aceasta sau cealaltă este bună sau rea, nici referitor la sine, nici la ceilalți, ci să facă așa cum îi spune părintele. Să nu pună la cale și să nu hotărască nimic, nici măcar pentru clipa următoare, pentru că aceasta depinde de părinte. Astfel, această renunțare la orice plan este oprirea hotărîții a oricăror mișcări lăuntrice de sine stătătoare, este golirea, deșertarea de tot. Ea cere ca mintea să nu formuleze nimic, inima să nu simtă, voința să nu aspire; gîndurile,

dorințele, gusturile ne conduc unde vor ele și când vor ele, dar în lipsa lor sîntem într-o stare de deșertare și de așteptare. Aceasta e o viață lipsită de curiozități - după cuvintele Scărarului (Cuvîntul al patrulea, punctul 3) - sau este neîncrederea în forțele proprii, în toate faptele bune, chiar pînă la sfîrșitul vieții (ibidem, punctul 5). În acest fel, se înăbușă propriile simțiri, propriile gusturi și păreri asupra lucrurilor. Este bine ceea ce părintele consideră că este bine; este rău ceea ce el consideră că este rău, chiar dacă ție ți s-ar părea bun. În această stare se află cel deșertat în fața îndrumătorului său, fiind gata să primească tot ce se pune în el.

b) Dar, cu toată dorința și osteneala, să ne aducem în stare de totală tăcere este, hotărît lucru, imposibil. Se vor naște gînduri, formulări, judecăți, planuri, dorințe, temeri, poftă; neîncetat vor striga dinăuntru nostru cînd una, cînd alta. Referitor la toate acestea, este o singură regulă: să-i descopere îndrumătorului, și bune, și rele. Astfel, întotdeauna ne vom curăța pe dinăuntru. Îndrumătorul va avea un temei ca să judece starea ucenicului; nu va exista pierdere de timp; vor fi îndepărtate orice fel de rătăcirii ale gîndurilor și ale inimii; sub supravegherea îndrumătorului, se va acumula experiență în discernerea gîndurilor, mai întîi în cele proprii, apoi și într-ale altora. De aceea, Sfinții Părinți spun că această deschidere a inimii are o putere deosebită în lucrarea mîntuirii, chiar dacă s-ar manifesta față de altcineva decît față de părintele-îndrumător. Cu ajutorul ei putem evita orice primejdie, de a ne rătăci sau de a cădea, primind un răspuns prevenitor. Vasile cel Mare astfel poruncește: „Oricine dintre supuși, dacă vrea să arate o sporire vrednică de laudă și să se deprindă cu obiceiul de a trăi neclintit după poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, nu trebuie să păstreze tăinuită nici o singură mișcare sufletească, ci să-și descopere tainele inimii în fața acelorora cărora li s-a încredințat să se îngrijească cu bunătate și cu milostivire de neputințele fraților. Astfel, ceea ce este vrednic de laudă se consolidează, iar ceea ce nu este de laudă primește tratamentul corespunzător; printr-o asemenea nevoiță, vom spori puțin cîte puțin în desăvîrșirea vieții” (Reguli expuse pe larg în întrebări și răspunsuri, Răspunsul 26). Totodată - ne învață același Sfînt Părinte - să nu ne lăsăm amăgiți de o conștiință liniștită și fără muștrări, îndepărtîndu-ne astfel de la destăinuirea gîndurilor și de la buna sfătuire. Și în bolile trupești - spune el - se întîmplă ca cei aflați în neputință să nu-și simtă boala, dar să se încreadă mai mult în observațiile medicului, decît în propria insensibilitate; la fel este și în cele sufletești. Descoperă-te altuia și acesta va stabili dacă ești sănătos sau neputincios și care ți-e neputința. Așa făceau Apostolii. Cînd Domnul le spuse: „Unul dintre voi mă va vinde”, fiecare se întrebă: „Oare nu eu sînt acela?” (Scurte pravile, 301). Sfîntul Varsanufie spune: „Nimeni să nu-și ascundă gîndurile. Cine și le ascunde, de acela se bucură duhurile rele, văzînd că au posibilitatea să-i piardă sufletul.”

Cel ce-și ascunde gîndurile rămîne nevindecat, căci ele se vindecă numai prin întrebări frecvente adresate părinților duhovnicești (Răspunsul al 317-lea). Cel ce nu ascunde în adîncurile sale nici un fel de șarpe, acela își arată credința cu adevărat, iar cel ce ascunde rătăcește încă în afara drumului mîntuirii - spune Sfîntul Scărar (Cuvîntul al patrulea, punctul 46). Legea de a dezvălui totul aduce o mare frică în suflet, nu numai să nu faci ceva rău, ci nici să nu spună sau să nu gîndească, amintindu-i de judecata ce va urma din partea părintelui îndrumător; această lege pune pe frică și pe demoni, căci astfel nu-și mai pot ascunde cu nici un chip uneltirile (ibidem, punctul 53). De aceea, dracii încearcă să ne îndepărteze de ea și, temîndu-se să nu fie descoperiți, fug de acela care se dezvăluie întru toate; ei urăsc și nu pot îndura nici măcar glasul sincerității, ne învață Sfîntul Dorotei (Povața a cincea). Și ce mare ușurare are sufletul de la aceasta! Trei ani s-a chinuit unul sub povara nesincerității (Proloagele, 6 mai) și apoi, cînd s-a depășit pe sine, atunci a ieșit din el un nor întunecat, semn că nesinceritatea este lucrare satanică. Altminteri, cum ne va vindeca părintele, neștiind ce este în noi? Îndrumări generale putem găsi și în cărți. De aceea, Sfîntul Scărar ne învață că ucenicul, după cum prima dată și-a descoperit sufletul în fața părintelui său și i-a povestit întreaga sa viață, la fel să nu se dezică nici pe mai departe, mărturisindu-se cu smerenie duhovnicului, mijlocitorului mîntuirii sale, ca lui Dumnezeu (Cuvîntul al patrulea, punctele 10, 63, 66). „Într-o mănăstire - mai scrie Sfîntul Scărar - am văzut că bucătarul purta la brîu un carnetel și, întrebîndu-l la ce-i folosește, am aflat că-și nota acolo tot ce gîndea peste zi și toate acele gînduri i le spunea păstorului său. Dar nu numai pe el, ci și pe mulți frați ai aceluia lăcaș i-am văzut procedînd așa. Mai tîrziu am auzit că această regulă fusese rînduită de marele părinte al aceluia lăcaș” (ibidem, punctul 39). Un bun constructor de locuințe își socotește în fiecare seară, cu atenție, venitul sau cheltuielile din acea zi. Dar cum le va afla pe acestea, dacă nu-și va nota totul cu regularitate în catalogul său? (ibidem, punctul 115).

c) Însă, lucrarea cea mai importantă a ucenicului este supunerea întru toate, pînă la cel mai mic amănunt, fără cîrtire, sinceră, fără judecare, din credință și din inimă curată față de părintele său. Ucenicul trebuie să fie asemeni unei mașini, lipsit de sufletul său, care îi este înlocuit cu sufletul părintelui. Ucenicia este, după Sfîntul Scărar, deplina respingere a propriului suflet, manifestată în afară, în fiecare amănunt, prin faptele trupului, este omorîrea

mentală a mădularilor trupului, este mișcarea neispită, este lepădarea de judecări proprii - chiar de ar fi cineva bogat în aceasta - este înmormântarea voii proprii... Ucenicul este un fericit mort viu (Cuvîntul al patrulea, punctele 3, 4). El trebuie să se supună în simplitate, fără să judece, fără să cerceteze de este bine sau de e rău, de este greu sau ușor ceea ce i s-a poruncit; să se supună neconținut, cu răbdare, neclintit, fără nici un fel de viclesug și fără vreo îndoială (ibidem, punctele 5, 9). Trebuie să se mențină într-o asemenea stare, încît, orice ar avea de făcut, să facă nu pentru că el a vrut sau a avut inițiativa, ci pentru că așa i s-a poruncit. De ai nevoie de ceva, cere voie și fă; de nu ți se dă voie, rabdă, chiar dacă ți-este greu. Și, dacă nu ai nici poruncă, nici vreo treabă de făcut, mai bine stai, dar nu fă nimic de capul tău. Tot ce este de la tine și după capul tău este pierderea duhului, este totuna cu a înghiți otravă. Te-ai predat părintelui, de acum lasă-l pe el să facă ce vrea din tine și cu sufletul tău. Altfel, se va întîmpla ca unul să zidească, iar altul să dărîme. Ultimul își face munca în van, iar munca primului și lucrarea mîntuirii devin o trudă zadarnică. Ucenicul care o dată se supune, iar altă dată face voia sa - spune Scărarul - se aseamănă cu cel care într-un ochi își picură doctorie, iar în celălalt, var nestins (ibidem, punctul 60). Caută-ți o ascultare, împlinește voia altuia și fii neîntristat. Fericit cel ce și-a omorît voia pînă la capăt și toată îngrijirea de sine i-a încredințat-o îndrumătorului său întru Domnul: unul ca acesta va sta de-a dreapta Mîntuitorului răstignit (ibidem, punctul 44). Din trei virtuți - post, neprihană și ascultare - prima conduce pînă la jumătatea drumului spre Dumnezeu, a doua, pînă la intrare, iar a treia, chiar pînă în fața lui Dumnezeu. Cîtă pace și liniște are acesta în suflet! Nu se sinchisește de este bine sau nu ceea ce face, nici de ce vor spune alții, nici la ce va folosi, nici de este sau nu pe placul lui Dumnezeu. Cînd, dintre doi ucenici, unul împlinește voia, în aparență nesocotită, a dascălului, iar altul nu, conducîndu-se după propria lui judecată, primul se folosește, iar al doilea se păgubește (Scara, Cuvîntul al patrulea, punctul 108).

De aceea, regula generală a tuturor Sfinților este că cine trăiește după capul său, acela trăiește fără folos. Chiar de-ar face bine ceea ce face, nici în această situație conștiința nu-i poate fi împăcată. Va avea o permanentă nehotărîre și tulburare și ce-i mai important, starea lăuntrică a voii proprii rămîne aceeași. Fă totul cu sfătuire. Fără sfat ești ca fără gard. Dacă acest lucru nu este lipsit de primejdie, ce să mai spunem de nesupunerea și de contrazicerea directă! Aceasta este o lucrare de-a dreptul drăcească. Mai există încă speranță de îndreptare, cînd cineva se împotrivesc unui egal sau unui mai mic în rang, dar cel ce caută împotriva îndrumătorului său, despre acela nici nu mai merită să vorbim. Cel ce s-a lepădat de ascultare se predă voii sale, și datorită voii sale - și a răutății vrăjmașilor - va pieri. Cel ascultător în toate ajunge grabnic la măsura copilăriei sau a simplității desăvîrșite, așa cum ne zugrăvește Sfîntul Scărar (ibidem, punctul 121). Printr-o ascultare hotărîtă, unii și-au omorît pe vecie toată lupta lăuntrică cu patimile; alții au dobîndit o totală nepăsare și nepătimire față de supărări; alții au atins cea mai înaltă treaptă a nerăutății și a fireștii simplități a inimii, s-au făcut prunci, neavînd nici un viclesug nici în cuvinte, nici în fapte (ibidem, punctele 20, 21). Un astfel de exemplu este Pavel cel Prost. Vasile cel Mare consideră o asemenea ascultare ca prima dintre virtuți (Canoane ascetice pentru cei ce se nevoiesc în viața de obște și în singurătate, capitolele 19, 22). El ne dă exemplul celor ce deprind vreo artă, care trebuie să execute pînă în cel mai mic amănunt ceea ce li s-a arătat; dă drept exemplu și supunerea tăcută a lui Avraam, cînd i se poruncise să iasă din Caldeea și, mai pe urmă, să-și aducă fiul ca jertfă; din cealaltă parte avem exemplul Apostolului Petru, care, după ce a fost mult lăudat pentru un cuvînt de împotrivire, care părea binevoitor, auzi: ***Înapoi de la mine, satano!*** În același fel tâlcuiește el și locurile din Scriptură: ***Ascultați pe mai-marii, voștri și vă supuneți lor*** (Evrei 13, 17); ***Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă*** (Luca 10, 16).

Ansamblul relațiilor legitime față de părinte constă în a nu avea voie proprie, părere proprie, preferință personală: toate trebuie să fie ale părintelui, arătate de el, măsurate și hotărîte de el, pînă la cea mai mică mișcare. Starea omului care acționează după această regulă, adică sub îndrumare, călăuzit, aflat în afara voii sale, este starea ascultării, mult lăudată și prea-înălțată de Sfîntul Scărar și, în general, de toți Sfinții Părinți. Calea ascultării sau a lepădării totale de rațiunea și de voia proprie și de orice conducere proprie, prin predarea de sine unui îndrumător de nădejde, dăruit de Dumnezeu, este calea cea scurtă și grabnică - așa cum o numește Sfîntul Scărar (Cuvîntul al patrulea, punctul 5). Cei care au pornit din toată inima pe ea ajung repede la desăvîrșire și evită, neprimejduiți, orice cărare greșită, orice rătăcire și întîrziere. Aceasta, atît prin starea lăuntrică a ucenicului, cît și prin lucrarea părintelui asupra lui. Ucenicul nu are nimic al său. Asemeni Apostolilor, care i-au spus dumnezeiescului lor Învățător: pe toate le lăsăm, la fel spune și simte și el: „Nu sînt al meu, pentru că nici gîndurile, nici dorințele, nici cuvintele, nici faptele nu trebuie să fie ale mele. Chiar de aș avea ceva bun, pentru mine nu este bun, de vreme ce fac acel lucru din voia și după mintea mea proprie.” Printr-o astfel de dispoziție și lucrare, el îl lovește în permanentă drept în cap pe șarpele cuibărit în inima noastră: mîndria, a cărei principală însușire este să facă totul după voia sa și în beneficiul ei. Și, deoarece de mîndrie atîrnă toate patimile, înseamnă că pe măsura stîrpirii mîndriei se sting și celelalte patimi,

sufletul se luminează, se apropie de curăţenie şi de nepătimire. Prin faptul că nu se dă frîu liber ieşirii din inimă a vreunui lucru făcut sau început din proprie iniţiativă, se înăbuşă orice lucrare a mîndriei; prin descoperirea oricărui gînd nelegiuit, mîndria este slăbită, căci prin expulzarea urmaşilor ei, este privată de hrană; prin faptul că nimic nu se face din voie proprie, este lovită drept în inimă. Renunţarea la voia proprie este mîntuitoare chiar pentru cel care, neavînd un părinte duhovnicesc, se încredinţează altuia, chiar unui neînţelept, cu singurul ţel de a trăi desprins de judecata şi de voia sa. Iar rezultatul este rapid şi la înălţime. Acachie - din textul Sfîntului Scărar - trăia la un stareţ foarte capricios, de la care suferea bătăi şi învinuiri neîntemeiate, dar, pentru răbdare şi ascultare, luă cunună de mucenic, după cum a fost mai tîrziu descoperit de sus (Cuvîntul al patrulea, punctul 110). Şi Ioan Savaitul îl sfătuieste pe unul dintre cei trei care veniseră la el: „Alege-ţi îndrumătorul cel mai sever şi mai aspru cu putinţă în neamul omenesc” (ibidem, punctul 112). Vedem că, cu cît este mai drastică lepădarea de sine, de voia şi de simţirile proprii, cu atît este mai mîntuitoare. De aceea dorise atît de mult Sfîntul să trăiască sub voia altuia. Ei suferă, se tulbură cînd rămîn în voia lor, simţind că au intrat pe o cărare necunoscută. Astfel se retează şi se curmă dinăuntru izvorul mîndriei şi al păcatului. Dar astfel se respinge şi orice pătrundere tulburătoare a lor în timpul somnului. Nici o insuflare a lumii şi a satanei nu primeşte aprobare, nici mintea şi nici inima nu se împacă cu ele, ci, dimpotrivă, prin mărturisire, sînt comunicate părintelui şi astfel sînt eliminate şi făcute de ruşine. Gîndul tăinuit este gînd de preacurvie, iar un adevărat ucenic nu preacurveşte astfel. El este mort, s-a transformat într-o fiinţă fără voie proprie, nu se încrede nici în sine, nici în faptele lui şi, aşa, se face vas încăpător şi pregătit pentru primirea harului.

Aceasta este binefacerea uceniciei din punctul de vedere al stării duhului ucenicului. Ucenicia este încununată chiar şi în lipsa unui părinte înţelept şi încercat; dar ceea ce aduce un părinte înţelept prin lucrarea sa asupra duhului ucenicului sau prin conlucrarea cu el şi prin adevărată cîrmuire, acestea nu pot fi înlocuite de nimic. Asemeni unui văzător, el vede dintr-o singură privire toată starea ucenicului, dispoziţia lui sufletească, principala sa suferinţă; şi, ca un încercat, ştie ce şi cum să-i administreze spre vindecare. Orice boală cedează repede, dacă este cunoscută cu precizie şi dacă este corect lecuită cu medicamentul potrivit. Sfîntul Varsanufie observase că ucenicul său Ioan era iute la mînie şi iritabil şi începu să lucreze [direct](#)

împotriva acestei boli: şi cu cuvîntul, şi cu fapta (Răspunsul al 10-lea). Lui Isidor, vlăstar domnesc, temperament aprins, violent şi crud, părintele căruia acesta i se încredinţase îi porunci să stea la poarta mănăstirii şi să ceară fiecărui trecător să se roage pentru el, că este stăpînit de un duh rău; şi repede atinse cea mai adîncă smerenie şi frîngere a inimii (Scara, Cuvîntul al patrulea, punctul 23). Adesea, omul nu este în stare să-şi vadă singur propria neputinţă şi moare în mulţumire de sine. De aceea, este înţelept să se ducă la un văzător şi să-i spună: „Uită-te, ce vezi în mine?” Văzătorul va începe să lucreze şi va izgoni din el neputinţa. Astfel, pe unul care se legase cu legămîntul tăcerii şi se afunda în încîntare de sine, Sfîntul Varsanufie îl face să conştientizeze că se află în îngîmfare şi în părere de sine şi îl aduce la pocăinţă, fără de care ar fi murit, împreună cu gîndul său pierzător (Răspunsul al 68-lea şi mai departe). Numai un părinte iluminat şi văzător cu duhul va descoperi ce se ascunde în noi, numai el ne va conduce şi ne va aduce la tămăduire, pentru că lucrează fără greş. [...] Cine va spune, aşadar: „Fă aceea, iar de aceasta nu te atinge”, explicîndu-ne în acelaşi timp cît este de drept şi de mîntuitor acest lucru pentru noi? Numai o minte luminată, văzătoare a întregului nostru traseu de zidire duhovnicească, parcurs de la început şi pînă la desăvîrşire şi care vede ce ni se potriveşte şi ce nu. Toate acestea le poate face numai un părinte adevărat şi numai acesta. Omul singur - cîte nu-i trec prin cap? De cîte nu este gata să se apuce?! Oare puţine sînt cele cuvioase la înfăţişare, dar nu şi mîntuitoare? Fără îndrumări şi preveniri, omul se poate chinui în zadar, îşi poate cheltui fără rost toată energia sau îşi poate urzi nişte rînduieli nefolositoare, care, ca nişte buboai, vor urîţi omul său interior.

Este bine, oare, să ne adîncim în studiul Scripturii pentru a-i cerceta tainele? Este bine, mai ales cînd avem înclinaţie, pregătire şi aspiraţie spre aşa ceva. Totuşi, Sfîntului Damaschin i se interzisese să scrie sau să cugete vreun lucru. Dositei este pedepsit şi muştrat pentru întrebările sale referitoare la diferite locuri din Scriptură. Mai tîrziu, reieşi că ambilor acest tratament le fusese salvator. Cine şi-a liniştit îndeajuns patimile, aceluia îi este de folos să stea în tăcere, pentru a fi cu Domnul, dar uneori nici măcar o prevedere făcută la timp nu ne duce la bun sfîrşit. Sfîntul Varsanufie le spunea multora: „Mai rabdă un pic... o să-ţi spun... şi o să fie bine” - şi aşa era. Apa se fierbe odată sau de două ori şi mai mult, în funcţie de scopul pentru care o fierbem: aşa este şi aici. Uneori, un lucru (în aparenţă) nevătămător poate aduce multe tulburări. În genere, nivelul echilibrat al formării duhovniceşti, repeziciunea mersului spre desăvîrşire, fără împiedicări, fără rătăcirii şi fel de fel de opriri ţin exclusiv de viaţa trăită sub îndrumarea unui părinte şi, pe deasupra, a unui văzător. Fără aceasta, încurcăturile, întîrzierile şi abaterile sînt inevitabile.

În sfârșit, se întâmplă ca și cei rîvnitori la început să-și piardă elanul, să se vlăguiască, să devină molateci și fără viață, iar nu rareori chiar să cadă. De ce? Datorită insuficienței exercițiului, a încercărilor în nevoie sau a slabei mișcări a duhului viu dinlăuntru. Când omul își stabilește singur reguli de acțiune, atunci, cât timp este ocupat cu osteneala deprinderii noilor reguli, duhul vorbește în el; dar mai târziu, când a ajuns să se obișnuiască cu ele de tot - ori pentru că îi sînt deja cunoscute, ori pentru că duhul, care s-a copt, cere mai multe fapte - cele dinainte nu îl mai emoționează: el împlinește tot ce trebuie cu ușurință, fără osteneală, ca pe ceva obișnuit. Cine îi va aduce deci fapte spre iscusirea puterilor? Cine îi va adăuga lemne proaspete la focul rîvnei? Este nevoie de un născocitor de astfel de încercări, de unul iscusit, ca nu cumva să-i strecoare o piatră în locul unui lemn. Căci așa se întâmplă: părintele-îndrumător îl menține în permanență pe ucenic într-un fel de tensiune, cu ocupații din ce în ce mai dificile, și astfel îi menține duhul aprins. Astfel, citim la Scărarul că în acest scop un părinte recurgea la diferite metode: pe unul îl ridica de la masă și îi poruncea să rămîna nemîncat; pe altul îl dădea afară din biserică; altuia, după ce i-a făcut plecăciune, îi poruncea să stea culcat la pămînt pînă va citi toată pravila și așa mai departe. Iar mai târziu, când Scărarul îl întrebă de ce face așa, îi răspunse: „Pentru a le pregăti cununa și pentru a le da exemplu și altora, dar mai ales ca să nu le slăbească duhul.” „Dar s-ar putea crede că este nedrept și dăunător.” Nu, spuse îndrumătorul. Cine este unit în iubire cu duhul meu, pe acela nimic nu-l va despărți” (Cuvîntul al patrulea, punctul 25 și mai departe). Cu alte cuvinte, toată rodnicia unui asemenea tratament este condiționată de legămîntul dintru început și de unirea inimilor.

Dar cu deosebire se arată nevoia conlucrării părintelui în momentul trecerii de la viața activă la cea contemplativă. Duhul se pîrguiește și când se va curăța cu adevărat de patimi arde, în mod firesc, la înălțime. Această ardere, dacă este nesupravegheată de un părinte, cade cel mai adesea în mîinile rău-voitoare ale vrăjmașilor din văzduh, cade în nălucire diavolească, sau piere sau nu mai înaintează. De aceea, toți părinții au rînduit cu strictețe ca nimeni să nu se atingă de această comoară, dacă nu este un stareț iscusit, cunoscător și care a parcurs el însuși această cale. Aici nu te mai poate îndruma decît experiența. Și nici nu poți pricepe ce se întâmplă, chiar dacă este scris cu cuvinte de înțeles. Lucrătorul orgolios se luptă fără rezultat și, adesea, chiar în paguba sa. Dar, sub supraveghere, cu credință, ucenicul înțelege grabnic, intră în luminătorul interior și vede cu duhul.

Iată avantajele, care nu pot fi cu nimic recompensate vieții trăite sub o călăuzire iscusită! Este adevărat că Domnul e milostiv: pe cel ce caută și însetează, milosîrdia Sa îl găsește. Dar și El ne lasă să mergem pe o cale mai obișnuită. Omul lipsit de sfat face întotdeauna confuzii. Ceea ce ar fi putut să facă într-o zi face într-un an, face și iar reface. Poate că face și bine, dar, de vreme ce nu este sigur, începe din nou să refacă. Se cheltuiește astfel și timp, și osteneală. Dar, mai ales, rar poate cineva, fără ascultare, să evite părerea de sine. Ucenicul - spune Scărarul - nu-și vede faptele, pentru că nu le face singur, după mintea lui, ci, chiar de ar face o minune, le pune pe toate în seama părintelui său și a rugăciunilor acestuia; dimpotrivă, cel ce este singur, acela inevitabil gîndește că face totul cu puterea lui și cade, astfel, în părere de sine (Cuvîntul al patrulea, punctul 54, 55). Un oarecare Eftimie, venit la Varsanufie după o lungă perioadă de legămînt al tăcerii, ne arată practic aceasta; de cîte strădanii a fost nevoie, pentru a-l face să înțeleagă că se lăsase condus de propria voie! Și în sfârșit, dădu Dumnezeu ca acesta să spună: „Vai, păcătosul de mine!” (Răspunsul al 160-lea și mai departe). Dimpotrivă, ce caracter blînd se formează la cel ce trăiește sub ascultare! La început se formează smerenia, din smerenie, nepătimirea, liniștea duhului și lumina dumnezeiască; apoi, simplitatea, nerăutatea, felul de a fi copilăresc: aceasta este măsura vîrstei lui Hristos, așa cum o înfățișează Sfîntul Scărar. [...]

Din partea îndrumătorilor, obligația rămîne neschimbată: nimeni dintre ei nu poate și nu trebuie să refuze ceea ce i se cere. Nu au voie să-și caute scuze nici în fața Bisericii, nici în fața judecății lui Dumnezeu, nici în fața judecății oamenilor. Păstorul răspunde de fiecare suflet, mai ales de acela care este gata să i se încredințeze și chiar o face. În această situație, se poate pune numai problema dacă penitentul va rămîne sau nu pentru totdeauna la un astfel de părinte. Nepriceperea de a îndruma se va descoperi imediat și un preot sau un duhovnic de bună credință va recunoaște pe loc: „Nu pot lua această sarcină asupra mea.” Apoi, chiar de va exista o schimbare, va fi o schimbare legitimă și, ceea ce este mai important, o schimbare făcută cu sfîtuire. Cel ce nu este în stare poate indica pe un altul care este în stare să călăuzească și totul se va termina după voia lui Dumnezeu, iar nu după voia și mintea penitentului. Așa ar trebui să fie. Dar, totodată, nu încape nici o îndoială că, foarte des, respectivele persoane se numesc păstori doar cu numele, nu și cu puterea; adesea, păstorul este un hoț strecurat din altă parte sau un lup în piele de oaie; adesea, egumenul este un simplu corăbier, în locul unui cîrmaci, iar starețul este stareț numai după albimea părului. Acest lucru sau este vizibil tuturor, sau este foarte greu de depistat, fiind ascuns bine sub o înfățișare cuvioasă. De aceea, există întotdeauna pericolul de a ajunge nu la o călăuză adevărată, ci la una falsă, și să

suportăm apoi, în loc de folos, pagubă, și în loc de mîntuire, pierzanie. Un cîrmaci neiscusit duce corabia la fund. „Multă pagubă am suferit de la cei pe la care am alergat”, spune Petru Damaschinul. „Mulți stareți, spune Casian, în loc să-i hrănească, îi aduc la disperare pe cei care vin la ei” și dă și exemple. Astfel de plîngerii pot fi auzite și întîlnite în orice vremuri. Numai cuvîntul: „Trăiește ca pînă acum!” sau: „Ce pui atîtea la cale?!” va stinge întreaga rîvnă, așadar, îl va împinge din nou pe sărmanul care tocmai își venise în fire la obiceiurile de mai înainte. Apare întrebarea: Cum să procedeze într-un astfel de caz cel ce înțelege necesitatea cîrmuirii și primejdia de moarte de a rămîne lipsit de ea, cel ce își cunoaște, de asemeni, obligația de a se adresa unui anumit păstor, dar, în același timp, se teme, cu îndreptățire, ca nu cumva să aibă de suferit de pe urma lui și să nu fie iarăși împins în prăpastia de mai înainte?

Pe de altă parte, nu prea rar - ba chiar adesea - și cei ce stau de partea îndrumătorilor își înțeleg pe deplin menirea, întreaga putere a obligației lor și măreția răspunderii care afirmă asupra lor, au sîrguință, ard de rîvna de a fi cu adevărat cei ce trebuie să fie, dar, pe măsura vîrstei lor duhovnicești, văd totuși că sînt departe de a putea călăuzi fără greș, așa cum se cuvine, pe alții. Dar, datorită lipsei de experiență și a necunoașterii căii pe care trebuie să-i conducă pe alții, sînt îndreptățiti a se teme să nu-i piardă pe aceștia din prea multă rîvnă pentru mîntuirea lor și, în loc să-i îndrume, să-i ducă în rătăcire. Apare întrebarea: Cum să se comporte în această situație? Cum să călăuzească, dîndu-și seama că nu sînt capabili de aceasta, pentru că nu au atins, încă, măsura cuvenită?

Este evident că această întrebare și cealaltă este în legătură directă cu ordinea existentă a lucrurilor. Nu se poate fără călăuzire. În forma sa autentică, ea este nobilă și slăvită, dar, în prezent, este desconsiderată. Întrebare: ce avem noi de făcut? Cui să se adreseze, atît cel ce caută călăuzire, cît și cel ce este pus să călăuzească? Referitor la prima întrebare, putem adăuga la ea o pravilă înțeleaptă a Sfinților Părinți: totul să fie făcut cu răbdare și cu credință în Dumnezeu. Nu trebuie să ne dăm la o parte, cum am văzut mai sus, de la conducătorii puși să conducă, dar putem să nu ne încredințăm lor pe de-a-ntregul, dintr-o dată, ci să așteptăm o proniere specială a lui Dumnezeu; o anumită chemare, o înclinație sufletească, rămînînd, între timp, predați în voia Sa, în chemare rugătoare, arzătoare, a numelui Său, ca El Însuși să ne arate calea. Așadar, păzindu-te de amăgire, cheamă din tot sufletul numele Domnului, ca El să-ți spună calea pe care vei merge, predîndu-te pe de-a-ntregul, cu neclintită nădejde, grijii Sale proniatoare, și Dumnezeu nu te va lăsa niciodată. Uneori, preotul sau egumenul nu sînt de folos nimănui, decît unuia singur. Se schimbă de la sine în fața lui (a ucenicului) - de unde îi vine înțelepciunea? - și este rînduită mîntuire de la Dumnezeu și acolo unde nu te aștepti. Toată puterea stă aici în predarea hotărîită în voia lui Dumnezeu, Cel ce vrea ca toți să se mîntuiască. Sfîntul Dorotei rezolvă această problemă astfel: dacă cineva nu are cui să ceară un sfat - spune Sfîntul - ce să facă atunci? Dacă cineva va căuta cu adevărat voia lui Dumnezeu, din toată inima, Dumnezeu nu-l va lăsa niciodată, ci îl va călăuzi în toate felurile după voia Sa. Dacă cineva nu va căuta cu inima deschisă voia lui Dumnezeu, atunci, chiar de s-ar duce la un prooroc, Dumnezeu îl va inspira pe acela să-i răspundă după ipocrizia inimii lui, așa cum spune Scriptura: „Și proorocul se poate amăgi [...] spune cuvîntul, căci Domnul l-a amăgit pe proorocul acela” (Învățătura a cincea). La fel spune și Scărarul. Dar chiar și atunci cînd vezi limpede că duhovnicul rînduit nu-ți este de folos, nu-ți rezolvă îndoielile, nu-ți dă sfat, în general nu te zidește, din pricina lipsei de experiență sau din neatentie, nu te grăbi să-l lași sau să-l schimbi. Căci, cu cine-l vei schimba? Cei din jurul tău îți sînt la fel de necunoscuți ca și el, iar pe acesta ți l-a dat Dumnezeu. Dumnezeu ți l-a indicat, căci tot ce avem este de la Dumnezeu; iar cu altul ce să facem? Ce-i, așadar, de făcut? Ai o trebuință. Rabdă, suferă, strigă tare către Domnul, rugîndu-L să nu te abandoneze în primejdie și să nu te lase pradă amăgirii: sau să ți-l rînduiască pe acesta, sau să-ți indice pe altul, dar în acest timp rămîi cu primul, sub ascultarea lui, în așteptare, cu răbdare, chemînd pe Dumnezeu. Ce vei face sub ascultarea lui? Căci trebuie să lucrezi spre mîntuire, nu-i așa? Trebuie! Rînduiala vieții evlavioase îți este cunoscută; urmează-o și fii liniștit. Pentru început, este cu totul de ajuns. Pentru cel ce se pocăiește, totul este acoperit cu negura necunoașterii, a neclarității. Să nu iasă din obișnuințele sale cele rînduite de Pronie. Așa este cel mai smerit, mai neprimejdios, mai sigur. Cel ce se află în negură ar face mai bine să stea într-un loc, decît să umble de colo, colo, altfel se poate întîmpla să cadă în groapă. Este foarte periculos să ia vreo hotărîre curajoasă, deosebită, ieșită din comun; rămîi cu smerenie în simplitate! Dacă, de la bun început, începi să tot schimbi, nu te mai oprești. Gîndurile, să presupunem că poți să ți le lipești de altcineva, dar iarăși, de cineva pe care ți-l va trimite Dumnezeu; poți chiar să-l cauți activ, mai ales prin rugăciune, ca să ți-l indice chiar Domnul, dar totuși, așteaptă și răbdă pînă cînd va veni un semn hotărîtor. Dacă ți l-a dat Dumnezeu, nu te împotrivi, nu judeca, nu-l neglija. Așteaptă pe un altul de la Dumnezeu. Nu te va lăsa Domnul, îți va da, dacă ai nevoie.

Să iei aceasta drept regulă pentru a evita părerea de sine, neglijența față de pronia lui Dumnezeu și primejdia de a te încurca în cursele vrăjmașului. Dar iată încă ceva: din cînd în cînd, negura se va rarefia tot mai mult și ți se

va descoperi întocmirea vieții, limpezindu-ți cunoașterea primejdiilor și a rătăcirilor; și se vor înmulți trebuințele, nelămuririle, îndoielile. Toate acestea au nevoie de explicație, de cuvânt lămuritor, de îmblinzire a duhului. Îndrumătorul rînduit nu-ți rezolvă problemele, nu-ți inspiră încredere, nu te predispune la sinceritate. Ce-i de făcut?

Unii sfătuiesc ca, rămînînd la îndrumătorul pe care-l avem pentru problemele obișnuite, în problemele particulare, care ne privesc propriu-zis pe noi, să facem totul cu dreaptă socotință: aceasta va hotărî ce este folositor și ce este dăunător și aduc drept argument cuvintele Apostolului: **Toate să le încercați; țineți ce este bine** (1 Tesaloniceni 5, 21), ca și părerea general răspîdită a tuturor Sfinților Părinți că cea mai înaltă dintre virtuți este dreapta socotință. Dar această părere a Sfinților Părinți nu trebuie urmată fără îngrădiri, pe care tot ei le pun. Astfel, Sfinții Părinți afirmă că dreapta socotință este un dar care se cîștigă prin trudă îndelungată, cu smerenie și cu evlavioasă rugăciune. Cine a obținut acest dar să-l păstreze și să-l folosească pentru binele său și al altora. Cine nu, să nu îndrăznească în nici un caz să-și alcătuiască propria sa dreaptă socotință, nici cu cuvîntul, nici cu fapta. Datoria unuia ca acesta este să-i întrebe pe cei iscușiți și încercați. Referitor la cel ce se află la început, trebuie să stabilim următoarea pravilă: fă totul cu dreaptă socotință, dar toată dreapta ta socotință trebuie să constea într-o singură regulă: să nu faci nimic după socotința ta, ci despre toate să întrebi: de este bună aceasta, de se potrivește cealaltă, de ți se potrivește ție, căci nu toate le sînt bune tuturor, ci - cum spune Petru Damaschinul - timpul, începutul, starea, vîrsta, puterea, sănătatea, educația și celelalte au mare greutate în această deosebire. De unde să știi că le vei rezolva pe toate cum trebuie și fără rătăcire? Dreapta socotință trebuie să fie țelul, ea trebuie căutată și pentru aceasta trebuie să exersezi practic în ea, dar nu prin propriile puteri, ci după socotința altora. Trebuie să ne deprindem cu dreapta socotință. Așadar, dreapta socotință este bună și de laudă, deprinde-te cu ea, dar nu te încrede niciodată în ea, pînă cînd nu te vei întări prin sfatul și experiența altora.

Alții spun: ia aminte la dumnezeiasca Scriptură și la învățătura părinților și le vei învăța pe toate. Nu încapă îndoială că și lectura este printre primele surse de educare a duhului creștin și este la fel de trebuincioasă ca și ochiul pentru trup, ori lumina pentru lume. Sfîntul Nil Sorski ne învață că astăzi avem un singur îndrumător: dumnezeiasca Scriptură și scrierile Sfinților Părinți. La fel povățuia și făcea starețul Paisie. Cu siguranță că au slăbit văzătorii căii de mîntuire, dar, prin grija lui Dumnezeu, ne-au lăsat descrierea ei. Ține-te de aceștia. Purtați de Duhul Sfînt, ei au scris regulile de cîrmuire și de călăuzire pe calea mîntuirii. Dacă nu poți găsi un îndrumător - spune starețul Serafim - în stare să te călăuzească spre viața contemplativă, în acest caz trebuie să te conduci după Sfînta Scriptură, întrucît Însuși Domnul ne poruncește să învățăm din Sfînta Scriptură, spunînd: încercați! Trebuie, de asemeni, să citești cu atenție scrierile patristice și să te străduiești pe cît posibil, după puterile tale, să împlinești ceea ce te învață ele și astfel, puțin cîte puțin, să te ridici spre desăvîșire.

Dar, iată din nou întrebarea: cine, ce și cum să citească? Și apoi: ce anume din cele citite și aflate să ne punem ca regulă și ce nu? Cine-i va da sfat celui neiscusit și neîncercat? „Regula, în sine, este bună, dar nu pentru mine; mi se va potrivi, dar nu acum.” Cîți nu pier din această pricină, că încearcă să pună în aplicare tot ce citesc prin cărți! Se spune că există oameni cu o asemenea constituție, încît, cînd aud de o boală, oricare ar fi ea, își închipuie că sînt bolnavi și chiar se îmbolnăvesc de acea boală. La fel poate fi și cu cititul fără îndrumare. Așadar, citește, cercetează, pătrunde, îmbogățește-te de înțelepciune duhovnicească, dar ce anume să faci din toate acestea, ce să-ți alegi drept pravilă personală, aceasta să nu hotărăști singur. Cu alte cuvinte: fă totul cu sfat și nu după socotința ta. Dacă ai citit ceva, du-te și întreabă cum este cu aceasta, de ți se potrivește și cum poți s-o împlinești și tu.

Dar apare problema: pe cine să întrebi? Păstorul îndrumător tace, și-ai pierdut încrederea în el, și-e frică să i te deschizi. Să rămîi în nehotărîre este, iarăși, periculos: este o stagnare, o zăbovire în van. Ce-i de făcut? Există un singur răspuns: fă totul cu sfat, cu așteptare. Nimic să nu hotărăști brusc, niciodată după socotința ta sau după ce ai citit în cărți, ci așteaptă pînă cînd (situația) se va stabili, iar pînă atunci caută sfat și rezolvare. În orice timp și în orice loc pot fi găsiți oameni încercați în trăire evlavioasă, rîvnitori mai mult sau mai puțin iscușiți, care îl caută pe Dumnezeu. Trebuie să intri în legătură frățească cu ei, să li te adresezi din inimă și apoi orice neînțelegere și îndoială să le-o încredințezi lor. Unul, al doilea, al treilea, de unii singuri sau împreună îți vor descurca cumva problema și ți-o vor rezolva. Procedează așa cum ți-o rezolvă ei și nu-ți vei urma propria voie și socotință. Tot ce se face cu predarea de sine lui Dumnezeu și nu după socotința proprie este plăcut Domnului și mîntuitor. De aceea, cînd părintele îndrumător nu este în stare să hotărăască, iar Dumnezeu încă nu ți-a indicat pe un altul căruia să i te încredințezi, înțelepții dau următorul sfat: dacă ai vreo îndoială și nu ai pe cine să întrebi, fă rugăciune lui Dumnezeu pentru trebuința ta și du-te la orice om respectabil și evlavios și fii convins că Dumnezeu, care are grijă

de toate și pe toate le ține, nu te va lăsa fără o rezolvare trainică, nu te va lăsa să cazi în amăgire, numai să ai, într-adevăr, o trebuință care te apasă și nădejde puternică.

În privința cazurilor particulare, dar și în general, putem rămîne la această prăvilă, căci întreaga noastră viață este alcătuită din cazuri particulare. Și astfel se va alcătui o viață deosebită, trăită cu sfat. Aceasta este o nouă cale de călăuzire, specifică cu deosebire vremurilor noastre. Omul, predîndu-se pe sine lui Dumnezeu, este învățat de Scripturile dumnezeiești și de scrierile patristice, se folosește și de judecata sa, dar nu hotărăște nimic singur, ci face totul cu sfat și cu întrebare. Aici, călăuza este Dumnezeu și Scriptura; lepădarea de voia și de judecata proprie stă în sfat; puterea de pornire stă în predarea lui Dumnezeu, rugîndu-L fierbinte și cu cutremur să ne izbăvească de amăgire, de rătăcire și de greșeli. O astfel de viață este smerită și lipsită de vicieșug, iar celor smeriți, Dumnezeu le descoperă tainele și pe cel ce se îneacă nu-l rușinează. Pe prunc îl va învăța să spună tot ce are nevoie, spune Sfîntul Dorotei, iar dacă nu crezi, nici proorocul nu-ți este de folos. Cînd, dimpotrivă, cel ce întrebă vrea dinainte și așteaptă o anumită rezolvare, aceasta este lucrarea amăgirii. În această situație este mai bine să nu întreb. Cînd întrebî însă ai grijă ca balanța inimii să fie dreaptă, neînclinată nici la dreapta, nici la stînga, și Domnul te va călăuzi. Necunoscută este calea adevăratei vieți creștine și nu avem voie să mergem pe ea după propria noastră socotință.

Sfîntă este cîrmuirea lui Dumnezeu: mergi ca prin ceață, numai mîna să nu ți-o desprinzi din mîna Domnului. Vedem din viața starețului Paisie că el s-a format pe această cale. A întîlnit o mulțime de sfătuitori și după sfatul tuturor se zidea pe sine, și cu toate că nu a avut un singur cîrmuitor, ceea ce i-a adus, după cum recunoaște, multă pagubă, s-a format într-un singur duh și a ajuns la vîrsta bărbatului desăvîrșit. Principiul său fundamental, de-a lungul întregii sale vieți, fusese rîvnitoarea închinare la Dumnezeu. Aceasta îl călăuzea, aceasta îi unifica duhul, în pofida diversității (sfaturilor). Învățat de experiența întregii vieți, iată la ce principiu de călăuzire ajunse, la sfîrșit: ajungînd la concluzia necesității unui îndrumător și descriindu-l cum trebuie să fie, amintind cu lacrimi că astăzi nu ai de unde să găsești unul ca acesta, el conchide: „De aici rezultă, așadar, fraților, extrema noastră nevoie de a ne povățui zi și noapte, cu multă întristare și cu multe lacrimi, în Scripturile dumnezeiești și în scrierile Sfîntilor Părinți și, împreună cu rîvnitorii cei într-un gînd cu noi, care s-au sfătuit cu cei mai bătrîni dintre Părinți, să ne îndrumăm spre poruncile Domnului și spre faptele Sfîntilor noștri Părinți. Și așa, cu mila lui Hristos și cu silința noastră, putem primi mîntuire.” Așa sfătuesc toți Părinții; așa sfătua și făcea Sfîntul Nil Sorski: „Înainte, părinții duhovnicești îi călăuzeau pe toți; dar, în atît de grelele vremuri de astăzi, vrednice de multe plîngeri și tînguiri, cînd rîvnitorii au slăbit atît de mult, Însuși Dumnezeu și învățătura dumnezeiască sînt învățătorii și călăuzitorii cuvioșilor părinți.”

Iată, așadar, care este astăzi cea mai bună și mai sigură cale de îndrumare sau de formare în viața creștină: viața trăită cu predare în voia lui Dumnezeu, după Scripturile dumnezeiești și scrierile patristice, cu sfatul și întrebarea celor ce sînt în același cuget cu noi. Din mila lui Dumnezeu, ea poate și trebuie să ne conducă la reușită, căci conține toate condițiile desăvîrșirii, ale rețezării voii proprii și ale socotinței proprii. Dar este limpede că această cale se află cu mult mai prejos decît cea a călăuzirii, a îndrumării și a formării individuale. Ea nu se bucură de un atotevăzător, ci doar de un fel de ghicitori; nu are în centru un om de acțiune hotărît, ci mai mulți, care se mișcă cu sfială. Nu mai este posibilă o atît de grabnică și de sigură vindecare și desăvîrșire, nici întreținerea atît de susținută a duhului rîvnei, nici pătrunderea atît de neprimejduită în contemplație. De aceea sînt astăzi atît de puțini oameni sporiți (în credință) și desăvîrșiți. Este adevărat, ei sînt ai lui Dumnezeu, iar pe cine Dumnezeu desăvîrșește, pe acela nu-l va, ține sub obroc. Trebuie numai să adăugăm că această cale este mult mai rodnică dacă cineva dobîndește un singur sfătuitor și, unindu-se sufletește cu el, îl va urma în sinceritate și în împreună-sfătuire sau în prietenie duhovnicească. Fiecare îl vede și îl cunoaște pe celălalt și, astfel, îl poate sfătui mai repede și mai sigur. Scriptura, în privința credinței, este lumină pentru ei. Înțelepțindu-se unul pe altul, ei se conduc reciproc, predîndu-se unul pe altul lui Dumnezeu și Domnului, care a făgăduit să fie acolo unde sînt doi adunați în numele Său. Totodată, ei nu trebuie să se despartă de poruncile lui Dumnezeu, căci fiecare hotărîre și părere comună este bună dacă i se poate da crezare și dacă poate fi împlinită cu îngăduința Lui. Mutuala uniune în iubire le va da tărie, iar alergarea la un părinte duhovnicesc le va da binecuvîntarea lui Dumnezeu. O astfel de sfătuire sau călăuzire reciprocă -iarăși, dacă este dată, căci Dumnezeu ne dăruiește prietenii - este foarte roditoare. Amintiți-vă de cei doi călugări care au trăit în perioada lui Macarie cel Mare în uniune frățească, în călăuzire și în îmbărbătare reciprocă; la ce măsură a desăvîrșirii au ajuns! Starețul Paisie povestește că el, căutînd de la început, după cuviință, un cîrmuitor și înălțînd rugăciune fierbinte spre Dumnezeu, umbla de colo, colo: și pe la noi, și prin Moldova, și în Valahia, și la Athos, și nimic nu găsea. „Am aflat numai - ne spune - aplecîndu-mă la scrierile Părinților, că pierdusem foarte mult, pentru că la început am trăit fără o călăuzire activă.” Cum a sfîrșit? „Fără să găsesc unde să-mi plec capul, ne spune, chibzuind să-mi petrec viața pe calea regală, alături de un singur frate, de un același suflet

și același cuget cu mine, în loc de părinte; să-L avem pe Dumnezeu îndrumător și învățătura Sfinților Părinți, să ne supunem unul altuia și așa să ne slujim” - nedespărțindu-se însă de părintele duhovnicesc, așa cum specifică în altă parte. O astfel de cale - spune el - este binecuvântată de toți Părinții. El era călugăr și o asemenea pravilă se potrivește mai mult vieții călugărești. Dar ea nu este de neîmplinit nici în viața civilă și, după cum putem vedea din starea actuală a lucrurilor și a situației noastre, trebuie să fie recunoscută ca singura valabilă. Rîvnitorii uniți într-un singur suflet, predați lui Dumnezeu și îndrumați de scrierile Părinților, rămînînd în pace și nepăgubiți în aceeași rînduială, merg pe calea cea dreaptă a desăvîșirii creștine. Aici putem menționa înalta laudă a prieteniei, cîntată de Isus Sirah, care numai în această situație își găsește aplicare deplină: ***Prietenul credincios este acoperămînt tare [...]*** și cei ce se tem de Domnul îl vor afla pe el (Isus Sirah 6, 14, 16).

Așadar, în privința cîrmuirii putem pune următoarele pravile: teme-te să rămîi fără nici o călăuzire; caut-o ca pe bunul cel mai de preț. Pentru început, umblă după cunoscuta rînduială a evlaviei, sub îndrumarea părintelui care îți este numit. Cînd Dumnezeu îți va da semn printr-un folos mare, evident și netăgăduit venit de la acela, ca semn că acela este cîrmuitorul tău, atunci predă-te lui. Dacă se va întîmpla dimpotrivă, dorește-ți un altul, dar caută-l cu prudență, cu răbdare, cu așteptare, cerînd semnul lui Dumnezeu sau întîlnirea unui trimis al Lui, rămînînd în aceeași întocmire a vieții evlavioase și sub același părinte, nedespărțit de el. Totodată, intră în legătură deschisă cu cei de un același cuget cu tine și mergi spre Dumnezeu cu sfatul lor și sub călăuzirea părintelui duhovnicesc, nădăjduind. De întîlnești pe cineva de același cuget cu tine, apropie-te cu sinceritate de el, fără să-i părăsești pe ceilalți, și trăiește cu el în deplină pace și înțelegere, întru Domnul, pentru mîntuire. Dar să respecti lucrul cel mai important: predarea hotărîntă lui Dumnezeu, cu rugăciune puternică și cu frîngere a inimii, pentru izbăvirea de amăgire, și a nu te conduce niciodată în nimic după propria minte și voie, ci tot ce faci, fă cu sfat, și Dumnezeu îți va întocmi calea pe nesimțite, pe nevăzute, fără să știi, fără să prinzi de veste.

Cu această ocazie, amintim încă o cale deosebită de auto-cîrmuire și de formare, prin a cere sfatul sau a întreba nu unul, ci mai mulți Părinți nevoitori, cunoscuți la vremea lor, din același loc sau de aiurea. În acest fel, Cuviosul Antonie cel Mare trecea pe la toți și își însușea virtuțile tuturor. În același fel, Sfîntul Vasile cel Mare traversă Egiptul, Palestina, Siria, întrebînd și sfătuindu-se cu Sfinții Părinți din vremea sa, formîndu-se în același timp și pe sine, dar alcătuiind și un sistem al vieții ascetice pe care îl puse în practică în mănăstirile și în turma sa - pravile după care ne conducem și noi, pînă astăzi. Sfîntul Casian Romanul a alcătuit din acestea o carte întregă de sfaturi; la fel au făcut Sofronie și Ioan, care au compus Limonariul. Cuviosul Nil Sorski a parcurs Răsăritul, deprinzîndu-se și deprinzînd și pe alții cu viața de însingurare. O asemenea cale de învățare și de îndrumare poate fi folosită și astăzi. Dar este evident că ea trebuie aplicată de un bărbat tare în credință, deja îmbunătățit, cu o chemare specială, arzînd de dragoste de înțelepciune duhovnicească, cu o minte puternică și nu oriunde, ci acolo unde se așteaptă o viață de nevoință - altfel, cine știe ce se poate întîmpla? Și iarăși, dintre cei cu adevărat rîvnitori în nevoințe, cîți nu lucrează, oare, pe căi diferite? Și nu se vor sminti de această varietate, vor reuși oare să vadă unitatea duhului care se ascunde deasupra ei? De ce suflet puternic este nevoie pentru aceasta! Aceasta este nevoință pelerinajului, în scopul înțelepțirii duhovnicești. Cel temător nu va porni pe această cale, dar nici altul nu va ajunge cu ușurință la acest gînd. Dar cine va ajunge și va crește în el, acela să se predea lui Dumnezeu, hotărîndu-se să accepte orice fel de lipsă - și Dumnezeu îi va rîndui cu bine calea. Este nevoie, la vremea lor, de astfel de pelerini, pentru a se cunoaște aspectele adevăratei nevoințe, pentru a vedea în ce fel de stare se află ea astăzi, și apoi, cu privire la starea actuală a creștinismului, la viața sa exterioară văzută, pentru a preciza și a stabili cu claritate regulile de nevoință aplicabile după posibilitățile de azi. Cu toate că esența nevoinței este una și neschimbată, înfățișarea ei vizibilă poate fi variată.

La fel se rezolvă și cea de-a doua întrebare: Cum poate cineva să-i călăuzească pe alții, știind că nu a ajuns încă la măsura adevăratului îndrumător? Conform Scripturilor dumnezeiești și scrierilor patristice, aceasta constă în predarea de sine lui Dumnezeu. Mai înainte, pomenitul stareț Paisie spune: „În vremurile vechi, mulți dintre Sfinții Părinți își învățau ucenicii din lumina harului lui Dumnezeu, iar nu după cărți. În vremurile de acum însă, Sfinții Părinți nu mai povățuiesc ca cineva să învețe pe alții după mintea lui, ci din *Sfînta Scriptură* și din învățătura Cuvioșilor Părinți.” Rugăciunea pe care o face lui Dumnezeu, pentru a-l înțelepți întru mîntuirea altor suflete - lucrare pe care Însuși Dumnezeu i-a încredințat-o - nu va rămîne neauzită: „cheamă și te voi auzi.” Aceasta se potrivește cel mai bine celui ce se află pe post de îndrumător. Și încă ceva: dintre aceștia, cea mai mare parte se află deja deasupra altora, prin faptul că țin în mîinile lor mai multe mijloace, au văzut și au auzit mai multe, au intrat măcar în contact cu educația și cu experiența altora. (Despre cei nevrednici, nepăsători, nu avem ce să discutăm.) Acum, dacă îndrumătorul s-a ridicat la rîvna mîntuirii lui și a altora, el a pășit pe calea cea bună și poate vedea mai

bine decît alții, și în față, și în spate. Chiar dacă elementele confuziei încă nu s-au limpezit, el are Scriptura, care i le descrie: se va adînci în ea, va cugeta și poate că va afla. În același timp, să se așeze și în ceata celor călăuziți și, cu multă strădanie, să caute sfatul unuia sau al mai multora, și astfel, sporind din ce în ce mai mult, va atrage la el și îi va călăuzi pe toți cei ce vin, prin el, la Dumnezeu. Cînd, cunoscîndu-și neputința, îi va convinge pe cei călăuziți că drumul mîntuirii este astăzi unul - citirea și ascultarea Scripturilor dumnezeiești și a scrierilor patristice, și cînd îi va călăuzi către acesta, atunci se va întemeia un grup de oameni uniți, care cercetează Scriptura pentru descoperirea căii mîntuitoare și pentru îndrumarea reciprocă, sub cîrmuirea întîistătătorului legitim și a îndrumătorului.

Iată formularea definitivă a călăuzirii mîntuitoare, neprimejdioase, potrivite vremurilor de acum. Așa s-a călăuzit Nil Sorski, care spunea: „Eu nu împlinesc, ci arăt Scriptura. Cine vrea să trăiască cu mine, iată pravila: s-o îplinească; iar dacă nu, să plece.” La fel era și viața Sfintului Paisie; ea este povestită pe larg și de el, și de contemporanul său, starețul Mihail. Și părintele Dorotei, pe cînd compunea o pravilă pentru viața ascetică, în loc de cuvînt înainte a pus o îndrumare convingătoare întru citirea cuviincioasă și urmarea Scripturilor dumnezeiești și a scrierilor Părinților, demonstrînd că aceasta este singura cale sigură și neprimejdioasă de mîntuire. Astfel va fi satisfăcută prima cerință obligatorie a penitentului și anume: îndrumarea și educarea. Altă cerință esențială este regula de viață, pravila lui despre ce și cum să facă.

II. Viața după pravile

Parțial, am văzut deja necesitatea acestor pravile. Nu trebuie să uităm că ea nu este doar mai bună decît altele, ci este cu totul obligatorie. Pravila este îngrădirea cea mai neprimejdioasă a vieții trăite întru mîntuire. Fără pravile nu putem păstra continuitatea rîvnei, a tăriei hotărîrii, nici să dobîndim fermitatea voinței. Duhul rîvnitor, ca o stihie, se ține și se întărește prin exercițiu; dacă exercițiul este insuficient, atunci, inevitabil, duhul slăbește și se vlăguește. Cînd sînt stabilite pravile, atunci, dacă sînt rînduite cum se cuvine, se găsește întotdeauna ca ocupație evlavioasă, ceva care să ne aducă aminte de viața cea nouă și să ne țină atenția ocupată cu acest gînd. Trecerea de la o îndeletnicire la alta este o continuă antrenare a duhului, pe un singur ton, după un singur plan. Astfel, focul rîvnei arde continuu. În lipsa pravilelor, vor apărea timpi morți, încetiniri, opriri, rătăcirii, și viața nu va fi unitară, încordarea va slăbi, rîvna se va răci. De aceea, Sfintul Isaac Sirul spune (în Cuvîntul al optzeci și cincilea, p. 534) că întunecarea minții, furtuna lăuntrică, lenevirea și toate neregulile vieții se produc cînd nu a fost stabilită în viață o anumită rînduială. În caz contrar, totul va depinde de prezența de spirit, dar poate cineva conta pe aceasta? Ea este schimbătoare, ca o suflare de vînt. Cînd vrei, faci totul repede; cînd cazii în lenevire, nici puțin nu mai poți face. Dar cînd ai stabilit o pravilă, vrei, nu vrei, o faci și o vei face neconținut. [...]

De altfel, și pravilele trebuie alcătuite tot după pravile. Referitor la aceasta, este cazul să observăm:

1) Cel ce are un îndrumător, acesta îi alcătuieste regulile. Ucenicul este un executant smerit, care nu pune nimic la îndoială. Cine este lipsit de această binefacere, aceluia îi revine să se adîncească, cu toată prudența, în scrierile patristice, în experiențele vieților Sfinților și să-și adopte drept pravilă din ceea ce găsește acolo, după ce se sfătuieste cu cine are posibilitatea.

2) La stabilirea pravilelor trebuie folosită toată prudența și o severă judecată, pentru ca, în loc de folos, să nu ne aducem pagubă și în loc de zidire, să nu ne pierdem: nu toate sînt pentru toți. Vîrsta, puterea, trecutul personal, educația, conjuncturile vieții, nivelul aptitudinilor, caracterul și celelalte, toate trebuie luate în considerație și, potrivit lor, trebuie stabilite pravilele. Nu la fel se comportă ucenicul și militarul, tîrgovețul și funcționarul.

3) De altfel, trebuie să ținem minte că aceste pravile, cu toată aparenta lor varietate, în ansamblul lor trebuie să înfățișeze, într-un fel sau altul, spiritul vieții și al ascezei. De pildă, pravilele trupești sînt diferite, dar esența lor trebuie să conțină un singur lucru: îngrădirea trupului, strunirea lui. Nu exteriorul este de preț, ci interiorul - duhul cu care se lucrează.

4) Pravila de care trebuie să se țină seama în aplicarea canoanelor este măsura, potrivirea sub toate aspectele cu puterile persoanei în cauză. Iată lauda generală, adusă de toți: lucrul făcut cu măsură este neprețuit. Trebuie să le tocmești astfel încît să nu încapă loc nici de vreo slăbire, nici de vreo severitate peste măsură. Ultima epuizează,

fără să aducă folos, iar prima lenevește și stinge duhul râvnitor. Pravila stabilită cu măsură cuprinde duhul într-o ardere bine temperată.

5) Din această pravilă decurge de la sine o alta și anume trecerea treptată. Duhul se maturizează prin exercițiu, se întărește și cere sarcini mai grele; în aceeași măsură trebuie să crească și nivelul pravilelor. Postirea, rugăciunea, nevoița cresc, treptat, din putere în putere. O dată cu ele trebuie ridicată și exigența pravilei. A bate pasul pe loc este aproape la fel de primejdios cu a merge înapoi, care este primejdia cea mai mare.

6) De aceea, este limpede că cel mai bun îndrumător în alcătuirea pravilei este experiența. Experimentează și păstrează ceea ce găsești de folos. Astfel, din experiență se cunoaște măsura necesarului de mîncare, de rugăciune și de toate celelalte. Nu trebuie să luăm hotărîri definitive pînă cînd nu stabilim din practică cum este mai bine: așa este mai neprimejdios. Atunci nu va exista trufie și inconsecvență față de viața reală, așadar nu va exista nici nevoia depărtării de pravilă, care este foarte dăunătoare.

7) Trebuie doar să venim cu toată sinceritatea și buna credință, avînd în fața ochilor țelul: nevoița în vederea mîntuirii și a bineplăcerii lui Dumnezeu, fără a ne îngădui nici o auto-compătimitate. Trebuie să reținem că orice privilegiu ține de amăgire. Apreciind cum se cuvine o pravilă folositoare, vedem că ea este destul de anevoioasă. Ea trezește, întărește și menține starea de vioiciune; dar, de permite înlesniri, fugi ca de otravă de o asemenea pravilă.

8) De asemeni, nu trebuie să pierdem din vedere că pravila trebuie să îmbrățișeze toate aspectele vieții, în toate manifestările ei: și trupul, și sufletul, și spiritul, și activitatea exterioară, și pe cea din sînul familiei, și pe cea civică, personală și publică. Omul, în întregime, trebuie să fie înconjurat, îngăduit de pravile. Numai în această condiție va exista trebuincioasa armonie a dezvoltării, și pravilele vor avea un spirit sau un ton adecvat.

9) Acum se vede deja de la sine ce legătură trebuie să fie între toate pravilele. Adică: cea trupească trebuie subordonată celei sufletești, cea sufletească să se supună celei duhovnicești, iar pravila exterioară, tuturor acestora laolaltă. Aceste pravile trebuie să fie echilibrate și să se favorizeze reciproc. În momentul cînd pravilele unui nivel le deranjează pe altele, trebuie imediat să presupunem că ceva nu este la locul lui, deci sau trebuie eliminat, sau trebuie modificat. Într-adevăr, cel ce se va ridica la nivelul contemplării întregii alcătuirii, rareori se poate înșela în alegerea regulilor și în potrivirea măsurii pentru fiecare. Cum pentru un arhitect sau pentru un pictor iscusit, măsura unei părți slujește adesea ca model pentru construirea întregului plan al casei sau al figurii umane, la fel este și în aceste pravile. Cel ce construiește nu va permite ca ceva să iasă în afară din planul general sau din stil. În aceasta stă toată iscusința celui care stabilește pravilele. Căci țelul tuturor este duhul, care trebuie să fie în Dumnezeu.

10) Ansamblul tuturor pravilelor de acest fel va alcătui canonul lucrării de nevoița ascetică. După cum nevoița ascetică corespunde aspectelor vieții creștine - căci viața creștină se prezintă sub două aspecte: obștească și monahală - în consecință, diferite vor fi și canoanele: obștesc și monahal. Unul ține de traiul în comun, iar altul, de cel pustnicesc.

11) Lucrarea după aceste pravile este nevoița ascetică ce presupune o încordare a forțelor, un efort, o strădanie. Deprinderea cu aceasta reprezintă virtutea ascetică. Se înțelege de aici că nu există viață creștină fără nevoița, nu există viață creștină neascetică, fără strădanie și fără transpirație. Cine refuză nevoița, acela refuză viața. Această deprindere este scopul, în ea este zidul de siguranță al vieții. Virtuțile ascetice sînt un zid tare și de nepătruns al vieții autentic creștine. Se spune că pravilele sînt temporare. Nu, sîrguința în împlinirea pravilelor este temporară, dar pravilele sînt netrecătoare. Doar că, cu timpul, ele vor deveni nectar și sînge și vor fi împlinite cu hotărîre și cu dragoste - ele, care la început erau împlinite ca obligație. Iată de ce trebuie să prețuim nevoițele ascetice! Niciodată nu da cu piciorul în ceea ce ai agonisit. Chiar de-i puțin, păstrează: te va conduce la mai mult. Dacă te-ai întărit în ceva, iată că ești neprimejduit dintr-o parte.

Pentru ca pravilele alcătuite astfel să te călăuzească la fericirea dorită și să-și poată împlini menirea, iată cum trebuie să te comporți față de ele:

1) Cînd se va definitiva întregul plan de acțiune și se va stabili ansamblul regulilor, cheamă-L pe Dumnezeu cu rugăciune puternică, ca să te binecuvînteze să le împlinești neîncetat, cu folos și într-un mod plăcut Lui.

Respinge orice îngâmfare, părere de sine sau fantezie referitoare la desăvârșirea pe care o vei atinge în viitor, urmîndu-le. Roagă-te cu sfială și înfricoșare, ca să nu te rușinezi prin îndepărtarea de la ele sau prin încălcarea lor.

2) Pune legămînt cu inima ta să nu abandonezi pravila stabilită, indiferent de greutate și sacrificiu. De aceea, nu-ți îngădui pe viitor nici măcar în gînd să abandonezi sau să schimbi vreuna dintre pravile: să rămîna așa cum sînt.

3) Pentru aceasta, primește-le cu credința că sînt plăcute lui Dumnezeu și consideră-le, în consecință, ca pe o lege a conștiinței, ca fiind voia lui Dumnezeu în privința ta; socotește deci drept crimă orice încălcare a pravilelor. Mai bine să nu hotărăști, decît, hotărînd, să le abandonezi. Altfel, se va forma un caracter instabil, gata oricînd să procedeze cînd într-un fel, cînd într-altul.

4) De aceea, luptă-te cu ispitele care apar împotriva împlinirii pravilelor. La început, vrăjmașul ne luptă mai ales prin ele. Și imediat ce obține o cît de mică victorie, nădăjduiește că va birui și mai mult. Sfinții Părinți și-au pus viața pentru ele. Rămînerea în ele înseamnă respingerea vrăjmașului, înseamnă biruință. Este deja verificat prin experiență că în nici o pravilă cu adevărat folositoare nu te poți întări fără luptă. Fără luptă, pravila este nefolositoare, mincinoasă și înșelătoare.

III. Calea îngustă și anevoioasă

[...] Împotriva luptei și a nevoinței lăuntrice se pun întotdeauna piedici și greutatea din afară. „Voi nu sînteți din lume” - spune Domnul, „Eu v-am ales, v-am desprins din ea; din acest motiv lumea vă urăște” [...]. În lume veți suferi. Și, cu siguranță, „multe sînt suferințele dreptilor.” Oricine ar fi, puternic sau neputincios, dacă va începe să împlinească voia lui Dumnezeu, din inimă curată, fără a căuta să placă oamenilor, ci țintind numai spre slava lui Dumnezeu, imediat vor apărea dușmăniri, nevoi și necazuri. De aceea, toți Sfinții - și cu deosebire Isaac Sirul, consideră suferințele ca semne deosebite ale virtuții și ale tuturor faptelor sufletești cu adevărat bune. Astfel încît, dacă faci un bine adevărat, te așteaptă cu siguranță suferința. Dar vrăjmașul nu doarme. El ne îngreunează starea lăuntrică, dar ne apasă și din afară și ne împresoară cu piedici. Și, pe deasupra - spun Sfinții - se strecoară și înăuntrul nostru, ba cu năluciri și vedenii, ba ne străbate ca o săgeată, năpustindu-se cu fel de fel de gînduri înfricoșătoare, ba ne arde ca un foc.

Astfel, imediat ce pășește cineva pe calea cea dreaptă, din toate părțile îl așteaptă dușmani, și dinăuntru și din afară, și văzuți, și nevăzuți. Este ca un miel printre lupi. Așa i se și spune la început: **Multe sînt necazurile dreptilor** (Psalmi 33, 18), **prin multe suferințe va trebui să intrăm în Împărăția lui Dumnezeu** (Faptele Apostolilor 14, 22). Vor fi suferințe, căci spre aceasta sîntem puși (1 Tesaloniceni 3, 3); **intrați prin poarta cea strîmtă** (Matei 7, 13). Citește și: Matei 6, 24; Ioan 15, 20; 1 Petru 4, 12-13; Isus Sirah 2, 1; Matei 5, 10; Iacob 1, 12; 2 Corinteni 4, 8-17; 1 Petru 4, 1; Apocalipsa 7, 14; Matei 7, 13-17 și altele. Cu toții ne aflăm în întuneric și în umbra morții, în mîinile dușmanilor celor răi și vicleni: scăparea nu poate fi ușoară. Chiar și cei ce caută libertatea exterioară, cîntă osteneală și sudoare trebuie să jertfească! Cu afit mai mult aici, cîte împiedicări și înfrîngeri, cîte temeri și înfricoșări! Va întreba, poate, careva: „Dar ce face Dumnezeu?” El este Cel ce îi întocmește aceluia, parcă înadins, o astfel de cale plină de suferințe, ba pentru a-l deprinde cu suferințele Sale, ba pentru a-l ascunde de el însuși, cînd se află în această nefericită stare. Nu poate Domnul să-și exprime mai bine dragostea față de cei care-L caută - spune Sfîntul Isaac Sirul - decît supunîndu-l la suferințe. De aceea, ele sînt chiar indiciul neîndoielnic al binevoirii lui Dumnezeu, semnul că El și-a plecat ochii, alegîndu-l pe acela care începe să sufere pentru adevăr, pentru numele Său. Omul acela trece parcă la curățat, ca aurul în creuzet. Cei străini de suferințe, cei cărora totul le merge din plin, sînt preacurvari, după cuvîntul Apostolului. Osteneala, lacrimile, suferințele sînt cea mai bună curățare, sînt ca bătutul cu maiul pentru rufărie.

De aceea, Apostolul ia la rînd pe dreptii de la începutul lumii și pînă acum și îi vede pe toți, pînă la unul, suferind, pătîmind, în ostenele. Patriarhii au suferit; Proorocii au suferit; Domnul - Începătorul nevoinței - a suferit cel mai mult dintre toți; Apostolii, de asemeni; apoi, mucenicii, asceții și toți Sfinții, așa cum vede Ioan Teologul în Apocalipsă: **Aceștia [...] de unde au venit? [...] din strîmtorarea cea mare** (Apocalipsa 7, 13-14); ei sînt cei care, după cum se spune acolo, nu și-au cruțat sufletele.

De aceea, cel ce începe să lucreze pentru Domnul trebuie să-și pregătească sufletul pentru încercări. Nici pace, nici îndulciri, nici înlesniri să nu aștepti, ci osteneală, batjocuri și privațiuni - chiar caută-le! Trebuie să știi cu tărie că cel ce dobândește virtuți, dar fără osteneală, cel ce stă în nevoie, dar cu înlesniri, fără strîmtorări dureroase, acela se află în amăgire. Ceva nu-i acolo în regulă. Nu poți avea pace printre oameni dacă rămâi în dreptate. Duhul lumii este un uliu mîncător de carne: imediat se năpustește. De aceea, trebuie să fii pregătit la orice... Sfinții Părinți exprimă această pregătire simplu și în puține cuvinte: du-te ca la moarte și pune-ți în inimă legămîntul că ești osîndit la moarte - moarte care ți se pregătește în fiecare clipă, fără să știi de unde și cum. Numai acela va rezista neclintit - se spune - care va merge cu un asemenea legămînt pe calea adevăratei vieți creștine. Căci imediat ce va muri cu simțirea sau cu legămîntul inimii, atunci orice va întîlni va fi mai slab decît ceea ce se aștepta, adică mai slab decît moartea. Pentru aceasta, ei aduc pilda Mîntuitorului despre împăratul care își face socoteala oastei înainte de război, sau cea despre gospodarul care începe să-și zidească o casă. Evaluează-ți supărările pe care le aștepti și mori cu gîndul și cu simțirea, pentru că numai moartea va aduce liniștea necesară, așteptată pe calea lui Hristos. „Nu poate fi ucenicul Meu cel [...] ce nu-și urăște sufletul său” - spune Domnul. Să fii pregătit ca pentru moarte; Sfințul Isaac Sirul explică cu precădere acest lucru și îl repetă adesea: „Orice ai întîlni - spune el - spune-ți că ai murit și te vei ușura; pacea și traiul tihnit sînt cele mai nesuferite lui Dumnezeu.”

Toate acestea le sînt de trebuință nu numai celor ce s-au rupt de lume; cei ce trăiesc în lume au și mai mare nevoie de o astfel de stare. Pe toate acestea le întîmpină adevărații rîvnitori ai evlaviei; celor falși le este ușor. La acest legămînt făcut cu inima trebuie să mai adaugi o fierbinte și neclintită nădăjduire în Dumnezeu Atotțuitorul, trebuie să îți păstrezi credința că, în pofida întunecimii drumului, tu ești al lui Dumnezeu, nu ești respins, nu ești disprețuit, ci ești vegheat de El; credința că El este cu tine, că El te ține, în timp ce ești sfișiat din toate părțile. Închipuiește-ți că ești ținut de mîna lui Dumnezeu, ca o basma murdărită, care este scuturată ca să se curețe. Păstrează credința că, orice ispită ar veni, dinăuntru sau din afară, ai puterea să o depășești, pentru că Domnul nu te va lăsa în ispită mai mult decît poți să rezisti. El ne călăuzește și ne formează cu adîncă înțelepciune. Ține minte, de asemeni, că ajutorul Său este aproape, că va apărea imediat ce îl vei chema și că numai cu un asemenea ajutor vei putea depăși ispita, fără să cazi; de aceea, să știi că orice depășire a ispitelor i-o datorezi Lui. Încercările care au fost depășite fără a-L chema pe Dumnezeu și nepuse pe seama Lui, nu-I sînt plăcute și rămîn neroditoare, pentru că, întotdeauna, lasă în urmă îngîmfare și părere de sine.

Nu trebuie însă nici să ne aruncăm cu capul înainte în năpaste: mîndra încredere în sine este neplăcută Domnului și este întotdeauna pedepsită. Fii gata de orice, chiar și de moarte, dar așteaptă totul cu fierbinte nădăjduire în Dumnezeu și predîndu-te Lui. Nu are decît să te ducă unde și cum binevoiește. Nu te împotrivi, nu dori ba una, ba alta, nici înlesniri, nici suferințe. Să te ducă El; mergi cu fața descoperită, așteptînd numai necazuri, nădăjduind în Dumnezeu și predîndu-te Lui. Fără o asemenea stare nu vei face un pas pe calea adevărată. Toți cei ce se întorc fac aceasta pentru că sînt nepregătiți pentru luptă și nevoie, sau din pricina încrederii în forțele proprii. Propriul foc interior te poate ajuta, însă nu pentru mult timp. El se răcește de la sine, și omul rămîne fără nimic.

IV. Rîvna spre mîntuire

Se vede de aici că cel ce pășește pe calea vieții creștine, fiind încă slăbănog, bolnav, neorînduit, trebuie să posede deja o mare forță și tărie. Altfel, va cădea sub povara suferințelor și a nevoițelor, care i se pregătesc. Puterea care îl face rezistent și care îi face roditoare toate ostenele este rîvna, osîrdia, sîrguința, grija de a-I bineplăcea Domnului și de a-și mîntui sufletul. După cum cel ce caută o comoară adevărată nu se uită la greutate, nu pierde vremea și nu se înfricoșează de piedici, la fel și creștinul, cînd are rîvnă și dorință de a căuta, va depăși toate greutățile și va parcurge nevătămat întregul drum. Cine caută găsește tot ce caută; Domnul ne-a dat o făgăduință deosebită: caută și vei găsi. Căutarea este duhul vieții, prin stingerea ei, viața se stinge. Ea este focul adus de Mîntuitor pe pămînt; este lumina și viața Lui. Vaporul se oprește cînd aburul este eliminat; la fel, cel ce-L urmează pe Hristos cade sau se rostogolește înapoi cînd se răcește (cu duhul). Iată cu ce trebuie să ne aprovizionăm, pășind pe calea plinirii poruncilor și a curățirii de patimi! Altfel, nici nu putem să începem această lucrare într-un duh adevărat; și chiar de-ar începe-o careva, se va osteni fără rod, fără vlagă. Este o osteneală în zadar. Există mulți oameni trecuți prin nevoie și ispite, dar fără folos: roadele sînt ale duhului, iar duhul lui Dumnezeu stă în rîvnă. [...] De aceea, niciodată să nu-ți spui: „Gata, m-am ostenit îndeajuns, pot să mă odihnesc.” O astfel de înlesnire și vlăguire este primul dușman. Gîndul, cu toate că este mic și slab, este cel mai viclan trădător: el deschide porțile vrăjmașilor. Cine se împacă cu el, acela cade. El a fost observat de Sfinții Părinți și fiecărui începător i se repetă

neconținut: vezi, să nu spui: „gata, acum pot s-o las mai moale”, ci întreabă-te pentru ce ești aici sau de ce nu faci nimic. Sau, adresându-te Domnului, roagă-te să te ajute ca să pui început mântuirii și începe iarăși și iarăși! Începe din nou și ostenește, dar la înlesniri sau favoruri nici să nu te gîndești, ci păstrează-ți în inima ta gîndul că vei avea de dus greutatea și strîmtorarea pînă la moarte și că nu te așteaptă nici o ușurare, ci numai greutate. Iată adevărata alcătuire a duhului rîvnitor, care este neprimejdioasă, solidă, neîngăduind nici o fisură: nici înfierbîntare nărașă, nici încredere în sine, nici îngîmfare!

Trei cuvinte despre purtarea Crucii

[...] Crucea personală a fiecăruia, cînd se unește cu Crucea lui Hristos, atunci puterea și lucrarea acesteia din urmă trece asupra noastră, devenind un fel de canal prin care, din Crucea lui Hristos, se revarsă asupra noastră orice binefacere și orice dar desăvîrșit. Prin urmare, crucile personale ale fiecăruia sînt la fel de necesare în lucrarea mîntuirii pe cît este și Crucea lui Hristos. Nu veți întîlni nici un mîntuit care să nu fi fost purtător de cruce. De aceea, fiecare este înconjurat din toate părțile de cruci, ca să nu se ostenească căutîndu-și crucea și ca să fie aproape de puterea mîntuitoare a Crucii lui Hristos. Putem spune și așa: uită-te în jurul tău și în lăuntru tău, descoperă-ți crucea, poart-o cum se cuvine, unită cu Crucea lui Hristos și vei fi mîntuit. Cu toate că fiecare își poartă crucea și fără să vrea și, de cele mai multe ori, crucea nu este ușoară, ci anevoie de purtat, totuși nu fiecare o privește în lumina Crucii lui Hristos; nu fiecare o pune în slujba lucrării mîntuirii sale; de aceea, crucea nu este mîntuitoare pentru fiecare. Să luăm la rînd toate crucile posibile și să vedem cum trebuie să o purtăm pe fiecare dintre ele, pentru ca ea să capete putere mîntuitoare. Sînt multe cruci, dar felurile lor sînt trei: primele sînt crucile exterioare, alcătuite din suferințe și neazuri și, în general, dintr-o nefericită soartă pămîntească; a doua categorie o reprezintă crucile interioare, născute din lupta cu patimile și cu poftele; pentru a cîștiga virtuțile; a treia categorie o reprezintă crucile harice (de duh și de har), care sînt primite prin totala predare în voia lui Dumnezeu.

Vă voi spune acum cîteva cuvinte, despre crucile exterioare. Acestea sînt cele mai complexe și mai diverse cruci. Ele sînt răspîndite pe toate drumurile noastre și se întîlnesc aproape la fiecare pas. Aici putem include supărările, neazurile, nenorocirile, bolile, pierderea celor apropiați, neazurile de la serviciu, tot felul de privațiuni și de pagube, neplăcerile familiale, relațiile nefavorabile cu lumea, jignirile, supărările, pierderile și, în general, soarta pămîntească, mai mult sau mai puțin anevoioasă pentru fiecare. Cine nu are vreuna dintre aceste cruci? Nici nu se poate altfel. Nici celebritatea, nici bogăția, nici slava, nici o mărime pămîntească nu ne scutesc de ele. Ele s-au împletit cu viața noastră pămîntească din clipa în care s-a închis Raiul pămîntesc și nu se vor desprinde de ea, pînă cînd nu se va deschide Raiul ceresc.

De vrei ca aceste cruci să-ți fie mîntuitoare, folosește-te de ele așa cum le-a rînduit Dumnezeu pentru mîntuirea omului, în general, și a ta, în particular. De ce a rînduit Domnul ca nimeni să nu se afle pe pămînt fără neazuri și strîmtorări? Pentru ca omul să nu uite că este un exilat, ca să nu trăiască pe pămînt ca un băștinaș în patria sa, ci ca un călător și ca un venetic într-o țară străină și să caute întoarcerea în adevărata sa patrie. Cînd omul a păcătuit, a fost imediat izgonit din Rai și, în afara Raiului, a fost înconjurat de neazuri și de lipsuri și de tot felul de greutăți, ca să țină minte că nu se află la locul său, ci este pedepsit, și ca să se îngrijească să caute miluire și revenire la rangul său. Astfel, nu te mira văzînd neazuri, nenorociri și lacrimi, ci rabdă fără să te necăjești. Nu îi șade bine criminalului și neascultătorului deplina bunăstare și fericire. Primește acest gînd în inimă și poartă-ți soarta cu seninătate.

„Dar de ce mie mi s-a dat mai mult, iar altuia mai puțin?”, vei spune. „De ce pe mine mă strîmtorează neazurile, iar altuia îi merge bine aproape în toate? De ce eu mă frîng de durere, iar altul se mîngîie? Dacă aceasta este soarta tuturor măcar să se împartă în mod egal fiecăruia, fără excepții.” Dar chiar așa se împarte. Uită-te mai bine și vei vedea. Ție ți-e greu acum, iar altuia i-a fost greu ieri sau îi va fi mîine, iar astăzi îi îngăduie Domnul să se odihnească. De ce te uiți la ceasuri și la zile? Privește întreaga viață, de la început pînă la sfîrșit, și vei vedea că tuturor le este greu, chiar foarte greu. Găsește pe unul care să jubileze de bucurie întreaga viață! Pînă și regii, adesea nu dorm nopțile din pricina greutății ce le apasă inima. Ți-e greu acum, dar înainte n-ai avut parte de zile de bucurie?! Dumnezeu îți va mai da și vei vedea și alte zile de bucurie. Rabdă, deci! Cerul se va lumina și deasupra ta. În viață este ca în natură, sînt ba zile întunecoase, ba zile senine. S-a întîmplat vreodată ca un nor de furtună să nu treacă?! Și este cineva pe lume care să creadă că nu va trece? Gîndește și tu la fel despre supărarea ta, și te vei mîngîia de bună nădăjduire. Ți este greu. Dar este, oare, aceasta o întîmplare fără motiv? Pleacă-ți cît de cît capul și

adu-ți aminte că există Dumnezeu, care Se îngrijește de tine ca un părinte și nu te scapă din ochi. De te-a ajuns nenorocirea, nu s-a întâmplat decât cu îngăduința și cu voia Lui. Nimeni altul decât El ți-a trimis-o. Iar El știe foarte bine ce, cui și când să-i trimită, și când trimite, trimite spre binele aceluia care primește suferința. Așadar, uită-te în jurul tău și vei vedea, în nenorocirea care te-a ajuns, planul cel bun al lui Dumnezeu pentru tine. Dumnezeu vrea să-ți curețe vreun păcat sau să te îndepărteze de vreo treabă păcătoasă sau, printr-un necaz mai mic, să te ferească de un altul mai mare, ori vrea să-ți dea ocazia să-ți arăți răbdarea și credința în El, pentru ca apoi să-Și arate în tine slava milostivirii Sale. Desigur că ceva dintre acestea ți se potrivește. Caută deci ceea ce ți se potrivește și oblojește-ți cu aceea rana, așa cum folosești un plasture, și se va răcori arsura ei. De altfel, dacă nu vei vedea clar ce anume vrea să-ți dăruiască Domnul prin nenorocirea care te-a ajuns, pune-ți în inimă credința generală și neiscoditoare că tot ce vine de la Domnul este spre binele nostru, și îl cuiește-i sufletului tulburat: așa a binevoit Dumnezeu. Rabdă! Pe cine pedepsește Dumnezeu, acela-I este ca un fiu!

Mai bine oprește-ți privirea la starea ta morală și la starea din veșnicie care îi corespunde. Dacă ești păcătos - cum ești de altfel - bucură-te că a venit focul năpastei care-ți va arde păcatele. Tu privești suferința numai dinspre pământ. Dar mută-te cu gândul la cealaltă viață. Treci de partea Judecării. Privește focul cel veșnic, pregătit pentru păcatele noastre. Și, de acolo, privește-ți suferința. Dacă acolo vei fi osîndit, câte necazuri nu ți-ai dori să fi suportat aici, numai ca să nu fi căzut sub acea osîndire?! Spune-ți în sinea ta: „După păcatele mele îmi sînt trimise aceste lovituri” și mulțumește-I Domnului că bunătatea Lui te îndrumă spre pocăință. Apoi, în loc să te întristezi fără rost, află care-ți este păcatul, pocăiește-te și nu mai păcătuiești. Când vei cugeta astfel, vei spune, desigur: „Încă este puțin ceea ce am primit! Căci, după păcatele mele, mult mai rău merit.”

Așadar, indiferent de porți soarta amară a tuturor, ori suferințele și necazurile personale, rabdă-le cu inima împăcată, primindu-le cu recunoștință din mîinile Domnului, ca pe un leac împotriva păcatelor, ori ca pe o cheie care deschide ușa în Împărăția Cerească. Nu cîrti, nu invidia pe altul și nu te lăsa pradă tînguirii zadarnice. Căci așa se întîmplă în nenorocire: unul începe să se tînguiască și să cîrtească, altul se pierde de tot cu firea și cade în deznădejde, iar altul se cufundă în necazul său și doar suferă, fără a se mișca cu mintea și fără să-și înalțe suferința inimii spre Dumnezeu. Toți aceștia nu se folosesc cum se cuvine de crucile care le sînt trimise și pierd, astfel, momentul prielnic și ziua mîntuirii.

Domnul le dă în mîini conlucrarea mîntuirii, iar ei o resping. I-a ajuns necazul și suferința. Oricum, îți porți deja crucea. Fă, așadar, ca această purtare să-ți fie spre mîntuire, iar nu spre pierzanie. Pentru aceasta nu trebuie să muți munții din loc, ci să aduci o mică schimbare în mișcarea gândurilor și în stările inimii tale. Deșteaptă-ți recunoștința, smerește-te sub mîna puternică, pocăiește-te, îndreptează-ți viața. Dacă te-a părăsit credința în pronia lui Dumnezeu, readu-ți-o în suflet și vei săruta dreapta lui Dumnezeu. Dacă ți-ai pierdut simțul legăturii cu propriile păcate, ascute-ți ochiul conștiinței și le vei vedea, îți vei plăti păcatul și vei umezi uscăciunea necazului cu lacrimile pocăinței. Dacă ai uitat că amarul soartei pămîntești răscumpără și mai amarnica soartă veșnică, viază-ți în minte acest gând și, cu inimă împăcată îți vei dori suferințe, pentru ca, pentru micile suferințe de aici, să te întîmpine acolo milostivirea veșnică a Domnului. Este mult, oare? Este greu? Dar, în același timp, aceste gânduri și sentimente sînt legăturile care leagă crucea noastră de Crucea lui Hristos, din care se revarsă pentru noi puteri mîntuitoare. Fără acestea, crucea rămîne tot în spatele nostru și ne apasă, dar nu are putere mîntuitoare, fiind despărțită de Crucea lui Hristos. Atunci nu mai sîntem purtătorii de cruce care se mîntuiesc și nu ne mai putem lăuda în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos. [...]

Dintre cele trei feluri de cruce, v-am vorbit cîte ceva despre primul, despre crucile din afară: suferințele, nenorocirile și lipsurile. Acum vă voi spune cîte ceva despre cel de-al doilea fel, crucile lăuntrice. Pe acestea le întîlnim în timpul luptei cu patimile și cu poftele. Spune Sfîntul Apostol: ***Iar cei ce sînt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele*** (Galateni 5, 24). Și l-au răstignit? Așadar, este vorba de o cruce pe care și-au răstignit aceste patimi și poftele. Care este crucea aceasta? Este lupta cu ele. A răstigni patimile înseamnă a le face neputincioase, a le strivi, a le dezrădăcina. De va înfrînge omul vreo patimă de cîteva ori, o va face neputincioasă; de o va mai înfrînge de cîteva ori, o va strivi; dacă încă o va înfrînge atunci o va dezrădăcina cu totul, cu ajutorul lui Dumnezeu. Și fiindcă această luptă este anevoioasă, amară și dureroasă, ea este cu adevărat o cruce împlîntată în lăuntru nostru. Cel ce luptă cu patimile, uneori parcă are mîinile țintuite, parcă i se pune pe frunte cununa de spini, inima îi este străpunsă de vie. Atît este de greu și de dureros. Fără osteneală și fără durere nu se poate, pentru că patimile, deși, venind din afară, ne sînt străine, așa de tare s-au lipit de trupul și de sufletul nostru, încît au pătruns cu rădăcinile în toate măduarele sufletești și în toate puterile noastre. Dacă te vei apuca să le

dezrădăcinezi, doare. Doare, dar este mîntuitor și această izbăvire nu se obține altfel decît prin durere. [...] Care patimă nu este dureroasă? Mînia arde, invidia usucă, pofta trupească vlăguiește, zgîrcenia nu te lasă să mănînci și să dormi, mîndria jignită roade ucigător inima; și orice altă patimă - ura, suspiciunea, gîlceava, dorința de a fi pe placul oamenilor, atracția pentru anumite lucruri și persoane - ne pricinuieste fiecare, suferința ei, astfel încît a trăi în patimi este același lucru cu a merge desculț pe lame de cuțit sau pe cărbuni aprinși, sau a fi în situația omului căruia șerpii îi înveninează sîngele. Și iarăși, cine nu este lipsit de patimi? Toată lumea le are. Cîtă vreme există mîndrie, există toate patimile, căci aceasta este mama patimilor și nu umblă fără fiicele ei. Dar că nu fiecare le are pe toate în aceeași măsură: la unul precumpănește una, la altul alta, care le dă tonul celorlalte. Iar dacă fiecare are patimi, înseamnă că se și chinuiește din pricina lor. Fiecare este chinuit și răstignit de patimi, însă nu spre mîntuire, ci spre pierzanie. Astfel, purtînd patimile, te sffșii cu ele și pieri. Nu este oare mai bine să-ți produci singur suferință înlăuntrul tău, tot din pricina patimilor, însă nu spre pierzanie, ci spre mîntuire? Este de ajuns să schimbi direcția cuțitului și în loc să te tai pe tine cu el, spre satisfacția patimilor, să tai cu el patimile, pornind la luptă cu ele și împotrindu-te lor în toate. Și aici va fi durere și suferință a inimii, dar durerea va fi tîmăduitoare, va fi imediat urmată de o liniștire îmbucurătoare, așa cum se întîmplă cînd rana este acoperită cu un plasture tîmăduitor. Dacă te supără, de pildă, cineva, este greu să-ți depășești mînia și nu-ți place; dacă o biruiești, te liniștești, dar dacă îi dai satisfacție, multă vreme te vei frămînta. De a fost cineva jignit, greu îi este să se biruiască pe sine și să ierte; dacă iartă, pace dobîndește, iar de se răzbună, nu va avea liniște. Dacă s-a aprins o pasiune, greu este de stins; de o stingi, vei vedea lumina lui Dumnezeu, iar de nu, vei umbla ca ucis. Așa stau lucrurile cu orice patimă. Și patima te chinuiește, dar și lupta cu ea îți pricinuieste suferință. Însă prima te ucide, iar a doua te vindecă și te izbăvește. Oricărui pătimăș trebuie să i se spună: „Mori pe crucea patimilor tale! Rupe această cruce construiește-ți o alta: crucea luptei cu ele. Și îți va fi răstignirea pe această cruce spre mîntuire!” Toate acestea sînt limpezi ca lumina zilei și alegerea ar trebui să fie foarte ușoară. Totuși, faptele nu o îndreptățesc întotdeauna.

Trebuie să ne mirăm de orbirea noastră. Suferă unul de cîte o patimă, dar tot îi dă apă la moară. Vede că, dîndu-i satisfacție, își face din ce în ce mai rău, dar tot nu se lasă. Avem o dușmănie inexplicabilă față de noi înșine! Altul chiar se pregătește de luptă cu patima, dar imediat ce patima se trezește cu cererile ei, o urmează numaidecît. Iar pornește și iar îi cedează. Face de cîteva ori așa și rezultatul este același. Suferim de o inexplicabilă vlăguire a puterii morale! În ce constau amăgirea și înșelarea? În faptul că patima, prin satisfacerea ei, promite o grămadă de plăceri, iar lupta cu ea nu promite nimic. Dar de cîte ori nu s-a verificat, oare, că satisfacerea patimii aduce nu fericire și liniște, ci chin și întristare? Ea promite multe, dar nu dă nimic; iar lupta nu promite nimic, dar dă totul. Dacă nu ai trăit această experiență, trăiește-o și vei vedea. Dar aici este nenorocirea noastră, că nu ne hotărîm s-o trăim. Motivul ar fi că ne este milă de noi înșine. Auto-compătimirea este cel mai lingușitor trădător și cel mai mare dușman al nostru, este primul plod al mîndriei. Ne este milă de noi înșine și ne ucidem cu mîna noastră. Credem că ne facem bine, dar ne facem rău; și cu cît mai rău ne facem, cu atît mai mult vrem să ne facem rău. Astfel, răul crește și ne apropie de pieirea finală. Să ne însuflețim, așadar, fraților, și să ne urcăm cu curaj pe crucea răstignirii de sine, prin răstignirea și dezrădăcinarea patimilor și a poftelor. Să respingem mila de noi înșine și să încălzim rîvna trudirii de sine. Să avem o inimă de doctor, care și celor pe care-i iubește, și celor de vază, la nevoie, le administrează tăieturi și arsuri dureroase. Nu vă voi indica metoda și întreaga desfășurare a luptei. Apucați-vă de treabă, și ea vă va arăta singură și vă va învăța totul. [...]

Ne-a mai rămas să lămurim cel de-al treilea fel al crucii mîntuitoare pentru noi, crucea predării de sine în voia lui Dumnezeu. Vă voi spune și despre ea vreo două vorbe, pentru că învățătura întregă îmi depășește puterile. Pe această cruce se ridică creștinii cei mai desăvîrșiți. Ei sînt cei ce o cunosc și ar putea vorbi limpede despre ea, pe larg și cu putere. Cum ar putea alții să vorbească așa? Dar nu se poate să o trecem cu vederea, ca nu cumva cineva dintre voi, biruind vreo două patimi și liniștindu-se cît de cît de frămîntarea lor dinăuntru, să creadă că a făcut deja tot ce trebuie și se așteaptă de la creștini. Nu, nici în această situație nu a făcut încă totul. Chiar și cel ce s-a curățat pe deplin de patimi nu a făcut încă cea mai importantă faptă creștină, ci doar s-a pregătit pentru ea. Dacă te-ai curățat de patimi, predă-te, curat, ca jertfă curată și neprihănită lui Dumnezeu, căci numai o astfel de jertfă I se cuvine Neprihănitului. [...]

Aceasta este culmea desăvîrșirii creștine, la care este omul în stare să ajungă. Ea este începutul stării viitoare, de după înviere, cînd Dumnezeu va fi prezent pe de-a-ntregul în toți. De aceea, toți cei ce s-au învrednicit să atingă această stare se pun adesea în contradicție cu toate rînduielile vieții pămîntești și ori suferă prigoane și chinuri, ori devin și sînt considerați nebuni întru Hristos, ori se retrag în pustie. Dar cu toate aceste aspecte ale vieții lor exterioare, lăuntru lor este unul: sînt uniți cu Dumnezeu, trăind în inimă numai cu Dumnezeu. [...]

Nu mai am nimic să vă spun despre aceasta. Și pe acestea vi le-am spus numai ca să vă sugerez unde se află sfârșitul, unde trebuie să fim și să ajungem și pentru ca, știind, să înțelegeți cu toții că, orice ați avea sau ați face bun, să-l socotiți drept nimic, dacă nu ați ajuns pînă la această înălțime a vieții duhovnicești care ne-a fost menită și care este așteptată de la noi. Mulți cred că viața creștină este la fel ca și alte feluri de a trăi; nu este așa. Ea începe prin pocăință, se continuă prin lupta cu patimile și se încheie prin răstignirea împreună cu Hristos a omului lăuntric curățit de patimi și prin cufundarea în Dumnezeu. **Ați murit** - spune Apostolul - **și viața voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu** (Coloseni 3, 3). Aici, totul se săvîrșește înlăuntru, este nevăzut pentru ochii oamenilor, fiind cunoscut doar conștiinței și lui Dumnezeu. Cele din afară sînt aici nimic. Desigur că ele sînt un ambalaj cuviincios, dar nu sînt un martor hotărîtor și cu atît mai puțin, nu le nasc pe cele dinăuntru. Atît de adesea, comportamentul exterior cuviincios nu este decît superbul ambalaj al unui mormînt plin de oase!

Știind acestea, să stăm, fraților, pe Golgota, în fața crucilor, și să începem să ne măsurăm cu ele și pe ele cu noi, fiecărui care i se potrivește. Simon Cirineul, cel ce a purtat Crucea Domnului (Marcu 15, 21), este modelul acelor purtători de cruce care suferă necazuri și privațiuni exterioare. Tocmai v-am spus înainte pe cine reprezintă tîlharul cel înțelept răstignit și pe cine, Domnul pe Cruce: primul, pe cel ce se luptă cu patimile, iar Domnul, pe bărbații desăvîrșiți, răstigniți prin predarea în voia lui Dumnezeu. Dar crucea tîlharului celui rău pe cine reprezintă? Pe aceia care lucrează patimilor. Patimile îi chinuiesc, îi sfîșie, îi răstignesc de moarte, nedîndu-le nici o bucurie și nici un fel de speranță. După aceste semnalmente, măsoară-te cu fiecare dintre aceste cruci și, după ele, află cine ești: Simon Cirineul, tîlharul cel înțelept sau cel ce îl imită pe Domnul Hristos, sau tîlharul cel rău, din pricina patimilor ce te consumă?

Așa cum te vei găsi, așa să-ți aștepti sfârșitul. Voi adăuga numai: scoateți-vă afară din minte cum că am putea, pe calea unei vieți tihnite, să devenim cei ce se cuvine să fim întru Hristos! La creștinii adevărați, dacă au cîte o mîngîiere, aceasta este cu totul întîmplătoare; trăsătura cea mai definitorie a vieții lor o formează suferințele și durerile, lăuntrice și din afară, de voie și de nevoie. Prin multe suferințe se cuvine să intrăm în Împărăție, inclusiv în cea lăuntrică. Primul, pas făcut aici - frîngerea voii dinspre rău înspre bine, alcătuiind inima pocăinței - se reflectă într-o durere de moarte pricinuită ranei produse de frîngerea voii, care va sîngera, apoi, pe toată perioada luptei cu patimile și care se va închide abia după dobîndirea neprihănirii, care îl ridică pe creștin pe crucea împreună-răstignirii cu Hristos, în voia lui Dumnezeu. Totul este suferință, durere, strîmtorare. Putem spune că tihna este semnul drumului greșit, iar suferința, cel al drumului drept.

Cugetînd la aceasta, bucurați-vă, purtători ai crucii! Iar vouă ce vă pasă, cei se stați în tihnă și în mîngîieri? Cuvîntul lui Avraam către cel bogat este în pilda despre Lazăr și bogatul nemilostiv. Aici vă mîngîiați, iar alții suferă pentru Hristos și pentru sfînta Sa Lege; iar în cealaltă lume va fi invers: cei ce au mers pe drumul crucii se vor mîngîia, iar cei ce s-au mîngîiat vor suferi. Voi spuneți, de obicei: „Ce, nu avem voie nici măcar să ne distrăm sau să ne permitem vreo plăcere?” Faceți înfi ce este mai important, iar apoi permiteți-vă și aceasta. Unii n-au alte treburi decît: azi să meargă la un bal, mîine la teatru, poimîine la plimbări, apoi la lecturi și la conversații mondene și la fel de fel de alte distracții, trecînd de la unele plăceri la altele. Iar la ce este mai important, la cum să ajungă ceea ce trebuie să fie fiecare creștin, nici nu se gîndesc. Ce fel de roade să aștepti de la o astfel de viață? Credeți că raportarea noastră lăuntrică la Dumnezeu, prin Hristos, va crește de la sine, indiferent de aceste neorînduiri din afară?! Cum să crească? Arde oare lumînarea în vînt? Se plinește, oare, viața de la otravă? Nu. Dacă vrei să-ți fie bine, lasă mîngîierile, pornește pe drumul crucii și al pocăinței, mistuiește-te în focul răstignirii de sine, călește-te în lacrimile frîngerii inimii și vei deveni aur sau argint sau piatră prețioasă și, la timpul potrivit, vei fi luat de Stăpînul ceresc pentru înfrumusețarea prealuminoaselor și prealiniștitelor Sale lăcașuri. [...]

Cum și cu ce să ne hrănim sufletul, ca să sporească duhovnicește

[...] Este un adevăr dumnezeiesc, care este oferit din belșug în Biserică, tuturor celor ce vor să asculte; este oferit și prin citirea cuvîntului lui Dumnezeu, și în predici, și în cîntările bisericesti, și în toate rînduierile și tipicurile Bisericii, și în scrierile Sfinților Părinți, și într-o mulțime de cărți mîntuitoare. Doritorii se adapă de aici din belșug cu lumina adevărului dumnezeiesc și se veselesc de strălucirea lui. Dar nu toți fac așa și nu toți cei ce par a fi purtători ai adevărului lui Dumnezeu îl cuprind cu adevărat în sufletul lor. Există oameni care își pierd zilele și nopțile studiind vreo știință - matematică, fizică, astronomie, istorie și altele - crezînd că-și hrănesc sufletul cu adevărul, dar sufletul lor se vlăguiește și se chinuiește. De ce? Din pricină că nu se află adevăr acolo unde ei îl

caută! Nu spun că științele n-ar putea cuprinde adevărul, ci că adesea ele îl izgonesc, înlocuindu-l cu iluzii sau cu presupunerii potrivnice adevărului. Dar sufletul nu-l poți înșela, cum nu poți înșela pe un om înfometat, dându-i o piatră în loc de pâine. De aceea sufletul se chinuiește! Dar acestea - științele - încă par preocupări serioase. Dar ce să mai zicem de cititorii împătimiti ai publicațiilor noastre periodice? Priviți cu câtă strădanie se zbate un tânăr, sau uneori chiar unul mai puțin tânăr să obțină cât mai repede banalul număr al vreunei reviste lunare, cu câtă nestăpânire se aruncă să devoreze, cum se zice, prada obținută! Nu-i mai arde nici de mâncare, uită uneori și de somn... Și care-i folosul?! Două-trei fraze reușite, câteva fantezii mincinoase, câteva presupunerii înșelătoare, și atât... Restul nu-i bun de nimic. Iar sufletul rămâne nemulțumit. Luăm o altă carte, apoi alta... mereu, același lucru... Te doare sufletul! Începem conversațiile... Mereu, același lucru, pentru că atât subiectele conversațiilor, cât și modul lor de tratare sînt preluate din aceleași cărți... Adăugați la aceasta mediocritatea ocupațiilor și a relațiilor de zi cu zi și veți înțelege că, dacă am descoperi acel auz care aude vocea sufletului, am desluși un strigăt amar: „Scoateți-mă afară din această închisoare!... Mă înăbuș aici! Dați-mi să privesc măcar o clipă lumina lui Dumnezeu!” Așa și este. Dar cine-l ascultă?! Vedeți, aici nu este de bon ton să hrănești sufletul cu adevărul lui Dumnezeu... Și sufletul se chinuiește. Și măcar dac-ar trebui să meargă departe după acest adevăr! Dar nu, el este aici, însă nu vor să-și deschidă ochii ca să-i primească lumina. Intră în biserică, ascultă ce se cântă, ce se citește și se face aici și vei vedea lumina adevărului lui Dumnezeu. Deschide Evanghelia sau măcar ține în mâini această carte dumnezeiască și deja se va bucura sufletul tău. Iar scrierile Părinților, nu avem destule acum, în traduceri accesibile tuturor? [...] Dar noi nu cunoaștem toate aceste comori ale adevărului dumnezeiesc, n-am auzit nici de titlurile lor! Frați și părinți! Ce fel de creștini sîntem, cînd nici nu ne atingem de cărțile în care este explicat creștinismul, în schimb citim cine știe ce aiureli? Și ne chinuim sufletul într-un întuneric înăbușitor, noi, fiii zilei și ai luminii, cum ne numea Sfîntul Apostol! [...] Acela care nu știe decît de baluri și de teatre, de plimbări la serate, tablouri, scamatorii și altele asemenea, cînd rămîne singur cu el însuși, sufletul aceluia tînjește și suferă de dor. Și sufletul îi spune atunci: „Mă sufoc... Ia-mă de aici și du-mă acolo unde aerul este întotdeauna curat și cerul este senin”. [...] Iată de ce sînt bolnave, suferinde și tînjesc sufletele celor cufundați numai în griji lumești sau numai în treburile de la serviciu sau, și mai rău, în lucruri pătimașe, iar a face vreo faptă bună nici nu le trece prin minte. Cu toate că nu pierd nici o părticică hrănitore pentru suflet, ea se ofilește tot mai mult. Nu vreau să spun că treburile de la serviciu și cele ale traiului zilnic - grijile de familie, negustoria, feluritele tranzacții și întreprinderi ar fi păgubitoare de suflet... Nu. Nu ele însele sînt păgubitoare, ci păgubitor este a ne ocupa numai de ele, neglijînd faptele bune, cît și preocuparea cu ele nu întru slava lui Dumnezeu, ci pentru anumite scopuri individualiste. Așa cum sevele trupului nostru se transformă în sînge viu prin unirea cu oxigenul din aer, la fel toate treburile, și cele de la serviciu, și cele ale traiului zilnic se pot transforma într-o stihie hrănitore de suflet, dacă le vom închina lui Dumnezeu! Iar cînd nu facem așa și nici fapte bune nu avem, atunci cu ce să se hrănească sufletul?! [...] Asta-i tot dar, fraților, pe toate acestea le cunoașteți! Știți că sufletul, luminat din belșug de lumina adevărului lui Dumnezeu, păstrat în aerul curat și ceresc al rugăciunilor și al ierurgiilor Bisericii și întărit cu hrana bogată a faptelor bune, este asemeni unui copac răsădit lîngă ape izvoritoare, care-și va da rodul la timpul cuvenit, și frunza nu-i va cădea. Iar un alt suflet, lipsit de toate acestea, se aseamănă cu o plantă nobilă ținută cu cruzime, într-un loc fără lumină, fără aer curat și fără umezeală, și care se vlăguiește! Le știți pe toate acestea. Fericiți sînteți, dacă le faceți. De ce, omule, îți tiranizezi sufletul, robindu-te, orb și fără socotință, zbuțumului vieții lumești?! Aceste gînduri, pe care vi le-am expus acum, mi le-a sugerat ziua de astăzi, închinată Sfîntului Ioan Scărarul, care a trăit în pustie și a fost un îndrumător al vieții pustnicești. Mulți cred că pustia sau lăcașurile de însingurare sînt locuri uscate, care nu oferă nimic hrănitor pentru suflet. Dar priviți faptele Sfîntului Ioan, deschideți Scara lui și citiți orice din ea și veți vedea cîtă viață și putere era în el! Pustia epuizează numai trupul, dar sufletul îl hrănește din belșug cu felurite bunuri cerești. Lumea vi se pare bogată, dar ea îngrașă numai trupul, dar sufletul îl epuizează prin înfometare, neoferindu-i o cît de mică părticică hrănitore. Chivernisiți-vă viața după această deosebire, toți cei ce vreți să vă creșteți sufletul ca să devină un pom viu, vrednic de a fi răsădit în Raiul ceresc. [...]

Fii asemenea Sfintei Maria Egipteanca în pocăință și în autoîndreptare

[...] Dar va spune cineva: „Maria Egipteanca, model de urmat?! Oare chiar trebuie ca toată lumea să fugă în pustie, în locuri nelocuite, în munți?” Nu, nu toată lumea. Dar toți trebuie să o aibă drept model în truda ei de autoîndreptare, în hotărîrea ei neclintită de a-și schimba viața și în felul cum a ajuns la această hotărîre. Iată părțile care trebuie urmate! Cum a ajuns Cuvioasa Maria la hotărîrea de a-și schimba viața? Domnul a adus-o. Pentru ce? Deoarece, în pofida patimii năprasnice care o stăpînea, ea nu se gîndise niciodată să rămînă pentru totdeauna în această amară robie. Ea a suferit silnicia cărnii și a vrăjmașului care lucra prin această carne și s-a lăsat pradă

pasiunii, dar nu pînă la sfîrșit. Domnul S-a milostivit de suferințele făpturii și a venit s-o elibereze din legăturile care o chinuiau. Aceasta este învățătura la care să luăm aminte din viața Sfintei Maria Egipteanca.

Așadar, de are cineva nefericirea să se afle în robia vreunei patimi trupești sau sufletești, să aibă măcar atîta tărie ca să nu se robească ei fără putință de întoarcere, să nu se asemene aceluia care, căzuți pradă deznădejdii, se dedau preacurviei. Patima îl leagă pe om și îl duce legat spre fapte pe placul ei; dar tu, fiind chiar în lanțurile robiei, manifestă-ți măcar dorința de a nu face asemenea lucruri, rămîi măcar nemulțumit de ele. Să nu spui: „Ei, nu-i nimic, probabil, ... Să rămînă cum a fost sau să meargă lucrurile ca pînă acum.” Ci, la fel ca cel ce este dus legat și nu are putere să se împotrivescă, dar măcar se proptește cu picioarele, așa și tu, indiferent de tăria patimii care te stăpînește, arată-ți măcar prin ceva revolta față de ea, și spune: „E pentru ultima oară, nu mă mai las”; și, de cazi iarăși, spune la fel, și tot așa, dar spune nu doar cu limba, ci și cu inima și strigă după Domnul spre ajutor. Așa cum cel ce a fost legat și dus prizonier de vrăjmaș, avînd, totuși, posibilitatea de a striga, strigă, doar, doar l-o auzi cineva și l-o elibera, la fel strigă și tu către Domnul: „Doamne! Mai înainte de a muri, izbăvește-mă! Doamne, înainte de obștescul sfîrșit, dăruiește-mi pocăință!” și vei fi auzit. După cum pruncul înfășat, culcat în leagăn, care nu poate să-și miște nici mîinile, nici picioarele, își apucă, totuși, mama de inimă prin țipătul său și o atrage, ca vrăjtită spre el, dacă la fel vei striga și tu, îl vei atrage pe Domnul, Cel ce a spus că mai degrabă mama își va uita pruncul, decît îi va uita El pe cei care îl cheamă.

Cînd, în sfîrșit, Domnul va veni la tine, ia aminte, atunci, frate, să nu-ți îngădui să nu te folosești cum se cuvine de această mare milostivire a lui Dumnezeu față de tine. Te vei asemăna atunci Sfintei Maria, pe cînd era în fața intrării în mormîntul Domnului și fusese prinsă de judecata lui Dumnezeu. După cum ea, lovită de o putere nevăzută, nu stătu mult pe gînduri, ci înțelese imediat motivul, care era păcatul ei, și luă imediat hotărîrea să părăsească acest păcat păgubitor și să nu se mai întoarcă la el niciodată, așa trebuie să faci și tu. Ia aminte deci! Atunci cînd o puternică remușcare a conștiinței, sau frica de judecată și de moarte, sau apropierea unui pericol atîrnînd ca o sabie deasupra capului tău, sau sentimentul măreției lui Dumnezeu și al mării Lui bunătăți, sau orice altceva îți va cutremura profund inima și îți va scutura toate încheieturile, astfel încît vei simți că ți-au căzut toate lanțurile care te strîmtorau pînă atunci - să știi că s-a atins de tine harul lui Dumnezeu și că te slobozește să calci pe calea binelui - slobozenie care pînă atunci îți lipsea. Ia aminte! Acest moment este foarte prețios! Ceea ce simți atunci este lucrarea harului... Adu-gă aici și lucrarea ta, adică spune așa: „Murdar am trăit, făcînd pe plac patimilor... De acum nu voi mai face așa.” Apoi, mărturisindu-te și primind dezlegare, ține-te de făgăduința făcută...

Așa a făcut Sfînta Maria. Nu și-a amînat pe mîine hotărîrea de a-și schimba viața, ci s-a hotărît imediat, și așa făcu. La fel trebuie să faci fiecare. Harul, cînd vine, dezleagă imediat legăturile patimii, dar dacă cineva nu se hotărăște imediat să părăsească faptele păcătoase, atunci se leagă din nou în aceleași lanțuri. Cînd Îngerul se arătă Apostolului Petru în închisoare, acestuia îi căzură lanțurile, dar dacă apoi nu l-ar fi urmat pe Înger afară din temniță, ci ar fi rămas înăuntru, ar fi venit paznicul temniței, l-ar fi pus iarăși în fiare și ar fi încuiat temnița... Și ar fi rămas Sfîntul Petru prizonier mai departe. Așa îl leagă la loc lanțurile patimii pe acela care, simțind lucrarea harului lui Dumnezeu slobozindu-l din patimi, nu se hotărăște imediat să-și schimbe viața, ci amîna pentru altă dată. Nu amîna, frate! Căci nu știi de va mai veni vreodată un moment atît de prielnic.

Luînd hotărîrea neclintită de a te îndrepta, trebuie cu adevărat să începi imediat îndreptarea, așa cum a făcut Sfînta Maria. Lăsîndu-le pe toate, întărită cu Sfintele Taine, călăuzită de sfaturile părintelui duhovnicesc, ea se îndreptă spre pustia de dincolo de Iordan, în însingurare, post și rugăciune, pentru a dezrădăcina deprinderile păcătoase însămîntate în ea și cultivate de viața vicioasă. Apucă-te și tu imediat de trudă și de nevoie. Desigur, nu toți au aceeași cale de întoarcere. Unul se îndepărtează în pustie și trăiește în însingurare; altul se duce la mînăstire și se mîntuiește printre frați; altul rămîne în rînduiala vieții civile și de familie, comune tuturor. Mulți au parcurs deja toate aceste căi; pe fiecare dintre ele au mers cei care s-au mîntuit și mulți oameni mari. Ce cale să aleagă fiecare să hotărască fiecare, după înclinația sa, după inspirația harului lui Dumnezeu și după sfatul părintelui său duhovnicesc. Trebuie numai să știi că fără muncă nu poți face nimic. Pe toți cei ce vor să biruie carnea ce se luptă cu ei îi așteaptă un mare război. Cîte nu a răbdat Cuvioasa Maria!... Pe fiecare îl așteaptă strădania! Trebuie, cum am spus mai înainte, să îndepărtăm tot ceea ce poate să ne hrănească patimile; iar aceasta cere destul efort. Trebuie să lucrăm tot ceea ce poate hrăni și întări noua noastră viață; dar nici aceasta nu se face fără efort. Trebuie să ne povățuim în adevărul lui Dumnezeu, să ne aflăm cît se poate de des sub lucrarea Sfintelor Taine, participînd la sfintele slujbe ale Bisericii, să ne luptăm cu patimile și să facem fapte bune, opuse deprinderilor păcătoase; dar toate acestea sînt muncă. Iar, ceea ce este cel mai important: să nu rămînem niciodată singuri... Lipește-te de părintele tău

duhovnicesc, găsește-ți pe cineva de aceeași convingeri cu tine, adâncește-te în povățuirile Sfinților Părinți și nu întreprinde nimic fără să te interesezi pe la toate aceste surse. Nu încerca s-o copiezi în toate pe Cuvioasa Maria. Ea a trăit singură, dar calea ei a fost special aleasă astfel de Dumnezeu. Nouă ne este mai bine să ne ținem de rânduiala generală a vieții. Vulturul plutește singuratic în înalțuri, atât de sus, că se întâmplă să nu-l vedem. Dar el este vultur... Așadar, imită trudele de îndreptare ale Cuvioasei Maria, statornicia ei în această luptă și devotamentul ei neclintit față de făgăduința făcută... Iar în celelalte, mergi pe calea obștească a celor ce se mântuiesc. Însă fii tare, nu-ți permite să te moleșești și, după ce te-ai trudit puțin, să nu-ți închipui că ai făcut totul, căci sfârșitul încununează opera. Întipărește-ți în minte de pe acum acest sfârșit fericit și mergi spre el - după cuvântul Apostolului - uitându-le pe cele vechi și năzuind spre cele dinainte, pînă cînd vei ajunge la lăcașul de odihnă, pregătit de Domnul tuturor truditurilor Săi. Amin.

Bibliografie: Sfântul Teofan Zăvorîtul, *Viața lăuntrică*, Editura Sophia, București, 2000

CUVÎNTUL SFÎNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG - DESPRE DUHOVNICIE

Cuvînt scris către cineva care era un fiu al său duhovnicesc despre mărturisire și despre cine sînt cei ce au primit puterea de a dezlega și lega păcatele

[...] Căci noi credem că poruncile Iubitorului de oameni Dumnezeu sînt păzite de către noi și ne silim spre acestea neștiind că mai degrabă noi sîntem păziți de acelea; căci cel ce păzește poruncile dumnezeiești nu le păzește pe acelea, ci se păzește pe sine însuși de vrăjmașii văzuți și nevăzuți despre care Pavel a arătat că sînt nenumărați și înfricoșători zicînd: *Lupta noastră nu este împotriva singelui și trupului, ci împotriva duhurilor răutății din cele cerești* (Efeseni 6, 12), adică cele din văzduh, care sînt mereu gata de luptă în chip nevăzut împotriva noastră.

Așadar, cine păzește poruncile e de fapt păzit de ele și nu pierde bogăția încredințată lui de Dumnezeu; dar cel ce le disprețuiește se află gol, cade ușor în mâinile vrăjmașilor și, pierzînd toată bogăția, ajunge, cum spuneam, datornic Împăratului și Stăpînului a toate pentru toate acelea, pentru care nu-i este cu puțință omului să dea ceva în schimb sau pe care nu-i este cu puțință să le găsească; căci sînt cerești și El a venit și vine în fiecare zi din ceruri dăruindu-le și împărțindu-le credincioșilor; și atunci iarăși unde le vor putea găsi cei ce le-au primit și le-au pierdut? Cu adevărat nicăieri! Întrucît nici Adam nici vreunul din fiii lui n-a fost în stare să lucreze rechemarea lui însuși sau a rudelor lui, decît numai Domnul nostru Iisus Hristos Care, fiind Dumnezeu mai presus de fire, S-a făcut fiul lui (Adam) după trup și venind l-a ridicat cu putere dumnezeiască din cădere și pe acela și pe noi. Iar cel ce crede că nu trebuie să păzească toate poruncile, ci doar unele, și pe celelalte lăsîndu-le, să știe că, dacă neglijează fie și una singură, va pierde astfel toată bogăția.

Închipuiește-ți poruncile ca pe doisprezece bărbați înarmați stînd în cerc în jurul tău și păzindu-te pe tine, care stai gol în mijlocul lor; închipuiește-ți apoi iarăși alți războinici potrivnici care-i înconjoară din toate părțile pe aceștia (doisprezece) căuțînd să pună mîna pe tine și să te înjunghie numaidecît. Dacă unul din cei doisprezece și-ar lăsa din voie proprie postul, nu s-ar mai îngriji de strajă și și-ar lăsa locul său ca pe o ușă deschisă inamicului, care va fi folosul de la ceilalți unsprezece bărbați atunci cînd unul din aceia intră în mijloc și te taie în bucăți fără cruțare, dat fiind că aceia nu se pot întoarce să vină în ajutorul tău, căci chiar dacă ei înșiși ar voi să se întoarcă, vor fi omorîți și ei de inamici. Așa va fi negreșit și cu tine dacă nu păzești poruncile; căci, dacă ai fost rănit de vrăjmașul tău și ai căzut la pămînt, toate poruncile se vor depărta de la tine și după puțin timp puterea te va părăsi. [...]

De aceea, mai întîi să fugim de păcat; și chiar dacă am fost răniți de săgeata lui, să nu zăbovim îndulcindu-ne de veninul lui ca de miere, nici să ne facem, ca ursoaica rănită, încă și mai mare rana prin făptuirea lui ci îndată să alergăm la doctorul duhovnicesc și să vomităm veninul păcatului prin mărturisire scuipînd otrava lui, și să primim cu sîrguință epitemiile date de el ca pe un antidot al pocăinței, să le săvîrșim mereu cu credință fierbinte și să ne luptăm cu frica lui Dumnezeu. Căci toți cei care au deșertat toată bogăția încredințată lor și și-au mîncat averea părintească cu desfrînatele și cu vameșii (Luca 15), a căror conștiință e încovoiată de multa lor rușine și nu pot să și-o îndrepte fiindcă nu mai au îndrăznire (spre Dumnezeu), toți aceștia caută pe drept cuvînt un om al lui Dumnezeu care să se facă un sponsor al datoriei lor, ca prin acesta să se apropie de El; lucru care, pe cît socot, e cu neputință fără pocăința sinceră și ostenitoare a celui ce vrea să se împace cu Dumnezeu. Căci nu s-a auzit vreodată, nici nu stă scris în dumnezeieștile Scripturi să primească cineva păcatele altuia și să dea seamă pentru el fără ca acela care a păcătuit să fi arătat mai întîi roade vrednice de pocăință proporțional cu felul păcatului și să fi pus la baza ei ostenele lui; căci zice glasul Înainte-mergătorului Cuvîntului: *Faceți roade vrednice de pocăință și nu socotiți să spuneți în voi înșivă: Avem părinte pe Avraam!* (Matei 3, 8-9), fiindcă Însuși Domnul nostru a spus despre cei ce au o astfel de dispoziție lipsită de minte, așa: *Amin zic vouă, chiar dacă Moise și Samuil se vor ridica în picioare ca să fie aleși fiii și fiecele lor, nu vor fi aleși* (Ieremia 15, 1). Deci ce vom face sau ce mod de iertare a datoriei și rechemare din cădere vom inventa noi care vrem să ne pocăim? Ascultați și, cu darul lui Dumnezeu, voi examina chestiunea pentru fiecare dintre voi!

Caută, dacă vrei, un mijlocitor, doctor și sfătuitor bun, pentru ca să-ți dea, ca un sfătuitor bun, moduri de pocăință potrivite cu sfatul bun, ca un doctor să-ți dea leacul corespunzător fiecărei răni, iar ca un mijlocitor să ți-L

facă milostiv pe Dumnezeu, stînd înaintea Lui față către față prin rugăciune și intervenție la El pentru tine. Să nu te lupți, așadar, să-ți afli un sfătuitor și un aliat lingușitor și rob al pîntecelui, ca nu cumva să te învețe, potrivit-se cu voința ta, nu cele pe care le iubește Dumnezeu, ci cele pe care le primești tu și așa să rămîi iarăși cu adevărat vrăjmaș neîmpăcat cu El; nici unul neexperimentat, ca nu cumva prin multa lui tăiere și prin tăieturile și arderile nelavreimea lor să te arunce în adîncul disperării, sau prin compătimirea lui peste măsură să te lase bolnav pîrîndu-ți-se că ești sănătos - lucrul cel mai cumplit - și așa să te predea osîndei veșnice cum nu speri, fiindcă acest lucru ni-l oferă boala care omoară împreună sufletul. Dar un mijlocitor între Dumnezeu și om nu cred că e așa de simplu de găsit, *căci nu toți cei ce coboară din Israel sînt și israeliți* (Romani 9, 6), ci cei ce știu limpede sensul acestui nume (Israel) și au o *minte care vede pe Dumnezeu* (Facerii 32), și nici toți cei chemați cu numele lui Hristos nu sînt cu adevărat creștini, *căci nu tot cel ce-Mi spune: Doamne! Doamne! - zice Hristos - va intra în Împărăția Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu* (Matei 7, 21); precum și iarăși: *Mulți îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, în numele Tău am scos demoni! și Eu le voi zice: Amin, zic vouă, nu vă cunosc pe voi. Duceți-vă de la Mine voi, lucrătorii fărădelegii!* (Matei 7, 22-23; 25, 12).

De aceea, deci, noi toți, atît cei ce mijlocesc, cît și cei ce au păcătuit și vor să se împace cu Dumnezeu, trebuie să luăm aminte, fraților, ca nici cei ce mijlocesc să nu-și atragă mînie în loc de răsplată, nici cei ce am jignit și sîrguim să ne împăcăm să nu întîlnim un sfătuitor vrăjmaș, ucigaș și rău în loc de un mijlocitor; căci unii ca aceștia vor auzi cu amenințare înfricoșătoare: *Cine v-a pus pe voi stăpînitori și judecători ai poporului Meu* (Ieșirea 2, 14) și iarăși: *Fățarnice, scoate mai întîi bîrna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău* (Matei 7, 5); iar „bîrnă” e aici o patimă sau o poftă care întunecă ochiul sufletului; și iarăși: *Doctore, vindecă-te pe tine însuși!* (Luca 4, 23); și iarăși: *Iar păcătosului i-a zis Dumnezeu: Pentru ce istorisești tu dreptățile Mele și iei legămîntul Meu în gura Ta? Căci tu ai urît povățuirea și ai aruncat cuvintele Mele înapoia Ta* (Psalmi 49, 16-17); și Pavel zice: *Cine ești tu care judeci pe sluga altuia? Pentru stăpînul ei stă sau cade ea; dar Dumnezeu are putere să o facă să stea* (Romani 14, 4) prin robul Său credincios.

De aceea, frați și părinți ai mei, mă înfiorez și tremur și vă rog pe voi toți, asigurîndu-mă și pe mine însumi prin chemarea mea adresată vouă, să nu fiți cu dispreț față de aceste taine dumnezeiești și înfricoșătoare pentru toți, să nu vă jucați cu cele care nu sînt de joacă, nici să nu lucrați împotriva sufletului vostru din pricina slavei deșarte, a iubirii de slavă, a iubirii de cîștig sau a nesimțirii; căci din pricina faptului că sînteți numiți „rabi” și „părinți” se întîmplă să primiți gînduri străine. Să nu răpim - rogu-vă! - fără rușine așa, pur și simplu, demnitatea Apostolilor, lăsîndu-ne povățuiți de acest exemplu din lume: căci dacă ar cuteza cineva cu îndrăzneală să se asemene reprezentantului împăratului pămîntesc și ar fi prins că ține și face în ascuns cele încredințate aceluia, ori va vesti și va face acestea în public, acesta și părtașii și supușii lui vor fi supuși unor pedepse extreme spre înfricoșarea altora și vor fi de rîs la toți ca unii lipsiți de minte și simțire, ce vor păți atunci în viitor cei ce răpesc cu nevrednicie vrednicia [demnitatea] Apostolilor?

Căci nu trebuie să vreți să vă faceți mijlocitori ai celorlalți înainte de a vă fi umplut voi înșivă de Duhul Sfînt și înainte de a fi cunoscut în simțirea sufletului că sînteți iubiți ca niște prieteni de Împăratul a toate, căci nu toți cei ce cunosc pe împăratul pămîntesc pot să mijlocească la el pentru alții; foarte puțini pot face aceasta: numai cei care au cîștigat îndrăznire către el prin virtutea, sudorile și slujirile lor și n-au nevoie de un mijlocitor, ci grăiesc cu împăratul gură către gură. Dar la Dumnezeu, părinților și fraților, nu vom păzi oare această rînduială? Nu vom cinsti pe Împăratul ceresc măcar la fel cu cel pămîntesc? Ne vom dărui nouă înșine tronurile de-a dreapta și de-a stînga rîpindu-le înainte de a le cere și a le primi? O, ce îndrăzneală! Ce rușine ne va cuprinde! Căci dacă nu vom fi învinuiți pentru altceva, atunci chiar și numai pentru aceasta vom fi lipsiți cu necinste de șederea pe tronurile din față și vom fi azvîrliți în focul cel nestins ca niște disprețuitori. Dar acestea sînt de ajuns spre povățuirea celor ce vor să ia seama la ei înșiși, căci din această pricină am făcut acest cuvînt extins, măcar că el ne-a abătut de la tema noastră. Să spunem însă acum, copile, ceea ce ne-ai cerut să afli.

Că e îngăduit unui monah care nu are preoție să ne mărturisească, acest lucru îl vei afla făcîndu-se de toți de cînd a fost dată de Dumnezeu moștenirii Lui haina și ținuta pocăinței și s-au numit monahi precum stă scris în de Dumnezeu insuflatele scrieri ale Părinților, peste care aplecîndu-te vei găsi drept adevărate cele zise. Înaintea acestora însă numai arhieriei au primit puterea [autoritatea] de a dezlega și lega prin succesiune de la dumnezeieștii Apostoli; odată cu trecerea timpului arhieriei devenind netrebniți, această înfricoșătoare întreprindere a trecut la preoți care aveau o viață neprihănită și s-au învrednicit de harul dumnezeiesc; după care și aceștia ajungînd amestecați și atît arhieriei, cît și preoții asemănîndu-se restului poporului și celor mulți care cad, ca și acum, în

duhul rățacirii și al grăirii deșarte și pier, ea a trecut, precum s-a zis, la poporul ales al lui Dumnezeu, adică la monahi, nu fiindcă ar fi fost luată de la preoți sau arhieriei, ci fiindcă aceștia s-au înstrăinat pe ei înșiși de ea; *căci orice preot e pus mijlocitor între Dumnezeu și oameni către Dumnezeu - cum zice Pavel - și trebuie să aducă jertfă pentru popor ca și pentru el însuși* (Evrei 5, 1-3).

Dar să începem cuvântul de mai sus și să vedem de unde, cum și cui i-a fost dată dintru început această putere [autoritate] de a sluji cele sfinte și de a dezlega și lega, și în această ordine, așa cum ai întrebat, așa și dezlegarea [problemei] se va face limpede nu numai pentru tine, ci și pentru toți oamenii. Când Domnul și Dumnezeu și Mîntuitorul nostru a spus omului care avea mîna uscată: „Iertate îți sînt păcatele”, evreii care au auzit aceasta au spus: *Acesta hulește, căci cine poate ierta păcatele decît Unul Dumnezeu?* (Matei 9, 3). Căci iertarea păcatelor nu fusese dată încă nici de profeți, nici de preoți, nici de vreunul din patriarhii din vremea de pe atunci; drept pentru care cărturarii au avut dificultăți întrucît, li se vestea o învățătură nouă și un lucru uimitor [paradoxal]. Din această pricină, Domnul nu le-a făcut reproșuri, ci mai degrabă i-a învățat dăruindu-le iertarea păcatelor ceea ce nu știau, arătîndu-Se pe Sine Însuși ca Dumnezeu și nu ca om; căci acestora le zice: *Dar ca să știți că Fiul Omului are putere [autoritate] să ierte păcatele* (Matei 9, 6) iar celui cu mîna uscată îi spune: *întinde mîna ta și el a întins-o și ea s-a făcut din nou sănătoasă ca și cealaltă* (Matei 12, 13), încredințînd prin minunea văzută lucrul mai mare și nevăzut (Dumnezeirea Lui). Tot așa i-a făcut și lui Zaheu (Luca 19, 1), tot așa și desfrînatei (Luca 7, 36), tot așa și lui Matei vameșul (Matei 9, 9), lui Petru care L-a tăgăduit de trei ori (Ioan 18, 17), ologului (Ioan 5, 5), căruia vindecîndu-l i-a zis: *Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie și mai rău* (Ioan 5, 14). Spunînd aceasta, a arătat că acela a căzut în boală prin păcat și, izbăvit fiind de aceasta, a luat și iertarea păcatelor sale nu pentru că s-a rugat multă vreme, nu din pricina postului sau a culcării pe jos, ci numai din pricina întoarcerii lui, a credinței lui neșovăielnice, a retezării răului, a pocăinței adevărate și a multelor lacrimi, ca desfrînata (Luca 7, 38-44) și ca Petru care a plîns cu amar (Matei 26, 75).

De aici s-a făcut începutul acestui mare dar convenit lui Dumnezeu Singur, Care l-a și avut El Singur. Vrînd apoi să urce la cer, a lăsat ucenicilor în locul Lui această harismă. Dar cum le-a dat această demnitate și autoritate? Să aflăm și cui, și cîtor și cînd? Cei unsprezece ucenici mai de seamă fiind adunați împreună și ușile fiind încuiate, El a intrat și stînd în mijlocul lor, a suflat aspra lor și le-a zis: *Luăți Duh Sfînt, căroră le iertați păcatele, iertate să fie, iar căroră le țineți, ținute să fie* (Ioan 20, 22-23). Nu le poruncește nimic despre epitimii pentru că aveau să fie învățați de Duhul Sfînt.

Deci, precum s-a zis, Sfinții Apostoli au transmis prin succesiune această autoritate celor ce dețineau scaunele lor, dat fiind că nimeni dintre ceilalți nu îndrăznea nici măcar să se gîndească la așa ceva. Astfel, ucenicii Domnului au păzit cu exactitate această autoritate. Dar, cum am spus, o dată cu trecerea timpului, cei vrednici s-au amestecat cu cei nevrednici și au fost acoperiți de mulțime, unul ambiționînd să aibă înaintea altuia prezidarea [adunărilor bisericesti] fățarnicînd ipocrit virtutea. Căci de cînd cei ce dețineau scaunele Apostolilor s-au arătat trupești și iubitori de plăcere și de slavă și au înclinat spre erezii, harul dumnezeiesc i-a părăsit și această autoritate a fost luată de la ei. De aceea, lăsînd ei și toate celelalte pe care trebuie să le aibă cei ce slujesc cele sfinte, li s-a cerut numai să fie ortodocși. Dar eu cred că nu erau nici măcar aceasta; căci ortodox e nu numai cel ce nu introduce dogme noi în Biserica lui Dumnezeu, ci și cei ce și-au agonisit o viață în acord cu cuvîntul drept [al învățaturii]. Pe unul ca acesta patriarhii și mitropoliții din diverse timpuri fie l-au căutat, dar nu l-au găsit, fie găsindu-l, l-au preferat în locul lui pe cel nevrednic, cerîndu-i numai să expună în scris simbolul credinței și acceptînd numai acest lucru: ca el să nu fie nici un zelos pentru bine, nici să se lupte cu cineva din pricina răului, pretinzînd că așa se menține pacea în Biserică - lucru care însă e mai rău decît orice dușmănie și pricină de mare neașezare.

Din această pricină deci, preoții s-au făcut netrebnici și au ajuns ca poporul, căci nefiind sare [a pămîntului], cum a zis Domnul (Matei 5, 13), ca să strîngă și să rețină prin muștrări viața destrămată a altora, ci, mai mult, cunoscîndu-și și acoperindu-și unii altora patimile, au ajuns mai răi decît poporul, iar poporul mai rău decît ei. Dar unii din popor s-au arătat mai buni chiar decît mulți preoți, luminînd în acea beznă lipsită de lumină ca niște cărbuni; căci dacă aceia ar fi luminat, potrivit cuvîntului Domnului (Matei 5, 16) prin viața lor ca soarele, atunci acești cărbuni nu s-ar fi arătat scînteind, ci ar fi fost arătați negri de lumina mai limpede. Dar, fiindcă între oameni a rămas numai ținuta și haina preoției, darul Duhului a trecut la monahi ca la unii care au venit prin fapte la viața Apostolilor și s-a făcut cunoscut prin semne. Dar și aici diavolul a lucrat cele ale sale, căci văzînd că aceștia s-au arătat ca niște noi ucenici ai lui Hristos în lume și că străluceau prin viața și minunile lor, introducînd între ei pe

frații mincinoși, vasele lui, i-a amestecat cu aceștia și după puțin timp aceștia înmulțindu-se, așa cum vezi, și monahii au ajuns netrebnici și s-au făcut cu totul nemonahi.

Așadar, nici monahilor numai cu haina, nici celor hirotoniți și înscriși în treapta preoției, nici celor cinstiți cu demnitatea arhieriei, adică patriarhilor, mitropoliților și episcopilor nu li s-a dat de la Dumnezeu pur și simplu așa și numai din pricina hirotoniei și a demnității ei și puterea de a ierta păcatele - să nu fie! - ci li s-a îngăduit numai să slujească cele sfinte, și socot că multora din aceștia nici măcar aceasta - ca nu cumva, iarbă fiind, să fie arși! - ci numai acelor care între preoți, arhieriei și monahi se numără prin curăție împreună cu corurile ucenicilor lui Hristos.

Deci de unde vor înțelege aceștia că sînt înscriși împreună cu cei de care s-a vorbit și de unde îi vor recunoaște cu exactitate pe aceștia cei care-i caută? După ceea ce a învățat Domnul zicînd astfel: „Iar celor ce cred le vor urma aceste semne: în Numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi” - ceea ce este învățătura de Dumnezeu insuflată și folositoare a Cuvîntului, *șerpi vor lua, și chiar băătură de moarte de vor bea, nu-i va vătămă* (Marcu 16, 17-18); și iarăși: *Oile Mele ascultă glasul Meu* (Ioan 10, 27); și iarăși: *După roadele lor îi veți cunoaște* (Matei 7, 16). După care roade? După cele a căror mulțime o enumera Pavel zicînd: *Iar roadă Duhului e iubirea, pacea, mărinimia, bunătatea, credința, blîndețea, înfrînarea* (Galateni 5, 22), și împreună cu ele: milostivirea, iubirea de frați, milostenia și cele ce urmează acestora; la care se adaugă: *Cuvîntul înțelepciunii, cuvîntul cunoașterii, darurile minunilor și celelalte multe pe care le lucrează unul și același Duh împărțind fiecăruia după cum vrea El* (1 Corinteni 12, 8-11). Deci cei ce au ajuns la împărțirea acestor harisme - fie a tuturor, fie în parte după cum le era de folos - s-au înscris în corul Apostolilor, iar cei ce ajung așa și acum sînt înscriși tot acolo. De aceea, și aceștia sînt lumina lumii, cum zice Hristos Însuși: *Nimeni aprinzînd lumina nu o pune sub obroc sau sub pat, ci în sfeșnic, ca să lumineze tuturor celor din casă* (Matei 5, 14-15). Dar unii ca aceștia se recunosc nu numai după acestea, ci și din purtarea vieții lor. Căci exact așa îi vor recunoaște cei care-i caută și se vor recunoaște fiecare din ei pe sine însuși, dacă, după asemănarea Domnului nostru Iisus Hristos, nu numai n-au socotit ca o rușine, ci drept cea mai mare slavă umilința și smerenia; dacă au arătat, ca și Acela, ascultare nefățarnică față de părinții și călăuzitorii săi, încă și față de cei ce le poruncesc duhovnicește; dacă au iubit necinstirea, ocările, bîrfelile și defăimările și i-au primit pe cei care li le-au adus ca pe unii care le-au făcut cel mai mare bine și s-au rugat din suflet cu lacrimi pentru ei; dacă au scuipat pe toată slava din lume și au socotit ca niște gunoaie desfătările din ea - dar ce să mai lungesc cuvîntul spunînd altele multe și vădite? Dacă fiecare din cei ziși se găsește pe sine însuși realizînd toată virtutea pe care o auzim citindu-se în Sfintele Scripturi și a străbătut de asemenea toată făptuirea celor bune, a cunoscut în fiecare din acestea progresul, schimbarea, treapta și a fost luat spre înălțimea slavei dumnezeiești, atunci poate cineva să se cunoască pe sine însuși ca ajuns și părtaș al lui Dumnezeu și al harismelor Lui și va fi cunoscut așa și de cei ce văd bine, ba chiar și de cei cu vedere slabă; și așa unii ca aceștia ar putea spune cu îndrăzneală tuturor: *Pentru Hristos facem solie ca și cum Dumnezeu v-ar îndemna prin noi: împăcați-vă cu Dumnezeu!* (2 Corinteni 5, 20). Căci toți cei care au păzit așa poruncile lui Dumnezeu pînă la moarte, care și-au vîndut averile lor și le-au împărțit săracilor, aceștia și-au pierdut în lume sufletele lor din pricina iubirii lui Dumnezeu și le-au găsit în viața veșnică; iar găsindu-și sufletele lor, le-au găsit în lumina gîndită cu mintea (inteligibilă) și așa în această lumină au văzut Lumina cea neapropiată, pe Dumnezeu Însuși, după cum stă scris: *întru lumina Ta vom vedea lumină* (Psalmi 35, 9). Deci cum anume va putea găsi cineva cele pe care le are sufletul? Ia aminte! Sufletul fiecăruia e o drahmă pe care a pierdut-o nu Dumnezeu, ci fiecare din noi (Luca 15, 8) cufundîndu-se în întunericul păcatului. Hristos însă, Lumina cea adevărată, venind și întîlnindu-i pe cei ce-L caută cum știe numai El Însuși, le-a dăruit harul de a-L vedea pe El Însuși. Aceasta înseamnă a-ți găsi sufletul: a vedea pe Dumnezeu, a ajunge în Lumina Lui mai înalt decît toată creatura văzută și a-L avea Păstor și Învățător pe Dumnezeu, de la care va cunoaște, dacă vrei, și puterea (autoritatea) de a dezlega și lega și, cunoscînd-o exact, se va închina Celui ce i-a dat-o și o va comunica celor ce au nevoie de ea. Unora ca acestora știu, copile, că li se dă puterea (autoritatea) de a dezlega și lega de către Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Hristos prin Duhul Sfînt: celor ce sînt fii ai Lui prin înfiere, Sfinți și robi ai Lui. Unui părinte ca acesta (lui Simeon Evlaviosul) i-am fost ucenic și eu; el n-avea hirotonia de la oameni, dar m-a înscris în ucenicie cu mîna sau cu Duhul lui Dumnezeu și mi-a poruncit mie, celui pus de mult în mișcare spre aceasta cu dorință tare de Duhul Sfînt, să primesc frumos hirotonia de la oameni după modelul urmat de obicei.

Prin urmare, fraților și părinților, să ne rugăm mai întîi să ajungem astfel și așa numai să vorbim cu alții despre eliberarea de patimi și primirea gîndurilor și să căutăm un asemenea duhovnic. Să căutăm deci mai bine cu osteneală astfel de bărbați, care sînt ucenici ai lui Hristos și cu chinul inimii și lacrimi multe să-L rugăm zile întregi ca să dea jos vâlul de pe ochii inimilor noastre ca să-i recunoască, în cazul în care se va găsi unul ca acesta în această generație rea și vicleană, pentru ca, găsindu-l, să primim prin el iertarea păcatelor noastre, supunîndu-ne

poruncilor și rînduieiilor lui din tot sufletul, așa cum și acela ascultînd cuvintele lui Hristos s-a făcut părtaș al harului și darurilor Lui și a primit de la El puterea [autoritatea] de a dezlega și lega păcatele aprins fiind de Duhul Sfînt, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl și cu Fiul Său Unul-Născut în veci. Amin. [...]

Către unul din ucenicii lui cu privire la modul în care poate cineva să recunoască un bărbat sfînt și despre cum sau făcînd ce anume îl va găsi și, după ce a dat de unul ca acesta, cum trebuie să fie față de el

[...] De aceea avem nevoie de multă rîvnă și purtare de grijă, de multă luare-aminte, de multă priveghere și multe rugăciuni ca să nu cădem în nici o rătăcire, minciună, apostol mincinos sau prooroc mincinos, în cazul în care nu vom dobîndi un călăuzitor adevărat și iubitor de Dumnezeu și care să aibă pe Hristos în el și să cunoască cuprinzător propovăduirea Apostolilor, canoanele și poruncile lor și dogmele Sfinților Părinți, sau, ca să spun mai bine, care să cunoască voile și tainele Stăpînului și Învățătorului Apostolilor, Hristos. Un asemenea învățător trebuie să căutăm și să găsim, care mai întîi să le fi auzit și învățat cu cuvîntul, iar mai apoi să fi fost învățat și în chip tainic și în adevăr de Însuși Duhul Mîngîietorul prin făptuire și experiență, ca să se învrednicească și el să audă de la Hristos Însuși Care i-a învățat pe Apostoli: **Taina Mea e pentru Mine și pentru cei ai Mei și: Vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele Împărăției Cerurilor** (Matei 13, 11). Căci dacă vom căuta, vom găsi negreșit, pentru că Dumnezeu nu e nedrept, nici nu se bucură de pierzania oamenilor, ci precum este scris: **Așa a iubit Dumnezeu lumea că pe Fiul Său Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică** (Ioan 3, 16). Deci, dacă L-a dat morții pe Fiul Său Unul-Născut ca să ne mîntuim prin El, cum e cu puțință oare atunci cînd îl rugăm să ne trimită sau, ca să spun mai bine, să ne arate un rob al Lui sfînt și adevărat ca să ne călăuzească spre mîntuire și să ne învețe căile Lui; cum e cu puțință, zic, să ascundă un asemenea om de noi și să ne lipsească de un călăuzitor? Nu, nu! Nu e cu puțință. Iar acest lucru trebuie să-l credem din ceea ce s-a făcut cu sutașul Corneliu care, deși era păgîn, dar temător de Dumnezeu cu toată casa lui, pentru că făcea multe milostenii poporului și chema mereu pe Dumnezeu, de aceea la ceasul al nouălea al zilei i s-a arătat în chip vădit Îngerul lui Dumnezeu care a venit la el și i-a spus: **Rugăciunile tale și milosteniile tale s-au suit spre pomenire înaintea lui Dumnezeu. Și acum trimite bărbați la Ioppe și cheamă să vină un oarecare Simon care se numește Petru. El este găzduit la un oarecare Simon, tăbăcar, a cărui casă e lîngă mare** (Faptele Apostolilor 10, 4-6). Vezi că bine am spus că avem nevoie de multă rîvnă și purtare de grijă ca să găsim un adevărat ucenic al lui Hristos? Și gîndește-te ce spune Scriptura: **Iar Corneliu era bărbat cucernic și temător de Dumnezeu cu toată casa lui** (Faptele Apostolilor 10, 2), fiindcă nu numai pe sine însuși, ci și pe toți casnicii lui i-a învățat să se teamă de Dumnezeu. Și e lucru frumos și laudabil înaintea lui Dumnezeu ca să ne îngrijim nu numai de folosul nostru, ci și de toți cei ce sînt împreună cu noi. Lucru pe care acel sutaș îl făcea și înainte de a fi fost învățat de Apostoli și poruncile Apostolilor care hotărăsc ca **nimeni să nu caute ale sale, ci fiecare ale altuia** (1 Corinteni 10, 24) le împlinea și făcea multe milostenii și chema pe Dumnezeu ziua și noaptea; și înainte de a crede în Dumnezeu săvîrșea în chip vădit porunca Stăpînului nostru Dumnezeu Care hotărăște: **Privegheați și vă rugați ca să nu intrați în ispită** (Matei 26, 41) și: **Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide** (Matei 7, 7). Ai văzut necredinciosul, păgînul care n-a auzit cîndva cuvîntul lui Dumnezeu și făcea poruncile Evangheliei cu rîvnă înainte de a fi fost învățat de altul? Cerea cu evlavie și primea; căuta cu milostenie și afla; bătea cu postul și rugăciunea și i s-a deschis. A trimis, spune (Scriptura), la Ioppe după Simon cel numit și Petru - o, dar minunat! o, binefacere uimitoare!, care era găzduit de un oarecare Petru tăbăcarul, a cărui casă era lîngă mare. Vezi că Îngerul i-a descoperit nu numai numele lui, dar și numele celui ce-l primea și locul unde era găzduit? Iar Îngerul a făcut acest lucru, ca să nu se înșele Corneliu și să cheme pe altcineva în locul lui Petru și să dea peste un lup în loc de un păstor.

Dacă vrei și tu să primești pe adevăratul, credinciosul și alesul ucenic al lui Hristos, du și tu o asemenea viață, fă și tu fapte asemănătoare, cazi și cheamă și tu la fel pe Dumnezeu prin milostenie, post și rugăciune și vei deschide ochii sufletului tău să vezi un asemenea om și tu, așa cum l-a văzut Corneliu pe Înger. Imită-l pe el, cel necredincios, și tu cel ce spui că ești credincios; pe el, păgînul și neînvățatul și tu cel ce te numești creștin din pruncie, cel ce spui că ai fost hrănit cu învățăturile Apostolilor și te înalți cu cugetul ascultînd flecărelile celor mai neînvățați. Imită pe sutașul, tu, care-ți conduci numai casa ta și în tot felul și purtarea de grijă te îndreptezi pe tine însuși și pe cei ce sînt sub puterea ta. Dacă disprețuiești lucrurile ce se găsesc în puterea ta și în voința ta, precum și poruncile lui Dumnezeu pe care le cunoști, nu le faci, ci ești nepăsător față de ele și nu te îndrepti nici pe tine însuși,

nici pe cei pe care-i ai în stăpînirea ta, spune-mi cum vrei atunci să-ți arate Dumnezeu un învățător care să te învețe cele mai desăvîrșite și mai înalte? Și dacă Dumnezeu nu ți-l arată, cum e cu putință să-l găsești și să-l recunoști? Sau cum îl vei primi fără șovăială ca sfînt? Sau cum vei primi de la Dumnezeu plată de sfînt și drept? Nu! Nu! Nu va avea loc aceasta. De aceea, celor ce erau rîvnitori și purtau de grijă de mîntuirea lor și începeau de la ei înșiși cele ce privesc mîntuirea, celor care, pe cît le era cu putință, căutau pe Dumnezeu și lucrau binele, acestora Dumnezeu le-a descoperit și atunci și le descoperă și acum Apostoli, Prooroci, Drepti și Sfinți, li i-a făcut cunoscuți iar ei i-au primit, i-au cinstit ca pe niște învățători ai evlaviei, ca pe niște mijlocitori ai lui Dumnezeu. De aceea au păzit și cuvintele lor ca pe niște legi dumnezeiești și au primit și ei plata pe care le-a dat-o aceluia și chiar și acum, dacă se găsesc unii ca aceia, vor primi plată ca și aceia. Dar pe cei ce disprețuiesc pe ceilalți și se socotesc pe ei înșiși înțelepți și se află în negrijă și nepăsare și nu cheamă pe Dumnezeu ca sutașul Corneliu și cei asemenea lui, cu toată rîvna, cu milostenie, cu post și cu rugăciune, mai ales acum cînd aproape toți sîntem învățați din copilărie de către Prooroci și Apostoli voia lui Dumnezeu și cele de folos nouă, pe unii ca aceștia, spun, Dumnezeu îi lasă să se găsească în rătăcirile în care au căzut ei singuri, care, întunecați fiind de întunericul patimilor, poftelor și voilor lor și umblînd întru ele ca într-o noapte adîncă, își găsesc și asemenea învățători. Și pe drept cuvînt, căci stăpînitorul întunericului are întotdeauna și slujitorii și ucenicii lui care umblă în întuneric, pe care unii ca aceia îi găsesc și-i primesc cu bucurie ca pe unii de un gînd cu ei și sînt învățați de aceștia aceleași lucruri pe care și le-au ales mai înainte și au preferat să le facă ei înșiși spre pierzania lor. Căci cine nu știe că dintru început diavolul a ridicat împotriva Proorocilor - prooroci mincinoși, împotriva Apostolilor - apostoli mincinoși, împotriva învățătorilor sfinți - sfinți mincinoși și învățători mincinoși și se luptă în diferite chipuri să-i înșele pe cei nepăsători cu cuvinte mincinoase și să-i arunce în prăpastia pierzaniei? Pe aceștia i-a descoperit Apostolul zicînd: **Vă rog, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări și scandaluri împotriva învățaturii pe care ați primit-o și depărtați-vă de la ei. Căci unii ca aceștia nu slujesc Domnului nostru Iisus Hristos, ci pîntecului lor, și prin vorbele lor frumoase și măgulitoare înșeală inimile celui fără de răutate** (Romani 16, 17-18). Deci cei ce vor să fugă de unii ca aceștia cum sfătuiește Apostolul, trebuie să se separe de faptele întunericului, căci întrucît vor să fie robi acestora și să umble în întuneric, nu pot să fugă de asemenea învățători, nici să vină la lumina adevăraților învățători.

Tu deci, copilul meu duhovnicesc în Domnul, auzind dumnezeiasca Scriptură care spune: **Vai celor înțelepți pentru ei înșiși și știutori înaintea lor** (Isaia 5, 21), ia seama cu frică și cutremur la cele spuse. Căci cuvîntul acesta este despre mîntuirea sufletească și dacă vrei să-ți agonisești un bărbat duhovnicesc și sfînt și un învățător adevărat, nu socoti că ai putea să-l recunoști tu însuși după știința ta, fiindcă acest lucru e cu neputință, dacă nu te lupti înainte de toate celelalte, precum spuneam, cu fapte bune, cu milostenie, cu post, cu rugăciune și cu cerere neconținută, ca Dumnezeu să-ți fie împreună-lucrător și ajutor spre aceasta. Și dacă te-ai învrednicit să-l găsești cu ajutorul și harul lui Dumnezeu, atunci arată-i cea mai mare purtare de grijă și rîvnă, multă smerenie, multă evlavie, cinste covîrșitoare, credință curată și neșovăielnică. De ce? Ca să nu-ți câștigi osîndă și pedeapsă în loc de răsplată, fiindcă despre unii ca aceștia a spus Mîntuitorul nostru și Dumnezeu: **Cine vă primește pe voi pe Mine Mă primește, și cine vă nesocotește, pe Mine Mă nesocotește** (Matei 10, 40; Luca 10, 16). Se cade, așadar, fraților, să-i primim pe unii ca aceștia ca pe Hristos Însuși, pentru că toate cele făcute lor se raportează la Însuși Stăpînul Hristos și Dumnezeul nostru, iar El și le împrăziă și le socotește ca și cum le-ar pătimi El Însuși; precum, iarăși, cele ce se fac învățătorilor mincinoși se raportează la antihrist și cei care-i primesc, îl primesc pe acesta și pe însuși diavolul. Și să nu pretexteze unii că nu-i cunoaște zicînd: „De unde aș putea să-i cunosc pe unii ca aceștia? Și eu sînt om și nimeni nu cunoaște gîndurile altui om decît duhul care locuiește în el.” Nimeni să nu ia acest cuvînt drept un pretext întemeiat. Căci dacă ar fi cu neputință să fie recunoscut, n-ar mai fi poruncit Domnul: **Feriți-vă de prooroci mincinoși**, adică de învățători mincinoși **care vin la voi în blană de oaie, dar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște!** (Matei 7, 15-16). Deci, dacă Stăpînul Hristos spune adevărul, cum și spune, ne este cu putință să-i recunoaștem după cele ce le fac și le spun. Să spunem mai întîi care sînt roadele adevărului, ale Duhului Sfînt, iar apoi ni se vor arăta și roadele celui potrivnic și rău, și din aceste roade veți cunoaște foarte bine cum sînt vădiți cei adevărați, drepti și sfinți și aceia care nu sînt așa și fățarnici; și eu nu spun nimic de la mine, ci din cuvintele Mîntuitorului și ale Sfinților Lui Apostoli cu care voi încerca să încredințez și iubirea voastră. Ascultă deci ce spune Domnul nostru Iisus Hristos: **Fericiți cei săraci cu duhul. Fericiți cei ce plîng. Fericiți cei blînzi** (Matei 5, 3-5). Și iarăși: **Iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi, rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și prigonesc** (Matei 5, 44). **Cuvînt deșert să nu iasă din gura voastră. Amin, zic vouă, pentru orice cuvînt deșert oamenii vor da socoteală în ziua judecării** (Matei 12, 36). Și iarăși: **Dacă nu vă întoarceți și vă faceți ca niște prunci, nu veți intra în Împărăția Cerurilor** (Matei 18, 3). Și în altă parte spune: **În aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenici ai Mei, de veți avea iubire unii față de alții** (Ioan 13, 35). Și iarăși: **Cum puteți crede, cînd primiți slavă de la oameni, și slava de la Stăpînul Dumnezeu n-o căutați?** (Ioan 5, 44). Căci **oricine se înalță pe**

sine însuși va fi smerit, și cine se smerește pe sine însuși va fi înălțat (Matei 23, 12). Și nu spune că va fi înălțat în slava lumească, ci se subînțelege că va fi înălțat tainic într-o schimbare duhovnicească. Acestea Domnul și Stăpînul nostru Hristos le strigă în chip vădit în fiecare zi. Ascultă-l însă și pe Apostolul Pavel care spune: **Roadă Duhului este iubirea, bucuria, pacea, mărinimia, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndețea, înfrînarea, curăția** (Galateni 5, 22-23); și iarăși: **Iubirea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, [...] toate le suferă, toate le rabdă; iubirea nu cade niciodată** (1 Corinteni 13, 4-5, 7). Ascultă-l și pe Ioan Teologul care spune: **Copilașilor, nu iubiți lumea nici cele din lume** (1 Ioan 2, 15). Căci iubirea lumii e vrăjmașă față de Dumnezeu. Astfel încît, frații mei, cine iubește lumea se face vrăjmaș lui Dumnezeu (Iacob 4, 4). Cine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni și știți că orice ucigaș de oameni n-are parte de Împărăția Domnului nostru și Dumnezeu (1 Ioan 3, 15; 1 Corinteni 6, 9-10). În aceasta se recunosc copiii lui Dumnezeu și copiii diavolului, după iubire și după ură (1 Ioan 3, 10). Căci cine iubește pe Dumnezeu iubește și pe cei făcuți de El, adică pe frații săi. Iar cine urăște pe vreunul din frații săi, acesta e născut din diavolul și iubirea lui Dumnezeu nu este în el (1 Ioan 3, 8; 4, 20-21). Deci cei ce au discernămînt, știu în acest mod cine sînt fiii lui Dumnezeu și cine sînt fiii diavolului. Iar roadele Preasfîntului și bunului Duh sînt cele pe care le-am spus mai sus. Se cade, așadar, să vădăm și roadele duhului celui rău, ca să le recunoașteți și să distingeți, cum spuneam, lumina de întuneric, dulcele de amar și binele de rău. Luați aminte deci la Stăpînul și Dumnezeul nostru iarăși Care zice: **Nu poate pomul bun să facă roade rele, nici pomul rău să facă roade bune** (Matei 7, 17); și iarăși: **Om bun din comoara lui bună scoate afară cele bune, pe cînd omul rău din comoara lui cea rea scoate afară cele rele** (Matei 12, 35); și iarăși: **Cel ce va strica una din aceste porunci foarte mici și va învăța așa pe oameni, foarte mic se va chema în Împărăția Cerurilor** (Matei 5, 19); și ce spune, iarăși, despre cărturari și farisei? **Leagă sarcini grele și cu anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, iar ei nu vor să le miște nici măcar cu degetul. Toate faptele lor le fac ca să fie priviți de oameni, căci își lătesc filacteriile și măresc ciucurii de la poalele veșmintelor și le place să stea în capul mesei la ospete și în băncile dinții în sinagogi și să li se plece lumea în piețe și să fie numiți de oameni: Rabi!** (Matei 23, 4-7). Așadar, cînd vezi pe cineva care face ceva din toate acestea și caută cu trudă slava omenească, și calcă poruncile lui Dumnezeu ca să placă oamenilor, să știi că e un rătăcit și nu spune adevărul. Fiindcă zice Apostolul: **Cîtă vreme între voi este pizmă și ceartă și dezbinări, nu sînteți oare trupești?** (1 Corinteni 3, 3). **Iar omul trupesc și sufletesc nu cuprinde, nu primește cele ale Duhului, căci pentru el sînt nebunie** (1 Corinteni 2, 14). Dar cine nu cuprinde cele ale Duhului, e vădit că n-are în el nici pe Duhul; și cine n-are în el Duhul Sfînt, acela nu este al lui Hristos, precum întărește Pavel zicînd: **Iar dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui** (Romani 8, 9).

Ai auzit acum care sînt ai lui Hristos și care sînt ai lui antihrist. De aici ai cunoscut foarte sigur că aceia care sînt atenți îi recunosc ușor și pe cei buni și pe cei răi; fiindcă cei ce nu sînt atenți nu-i recunosc nu numai pe ceilalți oameni, dar nu se recunosc nici măcar pe ei înșiși. Pentru că atunci cînd cineva are griji și împrăștieri, ca și cum ar fi nemuritor în lumea aceasta, și-și petrece zi și noapte numai în lucrurile lumești și născocoște feluri cum să cîștige, să-și facă case frumoase, își strînge mulțime de dobitoace, animale și sclavi și-și agonisește vase, haine și covoare scumpe, și-și face orice alt capriciu și desfătare trupească, unul ca acesta - spune-mi! - se recunoaște pe sine însuși? Nu. Nu se recunoaște, desigur, nici pe sine însuși, nici cele făcute de el. Se cunoaște pe sine numai că e același, dar prin cele ce face arată că nu se cunoaște pe sine însuși și starea lui, nici nu știe ce face. Căci viețuiește ca și cum ar fi nemuritor, și cu gura spune că azi sîntem iar mîine nu mai sîntem, dar prin lucrurile pe care le face pregătește cele pentru al căror sfîrșit bun e nevoie de mulți ani. Mărturisește că lucrurile lumii sînt nimic și trecătoare, dar se sfîdește și luptă cu fratele său pentru ele. Spune cu înțelepciune: „Sînt pulbere și cenușă” și se gătește cu podoabe și prin aceasta arată că e mai presus decît ceilalți oameni. Ascultă dumnezeieștile Scripturi care spun: „Vai!” celor ce trăiesc în desfătări tolăniți pe cuverturi delicate (Amos 6, 4) și depune orice străduință ca să-și facă patul din camera sa mai strălucitor, cuverturile lui mai delicate și masa lui mai bogată și gătită, iar acest lucru îl arată nu numai mirenilor asemenea lui, dar și monahilor care vin pe la el, care nu numai nu admiră aceste lucruri, dar se și întristează pentru cei ce le au și-i plîng pentru neștiința lor. Căci pentru cele de care s-ar cădea să se rușineze cînd atîția frați sau, mai bine zis, Hristos, flămînzesc, ei se laudă și se trufesc socotindu-le podoabă și nu simt că prin cele ce fac dau mărturie despre ei înșiși că sînt lacomi, nedrepti cu săracii și nemilostivi. Așadar, - spune-mi! - unul ca acesta cum se va cunoaște pe sine însuși? În ce stare se găsește și căror patimi e înrobit? Cu adevărat nu se cunoaște pe sine însuși, chiar dacă i se pare că se cunoaște. Iar cel care nu se cunoaște pe sine însuși și starea lui, cum va putea să-l cunoască pe altul și patimile altuia? Cum poate orbul să-l distingă pe altul și să recunoască dacă e orb sau vede? Nu, nu e cu putință. Deci, precum spuneam, copilul și fratele meu, dacă n-ajunge cineva să se cunoască mai întîi pe sine însuși și neputința lui prin milostenie, prin post, prin priveghere și rugăciune neconținută, acela nu poate să cunoască nici că fără un părinte duhovnicesc, o călăuză și un învățător, e cu neputință ca omul să păzească

poruncile lui Dumnezeu și să viețuiască virtuos și să nu fie prins de cursele diavolului. Și cel care nu știe aceasta, e de presupus că acesta n-are nevoie de învățătură, sfat, povățuire sau ajutor de la alții și e plin de mândrie, fără ca măcar să simtă că nu știe nimic și se găsește în adâncul neștiinței sau, mai bine zis, al pierzaniei, și nu poate înțelege nici măcar că se află împreună cu cei pierduți. Fiindcă această neștiință e ca o albeață pe ochii spirituali ai sufletului și nu ne lasă să privim limpede, ca să iubim lumea și lucrurile lumii. Căci pe cât se depărtează mintea noastră de amintirea lui Dumnezeu, de moarte și de judecata viitoare, și nu socotește cele bune ce sînt păstrate pentru drepti, nici chinurile focului veșnic, întunericii, scrișnirii dinților, pe care le vor primi păcătoșii care se cufundă cu totul în griji și în închipuirile lumii, adică în bogăție, slavă și desfătare și în toate celelalte lucruri lumești pe care oamenii le socotesc slăvite și strălucite, pe cât zic, se predă mintea noastră acestora, pe atît se învîrtoșează mai mult și încetul cu încetul se tulbură și întunecă și întreaga minte ajunge ca acoperită de un văl, iar atunci vin neștiința desăvîrșită și uitarea poruncilor lui Dumnezeu. De aceea, cînd David a păcătuit și a pățit același lucru, a chemat pe Dumnezeu și a zis: **Descoperă ochii mei și voi înțelege minunile din Legea Ta** (Psalmi 118, 18). Ai văzut că ochii îi erau acoperiți? Ai văzut că a strigat lui Dumnezeu să i-i descopere? Același lucru fă-l și tu, copilul meu și Dumnezeu nu va trece cu vederea chemarea pe care o faci din tot sufletul.

Dacă vei asculta și-ți vei deschide ochii sufletului, atunci oriunde ai privi, mai întîi te vei cunoaște pe tine însuși și starea ta, apoi și toate cele pe care ți le-am spus mai sus și-i vei socoti din toată inima ta drept sfinți și mai presus decît tine nu numai pe cei evlavioși și virtuoși, dar și pe orice om, mic și mare, drept și păcătos, ba chiar și pe cei ce păcătuiesc în chip vădit. Și acest lucru îți va fi semn vădit atît pentru tine, cît și pentru oricare altul, că ai primit iertarea păcatelor tale, cînd vei ajunge la aceste măsuri și la această stare bună; fiindcă sfînta smerenie care se găsește în aceste măsuri și în cel care a ajuns la ele, îi dăruiește mai întîi harisma de a gîndi că nu e nimeni dintre toți oamenii mai păcătos decît el sau mai josnic și de nimic decît el, și de a se socoti pe sine însuși păcătos cu toată simțirea sufletului său și cu toată certitudinea și că el singur va pieri și va fi predat osîndeii (iadului). Deci, dragul meu copil și frate, luptă să dobîndești această smerenie și nu spune „acest lucru e cu neputință pentru mine”; nici, iarăși, „acest lucru e potrivit monahilor și nu celor ce se găsesc în lume”; fiindcă Hristos a dat poruncile Lui comune tuturor și nu le-a poruncit separat pe unele monahilor, iar pe altele mirenilor. Și acestea le-au realizat și strămoșii dinainte de Legea lui Moise și cei de după ea. Ascultă-l pe Iov care spune: **Sînt pămînt și cenușă** (Iov 30, 19; Facerea 18, 27), și pe David care zice: **Iar eu vierme sînt și nu om** (Psalmi 21, 6). Ai văzut cuvinte de smerenie? Ai văzut suflet care se socotește pe sine însuși mai disprețuit decît orice om, mic și mare? Imită, așadar, și tu pocăința lui David și atunci vei dobîndi smerenia lui. Căci prin smerenie se risipește pîcla neștiinței care a acoperit mintea și se scutură acoperămîntul ei; iar cînd mintea s-a descoperit, atunci ne cunoaștem și pe noi înșine și vedem și starea noastră care e, vedem și rănilor și întinăciunile sufletului nostru. Și atunci nu numai că gîndim și vorbim smerit, dar ne rușinăm și de soare și de stele și de toate făpturile lui Dumnezeu care au fost făcute pentru noi, iar noi L-am mîniat pe Dumnezeu Care le-a făcut și am călcat nu numai o poruncă, ci pe toate și nu mai îndrăznim nici măcar să ne ridicăm ochii și să privim și nu ne mai socotim vrednici nici măcar să mîncăm din roadele pămîntului, ci noi înșine spunem că e drept să murim de foame și de sete. Și nu mai putem nici măcar să ne uităm la icoanele lui Hristos și ale Sfinților Lui, întrucît sîntem întinați, împuțiți și păcătoși, ci ni se pare că sfintele icoane ne înghit și pe noi și faptele noastre. De aceea nici nu mai îndrăznim să ne apropiem de ele și să le sărutăm și socotim o mare rușine să apropiem buzele noastre necurate și întinate de cele curate și sfînte. Iar cînd vrem să intrăm în biserica lui Dumnezeu, ne cuprinde frică și cutremur, ca unii care intrăm cu nevrednicie, ca nu cumva să nu se rupă în două podeaua bisericii și să cădem de vii în iad. Acestea și altele mai multe ne învață sfînta smerenie și ea ne preface, ne schimbă și oarecum ne creează și ne face smeriți, astfel încît de acum încolo, dacă vom vrea, să nu mai putem gîndi sau să spunem despre noi înșine vreun lucru mare și înalt, ci să rămînem înlemniți și inscripționați ca niște statui. Această sfîntă smerenie ne învață că nu putem învăța nimic bun fără învățător, iar celor ce ne întrebă și ne spun: „Oare știi ce citești?”, ea ne învață să le răspundem: „Cum putem înțelege cele ce le citim, dacă nu ne va călăuzi cineva?” (Faptele Apostolilor 8, 30-31). Ea ne învață să nu umblăm pe calea pe care n-o cunoaștem fără călăuză; ea ne poruncește ca atunci cînd vrem să ne pocăim, să nu ne apropiem de Dumnezeu fără un mijlocitor și călăuzitor. Căci dacă ne îndeamnă să ne rușinăm de cer, de pămînt și de făpturile lui Dumnezeu și să avem frică de icoana Mîntuitorului și a Sfinților Lui și să nu ne apropiem de ele și să le sărutăm, cu atît mai mult ne va face să nu ne apropiem fără mijlocitor de Însuși Făcătorul, Stăpînul și Dumnezeu a toate. Căci chiar dacă este foarte iubitor de oameni, El se bucură însă mult de smerenia și mîhnirea noastră și laudă mult faptul de a ne socoti pe noi înșine nevrednici să ne apropiem de El singuri, fără un mijlocitor. Vrînd Stăpînul nostru și Dumnezeu să ne arate și într-un alt mod că de Dumnezeu se cade să ne apropiem printr-un mijlocitor, așa cum și în toate celelalte ni S-a făcut model și exemplu, așa și aici El Însuși S-a făcut cel dintîi Mijlocitor al firii noastre și a adus-o la Tatăl Său și Dumnezeu; după care a hirotonit slujitori ai acestei mijlociri și apropieri pe Sfinții Săi Apostoli, iar aceștia, la rîndul

lor, au adus la Stăpînul Hristos pe toți cei care au crezut în El. Aceștia au ales și au hirotonit și urmași ai lor, slujitori ai mijlocirii lor, aceștia pe alții, aceștia iarăși pe alții și acest lucru se păstrează prin succesiune pînă astăzi. Și Dumnezeu nu vrea să călcăm această poruncă și predanie specială a Lui, ci să rămînem în cele pe care ni le-a hotărît; de aceea spune: **Nimeni nu vine la Tatăl decît numai prin Mine** (Ioan 14, 6). Astfel, nimeni nu vine la credința în Sfînta Treime cea de-o ființă, dacă nu e învățat de un învățător dogmele credinței; și nimeni nu e botezat fără preot și nu se împărtășește el însuși cu Dumnezeieștile Taine, iar cine nu e botezat și nu se împărtășește din Preacuratele Taine nu va dobîndi viața veșnică, cum spune El Însuși: **Cine crede și se botează se va mîntui, iar cel ce nu crede se va osîndi** (Marcu 16, 16); și iarăși: **Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui nu veți avea viață întru voi** (Ioan 6, 53-54). Așadar, întrucît fără Botez și fără împărtășirea dumnezeieștilor Taine nici un creștin nu se poate învrednici de viața veșnică, și aceste Taine nu ni se dau prin intermediul Sfinților Apostoli, nici al Sfinților noștri Părinți care au fost după Sfinții Apostoli, ci ni se dau prin intermediul celor ce sînt și trăiesc acum și petrec împreună cu noi, e vădit atunci că acelea pe care aceia le-au împărtășit celor ce erau atunci în lume aceleași ni le dau și aceștia nouă; și așa cum aceia botezau cu apă și cu Duh Sfînt, așa fac și ei astăzi; aceia dădeau Trupul și Sângele lui Hristos, aceleași ni le dau și ei nouă; și nici cei, ce se botezau sau împărtășeau atunci n-aveau nimic mai mult decît noi, nici noi care ne botezăm și ne împărtășim acum n-avem nimic mai puțin decît ei. Aceia învățau credința în Hristos și Sfînta Treime cea de-o ființă și nedespărțită, adică în Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt, aceleași ne învață și acum părinții noștri. Așadar, din acestea a devenit evident pe scurt - căci nu scriu toate, ca să nu întind prea mult cuvîntul - că orice au făcut credincioșilor atunci Apostolii și orice i-au învățat, aceleași ni le fac acum și nouă părinții noștri duhovnicești, adică arhieriei și preoții, în mod identic și fără să lipsească ceva; ne învață și povățuiesc ca și aceia. Și fiindcă nu se deosebesc cu nimic de Apostoli, sînt și ei fii ai Apostolilor și Apostoli. Și aceia care nu-i primesc, nici nu ascultă cuvintele lor vor auzi de la Domnul nostru Iisus Hristos zicîndu-le: **Amin, zic vouă: mai ușor va fi locuitorilor Sodomei și Gomorei decît vouă** (Matei 10, 15), fiindcă a spus Apostolilor: **Cine vă primește pe voi pe Mine Mă primește, și cine vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă. Cine vă nesocotește pe voi, pe Mine Mă nesocotește. Iar cine Mă nesocotește pe Mine, nesocotește pe Cel ce M-a trimis pe Mine** (Matei 10, 40; Luca 10, 14, 16). E vădit că aceleași lucruri le spune și celor ce sînt acum și celor ce vor fi după aceea asemenea acelora și aceia care nu-i primesc nici nu-i ascultă, ci-i nesocotesc, nu-L primesc pe Însuși Hristos, nici nu-L ascultă, ci-L nesocotesc și prin această nesocotire nesocotesc pe Dumnezeu și Tatăl Care L-a trimis. Să știi, deci, copilul meu iubit, că în aceste vremuri nimeni dintre mireni, nimeni dintre monahi, dintre preoți sau arhieriei nu mai cinstește, nu mai iubește, nu se mai teme sau primește pe cineva ca Apostol al lui Hristos și ucenic al lui Hristos numai pentru iubirea lui Hristos sau porunca Lui sau bunurile veșnice pe care le va dărui El lor, ci toți ne disprețuim și defăimăm unii pe alții: monahii învinuiesc pe monahi, preoții pe arhieriei, mireni pe toți și unii pe alții și nimeni nu se mai gîndește cum a fost vechea Biserică a lui Dumnezeu. Și așa cum a hotărît Dumnezeu în ea mai întîi Apostoli, în al doilea rînd Prooroci, în al treilea rînd învățători și ceilalți pe care-i enumera Apostolul Pavel; (1 Corinteni 12, 28), tot așa în chip asemănător e Biserica lui Dumnezeu și astăzi și de aceea cei care o prezidează trebuie să-i primească pe unii ca Apostoli, pe alții ca Prooroci și pe alții ca învățători.

Dar noi am uitat cu desăvîrșire toate acestea și ne trufim unul împotriva altuia și pe cel care ieri m-a botezat și m-a eliberat de moarte și de stricăciunea sufletului și m-a umplut de harul Duhului Sfînt și m-a dezlegat de păcat și m-a cuminecat cu preacuratul Trup și mîntuitorul Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos și m-a făcut fiu al lui Dumnezeu - și ce altceva mai mult le făceau odinioară creștinilor Apostolii? -, pe acesta mîine nu-l mai primesc nici nu-l mai salut, fiindcă socotesc acest lucru o rușine pentru mine, nici nu vreau să ies în întîmpinarea lui cînd vine la mine și să-l cinstesc și să-l primesc cu toată deferența; ci spun slujitorului meu cu iritare: „Ce mai vrea? Dă-i răspuns că stăpînul are de lucru și nu poate să-l primească”; și nu mai spun altele încă și mai rele decît acestea și mai de necinste pe care aceștia le fac nu numai monahilor, dar și preoților și chiar celor ce-i mărturisesc și-și închină acestora sufletele lor. Chiar și pe cel pe care azi și l-a ales să-l aibă părinte duhovnicesc și învățător prin mărturisire, nu după puțin timp, ci chiar în același timp cînd spune că e fiul său duhovnicesc, se și trufește față de părintele său duhovnicesc și în loc să fie fiul său duhovnicesc și ucenicul său, devine el părinte duhovnicesc și învățător al lui și-l contrazice și-l nesocotește, dacă se întîmplă să-i spună ceva ce nu e după voia lui; și cu trecerea timpului, unul ca acesta nici nu mai știe că are părinte duhovnicesc sau învățător. Și dacă duhovnicul nu se duce la el și nu-i face voile lui, nici nu consimte la cele pe care le vrea sau, mai bine zis, dacă nu cade la învoială să piară împreună cu el, atunci îl lasă și caută pe altul care să-l urmeze în voile lui trupești. Și așa toate cele duhovnicești - cum le vezi și le știi și tu - sînt astăzi amestecate și tulburate, și a dispărut orice rînduială și predanie a Apostolilor și s-au desființat toate poruncile lui Hristos. Și tot acest rău și această surpare se face în generația de acum, fiindcă toți își închipuie că au învățat cele dumnezeiești și știu poruncile lui Dumnezeu și pot discerne cele ce le sînt de folos; și, pe lîngă aceasta,

fiindcă socotesc că toți preoții sînt păcătoși și nevrednici, dar sînt convinși că harul lui Dumnezeu lucrează și prin cei nevrednici, și cred că primesc darurile harului care se lucrează în noi prin Duhul Sfînt și arvuna lucrurilor veșnice care ni se vor da, dar preotului prin care i se dau acestea îi întorc spatele și-l urăsc ca pe un păcătos și nevrednic de preoție; la fel și despre duhovnici își închipuie aceleași lucruri: că prin mărturisirea pe care le-o fac primesc iertarea păcatelor lor, dar pe duhovnicii lor îi socotesc că n-au nici o virtute sau îndrăznire la Dumnezeu și-i consideră la fel ca și pe ceilalți oameni. Și mai cred că toate cele ce se găsesc într-o asemenea stare le primesc și ei sau, mai bine zis, răpesc toate darurile duhovnicești ale harului pe care Dumnezeu le-a dat Apostolilor, iar Apostolii le-au dat celor ce au crezut prin ei în Hristos, fără să dea cinstea și credința cuvenită celor ce le dau aceste daruri ale harului, cinste pe care au dat-o mai întîi Apostolii Stăpînului Hristos, Apostolilor le-au dat-o ucenicii lor, iar acestora cei ce au fost supuși lor. Și îndrăznesc să spună că Dumnezeu nu le cere să dea aceeași cinste și acum arhierilor, preoților, egumenilor și părinților noștri duhovnicești, ci, pentru că au fost botezați de prunci, cred prin aceasta că sînt dezvinovați pentru că n-au cinstit mai apoi pe cel care i-a botezat, nici n-au avut evlavie față de el ca un părinte al lor. Și-și închipuie că, întrucît au învățat literatura sacră de copii, aceasta e de ajuns pentru evlavie și că nu vor fi cercetați de Dumnezeu pentru că au disprețuit pe învățătorii evlaviei și n-au vrut să se lase învățați de ei; ci, întrucît li se pare că sînt evlavioși și viețuiesc încă și mai evlavios decît toți ceilalți, nădăjduiesc că se vor îndrepta numai prin aceasta. De asemenea și faptul că-și spun numai păcatele, și le mărturisesc și că primesc iertare de la părinții lor duhovnicești, li se pare că e de ajuns pentru mîntuirea lor și nu mai au nevoie să aibă credință în ei, nici să le aducă cinstea și evlavia care li se cuvine duhovnicilor ca unii ce sînt apostoli ai lui Dumnezeu, și mijlocitori și rugători la El pentru ei. Astfel, toată lumea e plină acum de o astfel de rătăcire și de un asemenea rău, și călcarea și disprețuirea unei singure porunci a răsturnat toată Biserica lui Dumnezeu; fiindcă Biserica a ajuns la o asemenea neorînduială și tulburare, că aproape nu se mai vede deloc structura ei, nici nu se mai recunoaște în noi drept o alcătuire a Trupului Stăpînului, ci e ca și cum n-am avea drept Cap al nostru pe Hristos, nici n-am fi legați și lipiți unii de alții de Duhul de viață făcător, nici nu mai acceptăm să ne lăsăm zidiți fiecare în cinul lui de către întîiul Arhitect al Bisericii. Drept pentru care sîntem risipiți ca o materie neînsuflețită, atît de mult ne-am făcut robi voilor noastre și sîntem stăpîniți de poftele plăcerilor și am fost amăgiți și risipiți de ele; ura și mîndria pe care le avem ne-au separat și rupt unii de alții și am pierdut semnul distinctiv al credinței noastre, adică iubirea despre care Domnul a zis: **Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenici ai Mei, de veți avea iubire unii față de alții** (Ioan 13, 35); căci atunci cînd o pierdem, în zadar ne mai numim creștini. De aceea, spune-mi - rogu-te! -, atunci cînd nu-i iubim pe părinții noștri duhovnicești care ne-au dat atît de mari lucruri bune, prin care Dumnezeu ne face fii ai Lui după har, moștenitori ai slavei Lui și copărtași ai tuturor celor de care am vorbit; dacă, spun, nu-i iubim, nici nu-i cinstim și slăvim cum se cuvine și cum trebuie să fie cinstit un om al lui Dumnezeu trimis la noi de El, cine ne va încredința că avem iubire desăvîrșită față de semeni și ceilalți frați ai noștri? Și, afară de aceasta, dacă pe cei pe care-i avem mijlocitori și rugători la Dumnezeu, care au primit putere de la Dumnezeu să ne dea iertarea păcatelor și să ne facă prieteni cu El, dacă pe aceștia nu-i primim cu toată certitudinea și credința ca pe niște sfinți, ci-i socotim ca niște păcătoși, cum mai nădăjduim că ni se va da iertarea desăvîrșită a păcatelor noastre? Căci zice Domnul: **Fie ție după credința ta** (Matei 9, 29). Și cu siguranță după măsura credinței tale și precum crezi în ei, așa vei primi și iertarea păcatelor tale. Și dacă e adevărat cuvîntul Domnului care spune: **Cine vă primește pe voi pe Mine Mă primește și cine vă nesocotește pe voi pe Mine Mă nesocotește** (Matei 10, 40; Luca 10, 16), mă mir atunci - cum spuneam mai sus - de cei care nu-și pun în mintea lor că noi se cade nu numai să-i iubim pe toți oamenii și mai cu seamă pe frații noștri după duh, dar și pe unul din bărbații duhovnicești de acum se cade să-l primim ca pe un apostol al lui Hristos ca să primim prin el pe Hristos și se cade să facem toate cuvintele lui ca și cum ar ieși din gura lui Hristos, cum oare atunci - zic - sau în ce alt chip vor putea credincioșii să-L vadă pe Hristos sau să-L dobîndească în ei înșiși? Căci cei mai mulți dintre noi nu-l cunoaștem pe preotul care ne-a botezat și dacă l-am cunoaște, l-am trece cu vederea și l-am disprețui, precum spuneam; iar unii dintre noi nu știm nici măcar dacă am fost botezați, iar dacă nu o știm, cum anume sau din ce cauză am putea avea credință? Sau cum să socotim că sîntem botezați? Nu pot să înțeleg. Părinte duhovnicesc n-am cunoscut și dacă l-am cunoscut nu l-am cinstit deloc ca pe un părinte. Învățător care să ne învețe evlavia n-am dobîndit și chiar dacă am vrea să dobîndim, n-am face ceea ce el ne-ar învăța. Ce să mai spun nu știu. Fiindcă nu găsesc de unde anume sau de la care realizare a virtuții să vă numesc creștini. Om nenorocit și ticălos! Pentru ce nu-l cinstești pe părintele tău duhovnicesc ca pe un apostol al lui Hristos? „Fiindcă - spune el - nu-l văd să păzească poruncile lui Dumnezeu de aceea nu-l cinstesc.” Asta e un pretext zadarnic. Fiindcă - spune-mi! - le păzești tu oare mai bine decît acela și de aceea îl disprețuiești și-l judeci? Și chiar dacă ai păzi toate poruncile, nici așa nu s-ar fi cuvenit să-l judeci, nici să-i întorci spatele sau să-l defaimi și învinuiești pentru nepăsarea lui, ci s-ar fi cuvenit, mai degrabă, să-l cinstești pentru lucrurile bune pe care ți le-a dat Dumnezeu prin el și să-l faci părtaș la cele trupești și să-l răsplătești pe cît poți pentru cele bune pe care ți le-a dăruit, ca nu numai să păzești cele ce ți-au fost dăruite de Dumnezeu prin el, dar și să le înmulțești prin asemenea

fapte. Acum însă, prin necredința, nerecunoștința și nesocotirea pe care le arăți față de părintele tău duhovnicesc și învățătorul tău, nu numai că ai pierdut ce ai primit, dar ai șters din tine însuși și însuși faptul că ești creștin și ai păgubit pe Hristos. [...]

Despre cei ce se autohirotonesc învățători și se investesc ei înșiși în demnitatea apostolică fără harul de sus; și că, înainte de a fi fost născut și luminat de un părinte duhovnicesc, nu trebuie să-i călăuzim sau să-i învățăm pe alții

[...] Dar, vai mie! Căci spunând acestea și vestind calea mântuirii care duce în chip nerătăcit în Împărăția Cerurilor, sînt judecat de toți oamenii, nu numai de mireni, ci și de monahi, preoți și arhierii și sînt osîndit și învinuit și sînt urît fără motiv numai pentru bănuiala și lucrarea diavolească ce se lucrează prin fiii necredinței spre pierzania lor. Și, iată, spun ceea ce am învățat din experiență: dacă demonii n-ar avea pe oameni împreună-lucrători la răutatea lor, cu siguranță n-ar putea deloc - îndrăznesc să spun - să separe de poruncile lui Dumnezeu pe nimeni din cei renăscuți tainic prin Sfîntul Botez și deveniți fii ai lui Dumnezeu după har. Căci cred că pruncii care sînt botezați sînt sfințiți și păziți de acoperămîntul Prea Sfîntului Duh și sînt oi ale staulului duhovnicesc al lui Hristos și miei aleși pentru că au fost pecetluiți cu semnul de viață făcătoarei Cruci și au fost eliberați în chip desăvîrșit de tirania diavolului; și dacă diavolul nu găsește instrumente potrivite răutății lui ca să facă ceea ce dorește - ca odinioară șarpele pe femeie - fie pe părinții copiilor, fie pe doicile lor, sau pe cei care-i cresc, cu siguranță n-ar putea fura sau răpi pe nici unul din ei. Căci așa cum mărturisesc lucrurile, cei de care am vorbit îmi învață pe copii orice răutate, viclenie, vorbă de rușine, lăcomie a pîntecelui, îmbuibare, găteală a veșmintelor și orice altă necurăție sau iubire de arginți, slavă deșartă și trufie și în aceste rele îmi obișnuiesc și cresc de copii. De aceea și înainte de a ajunge copiii la cunoaștere și discernămînt, aceia îmi aduc prin asemenea rele diavolului și-i țintuiesc de el, ca și cum ar fi slugi ale lui, și-i lipsesc, nenorociții, de harul înfierii și sfințirii pe care l-au primit, fără să știe ce fac, ca niște lipsiți de minte. Căci fiecare din părinții veacului de acum nu-și crește, nici educă copiii cu educarea și povățuirea Domnului, ci cu obiceiuri lumești și năravuri păgînești și de aceea nu spune ca Iov **ca nu cumva să gîndească rele fii mei în inimile lor** (Iov 1, 5), nici nu se teme sau tremură ca nu cumva fiii lor să facă ceva nelalocul lui și să cadă din slujirea și înfierea lui Hristos Care S-a junghiat pentru mîntuirea noastră și se fac iarăși robi ai vrăjmașului și tiranului satan și se osîndesc la moartea și focul veșnic al iadului. Ci o singură temere îmi stăpînește cu privire la copiii lor și o singură grijă au pentru ei: cum să-i facă să arate slăviți și strălucitori tuturor oamenilor nu prin virtuți și cumînțenie, nici prin disprețul tuturor lucrurilor strălucitoare și văzute ale lumii, ci arătîndu-se slăviți prin cai cu frîie de aur, cu haine strălucitoare și cu slugile care merg înaintea sau în urma lor. Și de la unele ca acestea se obișnuiesc și cu iubirea de slavă și bogăția, cu iubirea de arginți și înălțarea. Și în acest chip plecînd de la părinții lor nenorociți vin la orice fel de răutate chiar și fără ispita demonilor, și de multe ori ajung din vina lor la fapte de rușine vîrîndu-l în sinea lor pe diavol, tatăl răutății, prin călcarea fîgăduințelor pe care le-au făcut la Sfîntul Botez. De aceea, crescînd și făcîndu-se mari în asemenea rele, dobîndesc în sufletul lor o obișnuință cu anevoie de șters cu acestea, obișnuință care cu timpul devine ca o (a doua) natură și de neîndreptat. Pornind de aici, rămîn în răutăți pînă la moarte și nu se mai pot despărți de poftele, patimile și plăcerile trupului, ci mor în ele. Și chiar dacă își vin puțin în simțire și recunosc relele care-i stăpînesc și se grăbesc să se elibereze de ele, dacă nu se despart cu totul de răii lor învățători - căci așa se cuvine să-i numească cineva, nu părinți - nu e cu putință să se elibereze de răul obicei care-i stăpînește. Știind dinainte acestea, Dumnezeu strigă nouă tuturor: **Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl lui pe mama sa și pe frații lui, nu poate să fie ucenic al Meu** (Luca 14, 26). Fiindcă în alt chip nu poate cineva să-și urască părinții, decît dacă ajunge să recunoască vătămarea sufletească pe care le-o aduc aceștia; căci cine simte această vătămare nu-i mai privește drept rude sau prieteni, ci-i urăște ca pe niște uneltitori împotriva sufletului său și fuge de petrecerea împreună cu ei, grăbindu-se să se despartă o clipă mai devreme de cei care i s-au făcut pricini ai unor rele atît de mari. După care se luptă să elibereze și sufletul său de aceste vechi obiceiuri rele, de aceste pofte, patimi și prejudecăți, și înainte de toate se sîrguiește să-și ușureze conștiința de povara păcatelor lui.

Ascultă, așadar, cinstite părinte, cele ce vreau să-ți spun. Cîți dintre aceștia s-au lepădat de lume și o tăgăduiesc și n-au părinți duhovnicești, aceștia cu siguranță nu s-au făcut copiii duhovnicești ai cuiva. Iar cei ce nu s-au făcut copii, nu s-au născut; iar cei ce nu s-au născut, n-au venit la existență; iar cei ce n-au venit la existență, n-au ajuns în lumea gîndită cu mintea (inteligibilă). Ci așa cum cei care nu s-au născut trupește, nu se găsesc în această lume văzută, la fel și cîți nu s-au născut duhovnicește nu se găsesc în acea lume gîndită cu mintea

(inteligibilă), nici nu intră în acea lumină minunată în care-i duce Dumnezeu pe cei ce cred în El. Și așa cum cei ce nu s-au născut trupește nici măcar nu există, așa și cei ce nu s-au născut duhovnicește, fiindcă pe cei ce s-au născut trupește și nu s-au născut duhovnicește îi așteaptă întunericul, focul și osînda veșnică, potrivit hotărîrii Domnului și Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos Care spune: **De nu se va naște cineva de sus, nu va intra în Împărăția Cerurilor** (Ioan 3, 3); iar naștere numește Domnul harul Sfîntului Duh, cum El Însuși a spus Apostolului Lui: **Ioan a botezat cu apă, dar voi veți fi botezați cu Duh Sfînt** (Faptele Apostolilor 1, 5); deci acesta este botezul duhovnicesc și nașterea duhovnicească și nu se poate să fie altfel. De aceea, se cade să învățăm pricina pentru care n-au cunoscut unii ca aceștia că s-au născut duhovnicește. Care e această cauză? E neștiința și orbirea ochilor sufletului lor. Ia seama întocmai. Așa cum copiii care se nasc nu se pot însămintă și naște fără tată, tot așa nu poate să se nască de sus, adică să primească harul Duhului Sfînt, nici cel ce n-are un părinte duhovnicesc care să fie născut de sus. Și așa cum tatăl trupesc îi face trupești și pe copiii lui, tot așa și părintele duhovnicesc îi face pe copiii pe care-i naște copii duhovnicești. Dar cel ce nu s-a născut încă sau s-a născut, dar e încă prunc, adică nedesăvîrșit, cum poate să se facă părinte al altora? Nu e cu putință. Și cel ce nu s-a făcut fiu al luminii în simțire, cunoaștere, experiență și vedere duhovnicească, cum va putea cunoaște sau vedea vreodată pe Părintele luminilor? Și cum poate să-i conducă și pe alții la lumină sau să-i învețe că există o Lumină Care a venit în lume să lumineze pe cei ce șed în întuneric? Acesta e orb și nu vede; cum ar putea să arate altora drumul? Căci cel ce nu vede lumina, e vădit că umblă în întuneric și se împiedică în fiecare clipă și are nevoie de călăuză și cum îi va putea conduce el pe alții? Iar dacă-i va conduce, atunci cu siguranță li se va face pricină de pierzanie; căci zice Domnul: **Orb pe orb de călăuzește, amîndoi vor cădea în groapă** (Matei 15, 14) neștiinței sau pierzaniei. Deci toți cei ce văd numai cu ochii lor trupești această lumină simțită, sînt orbi și nu se cuvine să se gîndească la nimic altceva decît cum să-și deschidă ochii sufletului lor și să vadă Lumina cea neînserată. Și așa cum orbul nu poate să vadă nici unul din lucrurile acestei lumi, nici să deosebească aurul de argint, sau monezile false, ci, deși se află înaintea lui nu le vede, și de multe ori pietrele prețioase și mărgăritarele aruncate la pămînt le calcă în picioare ca pe un lut și nu simte, nici nu știe dacă haina pe care o poartă e albă sau neagră, murdară sau curată, tot așa și cel orb la ochii minții nu poate să se cunoască pe sine însuși, nici starea lui, cu atît mai mult nu poate să vadă ori să cunoască pe Dumnezeu - așa cum nimeni din Sfinții din veac n-a cunoscut pe Dumnezeu, nici nu s-a făcut sfînt, rob și prieten al lui Dumnezeu, dacă nu i-a fost mai întîi luminată mintea de Duhul Sfînt și nu a primit de la El cunoaștere, cuvînt și putere, și a fost călăuzit să cunoască voile și poruncile lui Dumnezeu - și cel ce n-a fost luminat de Duhul Sfînt nu numai nu se cunoaște pe sine însuși și pe toți semenii lui, dar și poruncile lui Dumnezeu, care sînt ca niște mărgăritare și pietre scumpe și cuvintele lui de-viață-dătătoare, care sînt ca niște monede care au preacuratul Său chip (icoană), le calcă în picioare pe toate și le socotește ca pe un lut nefolositor, și nu le simte deloc pentru că nu le poate simți. Nici unul dintre voi să nu se amăgească, frații mei, spunînd că vede cele de care vorbeam, acela care n-a fost luminat în ochii sufletului său de Lumina dumnezeiască.

Deci dacă orice ucenic e un copil duhovnicesc al învățătorului său, atunci cel ce caută un părinte duhovnicesc are nevoie să caute un om care să fie născut duhovnicește și să cunoască în chip conștient pe Dumnezeu și Tatăl său, ca să-l nască duhovnicește și pe el și să-l facă cu adevărat fiu al lui Dumnezeu. Așadar, dacă acel ucenic are nevoie și caută un asemenea părinte duhovnicesc - căci spune proverbul: *învățătorii buni dau și învățături bune*, iar semințele rele nasc plante rele -, și în viața de acum se găsesc învățători buni și părinți duhovnicești așa cum spuneam mai sus; iar pe lîngă ei sînt și cei care încă nu s-au născut de sus și nu s-au cunoscut nici pe ei înșiși, nici pe Dumnezeu, care s-au făcut învățătorii lor și părinți ai altora și se sîrguiesc în tot chipul să atragă la ei pe cel ce s-a lepădat de lume și caută un părinte duhovnicesc, precum spuneam. Și dacă-l aud că laudă pe unul din adevărații părinți duhovnicești, îndată nenorocii aceștia îl învinuiesc pe cel duhovnicesc că smintesc sufletul tînărului și-l împiedică să se ducă la acela. Dacă - spun - unul ca acesta se lasă amăgit și se duce la cei care-l amăgesc și-și pierde folosul pe care-l putea primi de la acel părinte duhovnicesc, care va fi osînda lui și a tuturor celor ce sînt lipsiți în acest fel de folosul părinților și învățătorilor duhovnicești ca unii care se smintesc de ei din cuvintele lor? Oare nu au osînda celor care-i înșală și se fac pe ei înșiși călăuzitori și părinți și-i despart de învățătorii cei buni și nu-i lasă să se ducă la aceștia ca să fie călăuziți și să intre în Împărăția cea cerească? Cu siguranță își au osînda lor și din mîinile lor se va cere sîngele lor, precum spune Domnul (Facerea 9, 5), fiindcă aceștia fiind stăpîniți de slavă deșartă și trufie se cred mari pe ei înșiși, deși nu sînt nimic, se fac părinți, învățători și apostoli hirotonindu-se pe ei înșiși; și n-au primit nici harul Duhului Sfînt, ca Apostolii, nici n-au fost luminați cu lumina cunoașterii (Osea 10, 12), nici n-au văzut pe Dumnezeu cînd propovăduiesc că li s-a descoperit precum a făgăduit El zicînd: **De Mă iubește cineva va păzi poruncile Mele și Eu îl voi iubi și Mă voi arăta lui** (Ioan 14, 21); și iarăși: **Eu și Tatăl Meu vom veni și Ne vom face la el sălaș** (Ioan 14, 23); și iarăși: **Cine mănîncă Trupul Meu și bea Sîngele Meu are viață veșnică, și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață** (Ioan 5, 24; 6, 54); și iarăși altundeva:

Cine mănîncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămîne în Mine și Eu în el (Ioan 6, 56); și iarăși: *Cel ce însetează să vină la Mine și să bea, căci cine va bea din apa pe care i-o voi da Eu, nu va mai înseta vreodată, ci ea i se va face izvor de apă ce fîșnește spre viață veșnică* (Ioan 4, 14; 7, 37); și iarăși: *Celui ce crede în Mine îi vor curge din pîntec rîuri de apă vie* (Ioan 7, 38). Așadar, cine nu vede în chip vădit că toate acestea s-au făcut și desăvîrșit în mod real în el însuși, cu fapta, acela e încă orb. Căci cine n-a păzit poruncile dumnezeiești, nici n-a văzut pe Fiul lui Dumnezeu arătîndu-i-se, nici nu L-a iubit cum se cuvine, nici n-a cunoscut cu simțirea sufletului său că Tatăl și Fiul în Duhul Sfînt S-au sălășluit în el, acela a pățit una din două: sau are sufletul său nepăsător, sau demonul care a fost izgonit din el la Botez s-a întors iarăși la el prin păcat, fie înainte de a se face monah, fie după ce s-a făcut monah, și cele din urmă s-au făcut mai rele decît cele dintîi (Matei 12, 45). Pentru că acela care a izgonit pe cel rău din sufletul său prin nevoiță (asceză) multă, prin smerită-cugetare și osteneli multe, prin lacrimi și tînguiuri, după care iarăși a fost amăgit de el și, înainte de a se sălășlui în chip conștient în el Hristos și înainte de a dobîndi smerenie adevărată, l-a primit iarăși pe demonul care intră în el fără să o știe prin părere de sine și trufie, acela nu mai poate să-și vină în simțire și să-și cunoască răutățile și păcatele lui, pentru că diavolul acoperă ochii sufletului său și nu-l lasă să se despartă de mîndria care-l stăpînește; fiindcă atunci vicleanul diavol nu-l silește spre plăceri trupești, nici spre lăcomia pîntecelui, iubire de arginți și multa avuție - pentru că aceste patimi sînt oarecum mai josnice și produc rușine, și cel biruit de ele are conștiința lipsită de îndrăzneală, chiar dacă e laudat și slăvit de lume ca un sfînt - ci-l îndeamnă spre post, priveghere, stare în picioare toată noaptea, neagoniseală, culcare pe jos, nespălare și orice altceva știe că face să crească patima mîndriei. Pentru că, dacă nu sînt zidite pe temelia smereniei imitatoare a lui Hristos, aceste fapte înalță sufletul pînă la cer și-l prăvălesc pînă în adînc; și el crede că se înalță, ca apa aceasta simțită, dar pe cît se înalță, pe atît cade jos și se prăvălește fără să înțeleagă. Căci așa cum e cu neputință ca o casă să stea în picioare fără temelie, așa nici virtuțile nu se pot zidi fără să aibă drept temelie smerenia; fiindcă dacă nu o pun drept temelie mai întîi pe aceasta sau, chiar dacă o pun, mai apoi sînt tîrîți de duhurile răutății, îndată toată zidirea virtuților clădită cu multă sudoare și osteneală cade și dispare; pentru că **Domnul celor mîndri le stă împotriva, dar celor smeriți le dă har** (Iacob 4, 6), și necurat este la Domnul tot cel ce are inimă înaltă (Proverbele lui Solomon 10, 5). Așadar, cel ce și-a agonisit în el însuși izvorul și rădăcina tuturor patimilor sufletești, acela se socotește mai presus și mai nepătimitor decît toți oamenii și nu e convins că este altcineva mai activ, mai contemplativ și mai nepătimitor decît el, drept pentru care îi disprețuiește pe ceilalți și nu crede în darurile harului care li se dau de la Dumnezeu și-i pizmuiește și învinuiește și afirmă că unele din acelea sînt minciuni, iar altele cu neputință, și în acest fel îi tîrăște împreună cu el și pe alții și-i aruncă în adîncul invidiei, necredinței și pierzaniei. **Și acela care mănîncă Trupul Fiului lui Dumnezeu și bea Sângele Lui, dacă nu cunoaște în simțirea și cunoașterea sufletului că rămîne în Dumnezeu și Dumnezeu în el, acela cu siguranță nu s-a cuminecat în chip vrednic cu Preacuratele Taine; căci cum e cu putință ca acela care e unit cu Dumnezeu să nu știe aceasta, afară dacă nu e foarte nesimțit?** Și dacă acela care mănîncă Trupul și bea Sângele lui Hristos, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață, e vădit că acela care nu știe că are viață veșnică și a trecut de la moarte la viață ca acela care trece dintr-o cameră întunecată într-una luminoasă și strălucită, unul ca acesta n-a cunoscut taina iconomieii lui Dumnezeu, nici nu s-a desfătat de viața veșnică. Iar dacă Domnul nostru a făgăduit să dea celor ce cred în El Duh Sfînt să fie în el un izvor de apă fîșuitoare și ca niște rîuri care curg din pîntecelul lui, acela care nu vede făcîndu-se în el însuși în fiecare zi acestea și toate celelalte pe care Domnul a zis că le va da și le va face celor ce cred în El, cum se va mai numi unul ca acesta pe sine însuși credincios desăvîrșit? Dar pe cel care crede că aceste lucruri se potrivește numai Apostolilor și Părinților din vechime și care spune că, oricît ne-am lupta, nu mai e cu putință să ne asemănăm cu Sfinții din vechime nici n-avem nădejde să ne facem asemenea lor, cine avînd cunoașterea lui Dumnezeu și compătimire nu-l va plînge pe unul ca acesta din tot sufletul lui? Căci dacă Dumnezeu strigă în chip vădit: **Fiți sfinți, pentru că Eu Sfînt sînt** (1 Petru 1, 16), și altundeva: **Fiți asemenea Tatălui vostru din ceruri!** (Matei 5, 48), și Pavel spune: **Fiți imitatorii mei, precum eu sînt imitatorul lui Hristos** (1 Corinteni 12, 8-11), iar el stabilește drept lege cele contrare acestora, acela este cu siguranță antihrist și teomah, fiindcă el spune: „Aceia erau una, iar noi sîntem alta. Într-un fel i-a iubit pe ei Dumnezeu Care i-a învrednicit de mari daruri ale harului Duhului Sfînt, și altfel ne socotește pe noi: pe noi numai să ne miluiască, se ne ierte doar păcatele și să ne mîntuiască, dacă ne vom pocăi, vom pătimi cele rele și vom plînge. Căci e cu neputință ca noi să ajungem acum ca Apostolii sau Sfinții din vechime.” Iar pe cei ce spun că este cu putință îi numește trufași și hulitori pe care nu se cade să-i ascultăm deloc, ci să fugim de ei. O, nenorocirea lor! ca să nu spun nesimțirea și necredința lor! Căci cei ce spun și gîndesc unele ca acestea nădăjduiesc să se mîntuiască fără să primească harul Duhului, ca și Apostolii; și cred că sînt fii ai lui Dumnezeu fără să aibă în mod conștient pe Duhul Sfînt care-i face fii ai lui Dumnezeu; și-L numesc pe Dumnezeu Tatăl al lor, dar spun că nu L-au văzut vreodată, și cred că-L iubesc fără să-L vadă; și auzindu-l pe Apostolul Ioan care spune: **Cine nu iubește pe fratele lui pe care-l vede, pe Dumnezeu pe Care nu l-a văzut cum poate să-L iubească?** (1 Ioan 4, 20), nu vin la simțirea și înțelegerea stării în care se află, ci-i invidiază și

urăsc pe frații lor și se folosesc de asemenea raționamente probabile pe care nici diavolului, care e tatăl minciunii și al invidiei, nu i-ar fi trecut prin minte să le născocescă. Și față de unii se fac că spun unele ca acestea cu intenție dumnezeiască și iubitoare de frați vîrînd în toți oamenii o rea bănuială față de toți Sfinții, dar nu simt că le spun și împotriva lor înșiși; pentru că dacă acela care nu este nepătimăș nu este nici sfînt, cu siguranță nici tu, care spui acestea, nu ești așa ceva. Căci cineva rostește cele rele scoțîndu-le din reaua vistierie a inimii lui. De aceea, cei ce sînt pătimiși cred că toți ceilalți sînt pătimiși. Pentru că nu știu că Dumnezeu a zis: **Nu judecați ca să nu fiți judecați!** (Matei 7, 1) și că El va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Faptele Apostolilor 2, 23), ei se află într-o asemenea slavă deșartă și aroganță că îi bîrfesc și osîndesc pe frați și nu știu că unii ca aceștia n-au îngăduința de-a citi dumnezeieștile Scripturi. Căci zice Dumnezeu prin gura lui David: **De ce spui îndreptările Mele și iei legămîntul Meu în gura ta?** și adăugînd pricina spune mai departe: **și șezînd îl bîrfești pe fratele tău** (Psalmi 49, 16, 20). Iar dacă unul ca acesta e împiedicat să citească dumnezeieștile Scripturi, cu atît mai mult e împiedicat să intre în biserica Domnului și să stea împreună cu credincioșii, măcar că se face pe sine însuși cu mare trufie învățător și urcă cu aroganță în scaunul Apostolilor - pentru că demnitatea Apostolilor e cu siguranță învățătura care se face în Duhul Sfînt -, de ce pedepse și osîndă nu va fi vrednic unul ca acesta? Pentru că acela care nu s-a făcut încă nici măcar ucenic cum se cuvine, dar încearcă să dobîndească o demnitate apostolică, va primi osîndă mai mare decît zeci de mii de tîlhari și ucigași; fiindcă aceia omoară numai trupuri, iar el omoară suflete. Și așa cum acela care ia de la împăratul o piatră scumpă sau un mărgăritar ca să înfățișeze pe el chipul împăratului și să le șlefuiască și să le bată pe coroana sau veșmîntul împăratului, dacă nu înfățișează pe ele un chip asemănător împăratului, nu numai nu va primi răsplată de la împăratul, ci va fi pedepsit mult, în același chip va trebui să facă și fiecare învățător și să se gîndească la toți cei învățați de el că, dacă din nepăsarea, neștiința sau neînvățătura sa strică gîndurile, cugetele și faptele unui frate și nu-l face pe fiecare din ascultătorii săi înțelept și desăvîrșit cu multă știință, cunoaștere, înțelepciune și discernămînt modelînd în ei, pe cît e cu putință, pe Hristos care să ia formă (Galateni 4, 19) și să strălucească în el, nici nu-l duce la statura de bărbat desăvîrșit, la măsura vîrstei plinătății lui Hristos (Efeseni 4, 13), în așa fel încît sufletul fiecăruia din ucenicii lui de care nu e vrednică lumea întreagă să ajungă netrebnic, și-l face neîncercat pe cel încercat și necinstit pe cel cinstit, unul ca acesta e vădit că nu va primi plata osteneții lui, ci pedeapsă și osîndă pentru cei pe care i-a făcut netrebnici prin învățătura sa, fie dacă prin învățătura sa l-a lipsit pe cineva de ceva din cele ce privesc mîntuirea lui, fie dacă n-a putut să ajungă la desăvîrșire, putînd să o dobîndească prin învățătura altor învățători.

Se cade, așadar, părinte duhovnicesc, ca mai întîi să te faci ucenic al lui Hristos și să fi învățat bine poruncile și tainele Lui și în acest chip să încerci să înveți pe alții; se cade ca mai întîi să fii supus și să urmezi unui părinte duhovnicesc care să te conducă pe calea care duce la Hristos și să ajungi la Hristos sau, mai bine zis, să te găsească Hristos, și să bagi de seamă modurile și semnele căii care te duce acolo și să vezi pe Hristos prin harul Duhului Sfînt fără să rătăcești și atunci să-i conduci și pe alții la Hristos. Se cade să fii luminat mai întîi de Lumina cea adevărată, după care abia să-i duci pe alții la această Lumină. Se cade să fii eliberat mai întîi tu însuși și așa să încerci să-i eliberezi pe alții, fiindcă e cu totul lipsit de minte și nebun cel care e rob și încearcă să-i elibereze pe cei robi împreună cu el, răpînd autoritatea stăpînului său.

Dar în ce fel ne facem ucenici ai lui Hristos? Să-L ascultăm pe Hristos Însuși care spune: **Cine vrea să vină după Mine, să se tîgăduiască pe sine însuși, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze Mie** (Matei 16, 24). Iar a urma lui Hristos înseamnă a-L imita pe Hristos în faptele Lui, așa ca să viețuim și noi cum a viețuit pe pămînt Domnul nostru și să suportăm cu bucurie încercările și învinuirile, ca să primim harul Duhului Sfînt; fiindcă nici privegherea, nici isihia, nici postul, nici neagoniseala, nici osteneala trupestă, nici orice altă virtute nu poate să ne dea fără Duhul Sfînt cuvînt de înțelepciune, cunoaștere sau discernămînt (1 Corinteni 12, 8); fiindcă toate acestea pe care le-am spus sînt o cale spre Lumină, nu Lumina. Deci dacă voi umbla pe această cale mii de ani și nu voi ajunge la Lumină - care e Duhul Sfînt Care de la Tatăl purcede (Ioan 15, 26) și luminează prin Fiul pe tot omul ce vine în lume (Ioan 1, 9), iar la sfîrșitul vieții mele mă aflu încă în întuneric, ce folos am din ele? Fiindcă atunci cînd Apostolul Pavel zice că „unuia i se dă prin Duhul Sfînt cuvînt de înțelepciune, altuia prin același Duh cuvînt de cunoaștere, altuia facere de minuni” și celelalte, spune după aceasta: **și pe toate le lucrează Unul și Același Duh** (1 Corinteni 12, 8-11). Vezi cum fără Duhul nu e cu putință nici ca cineva să fie învățat, nici să învețe pe alții? Așadar, cine înainte de a primi **Duhul adevărului pe Care lumea nu poate să-L primească pentru că nu-L vede nici nu-L știe** (Ioan 14, 17) îndrăznește și încearcă, fiind încă din lume și în lume, să primească o poziție și o demnitate de învățător, și să se facă părinte duhovnicesc și să mijlocească pentru alții la Dumnezeu, unul ca acesta nu este oare vrednic de zeci de mii de lovituri și pedepse? Și ca să înțelegi că nu spun nimic afară de dumnezeieștile Scripturi, ascultă-l pe Apostolul Pavel care zice: **Cine n-are Duhul lui Hristos nu este al Lui** (Romani 8, 9). Vezi cum celui ce n-are pe

Duhul Sfint nu numai că nu-i este îngăduit să învețe pe alții, dar nici măcar nu e cu putință să fie de partea lui Hristos? Pentru că harul Duhului Sfint unește pe om cu Hristos și cine n-are Duhul Sfint locuind în el în chip conștient nu poate să aibă comuniune cu Hristos sau să vadă în chip conștient slava lui Hristos? Nu poate nici măcar să vadă în chip spiritual (inteligibil) Dumnezeieștile Taine, ca să vadă în ele pe Însuși Hristos ca Dumnezeu, ci vede numai în chip sensibil pîinea și vinul puse pe sfînta masă și care se văd în chip simțit. Și pe drept cuvînt pățesc aceasta, fiindcă aceia care n-au primit harul Duhului Sfint nu pot să-L vadă, nici să-L cunoască pe Hristos ca Dumnezeu; iar cei ce n-au încercat și pățimit aceasta nu se fac nici rude ale lui Dumnezeu. Căci pe Cel ce este mai presus de orice minte și înțelegere cum îl poate înțelege mintea noastră făcută de Acela, dacă nu va fi luminată de El și nu va fi unită cu El? Și așa cum de la Acela a primit existența, în același chip tot de la Acela se va învrednici și să-L vadă și cunoască cu o cunoaștere necunoscută și o vedere nevăzută. Dar cei care nu s-au făcut așa nici nu-L au pe Duhul Sfint, nici nu sînt ai lui Hristos, să nu se amăgească. Iar cînd primesc pe Duhul Sfint și se fac ai lui Hristos, se va face atunci cu ei un semn sigur și neamăgitor: ceea ce spune dumnezeiescul Apostol: **Unde e Duhul Domnului acolo e libertate** (2 Corinteni 3, 17), iar libertatea e izbăvirea desăvîrșită de toate patimile și poftele lumești și trupești; de aceea după aceasta adaugă: **Iar cîți sînt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și poftele lui** (Galateni 5, 24), și iarăși altundeva spune: **Iar dacă Hristos e în voi, atunci trupul e mort pentru păcat, iar duhul e viață pentru dreptate** (Romani 8, 10). Deci cine nu știe că acestea și cîte le-am spus mai sus se fac în chip vădit în el, acela să șadă singur și să plîngă pentru sine, pentru că nu s-a făcut încă rob al lui Hristos, nu s-a făcut încă părtaș al slavei și Dumnezeirii lui Hristos și starea lui e încă neclară; de aceea, să se îngrijească mai cu seamă de sine însuși iar nu de ceilalți, pentru că nu e cu putință ca cel pățimaș să judece în chip nepățimaș faptele fraților lui, precum nici orbul nu poate vedea lucrurile simțite chiar dacă le poartă în mîinile lui.

Ci te rog, părinte, să te rogi lui Dumnezeu pentru mine, păcătosul, care sînt urît pentru iubirea lui Hristos; care sînt osîndit de toți fiindcă vreau să-mi cinstesc părintele și învățătorul meu duhovnicesc; care sînt proclamat de ei eretic fiindcă învăț pe toți să caute harul de sus și venirea/prezența în chip conștient a Duhului Sfint și că fără ea nu se face iertarea păcatelor, nici nu poate cineva să se elibereze de patimi și de poftele iraționale, nici să se facă fiu al lui Dumnezeu, nici să se sfințească desăvîrșit fără harul Duhului Sfint; și că cei care se împărtășesc de aceste daruri ale harului Duhului nu numai că se eliberează de toate poftele și patimile și gîndurile necuviincioase, dar se fac și dumnezei prin har și rămîn la Dumnezeu și ajung în afară de trup și de lume; și nu numai că ei înșiși sînt sfinți și ca unii netrupești în lume, dar și pe ceilalți credincioși îi văd ca pe niște sfinți, și nu numai ca pe niște sfinți, dar și ca pe unii îmbrăcați în Hristos și ajunși ei înșiși hristoși; și că acela care nu și-a făcut așa ochii sufletești, e limpede că n-a ajuns încă la Lumina lui Hristos, nici n-a fost luminat de ea; că Lumina lui Hristos e dăruită ca să fie văzută de toți cei care s-au învrednicit să intre la ei prin pocăință; deci cel ce a ajuns la această măsură îi iubește și cinstește pe toți ca pe Hristos și nu disprețuiește pe nimeni din cei ce nouă ni se par josnici și umili și nici nu urăște, insultă, bîrfește sau învinuiește pe cineva, nici nu suportă să-i audă pe alții făcînd acestea. Așa să ne facem și noi, fraților, căci dacă nu ne facem așa, e cu neputință să intrăm în Împărăția Cerurilor. Dar pentru că spun acestea și vestesc că așa s-a făcut părintele meu duhovnicesc, de aceea sînt învinuit de toți ca un trufaș și hulitor. Și diavolul și-a sculat asupra mea slugile lui și duce război cu mine ca să încetez a mai vesti în cuvinte și a face cu fapta poruncile Evangheliei și ale Apostolilor și a mă strădui să înnoiesc viețuirea evanghelică care s-a învechit oarecum și a ajuns disprețuită, ca oamenii să nu mai aibă îndrăzneală că pot să se mîntuiască fără să primească harul Duhului Sfint și fără nepățimire, și să se amăgească fără să-L primească și să piară. Pentru acestea, în loc să-mi datoreze multă recunoștință pentru că le spun și-i îndemn să vină la desăvîrșirea virtuții, aceștia mă învinuiesc, mă urăsc și-mi întorc spatele la mine și m-au predat foamei, setei și morții, fiindcă nu-i amăgesc și nu le spun: „Îndrăzniți! Toți ne vom mîntui fără osteneală sau chinuri și fără pocăință și paza exactă a poruncilor lui Dumnezeu. Cei ce spun acestea răstoarnă toată învățătura lui Hristos și a Apostolilor Lui.” Noi însă fie să nu cugetăm și să nu spunem unele ca acestea, ci să spunem așa: „Întrucît credem în Hristos ca Dumnezeu adevărat și-i primim pe Apostoli ca pe niște ucenici ai Lui, avem datoria de a păzi întotdeauna și poruncile Lui, de a ne pocăi și a plînge cu chinul inimii pentru fiecare neascultare și călcare a poruncilor Lui, dacă dorim să fim creștini adevărați și dacă vrem să ne desfătăm de lucrurile bune pe care ni le-a făgăduit Dumnezeu.” De care fie să ne învrednicim și să ne desfătăm cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care se cuvine slavă Tatălui împreună și Duhului Sfint, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole și Capitole, Scrieri*, volumul III, Editura Deisis, 2001, Sibiu

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE ADEVĂRATA ASCULTARE

XII O viață de ascultare pe lângă un bătrîn

Ceea ce am spus despre pustnicie și însingurare trebuie să spunem și despre ascultarea față de un bătrîn, așa cum se făcea în monahismul de odinioară: o asemenea ascultare nu mai este dată vremii noastre!

Sfântul Ioan Casian spune că Părinții din Egipt, a căror viață mănăstirească era deosebit de înfloritoare și dădea naștere la roade duhovnicești uimitoare, ziceau că „e bine să fii povățuit duhovnicește de cei ce sînt cu adevărat înțelepți”, arătînd că acest lucru este „un mare dar al Sfîntului Duh.” Condiția de căpetenie pentru o asemenea supunere este prezența unui dascăl purtător de Duh care să fie în stare, prin voia Sfîntului Duh, să îndrepte voința căzută a celui ce îi este supus întru Domnul și, împreună cu această voință căzută, toate patimile. Există în voința căzută și coruptă a omului o înclinare spre toate patimile. Este vădit că voința căzută, care se poate îndrepta prin voia Duhului Sfînt, nu poate fi îndreptată de către un dascăl care el însuși este rob patimilor.

„Dacă vrei să renunți la lume - zice Sfîntul Simeon Noul Teolog călugărilor din timpul său - și să înveți a trăi după Evanghelie, nu te da pe mîna unui dascăl fără experiență sau robit de patimi, ca nu cumva să deprinzi de la el, în locul vieții evanghelice, o viață drăcească. Căci învățătura dascălilor buni este bună, iar a dascălilor răi este rea. Semințele rele vor avea cu siguranță roade rele. Un orb care vrea să-i călăuzească pe alții este un amăgitor și îi aruncă pe cei ce-l urmează în prăpastia pierzării, după cuvîntul Domnului: ***Dacă orb pe orb va călăuzi, amîndoi vor cădea în groapă*** (Matei 15, 14)”.

Într-o altă împrejurare, acest mare slujitor a lui Dumnezeu, după ce l-a sfătuit pe un călugăr să trăiască după povețele părintelui său duhovnicesc, adaugă: „Negreșit, ucenicul trebuie să fie încredințat că părintele său duhovnicesc este insuflat de Duhul Sfînt și că nu va spune nimic împotriva voii lui Dumnezeu, ci va propovădui, după darul pe care l-a primit și după puterea de a înțelege a ucenicului, ceea ce-i place lui Dumnezeu și ceea ce este folositor sufletului. Altfel, se va afla în reaua stare a celor ce ascultă de oameni, iar nu de Dumnezeu.” Despre aceasta, Apostolul poruncește: ***Nu vă faceți robi oamenilor!*** (1 Corinteni 7, 23). El le cere slujitorilor să-și împlinescă lucrarea într-un chip duhovnicesc, ***nu asemenea celor ce caută să placă oamenilor***, ci ca ***slugi ale lui Hristos, făcînd din suflet voia lui Dumnezeu*** (Efeseni 6, 6). ***Căci acum - zice Apostolul - caut să înduplec oamenii sau pe Dumnezeu! Sau caut să plac oamenilor? Dacă aș plăcea oamenilor, n-aș fi rob al lui Hristos!*** (Galateni 1, 10). ***Au nu știți că celui ce vă dați spre ascultare robi*** (adică unui om cu înțelepciune trupească sau lui Dumnezeu) ***sînteți robi aceluia căruia vă supuneți: fie ai păcatului spre moarte, fie ai ascultării spre dreptate?*** (Romani 6, 16). Ascultarea îl preschimbă pe cel care ascultă după chipul celui ce-l povățuiește: ***Și zămisleau oile cum erau nuiielele și fătau oile miei pestriți, tărcăți și negri*** (Facere 30, 39).

Bătrînii care-și iau asupra lor sarcina sfinților stareți de odinioară, dar fără a avea darurile lor duhovnicești, trebuie să înțeleagă că dorințele lor, gîndurile lor și judecățile lor asupra mării lucrări călugărești, adică ascultarea, sînt greșite. Să știe limpede: felul lor de a gîndi, înțelepciunea și știința lor nu sînt decît orbire și nălucire drăcească, ce nu vor întîrzia să dea același fel de roade în cei pe care-i conduc. Dorința lor fără măsură nu va putea trece nedescoperită decît o oarecare vreme pentru începătorul neexperimentat ce se află sub povățuirea lor, dacă acesta are puțină inteligență și se ocupă de citirea cărților sfînte cu dorința sinceră de a se mîntui. Mai devreme sau mai tîrziu, această amăgire se va descoperi cu putere, ducînd la o ruptură foarte stînjenitoare între bătrîn și ucenic, pricinuindu-le și unuia și altuia mari tulburări ale minții.

Este înfricoșător să ai asupra ta, din pricina îngîmfării și a voii proprii, sarcini care nu pot fi duse decît cu ajutorul Sfîntului Duh. Este înfricoșător să te arăți ca un purtător de Duh Sfînt cîta vreme legăturile cu satan nu sînt

rupte și ești încă întinat de el. O asemenea comedie și înșelătorie sînt înspăimîntătoare. Ele sînt dezastruoase atît pentru tine însuși, cît și pentru semenul tău. Sînt o crimă și o hulă.

Este de prisos să aducem aici pilda Avvei Zaharia care, fiind supus unui bătrîn fără experiență, Carion, tatăl său după trup, a atins totuși desăvîrșirea monahală; sau pilda Sfîntului Accaciu, care și-a cîștigat mîntuirea pe lîngă un bătrîn ce l-a condus fără de vreme în mormînt, bătîndu-l cu bastonul cu o cruzime neomenească. Amîndoi erau cu siguranță supuși unor bătrîni nepricepuți, dar se conduceau de învățăturile Părinților purtători de Duh, cît și de pildele deosebit de lămuritoare pe care le aveau sub ochii lor. Din această pricină, au putut face o ascultare formală de bătrînii lor. Aceste cazuri sînt în afara rînduiei comune și a regulii generale. „Felul de a lucra al Proniei - spune Sfîntul Isaac Sirul - este total diferit de rînduiala omenească obișnuită. În ce te privește, ține-te de rînduiala obișnuită!”

Poate ni se va răspunde: „Credința ucenicului poate împlini lipsurile bătrînului.” Acest lucru nu este adevărat. Doar încrederea în adevăr te mîntuiește, alăturarea credinței la minciună și la nălucirile drăcești duce la ruină, după învățătura Apostolului: „N-au primit iubirea adevărului, ca ei să se mîntuiască. Și de aceea, Dumnezeu le trimite o lucrare de amăgire, ca ei să creadă minciunii” - zice el referitor la cei ce se pierd de bună voie. **Ca să fie osîndiți toți cei ce n-au crezut adevărul, ci le-a plăcut minciuna** (2 Tesaloniceni 2, 10-12). **După credința voastră, fie vouă!** (Matei 9, 29), le-a spus Domnul, Adevărul întrupat, la doi orbi, iar aceștia s-au vindecat de orbire. Minciuna și înșelăciunea n-au dreptul să repete cuvintele Adevărului întrupat, pentru a-și îndreptăți purtarea ucigașă prin care îl pierd pe aproapele lor.

Sînt împrejurări, dar foarte rare, în care credința, prin deosebita purtare de grijă a lui Dumnezeu, a putut lucra prin mijlocirea păcătoșilor și chiar să ducă la mîntuirea lor. În Egipt, Flavian, căpetenia unei cete de tîlhari, avea de gînd să jefuiască o mănăstire de maici. Pentru a-și atinge scopul, el a îmbrăcat haina monahală și a intrat în mănăstire. Maicile l-au primit ca pe un sfînt părinte, l-au dus la biserică și i-au cerut să se roage la Dumnezeu pentru ele. Împotriva voinței lui, și spre propria sa uimire, Flavian a făcut-o. Apoi i-au pus masa. După masă, maicile i-au spălat picioarele. Una dintre surori era surdă și mută. Maicile au adus-o și i-au dat să bea din apa cu care au spălat picioarele străinului. Bolnava s-a tămăduit numaidecît. Maicile l-au preamărit pe Dumnezeu și viața sfîntă a celui călugăr străin și au făcut cunoscută minunea petrecută. Harul lui Dumnezeu s-a coborît asupra căpeteniei tîlharilor, acesta a făcut pocăință, și a ajuns călugăr făcător de minuni.

În Viața Sfîntului Teodor, episcopul Edesei, citim că o desfrînată, silită de Adera, tovarășa sa deznădăjduită, s-a rugat pentru fiul acesteia ce murise și mortul a înviat la rugăciunile curvei. Uimită de acest lucru, aceasta s-a lepădat de viața sa păcătoasă, a intrat într-o mănăstire și, printr-o viață de nevoință, a ajuns la sfîntenie. Pildele de acest fel sînt ieșite din rînduiala. Cugetînd la ele, ne minunăm cît de nepătrunse sînt judecățile lui Dumnezeu și ne întărim în credință și în nădejde; dar ne vom înșela amarnic dacă vom lua aceste cazuri drept modele de urmat. Pentru a ne călăuzi, Domnul ne-a dat Legea Sa, adică *Sfînta Scriptură* și scrierile Sfinților Părinți. Sfîntul Pavel ne cere cu toată tăria: **Fraților, vă poruncim în numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de orice frate care umblă fără rînduială, iar nu după predania pe care ați primit-o de la noi** (2 Tesaloniceni 3, 6), prin „predanie” înțelegînd tradiția Bisericii, cuprinsă în *Sfînta Scriptură* și în scrierile Sfinților Părinți.

Avva Pimen ne cere să rupem cu un bătrîn dacă petrecerea cu el se arată vătămătoare pentru suflet, aceasta însemnînd negreșit că bătrînul în cauză încalcă tradiția Bisericii. [...] Ascultarea mănăstirească, așa cum era săvîrșită de către călugării de odinioară, este o taină duhovnicească înaltă. Nouă ne este cu neputință de a o urma întrutotul, o putem doar privi cu evlavie și cu mare băgare de seamă, însușindu-ne-o în duh. Vom da dovadă de o judecată dreaptă și de o înțelepciune mîntuitoare dacă, citind viețile și rînduiele Părinților din vechime, [...] vom băga de seamă căderea obștească a creștinismului din vremea noastră. Atunci, va trebui să recunoaștem că nu sîntem în stare să moștenim în întregime lucrările Părinților, dar că este o mare binecuvîntare a lui Dumnezeu și o mare fericire să ne putem hrăni cu fărîmiturile ce cad de la masa Părinților. Aceste fărîmituri nu sînt o hrană îndestulătoare, dar ele pot, nu fără a ne lăsa un simțămînt de lipsă, să ne scape de moartea duhovnicească.

XIII Viața dusă urmărind sfaturile duhovnicești

În capitolul dinainte, noi am înțeles prin „fărămituri” viața duhovnicească așa cum este ea îngăduită de Pronia lui Dumnezeu în vremea noastră. În lucrarea de mîntuire, ea este întemeiată pe principiile primite din *Sfînta Scriptură* și din scrierile Sfinților Părinți; aceste principii trebuie să fie însoțite de sfaturi primite de la părinții și frații vremii noastre. De bună seamă, este vorba de aceeași ascultare de altădată, dar într-o formă deosebită, măsurată cu slăbiciunea noastră, care mai întîi de toate este de natură duhovnicească. În vremurile străvechi, dascălii purtători de Duh lucrau de-a dreptul sub înfrîurirea vocii lui Dumnezeu, astfel încît ucenicii lor sporeau duhovnicește foarte repede. Astăzi, călugării trebuie să caute ei înșiși voia lui Dumnezeu în Scriptură și de aceea sînt adesea expuși ezitărilor și greșelilor prelungite, iar sporirea lor se face cu întîrziere. Aceasta este voia lui Dumnezeu în ce ne privește. Noi trebuie să ne supunem ei și să o urmăm cu mulțumire.

Viața noastră mănăstirească de azi, dusă în lumina Scripturilor și a sfaturilor părinților și fraților noștri, este întărită prin pilda începătorului monahismului, Sfîntul Antonie cel Mare. El nu era legat prin ascultare de vreun bătrîn anume. În timpul primelor sale însingurări, el trăia izolat și-și căuta învățătura în Scripturi și alături de diferiți părinți și frați: de la unul a învățat înfrînarea; de la altul, blîndețea, răbdarea și umilința; de la un al treilea, vegherea grijulie asupra lui însuși și liniștea launtrică. El se străduia să-și însușească practica fiecărui monah, fiind, pe cît era cu putință, ascultător față de toți, smerindu-se în fața tuturor și rugîndu-se lui Dumnezeu neîncetat. Așa fă și tu, fiind începător! Fii ascultător față de cei mai mari, fără fățarnicie și slugărnicie. Încearcă o ascultare liberă de orice lingșire: fii ascultător din dragoste de Dumnezeu. Fii gata să faci ascultare de toți părinții și frații cînd ei îți cer lucruri care nu sînt potrivnice legii lui Dumnezeu, nici regulei și ordinii mănăstirii, nici sfaturilor părinților ce conduc. Dar în nici un caz să nu ascuți de ce este rău, chiar dacă ar trebui să suferi din pricină că nu vrei să placi oamenilor. Cere sfatul părinților și fraților bogăți în fapte bune și în înțelepciune, dar nu-l urma decît cu cea mai mare grijă. Nu te entuziasma de un sfat lăsîndu-te dus de primul gînd. Din cauza firii tale pătimase și a orbirii tale, un sfat vătămător și insufolat de o patimă îți poate plăcea datorită neștiinței și lipsei de experiență și pentru că el răspunde unei patimi ascunse în sinea ta. Cu lacrimi și suspine cere-I lui Dumnezeu să nu-ți îngăduie să aluneci de la voia Sa sfîntă pentru a urma o voință omenească căzută, a ta sau a aproapelui tău, a sfătuitorului tău. Cu ajutorul Evangheliei cercetează-ți gîndurile tale și pe ale aproapelui tău și sfaturile lui. Oamenilor mîndri și închipuiți le place să învețe și să dea sfaturi. Nu le pasă de valoarea sfaturilor lor. Nu-și dau seama că le pot pricinui celorlalți suferințe de nereparat prin sfaturile lor fără noimă, dacă un începător fără experiență le acceptă cu încredere oarbă, cu entuziasmul capului și singelui. Ei doresc izbînzii, oricare ar fi natura acestora, oricare le-ar fi originea. Vor să-i impresioneze pe începători și să și-i supună moral. Au nevoie de laudele oamenilor. Vor să fie socotiți sfinți, buni sfătuitori, stareți, dascăli cu daruri discernămîntului. Au nevoie să-și hrănească mîndria nesătulă, orgoliul. Rugăciunea Proorocului a fost totdeauna actuală, dar în chip deosebit astăzi: ***Mîntuiește-mă, Doamne, că a lipsit cel cuvios, că s-a împușinat adevărul de la fiii oamenilor! Deșertăciuni a grăit fiecare către aproapele său, buze viclene în inimă și în inimă rele au grăit*** (Psalmi 11, 1-2).

O cuvîntare mincinoasă și fățarnică este în același timp rea și nenorocită. Pentru a te feri, este de neapărată trebuință să-ți iei măsuri de prevenire. „Cercetează *Sfîntă Scriptură* - zice Sfîntul Simeon Noul Teolog - și scrierilor Sfinților Părinți, în chip deosebit ale celor ce s-au ocupat de viața în nevoie și, comparînd învățătura lor cu povețele și purtarea dascălului tău, vei putea vedea ca într-o oglindă cum trebuie să viețuiești. Dacă povețele lui se potrivesc cu Sfînta Scriptură, le poți primi și păstra în suflet, dar dacă ele sînt greșite și rele, trebuie să le respingi ca să nu cazi în greșeală. Căci trebuie să știi că sînt numeroși amăgitorii și dascălii mincinoși care au apărut în zilele noastre.”

Sfîntul Simeon trăia în veacul al zecelea după Hristos; încă în vremea aceea se ridica în Sfînta Biserică glasul unui drept care deplîngea lipsa adevăraților povățuitori, purtători de Duh, și marele număr de învățători mincinoși. Cu trecerea veacurilor, învățătorii pricepuți ai monahismului au ajuns din ce în ce mai rari. Sfinții Părinți tind tot mai mult să recomande ca povățuitor *Sfînta Scriptură* și scrierile patristice. Sfîntul Nil Sorski, vorbind de părinții ce au trăit înaintea lui, scrie: „Nu-i un lucru neînsemnat să-ți găsești un dascăl de nădejde, care să-ți poată sluji de călăuză pentru această lucrare minunată. Poate fi numit de nădejde cel ale cărei fapte și gînduri se potrivesc cu *Sfînta Scriptură* și care au dobîndit dreapta măsură duhovnicească. Dar atunci, după cum zic Sfinții Părinți, este neînchipuit de greu să găsești un adevărat povățuitor care să te învețe aceste lucruri. Dar acum, cînd numărul lor s-a împușinat foarte tare, trebuie să-l cauți cu toată sîrguința. În același timp, dacă nu l-ai găsit, Sfinții Părinți ne poruncesc să ne punem sub ascultarea școlii Sfintei Scripturi, ascultînd de Domnul Însuși, Care ne zice: ***Cercetați Scripturile, căci voi socotiți că în ele aveți viață veșnică*** (Ioan 5, 39). ***Căci toate cîte s-au scris mai înainte, s-au scris spre învățătura noastră*** (Romani 15, 4).

Sfântul Nil Sorski trăia în veacul al cinsprezecelea. El a întemeiat un schit nu departe de Lacul Alb, unde s-a închinat rugăciunii într-o adâncă singurătate. Este bine pentru părinții duhovnicești de astăzi să asculte cu câtă umilință și sfială vorbește Sfântul Nil despre sfaturile pe care le da fraților. „Nimeni nu trebuie, din lipsă de grijă, să țină ascunse cuvintele lui Dumnezeu, ci trebuie să-și mărturisească slăbiciunea; în același timp nu trebuie să ascundă adevărul lui Dumnezeu, pentru că altfel va încălca poruncile Lui. Să nu ascundem cuvintele lui Dumnezeu, ci să le facem cunoscute. Sfintele Scripturi și cuvintele Sfinților Părinți sînt așa de numeroase ca și firicelele de nisip în mare; cercetîndu-le fără osteneală, noi îi vom învăța pe cei ce vin la noi și au nevoie de ele. Mai bine zis, nu sîntem noi cei ce învățăm, căci nu sîntem vrednici de a face acest lucru, ci sînt Sfinții Părinți care-l fac, plecînd de la Sfînta Scriptură.”

Avem aici modelul cel mai potrivit pentru îndrumarea duhovnicească din vremurile noastre. El este cu totul mîntuitor, și pentru dascăl și pentru ucenic. El este arătarea unei sporiri duhovnicești măsurate. El nu primește închipuirile, obrăznicia și îndrăznelile nebunești în care cad cei ce caută să-i urmeze formal pe Varsanufie cel Mare sau pe alți părinți vestiți, fără să fi primit harul pe care l-au primit aceia. Ceea ce la Părinți era arătarea unei prezențe îmbelșugate a Sfîntului Duh, vedește la acești imitatori nehibzuiți și fățarnici o adâncă neștiință, orbire, mîndrie și încredere în ei înșiși.

Frați prea-iubiți, să vestim cuvîntul lui Dumnezeu cu toată umilința și cu toată cucernicia, ferindu-ne de mîndria care-i atacă violent pe oamenii supuși patimilor, atunci cînd aceștia îi învață pe frații lor. Gîndiți-vă la aceasta: că vom da răspuns pentru orice cuvînt nefolositor ce ne iese din gură (Matei 12, 36). Va fi înfricoșător să dăm socoteală de cuvîntul lui Dumnezeu propovăduit cu mîndrie și din slavă deșartă! ***Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene și limba cea plină de mîndrie. Pe cei ce au zis: Cu limba noastră ne vom mări; căci buzele noastre la noi sînt; cine ne este Domn?*** (Psalmi 11, 3-4).

Domnul va pierde pe cei ce caută propria lor mărire și nu mărirea lui Dumnezeu. Să ne temem de amenințarea lui Dumnezeu! Să spunem un cuvînt ziditor cînd este de neapărată trebuință, nu ca niște învățători, ci ca oameni care au ei înșiși nevoie să fie învățați și care se străduiesc să se lase pătrunși de învățătura dată de către Dumnezeu în cuvîntul său prea-sfînt. ***După darul pe care l-a primit fiecare, slujiți unii altora, ca niște buni economi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu. Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se slăvească prin Iisus Hristos, Căruia Îi este slava și stăpînirea în vecii vecilor. Amin.*** (1 Petru 4, 10-11).

Cine lucrează în numele său propriu lucrează pentru propria sa faimă. El se dă pe sine și pe cei ce îl ascultă ca jertfa a lui satan. Cine lucrează în numele Domnului lucrează pentru mărirea lui Dumnezeu; el cîștigă mîntuirea sa și a semenului său prin Domnul, singurul Mîntuitor al oamenilor. Să ne fie teamă a da unui începător învățături negîndite, neîntemeiate pe cuvîntul lui Dumnezeu și pe o înțelegere duhovnicească a acestui cuvînt. Este mai bine să-ți recunoști propria neștiință decît să răspîndești o învățătură vătămătoare sufletelor. Să ne ferim de o mare nenorocire: a-l face pe un slujitor a lui Dumnezeu (un începător încrezător) slugă a oamenilor (1 Corinteni 7, 27), împingîndu-l să împlinească voia căzută a unui om, în locul voii prea-sfînte a lui Dumnezeu.

Legătura simplă dintre cel ce dă sfaturi și ucenicul care le primește este cu totul alta decît aceea dintre un bătrîn și un ucenic care împlinește o ascultare necondiționată, care s-a făcut rob în numele Domnului. Un simplu sfat nu trebuie să ducă la împlinirea lui necondiționată: poți să-l urmezi sau nu. Sfătuitorul nu-și ia nici o responsabilitate pentru un sfat, dacă l-a dat cu frică de Dumnezeu și cu smerenie, nu din propria sa inițiativă, ci la cererea insistentă a celui alt. La fel, cel ce a primit un sfat nu-i legat de el; el are libertatea de a hotărî dacă urmează sau nu sfatul primit. Este limpede că sfătuirea, care corespunde în toate *Sfintei Scripturi* răspunde întrutotul nevoilor vremurilor noastre de cădere.

Să subliniem faptul că Părinții opresc să dai sfaturi altora din proprie dorință, fără să-ți fie cerut; a te apuca să dai sfaturi altora este semn că-ți atribui o cunoștință și o demnitate duhovnicească, ceea ce este probă vădită de orgoliu și orbire. Sigur că nu vorbim aici de conducători, nici de cei ce au răspunderea de a învăța tot timpul. Fiind nevoie ca ei să facă acest lucru cu frații care le-au fost încredințați, fără a fi întrebați (2 Timotei 4, 2). Dar dacă aceștia vizitează alte mănăstiri, ei trebuie să urmeze sfatul dat de Sfîntul Macarie al Alexandriei Sfîntului Pahomie cel Mare. Pahomie îl întrebase pe Macarie despre felul de a învăța și a judeca pe frați, iar Avva Macarie i-a răspuns:

„Învăță-i și judecă-i pe cei ce îți sînt supuși, dar nu-i judeca pe cei din afară!” Toți stareții care doresc să placă lui Dumnezeu au păstrat și continuă să păstreze acest sfat.

Bibliografie: Sfântul Ignatie Brancianinov, *Făcîmiturile ospățului*, Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1996

CUVÎNTUL SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÂTUL - DESPRE RUGĂCIUNE

Cum trebuie să ne rugăm

Lecția întâi

Lucrarea rugăciunii este cea dintâi în viața creștină. Dacă și în ceea ce privește rânduiala lucrurilor obișnuite este valabilă zicătoarea: „Omul, cât trăiește, învață”, cu atât mai valabilă este ea în privința rugăciunii, a cărei lucrare trebuie să fie neconținută și ale cărei trepte nu au hotar.

Când se întâlneau, Sfinții Părinți din vechime, obișnuiau să se salute întrebând nu de sănătate și nici de altceva, ci de rugăciune: „Cum merge, cum lucrează rugăciunea?” Lucrarea rugăciunii era pentru ei semnul vieții duhovnicești, și o numeau „respirația duhului”. Trupul respiră, deci trăiește; dacă respirația încetează, nu mai este în trup nici viață.

Dar nu oricare săvârșire a rugăciunii este rugăciune adevărată. A sta înaintea icoanei în biserică sau acasă și a face metanii încă nu este rugăciune, ci doar ceva ce ține de rugăciune. A spune rugăciuni pe dinafară, a le citi sau a asculta pe cineva care le citește tot nu e rugăciune, ci doar unealtă a rugăciunii, altfel spus un mijloc de a face să apară și de a-i da imbold. Iar rugăciune propriu-zisă avem atunci când în inima noastră se ivesc unul după altul simțăminte evlavioase față de Dumnezeu: simțământul defăimării de sine, al dragostei, mulțumirii, slavosloviei, al căderii cu osârdie înaintea Lui, al umilinței, supunerii față de voia lui Dumnezeu și așa mai departe. Toată grija noastră trebuie să aibă drept scop ca în timpul rugăciunilor pe care le facem aceste simțăminte și altele asemenea lor să umple sufletul nostru în așa fel încât atunci când limba spune rugăciuni ori urechea le ascultă și trupul face metanii, inima să nu rămână pustie, ci și în ea să fie un oarecare simțământ năzuitor către Dumnezeu. Doar când aceste simțăminte există este rugăciunea noastră rugăciune adevărată.

S-ar părea că nimic nu este mai simplu și mai firesc pentru noi decât rugăciunea, altfel spus decât năzuința inimii către Dumnezeu. Și totuși, ea nu se află la toți și întotdeauna. Ea trebuie trezită și apoi întărită, altfel spus trebuie să educăm în noi duhul rugăciunii. Primul mijloc pentru atingerea acestui scop este rugăciunea rostită sau ascultată. Săvârșește-o așa cum trebuie, și negreșit vei trezi și vei întări suiș către Dumnezeu în inima ta, altfel spus vei intra în duhul rugăciunii.

În cărțile noastre de rugăciuni se află rugăciuni ale Sfinților Părinți Efrem Sirul, Macarie Egipteanul, Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur și ale altor mari rugători. Fiind plini de duhul rugăciunii, ei au înfățișat în cuvinte cele insuflate lor de acest duh și ne-au lăsat moștenire nouă rezultatul. În rugăciunile lor se mișcă o mare putere, și cine se va adânci în ele va gusta negreșit, în virtutea legii acțiunii și reacțiunii, din puterea rugăciunii, pe măsură ce așezarea sa lăuntrică se apropie de conținutul rugăciunii.

Ca rugăciunea noastră să devină mijloc eficace de a educa în noi rugăciunea, trebuie să o săvârșim în așa fel ca și gândul, și inima să primească conținutul rugăciunilor ce o alcătuiesc. Iată trei metode foarte simple: să nu purcezi la rugăciune fără a te pregăti, măcar puțină vreme, pentru aceasta; să nu o săvârșești la nimereală, ci cu luare-aminte și cu simțire; după încheierea rugăciunii să nu treci îndată la îndeletnicirile tale obișnuite.

Lecția a doua

Să presupunem că ne-am obișnuit cu rugăciunea; nu se poate spune însă nicidecum că ea nu ne-ar cere pregătire. De pildă, ce este mai obișnuit decât cititul și scrisul pentru cei ce știu să citească și să scrie? Și totuși, așezându-ne la birou ca să citim ori să scriem, nu începem deodată treaba, ci cu oarecare întârziere atât cât trebuie ca să luăm poziția potrivită. Cu atât mai mult sunt indispensabile înaintea rugăciunii lucrările care pregătesc pentru

rugăciune, și mai ales atunci când îndeletnicirea dinaintea ținea de o cu totul altă sferă decât cea căreia îi aparține rugăciunea.

Așadar, purcezând la rugăciune dimineața ori seara, stai puțin în picioare, sau șezi, sau umblă, și străduiește-te în acest răstimp să-ți trezești gândul, rupându-l de toate cele pământești. După aceea, gândește-te cine este Cel Căruia I te adresezi în rugăciune și cine ești tu, care urmează să începi acum, și stârnește-ți în suflet starea corespunzătoare - de stare înaintea lui Dumnezeu pătrunsă de frică evlavioasă și defăimare de sine. Asta este toată esența pregătirii: a sta înaintea lui Dumnezeu. Pregătire mică, însă de mare însemnătate. Aici se pune începutul rugăciunii, iar începutul este jumătate din lucrare. După ce ai dobândit această așezare lăuntrică, stai înaintea icoanei și, după ce vei fi făcut câteva metanii, zi rugăciunile începătoare: *Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție..., Împărate Ceresc* și așa mai departe. Spune-le fără grabă, pătrunzând în miezul fiecărui cuvânt, aducând înțelesul lui la inimă și făcând totodată metanii. În asta constă de fapt spunerea plăcută lui Dumnezeu și roditoare a rugăciunilor. Am zis să pătrunzi în miezul fiecărui cuvânt și să aduci înțelesul lui la inimă. Asta înseamnă să înțelegi ceea ce spui și să simți ceea ce înțelegi. De alte reguli nu-i nevoie. Aceste două principii (a înțelege și a simți), dacă sunt împlinite cum se cuvine, împodobesc cu preț deplin orice rugăciune și îi împărtășesc toată lucrarea cea roditoare. Să zicem că spui: *și ne curățește pre noi de toată întinăciunea*: să îți simți întinarea, să dorești curăția și să o ceri de la Domnul, nădăjduind în El. Spui: *și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri?* În sufletul tău să-i ierți pe toți, și cu inimă care a iertat pe toți și toate să-ți ceri iertare de la Domnul. Spui: *facă-se voia Ta!* În inima ta să-ți pui cu totul soarta în mâinile Domnului și să arăți că ești gata să întâmpini fără cârtire, cu inimă bună, tot ce va place Domnului să trimită asupra ta. Dacă vei gândi, vei simți și vei face așa la fiecare stih al rugăciunii tale, vei avea o rugăciune adevărată.

Lecția a treia

Pentru a săvârși cu mai mult spor rugăciunea, iată ce trebuie să faci:

1) să ai pravilă de rugăciune, cu binecuvântarea părintelui tău duhovnicesc, nu mare, ci atâta cât poți împlini fără grabă în condițiile în care treburile tale obișnuite decurg normal;

2) înainte de a te ruga, când ai timp liber, citește rugăciunile care intră în pravila ta și adâncește-te în înțelesul lor. Să prinzi deplin noima fiecărui cuvânt și să o simți, ca să știi dinainte ce trebuie să ai în suflet când citești fiecare cuvânt. Dacă vei învăța pe dinafară rugăciunile pravilei tale, cu atât mai bine. Dacă vei face așa, în timpul rugăciunii îți va fi mai lesne să le pricepi și să le simți. Rămâne o singură dificultate: gândul va fugi tot timpul la alte lucruri. Iată care este soluția:

3) știind dinainte că gândul o să-ți fugă, trebuie să te încordezi pentru a-ți păstra luarea-aminte. Când va fugi în timpul rugăciunii, adu-l înapoi; iar va fugi - adu-l iar înapoi, și tot așa de fiecare dată. Însă de fiecare dată să nu uiți a reciti ceea ce ai citit în răstimpul cât îți fugea gândul (prin urmare, fără înțelegere și simțire). Dacă îți tot fuge gândul când citești un anume loc, citește-l de mai multe ori, până ce vei reuși să îl citești cu înțelegere și cu simțire. Dacă vei birui o dată această piedică, poate că a doua oară n-ai să te mai ciocnești de ea, și chiar dacă te vei ciocni, nu te vei mai ciocni atât de tare. Se poate întâmpla însă și ca un anumit cuvânt să aibă o lucrare atât de puternică asupra sufletului, încât acesta să nu vrea să mai rostească rugăciunea în continuare, și cu toate că limba continuă să spună cuvinte, gândul se reîntoarce mereu la locul care s-a întipărit în el. Dacă se întâmplă una ca asta,

4) oprește-te și nu mai zi nimic, ci stăruie cu luarea-aminte și cu simțirea asupra locului cu pricina, „îmbibă” sufletul tău cu el sau cu acele cugetări cărora le va da naștere și nu te grăbi să ieși din starea aceasta. Dacă vremea ți-o îngăduie, mai bine să lași pravila neterminată decât să strici starea aceasta. Poate că ea te va adumbri, ca un Înger păzitor, întreaga zi. Lucrările harice de acest fel asupra sufletului în timpul rugăciunii înseamnă că duhul rugăciunii începe să se sălășluiască în om, și ca atare starea aceasta trebuie păzită, fiindcă ea este mijlocul cel mai de nădejde pentru educarea și întărirea duhului de rugăciune în noi.

După ce ți-ai încheiat rugăciunea, să nu treci imediat la alte îndeletniciri, ci stai și cugetă măcar puțin ce înseamnă ceea ce ai săvârșit și cu ce te îndatorează, străduindu-te să păstrezi și după rugăciune ceea ce ți s-a dat - dacă ți s-a dat - să simți în vremea rugăciunii. De altfel, dacă cineva săvârșește rugăciunea sa cum se cuvine, nici nu

va vrea să se îngrijească de lucrurile din afară. Așa este natura rugăciunii! Cu oricine se roagă bine se întâmplă ceea ce obișnuiau să zică strămoșii noștri când se întorceau de la Constantinopol: „Cine a gustat dulce nu mai vrea amar”. Tocmai gustarea dulceții rugăciunii e scopul pravilei noastre, și dacă ea educă duhul rugăciunii, o face tocmai prin această gustare.

Lecția a patra

Nu trebuie să ne oprim însă la metoda de început a educării duhului de rugăciune în noi, adică la săvârșirea pravilei potrivit cu menirea ei: trebuie să mergem mai departe. Amintiți-vă cum se învață, de pildă, limbile străine. La început elevii învață cuvintele și regulile gramaticale după cărți, dar nu se opresc aici, ci se străduiesc să ajungă, și chiar o fac, la stadiul în care fără ajutorul cărților pot să vorbească corect vreme îndelungată în limba studiată. La fel trebuie să facem și în lucrarea rugăciunii. Ne deprindem să ne rugăm după cărțile de rugăciune, adică după rugăciuni gata făcute, lăsate nouă moștenire de către Domnul și de către Sfinții Părinți, care erau sporiți în rugăciune, dar nu trebuie să ne oprim aici. Trebuie să mergem mai departe și, după ce ne-am deprins să ne întoarcem mintea și inima spre Dumnezeu cu ajutor din afară, să încercăm să ne înălțăm și singuri către El, să ajungem la stadiul în care sufletul să vorbească în rugăciune cu Dumnezeu folosind propriile cuvinte, să se înalțe singur către El, să I se deschidă singur și să-I mărturisească ce e în el și ce dorește. Trebuie să ne învățăm sufletul și cu asta, și voi arăta pe scurt cum propășim în această știință.

Și deprinderea de a ne ruga cu evlavie, cu luare-aminte și cu simțire după cărțile de rugăciuni duce tot acolo. Dintr-un vas prea plin se varsă apa singură: din inima care prin pravila de rugăciune s-a umplut cu prisosință de lumina simțămintelor încep să țâșnească de la sine rugăciuni către Dumnezeu. Există însă și mijloace aparte, îndreptate exclusiv către acest scop, pe care trebuie să le folosească oricine dorește să sporească în rugăciune.

Veți spune: „De ce unii se roagă atâția ani după cărțile de rugăciuni, dar încă n-au rugăciunea în inimă?” Eu cred că deoarece ei se încordează întrucâtva să se înalțe spre Dumnezeu numai atunci când săvârșesc pravila de rugăciune, iar apoi, în restul zilei, nu-și amintesc de Dumnezeu. De pildă, ei sfârșesc rugăciunile de dimineață și cred că au făcut totul față de Dumnezeu; după aceea, întreaga zi - treabă după treabă, grijă după grijă, iar de Dumnezeu nici vorbă, nici pomenire; poate doar spre seară (și asta slavă lui Dumnezeu dacă se întâmplă!) le vine în gând că, iată, în curând vor trebui să se roage iarăși. Prin urmare, chiar dacă Domnul le dă vreun simțământ bun dimineața, îl înăbușă deșertăciunea și grija de multe din timpul zilei. De aceea nici nu au chef să se roage seara: nu reușesc deloc să-și înmoaie măcar puțin sufletul, și rugăciunea, îndeobște, li se maturizează prost. Tocmai această greșală aproape generală trebuie corectată, adică trebuie să facem în așa fel ca sufletul să nu se întoarcă spre Dumnezeu numai atunci când stă omul la rugăciune, ci de-a lungul întregii zile să se înalțe către El și să rămână cu El. Cum se poate face asta, veți vedea în cele ce urmează.

Lecția a cincea

Ca sufletul să se înalțe către Dumnezeu și să rămână cu El neconținut, trebuie **în primul rând** ca, de-a lungul întregii zile, să strigăm cât mai des spre Domnul cu fraze scurte, potrivit nevoii sufletului și împrejurărilor în care ne aflăm. De pildă, când începi ceva, zi: „Binecuvântează, Doamne”; când sfârșești o treabă, zi: „Slavă Ție, Doamne!” - și nu numai cu limba, ci și cu simțământul inimii. Scoate capul vreo patimă? Zi: „Mântuiește, Doamne, că pier”; vine întuneric de gânduri tulburătoare? Strigă: „Scoate din temniță sufletul meu”. Te trage păcatul spre nedreptate? Roagă-te: „Arată-mi, Doamne, calea” sau „Nu da spre tulburare picioarele mele”. Păcatele te apasă și te mână la deznădejde? Strigă cu glasul vameșului: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” Și tot așa, potrivit fiecărei situații. Sau pur și simplu zi mai des: „Doamne, miluiește; Stăpână de Dumnezeu Născătoare, miluiește-mă; Îngere al lui Dumnezeu, păzitorul meu cel sfânt, apără-mă” sau strigă lăuntric cu oarecare alte griuri de rugăciune. Străduiește-te doar să strigi astfel cât mai des, făcând tot ce e cu putință ca strigătele acestea să iasă din inimă, ca rupte din ea. Dacă vom face așa, vom avea dese înălțări gândite spre Dumnezeu din inimă, dese întoarceri spre Dumnezeu, deasă rugăciune, iar această îndesire ne va împărtăși deprinderea de a vorbi cu Dumnezeu.

Pentru ca sufletul să înceapă a striga astfel trebuie să-l silim însă mai înainte a întoarce întru slava lui Dumnezeu totul, orice lucrare a sa, de la cea mai mare la cea mai mică. Acesta e **al doilea mijloc** prin care învățăm sufletul să se întoarcă mai des în timpul zilei spre Dumnezeu - căci dacă ne vom face lege din porunca apostolică de

a face totul întru slava lui Dumnezeu, chiar când mâncăm sau bem (1 Corinteni 10, 31), negreșit ne vom aminti de Dumnezeu orice am face, și ne vom aminti de El nu oricum, cu teama de a face vreun lucru nedrept și de a-L jigni pe Dumnezeu cu gândul, cu cuvântul sau cu fapta. Asta ne va și face să ne întoarcem spre Dumnezeu cu frică și să cerem de la El ajutor și înțelepțire.

Dar ca sufletul să facă toate întru slava lui Dumnezeu, el trebuie dispus spre asta de dimineața devreme, chiar de la începutul zilei, când omul *iese la lucru și la lucrarea sa până seara*. Această dispoziție se face prin cugetarea la cele dumnezeiești. Acesta este **al treilea mijloc** de a deprinde sufletul cu deasa întoarcere către Dumnezeu: cugetarea evlavioasă la însușirile și la lucrările dumnezeiești, la scopul cunoașterii lor și la îndatoririle pe care le așază ele asupra noastră, cugetarea la bunătatea, dreapta judecată, atotputernicia, omniprezența, atotștiința lui Dumnezeu, la faptul că El este Ziditorul și Purtătorul nostru de grijă, la iconomia mântuirii întru Domnul Iisus Hristos, la harul și la cuvântul lui Dumnezeu, la Sfintele Taine, la Împărăția Cerurilor. La oricare dintre aceste lucruri ai începe să le cugeți, cugetarea va umple negreșit sufletul de un simțământ evlavios față de Dumnezeu. De pildă, dacă vei începe să cugeți la bunătatea lui Dumnezeu, vei vedea că ești înconjurat de milele dumnezeiești atât trupește cât și duhovnicește, și vei cădea înaintea lui Dumnezeu revărsându-ți umilele simțăminte de recunoștință. Dacă vei începe să cugeți la atotștiința lui Dumnezeu, vei afla că nimic din tine nu este ascuns de ochii lui Dumnezeu, și negreșit vei lua hotărârea de a priveghea cu asprime asupra mișcărilor inimii și minții tale, ca să nu îl jignești cumva pe Atotvăzătorul Dumnezeu. Dacă vei începe să cugeți la dreptatea dumnezeiască, te vei încredința că nici un lucru rău nu rămâne nepedepsit și te vei hotărî negreșit să cureți toate păcatele tale prin frângerea inimii înaintea lui Dumnezeu și prin pocăință. Astfel, la orice însușire și lucrare dumnezeiască ai cugeta, orice cugetare de acest fel va umple sufletul tău de simțăminte și dispoziții evlavioase față de Dumnezeu. Ea va face să năzuiască drept către Dumnezeu toată ființa omului, și este ca atare mijlocul cel mai simplu de a deprinde sufletul să suie către Dumnezeu. Vremea cea mai bună și mai potrivită pentru aceasta e dimineața, când sufletul încă nu e împovărat de mulțimea impresiilor și grijilor lumești, și anume după rugăciunea de dimineață. După ce vei încheia rugăciunea, așază-te, și cu gândire sfințită prin rugăciune începe să cugeți la o însușire și lucrare dumnezeiască, mâine la alta, și dă sufletului tău așezarea potrivită. Osteneala nu este multă - se cere doar dorință și hotărâre, iar roadă este multă.

Bibliografie: Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Răspunsuri la probleme ale intelectualilor*, volumul 1, Editura Sophia, București, 2005

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE RUGĂCIUNE

[...] Calea spre Dumnezeu este rugăciunea. Măsurarea drumului străbătut se face după felurile stări de rugăciune în care intră treptat cel ce se roagă așa cum trebuie și în chip statornic. Învață să te rogi lui Dumnezeu așa cum trebuie. După ce ai învățat să te rogi cum trebuie, roagă-te mereu și lesne vei moșteni mântuirea. Mântuirea apare de la Dumnezeu la vremea ei, însoțită de o vestire de netăgăduit a inimii, celui ce se roagă așa cum trebuie și în chip statornic. Pentru ca rugăciunea să fie fără greșală trebuie ca ea să fie adusă dintr-o inimă plină de sărăcie cu duhul, din inimă înfrântă și smerită. Toate celelalte stări ale inimii, până la înnoirea ei de către Duhul Sfânt, să le socoti - cum și sunt ele cu adevărat - nepotrivite păcatosului care se pocăiește și Îl roagă pe Dumnezeu pentru iertarea păcatelor sale și pentru slobozirea - ca dintr-o temniță și din obezi - din robia patimilor. [...]

Când te trezești din somn, primul tău gând să fie la Dumnezeu; adu lui Dumnezeu însăși începătura gândurilor tale, încă nepečetluită cu nici o întipărire deșartă. Când mergi spre somn, când te pregătești să te cufunzi în acest chip al morții, cele din urmă gânduri ale tale să fie la veșnicie și la Dumnezeu, Care împărătește în ea. Un înger i-a descoperit unui călugăr sfânt următoarea rânduială bine plăcută lui Dumnezeu a gândurilor la rugăciune: „Începutul rugăciunii se cuvine să fie alcătuit din slavoslovirea lui Dumnezeu, din mulțumită adusă lui Dumnezeu pentru binefacerile Sale cele fără de număr; după aceea, datori suntem să aducem lui Dumnezeu mărturisirea fără nici o fățarnicie a păcatelor noastre, cu duh înfrânt; iar în încheiere putem înfățișa Domnului - cu mare smerenie, totuși - cereri pentru nevoile noastre sufletești și trupești, lăsând cu evlavie împlinirea sau neîmplinirea acestor cereri în seama voii Lui”. [...]

Rugăciunea este în sine, ca împreună-vorbire cu Dumnezeu, un bun foarte înalt, adeseori cu mult mai înalt decât ceea ce cere omul, și Milostivul Dumnezeu, neîmplinind cererea omului, îl ține pe acesta la rugăciune ca să n-o piardă, să nu lase acest bun înalt al rugăciunii după primirea lucrului cerut, cu mult mai puțin bun. Cererile a căror împlinire au urmări vătămătoare Dumnezeu nu le împlinește; El nu împlinește nici cererile potrivnice sfintei Lui voi, potrivnice preaînțeleptelor și neurmatorilor Sale judecăți. Împotriva hotărârii lui Dumnezeu a cerut marele Moise, văzătorul de Dumnezeu, să i se dăruiască a intra în pământul făgăduinței, și n-a fost ascultat (Deuteromonul 3, 26); împotriva hotărârii lui Dumnezeu s-a rugat Sfântul David, înaripându-și rugăciunea prin postire, cenușă și lacrimi, pentru păstrarea vieții fiului său bolnav și n-a fost ascultat (2 Regi 12). Și tu, dacă Dumnezeu nu împlinește cererea ta, pleacă-te cu evlavie înaintea voii Atotsfântului Dumnezeu, Care, din nepătrunse pricini, a lăsat cererea ta neîmplinită. Fiilor lumii, care cer de la Dumnezeu bunuri pământești pentru îndestularea poftelor trupești, Sfântul Apostol Iacov le vestește: **Cereți și nu primiți fiindcă rău cereți, ca întru dezmierdările voastre să cheltuiți** (Iacov 4, 3) [...] **Omul caută la față, iar Dumnezeu caută la inimă** (1 Regi 16, 7); însă în om așezarea lăuntrică a inimii se potrivește mult cu atitudinea sa din afară. Drept aceea, atunci când stai la rugăciune dă trupului poziția cea mai evlavioasă cu putință. Stai, ca un osândit, cu capul plecat, fără a îndrăzni să privești la cer, cu mâinile lăsate în jos sau împreunate la spate, ca și cum ar fi legate, așa cum sunt legați de obicei răufăcătorii prinși la locul faptei. Sunetul glasului tău să fie sunet jalnic de tânguire, ca glasul unui om rănit de o armă ucigașă sau sfâșiat de o boală cumplită. [...]

Dacă te-ai hotărât să-i aduci lui Dumnezeu prinos de rugăciune, leapădă toate cugetările și grijile lumești. Nu te îndeletnici cu gândurile care îți vor veni atunci, oricât îți vor părea de însemnate, strălucitoare, trebuincioase. Dă lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu, iar cele trebuincioase pentru viața vremelnică vei reuși să le dai la vremea potrivită. Nu este cu putință să slujești lui Dumnezeu cu rugăciunea și totodată să-ți umpli mintea cu gânduri și griji lăaturalnice. [...] Iertarea tuturor greșelilor aproapelui - a tuturor, până la una, chiar și a celor mai grele - este condiția de neînlăturat a reușitei la rugăciune. **Și când stați de vă rugați**, poruncește Mântuitorul, **iertati tot ce aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greșalele voastre; iar dacă voi nu veți ierta, nici Tatăl vostru Cel din ceruri nu vă va ierta vouă greșalele voastre** (Marcu 11, 25-26). „Rugăciunea celor ce pomenesc răul e ca semănatul pe piatră”, a zis Preacuviosul Isaac Sirul. [...] Cantitatea rugăciunii se hotărăște pentru fiecare în parte după felul lui de viață și măsura puterilor sale sufletești și trupești. Cei doi bănuți ai văduvei, aduși de către ea în templu și care alcătuiau toată averea ei, s-au arătat în cumpăna Dreptului Judecător mai mari decât prinoasele însemnate aduse de bogați din prisosurile lor. Așa să judeci și cu privire la rugăciune: cantitatea ei să ți-o

stabilești după puterile tale, amintindu-ți înțeleapta povață a marelui povățuitor al monahismului: „De silești trupul tău neputincios la fapte ce întrec puterile lui, prin asta bagi în sufletul tău întunecare și îi aduci tulburare, iar nu folos”. De la o constituție sănătoasă și viguroasă se cere rugăciune pe potrivă. „Toată rugăciunea în care trupul nu se ostenește, iar inima nu vine la străpungere, a zis același mare Părinte, se socoate ca roadă necoaptă, fiindcă această rugăciune e fără suflet”. Când ești prins cu datoriile mirenești sau, dacă ești monah, cu ascultările și nu-ți este cu puțință să-ți faci timp cât ai vrea pentru rugăciune, oricât ți-ai dori-o, nu te tulbura: slujirea legiuită și făcută în conglăsuire cu conștiința îl pregătește pe om pentru rugăciunea cea cu deadinsul și înlocuiește cantitatea prin calitate. Nimic nu ajută sporirea în rugăciune, cum o ajută conștiința împăcată, prin făptuirea cea plăcută lui Dumnezeu. [...]

Sufletul rugăciunii este luarea-aminte. Trupul fără suflet e mort, iar rugăciunea fără luare-aminte e, așijderea, moartă. Fără luare-aminte, rugăciunea rostită se preface în vorbire deșartă, iar cel ce se roagă astfel se numără cu cei ce **iau numele Lui Dumnezeu în deșert**. Cuvintele rugăciunii să le rostești fără grăbire; nu îngădui minții să rătăcească peste tot, ci zăvorăște-o în cuvintele rugăciunii. Strâmtă și mahnicioasă este această cale pentru minte, ce s-a obișnuit să vagabondeze slobod prin lume; însă această cale duce la luarea-aminte. Cine va gusta din marea bunătate a luării-aminte, acela va iubi să-și strâmtoreze mintea pe calea care duce la fericita luare-aminte. Luarea-aminte este cel dintâi dar al harului dumnezeiesc, trimis de sus celui care se ostenește și cu răbdare pătimește în nevoița rugăciunii. Haricei luări-aminte trebuie să-i premeargă silința omului spre luarea-aminte: aceasta din urmă trebuie să fie martorul lucrător al nemincinoasei dorințe de a o primi pe cea dintâi. Luarea-aminte a omului este înviforată de gânduri și visări, se clatină din pricina lor; luarea-aminte harică e neclintită și plină de tărie. Nu-ți îngădui să te împrăștii cu gândurile la rugăciune, să urăști visarea, să lepezi grijile cu puterea credinței, să bați în inimă cu frica de Dumnezeu - și lesne vei deprinde luarea-aminte. Mintea care se roagă trebuie să se afle în stare de adevăr deplin. Visarea, oricât ar fi de ademenitoare și frumoasă la arătare, pentru simplul fapt că e o alcătuire proprie și samavolnică (arbitrară) a minții, scoate mintea din starea de adevăr dumnezeiesc, o aduce în starea de amăgire de sine și înșelare, drept care și trebuie lepădată la rugăciune. În vremea rugăciunii, mintea trebuie să o avem și cu toată osârdia să o păzim fără închipuiri, lepădând toate chipurile care ni se zugrăvesc în ea prin virtutea închipuirii: fiindcă la rugăciune mintea stă înaintea Dumnezeului Nevăzut, Care nu poate fi închipuit în nici un chip material. Chipurile, dacă mintea le va îngădui la rugăciune, se vor face un văl, un zid de nepătruns între minte și Dumnezeu. „Cei ce nu văd nimic în rugăciunile lor Îl văd pe Dumnezeu”, a grăit Sfântul Meletie Mărturisitorul.

Dacă în vremea rugăciunii tale ți se înfățișează în chip simțit sau se zugrăvește în tine de la sine, în chip gândit, chipul lui Hristos sau vreunui înger sau vreunui sfânt - într-un cuvânt, orișice fel de chip - nicicum să nu iei această arătare drept adevărată, nu o băga de loc în seamă, nu sta de vorbă cu ea. Altminteri, negreșit te vei supune unei înșelări și foarte puternice vătămări sufletești, precum s-a și întâmplat cu mulți. Mai înainte de a fi înnoit de către Sfântul Duh, omul nu e în stare să aibă împărtășire cu duhurile sfinte. Aflându-se încă în tărâmul duhurilor căzute, în robia lor, nu e în stare să le vadă decât pe ele, și acestea, văzând la om înaltă părere despre sine și amăgire de sine i se arată în chip de îngeri luminați, în chipul lui Hristos Însuși, pentru a pierde sufletul lui. Sfintele icoane sunt primite de către Biserică pentru încălzirea amintirilor și simțămintelor evlavioase, iar nicidecum pentru întărătarea închipuirii. Stând înaintea icoanei Mântuitorului, să stai ca înaintea Domnului Iisus Hristos Însuși, Care e pretutindenea fiitor după dumnezeire, și prin icoana Sa este de față în acel loc unde se află ea. Stând înaintea icoanei Maicii lui Dumnezeu, să stai ca înaintea Însăși Sfintei Fecioare, dar mintea ta păstrează-o fără chipuri: este o mare deosebire între a fi în prezența Domnului și înaintea Lui și a ți-L închipui pe Domnul. Simțământul că Domnul este de față aduce în inimă frica mântuitoare, bagă în ea mântuitorul simțământ al evlaviei, iar închipuirea Domnului și a Sfinților împărtășește minții o anumită materialitate, o aduce în mincinoasa și trufașa părere de sine, aduce sufletul într-o stare mincinoasă, în starea amăgirii de sine. Înaltă stare este a simți că Dumnezeu e de față! Ea înfrânează mintea de la împreună-vorbirile cu gândurile străine care uneltesc împotriva rugăciunii; ea îi aduce omului din belșug simțirea nimicniciei sale; ea îl face pe om priveghetor asupra-și, păzindu-l de greșeli, chiar și de cele mai mărunte. Simțirea că Dumnezeu este de față se dobândește prin rugăciune cu luare-aminte. Mult ajută la dobândirea ei și starea cu evlavie înaintea sfintelor icoane. Cuvintele rugăciunii, însuflețite de luare-aminte, pătrund adânc în suflet, străpung, ca să zic așa, inima, și nasc în ea străpungerea. Cuvintele rugăciunii săvârșite cu împrăștiere se ating de suflet numai pe deasupra, fără a lăsa în ele nici o întipărire. [...]

În nevoitorul rugăciunii, sporirea în rugăciune începe să se arate printr-o oșebită lucrare a luării-aminte: din vreme în vreme, aceasta cuprinde fără veste mintea, închizând-o în cuvintele rugăciunii. După aceea, ea se face mult mai statornică și mai dănuitoare: mintea se lipește, parcă, de cuvintele rugăciunii, este trasă de ele spre unirea cu

inima. În cele din urmă, cu luarea-aminte se unește pe neașteptate străpungerea, și îl face pe om biserică a rugăciunii, biserică a lui Dumnezeu. [...] Simțămintele născute prin rugăciune și pocăință sunt: ușurarea conștiinței, pacea sufletească, împăcarea cu aproapele și cu împrejurările vieții, mila și împreună-pățimirea față omenire, înfrânarea de la patimi, răceala față de lume, supunerea față de Dumnezeu, puterea în lupta cu gândurile și înclinările păcătoase. Să te mulțumești cu aceste simțiri în care guști, totuși, nădejdea mântuirii. Nu căuta mai înainte de vreme înalte stări duhovnicești și extaze în rugăciune. Acestea nu sunt deloc așa cum se înfățișează închipuirii noastre: lucrarea Sfântului Duh, din care apar înaltele stări ale rugăciunii, sunt neajunse pentru mintea trupească. Învață-te să te rogi din tot cugetul tău, din tot sufletul tău, din toată vârtutea ta. Vei întreba: „Cum adică?” Aceasta nu o poți afla decât încercând. Silește-te să te îndeletnicești neconținut cu rugăciunea întru luare-aminte: rugăciunea întru luare-aminte îți va răspunde la întrebare prin fericita cunoaștere din cercare. [...]

Cel care caută în rugăciunea sa bunuri stricacioase pământești stârnește împotriva-i nemulțumirea Împăratului Ceresc. Îngerii și Arhanghelii - aceste căpetenii ale Lui - caută spre tine în vremea rugăciunii tale, să vadă ce vei cere de la Dumnezeu. Ei se minunează și se bucură când văd pe cel pământesc că părăsește pământul și aduce prinos de cerere pentru primirea uneia dintre bunătățile cerești; dimpotrivă, se supără pe cel ce trece cu vederea cele cerești și cere lucruri de ale sale, pământești și stricacioase. [...] Multa vorbărie (Matei 6, 7-8), osândită de Domnul în rugăciunile păgânilor, stă în numeroasele cereri de bunătăți vremelnice care umplu rugăciunile păgânilor, în acea împletire ritoricească în care sunt înfățișate ele, de parcă podoabele retorice, sonoritatea materială și puterea stilului L-ar putea înrâuri pe Dumnezeu așa cum înrăuresc auzul și nervii oamenilor trupești. Osândind această multă vorbărie, Domnul n-a osândit nicicum rugăciunile prelungite, așa cum li s-a părut unor eretici: El Însuși a sfințit rugăciunea prelungită, rămânând timp îndelung la rugăciune. **Și a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu** (Luca 6, 12), istorisește despre Domnul Evanghelia. Lungimea rugăciunii la plăcuții lui Dumnezeu vine nu din multa vorbărie, ci din belșugul simțămintelor duhovnicești care apar în ei la vremea rugăciunii. Prin îmbelșugarea și puterea acestor simțăminte se desființează, ca să zic așa, timpul, prefăcându-se în veșnicie pentru sfinții lui Dumnezeu. Atunci când lucrătorul rugăciunii ajunge la sporire în fericita sa nevoie, felurimea gândurilor din psalmi și din alte rugăciuni devine nepotrivită cu așezarea lor lăuntrică. Rugăciunea vameșului și alte rugăciuni foarte scurte rostesc cel mai bine nerostita, cuprinzătoarea dorință a inimii, și plăcuții lui Dumnezeu au petrecut adeseori în astfel de rugăciune multe ceasuri, zile și ani, fără a simți nevoie de felurime a gândurilor pentru rugăciunea lor puternică și concentrată. Rugăciunile alcătuite de eretici sunt foarte asemănătoare cu rugăciunile păgânilor: în ele e multă vorbărie; în ele este frumusețea pământească a cuvântului; în ele e înfierbântarea sângelui; în ele nu e pocăință îndestulătoare; în ele este năzuință către nunta Mielului de-a dreptul din casa de desfrânare a patimilor; în ele este amăgire de sine. Ele sunt străine de Duhul Sfânt: adie din ele suflarea molipsitoare a duhului întunecat, a duhului viclean, a duhului minciunii și pierzării. [...] Tu, care voiești să te aproprii de Dumnezeu și să te împrăpiezi Lui prin adăstarea statornică în rugăciune, ia seama! Cercetează cu luare-aminte felul tău de a gândi: nu ești, cumva, molipsit de vreo învățătură mincinoasă? Urmezi întru totul și fără nici o abatere învățătura Bisericii de Răsărit, singura adevărată, sfântă, apostolească? Dacă cineva **nu ascultă de Biserică**, a zis Domnul ucenicului Său, **să-ți fie ca un păgân și ca un vameș** (Matei 18, 17), care sunt străini de Dumnezeu, vrăjmași lui Dumnezeu. Și ce însemnătate poate avea rugăciunea celui care se află în vrajbă cu Dumnezeu, în înstrăinare față de El?

Recunoașterea propriei păcătoșenii, a propriei neputințe, a propriei nimicnicii este condiția de neînlăturat pentru ca Dumnezeu să primească și să asculte cu milostivire rugăciunea. Toți Sfinții au pus la temelia rugăciunii recunoașterea și mărturisirea păcătoșeniei lor și a păcătoșeniei întregii omeniri. Sfințenia omului atârână de recunoașterea și mărturisirea acestei păcătoșenii. Cel ce dăruiește oamenilor sfințenie pentru pocăința lor a grăit: **Nu am venit să chem pe cei dreapți, ci pe cei păcătoși la pocăință** (Matei 9, 13). Tu, care voiești să te îndeletnicești cu nevoia rugăciunii! Mai înainte de a purcede la această nevoie, silește-te să ierți pe oricine te-a amărât, te-a clevetit, te-a batjocorit, pe oricine ți-a pricinuit vreun rău, oricare ar fi acest rău. Cel înaintea Căruia voiești să stai prin rugăciune a poruncit: **De îți vei aduce darul rugăciunii tale la altarul cel de sus al Împăratului Regilor, și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă acolo darul tău înaintea altarului și mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău, și atunci venind adu darul tău** (Matei 5, 23-24). [...] Dacă rabzi sărăcie, ori te strâmtorează împrejurări măhnicioase, ori uneltește împotriva ta și te prigonește vrăjmașul tău, nu lua aminte, pentru ca la rugăciune luarea ta aminte să nu fie clintită de nici o împrăștiere, de nici o tulburare; nu lua aminte la amintirile și gândurile care ți se înfățișează, privitoare la sărăcia ta, la împrejurările grele în care te afli, la vrăjmașul tău. Cel sub a Căruia deplină stăpânire vă aflați și tu, și împrejurările în care te afli, și vrăjmașul tău, grăiește către cei preaiubiți ai Săi: **Să nu se tulbure inima voastră; credeți în Dumnezeu, și în Mine credeți** (Ioan 14, 1).[...]

Nu admira natura văzută, nu te lăsa prins de contemplarea frumuseților ei; nu pierde vremea atât de prețioasă și puterile sufletului cu dobândirea cunoștințelor aduse de științele lumești. Atât puterile, cât și timpul să le întrebuințezi pentru dobândirea rugăciunii care săvârșește sfânta slujbă în cămara ta cea lăuntrică. Acolo, în tine însuși, rugăciunea îți va descoperi o priveliște care va atrage întreaga ta luare-aminte: ea îți va aduce cunoștințe pe care lumea nu poate să le încapă și de care nici nu are habar. Acolo, în adâncul inimii, vei vedea căderea omenirii, vei vedea sufletul tău omorât de păcat, vei vedea mormântul, vei vedea iadul, vei vedea demonii, vei vedea legăturile și obezile, vei vedea sabia de foc a heruvimului care străjuiește calea spre viața veșnică, care îngrădește omului intrarea în locașul Raiului vei vedea multe alte taine ascunse de lume și de fiii lumii. Când ți se va descoperi această priveliște, privirile tale se vor lipi de ea; te vei răci față de toate cele vremelnice și stricăcioase, care ți-au fost pe plac până în ceasul acela.[...]

Demonii le insuflă oamenilor să se oștească împotriva lucrătorului rugăciunii, să-l osândească pentru ciudățenia purtării sale, pentru puținătatea faptelor lui folositoare, să-i scoată vină că e leneș, fățarnic și face pe sfântul, să pună pe seama lui gânduri rele și viclene, fapte stricate, să strice și să tulbure liniștirea lui, să-l silească la îndeletniciri potrivnice viețuirii lui, tovarășe cu abaterea minții de la rugăciune, cu împrăștierea, cu stricarea păcii sufletești. Cunoscând pricina începătoare a acestor ispite, să ne rugăm, precum ne poruncește Evanghelia și ne predanimesc Sfinții Părinți, pentru cei de aproape ai noștri, care păcătuiesc întru necunoștință și din îndemn străin; măiestriile demonilor le va strica Dumnezeu. Ispitindu-ne din afară, demonii se țin de ticăloșii și înlăuntrul nostru. Când ne depărtăm în însingurare și începem a ne îndeletnici cu rugăciunea, stârnesc în noi felurite dorințe păcătoase pe care nu le simțeam mai înainte, învăluiesc inima noastră cu nenumărate gânduri și visări păcătoase, care până atunci nu se arătasera niciodată minții noastre și fac acestea cu scopul ca noi, aduși într-o stare de nedumerire și descurajare și nevăzând nici un folos de la nevoința rugăciunii și de la însingurare, să ne lăsăm de ele. Această lucrare a demonilor se înfățișează nevoitorilor noi în nevoință ca o lucrare a sufletului lor: vrăjmașii noștri cei nevăzuți și vicleni, săvârșindu-și fărădelegile, vor totodată să se ascundă, ca omul să nu poată ieși din cursele pe care ei i le-au întins, să meargă la destrămare lăuntrică și la pierzanie sigură.

Dat fiind că pentru demoni este un lucru foarte însemnat să se ascundă de om, pentru om este un lucru foarte însemnat să înțeleagă că ei sunt lucrătorii începători ai păcatului, izvorul ispitelor noastre, și nicidecum cei de aproape ai noștri, nici noi - atunci când ne petrecem viața slujind lui Dumnezeu - și nici vreo oarecare întâmplare. Privind cum lucrează vrăjmașii, ne deprindem treptat, sub călăuzirea cuvântului lui Dumnezeu, să priveghem cu trezvie asupra lor și asupra noastră și să ne împotrivim lor cu tărie. **Smeriți-vă**, ne povățuiește Apostolul verhovnic, **sub mâna tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalțe pe voi la vremea potrivită, toată grija aruncând spre Dânsul - că El Se îngrijește pentru voi. Fiți treji, privegheați - că vrăjmașul vostru, diavolul, umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită: căruia stați împotriva întăriți fiind prin credință** (1 Petru 5, 6-9). [...]

Este de neapărată trebuință ca mai întâi să ne desfacem de avuția materială, să ne despărțim de lume, să ne lepădăm de ea: numai după săvârșirea acestei lepădări poate creștinul să-și vadă lăuntrica înrobire și temniță, lăuntricele legături și răni, lăuntrica omorâre a sufletului. Lupta cu moartea care trăiește în inimă, săvârșită prin rugăciune, sub călăuzirea Cuvântului lui Dumnezeu, e răstignire, este pieire a sufletului pentru mântuirea sufletului (Marcu 8, 35). [...] Cel ce împreunează rugăciunea cu plânsul se nevoiește după rânduiala arătată de Însuși Dumnezeu, se nevoiește după cuviință, în chip legiuit. La vremea sa, el va da roadă îmbelșugată: bucuria mântuirii neîndoielnice. Cel ce a înstrăinat plânsul de rugăciunea sa se ostenește împotriva rânduiei lăsate de Dumnezeu și nu va culege nici un fel de roade sau, mai bine zis, va culege spinii părerii de sine, amăgirii de sine, pierzării. Fraților! Să nu ne îngăduim a ne amăgi cu gândul mincinos, caraghios, nechibzuit, pierzător; să nu ne repezim a căuta desfătări în rugăciunea noastră! Nu este dată păcătoșilor desfătarea harică; acestora li se cuvine plânsul: pe acesta să-l căutăm cu toată osârdia, să căutăm această comoară, cheia tuturor comorilor duhovnicești. Cel ce nu are plâns se află într-o stare mincinoasă: el este înșelat de trufia sa. Sfinții Părinți numesc plânsul „călăuză în nevoința duhovnicească”. El trebuie să meargă înaintea tuturor cugetărilor noastre evlavioase, să le îndrepteze spre țelul cel adevărat. Cugetarea care nu este pătrunsă și călăuzită de plâns este o cugetare rătăcită. [...] Dată fiind cumplita sărăcie a vremii noastre în povățuitori ai adevăratei rugăciuni, să ne alegem ca povățuitor și călăuzitor plânsul. El ne va învăța rugăciunea, iar de înșelarea de sine ne va păzi. Toți câți au lepădat plânsul au căzut în înșelare de sine. Aceasta o spun cu tărie toți Sfinții Părinți [...] Este cu neputință, bagă de seamă Sfântul Ioan Scărarul, ca cel ce dorește să învețe a se ruga să poată învăța asta numai din vorbe. Dascălii ei sunt cercarea (experiența) și plânsul. În străpungerea și smerirea duhului să începem nevoința rugăciunii, să intrăm sub acoperământul plânsului: Dumnezeu Însuși, **Care dă rugăciune celui ce se roagă** (1 Regi 2, 9), se va face nouă Dascăl al rugăciunii. [...]

Bibliografie: Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, volumul I, Editura Sophia, București, 2000

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE POST

Capul virtuților este rugăciunea; temelia lor este postul. Postirea înseamnă a mânca întotdeauna cu măsură, alegând cu luare-aminte bucatele pe care le mâncăm. Om trufaș! Visezi așa de mult și așa de semeț cu privire la mintea ta, iar ea atârnă cu desăvârșire și fără conținere de stomac. Legea postului, ce pare o lege pentru pânțece, este de fapt o lege pentru minte. Mintea, care împărățește în om, dacă voiește să intre în drepturile sale de stăpânitoare și să le păstreze, trebuie mai înainte de orice să se supună legii postului. Numai atunci va fi ea mereu priveghetoare și luminată; numai atunci va putea să stăpânească dorințele inimii și trupului; numai prin trezvie neconținută poate ea să cugete la poruncile evanghelice și să le urmeze. Temelia virtuților este postul. Omului nou zidit, când a fost pus în Rai, i s-a dat o singură poruncă: porunca postului. Firește, ea a fost dată fiindcă era îndeajuns pentru a-l păstra în neprihănirea lui pe cel întâi-zidit. Porunca nu privea mulțimea mâncării, ci felul ei. Așadar, să tacă cei ce recunosc postul doar în privința mulțimii, iar nu a felului mâncării. Adâncindu-se în cercetarea prin cercare a postului, vor vedea ce însemnătate are felul mâncării. Așa de însemnată este porunca postului, dată omului în Rai de către Dumnezeu, încât o dată cu porunca, a fost rostită și amenințarea cu pedeapsa dacă porunca avea să fie încălcată. Pedeapsa era îmbolnăvirea omului de moartea veșnică. Și acum continuă moartea păcatului să-i îmbolnăvească pe călcătorii sfintei porunci a postului. Cel care nu păzește măsura și alegerea cu grijă a mâncării nu poate să-și păstreze nici fecioria, nici întreaga înțelepciune, nu-și poate înfrâna mânia, se dedă leneviei, trândăviei și întristării, se face rob al slavei deșarte, sălaş al trufiei, pe care o bagă în om starea lui trupească, ce apare cel mai adeseori din pricina mesei bogate și ospătării până la saț. [...]

Vai vouă, celor ce sunteți sătui acum, că veți fi flămânzi! (Luca 6, 26). Așa a grăit Cuvântul lui Dumnezeu despre călcătorii poruncii sfântului post. Cu ce vă veți hrăni în veșnicie, dacă aici nu ați deprins decât ghiftuirea cu mâncăruri materialnice și desfătări materialnice, care nu se găsesc în cer? Cu ce vă veți hrăni în veșnicie, dacă aici nu ați gustat nici una din bunătățile cerești? Cum veți putea să vă hrăniți cu bunătățile cerești și să vă îndulciți de ele, când n-ați agonisit nici o iubire față de ele, ci numai scârbă? Adevărata pâine a creștinului este Hristos. Săturarea ce nu cunoaște saț cu această pâine, iată „îmbuibarea” și desfătarea cea mântuitoare la care sunt chemați toți creștinii. Fără saț „ghiftuiește-te” cu Cuvântul lui Dumnezeu; fără saț „ghiftuiește-te” cu plinirea poruncilor lui Hristos; fără saț „ghiftuiește-te” cu masa cea *gătită împotriva celor ce te necăjesc* și „îmbată-te” cu *paharul cel puternic* (Psalmi 22, 6-7). [...] Postul îl desfăce pe om de patimile trupești, iar rugăciunea se luptă cu patimile sufletești, și după ce le-a biruit, pătrunde întreaga alcătuire a omului, îl curățește; în biserica cea cuvântătoare curățită, ea îl aduce pe Dumnezeu. Cel ce seamănă pământul fără să-l fi lucrat pierde sămânța, și în loc de grâu culege mărcini. La fel și noi: dacă vom semăna semințele rugăciunii fără să fi subțiat trupul, în loc de dreptate vom culege roada păcatului. Rugăciunea va fi nimicită și răpită de feluritele gânduri și visări deșarte și păcătoase, va fi spurcată cu simțăminte ale împătimirii de plăceri. Trupul nostru a luat ființă din pământ, și dacă nu-l lucrăm așa cum se lucrează pământul, nicicând nu poate să aducă roada dreptății. Dimpotrivă, dacă cineva lucrează pământul cu mare sârguință și cheltuieli, dar îl lasă nese-mănat, pământul se va acoperi cu neghină deasă. La fel și cu trupul: când este subțiat prin post, dar sufletul nu e lucrat prin rugăciune, citire, smerită cugetare, atunci postul devine părinte al unor neghine de multe feluri, patimile sufletești: cugetarea semeată, slava deșartă, disprețul. Ce este patima îmbuibării și beției? Pofta firească de mâncare și băutură care și-a pierdut dreapta rânduială, care le pretinde mâncare și băutură mult mai multă și mai felurită decât este nevoie pentru sprijinirea vieții și a puterilor trupești, asupra cărora mâncarea, când prisosește, lucrează în chip cu totul potrivit rostului său firesc, lucrează în chip vătămător, slăbindu-le și nimicindu-le. Pofta de mâncare se îndreptează prin mese simple și înfrânarea de la ghiftuire și de la desfătarea cu gustul mâncării. Pentru început, trebuie părăsită ghiftuirea și desfătarea cu gustul mâncării; prin aceasta, pofta de mâncare se ascute și se îndreptează, iar când se îndreptează, atunci se mulțumește cu mâncare simplă. [...]

Cea mai bună postire o socot Sfinții Părinți a mânca o dată pe zi fără a ne sătura. Un astfel de post nu slăbește trupul prin nemâncare și nu-l îngreunează cu prisosul mâncării, ci îl păstrează bun de lucrarea cea mântuitoare. Un astfel de post nu strălucește prin nimic și, ca atare, postitorul nu are pricină de trufie, către care omul este atât de înclinat săvârșind fapta bună, mai ales când aceasta iese din hotarele obișnuitului. Cine are muncă trupească grea sau e așa de slab trupește că nu se poate îndestula cu o masă pe zi, acela trebuie să mănânce de două ori. Postul e pentru om, nu omul pentru post, însă oricum am întrebuița mâncarea, des sau rar, ghiftuirea este oprită cu

desăvârșire: ea îl face pe om incapabil de nevoințele duhovnicești și deschide ușa altor patimi trupești. Postul fără măsură, adică înfrânarea prisositoare și prelungită de la mâncare, nu e încuviințată de Sfinții Părinți: din înfrânarea cea fără de măsură și slăbănogirea ce ia naștere din aceasta omul își pierde puterea de a mai săvârși nevoințele cele duhovnicești, adeseori cade în ghiftuire, adeseori cade în patima semețirii și trufiei. [...].

Bibliografie: Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, volumul I, Editura Sophia, București, 2000

Partea a II-a - Despre păcate

CUVÎNTUL AVVEI DOROTEI - DESPRE SMERENIE ȘI ALTE ÎNVĂȚĂTURI FOLOSITOARE DE SUFLET

Cuvîntul 1

Pentru supunere (ascultare)

[...] Am lăsat lumea, să lăsăm și poftele ei; pentru că acestea, precum am zis, prin nebăgare de seamă, iarăși ne împreună și ne leagă de lume. De voim să scăpăm desăvârșit, să ne învățăm a ne tăia voia și așa, puțin câte puțin, cu ajutorul lui Dumnezeu, sporim și ajungem la nepătimire, că nimic alta nu folosește pe om atât de mult ca tăierea voii. În adevăr, mai mult sporește cineva prin aceasta decît prin toate faptele cele bune. Că în ce chip cineva mergînd pe cale se odihnește la un loc de popas și întărindu-se merge multă cale, așa și cel ce umblă pe calea tăierii voii își câștigă prin aceasta nepătimire și poate în puțină vreme a tăia și zece voințe. În ce chip, ascultă: mergînd pe drum, vede ceva, iar cugetul îi spune: „Uită-te acolo!” El îi răspunde: „Nu vreau, își taie voia și nu se uită”. Sau găsește oameni vorbind și cugetul îi zice: „Spune și tu cutare cuvînt”, și el își taie voia și nu zice. Îi zice gîndul să meargă la bucătar să vadă ce bucate gătește, el însă își taie voia și nu merge; vede ceva și cugetul îl îndeamnă a întreba cine l-a adus, totuși își taie voia și nu întreabă. Astfel, puțin câte puțin, deprinzîndu-se, se obișnuiește desăvârșit a-și tăia voia. Din cele mici se învață a tăia și cele mari fără osteneală și puțin câte puțin se deprinde a nu avea nici o voie. Și așa, orice face se odihnește: căci nevrînd vreodată să-și facă voia, totdeauna se află în liniște. Pentru că cel ce nu are voia sa, orice face îl mulțumește, pe toate socotindu-le ca fiind după voia sa, ori așa, precum am zis, se află întru nepătimire: că toată turburarea și ispita, prigonirea și bîntuiala nu ne vin din altă parte, fără numai că voim să se facă voia noastră. [...]

Cuvîntul 2

Pentru smerenie

Un bătrîn a zis „că mai mult decît orice avem trebuință de smerenie. La tot cuvîntul ce auzim să zicem: Iartă!” Căci smerenia strică toate meșteșugurile vrăjmașului. Să cercăm și noi și să vedem ce putere are cuvîntul bătrînului. Pentru ce mai întîi de toate trebuie să avem smerenie și nu înfrînare, mai ales că și Apostolul zice: Cel ce se sîrguiește spre toate, are înfrînare. Sau pentru ce să nu avem frică de Dumnezeu, căci zice Scriptura: începutul înțelepciunii este frica Domnului; și în altă parte: Cu frică de Dumnezeu ne îndepărtăm de la răutate. Pentru ce n-a zis să avem în primul rînd milostenia sau credința, căci zice: cu milostenia și cu credința se curățesc toate păcatele. Iar Apostolul zice: Fără credință, nu poate cineva să placă lui Dumnezeu. Dacă pentru milostenie, credință, frica lui Dumnezeu și înfrînare se spun cele de mai sus, pentru ce, lăsîndu-le pe acelea, a zis să avem smerenie înainte de orice? Bătrînul vrea să ne arate că nici frica lui Dumnezeu nici milostenia, nici credința, nici postul, nici altă faptă bună nu se pot săvîrși fără smerenie. De aceea zice să avem înainte de orice smerenie, adică gînd și cuget smerit, să fim gata la tot cuvîntul ce auzim să zicem: „Iartă!” fiindcă prin smerenie se nimicesc toate uneltirile vrăjmașului.

Vedeți, fraților, cîtă putere are smerenia? Diavolul, însă este și se numește împotrivor. Este vrăjmaș pentru că nu iubește pe om și binele; este împotrivor pentru că se împotrivește la toată fapta bună. Vrea cineva să se roage? El meșteșugește în tot chipul să-l oprească cu poftele cele rele, cu robirea minții și cu trîndăvia. Vrea să facă milostenie cineva? El îl oprește prin îndărătnicire și scumpete. Așa se împotrivește la tot lucrul bun ce vrem a face. De aceea se numește nu numai vrăjmaș, ci și împotrivor. Prin smerenie însă, se strică toate împotrivirile lui, că mare lucru este smerenia! Toți Sfinții Părinți prin smerenie s-au îndreptat și cu osteneala ei au săvîrșit calea

mîntuirii. Precum zice: „Vezi smerenia și osteneala mea și lasă toate păcatele mele.” Numai smerenia poate singură să povățuiască spre Împărăția Cerurilor; și precum zicea Avva Ioan: „numai smerenia nu are zăticnire și poticnire.”

Să ne smerim dar, și noi puțin, și ne vom mîntui. De nu putem să ne ostenim ca niște neputincioși ce sîntem, măcar să ne sîrguim a ne smeri. Și cred milei lui Dumnezeu că pentru oricît de mică faptă ce o vom săvîrși cu smerenie, ne vom folosi și ne vom împărtăși de sălășluirea Sfinților celor ce s-au ostenit, desăvîrșit și mult s-au ostenit pentru Dumnezeu. Dacă găsim pricină că din slăbiciune nu ne putem osteni pentru a ne smeri, ce pricină avem, fraților! Fericit este cel ce are smerenie. De aceea, un sfînt bătrîn a lăudat mai mult pe un frate smerit decît pe alții, zicînd că smerenia nu se mînie, nici face pe cineva să se mînie. Smerenia este mare, că singură se împotrivesc trufiei și păzește pe om de dînsa. Nimeni nu se mînie fără numai pentru avere, pentru bucate și pentru altele, pe cînd smerenia nu se mînie, nici face pe cineva să se mînie. De aceea, precum am zis, mare este smerenia și puternică a trage darurile lui Dumnezeu asupra omului. Iar dacă vine acest dar, acoperă pe om și de celelalte două patimi care sînt foarte grozave: că ce este mai rău decît a te mînia și a face și pe altul să se mînie, precum a zis sfîntul acela. Căci nicidecum nu se cuvine călugărului a se mînia, nici a face pe altul să se mînie. Adevărul vă spun că cel ce este cîrtitor, de nu se va acoperi mai curînd de darul lui Dumnezeu, puțin cîte puțin își iese din minte și se îndrăcește, tulburîndu-se și pre sine și pre alții. De aceea, zice că smerenia nu se mînie, nici face pe cineva să se mînie, ci mai vîrtos păzește pe suflet de toată patima și ispita.

Sfîntul Antonie, cînd a văzut cursele diavolului întinse pe fața pămîntului și offînd a întreat pe Dumnezeu: „Doamne, oare cine va putea scăpa de acestea?”, a primit răspuns că numai smerenia; ba mai mult, nu numai că scapă, ci nici nu este prinsă de ele. Vezi putere, frate? Vezi darul acestei fapte? Cu adevărat nu este alt lucru mai tare decît smerenia, nimic nu o biruiește. Orice întristare i s-ar întîmpla smeritului, îndată se defăimă și se osîndește că vrednic este de această întristare: nu-i place niciodată să defaime pe altul; nu aruncă niciodată vină asupra altuia. Astfel petrecînd fără tulburare și fără întristare cu toată odihna, niciodată nu se mînie, nici face pe altul să se mînie. Drept aceea bine a zis sfîntul că mai înainte de toate se cade a avea smerenie.

Însă sînt două feluri de smerenie, precum sînt și două trufii. Prima mîndrie este aceea cînd cineva necinstește pe fratele său și-i zice cuvinte urîte, nesocotindu-l, iar pe sine mai de cînstă ca acela crezîndu-se. Unul ca acesta de nu se va întoarce îndată și de nu se va nevoi să se îndrepte, puțin cîte puțin cade în cea de a doua mîndrie: mîndria împotriva lui Dumnezeu, socotind că tot lucrul bun ce a săvîrșit singur el l-a lucrat, cu mintea și cu înțelepciunea lui și nu cu ajutorul lui Dumnezeu. Am văzut fraților, pe cineva odată întru această ticăloasă stare, căruia de-i zicea cineva din frați vreun cuvînt, îl scuipa și-i zicea: „Cine ești tu? Nu cunosc decît pe Zosima și pe Macarie.” Apoi a început să-i defaime și pe aceștia și să zică: „Nu știu decît pe Vasile și Grigorie”; iar peste puțină vreme și pe aceștia a început a-i defăima zicînd: „Nu știu decît numai pe Petru și pe Pavel.” Acestuia i-am zis: „Frate, curînd o să te vad că-i defaimi și pe aceștia.” Și credeți-mă; peste puțină vreme a început să zică: „Și cine este Petru și Pavel? Nu sînt nici aceștia nimic, afară de Sfînta Treime”, iar mai pe urmă s-a mîndrit și asupra lui Dumnezeu și așa s-a îndrăcit. De aceea, sîntem datori fraților, să ne nevoim din toată puterea noastră, să nu primim mîndria cea dintîi. Să știți și aceasta că este o mîndrie mirenească și este o mîndrie călugărească. Mîndria mirenească înseamnă a te mîndri asupra fratelui tău că ești mai bogat decît el, mai frumos, mai puternic, că porți haine mai bune și altele asemenea. Cînd vezi pe cineva fâlindu-se cu acestea, sau că mănăstirea lor este mai mare și mai bogată, că are frați mulți, să știi că toți aceștia se află în mîndria cea lumească. Tot așa și cei ce se trufesc cu cele firești, că are glas frumos și cîntă bine, că este blînd și slujește cu credință și fără vicleșug, cu toate că acestea par mai vrednice de laudă decît cele dintîi, tot ale mîndriei lumești sînt. Are mîndrie călugărească cel ce se trufește că priveghează, că postește, înșirînd și alte fapte bune ce face. Și de nu putem nicidecum să nu ne mîndrim, să ne mîndrim cu cele călugărești, iar nu cu cele lumești. Iată, v-am spus ce este mîndria cea dintîi și ce este cea de a doua, care este mîndria lumească și care cea călugărească. Deci să venim acum și la cele două smerenii.

Smerenia cea dintîi este a socoti pe fratele tău mai cu minte și la toate mai bun decît tine și, fără a lungi cuvîntul, cînd cineva se socoate mai prejos decît toți. Aceasta este cea dintîi smerenie, adică începătoare, căci te smerești, socotindu-te mai mic decît altul, fără ca totuși să te socoți de nimic, ci tot ți se pare a fi ceva. Cea de-a doua și desăvîrșită smerenie este cînd nu numai pe tine te socotești de nimic, ci și toate faptele tale le crezi că sînt din mila lui Dumnezeu, iar nu din hărnicia ta. Aceasta este smerenia cea adevărată a Sfinților, care se naște în suflet din lucrarea poruncilor. [...]

Ceea ce pricinuieste smerenia, însă, ne-au spus-o Părinții, căci zice la Pateric: un frate a întrebat pe un bătrîn zicînd: „Ce este smerenia?” Și a răspuns bătrînul: „Smerenia este o mare și dumnezeiască faptă, iar calea smereniei sînt ostenelele cele trupești ce se fac cu mintea și cugetarea cea cu prostimea de a se socoti pe sine întru toate mai mic decît toți, precum și rugăciunea cea neîncetată.” Aceasta este calea smereniei, dar smerenia în sine este dumnezeiască și nepricepută. Dar oare de ce a zis că ostenelele trupești duc sufletul la smerenie? Căci, în cugetarea despre prostimea sa, a se socoti pe sine, adică, mai nevrednic decît toți, am spus-o mai sus că se împotrivesc mîndriei și este smerenia cea dintîi; căci, cum ar putea să se socotească mai mare decît fratele său, să se semețească în ceva, să defaime sau să hulească pe cineva cel ce se socotește mai prejos decît toți? Am arătat de asemenea că rugăciunea neconținută se împotrivesc mîndriei celei de-a doua. Pentru că cel cucernic și smerit, cunoscînd că nu este cu puțință a face vreo faptă bună fără ajutorul lui Dumnezeu, neîncetat se roagă ca să facă Domnul milă cu dînsul și să-i ajute a face binele. Și orice lucru săvîrșește, crede că din darul lui Dumnezeu l-a făcut și nu se mîndrește ci întotdeauna se roagă să nu se lipsească de acest ajutor, ca să nu se vădească neputința lui. Astfel, neconținut cu cît se silește spre fapte bune, cu atît se smerește și cu cît se smerește cu atît sporește întru smerenia sa. În ce chip și ostenelele trupului pleacă sufletul spre smerenie și cum se face această lucrare, să vă spun acum.

După ce a căzut sufletul în călcarea poruncii, s-a robit ticălosul, precum zice Sfîntul Grigorie, de pofta trupească și s-a supus patimilor și neînfrînării. Oarecum s-a smintit și s-a făcut sufletul ca un trup, pentru care zice și Scriptura: „Nu va rămînea Duhul Meu întru acești oameni, pentru că sînt trupuri.” Împreună cu trupul pătimește și sufletul și se pleacă cu voința ticălosul, la săvîrșirea păcatelor ce se fac cu trupul, pentru aceea a zis bătrînul că și ostenelele trupești aduc pe om la smerenie. Că într-un fel se află sufletul celui sănătos și în altul al celui bolnav; într-un fel al celui sătul și în alt fel al celui flămînd. Și iarăși, într-un fel este sufletul celui călare și în altul al celui ce umblă pe jos; altfel al celui ce șade în scaun, altfel al celui ce șade jos pe pămînt, altfel al celui dezbrăcat și altfel al celui împodobit cu haine luminoase. Din acestea, smerindu-și trupul, împreună se smerește și sufletul. Pentru aceasta a petrecut bătrînul afară patruzeci de nopți și n-a intrat sub acoperămînt pînă ce n-a făcut trupul lui coșit ca fiarele cele sălbatice. Însă osteneala, atunci folosește, cînd nu se face prin cîrtire, ci spre smerenie. Deci, bine a zis bătrînul că și ostenelele trupești aduc smerenie. Sfîntul Dumnezeu să ne dăruiască și nouă smerenie, că din mari răutăți izbăvește pe om și-l acoperă de multe ispite. [...]

Cuvîntul 3

Pentru conștiință

Dumnezeu cînd a făcut pe om a sădit într-însul o dumnezeiască scînteie de luminare, ca un cuget mai călduros și ca un cuvînt povățuitor minții omenești, ca să deosebească binele de rău. Aceasta este legea cea firească, ce se numește conștiință. Așa Isaac săpa puțurile pe care le astupau filistenii; acestei legi supunîndu-se patriarhii și toți Sfinții, înainte de a se fi dat legea cea scrisă au plăcut lui Dumnezeu. Iar cînd s-a întunecat aceasta pentru păcatele neascultării, atunci ne-a trebuit Legea cea scrisă, ne-au trebuit Sfinții Prooroci, ne-a trebuit însăși venirea Mîntuitorului nostru Hristos ca să o lumineze și să o învieze, ca să aprindă iarăși scînteia întunecată din nepăzirea poruncilor.

Acum în mîna noastră stă, fie să oprim această conștiință, fie să o lăsăm să strălucească și să ne lumineze de o vom asculta; pentru că de ne zice: „fă aceasta” și nu o ascultăm și de ne mai îndeamnă să nu o băgăm în seamă, ci o trecem cu vederea, o înneacă și nu mai poate să ne povățuiască din greutatea ce este asupra-ne. Că, fiind lipsiți de lumina ei, începem a vedea lucrurile toate întunecate, iar ea ajunge ca o apă turbure în care nu-ți mai poți vedea fața, iar noi, nemaisimțind ce ne învață ea, ajungem să credem că nici nu o mai avem, ceea ce nu este cu puțință, căci nu există cineva să nu o aibă, fiind lucru dumnezeiesc, precum am zis. Conștiința niciodată nu piere, ci pururea ne aduce aminte de ceea ce se cuvine să facem, chiar dacă noi nu o simțim, pentru că nu o băgăm în seamă și o călcăm, precum am zis. [...] Să ne sîrguim dar, o fraților, să ne împăcăm cu conștiința, pînă sîntem în această lume! Să nu o lăsăm să ne mustre cu ceva, ci să o ascultăm și la cel mai mic lucru, pentru că să știți, de la cele mai mici lucruri, cu nebagarea de seamă și cu călcarea, ajungi și la cele mari. Cînd va începe cineva a zice: „Ce este de voi grăi acest cuvînt? Ce este de voi gusta această mîncare? Ce este de voi vedea acest lucru?” Din ce este aceasta și din ce este aceea ia obicei rău, ajungînd să defaime și cele mai mari, și cele mai grele și calcă știința lui. Astfel, puțin cîte puțin, sporind cu răutatea, se primejduiește și vine întru nesimțirea cea desăvîrșită. Drept aceea, să luăm aminte, fraților, să nu defăimăm nici faptele cele mici, ca să nu se facă întru noi rea deprindere. Să luăm aminte să păzim

faptele cele mici pînă sînt ușurele, ca să nu se îngreueze; că și faptele bune, ca și păcatele, încep de mici ca să se facă mari. De aceea, ne poruncește Domnul să nu ne împotrivism conștiinței noastre, ci să ne împăcăm cu ea, zicîndu-ne ca și cum ne-ar deștepta: „Vezi ce faci, ticăloase, caută de te împacă cu pîrîșul tău cît ești pe cale cu dînsul”, arătîndu-ne și primejdia întru care ne poate aduce, zicînd: „Ca să nu te dea judecării, iar judecătorul te va da slugilor și te vor pune în temniță, de unde adevărul îți zic, nu vei scăpa pînă ce nu vei plăti toată datoria.” Conștiința, precum am zis, și acum ne mustră, ori la bine ori la rău, și ne arată ce trebuie să facem și ce să nu facem. Dar tot ea ne va fi pîrîș în veacul cel viitor. De aceea zice: „ca să nu te dea judecătorului” și celelalte.

Paza conștiinței este de trei feluri: față de Dumnezeu, față de vecinul său și față de cele materialnice. Față de Dumnezeu, nedefăimînd poruncile Lui și a te păzi să nu faci nimic din cele ce nu te vede nimeni sau nu te oprește cineva a face și nici a face pe ascuns ceva împotriva, numai din conștiința ta față de Dumnezeu. Față de vecin o păzim cînd nici facem, nici grăim, nici cu chipul însemnăm, nici cu vederea pricinuim ceva din cele ce știm că scîrbesc sau smintesc pe vecin, că și chipul și vederea de multe ori smintește pe vecin. Chiar și de cele ce știi că pot să dea bănuială că le faci înadins ca să pricinuiască sminteală și scîrbă vecinului să te păzești a le face. Aceasta este a păzi conștiința către vecin. Iar paza conștiinței față de cele materiale o avem cînd chiar lucrurile noastre nu le întrebuițăm rău, adică nu lăsăm să se risipească ceva în zadar, nici să se cheltuiască în deșert și nici să se strice din nebăgare de seamă, ci purtăm grijă de ele cu luare aminte ca să le păstrăm și să le ferim; precum a zice de pildă: poate cineva să poarte cămașă nespălată două săptămîni sau trei sau și o lună, iar el o spală adesea și mai înainte de vreme; sau întinde haina sa la soare și nu mai poartă grijă să o ia, ci o arde soarele și în loc să-i țină alte cinci luni sau și mai mult, se strică curînd. De asemenea și la așternut. Cineva poate să-și împlinească trebuința și cu un acoperămînt de rînd, totuși nu se mulțumește, ci caută să aibă așternut mai bun; sau are vreun covoraș de lînă și caută să-l schimbe ca să ia unul mai nou sau mai frumos; își poate împlini nevoia și cu un acoperămînt cum s-ar întîmpla, dar nu se mulțumește cu acela, ci cere mai bun și se gîlcevește dacă nu i se dă, începînd a răbufni către fratele său și a zice: „Pentru ce cutare are aceasta și eu n-am?” (unul ca acesta este departe de viețuirea călugărească). Tot așa și la bucate. Poate cineva trăi și cu puțină varză, cu legume sau puține măsline; totuși nu vrea, ci cere alte bucate mai dulci sau mai scumpe. [...]

Cuvîntul 4

Pentru frica de Dumnezeu

[...] Părinții au zis că frica de Dumnezeu se cîștigă din aducerea-aminte de moarte și de muncile viitoare; din cercetarea în fiecare seară a felului cum ai petrecut ziua, și iarăși dimineața a felului cum ai petrecut noaptea; din neîndrăznire și din locuirea împreună cu un om temător de Dumnezeu, precum se zice că un frate a întreat pe un bătrîn: „Ce voi face, părinte, ca să mă tem de Dumnezeu?” La care a răspuns bătrînul: „Mergi de locuiește cu un om temător de Dumnezeu și acesta te va învăța.” Cele împotriva acestora gonesc de la noi frica de Dumnezeu, adică: neaducerea aminte de moarte și munci, neluarea aminte de noi înșine, necercetarea felului cum petrecem și trăirea fără de grijă, locuirea cu oameni fără frică de Dumnezeu și mai vîrtos îndrăznirea, adică nerușinarea de oameni, care este mai rea decît toate. Aceasta este adevărata pierzare, că nimic nu gonește mai repede din suflet frica de Dumnezeu ca nerușinarea. De aceea, Avva Agaton, cînd a fost întreat pentru îndrăznire, adică pentru nerușinare, a spus că se aseamănă cu o mare văpaie de foc, care cînd se aprinde, fug toți de dînsa, fiindcă arde și mistuie toate. Auziți fraților, greutatea patimii, vedeți urgia, vedeți răutatea ei! Și fiind întreat mai cu dinadinsul Avva, de este cu adevărat așa de rea îndrăznirea, a răspuns: „Nu este altă patimă mai rea decît nerușinarea, care este maică a tuturor răutăților”. Foarte bine și cu înțelepciune a zis: „Pentru că dacă izgonește din suflet frica de Dumnezeu care ne depărtează de la rău, e limpede că unde nu este frică de Dumnezeu, acolo sînt toate patimile. Dumnezeu să ne izbăvească de această fiară otrăvitoare!”

Îndrăznirea este de multe feluri: prin pipăire, cu cuvîntul, cu vederea. Din nerușinare ajungi la vorbă deșartă, la cuvinte urîte, la desfrînare, îndemnînd și pe alții la rîs nerușinat. Îndrăznire este și de a te apropia de altul fără trebuință, a-l apuca și a întinde mîna la ceva cu netrebnicie; a împinge pe cineva, a răpi cu sila ceva sau a te uita la altul cu nerușinare. Pe toate acestea le face îndrăznirea, care se sălășluiește în sufletul lipsit de frica de Dumnezeu, și din ea, puțin cîte puțin, ajungi la defăimare. Pentru aceea, Dumnezeu, cînd a dat poruncile legii a zis: „Faceți cucernici pe fiii lui Israil!” Pentru că din neevlavie, din desfrînare și din nerușinare ajungi să nu cinstești chiar pe Dumnezeu și să defaimi poruncile Lui. De aceea, nu este rău mai mare decît îndrăznirea, pentru că ea pierde

evlavie, gonește frica de Dumnezeu și naște hula. Avînd îndrăznire unul către altul, ne desfrînăm unul pe altul, nu ne băgăm în seamă, ne grăim de rău și ne ocărîm și de vedem ceva spre care a căuta nouă înșine nu ne este de folos, alergăm îndată și birfim, îl aruncăm și în inima altui frate, stricîndu-ne nu numai pe noi, ci și pe el smintindu-l, punînd în sufletul lui otravă omorîtoare. Avînd el adesea mintea spre rugăciune sau spre alt lucru bun, mergem și-l tulburăm, și nu numai îl zăticnim de la acel bine, ci îl aducem și în ispită. Și nu este lucru mai greu decît acesta, adică, nu numai pe sine a se strica, ci și pe fratele său.

Să luăm aminte, dar, fraților! Să fim cu evlavie, să ne temem de stricăciunea noastră ca și de a fraților noștri; să ne cinstim unul pe altul, sîrguindu-ne să nu căutăm fără rușine unul în obrazul altuia. Că și acesta (precum au zis oarecare din Sfinții cei bătrîni) este un chip al îndrăznirii. De se va întîmpla să vezi pe fratele tău păcătînd, nici să nu-l treci cu vederea tăcînd și lăsîndu-l să se piardă, dar nici să nu-l mustri cu cuvinte proaste, ci cu întristare și cu frică de Dumnezeu să o spui celui ce poate să-l îndrepteze sau însuși cu dragoste și cu smerenie să-i zici: Iartă-mă, frate, precum vād nu umblăm cu buna rînduială și cutare lucru nu-l facem bine. Iar de nu te va asculta, spune celui către care știi că fratele are evlavie, bătrînului său sau egumenului, ca după greșeală să-l îndrepteze. Însă, cum am spus, numai cu scop de îndreptare a fratelui - să faci aceasta - și nu cu ponosire, nu cu grăire de rău, nu spre necinste, nu ca să-l rușinezi, nu ca să-l osîndești. Nu cumva cu pricină de îndreptare să ai în inimă vreuna din cele de mai sus; că în adevăr îți spun, chiar și duhovnicului tău de vei spune o greșeală a fratelui, însă nu cu gînd de îndreptare, ci cu defăimare și înfruntare și este păcat. Cercetează-ți, de aceea, bine inima. Și de vezi într-însă vreo mișcare de patimă, mai bine să taci și să nu zici nimic. Iar dacă nu ai nici o meteahnă asupra fratelui, ci pentru folos vrei să spui (te supără, adică, cugetul înlăuntru) spune cu smerenie egumenului atît cugetul tău cît și greșeala fratelui zicînd: „Știința mea mărturisește că pentru îndreptarea fratelui vreau să-ți spun, dar simt înlăuntru un gînd amestecat, poate pentru că am avut odată mînie asupra lui, sau este de la vrăjmașul să mă oprească, să nu se facă îndreptare, nu știu.” Iar egumenul îi va spune ce este de trebuință să-i spună sau să nu-i spună. Să știi însă și aceasta. Se întîmplă uneori de greșește cineva, nu pentru folosul fratelui și nici pentru stricăciune sau vreo pizmă, ci numai din simplă vorbă. Iar fratele aflînd că a fost defăimat se scandalizează, din aceasta se face scîrbă și se adaugă și altă stricăciune. Așadar, la ce folosește birfirea? Căci cînd va grăi cineva pentru folosul fratelui, nu lasă Dumnezeu să se ațîțe tulburare sau sminteală, sau să se pricinuiască vreo stricăciune.

De aceea, să ne sîrguim fraților, a ne păzi limba să nu grăiască ceva rău despre fratele nostru, nici să-l smintim cu cuvîntul, cu chipul sau prin altceva, nici să nu fim lesne porniți la orice; ba chiar și cînd se va întîmplă să auzim pe cineva grăind de rău pe fratele nostru, să nu ne însoțim și noi la cuvîntul lui, nici să nu ne unim la grăirea de rău și nici să nu ne pornim asupra fratelui cu mînie sau cu urfciune. Acestea nu sînt urmări ale celor ce vor să se mîntuiască, nici ale celor ce se sîrguiesc să-și cîștige frica de Dumnezeu. Ci mai vîrtos să ne întîmpinăm unii pe alții cu evlavie și smerenie, plecîndu-ne capetele unul altuia, atît pentru închinăciune cît și pentru smerenie. Că ni se cuvine nu numai înaintea lui Dumnezeu să ne smerim, ci și față de fratele nostru, ceea ce cu lesnire putem face cînd nu vom fi supuși voii noastre.

Fraților! De va face cineva vreun bine și va vedea că fratele său rîvnește fie să-l facă și el, fie să se fălească că el l-a făcut, să nu se îndărătnicească, ci să lase pe fratele său să-și facă voia sa și mai mult folos va avea cu aceasta, decît dacă el însuși ar face acel bine. Nu știu ca eu în viață să fi făcut vreodată alt bine, decît numai că am păzit aceasta: totdeauna, în toată viața, și la orice, am dat înțietate fratelui meu, nesocotindu-mă pe mine mai vrednic sau mai de cinste decît el, ci pururea punîndu-l pe el înaintea mea. În vremea cînd eram încă la mănăstirea Avvei Seridon, s-a îmbolnăvit sluga bătrînului Avvă, Ioan, care era cu Avva Varsanufie și mi-a poruncit egumenul să slujesc eu bătrînului. Cu atîta bucurie am primit porunca, încît să mă credeți fraților, că apropiindu-mă de locuința bătrînului, mă închinam la ușa chiliei lui ca înaintea cinstitei Cruci și cu mare osîrdie slujeam; că cine n-ar fi dorit să slujească unui astfel de bătrîn, care avea și viață sfîntă și cuvînt minunat! Și în toate zilele, cînd îi făceam metanie ca să iau blagoslovenie să mă duc, îmi zicea cîte ceva, din patru cuvinte, cum avea obicei de a grăi. Și zicea așa: „Îți spun odată frate (că așa obișnuia să grăiască la tot cuvîntul: îți spun odată frate): Dumnezeu să păzească dragostea! Că păzindu-se cineva să nu smintească cu nimic pe fratele său, cîștigă smerenia.” În alt rînd îmi zicea: „Odată, îți spun frate! Dumnezeu să păzească dragostea! Părinții au zis că nu putem niciodată să punem voia noastră înaintea fratelui nostru”. Alteori iar zicea: „Zicu-ți odată frate! Dumnezeu să păzească dragostea! Fugi de cele omenești și te mîntuiește. Unul altuia purtați greutățile și așa împliniți legea lui Hristos.” Așa, întotdeauna, bătrînul îmi da cîte o poruncă din cele patru, cînd ieșeam de la dînsul, ca o merinde, pe care cu multă luare aminte o păzeam. Și cu toate că eram legat cu atîta dragoste de acel bătrîn sfînt și mult mai bucuros de acea slujbă, dar cînd simțeam că vreunul din frați rîvnește ca el să-l slujească, mergeam la egumenul și mă rugam zicîndu-i: „Cutărui frate se cuvine de vei

porunci, părinte, să slujească bătrînului.” Deși nu mă slobozea egumenul și nici bătrînul, totuși mă nevoiam pe cît îmi era cu putință să fac voia fratelui meu și în cei nouă ani cît am stat acolo, nu știu să fi grăit cuiva cuvînt de scîrbă sau de mîhnire. Să mă credeți și aceasta. Odată a venit după mine un frate, înjurîndu-mă, de la spital pînă la biserică și nicidecum nu i-am răspuns cuvînt. Ba și cînd a aflat egumenul (nu știu cine îi va fi spus) și a voit să-l canonisească, am alergat și am căzut la picioarele lui, rugîndu-l, zicînd: „Nu-l mîhni pentru Domnul, eu am greșit, nu-i vinovat fratele.” Un altul, iarăși, fie din îndemnul vrăjmașului, fie din prostime (Dumnezeu știe), vreme de un an de zile, în toate nopțile își făcea udul la căpătîiul meu, încît ajunsese umezeala pînă la așternut, iar alți frați veneau în toate zilele de-și scuturau rogojinele de ploșniți înaintea chiliei mele. Și atît de multe intrau în chilia mea, că nici vremea nu-mi ajungea să le omor de mulțime, iar cînd mergeam să mă culc, toate se adunau pe mine. De osteneală multă, adormeam și nu le simțeam, numai cînd mă sculam găseam tot trupul vîrgat de mîncărimea lor. Însă niciodată nu am zis cuiva pentru aceasta: „Frate, pentru ce faci așa?” Nici nu știu să fi grăit vreodinioară cuvînt ca să smintesc sau să întristez pe cineva dintre frați.

De aceea învățați-vă și voi, iubiților, să purtați greutatea unul altuia, învățați-vă să vă rușinați unul de altul. Iar dacă cineva dintre voi se va întîmpla a auzi cuvînt care să nu-i placă sau de va suferi vreo împotrivire de la cineva, să nu se mînie îndată, nici să se tulbure sau să se scîrbească, ca să nu-și piardă osteneala și folosul, avîndu-și inima tulburată și neînstare a suferi puțină ispită. [...]

De aceea iată vă spun, chiar eu de voi trimit pe cineva la vreo slujbă și va vedea că se face tulburare sau că pricinuieste vreo sminteală, mai bine să lase ascultarea și să se lipsească de slujbă, decît să se pricinuiască vătămare, fie luiși sau fratelui său. Altfel, precum am zis, mult vă păgubiți, aceasta e adevărata pierzare.

Vi le spun acestea nu ca să găsiți pricină de sfială și lenevire, să părăsiți ascultarea și să lăsați lucrurile să se strice, călcîndu-vă însăși conștiința voastră, numai pentru ca să fiți fără de grijă; nici iarăși vi le grăiesc pentru ca să cădeți în osînda neascultării și să începeți a zice fiecare din voi: „Eu nu pot face aceasta, că mă smintesc.” Căci cu acest cuvînt de pricină, nu veți face nici o ascultare, nici nu veți putea împlini vreo poruncă a lui Dumnezeu; ci mai vîrtos să vă sîrguiți și să depuneți toată silința ca să faceți orice ascultare, îngăduindu-vă între voi cu dragoste, plecîndu-vă unul altuia, cinstind și smerindu-vă unul altuia, că nimic nu este mai tare ca smerenia. Iar de va vedea cineva pe fratele său mîhnit, sau însuși se va simți tulburat, atunci să rămînă jos acea slujbă care aduce poticnire. De asemenea, vă zic să vă smeriți unul altuia, nelăsînd să ajungă lucrul la mai mare vătămare, că mai bine este, precum am zis de mai multe ori, să nu se facă slujba precum voiți, ci după întîmplarea trebuinței, decît să vă tulburați pe voi și pe fratele vostru, unul pe altul să vă smintiți și să vă păgubiți mult pentru puțin, din neînțelegere de cuvinte. Căci, cu gîlcevirea se păgubește omul dintr-amîndouă părțile și nimic nu cîștigă. Toate lucrurile să le facem ca să ne folosim. Dar ce folos putem cîștiga de nu ne vom smeri unul altuia, ba dimpotrivă ne vom și tulbura și sminti unul pe altul? Nu știți ce zic bătrînii că de la vecin este și viața și moartea?

Acestea se cuvîne fraților, să le socotiți pururea între voi și să vă aduceți aminte de cuvintele Sfinților bătrîni. Să vă nevoiți cu dragoste și cu frică de Dumnezeu, ca să urmați folosul și al vostru și al fraților voștri. [...]

Cuvîntul 5

Nu trebuie a se încrede cineva în înțelepciunea sa

[...] Mîntuirea se săvîrșește cu mult sfat. Nu zice să se sfătuiască cu mulți, ci că la toate lucrurile se cade să se sfătuiască. Însă de la început se ia sfat de la cel în care are credință și încredere. Să nu spună numai unele, iar pe altele să le tăinuiească, ci pe toate să le mărturisească și pentru toate să se sfătuiască. Unora ca acestora mîntuirea se săvîrșește întru mare sfat. De nu vă va spune cineva toate gîndurile sale și mai ales de nu va descoperi deprinderea cea rea și strîmba sa alcătuire, diavolul, aflînd într-însul vreo voie ascunsă, vreun dreptar de viață de sine izvodit, unindu-se cu acesta, îl strică desăvîrșit. Căci diavolul, cînd vede pe cineva că de sine nu voiește să păcătuiească, nici nu are pornire firească să creadă că face vreun rău, ca la acea pornire să adauge și el îndemn spre păcat, nici el nu-l supără sau silește către cele ce omul nu are pornire. Nu-i zice adică, „du-te de curvește”, nici „mergi de fură”, dacă pricepe că omul nu vrea și nu primește să le facă; că nu-și bate capul diavolul să ne îndemne spre cele ce nu vrem. Dar dacă află vreo voie de a noastră, înclinată spre păcat sau vreo rînduială de sine întru noi, cu acestea ne strică, găsind cale ușoară. De aceea se zice: „Vicleanul atunci face rău, cînd se va alcătui cu îndreptarea noastră.” Diavolul

este viclean și atunci face rău când se unește cu îndreptarea noastră; fiindcă atunci sporește mai mult, atunci mai rău strică, atunci lucrează cu mai multă prisosire. Fiindcă de sîntem stăpîniți de voia noastră și urmăm îndreptărilor noastre, și răul pe care-l facem îl socotim drept lucru bun.

Astfel, ne primejduim, fără să ne dăm seama că ne stricăm, pentru că nu pricepem nici voia lui Dumnezeu și nici nu voim a cerceta să o aflăm, deoarece ne încredem în noi înșine și urmăm voii noastre. De aceea, zicea Avva Pimen, că voia noastră este zid de aramă între noi și Dumnezeu. Pricepeți puterea cuvîntului? Și iarăși a adăugat: Voia noastră este o piatră ce se împotrivesc voii lui Dumnezeu. De se va lepăda omul de această voie, poate zice și el: întru Dumnezeu meu voi trece peste zid. Dumnezeu meu, fără prihană e calea ta! Foarte minunat a zis! Căci dacă am trecut peste acel zid de aramă al voii noastre, precum a zis Sfîntul Pimen, atunci vedem că nu are prihană calea lui Dumnezeu. Apoi bătrînul zice și pentru îndreptare: Când se va uni îndreptarea cu voia noastră, atunci omul se îndărătnicește cu totul. O, ce minunată alcătuire au cuvintele Sfinților! Moarte vădită este însoțirea voii cu îndreptarea, mare primejdie, mare cutremur! Acel ticălos piere desăvîrșit! Căci cine îl poate face să creadă că un altul știe mai bine folosul său? Atunci cu totul se robește și urmează gîndului său și așa diavolul îi surpă. De aceea, zice că vicleanul atunci face rău, când se alcătuiește cu îndreptarea noastră. Diavolul urăște glasul sfătuirii. Nu numai sfatul îl urăște, dar nici însuși glasul sfătuirii nu-l poate suferi. Chiar înainte de a începe a face ceva din lucrul întrebare, chiar înainte de a vedea vrăjmașul de păzești sau nu ceea ce ai auzit, urăște însăși întrebarea ce o faci pentru folosul tău. De ce oare nu suferă nici sunetul întrebării? Fiindcă știe că prin întrebare și prin cercetare se vădesc meșteșugurile lui; de aceea, se întristează mai mult decît orice cînd i se descoperă vicleniile, pentru că nu mai poate să înșele după cum pofteste, fiindcă cu întrebarea se îndreptează sufletul. Mărturisindu-ți adesea toate gîndurile, afli de la cel mai iscusit care știe: aceasta s-o faci, iar aceasta nu; aceasta este rea, iar aceasta este bună; aceasta este îndreptare, iar aceea voie. Auzi de asemenea: acum nu e vreme pentru cutare lucru; altă dată: acum e vreme potrivită. Iar diavolul nu găsește vreme să te strice sau să te prindă în cursă, căci te vede pururea povățuit de altul, fiind din toate părțile întărit. Așa se săvîrșește, precum am zis, mîntuirea, cu mare sfat. Pe cît de mult vicleanul nu voiește și urăște sfatul, pentru că pofteste să facă rău, pe atît se bucură de cei ce n-au povățuire. Pentru ce? Pentru că asemenea frunzelor cad. [...]

Pricepeți acum pentru ce urăște vrăjmașul sunetul îndreptării? Pentru că pururea se silește spre pierzarea noastră. Văzut-ați pentru ce iubește pe cei ce urmează voii lui? Pentru că se supun diavolului și singuri se dau robi lui. Nu cunosc la călugăr cădere din altceva, fără numai din crezămîntul inimii sale. Unii zic că dintr-aceasta cad, alții din altă pricină. Însă eu, precum am zis, altă cădere nu știu să fie la cineva fără numai din pricina sfaturilor inimii sale. Că nu este altă greșală mai rea decît aceasta. De care m-a ferit Dumnezeu, că totdeauna m-am temut de această primejdie. Văzut-ai pe cineva că a căzut? Să știi că a crezut cugetelor sale. Nu este alt lucru mai greu, nu este altceva mai rău, decît a crede gîndurilor sale.

Cînd eram în obște, spuneam toate gîndurile mele bătrînului părinte Ioan, că în viața mea, precum am zis, nu voiam să fac ceva fără voia lui. Și de multe ori îmi zicea gîndul: „Cutare lucru o să-ți zică bătrînul, pentru ce să-l mai superi?” Dar eu ziceam cugetului meu: „Anatema ție și învățaturii tale și minții tale și înțelepciunii tale, că orice știi, de la dracul este.” Și așa mergeam de întrebam pe bătrîn. Uneori se întîmpla de-mi zicea același cuvînt ce-mi spusese gîndul. De aceea mă tulbura cugetul, zicîndu-mi: „Iată că s-a întîmplat ce ți-am spus, pentru ce ai mai supărat pe bătrîn?” Iar eu îi răspundeam gîndului: „Acum este bine, acum este din Duhul Sfînt, iar a ta socoteală este rea, este de la diavolul și de la starea cea pătimasă.” Astfel, niciodată nu mă încredeam gîndurilor mele, fără întrebare. Și credeți-mă, fraților, că eram la mare odihnă și la multă negrijire, cum v-am mai spus și altădată. Fiindcă auzeam că, cu multe scîrbe trebuie să intre cineva întru Împărăția Cerurilor, iar eu mă vedeam că nu am nici o scîrbă și mă temeam și eram la mare bănuială, neștiind pricina acestei odihne, pînă ce mi-a spus bătrînul să nu mă întristez că tot cel ce se dă pe sine în ascultarea părinților are acest fel de odihnă și este fără de grijă. [...]

Poate va zice cineva că, de nu va avea pe cine să întrebe, ce să facă? Adevărul vă zic: de va vrea cineva din toată inima să facă voia lui Dumnezeu nu-l va părăsi Dumnezeu, ci pururea îl va povățui după vrerea sa. Iar de nu va vrea să facă voia lui Dumnezeu, iar vă zic adevărul, că și la prooroc de va merge, după inima lui cea răzvrătită va primi răspuns de la prooroc, precum zice Scriptura: de va greși, prooroc grăind, eu am rătăcit pe proorocul, zice Domnul. [...]

Cuvîntul 6

Pentru neosîndirea aproapelui

[...] Mare păcat este osîndirea aproapelui! Nu urăște Dumnezeu altceva mai mult și nici nu este alt păcat mai rău decît osîndirea, întru care răutate nu cade cineva decît numai din nebăgarea de seamă a celor mici, cum am zis mai sus. Că, obișnuindu-te a primi cea mai mică meteahnă asupra vecinului și a zice: „Ce este de voi auzi ce grăiește acest frate? sau ce este de voi zice și eu un cuvînt? și ce este de voi iscodi ce merge să facă acest frate sau acel străin?” începe mintea să-și lase păcatele sale și cercetează pe ale altora. Din aceasta se naște clevetirea, osînda, defăimarea și apoi, din părăsirea lui Dumnezeu, însuși cazi în cele ce ai osîndit pe altul. Iar necercetînd cineva răutățile sale, nici plîngîndu-și mortul său, (precum au zis Părinții), nici odinioară nu se va putea îndrepta pe sine întru ceva, fiindcă își pierde vremea iscodind lucrurile vecinului său. Și alt nimic nu ațîță atîta mînia lui Dumnezeu și nici nu despoaie pe om de darul lui Dumnezeu ca să cază în părăsire decît grăirea și osîndirea aproapelui. Să știi și aceasta că alta este a cleveti, alta a osîndi și alta a defăima.

A cleveti este cînd cineva zice că cutare a spus minciuni sau s-a mîniat sau a curvit sau altceva asemenea a făcut. Acesta a grăit rău împotriva aproapelui, adică a vestit păcatul aceluia cu patimă. Iar a osîndi este cînd cineva zice că cutare este mincinos sau bețiv sau curvar. Unul ca acesta a osîndit toată starea sufletului aceluia și a hotărît pentru toată viața lui că într-acest chip este, încredințat că este așa. Și greu lucru este! Că alta este a zice că s-a mîniat și alta că este mînios și a hotărî, precum am zis, asupra întregii lui vieți. Iar osînda este cu atît mai grea decît tot păcatul, cu cît Însuși Hristos zice: Fățarnice, scoate mai întîi bîrna din ochiul tău și atunci să cauți să scoți și gunoiul din ochiul fratelui tău. Luați seama că păcatul vecinului l-a asemănat cu gunoiul, iar păcatul osînditorului l-a asemănat cu bîrna, atît este de rea osînda că întrece tot păcatul. Pentru aceea și fariseul acela, cînd se ruga și spunea faptele sale cele bune mulțumind lui Dumnezeu, nu spunea minciuni, ci adevărul spunea. Nu pentru aceasta s-a osîndit, că avem datoria să mulțumim lui Dumnezeu cînd ne învrednicim să facem vreun bine, fiindcă El ne ajută. Că, pentru că mulțumea lui Dumnezeu și își spunea faptele sale și pentru că a zis „nu sînt ca ceilalți oameni”, nu s-a osîndit, ci numai pentru că, întorcîndu-se către vameș, a zis: nu sînt nici ca acest vameș. Atunci s-a mîniat Dumnezeu că l-a osîndit în față și i-a hulit însăși starea sufletului aceluia și, în scurt, i-a defăimat toată viața. Pentru aceea zice: Vameșul s-a pogorît mai îndreptat decît acela. Nu este, dar, alt păcat mai greu și nici mai rău, precum de multe ori am zis, decît a osîndi și a defăima și a necinști pe aproapele. [...]

Adevărat, se întîmplă de greșește vreun frate din prostime, dar are și o faptă bună, cu care place lui Dumnezeu în toată viața sa, iar tu șezi și osîndești și-ți pierzi sufletul. Că, deși se întîmplă de greșește ceva ca un om, dar ce știi cît s-a nevoit și s-a silit luptîndu-se ca să nu cadă. Iar pentru că nu i s-a întîmplat căderea din lenevire, ci din slăbiciunea firii sau din biruința războiului celui mare, pe care l-a suferit înainte de a se împila, să știi că greșeala unuia ca acestuia poate afla oarecare îndreptare înaintea lui Dumnezeu. Că Dumnezeu a văzut osteneala și scîrba ce a avut pînă a căzut și-i este milă de dînsul și-l iartă. Așa că Dumnezeu îl iartă, iar tu îl osîndești și-ți pierzi sufletul. Dar oare știi tu cîte lacrimi a vărsat el înaintea lui Dumnezeu pentru acea greșeală? Tu îi știi păcatul, dar pocăința nu i-o știi. Și de multe ori nu numai osîndim, ci și defăimăm; că alta este osîndirea, precum am zis, și alta defăimarea. Defăimarea este cînd nu numai osîndești pe altul, ci te și scîrbești de el și-l urăști ca pe un spurcat. Iar aceasta este mult mai rea decît osînda.

Deci cei ce vor să se mîntuiască, nici odată să nu iscodească, nici să nu osîndească greșalele fraților și ale vecinilor lor, ci mai degrabă din greșeala altora să se înțeleptească și, nedefăimînd pe cel greșit, să se folosească pe sine, ca acel care, văzînd pe fratele său păcătuind, suspina zicînd: „Vai mie, ticălosul! Astăzi greșește acesta, iar mîine cu adevărat eu.” Vezi întărire? Vezi fericire? Cum îndată a aflat mijloc să fugă de osîndirea fratelui său? Că zicînd: „Căci cu adevărat și eu mîine voi cădea”, și-a luat lui și frică și grijă spre cele ce putea să greșească. Și așa a scăpat de a osîndi pe vecin! Și n-a stătut acolo cu cuvîntul, ci și pe sine s-a socotit mult mai prost decît acela, căci a adăugat zicînd: „Acesta cred că se va pocăi de păcatul său, iar eu poate nu voi avea vreme, sau nu voi vrea, sau nu voi putea a mă pocăi.” Vezi lumina luminatului suflet? Care nu numai că a putut a fugi de osînda vecinului, ci și pe sine s-a smerit desăvîrșit, socotindu-se mai neputincios decît acela. Noi, însă, ticăloșii, cu defăimare osîndim pe fratele nostru și-l socotim cu totul pierdut și de orice vedem sau auzim sau gîndim ne scîrbim. Dar nu ne oprim numai la stricăciunea noastră, ci întîlnim și pe alt frate și-l smintim, povestindu-i și lui că aceasta sau aceea s-a întîmplat; îl stricăm și pe acela, vărsînd și în inima lui otravă, netemîndu-ne de cel ce a zis: „Vai de cel ce adapă pe fratele său cu apă tulbură!” Facem slujba dracilor și, ca niște orbi, nu cunoaștem că, în ce chip vrăjmașul de obște nu face niciodată bine, ci numai tulbură, se smintește și se strică, așa și noi aflăm ajutorul lui spre pierzarea noastră și a

vecinului: că cel ce smintește suflet este diavol și ajută dracilor. După cum, dimpotrivă, cel ce folosește este ajutor Îngerilor.

Din ce pătimim noi oare aceasta? Desigur, nu din altceva, fără numai pentru că nu avem dragoste. Că de am avea dragoste, am trece cu vederea toate marile greșeli ale fratelui nostru, precum zice, că dragostea acoperă mulțime de păcate. Și iar: dragostea nu socotește răutate, toate le suferă și celelalte. Dacă am avea și noi dragoste, precum am zis, această dragoste ar acoperi toate păcatele fratelui nostru. Au doară Sfinții sînt orbi și nu văd păcatele oamenilor? Și cine urăște păcatul mai mult decît Sfinții? Dar nu urăsc pe păcătos, nici nu se scîrbesc de el, ci se întristează și le este milă; îl mîngîie și-l sfătuiesc, silindu-se în tot chipul să-l vindece ca pe un mădular stricat și fac toată mijlocirea ca să-l mîntuiască, precum fac pescarii cînd aruncă undița în mare, că după ce simt că s-a prins vreun pește mare și începe a se arunca și a sări, nu-l trag îndată în silă, ca să nu se rupă ața și să-l scape, ci lasă ața slobodă și merge unde voiește, pînă cînd pricep că a ostenit și s-a domolit din zvîrcolirea lui și atunci încep a-l trage puțin cîte puțin. Așa și Sfinții, cu îndelungă răbdare și cu dragoste trag pe frate spre îndreptare și nu-l gonesc nici nu se scîrbesc de dînsul, ci întocmai ca o mamă, care, oricît de urît i-ar fi copilul, nu se scîrbește de dînsul, ci-l împodobeste cu bucurie și se silește cu tot felul de mijloace să-l înfrumusețeze. Așa și cu Sfinții, totdeauna acoperă, ocrotesc și ajută păcătosului și așteaptă cu îndelungă răbdare întoarcerea lui, silindu-se ca și pe cel greșit să-l îndrepteze și pe alții să-i ferească să nu se smintească și ei înșiși mai mult să sporească și să procopsească spre dragostea lui Dumnezeu. [...]

Cuvîntul 7

Trebuie să ne defăimăm pe noi înșine

[...] Dar cea mai mare pricină a oricărei tulburări, de vom cerceta cu de-amănuntul, nu este alta decît pentru că nu ne defăimăm pe noi înșine. Din aceasta nu aflăm niciodată odihna, din aceasta se pricinuieste toată tulburarea și scîrba. Nu-i de mirare dacă pătimim noi aceasta; cînd auzim pe toți Sfinții grăind cu un glas că nu este alt drum decît acesta și vedem că nimeni n-a putut să-și afle odihna pe altă cale, cum noi, nedefăimîndu-ne și socotind că mergem bine, nădăjduim repaos? În adevăr vă zic că, de ar face cineva mii de bunătăți și nu va ține drumul acesta, niciodată nu va scăpa de întristare, nici nu se va putea păzi să nu scîrbească pe altul, ci în zadar îi sînt toate ostenele. Iar cel ce se defăima pe sine, oriunde s-ar afla, totdeauna este vesel și liniștit, precum a zis și Avva Pimen: „Cel ce se defăima pe sine, orice i s-ar întîmpla, sau pagubă, sau scîrbă, mai dinainte socotindu-se vrednic de ele, niciodată nu se tulbură.” Oare este altceva mai fără de grijă decît aceasta? Poate va să zică cineva: „Cum voi putea să mă defaim pe mine însumi, cînd mă mîhnește vreun frate, dacă cercetîndu-mă, aflu că nu i-am dat nici o pricină pentru aceasta?” Adevărul vă zic, că de se va ispiți cineva cu de-amănuntul și cu frică de Dumnezeu, se află pe sine vinovat și că el a dat prilej acestui frate, ori cu fapta, ori cu cuvîntul, ori și cu chipul. Iar de i se va părea că cu nimic din toate acestea nu l-a mîhnit, atunci trebuie să se socotească cum că poate altă dată l-a întristat, în alte împrejurări sau poate că a întristat pe alt frate și i se cădea de atunci să se scîrbească, sau pentru vreun păcat ce a făcut și nu i s-a întîmplat atunci scîrbă, se cuvenea a fi gata a primi întristarea. De aceea, în scurt zic, de se va cerceta cineva cu frica de Dumnezeu, totdeauna se găsește vinovat. Chiar dacă uneori ni s-ar părea că sîntem liniștiți și că de nu ne-ar fi zis cutare frate cuvînt de întristare nu ne-am fi tulburat și așa ne socotim că, cu dreptate ne tulburăm asupra aceluia zicînd că de n-ar fi venit cutare să mă tulbure cu vorba, nu m-aș fi smintit. Și aceasta este mare înșelăciune diavolească; oare cel ce ne-a grăit cuvîntul a sădit patima în inima noastră? Nu, nicidecum. Acela n-a făcut altceva decît că a dezgolit patima noastră ce o avem în suflet și putem să ne folosim, de vom vrea, din acest cuvînt. Putem să ne îndreptăm de acel ponos, de vom primi musturarea cu gînd liniștit. Dar pentru că (precum de multe ori v-am grăit) nu ne defăimăm pe noi înșine la orice, ba adesea găsim acest fel de îndreptățiri, ne asemănăm cu un vas foarte curat pe dinafară, iar înlăuntru plin de împuțiciune, din care, dînd cineva cu o pietricică și spărgîndu-l, iese afară toată putoarea. Deci vă întreb: acea pietricică a pricinuit putoarea în vas sau numai i-a dat prilej să iasă afară? Asemenea este și cel ce se îndreptățește și zice: „Eu sedeam cu pace și cutare cuvînt al fratelui m-a tulburat.” [...]

Pentru aceea, întorcîndu-ne la începutul cuvîntului, zicem că mare folos și neclătită odihnă ne pricinuieste defăimarea ce ne-o vom face ori la ce ni s-ar întîmpla, mai vîrtos socotind că nimic nu se cîntește fără pronia dumnezeiască. Dar va zice cineva: „Cum pot să nu mă scîrbesc, cînd am trebuință de ceva și cerînd nu mi se dă?”

Cu adevărat, nici atunci nu se va mîhni cineva cînd va zice că Ziditorul meu știe mai bine ce-mi este de folos și poate darul să-mi fie drept împlinirea cererii mele. [...]

Pentru aceea, întru toate și pentru toate să avem ochii noștri sus și de pătimim ori bine ori rău, să mulțumim lui Dumnezeu de toate cîte ni se întîmplă și pururea să ne defăimăm pe noi. Cînd ni se va întîmpla vreun bine, să zicem ca părinții noștri, că iconomia lui Dumnezeu este; iar de ni se va întîmpla vreun rău, să zicem că pentru păcatele noastre. Că orice vom pătimi, adevărat este că pentru păcatele noastre pătimim. Fiindcă Sfinții, deși se ispiteau de vrăjmași, sufereau sau din dragostea de Dumnezeu sau pentru ca să se proslăvească numele Lui cel Sfînt, prin strălucirea faptelor lor celor bune spre folosul multora sau pentru ca să li se adauge cununile și răsplătirea de la Dumnezeu. Iar pentru noi, ticăloșii, care în toate zilele păcătuim și urmăm voii patimilor noastre, nu putem zice altceva decît că pe dreptate pătimim, fiindcă am lăsat calea cea dreaptă ce ne-au arătat-o părinții și umblăm pe drum strîmt și rătăcit, defăimînd pe vecin, iar nu pe noi înșine, fiecare din noi aruncînd pricina asupra fratelui său la orice lucru și însărcinînd greutate asupra aceluia. Fiecare din noi se trîndăvește și nu păzește măcar o poruncă, iar de la vecin cerem împlinirea tuturor.

Să luăm aminte, fraților, ca să nu ne înșelăm să osîndim pe alții, pentru că foarte rea deprindere se face. Și de multe ori, fiind întunecați cu totul și fără de nici o faptă bună (măcar cît de mică) ba și obișnuiți cu păcate grozave și legați de patimi cumplite, pentru care s-ar cădea ziua și noaptea să plîngem cu amar și să ne tînguim cu toată smerenia crezînd întru inimile noastre că nu este altul mai spurcat decît noi și mai întinat, ședem și iscodim vorbele și faptele și mișcărilor altora, cărora nu sîntem vrednici nici curelele încălțăminteii să le dezlegăm, după cum zice cuvîntul. Și, măcar că știm că aceia au multe fapte bune, îi osîndim pentru că nu fac cutare lucru așa și pentru că nu săvîrșesc cutare facere de bine mai cu alt chip (după socoteala noastră), ca să fie desăvîrșiți. Și zicem: „Bun este cutare, smerit, blînd, are milostenie și altele, dar este fățarnic ori iubitor de argint ori înșelător.” Și mult atragem urgia lui Dumnezeu asupra noastră. Pentru că, neavînd noi nici o faptă bună din cele care mărturisim că au aceia, îi osîndim pe ei pentru cele ce le lipsesc ca și cum noi am fi desăvîrșiți. De voim să ne folosim, fraților, pe noi să ne osîndim, pe noi să ne defăimăm și de orice pe noi să ne socotim vinovați și greșiți, iar nu pe fratele nostru.

Odinioară au venit la mine doi frați scîrbiți unul asupra altuia. Cel mai mare zicea despre cel mai mic că „îi poruncesc cîte ceva și se mîhnește și mă întristez și eu, aducîndu-mi aminte de cuvîntul părinților că de ar avea credință ar primi cuvîntul cu bucurie.” Iar cel mai mic zicea: „Iartă-mă, părinte, că nu-mi zice cu frica lui Dumnezeu, ci cu poruncă și socotesc că de aceea nu se încredințează inima mea, precum zic Părinții.” Luați aminte și vedeți că amîndoi s-au defăimat unul pe altul.

Alți doi frați, gîlcevindu-se între ei, și-au pus apoi metanie unul altuia, cerîndu-și iertăciune, dar nu s-au împăcat sufletele lor pentru că unul zicea că nu i-a făcut metania din toată inima, de aceea nu s-a liniștit sufletul său, că așa au zis Părinții. Iar celălalt zicea dimpotrivă: „Pentru că n-a fost gătit și alcătuit mai înainte acela cu dragoste către mine, înainte de a mă pleca eu lui, pentru aceea nici eu nu m-am încredințat iertăciunii lui.” Vedeți, fraților, înșelăciune, vedeți răzvrătire de socotințe omenești? Dumnezeu știe cît mă spăimîntez cînd văd că însăși sfaturile Sfinților Părinți le întorcem după voia noastră cea rea, spre pierzarea sufletelor noastre, iar nu spre folos. Cei doi despre care v-am povestit acum, în loc să zică unul: „Pentru că eu nu am pus metanie fratelui cu plecăciune din inimă, pentru aceea nu a alcătuit Dumnezeu adevărata dragoste către mine”, iar celălalt să răspundă: „Pentru că eu n-am fost cu rîvnă de dragoste către fratele, pentru aceasta nu mi s-a liniștit sufletul meu” și fiecare să se defaime pe sine ca să se îndrepteze; ei amîndoi s-au îndreptat în cuvinte și au aruncat vina unul asupra altuia. Precum și cei doi dintîi. De unde se cuvenea să zică unul: „Pentru că eu spun fratelui cu poruncă, de aceea nu se smerește să facă ceea ce îi zic”, iar celălalt să zică: „Măcar că fratele cu blîndețe îmi poruncește, dar eu sînt nesupus și neascultător, neavînd frică de Dumnezeu și de aceea îl tulbur”, ei amîndoi se făceau buni, învinovățind unul pe celălalt. Aceasta este, dar, precum am zis, pricina că nu sporim spre bine, nici nu ne folosim. Că nu ne defăimăm pe noi înșine și rămînem smintiți și întru tulburare neîncetată totdeauna, osîndind pe fratele nostru că nu este desăvîrșit întru bunătăți. Iar a noastră nevrednicie, prostime și mișelie nu o socotim, ca să ne dojenim și ca să ne muștrăm pentru ce facem cele necuviincioase și netrebnice. Pentru aceea, bătrînul acela, cînd l-a întrebat un frate zicîndu-i: „Ce ai aflat mai de folos în călătoria aceasta a mîntuirii”, a răspuns: „Nimic alta decît a se defăima cineva pe sine.” Și l-a lăudat foarte, fiindcă adevărat a grăit bătrînul, că aceasta este calea cea adevărată a mîntuirii. [...]

Cuvîntul 8

Pentru ținerea de minte a răului

[...] Mult mă mir cum de nu pricepem ceea ce cîntăm în toate zilele: că ne blestemăm pe noi înșine și nu luăm aminte înțelesul cîntărilor. Fiindcă zicem: „De am răsplătit celor ce mi-au făcut rele, să cad de la vrăjmașii mei în deșert.” Ce va să zică: să cad? Cîtă vreme cineva stă pe picioarele sale se poate împotrivi vrăjmașului său, dă război și este lovit, se luptă să biruiască chiar dacă este biruit, pentru că încă stă. Iar de se va întîmpla să cadă, nu se mai poate lupta cu vrăjmașul. Deci noi ne blestemăm singuri - nu numai să cădem în fața vrăjmașilor noștri, ci să cădem și deșerți. Și ce va să zică a cădea deșert în fața vrăjmașului? A cădea, am zis, înseamnă a nu mai avea putere să stai împotriva, zăcînd pe pămînt. Iar în deșert înseamnă a nu mai avea nici o putere ca să te scoli măcar de la pămînt; căci cel ce poate să se scoale, poate iarăși să se ajutoreze și să vină iarăși la război, cu orice mijloc. Mai pe urmă zicem: „Să gonească vrăjmașul sufletul meu și să-l prindă”, adică să-l apuce în mîinile lui și să-l supună întru toate. Toate acestea ne blestemăm a le pătimi de vom răsplăti rău pentru rău. Dar nu zicem numai acestea, ci încă adăugăm: „Să calce jos pe pămînt viața noastră.” Ce este viața noastră - faptele cele bune. Cerem să fie călcată pe pămînt, adică să ne facem cu totul pămîntești, avînd tot gîndul nostru împilat pe pămînt. Apoi zicem: „Slava mea în țarină să locuiască”, adică mintea și știința ce se nasc în suflet din paza sfintelor porunci să le îngroape în pămînt. Așadar zicem să facă slava noastră spre rușinarea noastră, adică să o arunce în țărîna și să se facă pămîntească viața și slava noastră ca să nu mai socotească nici un lucru dumnezeiesc, ci toate cele trupești; asemenea celor pentru care zice Dumnezeu: „Nu va rămîne Duhul meu întru ei, fiindcă sînt trupești.”

Acestea toate cîntînd, ne blestemăm pe noi de vom răsplăti rău pentru rău. Dar cîte rele nu răsplătim pentru rele și nu vrem să știm, nici să le băgăm în seamă? Căci a răsplăti rău pentru rău nu se face numai cu fapta, ci și cu cuvîntul și cu chipul. Să nu gîndească cineva că este îndreptat pentru că n-a răsplătit rău cu rău cu fapta; că poate face răsplătire precum am zis și cu cuvîntul, și cu chipul și cu privirea, supărînd pe fratele său. Că și cu privirea și cu orice altă mișcare poți tulbura pe fratele tău. Toate acestea sînt răsplătiri cu rău pentru rău. Dar chiar și cînd se nevoiește cineva să nu răsplătească rău pentru rău, nici cu fapta, nici cu cuvîntul, nici cu chipul, nici cu mișcarea, dar de va avea scîrbă în inima sa asupra fratelui și se va mîhni asupra lui, tot e vinovat ca și cum ar răsplăti rău pentru rău. Luați aminte că sînt multe stări și deosebiri ale acestui lucru: că și de nu se scîrbește, nici nu se mîhnește cineva asupra fratelui său, însă auzind că altcineva l-a scîrbit pe acela, sau l-a hulit ori l-a ocărît, se va bucura și cu aceasta se află în vina răsplătirii cu rău. Și iarăși: de este cineva care nici în inimă nu este mîhnit asupra fratelui, nici nu se bucură de necinstea lui, ba încă se și scîrbește, însă nu-i pare bine cînd îl va vedea sporind în vreo bunătate, slavă sau odihnă, ci se mîhnește, și aceasta este patimă, măcar că este mai ușoară.

La începutul cuvîntului am zis că este cineva care face metania fratelui, dar pe urmă rămîne totuși scîrbit asupra lui și zicem că a tămăduit mînia făcînd metanie, însă nu s-a nevoit a face tămăduire și ținerea de minte a răului; altul, întîmplîndu-se să fie scîrbit de cineva, făcînd metanie se împacă cu acela și nici ținere de minte a răului nu are în inima sa, dar, de se va întîmpla mai pe urmă să-i zică un cuvînt atingător, iarăși își aduce aminte de cel dintîi și se tulbură. Unul ca acesta se aseamănă cu omul care a avut rană și punând alifie s-a închis, dar numai pe dinafară, iar înlăuntru încă este slab locul, și oricînd se va lovi la acel loc, fiind mai slab se rănește mai curînd decît dacă s-ar lovi în altă parte a trupului și îndată începe a curge sînge. Așa pătimește și acesta: a avut rană, a pus alifie, adică metania, și deocamdată rana, adică mînia s-a vindecat, însă nu s-a tămăduit de tot, ci încă mai are semn de vătămare, din care acea rană îndată se întărită, cînd se va întîmpla vreo cît de mică lovitură. De aceea, trebuie să se nevoiească omul cu tot dinadinsul și să tămăduiască desăvîrșit acea rană, încît să crească, ca mai înainte și pînă pe locul acela, să nu mai rămînă nici un semn, nici măcar să nu se cunoască că a fost rană în acel loc. Dar aceasta nu o poate face altfel decît numai rugîndu-se lui Dumnezeu din toată inima pentru cel ce l-a întristat, zicînd: „Dumnezeule, ajută fratelui meu și mie pentru rugăciunile lui.” Să nu înceteze rugîndu-se pentru fratele său pînă cînd nu i se va liniști desăvîrșit inima. Fiindcă este un semn de milostivire și de dragoste, ba și de smerenie a cere ajutor pentru rugăciunile lui și oriunde este milostivire, dragoste și smerenie, ce poate face mînia, ținerea de minte a răului sau altă patimă? Precum a zis Avva Zosima: „De va întinde diavolul toate cursele răutății lui, de va mijloci cu toate uneltele lui, cu toți dracii lui, toate rămîn zadarnice și se biruiesc cu smerenia poruncii lui Hristos.” Iar alt sfînt zice: „Cel ce se roagă pentru vrăjmașii lui, numai acela nu are ținerea de minte a răului.”

Lucrați, dar și pricepeți cele ce auziți. Adevărul vă zic: dacă nu le veți face cu fapta, nu le puteți pricepe cu cuvîntul. Cine poate să învețe vreun meșteșug numai din cuvînt? Au nu întîi se ostenește lucrînd și stricînd, silindu-se și de multe ori neizbutind, pînă cînd, puțin cîte puțin, ostenindu-se și avînd răbdare, învață acel meșteșug. Pentru

că văzînd Domnul, cugetul și osteneala lui îi ajută. Dar noi, voind să învățăm meșteșugul meșteșugurilor, cum vom putea să-l deprindem numai cu cuvîntul fără a ne sili cu fapta? [...]

Cuvîntul 9

Pentru minciună

[...] Așadar, de voim să ne mîntuim cu adevărat, trebuie să iubim adevărul cu toată silința și cu toată puterea noastră, păzindu-ne de toată minciuna, ca să nu ne despărțim de adevăr și de viață.

De trei feluri este minciuna: unul minte cu cugetul, altul minte cu cuvîntul, iar altul minte cu toată viața lui. Cel ce minte cu cugetul este cel ce are bănuială. Unul ca acesta, văzînd pe cineva vorbind cu vreun frate, bănuiește și zice: „Despre mine vorbește acela.” Iar de va vedea că a conținut a vorbi, iar bănuiește că din pricina lui a tăcut. De-i va zice cineva vreun cuvînt, bănuiește că pentru ca să-l întristeze i-a zis. În scurt, la tot lucrul are bănuire asupra vecinului, zicînd că „Pentru mine a făcut aceasta, pentru mine a zis aceea și pentru aceasta a făcut aceea.” Acesta este cel ce minte cu cugetul. Fiindcă nici un adevăr nu gîndește, ci la toate are bănuială. Din aceasta se nasc iscodirile, grăirea de rău, neascultarea, vrajba și osîndirea. Unuia ca acesta de se va întîmpla vreodată să i se adeverească bănuiala în vreun lucru, zice, ca și cum s-ar îndrepta în cuvînt: „De aceea iscodesc orice, ca, aflînd greșeala pentru care sînt defăimat, să mă folosesc, părăsindu-mă de ea.” Deci întîi această începere este de le diavolul, căci de la minciună a început: că, neștiind, a bănuiește ceea ce nu știa. Cum ar putea omul rău să facă roadă bună? Iar de voiește cineva cu adevărat să se îndrepteze, cînd îi zice fratele: „Nu face aceasta!” sau „De ce ai făcut aceasta!”, să nu se tulbure, ci să-i facă metanie și să-i mulțumească și așa se va îndrepta. Căci, de va vedea Dumnezeu că în acest chip este cugetul lui, nu-l va lăsa niciodată să se amăgească, ci va trimite pe cel ce poate să-l îndrepteze. Iar a zice: „Pentru a mă îndrepta cred bănuielilor mele”, aceasta este o îndreptare a diavolului, care voiește să-l înșele. [...]

Iată, aceasta este minciuna cu cugetul. Iar cel ce minte cu cuvîntul este asemenea, de pildă, cu cel ce lenevindu-se a se scula la priveghere nu zice: „Iartă-mă, că m-am lenevit să mă scol”, ci zice că a fost răcit sau slăbit de osteneală și alte feluri de minciuni adaugă, ca să nu facă o metanie și să se smerească să ceară iertăciune. Și, de-l va înfrunta cineva de vreun lucru, se pricește și se gîlcevește ca să-și acopere rușinea. Tot asemenea, și cînd va avea discuție și zicînd: „Tu ai zis aceasta, tu ai făcut aceasta, eu n-am zis.” Și cutare a făcut sau a zis aceasta și aceasta, numai ca să nu se smerească. Iarăși, de va dori vreun lucru, nu vrea să zică adevărul că „Doresc cutare”, ci pune pricină de îndreptare zicînd că are cutare neputință și-i trebuie acel lucru și spune atîtea minciuni ca să-și îplinească pofta. Că, precum tot păcatul, sau din poftă, sau din iubirea de argint, sau din trufie se face, tot așa și minciuna din aceste trei se face, adică: sau pentru ca să nu se necinstească și să se smerească, sau pentru ca să-și îplinească pofta, sau pentru ca să cîștige ceva. Și nu se liniștește la un loc, ci neîncetat înconjoară și totdeauna se gătește ce să grăiască, numai să-și îplinească scopul. Pe unul ca acesta, chiar și adevărul de ar spune, nu-l crede nimeni, că și adevărul lui este cu bănuială. Se întîmplă însă uneori să fie trebuincioasă și iconomia cuvîntului, cînd, de nu se va ascunde cineva, lucrul se face pricină de și mai multă tulburare, scîrbă și primejdie. Precum a zis Avva Amona Avvei Agaton spre pildă: între doi oameni s-a făcut moarte înaintea ta și unul a intrat în chilie la tine. Și fiind el căutat de judecători, te întrebă zicînd: „La tine s-a făcut uciderea?” Deci, de nu vei iconomisi, îl dai pe om spre moarte. La o nevoie mare ca aceasta, de va grăi cineva minciună este iertat. Numai și atunci să nu fie fără de grijă, ci să se pocăiască și să plîngă înaintea lui Dumnezeu, și să o socotească și pe aceasta ca pe o întîmplare de ispită. Încă nici aceasta să nu o facă adesea, ci, cum am zis, la o foarte mare nevoie. Că precum leacul pentru nervi și pentru curățenie de-l va lua cineva adesea, îi strică, iar de-l va întrebuița rar, numai la vreme de trebuință îi folosește, așa și tăinuirea adevărului, în mulți ani odată să o facă cineva, cînd se va vedea la mare nevoie, încă și atunci cu frică și cu cutremur, descoperind lui Dumnezeu și cugetul și nevoia și așa i se poate ierta, că într-alt chip se strică și cu aceasta. Iată, v-am spus cine este cel ce minte cu cugetul și cine cu cuvîntul. Deci, să spunem acum și despre cel ce minte cu viețuirea sa.

Acela minte cu viețuirea sa, care altul este pe dinlăuntru și altul pe dinafară; adică cel ce, fiind lacom, se arată a fi postitor; sau, fiind asupritor, grăiește despre milostenie și laudă milosîrdia; sau, fiind mîndru, ferește smerenia. Și nu face aceasta vrînd să laude fapta cea bună: că de ar grăi cu acest fel de scop ar mărturisi cu smerenie mai înainte neputința lui, zicînd: „Vai mie, ticălosului, că sînt lipsit de toată bunătatea.” Și numai după ce-și va mărturisi

neputința lui să laude fapta cea bună; și nici ferindu-se să nu smintească pe cineva, pentru aceea o laudă. Că se cuvine să zică: eu sînt păcătos și ticălos, pentru ce dar, să smintesc și alt suflet, să am și această greutate? Că de ar face așa, măcar că păcătuiește ascuns, cel puțin la arătare s-ar vedea că face bine, pentru că nu smintește pe alții. Că a se osîndi pe sine este o faptă a smereniei și a-ți fi milă de fratele tău ca să nu-l smintești este un semn de dragoste. Dar unul ca acesta nu laudă fapta cea bună cu vreun scop din aceste ce am zis, ci numai ca să-și acopere rușinea. Fericește numele faptei celei bune și grăiește de dînsa ca și cum și el ar fi așa sau și de multe ori ca să înșele pe altul și să-l strice. Că nici o răutate sau eres, nici însuși diavolul nu poate să amăgească pe cineva, de nu se va fățarnici că are faptă bună. Precum zice Apostolul: că și diavolul se preface înger luminat. Deci de se schimbă stăpînitorul, nu-i de mirare că se vor preface și slugile lui. Așadar, mincinosul sau temîndu-se de rușine ca să nu se smerească, sau, precum am zis, vrînd să înșele pe cineva ca să-l strice, grăiește de fapta cea bună și o laudă și se minunează de dînsa, ca și cum și el ar fi așa și o știe. Acesta este cel ce minte cu viețuirea sa. Unul ca acesta nu este cum se vede, ci viclean. Altul se arată în față, și altul este în ascuns. Toată viețuirea lui este fățarnică și mincinoasă. [...]

Cuvîntul 10

Pentru ca să umblăm pe calea lui Dumnezeu cu luare-aminte

Să ne sîrguim, fraților, pentru mîntuirea noastră și să fim cu luare-aminte ca să nu pierdem vremea în zadar, căci cu adevărat mult vom căuta zilele acestea și nu le vom afla. Avva Arsenie zicea totdeauna către sine: Arsenie, nevoiește-te să-ți cîștigi ceea ce ai cugetat cînd ai ieșit din lume! Iar noi ne aflăm în mare lenevire și nici pentru ce am lăsat lumea nu știm, nici ce lucru este ceea ce am hotărît să săvîrșim. Pentru aceea nu numai că nu sporim, ci și pururea ne scîrbim. Aceasta ni se pricinuieste că nu sîntem cu luare-aminte și cu pază în inima noastră. Că de am vrea cu tot dinadinsul să ne nevoim puțin, nu ne-am scîrbi atît de mult, nici nu ne-am obosi foarte. Pentru că, deși are cineva osteneală la început, dar puțin cîte puțin sporește înainte și apoi cu odihnă săvîrșește faptele cele bune, că, văzînd Dumnezeu osteneala lui, îi dă ajutor. Deci să ne silim pe noi înșine, să punem început, să voim binele. Căci cu toate că n-am ajuns la faptă, dar și voința aceasta este începutul mîntuirii. Fiindcă din voință ajungem cu ajutorul lui Dumnezeu și spre osîrdie și apoi cu osîrdia cîștigăm faptele cele bune. De aceea zicea oarecare dintre Părinți: „dă sînge și primește duh”, adică nevoiește-te și vei dobîndi fapta cea bună. [...] Deci și din voi, cel ce vrea să cîștige fapta cea bună, nu trebuie să se lenevească și să glumească. Căci, precum cel ce vrea să învețe zidăria sau alt meșteșug nu se mai îndeletnicește și cu altceva decît cu acel meșteșug, așa și cei ce voiesc să învețe lucrarea cea duhovnicească, nu trebuie să mai gîndească alt lucru, ci ziua și noaptea să se nevoiască la aceasta, ca să se deprindă și să se folosească. Fiindcă, dimpotrivă, cei ce nu se sîrguiesc la dînsa așa, nu numai că nu sporesc, ci se și turbură totdeauna și se nevoiesc în zadar, fără nici o chibzuire, iar ostenindu-se cineva fără luare aminte, pe nesimțite se abate din drumul faptelor celor bune, care sînt totdeauna în mijloc și greșește. [...] Pentru aceea am zis că faptele bune sînt la mijloc, adică: smerenia este în mijlocul mîndriei și al fățarniciei; tot așa și cucernicia este în mijlocul rușinii și al obrăzniciei, așa și celelalte fapte bune. Deci, cînd se va învrednici cineva de aceste fapte bune, atunci este cinstit, este aproape de Dumnezeu și măcar că îl vezi mîncînd, bînd, dormind și el ca și ceilalți oameni, unul ca acesta, păzind cumpăna măsurii, este cinstit pentru acele fapte bune. Iar cînd nu va lua aminte cineva, nici nu se va păzi, lesne se abate din cale la dreapta sau la stînga, adică spre prisos sau spre lipsă și i se pricinuieste boală, care, precum am zis, este răutatea [...]

În trei stări se poate afla omul: unul este cel ce nu încetează a păcătui, altul care părăsește păcatul și altul care îl dezrădăcinează. Cel ce lucrează păcatul este cel care se află păcătuind; cel ce se oprește este cel ce nici nu îl face neîntrerupt, dar nici nu încetează cu totul; ci se luptă puțin și iarăși se supune patimii. Iar cel ce dezrădăcinează patima este cel ce se nevoiește împotriva patimii pînă o biruiește și se izbăvește de ea. Însă aceste trei stări au multă lățime de cercetare. Spre pildă, spuneți-mi ce patimă voiți să cercetăm. Voiți să grăim despre mîndrie? Sau despre curvie? Sau mai bine să vorbim despre trufie, fiindcă mai mult sîntem biruiți de dînsa? Cel ce se află întru această patimă nu poate suferi nici un cuvînt al fratelui său, ci de aude un cuvînt se turbură și-i zice cinci sau zece cuvinte pentru unul, iar după ce încetează războiul, stă socotind pentru ce să-i zică acela ceea ce i-a zis, se scîrbește asupra-i și, cuprins fiind de pizmă, îi pare rău că nu i-a zis și mai multe decît cele ce i-a grăit; găsește cuvinte și mai amare ca să-i răspundă și zice: „Fiindcă nu i-am zis cutare vorbă, pentru ce să-mi zică el aceasta? Deci am să-i zic și eu aceasta.” Mereu se luptă cu acest fel de cuget, nepotolindu-și mînia. Aceasta este o stare a răutății din îndelungat obicei întărită. Dumnezeu să ne izbăvească de acest fel de răutate: că o stare ca aceasta este hotărîtă de munca iadului, fiindcă păcatul ce se face cu neîncetată lucrare este osîndit muncii celei veșnice. Unul ca acesta de va vrea

să se îndrepteze, nu poate singur să-și biruiască patima sa de nu va avea ajutorul Sfinților. Drept aceea se cade să ne nevoim a dezrădăcina patimile înainte de a le obișnui. Este un altul care, de asemenea, auzind un cuvânt, se turbură și zice și el cinci sau zece pentru unul și se scîrbește asemenea celui dintîi că nu i-a zis și altele mai rele și ține și mînie, dar puține zile și apoi se întoarce; unul ține numai o zi mînie și se împacă, iar un altul îndată se turbură, ocărăște, zice cîte îi vine la gură, dar iarăși în grabă se potolește și se liniștește. Toți aceștia, ca și cei dintîi, cîta vreme sînt cuprinși de aceste porniri, sînt în osîndă de muncă (asemenea celor ce se află făcînd păcatul, cum am zis mai sus), dar cu oarecare deosebire între ei.

Să spunem și despre cei ce încetează patima. Unul aude un cuvânt și se întristează întru sine și se scîrbește, nu pentru că a fost necinstit, ci pentru că n-a suferit. Altul, măcar că e biruit de greutatea patimii, însă nu lenevinduse, ci silindu-se și ostenindu-se. Altul, nevînd să răspundă cuvînt, este răpit de obicei. Altul se nevoiește ca nici să nu grăiască cuvînt prost, dar se întristează pentru că a fost necinstit, însă se defăima pe sine pentru ce să se mîhnească și-i pare rău de aceasta. Iată, aceștia sînt dintre acei ce se sîrguiesc să înceteze patima, dar se află încă în frica primejdiei, măcar că și între dînșii este deosebire (adică cel ce este biruit ostenindu-se, iar nu lenevinduse, cel ce este răpit de obicei și cel ce se osîndește pe sine că n-a suferit ocară cu mulțumită); și mai mare deosebire au decît cei ce se află întru lucrarea păcatului, căci toți aceștia despre care am zis mai sus, sînt dintre acei ce se silesc să înceteze patima, fiindcă nu voiesc să facă rău, ci se întristează. Pentru care și zic Părinții. Că tot lucrul pe care nu-l voiește sufletul nu ține multă vreme. Însă au datoria să se cerceteze pe sine dacă nu cumva, deși nu răsplătesc pentru ceea ce au pățimit, dar poate cu altceva se împotrivesc și de aceea se biruiesc și se rănesc. Sînt și unii care se sîrguiesc să înceteze vreo patimă, însă pentru altă patimă: ca cel ce tace și nu răspunde din trufie sau din plăcerea oamenilor sau din altă patimă oarecare: aceștia vor să tîmăduiască răutatea cu altă răutate. Pentru aceasta Avva Pimen a zis că niciodată vicleșugul nu strică pe vicleșug. Aceștia se numără cu cei ce lucrează păcatul și în zadar se înșeală pe sineși.

Acum să grăim și despre cei ce dezrădăcinează patima. Este unul care se bucură dacă va fi necinstit, însă ca să aibă plată. Unul ca acesta este dintre cei ce dezrădăcinează patima, dar nu cu cunoștință. Altul se bucură fiind batjocorit, însă pentru că se socotește vrednic a fi batjocorit și cum că el este vinovat. Acesta dezrădăcinează patima cu pricepere. Căci a fi necinstit și a te învinui pe sineți și a primi cele ce ți se întîmplă ca și cum ți s-ar cuveni, cuminte faci lucrul: căci tot cel ce se roagă lui Dumnezeu să-i dea smerenie trebuie să știe că aceasta este ceea ce cere, adică să-i vină vreo necinste. Și, cînd va fi batjocorit de cineva, se cuvine ca și el însuși pe sine să se defăimeze și să se necinstească în gîndul său. Este și altul mai cu înaltă înțelepciune, care nu numai că se bucură cînd este batjocorit de cineva și se socotește vinovat, ci se întristează și-i pare rău pentru ce să fie el pricină de tulburare celui ce l-a ocărît. Dumnezeu să ne învrednicească de această stare.

Vedeți cîta lățime au aceste trei stări? Deci fiecare dintre noi, precum am zis, să vedem în ce stare sîntem. Dacă săvîrșește cineva cele ale patimii sale din voie sau nu voiește să facă rău, dar, fiind biruit de obicei și răpindu-se, îl face și apoi îndată se scîrbește și se întristează că a greșit; sau dacă se nevoiește să înceteze patima cu priceperea sau cu altă patimă, precum am zis că este atunci cînd cineva tace din trufie sau din plăcerea oamenilor sau pentru vreun cuget omenesc sau a început a dezrădăcina patima și o dezrădăcinează cu pricepere. Fiecare să știe unde se află și la ce milă de loc a ajuns: că nu numai în toate zilele se cuvine să ne cercetăm pe noi, ci și într-un an să facem cercare și într-o săptămîină să ne ispitim și întru o lună să iscodim starea noastră și să zicem: „În săptămîină cealaltă nu eram îngreuiat de cutare patimă, oare acum cum mă aflu?” Și iar: „Anul trecut eram biruit de cutare patimă, oare acum cum sînt?” Și așa să ne cercetăm de am sporit ceva sau tot în aceeași stare ne aflăm sau spre mai rău mergem. Dumnezeu să ne învrednicească ca, dacă nu vom dezrădăcina deodată de tot patima, măcar să ne oprim de la lucrarea păcatului și să încetăm patima. În adevăr, greu lucru este a se afla cineva făptuind păcatul și nesilindu-se să oprească patima. Să vă spun cum se aseamănă aceste trei stări, ca să pricepeți. Cel ce face păcatul se aseamănă cu cel ce fiind săgetat de vrăjmași, el însuși cu mîna sa împinge săgeata în inima sa. Cel ce oprește patima se aseamănă cu cel ce este săgetat de vrăjmași, însă, fiind îmbrăcat cu cămașă de fier, nu-l pătrunde săgeata. Iar cel ce dezrădăcinează patima se aseamănă cu cel ce prinde săgețile vrăjmașului său și le frînge sau le aruncă înapoi în inima vrăjmașului său, precum zice psalmul: sabia lor să intre în inima lor, iar arcurile lor să se sfărîme. Deci, fraților, și noi să ne silim și, de nu putem să întorcem sabia lor în inima lor, măcar să nu primim săgețile lor și să le înfigem noi înșine în inima noastră; ci să ne îmbrăcăm în cămașa de fier a smereniei ca să nu fim răniți de vrăjmașul, [...]

Cuvîntul 11

Să tăiem patimile degrabă pînă nu ne obișnuim cu ele

[...] Cu adevărat va veni vremea să căutăm un ceas al vremii acesteia și să nu-l găsim. Oare cîți doresc să asculte cuvîntul lui Dumnezeu și nu se învrednicesc? Iar noi auzind atîtea învățături, nu le băgăm în seamă ca să ne sîrguim. Dumnezeu știe cît mă mir de nesimțirea sufletelor noastre: că, putînd să ne mîntuim, noi nu voim. Putem să ne tăiem patimile noastre cît sînt mici și nu ne silim, ci le lăsăm de se întemeiază și se întăresc asupra noastră, poate pentru ca să ne ostenim pe urmă foarte mult și să nu putem să le tăiem. Că, precum v-am zis de multe ori, alta este a deprădăcina o buruiană mică, care lesne se smulge și alta este a deprădăcina un copac mare întemeiat. [...]

Drept aceea, să ne silim, fraților, ca să cîștigăm milă. Părinții au zis că trebuie să-și curățească cineva știința în tot ceasul, cercetîndu-se seara cum a petrecut ziua, iar dimineața cum a petrecut noaptea și să arate pocăință către Dumnezeu pentru tot ce a greșit. Iar noi, cei ce sîntem mai mult greșiți, se cuvine a nu aștepta pînă seara, ci să ne cercetăm și la al șaselea ceas din zi cum am petrecut și ce am greșit și să ne iscodim pe noi, nu cumva am zis vreun cuvînt spre sminteala vecinului nostru? Oare nu am văzut pe fratele meu făcînd ceva și l-am osîndit sau m-am scîrbit de el sau l-am grăit de rău? [...] Dar să venim iarăși la cuvîntul ce vi-l grăiam ca să vă cercetați cum ați trecut ziua și noaptea. Dacă ați stat la biserică cu luare aminte și cu gîndul la rugăciune sau vi s-au robit cugetele voastre de rele; dacă ați ascultat citirile cu înțelegere sau, lăsînd slujba, ați ieșit afară din biserică și v-ați netrebnicit în zadar. Așa, dacă se va cerceta cineva pe sine în toate zilele și dacă se va sîrgui să se întoarcă spre pocăință din cele ce a greșit și se va sili să se îndrepte, începe a-și împuțina răutatea de la nouă la opt. Astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, sporind spre bine puțin cîte puțin, nu lasă patimile să se înrădăcineze; că de nu se va sili cineva în acest chip să stîrpească o patimă înainte de a se înrădăcina, ajunge la marea primejdie a obișnuinței celei rele, încît (precum v-am zis) de va vrea să se pocăiască, nu mai poate singur să biruiască patima, de nu va avea de ajutor pe cineva dintre Sfinți [...] Credeți-mă, fraților, că de va fi cineva cuprins numai de o patimă obișnuită, fie cît de mică, aceea singură îl poate osîndi la munca cea veșnică. Și, de ar face cineva zece fapte bune și numai o răutate obișnuită să aibă, acea una care se face din obiceiul cel rău, biruiește pe cele zece bune. După cum un vultur, de va scăpa tot trupul lui din cursă și numai de o unghie va fi prins, din pricina acestei mici părțicele a trupului lui nu-i folosește cealaltă putere, ci, oricînd va vrea, merge vîntătorul și-l prinde. Așa este și cu sufletul. Numai cu o patimă de se va fi obișnuit, ori în ce ceas va vrea diavolul îl biruiește, căci prin acea patimă îl are în mîinile lui. De aceea vă zic pururi: nu lăsați vreo patimă să se înrădăcineze în voi, ci vă nevoiți, rugîndu-vă lui Dumnezeu noaptea și ziua să nu cădeți în ispită. Chiar de vom fi și biruiți vreodată, ca niște oameni, și vom cădea în vreo greșeală, să ne sîrguim a ne pocăi îndată, să o părăsim și să plîngem înaintea lui Dumnezeu pentru ea și să priveghem ca să nu mai cădem. Iar Dumnezeu, văzînd cugetul nostru cel bun, smerenia și pocăința noastră, ne va da mîna de ajutor și va face milă și cu noi. [...]

Cuvîntul 12

Pentru frica de muncile cele viitoare și ca cel ce vrea să se mîntuiască să nu se lenevească niciodată de mîntuirea lui

[...] Deci acum vă zic și vouă, fraților, că nu trebuie să se întristeze cineva, orice i s-ar întîmpla, ci toate, precum am zis, să le socotească că sunt din pronia lui Dumnezeu și să se odihnească: pentru că sînt unii care așa de mult se întristează la scîrbele ce li se întîmplă încît se deznădăjduiesc și de viața lor și doresc să moară, numai să scape.

Și pătimesc aceasta nu din altă pricină, decît numai din slăbiciunea sufletului lor și din multă nepricepere, neștiind ce nevoie mare și înfricoșată are sufletul cînd iese din trup. Iar a fi pedepsiți în această lume este o mare iubire de oameni a lui Dumnezeu. Însă noi, neștiind cele mai înfricoșate, vedem aceste ce se fac aici și ni se par grele, dar nu este așa. Nu știți ce zice la Pateric? Un frate mult silitor a întreat pe un bătrîn, zicînd: „Părinte, pentru ce sufletul meu dorește moarte?” Și-i zise lui bătrînul: „Pentru ca să scape de mîhniri de aici, neștiind că scîrba cea viitoare este fără de asemănare mai rea decît aceasta de aici.” Altul, de asemenea, a întreat pe un bătrîn: „Stăpîne,

care să fie pricina că mă cuprinde trîndăvia șezînd în chilia mea?.” Și-i zise lui bătrînul: „Pentru că n-ai gustat pînă acum încă nici odihna viitoare, nici munca, pentru că de le-ai fi putut simți pe acestea bine, măcar de-ar fi chilia ta plină de viermi, încît pînă la gît să fii cuprins de ei, ai face mare sîrguire și nu te-ai lenevi, nici nu te-ai birui de somnul trîndăviei.” Așa de mult erau îngrijorați bătrîni pentru mîntuirea lor, iar noi dormind voim să ne mîntuim. Pentru aceea ne îngreuiem la scîrbele ce ni se întîmplă, de unde s-ar cădea mai degrabă să mulțumim lui Dumnezeu și să ne fericim că ne-a învrednicit a fi pedepsiți puțin, pentru ca să aflăm odihna cea adevărată. [...] Așa și în sufletul trîndav se fac mărăcini, adică patimi, pe care vrînd cineva să le curățească, trebuie să taie din rădăcină pofta cea veche și obiceiurile cele înrădăcinate; că nu este alt lucru mai rău decît năravul cel rău. Pentru care zice și marele Vasile: „Cu anevoie poate cineva birui obiceiul său cel rău, fiindcă un nărav ce s-a întărit de multă vreme, are putere ca o fire.” Pentru aceea trebuie să tai, precum am zis, întîi obiceiurile cele rele și patimile, ca și pricinile lor care sînt ca niște rădăcini. De nu se vor usca rădăcinile acelor obiceiuri, lesne odrăslesc iarăși ca mărăcinii; că sînt unele patimi, care nimic nu pot lucra, dacă vei tăia pricina lor din care se aștă, precum zavistia singură nu este nimic, dar are pricină și rădăcină slava deșartă, fiindcă vrînd cineva să fie slăvit, urăște pe cel ce este slăvit și cinstit. Tot așa și mînia are multe pricini, dar mai vîrtos se naște din iubirea poftelor trupești. Aceasta ne aduce aminte și Evagrie, spunîndu-ne despre un oarecare sfînt, că zice: Pentru aceea fug eu de poftele trupești, ca să pot tăia pricinile mîniei. Și toți Părinții zic că fiecare patimă se naște din aceste trei: din trufie, din iubirea de argint și din iubirea poftelor trupești care (cum de multe ori v-am spus) este curvia și lăcomia. Pentru aceasta trebuie a tăia nu numai patimile ci și pricinile lor și a ne îndrepta prin pocăință și plîngere. Și apoi să începi a semăna sămînța bună, adică lucrarea faptelor celor bune.

[...] Drept aceea, tot cel ce voiește să se mîntuiască, trebuie nu numai de răutate să se lase, ci să facă și bine, precum zice Psalmistul: „Ferește-te de rău și fă bine.” Adică, de pildă, are cineva obiceiul să facă nedreptate? Trebuie nu numai să nu facă strîmbătate, ci să facă și dreptate; este curvar și lacom ori bețiv? Nu numai să le părăsească pe acestea, ci să se silească să cîștige și înfrînarea. De este mînios, nu numai să contenească mînia, ci să dobîndească și blîndețe; de se mîndrește, nu numai să nu se mai mîndrească, ci să se și smerească. Aceasta însemnează: „Ferește-te de rău și fă binele.” Căci oricărei patimi rele se împotrivesc o faptă bună: mîndriei - smerenia; lăcomiei - înfrînarea poftelor; osîndirii - răbdarea; mîniei - blîndețea; urîciunii - dragostea. Asemenea și celorlalte patimi li se împotrivesc fapte bune. Deci, precum scoțînd faptele cele bune, am băgat patimi în sufletul nostru, tot așa trebuie să ne nevoim nu numai să scoatem de la noi patimile, ci în locul lor înlăuntrul nostru să sădim faptele cele bune, pe care le avem din fire, date de Dumnezeu. [...] Așa și omul, după ce va scăpa din toate cele ce am zis, nici atunci nu trebuie să fie fără grijă. Că se întîmplă la urma tuturor acestora, că află diavolul ceva și-l înșeală sau cu îndreptare, sau cu mîndrie, sau aducîndu-i gînduri de necredință. Și nu numai că pierde toate ostenele sale, ci îl face să se depărteze și de Dumnezeu. Și ceea ce n-a putut să-i facă cu lucrul îi face cu un gînd rău; căci se întîmplă cîteodată că și numai un gînd rău de-l va primi cineva, să-l îndepărteze de Dumnezeu. De aceea vă zic pe scurt: cel ce se nevoiește să se mîntuiască nu trebuie să fie fără de grijă pînă la moarte. [...]

Cuvîntul 13

Pentru ca să suferim ispitele cu mulțumită și fără tulburare

[...]Așa este și la ispite: de le va suferi cineva cu răbdare și smerenie, le trece fără stricăciune, iar de se vor împotrivi și turbura, găsind pricină la orice și pe sine se turbură, și ispita o adaugă. Și în loc să se folosească, mai mult se păgubesc: că ispitele mult folosesc pe cei ce le îndură fără tulburare. Chiar dacă am fi supărați de vreo patimă, tot nu trebuie să ne turburăm, că cine se turbură de supărarea patimii, nu o pătimește din altceva decît din nebunie și mîndrie; pentru că nu-și cunoaște starea sa și nici nu vrea să se ostenească, precum zic Părinții. Iar pricina că nu sporim aceasta este că nu ne știm puterile noastre, nici nu avem răbdare la ceea ce începem, ci fără osteneală vrem să cîștigăm faptele bune. Dar pentru ce te turburi, o, păcătosule, fiind supărat de păcat? Pentru ce te sperii? Dacă l-ai făcut, îl ai, pentru aceea te turbură; arvuna păcatului o ai în tine, de ce zici: „La ce mă supără?” Decît să cîrtești, mai bine rabdă, nevoiește-te, roagă-te lui Dumnezeu ca să te izbăvească. Fraților, nu este cu puțință să nu aibă scîrba păcatului cel ce îl face. Și Avva Sisoe a zis: „Lucrurile păcatului avîndu-le întru noi, păcatul nu se depărtează”; dă-i arvuna ce ai luat-o și așa o să scapi. Lucrurile păcatului nu sînt altceva decît pricinile care îndeamnă spre păcătuire. Iar arvună - unirea cu dulceața păcatului. Deci, atîta vreme cît nu ne vom izbăvi de acestea, e cu neputință a nu fi robiți de gînduri rele, care ne silesc să facem păcatul și nevrînd noi, fiindcă de la început, de voie, neam dat în mîinile lor. [...]

Cuvîntul 14

Pentru săvîrșirea și alcătuirea faptelor celor bune ale sufletului

[...] Meșter destoinic este acela care face faptele bune cu înțelepciune. Că se întîmplă de face cineva o faptă bună, dar, fiindcă nu a făcut-o cu cuget bun, o pierde, ba de multe ori nici nu o poate săvîrși, ce zidește azi, surpă mâine, puind o piatră și scoțînd două. Cum am zice de pildă: vine un frate și-ți zice cuvînt de mîhnire sau de turburare și taci și-i faci metanie; iată, ai pus o piatră. Apoi mergi și spui altui frate: „Cutare m-a ocărît și mi-a zis cutare cuvînt, iar eu nu numai că am tăcut, dar i-am făcut și metanie.” Iată că ai pus o piatră, dar ai scos două, căci te-ai fălit. Sau face cineva metanie unui frate din fățarnicie. Această smerenie, fiindcă se face din fățarnicie, nu folosește, înseamnă a pune o piatră și iar a o scoate. Iar cel ce face metanie cu pricepere, convins că el a greșit și numai el este vinovat, zidirea acestuia este bună. Iarăși, altul are tăcere, dar nu pricepere, pentru că socotește că face bine. Iar cel ce se socotește nevrednic să grăiască, acela tace cu pricepere, precum au zis Părinții. Un altul se socotește pe sine întru nimic, însă cugetă că face lucru mare, că se smerește adică, neștiind că nu este nimic aceasta, fiindcă nu o face cu pricepere. Iar a se micșora pe sine cu pricepere înseamnă a se socoti mai mișel decît toți, a se numi om de nimic, defăimîndu-se că nu este vrednic nici a se număra printre oameni. Precum a făcut Moise Arapul zicîndu-și: „O, piele neagră și încărbunită, tu nu ești om, de ce te amesteci cu oamenii?” Altul slujește unui bolnav și socotește că slujește ca să aibă plată. Iată nici acesta nu este cu minte, pentru că, de i se va întîmplă vreo întristare, îndată părăsește lucrul înainte de a-l fi terminat, fiindcă o face cu o anumită socoteală. Iar cel ce slujește cu minte slujește ca să cîștige milosîrdie și îndurare de milostivire. Unul ca acesta, orice i s-ar întîmplă, fie din afară, fie că însuși bolnavul s-ar porni spre dînsul, suferă fără turburare, avînd multă luare aminte în cugetul său, știind că mai mult îi folosește lui bolnavul cu aceasta, decît el bolnavului. Și cu această bună cugetare se ușurează și de patimi, se izbăvește și de război. Că eu am văzut un frate ce se lupta foarte tare de poftă și, fiindcă slujea cu pricepere unui bolnav de dezinterie, s-a mîntuit de război. Spune și Evagrie despre un bătrîn mare că a izbăvit pe un frate de nălucirile ce vedea noaptea poruncindu-i să postească și să slujească unui bolnav. Fiind întrebat bătrînul despre aceasta, zicea că acest fel de patimi nu se potolesc cu altceva decît cu milosîrdia. De se va pustnici cineva din trufie sau cu cuget înalt, că adică face faptă bună, unul ca acesta nu se nevoiește cu pricepere. De aceea, din te miri ce începe a se scîrbi asupra fratelui său și a-l urî, cugetînd în sine că este ceva. Acesta cu osîndirea fratelui său nu numai că pune o piatră și scoate două, ci este în primejdie a surpa toată zidirea. Iar cel ce se ostenește cu știință nu socotește că face o faptă bună, nici nu vrea să fie lăudat ca un sîrguitor, ci se silește prin înfrînare să scape de patimi și, izbăvindu-se de dînsule, se smerește mai mult, temîndu-se totdeauna de căderea în trufie. Pentru aceasta zic Părinții: „Calea smereniei sînt ostenelele trupești, care se fac cu pricepere.” În scurt, orice faptă bună nu trebuie făcută cu alt cuget, decît ca să o cîștigi și să o deprinzi. Unul ca acesta poate fi socotit, precum am zis, meșter și zidar bun, care poate să zidească casă temeinică. Deci cel ce vrea să ajungă la această bună stare, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu trebuie să zică: „Sînt mari faptele cele bune, cum putem să le săvîrșim?”, pentru că cel ce zice acestea, sau nu nădăjduiește la ajutorul lui Dumnezeu, sau se lenevește a se ruga pentru vreun bine. Ce faptă bună vreți să o cercetăm ca să vedem că de noi depinde dacă vrem s-o facem? Scris este să iubești pe aproapele tău ca însuși pe tine. Să nu zici: „Cum pot să mă îngrijesc de scîrbele lui ca de ale mele? Și mai vîrtos de cele ascunse în inima lui, pe care nici nu le văd, nici nu le aud ca pe ale mele?”

Nu-ți lăsa mintea să cugete la acestea, nici nu gîndi că fapta bună este grea și cu anevoie de făcut, ci caută întîi să crezi în Dumnezeu și pune început bun; descopere-ți cugetul și silința ta Celui Preaînalt și vei vedea ajutorul lui Dumnezeu, spre lesnirea săvîrșirii acelei fapte bune. Însă lucrul peste puțină și fără rînduială să nu încerci nici a începe. De pildă: de ar fi o scară cu un capăt pe pămînt și cu celălalt în cer, iar tu stînd în mijlocul ei ai zice: „Cum să zbor de la pămînt și să mă aflu tocmai în vîrfurile scării?” Acest lucru nu-i cu puțină și nici Dumnezeu nu-l cere de la tine. Ci deocamdată stai pe loc, silindu-te să nu te pogori jos. Adică nu face întîi rău vecinului, nu-l ocărî, nu-l grăi de rău, nu te scîrbi de el, nu-l necinsti și după ce te vei deprinde cu acestea, începe a-ți fi milă de dînsul, a-l mîngîia cu cuvîntul, apoi să-l și ajutorezi la vreo lipsă ce va avea. În acest chip, cîte o treaptă suindu-te, ajungi cu ajutorul lui Dumnezeu la vîrfurile scării. Că, ajutînd vecinului tău cîte puțin, începi să iubești și binele lui ca și cum ar fi al tău și folosul lui ca al tău. Așa se împlinește porunca care zice să iubești pe aproapele tău ca pe tine. [...] Plăcut este cînd face cineva milostenie fără nici un gînd omenesc, ci numai din bunătatea însăși, din milostivirea însăși, atunci cînd este plăcut. Iar desăvîrșire este cînd face cineva milostenie sau orice altă faptă bună fără îndoială, fără pregetare, fără greutate, ci din toată puterea, cu toată voia și cu atîta dragoste, încît socotește că el se folosește din acea facere de bine și nu că pe altul folosește, iar dînd milostenie se bucură ca și cînd ar lua, iar nu ar da el. Atunci

se socotește că face voia lui Dumnezeu cea bună, plăcută și deplină. Aceasta înseamnă a face poruncile lui Dumnezeu cu pricepere. Negreșit, nu este faptă mai bună ca milostenia, căci aceasta singură poate mîntui pe om, precum zice Proorocul: „Mîntuirea sufletului este bogăția omului.” Și iarăși în alt loc: „Cu milostenia șterge-ți păcatele tale.” Însuși Domnul a zis: „Fiți milostivi, că și Tatăl vostru cel ceresc este milostiv.” N-a zis: „Postiți, precum postește și Tatăl vostru cel ceresc”, nici n-a zis: „Fiți curați, precum și Tatăl vostru este curat”, ci zice: „Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru cel ceresc este milostiv.” Pentru că numai această faptă bună se aseamănă cu Dumnezeu. Încă și în Sfînta Evanghelie unde arată despre a doua venire a Domnului, numai pentru milostenie și nemilostivire arată. Cu toate acestea, și aceasta se cuvine să o facem cu pricepere, că scopul milosteniei este de multe feluri. Unul face milostenie ca să i se îndestuleze țarina cu bogată roadă și Dumnezeu îi blagoslovește țarina și nu iese din scopul lui; altul face milostenia ca să nu i se primejduiască corabia și Dumnezeu o păzește; altul pentru sănătatea copiilor lui și Dumnezeu îi împlinește cererea; altul face numai ca să fie slăvit și Dumnezeu nu-i trece cu vederea facerea lui de bine și-l cinstește. Și orice voiește fiecare îi dă (cînd știe că nu i se păgubește sufletul din aceasta). Dar aceștia toți și-au luat plata lor și cu nimic nu le este dator Dumnezeu, fiindcă și scopul lor n-a fost pentru folosul cel viitor al sufletului, ci pentru acest vremelnice și fiindcă fiecare din cei de mai sus și-au luat plata pentru milostenia făcută, Dumnezeu nu le mai este cu nimic dator. Este și unul care face milostenie numai ca să scape din munca veșnică. Acesta numai pentru sufletul său a făcut binele, însă nu este precum vrea Dumnezeu, căci încă nu se află în starea fiului, ci ca un argat slujește stăpînului său ca să ia simbrie și să cîștige. Așa face și acesta, ca să ia plată de la Dumnezeu. Căci trei sînt stările din care facem binele, precum zice marele Vasile, după cum v-am mai spus și altă dată: starea slugilor, cînd facem bunătatea temîndu-ne de Dumnezeu și de muncă; starea argaților cînd o facem cu nădejde de plată; sau, cînd o facem pentru însuși binele și pentru dragostea de Dumnezeu, atunci sîntem în starea fiilor, căci fiul nu face voia părintelui său de frică și nici ca să aibă plată de la el, ci iubindu-l se silește să-l cinstească și să-l odihnească pentru ca să-l veselească. Așadar sîntem datori să facem milostenie pentru însuși acest bine, fiindu-ne milă unul de altul ca de niște mădulare ale noastre; să facem bine altuia ca și cum noi înșine am fi ajutați de el și așa să dăm, ca și cum noi am lua de la acela. Aceasta este milostenia ce se face cu pricepere. Atunci ne aflăm în starea fiului, precum am zis. Să nu zică cineva că: „Eu sînt sărac și n-am cu ce să fac milostenie”; că, de nu poți da cît bogății aceia de care scrie Sfînta Evanghelie, dă măcar doi bănuți, ca femeia aceea văduvă și săracă, și Dumnezeu îi primește de la tine mai mult decît darurile acelora, iar de nu ai nici atît, milostivește-te spre vecinul tău și-l ajută măcar cu lucrul. Nu poți nici aceasta? Mîngîie pe fratele tău cu cuvîntul. Nu poți nici cu aceasta să-l ajuți? Cel puțin cînd se va turbura fratele tău asupra ta și se va mînia, fă milă cu dînsul și suferă mînia lui, vîzîndu-l supărat de vrăjmașul. În loc să-i zici un cuvînt ca să-l turburi mai mult, taci și cu aceasta miluiești și sufletul lui și-l scoți de la vrăjmașul. Asemenea, de-ți va greși fratele, milostivește-te și-i iartă greșeala, ca să iei și tu iertare de la Dumnezeu, Care zice: „Iertați și vi se va ierta!” Și cu aceasta, faci milă sufletului fratelui tău, iertîndu-i greșeala cu care ți-a greșit; căci ni s-a dat putere să iertăm unul pe altul la greșale. Iată, neavînd nimic cu care să miluiești trupul, de vei vrea, poți să miluiești sufletul și faci mai mare milă; căci cu cît sufletul este mai cinstit decît trupul, cu atît și mila făcută de el este mai mare decît cea făcută trupului. În scurt, nimeni nu poate să zică că nu poate să facă milostenie, căci fiecare, după puterea lui și după starea lui, poate face binele, numai să se silească ca ceea ce face să facă cu pricepere, precum am zis, că cel ce lucrează cu pricepere este meșter iscusit și zidește casa lui cu temei. Drept aceea zice și Evanghelia, că înțelepciunea zidește casa ei pe piatră și nu o poate mișca nici un vînt potrivnic. [...]

Cuvîntul 15

Pentru Sfîntul și Marele Post

[...] Deci cine va vrea să se curățească de toate păcatele de peste an într-o aceste zile, întîi trebuie să se păzească de îmbuibarea hranei, căci din mîncarea cea multă, precum au zis Părinții, se naște toată răutatea; să se ferească a nu dezlega postul decît de mare nevoie; să nu caute hrană pentru îndulcirea gîtlejului și să nu se îngreuiască cu sațul mîncării și al băuturii, ci să mănînce numai cît să-și țină viața. Căci sînt două feluri de lăcomii: una, cînd cineva caută să aibă întotdeauna numai bucate bune, adică cu gust dulce și plăcut, însă nu mănîncă mult. Unii ca aceștia, cînd mănîncă o bucată dulce după pofta lor, o mestecă multă vreme în gură, ca să prelungească gustul și dulceața ei. Aceasta se numește lemarghie, adică lăcomia gîtleului.

Altul este luptat de mîncare multă, nu caută bucate bune, nici nu-i pasă de plăcere, ci într-un fel le socotește ori bune ori rele; numai multe să fie ca să-și umple stomacul și să-și umple pîntecele. Aceasta se numește

gastrimarghie, adică lăcomia pîntecelui. De acestea trebuie să fugim cu toată luarea aminte dacă vrem să ne curățim de păcatele noastre. Acestea nu folosesc nici trupului, ațîță și patimile, iar celui ce le face i se socotesc drept păcat. Căci după cum împreunarea cea după lege prin cununie, la faptă este în același chip ca și curvia, însă scopul este cel care face mare deosebire lucrului, căci acela se împreună cu muierea lui prin blagoslovenie pentru facerea de copii, iar celălalt împotriva rînduiei numai pentru ca să-și împlinească pofta, așa este și la bucate: tot una este a mînca fie pentru trebuința vieții, fie pentru desfătare. Cel care face păcatul, însă, este scopul.

[...] Dar avem datoria nu numai aceasta să o păzim, ci să ne ferim și de tot păcatul, ca să postim și cu limba, precum postim cu pîntecele. Să fugim de grăirea de rău, de minciuni, de înjurături, de vorbe deșarte, de mînie, în scurt de tot păcatul ce se face cu limba. De asemenea să postim și cu ochii, să nu vedem cele necuviincioase, să nu privim fără rușine unde nu se cuvine, să nu ne uităm fără frică acolo de unde izvorăște primejdia. Să oprim de asemenea și mîinile și picioarele de la toată fapta rea.

[...] Împotriva nesimțirii sufletului, frate, folosește citirea cea deasă a dumnezeieștilor Scripturi și cuvintele cele de umilință ale Sfinților Părinți, aducerea aminte de Judecata cea Înfricoșată a lui Dumnezeu, de despărțirea sufletului de trup, de întîmpinarea puterilor celor înfricoșate, de faptele ce ai făcut în această scurtă și ticăloasă viață, de răspunsul ce-l vei da cînd vei sta înaintea înfricoșatului divan al lui Hristos și al Sfinților Lui Îngeri, fiind întrebat nu numai despre fapte, ci și de gînduri și de cuvîntul cel deșert. [...]

Bibliografie: Avva Dorotei, *Învățăături și scrisori de suflet folositoare*, Editura Bunavestire, Bacău, 1997

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DEPRE SLAVA DEȘARTĂ ȘI DESPRE CREȘTEREA COPIILOR

1. Cine oare a făcut ce am cerut? A rugat oare cineva pe Dumnezeu și pentru noi, și pentru întreg trupul Bisericii, ca să stingă focul născut din slava deșartă? Focul care a întinat tot trupul Bisericii. Focul care a despărțit trupul unic al Bisericii în multe mădulare. Focul care a sfîșiat dragostea, întocmai ca o fiară care se năpustește asupra unui trup frumos și plătînd neputincios în a se apăra, tot astfel slava deșartă și-a înfipt dinții ei cei pîngăriți în trupul Bisericii, și-a lăsat în el veninul umplîndu-l de o miasmă greoaie. Pe unele mădulare ale trupului Bisericii le-a tăiat și le-a aruncat, pe altele le-a sfîșiat, iar pe altele le-a înghițit. Dacă ar fi cu putință să se vadă lupta dintre slava deșartă și Biserică, ai vedea o priveliște plină de jale, cu mult mai cumplită decît luptele care au loc în stadion: ai vedea trupul Bisericii întins la pămînt, iar slava deșartă biruitoare, în picioare, uitîndu-se cu mîndrie de jur-împrejur, punînd stăpînire pe cei ce se apropie, fără să le dea cumva vreodată drumul din mîină și fără să-i cruțe. Cine din noi va pune pe fugă fiara aceasta? Este lucrul lui Dumnezeu, Care a îngăduit lupta aceasta corp la corp. Este lucrul lui Dumnezeu ca la rugăciunile noastre să trimită pe Îngerii Lui să acopere, ca prin niște frînghii, gura obraznică și nerușinată a slavei deșarte spre a o îndepărta. Dar Dumnezeu, Care a îngăduit lupta aceasta, va face acest lucru numai atunci cînd nu vom mai umbla după fiară, după ce ea va fi fost alungată. Dar dacă Dumnezeu își va trimite, la porunca Sa, Îngerii să alunge această cumplită fiară de la noi, iar noi, după ce am scăpat de ea, cu trupul încă plin de nenumărate răni, sculîndu-ne, vom merge în propriul ei culcuș și o vom căuta iarăși și o vom zădări și o vom ațîța spre a o scoate iarăși din culcușul ei, atunci Dumnezeu nu va mai avea milă de noi și nici nu ne va mai cruța. Căci spune Scriptura: ***Cui îi va fi milă de descîntătorul cel mușcat de șarpe și de toți cei ce se apropie de fiare?*** (Isus Sirah 12, 17).

2. Ce e deci de făcut? Cum vom putea scăpa de acest demon rău și viclean? Căci cu adevărat este un demon cu înfățișarea fermecătoare. Slava deșartă, lauda lumii, este un demon care se strecoară pe furiș în sufletul nostru sub înfățișarea unei curtezane: este înconjurată (de jur-împrejur) cu aur; este îmbrăcată cu haine noi și scumpe; lasă în urma ei mirosul celor mai alese parfumuri. Slava deșartă, lauda lumii, are o înfățișare atît de frumoasă și de strălucitoare, încît întrece în frumusețe pe orice femeie. Mai mult, este în floarea tinereții, încît înnebunește de dragoste sufletele tinerilor. Mijlocul îi este încins cu centură de aur; își împletește părul cu măiestrie în nenumărate bucle după moda persană, își pune în jurul capului diademă în așa fel, încît să i se poată vedea podoaba părului; în jurul gîtului ei strălucește lanț de aur și pietre prețioase. Și astfel stă vicleanul diavol, fără rival, sub înfățișarea unei femei foarte tinere, în fața trecătorilor și-și ia aerul unei femei cumiți și rușinoase. Cine, oare, dintre cei ce trec pe lîngă ea nu este atras de frumusețea-i? Mai tîrziu, însă, după ce l-a tîrît pe bărbat în casa ei, după ce a lepădat de pe ea toate podoabele acelea, își arată adevărata înfățișare: neagră, focoasă, sălbatică, întocmai ca un demon. Frică și cutremur îl cuprinde pe nenorocitul care a încăput pe mîinile ei. Se năpustește asupra-i, pune stăpînire pe sufletul lui și-i tulbură mîntea. Această înfățișare o are demonul cel viclean al slavei deșarte, al umbletului după laudele lumii. Ce pare, oare, mai frumos decît lauda lumii? Ce pare, oare, mai fermecător? Și totuși, dacă ne vom da seama că toate acestea nu sînt decît o nălucire, că nu sînt decît o înșelăciune și o fățarie, nu vom fi prinși în lațurile ei, nici nu vom cădea în mrejele înșelăciunii. Cuvintele spuse despre femeia desfrînată ai putea, pe bună dreptate, să le spui și despre slava deșartă, despre laudele lumii. ***Miere picură de pe buzele femeii desfrînate*** (Pilde 5, 3). Nu păcătuiești deloc spunînd despre lauda lumii aceleași cuvinte.

3. Slava deșartă, lauda lumii, se aseamănă cu pomii Sodomei. Aceia la înfățișare sînt frumoși și din înfățișarea lor te-ai aștepta ca și fructele lor să fie sănătoase și bune la gust. Dar, dacă iei în mîină o rodie sau un măr, îndată se înmoaie cînd pui degetele pe el și, zdrobindu-se coaja care-l învelește, lasă să-ți cadă în mîini praf și cenușă. Tot așa-i și cu laudele lumii, cu slava deșartă. Cînd te uiți la ea, ți se pare măreață și grozavă, dar cînd este ținută în mîinile noastre ne aruncă îndată sufletul în pulbere. Oricum ai privi-o, slava deșartă așa este. Poate fi, oare, altfel? Vreți să vă dovedesc asta? Voi începe, mai întîi, cu cele ce se petrec între oamenii care nu cunosc nici pe Dumnezeu, nici pe Hristos, cu cele ce se petrec între necredincioși.

4. Stadionul este plin de lume. Poporul stă pe băncile așezate în amfiteatru și oferă o priveliște încântătoare. Adeseori zidurile stadionului și acoperișurile lui sînt acoperite de trupurile oamenilor. Înainte de începerea spectacolului, cînd intră în stadion bărbatul darnic, care a adunat această mulțime, îndată toți cei de acolo, ca și cum ar fi un singur trup, se scoală în picioare, dau drumul unui singur glas, întind mîinile în sus, numindu-l purtătorul de grijă și apărătorul întregului oraș. Apoi asemuiesc bogăția dărnicii sale cu un fluviu mare între multe alte fluvii mari și-l compară, din pricina darurilor pe care le răspîndește, cu belșugul revărsat de apele Nilului. Spun că este un Nil al darurilor. Alții îl lingușesc și mai mult; socotind că asemănarea cu Nilul este prea mică față de dărnicia lui, lasă deoparte rîurile și mările și-l compară cu oceanul, spunînd că este un ocean de dărnicie; pe cît de îmbelșugat este oceanul în ape, pe atît de multe sînt darurile pe care le revarsă în jurul său. Și astfel mulțimea aceasta adunată în stadion nu lasă la o parte nici un fel de asemuire pentru a-l slăvi. Strălucitoare este înfățișarea slavei deșarte și a laudelor lumii! Voi însă amintiți-vă de chipul tinerei prin care am înfățișat pe demonul slavei deșarte, pe care l-am acoperit de jur-împrejur cu aur și i-am dat vîrsta unei curtezane, și veți vedea că imaginea aceasta nu-i departe de cele ce se petrec în stadion.

5. Dar ce se petrece în stadion mai tîrziu? Darnicul nostru se pleacă și el în fața mulțimii, mulțumindu-i prin acest gest, apoi se așează în aplauzele și în strigătele de „Trăiască!” ale tuturor celor de față. Fiecare dintre cei din stadion dorește atunci să aibă parte și el de o astfel de fericire ca și acela și apoi poate să și moară. După ce a risipit mult aur și argint, cai, haine, sclavi și tot ce se poate da în astfel de ocazii și după ce a deșertat multe sume de bani, mulțimea îl conduce iarăși cu multe aclamații, dar nu atît de mulți cîți erau în stadion. În sfîrșit, acasă, ospețe îmbelșugate și costisitoare, petrecere mare și mare sărbătoare în ziua aceea. După-amiază, iarăși, aceleași ospețe și petreceri, și așa timp de două sau trei zile. Iar cînd a deșertat toate pungile cu bani și a cheltuit nenumărați talanți de aur, atunci se vădește praful, cenușa și pulberea strigătelor de aclamații, de „Trăiască!”

6. Cînd darnicul nostru își face acasă socotelile și se gîndește la grozavele cheltuieli pe care le-a făcut, începe să se tînguie. Atîta vreme cît se bucura de aclamații, prins de slava deșartă și de lauda lumii ca de o beție și mistuit el însuși de plăcerea laudelor, nu-și dădea deloc seama de pagubă. Cînd, însă, este singur în casă, în lăuntrul casei demonului slavei deșarte, cînd au pierit clipele de mulțumire, cînd vede că stadionul este gol de oameni, cînd vede că nu mai este nimeni care să-l aclame, cînd vede că paguba nu-i o părere, ci paguba i-a venit de pe urma risipirii banilor, atunci, da, atunci simte cenușa slavei deșarte, simte cenușa laudelor lumii.

7. Dacă se întîmplă, însă, să cheltuiască mai mult de cîtă avere are, și, sărăcit deodată, cerșește în mijlocul pieței și vede că nimeni din cei care-i strigau că este sprijinitorul lor nu se apropie de el și nici nu-i întinde mîna, ba, dimpotrivă, se bucură de cele întîmplăte (căci chiar atunci cînd îl aclamau le era sufletul ros de invidie și socoteau o mîngîiere ca cel atît de plin de strălucire să ajungă mai lipsit de cinstire decît ei toți), cînd deci nimeni nu se apropie de el și nici nu-i întinde mîna, își dă seama în ce stare jalnică a ajuns. Poate fi o stare mai vrednică de plîns decît aceasta? Nu este vrednică, oare, mai mult de lacrimi? Poate fi, oare, o altă stare mai cumplită?

8. Nu cunoașteți pe nimeni care să fi ajuns într-o astfel de stare?

Și dacă mulțimea s-ar fi mărginit numai la atîta, să nu-i întindă mîna. Dar nu, ea merge mai departe. Cei care altădată îl lăudau acum îl încarcă cu reproșuri și spun: „De ce-a fost nebun? Pentru ce a îndrăgit slava? Pentru ce a făcut daruri curtezanelor și bufonilor?”

Pentru ce spui astfel de cuvinte? Omule nerecunoscător, nu-l admirai tu, oare? Nu-l lăudai tu? N-ai fost tu acela care l-ai ridicat pînă la acea înălțime ametoare prin aplauzele și aclamațiile tale? Nu l-ai numit tu Nil de dărnicii? Nu l-ai numit tu ocean de dărnicii? Nu ți-ai pierdut toată ziua aclamîndu-l și lăudîndu-l? Pentru ce ți-ai schimbat dintr-o dată părerea? Tocmai cînd trebuia să-l miluiești îl acuzi și-l judeci pentru faptele pe care altă dată le aplaudai.

Dacă pentru fapte pe care noi înșine le dezaprobăm, ne îndurerăm cînd vedem că pentru ele cineva este pedepsit, căci nu avem inimă de piatră, n-ar trebui, oare, cu atît mai mult să ne îndurerăm cînd vedem că cineva suferă nenorociri pentru fapte pe care noi înșine le-am lăudat? Tocmai acum îl dezaprobi și îl judeci? Pentru ce, oare, nu-l dezaprobai și nu-l acuzai atunci cînd te încînta tot ce vedeai că se petrece în stadion, cînd îți pierdeai toată ziua în stadion, lăsînd baltă treburile tale?

9. Vezi deci, de ce natură sînt faptele diavolului? Vezi de ce natură sînt fructele slavei deșarte, ale laudei lumii? Eu le-am numit praf și cenușă, dar văd că nu sînt numai praf și cenușă, ci foc și fum. Fructele slavei deșarte și laudele lumii nu se mărginesc numai la aceea că nu dau naștere la nici o bucurie, ci merg pînă acolo că acoperă cu nenorociri pe cel îndrăgostit de slava deșartă și de lauda lumii. Ar putea fi într-adevăr și cenușă fructele slavei deșarte și ale laudei lumii pentru aceia care cheltuiesc multe averi și nu au nici un folos de pe urma cheltuielilor lor. Dar nu se poate spune asta pentru aceia, despre cei care suferă în afară de risipirea averilor și nenorocirile despre care am vorbit mai sus.

10. Dar aș putea fi întrebat:

- Ce e de făcut dacă este neînsemnat fructul risipei aceleia de averi în stadion, pentru care darnicul este cinstit și admirat de mulțime?

- Vezi bine însă, că cinstea aceasta nu e mare, deoarece, după cum am arătat adineaori, este acoperită de batjocură, este ținută de rău și hulită.

- Ce vom spune însă, celor aplaudați și lăudați pentru risipa lor de bani?

- Mulțimea i-a cinstit și i-a aclamat nu pentru că-și risipesc averile, ci pentru că nădăjduiește ca ei să mai facă încă și altădată astfel de risipe. Dacă le-ar mulțumi într-adevăr pentru darurile ce li s-au făcut mai înainte, atunci pentru ce îi țin de rău cînd nu mai au nimic? Pentru ce nu se mai apropie de ei, ba, dimpotrivă, își bat joc de ei și-i numesc niște oameni pierduți și nebuni? Ai văzut deci, că slava deșartă, lauda lumii nu este altceva decît o nebulie?

11. Să lăsăm la o parte acest exemplu al slavei deșarte, al umbletului după laudele lumii, care poate fi înfăptuit numai de un om sau doi, și să dăm un alt exemplu.

Dar poate că cineva ar întreba:

- Ce vei spune despre cei care cheltuiesc averi mari pentru desfătarea și distrarea cetățenilor orașelor?

- Spune-mi, te rog, ce folos au ei de pe urma acestor cheltuieli? Căci și ei se bucură de slavă și de aclamație o singură zi. Și că așa stau lucrurile se poate vedea de acolo că dacă cineva le-ar propune să aleagă între banii risipiți sau între a treia parte din ei sau cît de puțin din ei, și auzul strigătelor de aclamație, crezi, oare, că n-ar alege cu cea mai mare bucurie cît de puțin din averea lor în locul laudelor? Ce nu pot să facă astfel de oameni ca să nu-și piardă niște averi atît de mari, cînd ei, pentru cîștigul unei singure parale, nu se dau în lături de la nici o poftă încărcată cu rușine, de la nici un cuvînt ce gîlgîie de îndrăzneală și de obrăznicie?

12. Acum trebuie să îndrept cuvîntul meu către creștinii noștri care nu voiesc să dea cît de puțin lui Hristos, Cel sărac și lipsit de hrana de toate zilele, care nu vor să dea cît de puțin din averile lor celor săraci. Creștinii nu dau - de dragul Împărăției celei veșnice a Cerurilor - celor nevoiași averile lor, averi pe care oamenii lumii le împrăștie curtezanelor și măscăricilor de dragul aplauzelor și aclamațiilor.

13. Dar să vă dau o altă pildă de slavă deșartă. Care anume? Este vorba de slava deșartă care stă la îndemîna tuturor oamenilor spre a o urmări și nu doar a unuia sau a doi, cum a fost cazul în pilda de mai sus. Ne bucurăm cînd ne laudă lumea chiar pentru faptele de care sîntem conștienți că nu merităm deloc să fim lăudați. Cel sărac face tot ce-i stă în putință ca să se îmbrace cu haine frumoase nu pentru altceva decît ca să fie lăudat de oameni. Adeseori, deși poate să-și facă singur toate treburile, își tocmește un servitor nu pentru că are nevoie de el, ci pentru ca să nu pară sărac și lipsit de cinste prin faptul că-și face singur treburile. Dacă ar fi altfel, spune-mi, te rog, pentru care pricină tu, care-ți faci totdeauna singur treburile tale, vrei acum să fii servit de altul? Apoi, dacă se întîmplă ca săracul să se îmbogățească, își cumpără mobilier de argint și casă mare și luxoasă. Dar și le cumpără nu pentru că are nevoie de ele, căci, dacă și le-ar cumpăra din pricină că are nevoie de ele ca să poată trăi, ar urma atunci ca majoritatea oamenilor să piară și să moară. Iată ce vreau să spun: sînt lucruri necesare fără de care nu putem să trăim, de pildă, roadele pămîntului sînt de neapărată trebuință vieții și nu poți trăi dacă pămîntul nu rodește. Tot de neapărată trebuință sînt, acoperirea trupului cu haine, acoperișurile și zidurile și încălțămîntea. Acestea într-adevăr sînt de neapărată trebuință; în schimb, toate celelalte sînt de prisos și nefolositoare. Dacă ar fi de neapărată trebuință

pentru a trăi mobilierul de argint și casa luxoasă și dacă nu ar fi cu puțință ca un om să trăiască fără slugi, după cum nu este cu puțință de trăit fără roadele pământului, fără haine, încălțăminte, adăpost, ar trebui să piară cea mai mare parte din oameni, pentru că cei mai mulți oameni nu au slugi, nici case luxoase. Dacă ar fi de neapărată trebuință ca un om să se servească de vase de argint și n-ar fi cu puțință de trăit fără acestea, ar trebui să piară cea mai mare parte din oameni, pentru că nu toată lumea are vase de argint. Dacă ai întreba cumva pe unul dintre cei care au vase de argint: „Pentru ce vrei să ai acest vas de argint? Spune-mi, te rog, pricina. La ce-ți servește?”, nu poate să-ți spună altă pricină decât că are aceste vase de argint pentru a fi cinstit de oameni. „Le am, îți va răspunde el, ca să fiu admirat de lume, și nu disprețuit; le ascund, însă, iarăși ca să nu fiu pizmuiț și furat.” Poate fi, oare, o nebunie mai cumplită decât aceasta? Dacă le ții în casă ca să fii lăudat și cinstit de lume, arată-le atunci tuturor, fără deosebire. Dar, dacă te temi că poți fi pizmuiț pentru că le ai, atunci este mai bine să nu le ai!

14. Îți voi vorbi încă despre o altă nebunie.

Adeseori unii oameni, chiar când ajung să nu mai aibă cele de neapărată trebuință pentru trai și ajung să moară de foame, nu se despart de aceste vase de argint. Dacă i-ai întreba pentru ce nu le vînd, îți răspund: „Trebuie să-mi păstrez cinstea și vaza!” Ce cinste, omule, ce vază? Nu vasele de argint fac cinstea și vaza omului. Dacă ar fi așa, atunci dreptul Ilie, Elisei și Ioan Botezătorul ar fi fost cu totul lipsiți de cinste și de vază, deoarece Ilie nu avea nimic mai mult decât un cojoc (4 Regi 2, 8) și cerea cele pentru hrană de la o văduvă, săracă și ea. Ilie ducea o viață de cerșetor; a venit la ușa femeii aceleia sărace și a rostit cuvintele rostite de un cerșetor (3 Regi 17, 10-11). Era fără cinste și fără vază Elisei, care a fost hrănit la fel de o femeie săracă? (4 Regi 4, 8-37). Era, oare, fără cinste și fără vază și Ioan Botezătorul, care nu avea nici haină și nici o pîine măcar? (Marcu 1, 6). Există o singură necinste și o singură lipsă de vază, aceea de a fi bogat. Cu adevărat, bogăția este o mare necinste. Bogăția dă cuiva numai slava de a fi nemilos, trîndav, molîu, îngîmfat, rîvnitor de slavă deșartă, sălbatic, îmbrăcatul hainelor frumoase nu-ți dă cinste și vază. Dimpotrivă, ai cinste, ai vază dacă te îmbraci cu fapte bune.

15. Aud, însă, despre mulți oameni că sînt admirați pentru bogăția lor.

- Cutare, spun oamenii, are cinstea și vaza lui. Doarme într-un pat care are tot ce-i trebuie, are multe vase de aramă, este, într-un cuvînt, un om gospodar.

Un astfel de gospodar mi-ar putea face următoarea obiecție:

- Pentru ce ne mustri pe noi, care avem numai atîta avere, când ar trebui să mustri pe cei care au mai multă avere decât noi?

- Pe voi vă judec cu mult mai mult decât pe ei. Dacă nu vă scutesc de învinuire și de muștrare pe voi, care aveți o avere mai mică, cu atît mai mult pe cei care au multe și nenumărate averi. Cinstea și vaza cuiva nu stau în a avea o casă luxoasă și frumoasă, nu stau în a dormi într-un pat acoperit cu cuverturi luxoase, cu perne de puf și plăpumi de mătase și nu stau nici în a avea o mulțime de slugi. Toate acestea sînt în afară de noi și n-au deloc de a face cu noi înșine, cu sufletul nostru. Ceea ce se potrivește desăvîrșit cu sufletul nostru este modestia, disprețul banilor și averilor, disprețul slavei, nesinchiseala de cinstea dată de mulțime, puțină prețuire a tot ce-i omenesc, îmbrățișarea sărăciei, depășirea firii omenești printr-o viețuire virtuoză. Aceasta este adevărata vază, aceasta este adevărata slavă, aceasta este adevărata cinste.

Iar pricina tuturor relelor din lume provine din principiul pe care îl punem la temelie educației copiilor noștri. Și vă voi explica acest lucru în cele ce urmează.

16. Îndată ce s-a născut un copil, tatăl nu-și dă toată silința ca să-i orînduiască viața și să-i formeze caracterul, ci ca să-l împodobească și să-l îmbrace cu haine luxoase, cusute cu fire de aur.

Pentru ce faci asta, omule? Admit ca tu să te împodobești cu astfel de haine. Dar pentru ce îl înveți cu ele pe copil, care încă n-a gustat din această nebunie? Pentru ce-i atîrni în jurul gîtului podoabă? Copilul n-are nevoie de aur, ci de un bun și priceput pedagog care să-l formeze. Și mai lași încă să-i atîrne copilului părul pe spate ca unei fete! Prin asta, de la început chiar, slăbănoghești pe copil și moleșești tăria firii lui. De la început sădești în el dragostea zadarnică de bani și-l convingi că trebuie să poftască lucruri nefolositoare. Pentru ce-i faci încă mai mare

ispita? Pentru ce îl crești în dragostea celor materiale? Scriptura spune: ***E o rușine pentru un bărbat dacă lasă să-i crească părul*** (1 Corinteni 11, 14). Firea n-o vrea, Dumnezeu n-a îngăduit-o, este oprită, este un obicei păgânesc. Mulți le afirmă cercei de aur la urechi. Ar trebui ca și fetele să se ferească de asemenea podoabe. Voi, însă, aduceți această pierzanie și peste băieți.

17. Poate că mulți rîd de cuvintele mele ca de niște nimicuri. Nu sînt, însă, nimicuri, ci idei de foarte mare însemnătate. Dacă o fată este crescută în casa părintească în dragostea și patima după podoabe femeiești, cînd va pleca din casa părinților va fi de nesuferit soțului ei și greu de mulțumit și mai împovărătoare decît cei care strîng impozitele. V-am mai spus și altădată că răul nu poate fi îndreptat din lume din pricină că nici un om nu are grijă de copii, nimeni nu le vorbește despre feciorie, nimeni nu le spune despre curăția trupească și sufletească, nimeni nu-i învață să disprețuiască averile și măririle, nimeni nu le vorbește despre poruncile vestite în Scripturi.

18. Ce se va întîmpla cu copiii noștri dacă n-au, chiar din prima vîrstă, educatori? Dacă oamenii care au fost educați chiar de cînd s-au născut și au fost instruiți pînă la bătrînețe nu reușesc totuși să ajungă oameni desăvîrșiți, cît rău nu vor săvîrși cei care de la începutul vieții lor au fost obișnuiți să audă vorbindu-li-se numai despre lucrurile pămîntești? În vremea noastră fiecare părinte își dă toată silința să instruiască pe copiii lui în meserii, în arte, în știință, în oratorie, dar nici unul nu se interesează cît de puțin să educe sufletul lor.

19. Nu încetez de a vă ruga, de a vă ruga cu lacrimi, și a vă cere ca, înainte de toate celelalte, să dați copiilor voștri o bună educație. Dacă-ți iubești copilul, arat-o prin educația ce i-o dai. De altfel, ai și răsplată. Ascultă ce spune Pavel: ***... dacă vor stărui, cu înțelepciune, în credință, în dragoste și în sfințenie*** (1 Timotei 2, 15). Dacă ai nenumărate păcate adunate în conștiința ta, atunci născocoște o iertare a păcatelor tale, și anume: crește un atlet pentru Hristos. Prin aceste cuvinte nu-ți spun: „Nu-l lăsa să se căsătorească. Trimite-l în pustie. Pregătește-l să îmbrățișeze viața monahilor.” Nu-ți spun asta! Aș vrea negreșit și aș dori ca toți să îmbrățișeze viața monahală, dar nu silesc pe nimeni, pentru că o astfel de viață pare prea greu de purtat. Crește un atlet pentru Hristos! Învață-ți copilul din prima vîrstă să trăiască cu evlavie în lume!

20. Dacă vei întipări în sufletul lui încă fraged învățăturile cele bune, nimeni nu va putea să i le desprindă; ele se întăresc ca și sigiliul aplicat pe ceară. Copilul, cînd e mic, tremură, se teme și are respect și de chipul tău, și de cuvintele tale, și de tot ce faci. Întrebuințează cum trebuie superioritatea ta. Tu ești cel dintîi care te vei bucura de bunătăți dacă ai un copil bun și, apoi, Dumnezeu. Prin educarea copilului tău lucrezi pentru tine însuși.

21. Se spune că mărgăritarele, îndată după prinderea lor, au înfățișarea unei picături de apă. Dacă cel care pescuiește perla este un om iscusit, pune picătura în palmă și mișcă podul palmei întorcînd picătura pînă ce se rotunjește exact și o face foarte rotundă și tare; după ce i s-a dat această formă, nu mai este cu putință să i se mai dea alta. Ceea ce este fraged și încă n-a căpătat o formă tare poate lua orice formă, pentru că este ușor de schimbat în altă formă; cui este tare, însă, și a primit tăria în natura sa nu-i este ușor să iasă din natura sa și să se schimbe în altă formă.

22. După cum pictorii lucrează cu multă grijă și exactitate tablourile, iar sculptorii statuile, tot astfel și fiecare tată și mamă trebuie să-și dea silința pentru desăvîrșirea acestor tablouri, acestor icoane minunate ale lui Dumnezeu. Pictorii, în fiecare zi, pun în fața lor tabloul și-i dau culorile trebuitoare, sculptorii fac la fel: dau jos ce este de prisos și adaugă ce trebuie. Tot așa și voi, ca niște sculptori, întrebuințați tot timpul vostru liber spre a sculpta statui minunate lui Dumnezeu; îndepărtați ce este de prisos, adăugați ce trebuie și uitați-vă cu grijă la ele în fiecare zi: care este darul natural al copiilor, spre a-l dezvolta, care este defectul, spre a-l îndepărta. Cu multă grijă, în primul rînd, alungați din sufletul lor desfrînarea, căci mai cu seamă dragostea trupească tulbură sufletele tinerilor. Dar mai ales, înainte de a gusta din acest fel de dragoste, învață-l să fie cumpătat, să privegheze, să se roage cu stăruință și să-și facă semnul crucii cînd spune sau face ceva.

23. Închipuie-ți că ești un împărat care are sub conducerea sa un oraș: sufletul copilului. Căci, într-adevăr, sufletul este un oraș. După cum în oraș unii fură, alții fac fapte de dreptate, unii muncesc cum trebuie, iar alții fac toate de mîntuială și la întîmplare, tot astfel și în suflet sînt gînduri și gînduri. Unele se luptă împotriva pornirilor neîndreptățite ale sufletului, cum sînt soldații în oraș; altele se îngrijesc de buna stare a întregii locuințe a trupului, cum sînt oamenii de stat dintr-un oraș; altele poruncesc, cum sînt conducătorii orașului; altele povestesc lucruri de rușine și desfrîinate, cum sînt destrăbălații din oraș; altele povestesc lucruri cuviincioase, cum sînt oamenii cumpătați

și înțelepți din oraș; altele iubesc o viață plină de moleșală, ca femeile de la noi; altele spun prostii, ca și copiii; unora li se poruncește ca unor sclavi, cum sînt servitorii în oraș; altele sînt nobile, cum sînt oamenii liberi din oraș.

24. Avem deci, nevoie de legi ca să alunge gîndurile rele, să le aprobe pe cele bune și să nu îngăduie ca gîndurile rele să pună stăpînire pe cele bune. Dacă într-un oraș n-ar fi legi care să îngădească libertatea hoților, viața în oraș ar fi grozav de tulburată; dacă soldații n-ar face uz cum trebuie de puterea lor, s-ar distruge totul; dacă fiecare cetățean și-ar părăsi starea și funcția sa și ar urmări-o pe a altuia, s-ar nimici buna rînduială din pricina lăcomiei; tot așa este și cu sufletul copilului.

25. Sufletul unui copil este deci, un oraș: oraș de curînd zidit și întemeiat, oraș care are cetățeni străini ce n-au încă experiența nici unui lucru (astfel de cetățeni sînt mai cu seamă ușor de format). Cei care au fost crescuți într-un fel rău de viețuire, cum sînt bătrînii, sînt greu de schimbat, deși nu cu neputință, căci, dacă vor, pot și ei să se schimbe. Cei tineri însă, care n-au încă experiența vieții, vor primi cu ușurință legile toate.

26. Dă, așadar, legi acestui oraș, legi înfricoșătoare și aspre pentru cetățenii orașului. Fii apărătorul legilor ce se calcă. Nu-i de nici un folos să dai legi dacă nu cauți ca aceste legi să fie puse în aplicare.

27. Dă, deci, legi! Ai multă grijă de ele. Legiuirea noastră este pentru bunul mers al întregii lumi. Astăzi construim un oraș. Cele patru simțuri să fie meterezele și porțile orașului, iar întreg trupul să fie ca un zid. Porțile lui sînt: ochii, limba, auzul, mirosul și, dacă vrei, pipăitul. Prin aceste porți intră și ies cetățenii acestui oraș, cu alte cuvinte, prin aceste porți gîndurile corup sau desăvîrșesc sufletul copilului.

28. Haide deci, să venim mai întîi la prima poartă, limba: căci limba este aceea care se întrebuițează cel mai mult. Mai înainte de toate cealaltă, să-i facem uși și zăvoare, nu de lemn, nici de fier, ci de aur. Căci cu adevărat de aur este și orașul pe care-l construim. După ce acest oraș va fi gata construit, n-are să locuiască în el un om, ci însuși împăratul tuturor. În cursul acestei lucrări veți vedea unde vom așeza palatul împărațesc al lui Dumnezeu. Așadar, să facem acestei porți uși și zăvoare de aur, adică din cuvintele lui Dumnezeu, după cum spune Profetul: ***Cuvintele lui Dumnezeu sînt în gura mea mai dulci decît mierea și fagurele, mult mai de preț decît aurul și pietrele prețioase*** (Psalmi 118, 103; 18, 11). Să învățăm pe copii să aibă neconținut pe buze cuvintele lui Dumnezeu, chiar și cînd merg, să nu le aibă în chip silit, nici superficial și nici rar, ci continuu. Ușile nu trebuie să fie acoperite numai cu foițe de aur, dimpotrivă, să fie făcute groase și solide, lucrate în întregime din aur; în locul pietrelor bătute pe dinafară, să aibă pietre prețioase. Zăvor al acestor uși să fie crucea Domnului, făcut în întregime din pietre prețioase, pus de-a curmezișul la mijlocul ușilor. Dacă vom face uși de aur atît de groase și le vom pune zăvor, să le facem lor și locuitori vrednici. Care sînt aceștia? Să învățăm pe copil să rostească totdeauna cuvinte cuviincioase și evlavioase. Să avem multă grijă să alungăm pe cetățenii străini, ca să nu se strecoare printre locuitorii acestui oraș oameni amestecați și stricați, adică cuvinte de insultă, de batjocură, cuvinte necugetate, de rușine, lumești; pe toate acestea să le alungăm. Nimeni să nu intre prin aceste porți. Să intre numai Împăratul (Iezechiel 44, 2). Lui și celor ai Lui să-I fie deschisă această poartă, ca să se spună și despre ea: ***Aceasta este poarta Domnului, iar dreptii vor intra prin ea*** (Psalmi 117, 19), precum și cuvintele lui Pavel: ***Dacă este vreun cuvînt bun, spre zidire, să fie folositor ascultătorilor*** (Efeseni 4, 29). Gura să rostească cuvinte de mulțumire și cîntece sfînte. Să vorbească totdeauna despre Dumnezeu și despre filosofia cea de sus.

29. Cum va fi cu putință aceasta? Prin ce mijloace vom învăța pe copii să se poarte astfel? Dacă vom supraveghea cu multă grijă toate cuvintele lor. Cu copilul, lucrul este foarte ușor. Cum? Copilul nu se luptă nici pentru bani, nici pentru măririi. Este copil încă. Nu-l preocupă nici femeia, nici grija de copii și nici grija de casă. Cine i-ar da, deci, prilej ca să insulte și să hulească? Cel mult dacă se ceartă cu cei de o vîrstă cu el.

30. Pune deci, numai decît copilului lege ca să nu ocărăscă pe nimeni, să nu hulească pe nimeni, să nu se jure, să nu înjure, să nu se bată. Cînd îl vezi că-ți calcă legea, pedepsește-l, uneori printr-o căutătură aspră și severă, alteori prin cuvinte usturătoare, iar alteori, prin cuvinte de muștrare; deșteaptă-i uneori ambiția prin cuvinte măgulitoare de a fi mai bun decît alții, alteori făgăduiește-i răsplată pentru o purtare bună. Nu-l bate mereu și fără socoteală, ca să nu-l obișnuiești să fie crescut prin bătaie. Dacă se va obișnui să fie educat numai prin bătaie, va învăța să disprețuiască bătaia. Iar dacă a învățat să disprețuiască bătaia, ai stricat totul. Dimpotrivă, să se teamă de bătaie, dar să n-o primească. Să fie mișcat biciul, dar să nu cadă pe spatele copilului. Amenințările să nu meargă pînă la faptă. Dar să nu creadă că se reduc numai la amenințări cuvintele tale. Amenințarea atunci este bună, cînd

este crezut că se va traduce în faptă. Căci, dacă cel ce a greșit îți află gândul, va disprețui și amenințarea și bătaia. Dimpotrivă, să se aștepte să fie pedepsit, dar să nu-l pedepsești, ca să nu se stingă teama de pedeapsă, ci teama să rămână ca un foc plin de putere ce arde de peste tot toți spinii sau ca o cazma ascuțită ce sapă pînă în adînc. Cînd vei vedea că teama are bune rezultate, fii blînd. Firea omenească are nevoie și de blîndețe.

31. Învăță pe copil să fie îngăduitor și bun cu oamenii. Dacă-l vei vedea că înjură și insultă pe servitor, nu trece cu vederea acest lucru, ci pedepsește-l pe copil. Dacă știe că nu-i este îngăduit să înjure și să insulte sluga, cu atît mai mult nu va înjura și insulta pe ceilalți oameni. Închide-i gura la orice cuvînt rău și urît. Dacă-l vei vedea că hulește pe cineva, astupă-i gura și îndreaptă-i limba spre propriile sale greșeli și scăderi.

32. Sfătuiește și pe mamă să-i dea copilului astfel de învățături; tot așa și pe pedagog, ca și pe servitorul ce-l însoțește la plimbare, pentru ca toți la un loc să-i fie paznici și să observe ca nu cumva să iasă din gura copilului, prin ușile cele de aur, acele cuvinte urîte și rele.

33. Să nu crezi că-ți trebuie mult timp ca să ajungi la bune rezultate. Îți sînt de-ajuns două luni și ai reușit în totul dacă de la început îl observi, îl ameninți și pui atît de mulți supraveghetori. Buna lui deprindere se preface într-o a doua natură.

34. Așadar, această poartă va ajunge o poartă vrednică de a intra prin ea Domnul numai dacă nu se vor rosti nici cuvinte de rușine, nici cuvinte necugetate și nici un alt cuvînt rău, ci numai cele ce se cuvin Stăpînului. Dacă cei care instruiesc pe copiii lor pentru a fi buni ostași, îi iau de mici și-i învață să tragă cu arcul, să se îmbrace cu haine ostășești, să călărească, fără ca vîrsta copiilor să le fie o piedică, cu cît mai mult trebuie ca aceia care se pregătesc pentru oastea cerească să se îmbrace cu toată această podoabă împărătească! Să fie învățat, deci, copilul să cînte psalmi lui Dumnezeu, spre a nu-și petrece vremea cu cîntece de rușine și povestiri nefolositoare.

35. Așa să fie întărită această poartă. Să fie aleși acei cetățeni despre care am vorbit. Pe ceilalți să-i omorîm înlăuntru, cum omoară albinele pe trîntori și nu-i lasă nici să iasă afară, nici să bîzîie.

36. Să mergem acum și la altă poartă. Care este aceasta? E aproape de cea dintîi și se înrudește cu ea. Este auzul. Cetățenii primei porți ies dinlăuntru în afară și nici unul nu intră prin ea; cetățenii porții a doua intră din afară și nici unul nu iese prin ea. Prin urmare, se înrudesesc mult cele două porți. Dacă nu se îngăduie nici unui gînd stricat și rău să-i calce pragurile, nu va face greutăți nici gurii. Cel care nu aude lucruri rușinoase sau rele nici nu rostește lucruri de rușine. Dar dacă va fi larg deschisă tuturor, o va pîngări și pe aceea și va produce tulburare tuturor celor dinlăuntru. Poate că ar fi trebuit să spun toate aceste lucruri despre auz mai înainte, ca să astup mai dinainte intrarea.

37. Copiii să nu audă nici un cuvînt nelalocul lui, nici de la servitori, nici de la pedagog, nici de la îngrijitori. După cum plantele cînd sînt mici și plîpînde au nevoie de mai multă îngrijire, tot astfel și copiii. Să ne îngrijim să le luăm pedagogi buni ca să le punem o bună temelie chiar de la început și să nu primească din fragedă vîrstă ceva rău.

38. Să n-audă copilul basme prostești și băbești. Iată ce se spune în astfel de basme: „Cutare s-a îndrăgostit de cutare.” Sau: „Fiul împăratului și fiica cea mai mică au făcut cutare și cutare lucru.” Asemenea povestiri să nu audă copiii. Dimpotrivă, să audă alte povestiri, fără aluzii urîte, ci pline de multă simplitate și curăție. Se poate să le audă din gura servitorilor și din gura celor ce-l însoțesc pe copil la plimbare, dar nu din gura tuturor, căci nu-i îngăduit tuturor servitorilor să se amestece în educația copilului. Cei care ne ajută în opera noastră trebuie să fie oameni pricepuți, ca unii ce au să se apropie de statuia pe care o facem pentru Dumnezeu. Dacă am fi constructori și am zidi o casă pentru un om de seamă, n-am îngădui servitorilor să se apropie fără nici un rost de construcție. Oare n-ar fi absurd ca acum, cînd zidim un oraș și creștem cetățeni pentru Împăratul ceresc, să îngăduim tuturor, fără deosebire, să se amestece în lucrul nostru? Să ne luăm, deci, în ajutor numai pe acei servitori care sînt pricepuți și de folos. Dacă nu avem nici unul, să tocim unul cu leafă, bărbat virtuos, și să-i dăm mîna liberă spre a ne ajuta în opera noastră.

39. Să nu audă, deci, copilul basme prostești și băbești. Cînd este plictisit din pricina lecțiilor, povestește-i istorisiri sfînte - căci sufletului îi place să audă povestiri din vechime. Povestește-i, făcîndu-l să-și uite de joacă; doar tu crești un filosof, un atlet și un cetățean al cerurilor.

Povestește-i așa:

„La început un tată avea doi copii; ei erau frați.”

Oprește-te puțin, apoi adaugă:

„Amîndoi aveau aceeași mamă. Unul era mai în vîrstă, celălalt mai tînăr. Cel mai în vîrstă era plugar, iar cel mai tînăr era păstor. Cel mai tînăr își ducea turmele sale la păscut pe cîmpii și pe malurile mării.”

Îndulcește povestirile ca să fie plăcute copilului, spre a nu-i obosi sufletul:

„Celălalt frate semăna ogoarele și planta pomi. Odată s-au gîndit să cinstească prin rodul ostanelilor lor pe Dumnezeu. Păstorul a luat ce-a avut mai bun în turma lui și l-a jertfit lui Dumnezeu.”

Nu-i cu mult mai bine să povestești aceste lucruri în locul povestirii neadevărate despre oile cu lîna de aur? Apoi deșteaptă interesul copilului. Poți s-o faci prin povestire. Să nu adaugi de la tine nimic neadevărat, ci numai ceea ce-i scris în Scriptură:

„Cînd l-a adus lui Dumnezeu jertfă ce a avut mai bun în turmele sale, îndată s-a pogorît foc din cer, a răpit toată jertfa și a dus-o la jertfelnicul cel de sus. Fratele cel mai mare n-a făcut așa. S-a dus, și-a oprit pe cele mai bune din roadele sale pentru sine și a jertfit lui Dumnezeu fructe mai puțin bune. Dumnezeu nici nu s-a uitat la ele, S-a întors și le-a lăsat să rămînă pe pămînt. Jertfa celuilalt frate, însă, a primit-o sus, la El. Așa se întîmplă și cu administratorii moșiilor: stăpînul cinstește pe cel care-i aduce roadele moșiei și-l poștește în casă, iar pe altul, de care nu e mulțumit, îl lasă afară. Tot așa s-a întîmplat și aici. Ce a urmat după aceasta? Fratele mai mare s-a întristat, ca unul ce fusese disprețuit și dezaprobat de Dumnezeu, și era mîhnit. Și Dumnezeu i-a spus lui: „Pentru ce ești trist? Nu știai că aduci lui Dumnezeu darurile tale? Pentru ce M-ai insultat? Pentru ce Mi-ai jertfit roade mai puțin bune?”

Dacă vrei să vorbești mai simplu, spune:

„Acela neavînd ce răspunde, a stat liniștit.”

Sau, mai bine: „A tăcut.”

„După aceasta, văzînd pe fratele său mai mic i-a spus: „Hai să ieșim la cîmp”. Fratele cel mai mare, prinzînd cu viclenie pe cel mai mic, l-a omorît. Și credea că poate să se ascundă de Dumnezeu. Dar Dumnezeu a venit la el și i-a spus: „Unde este fratele tău?” - Nu știu, a răspuns el, nu sînt păzitorul fratelui meu! Atunci Dumnezeu i-a spus: Iată, sîngele fratelui tău strigă către Mine!”

Să stea alături și mama cînd sufletul copilului este format cu astfel de povestiri; ca să-ți ajute și ea și să laude cele spuse de tine.

„Ce s-a întîmplat apoi? Dumnezeu a primit în cer pe fratele ucis; deși a murit, el trăiește sus în cer.”

Copilul primește această învățătură despre înviere. Copilul crede, chiar dacă i se spun lucruri imposibile, ca de exemplu: „Și l-a făcut semizeu.” Copilul nu știe ce este un semizeu, dar pricepe că trebuie să fie ceva mai mare decît omul și îndată se minunează. Cu atît mai mult cînd va auzi despre înviere și că sufletul lui s-a suit în cer.

Și a luat Dumnezeu pe fratele cel mai tînăr sus; celălalt, însă, a trăit mulți ani, dar neconținut în suferință, cu frică și cu cutremur; a suferit nenumărate chinuri și era pedepsit în fiecare zi (Facerea 4, 1-12).

Vorbește-i cu tărie despre pedeapsa dată lui de Dumnezeu; nu-i spune numai: „că va fi gemînd și tremurînd pe pămînt.” Copilul nu poate pricepe ce valoare au aceste cuvinte, așa că trebuie să-i spui:

„După cum tu, când stai înaintea învățătorului, ești cuprins de spaimă, tremuri și te temi dacă e vorba să fii bătut, tot așa a trăit toată viața lui și fratele mai vîrstnic, pentru că a păcătuit înaintea lui Dumnezeu.”

40. E destul atît pentru copil. Spune-i această povestire seara, în timpul cinei. Mama să-i povestească aceeași istorisire din nou. Apoi, după ce a auzit-o de mai multe ori, cere-i s-o povestească și el: „Spune-mi povestirea”, ca să se simtă și el onorat de a o povesti. Când va stăpîni povestirea îi vei spune și folosul ce-l putem scoate din ea. Cu toate că sufletul copilului, care a auzit povestirea, știe să scoată prin propriile sale puteri folosul și învățătura din ea înainte de a i le spune tu, totuși spune-i și tu.

„Vezi cît de mare rău este lăcomia, cît de mare rău este să invidiezi pe fratele tău? Vezi cît de mare rău este să-ți închipui că poți să te ascunzi de Dumnezeu? El vede totul, chiar pe cele săvîrșite întru ascuns.”

Numai această învățătură dacă ai sădi în sufletul copilului, ai făcut mult și nu mai ai nevoie de pedagog. Frica de Dumnezeu va sta neconținut lîngă copil și negreșit îl va zgudui mai mult decît frica de orice alt pedagog.

41. Nu te mărgini la atît numai, ci ia-l de mînă și du-l la biserică! Caută să-l duci mai cu seamă atunci când se citește această povestire. Îl vei vedea cum se bucură, cum sare în sus și se veselește că știe ceea ce toți ceilalți nu știu încă. O ia înaintea celui ce citește povestirea, recunoaște cele citite și-i folosește mult. În felul acesta povestirea se întipărește în mintea sa.

42. Se mai pot scoate și alte învățături folositoare din această povestire. Învăță-l deci:

„Nu trebuie să fim triști când suferim ceva nedrept. Dumnezeu ne arată aceasta, chiar de la început, prin acest frate nedreptățit. Pentru că a făcut fapte plăcute înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu l-a luat, când a murit, sus în cer.”

43. Când s-a întipărit povestirea aceasta în mintea copilului, povestește-i alta, tot despre doi frați, și spune-i:

„Erau iarăși doi frați, și tot așa, unul mai în vîrstă și altul mai tînăr. Cel mai în vîrstă se ducea la vînătoare, iar cel mai tînăr stătea pe lîngă casă.”

Această povestire este cu mult mai plăcută decît cea dintîi pentru că are mai multe peripeții, și frații erau mai în vîrstă.

„Acești doi frați erau și gemeni. De când s-au născut, mama iubea pe cel mai mic, iar tatăl pe cel mai mare. Acesta își petrecea vremea mai mult pe ogoare, pe cînd cel mai tînăr stătea acasă. Odată tatăl, cînd a îmbătrînit, a spus copilului pe care-l iubea: „Pentru că am îmbătrînit, fiule, du-te și pregătește-mi un vînat, adică prinde-mi o căprioară sau un iepure, adu-mi-l și frige-l, ca să mănînc și să te binecuvintez”. Celui mai mic nu i-a spus așa ceva. Mama a auzit cele spuse de tatăl. A chemat pe fiul cel mai mic și i-a spus: „Fiule, pentru că tatăl tău a poruncit fratelui tău să aducă un vînat ca să mănînce și să-l binecuvinteze, ascultă-mă. Du-te la turmă, ia niște iezii tineri și frumoși și adu-mi-i, iar eu voi face din ei o mîncare așa cum îi place tatălui tău. Tu îi vei duce-o ca să mănînce și ca să te binecuvinteze”. Tatăl avea vederea slabă din pricina bătrîneții. După ce fratele cel mai tînăr a adus iezii, mama i-a gătit. A pus mîncărurile pe o tăblie și le-a dat fiului celui mai tînăr, care le-a dus tatălui său. L-a îmbrăcat și cu piei de capră ca să nu-l cunoască, deoarece el era fără păr, pe cînd fratele său era păros; așa putea să-l ascundă ca să nu cunoască tatăl înlocuirea. Și așa l-a trimis la tatăl lui. Tatăl, închipuindu-și că este fiul lui cel mai mare, a mîncat și și-a binecuvîntat fiul. Mai tîrziu, după ce dăduse binecuvîntarea, a venit și fiul cel mai mare și i-a dat vînatul. Cînd a aflat cele întîmplate, a început să se vaite și să plîngă.”

44. Vezi cîte foloase se nasc din această povestire? Nu spune toată povestirea, căci vezi cîte învățături folositoare poți scoate din ea. În primul rînd copiii vor respecta și vor cinsti mult pe părinții lor cînd văd cît de căutată este binecuvîntarea acestora. Vor prefera să ia nenumărate lovituri decît să fie blestemați de părinți. Dacă poveștile băbești pun atîta stăpînire pe sufletul copilului, încît își închipuie că sînt adevărate cele povestite, cum oare n-ar pune stăpînire pe sufletul lui și nu l-ar umple de multă teamă, cînd i s-ar spune istorisiri cu totul adevărate?

Tot din această istorisire vei mai scoate învățătura că trebuie să disprețuim pînțele, lăcomia pînțelului. Povestește-i și acea parte a istorisirii, că cel mai în vîrstă n-a avut nici un folos de pe urma dreptului de întîi născut, căci din pricina neînfrînării pînțelului și-a vîndut dreptul de întîi născut.

45. Mai tîrziu, după ce copilul a înțeles bine această povestire, îi vei cere iarăși, în altă seară:

„Spune-mi povestirea cu cei doi frați!”

Dacă va începe să o spună pe cea cu Cain și Abel, oprește-l și spune-i:

„Nu ți-o cer pe aceasta, ci pe aceea cu ceilalți doi frați, în care tatăl a dat binecuvîntarea.”

Dă-i un fragment din ea, ca să-și aducă aminte, și nu-i spune încă numele fraților. După ce-ți va istorisi tot ce i-ai spus, continuă și spune:

„Ascultă ce s-a mai întîmplat. Fratele cel mai în vîrstă căuta iarăși, ca și în povestirea de mai înainte, să omoare pe fratele său și aștepta moartea tatălui lor. Mama a aflat de gîndul lui și temîndu-se l-a trimis în altă parte pe fiul cel mai tînăr.”

46. Deși înaltele idei cuprinse în această istorisire depășesc puterea de înțelegere a copilului, totuși, cu oarecare îngăduință, pot fi vădite și în mintea fragedă a copilului, dacă vom ști cum să exploatăm tîlcul. Deci îi vom grăi așa:

„Acest frate a plecat și a ajuns într-un loc unde nu avea cu el nici un om, nici servitor, nici îngrijitor, nici pedagog și nici pe altcineva. Cînd a ajuns în acel loc, s-a rugat și a zis: «Doamne, dă-mi pîine și îmbrăcăminte și mîntuiește-mă!» După ce a rostit aceste cuvinte, de supărare a adormit. Și a văzut în vis o scară întinsă de la pămînt pînă la cer; Îngerii Lui Dumnezeu se suiau și se coborau pe ea; Însuși Dumnezeu stătea în vîrfurile ei. Și a grăit către Dumnezeu: «Binecuvînteză-mă!» Și l-a binecuvîntat și i-a pus numele Israel.”

47. La timp potrivit mi-a venit în minte o altă idee, prilejuită de schimbarea numelui lui Iacov în Israel. Care este aceasta? Putem sădi rîvna pentru virtute în copii chiar prin numele ce-l poartă. Nimeni să nu se grăbească să dea copiilor numele strămoșilor: al tatălui, al mamei, al bunicului, al străbunicului, ci să le dea lor numele Dreptilor, al Mucenicilor, al Episcopilor, al Apostolilor. Să fie pentru copii și numele ce-l poartă imbold spre cele bune. Unul să se numească Petru, altul Ioan, iar altul - alt nume al unuia dintre Sfinți.

48. Să nu-mi introduci obiceiuri păgînești! E mai mare rușinea și batjocura cînd într-o casă de creștini se practică obiceiuri păgîne, cum este obiceiul cu aprinsul lumînărilor, cînd toți așteaptă să vadă care lumînare se stinge și se topește mai întîi, și alte obiceiuri asemenea acestora, care aduc celor ce le practică nu puțină pagubă sufletească. Să nu vă închipuiți că asemenea obiceiuri sînt mici și fără nici o importanță.

49. Așadar, vă rog să dați copiilor voștri nume purtate de Drepti! Poate că în vechime avea un sens obiceiul de a se da copiilor numele strămoșilor; era o mîngîiere în fața morții: se părea că cel plecat trăiește prin cel care a primit numele lui. Acum acest sens nu mai are valoare. Vedem că cei drepti n-au procedat așa cînd au pus nume copiilor lor. Căci Avraam a născut pe Isaac, iar Iacov, Moise n-au fost numiți cu numele strămoșilor lor și nu vom găsi nici un drept care să fie numit așa. Ce îndemn și exemplu de virtute cuprinde numele! Nu vom găsi altă pricină a schimbării numelui în *Sfînta Scriptură* decît că numele este un indiciu de virtute. Iată ce se spune în Sfînta Scriptură: **Tu te vei numi Chifa, care se tîlmăcește Petru** (Ioan 1, 42). Pentru ce? Pentru că ai mărturisit. Tu te vei numi Avraam (Facerea 17, 5). Pentru ce? Pentru că vei fi tatăl multor neamuri. Iacov a fost numit Israel (Facerea 32, 28) pentru că a văzut pe Dumnezeu. Întemeiați pe aceste exemple, să începem educația copiilor.

50. Să între, așadar, în casă numele Sfinților prin numele ce se dau copiilor. Prin asta se educă nu numai copilul, ci și tatăl cînd vede că este tatăl lui Ioan, al lui Ilie sau al lui Iacov. Dacă vom da cu evlavie copiilor noștri nume în cinstea Dreptilor ce au plecat dintre noi, vom avea mai multă înrudire cu Dreptii decît cu strămoșii și acest lucru ne va folosi mult atît nouă, cît și copiilor. Să nu socotești că lucrul este de puțină importanță pentru că este mic; dimpotrivă, este temeiul unui mare folos.

51. Dar, după ce am spus acestea, să ne întoarcem iarăși să continuăm povestirea:

„Iacov a văzut o scară sprijinită și a cerut să fie binecuvântat. Dumnezeu l-a binecuvântat. Apoi a plecat Iacov la rudele sale și acolo păștea oile.”

Povestește-i apoi despre căsătoria lui și despre întoarcerea lui acasă. Și din acestea poți scoate multe învățături. Căci iată câte lucruri vă învață: va fi învățat să nădăjduiască în Dumnezeu, dacă este de neam nobil, va fi învățat să nu disprețuiască pe nimeni, să nu se rușineze de cele de jos și fără de valoare, să suporte cu bărbăție nenorocirile și multe altele.

52. După ce copilul a crescut mai mare, spune-i și întâmplări care să-i sădească în suflet mai multă frică de Dumnezeu. Când mintea lui e încă fragedă nu-i pune lui astfel de poveri, ca să nu se sperie. Dar când este de cincisprezece ani și chiar mai mult, să audă relatări despre gheenă. Dar, mai bine, când este de zece, opt ani și mai puțin chiar, să audă în toată amănunțimea istoria potopului, a Sodomei, istorisirile despre cele petrecute în Egipt, toate câte sînt pline cu pedepse trimise de Dumnezeu pentru oameni. Când crește mai mare, să audă istorisiri din Noul Testament, din timpul harului, istorisiri despre gheenă. Îngrădește-i auzul cu aceste relatări și cu altele nenumărate pe care le ai din propria ta experiență.

53. Să nu-i îngăduim, să nu mai lăsăm să se apropie de el un om care i-ar povesti lucruri nepotrivite. Am spus lucrul acesta și mai sus. Dacă vei vedea pe un servitor că spune copilului cuvinte de rușine, pedepsește-l îndată și fii judecător aspru și fără milă al celor greșite. Dacă vei vedea că o fată se apropie de el, păzește-l; dar mai bine este să nu se apropie de copil nici o fată, ca să nu se aprindă în el focul, afară de o femeie bătrână, care nu poate cu nimic să atragă pe tînăr. Păzește-l de o fată tînără mai mult ca de foc. Copilul nu va rosti nici un cuvînt nepotrivit dacă nu va auzi cuvinte nepotrivite și dacă va fi hrănit cu cuvinte cuviincioase.

54. Haide să mergem și la altă poartă, la miros. Și prin această poartă se introduce în suflet vătămare dacă nu este bine astupată, spre exemplu: parfumurile și mirosurile plăcute. Nimic nu nimicește atît vigoarea sufletului, nimic nu-l moleșește atît cît mirosirea parfumurilor plăcute.

Dar mi-ar obiecta cineva:

- Ce vrei să spui? Trebuie să-mi facă plăcere murdăria?

- Nu spun asta, dar să nu fie nici una, nici alta. Nici un copil să nu se parfumeze. Îndată ce creierul a primit mirosul, a moleșit tot trupul. Prin parfum se aprind plăcerile și se dă naștere păcatului. Prin urmare, astupă și această poartă! Rostul mirosului este de a respira aerul, nu de a primi mirosurile plăcute. Poate că unii vor rîde că ne ocupăm de lucruri mici cînd vorbim despre un astfel de mod de purtare. Nu este vorba de lucruri mici, ci de ființarea, de educația și formarea întregii lumi, dacă se aplică aceste reguli spuse de mine.

55. Mai este și o altă poartă, mai frumoasă decît celelalte, dar greu de păzit, poarta ochilor. Pentru aceasta, ea este așezată sus și este plină de frumuseți. Are multe porțițe de apărare. Ochiul nu slujește numai la văzut, ci se oglesc în el toate cele înconjurătoare, cînd este complet deschis.

56. Ochiului trebuie să-i dăm legi aspre. Mai întîi această lege - să nu duci niciodată copilul la teatru, ca să nu se pîngărească în întregime prin cele ce aude și vede. În piețe, mai cu seamă cînd trece prin înghesuială de lume, pedagogul să țină seamă de această lege și să vorbească cu el în așa chip, încît să nu se pîngărească ochii copilului.

57. Sînt multe mijloace prin care poți face pe copil să nu-și închipuie că merită să fie văzut și admirat: dezbracă-l de prea multa podoabă; tunde-i părul de pe cap, așa cum se cade să fie un copil. Dacă se supără copilul că este lipsit de podoabe, învață-l în primul rînd că el este cea mai mare podoabă.

58. Astfel, pentru a face pe copil să nu se uite cu plăcere la lucrurile care i-ar vătăma sufletul, servește-te de povestirile acelea, destul de bune pentru a-l feri, în care se vorbește despre păcatele săvîrșite de fiii lui Dumnezeu cu fiicele oamenilor (Facerea 6, 4; Matei 24, 37-39; Luca 17, 27), despre cele întîmplute sodomiților (Facerea 19, 1-28), despre gheenă și încă multe altele.

59. În privința educației ochilor, pedagogul și însoțitorul copilului trebuie să aibă multă grijă. Arată-i alte frumuseți și întoarce-i privirile de la priveliștile de rușine spre cer, soare, stele, florile pământului, livezi, spre pozele frumoase din cărți. Cu astfel de frumuseți să-i încînți vederea. Și sînt încă alte multe lucruri frumoase care nu sînt vătămătoare.

60. Greu de păzit este această poartă. Foc zace în lăuntru ochilor; focul este legat de însăși natura ochilor și ai putea spune că este chiar constrîngător. Să învețe copilul cîntece dumnezeiești. Dacă în lăuntru sufletului său nu se deșteaptă nici o poftă, apoi nu dorește să vadă nici în afară. Să nu facă baie cu femeile (rău e obiceiul acesta), nici să nu fie trimis unde sînt adunate mai multe femei la un loc.

61. Să audă neconținut întreaga istorie a vieții lui Iosif. Să afle învățăturile despre Împărăția Cerurilor și ce mare răsplată se dă celor ce trăiesc în castitate. Făgăduiește-i că ai să-i dai o mireasă frumoasă și ai să-l faci moștenitorul averii tale. Amenință-l în toate chipurile. Amenință-l în toate chipurile dacă vezi că face altceva decît dorești și grăiește-i așa:

„Nu vom reuși, fiule, să-ți găsim o soție virtuoasă dacă nu vei arăta multă grijă de tine, dacă nu vei dori să trăiești virtuos. Dar dacă te vei sili să trăiești așa, te voi însura curînd.”

62. Dacă va fi învățat copilul să nu rostească mai ales cuvinte de rușine, atunci să sădești de sus, de la Dumnezeu, în sufletul lui evlavia. Vorbește-i despre frumusețea sufletului. Fă să se nască în sufletul lui gînduri și sentimente curate față de femei. Spune-i: Cel care se lasă disprețuit de o servitoare este el însuși un servitor. Spune-i că tînărul trebuie să aibă foarte multă grijă de el însuși. Să aibă grijă mai mult de ochi decît de limbă: cuvintele sînt auzite îndată de oameni, pe cînd privirile nu sînt observate de toți. Simțul văzului merge iute; poate ademeni, chiar între mulți oameni, fără să fie observat, cu aruncăturile ochilor orice față ar vrea. Tînărul să nu aibă legătură cu nici o femeie afară de mama lui. Nu-i da bani pe mîină. Să nu se găsească ceva rușinos în preajma lui. Învață-l să disprețuiască distracțiile și altele asemenea acestora.

63. Mai este încă o poartă, deosebită față de cele de pînă acum și răspîndită pe toată suprafața trupului. Se numește pipăitul, simțul tactil. Această poartă pare că-i închisă, dar de o deschizi puțin, trimite toate impresiile sale în lăuntru sufletului. Să nu obișnuim trupul copilului cu haine moi și nici să nu-i îngăduim să se apropie de alte trupuri. Să căutăm să facem rezistent trupul copilului. Trebuie să ne gîndim că noi creștem un atlet pentru Dumnezeu. Să nu întrebuițeze, deci, nici așternut moale și nici haine moi. În acest chip să dăm legi simțului tactil.

64. Haide acum să intrăm în lăuntru orașului, să-i prescriem legi și să facem ordine, o dată ce am rînduit bine porțile. Mai întii să aflăm cu precizie unde sînt casele și vistieriile locuitorilor orașului, unde locuiesc atît cetățenii serioși, cît și cei ușuratici.

65. Se spune că mînia, partea irascibilă a sufletului, își are locuința în piept, în inima din piept, pofta își are locuința în ficat, iar rațiunea, în creier. Fiecare dintre ele are virtuți și vicii. Virtuțile părții irascibile ale sufletului sînt răbdarea și blîndețea, iar viciile sînt: arțagul și încăpățînarea. Virtutea poftei este castitatea, iar viciul: desfrînarea. Virtutea rațiunii este înțelepciunea, iar viciul: prostia.

Să ne îngrijim, deci, ca în inima, în ficatul și în creierul copilului să ia naștere numai virtuțile, iar virtuțile la rîndul lor să dea naștere unor cetățeni virtuțoși, nu vicioși. Într-adevăr, aceste puteri ale sufletului: partea irascibilă, pofta și rațiunea sînt ca niște mame care dau naștere gîndurilor.

66. Să revenim la mînie, partea irascibilă a sufletului, tiranul sufletului. Nici nu trebuie să tăiem complet din tînăr mînia, dar nici nu trebuie să-i îngăduim să o folosească totdeauna. Din prima vîrstă să învățăm pe copii să rabde chiar cînd ei înșiși sînt nedreptății; iar dacă ar vedea pe cineva că este nedreptățit, să pășească curajos și să ia apărarea celui năpăstuit, cu măsura cuvenită.

67. Cum vom putea sădi în sufletul copilului aceste legi? Prin exerciții în raporturile lui cu servitorii: dacă rabdă cînd nu li se dă atenție, dacă își stăpînesc mînia și nu se supără cînd nu le sînt îndeplinite dorințele și cererile și dacă își recunosc greșelile săvîrșite față de alți oameni. În toate aceste exerciții tatăl este stăpîn: să fie aspru și amenințător cînd sînt călcate legile, dar dulce și prietenos cînd legile sînt îndeplinite, dăruind copilului multe

răsplăți. Tot astfel guvernează și Dumnezeu lumea: prin frica de iad și prin făgăduința Împărăției. Așa să ne purtăm și noi cu fiii noștri.

68. Să fie mulți care să-l facă pe copil să se mînie, cu scopul de a-l pregăti și a-l obișnui să rabde cînd este mîniat de cei din jurul lui. Și după cum atleții, înainte de începerea luptelor, fac exerciții cu prietenii lor pe locurile de antrenament, pentru a fi nebiruiți de rivalii lor, tot așa și copilul să fie instruit în casă; iar cel care să-l pună la încercare să fie tatăl, sau, mai mult decît toți. fratele lui. Dar toți cei din casă să se silească să facă pe copil să iasă biruitor, fie răzbunîndu-se pe el, fie împotrivindu-i-se spre a dobîndi țăria caracterului. Și servitorii să-l mînie adeseori pe drept sau pe nedrept, pentru a-l deprinde prin orice mijloc să-și stăpînească mînia. Dacă tatăl său îl face să se mînie nu e mare lucru, căci numele de tată pune stăpînire mai dinainte pe sufletul copilului și nu-l lasă să se revolte. Dar dacă fac acest lucru copiii de aceeași vîrstă cu el, robi și liberi, prin ei se va deprinde să fie blînd.

69. Mai este și un alt mijloc. Care-i acela? Cînd se mînie, adu-i aminte de scene și învățăminte din propria sa viață. Cînd se supără pe un servitor care i-a greșit cu ceva, întreabă-l dacă el n-a greșit cu nimic și ce-ar simți el însuși dacă ar fi în locul servitorului. Dacă-l vezi că bate un servitor, pedepsește-l. Dacă-l insultă și-l înjură, pedepsește-l din nou. Copilul nu trebuie să fie nici bleg, nici sălbatic, ci să fie și puternic și blînd. De multe ori are nevoie să fie ajutat de mînie, atunci cînd el însuși are să aibă copii sau are să fie stăpîn peste servitori. În toate privințele mînia este folositoare, dar numai atunci nu-i folositoare cînd căutăm să ne răzbunăm. Pentru aceea și Pavel nu a făcut uz niciodată de mînie în folosul lui propriu, ci numai cînd a fost vorba de cei nedreptățiți. Moise, apoi, cînd a văzut că un frate este nedreptățit, s-a mîniat (Ieșirea 2, 11-12; 16-17), el care era cu totul generos și cel mai blînd dintre toți oamenii (Numeri 12, 3). Cînd a fost insultat, nu s-a răzbunat, ci a fugit (Ieșirea 2, 15). Să audă copilul aceste povestiri. Cînd ne ocupăm cu împodobitul porților, era nevoie de povestiri mai simple, dar cînd am intrat în lăuntrul orașului, ca să-i formăm pe cetățeni, este timpul să întrebuițăm aceste povestiri mai adînci. Prin urmare, o lege de netrecut să fie pentru copil: să nu se răzbune niciodată cînd este insultat el sau cînd suferă vreo nedreptate sau ceva rău, dar niciodată să nu treacă cu vederea pe altul care suferă pe nedrept.

70. Dacă tatăl învață aceste lucruri pe copiii lui și-i crește așa, atunci și el va fi cu mult mai bun. Și va căuta să fie cu mult mai bun dacă nu pentru alt motiv, cel puțin din obligația de a nu-și prejudicia învățătura prin exemplul său.

Să fie învățat copilul să rabde disprețul și lipsa de considerație. Să nu ceară de la servitori să-i facă servicii pentru simplul fapt că este fiul stăpînului. Să se servească singur. În acelea numai să fie slujit de servitori în care nu poate să se servească singur, spre exemplu a face de mîncare, îndatorire ce nu-i de căderea unui om liber. Într-adevăr, copilul nu trebuie să neglijeze treburile ce sînt de căderea omului liber, iar în schimb să se ocupe cu lucrurile ce trebuie făcute de sclavi. Cînd trebuie spălat pe picioare, să nu-l spele servitorul, ci să se spele copilul însuși. Dacă se poartă așa, el ajunge iubit și respectat de servitori. Să nu-l îmbrace nimeni cu hainele și nici să nu aștepte în baie ca să fie servit de cineva, ci el însuși să le facă pe toate. Dacă va face așa, va ajunge sănătos, lipsit de mîndrie și plăcut celorlalți oameni.

71. Învață-l pe copil că toți oamenii sînt egali prin fire; spune-i ce este un rob și ce este un om liber.

Vorbește-i așa: ***În vechime, fiule, pe vremea strămoșilor noștri, nu erau robi. Păcatul a adus pe pămînt robia. Odinioară, la început, un fiu a insultat pe tatăl său și a fost pedepsit ca să fie rob fraților săi*** (Facerea 9, 20-25).

„Bagă de seamă deci, să nu fii rob robilor. Dacă te vei mînia și te vei supăra ca robii și vei face aceleași fapte ca și ei, atunci nu ești întru nimic mai presus de ei în ceea ce privește virtutea și nici nu vei mai avea vrednicia de om liber. Sîrguiește-te, dar, să fii stăpînul lor; și să fii stăpîn nu prin faptul că ești stăpîn, ci prin felul tău de a te purta; să fii stăpînul pornirilor tale, ca nu cumva să fii găsit rob al lor, deși ești liber. Oare nu vezi cîți părinți au dezmoștenit pe copiii lor și i-au făcut moștenitori în locul lor pe sclavi? Ai grijă, deci, să nu se întîmple așa ceva. Din partea mea nici n-o vreau, nici n-o doresc; tu ești stăpîn și pe una, și pe alta.”

72. Potolește-i în acest chip mînia. Poruncește-i să se poarte cu slugile cum se poartă cu frații. Învață-l că toți oamenii sînt egali prin fire, spunîndu-i cuvintele lui Iov: ***Dacă aș fi nesocotit dreptul slugii sau al slujnicei mele în socotelile lor cu mine, ce voi face cînd mă va cerceta Domnul? Dacă mă va întreba, ce-I voi răspunde? Oare n-***

au fost și ei făcuți în pîntece cum am fost făcut și eu? Cu toții am fost făcuți în același pîntece (Iov 31, 13-15). Și iarăși: *Oamenii care țineau de casa mea ziceau: Unde s-ar găsi vreunul care să nu se fi săturat la masa lui?* (Iov 31, 31).

73. Crezi, oare, că fără rost a poruncit Pavel ca aceleia care nu se pricepe să-și chivernisească propria sa casă să nu i se încredințeze nici conducerea Bisericii? (1 Timotei 3, 4-5).

Spune, deci, copilului: „Dacă vei vedea că un servitor ți-a pierdut creionul sau ți-a stricat pana de scris, nu te mînia, nici nu insulta și nici nu înjura; dimpotrivă, fii iertător, potolește-te repede. Dacă te vei învăța să suporti fără supărări pagube mici, vei suporta și pe cele mari, cînd ai să pierzi cureaua de la tăbliță sau lăntișorul de aramă.”

Copiii sînt tare supărăcioși cînd pierd astfel de mărunțișuri și și-ar da mai degrabă viața decît să lase nepedepsite asemenea pierderi. Atunci este timpul să înmoui asprimea mîniei lui. Fii încredințat că dacă va fi liniștit și blînd față de aceste pagube, cînd va fi bărbat va suporta cu ușurință orice pagubă. Dacă va avea copilul plăcuța lucrată frumos din lemn foarte curată și fără nici o pată, iar lîngă ea lăntișoare de aramă și creioane strălucitoare ca și argintul și alte obiecte de acestea copilărești și dacă le va pierde sau le va strica servitorul care-l însoțește, iar copilul nu se va supăra, nici nu se va mînia, a dat dovadă de cea mai mare înțelepciune. Să nu-i cumperi îndată lucrurile pierdute sau stricate, ca nu cumva să se stingă dorința prin înlocuirea obiectelor. Dimpotrivă, atunci să-i înlocuiești ceea ce l-a supărat, cînd vei vedea că nu le mai dorește și nici nu mai suferă din pricina lor.

74. Nu este vorba aici de lucruri mici, ci sînt lucruri care țin de orînduirea întregii lumi. Învăță-l să dea precădere fratelui mai mic, dacă are; de nu are frate, servitorului. Și acesta este un semn de cea mai mare înțelegere.

75. Înmuiați prin aceste mijloace mînia copilului, ca să dea naștere la gînduri potolite și blînde. Dacă nu simte dezgust de nimeni, dacă suportă paguba, dacă n-are nevoie să fie servit, dacă nu se revoltă cînd altul este cinstit și prețuit, cum poate să se mai mînie?

76. Este timpul să ne ocupăm de poftă. Aici și castitatea, și vătămarea sînt duble. Poți să te strici pe tine sau pe alții; poți să fii tu însuși cast sau să faci ca alții să fie caști. Sînt de părere că trebuie ca nici copilul să nu fie corupt de alții, dar nici el să nu corupă fetele. Doctorii spun că la cincisprezece ani copiii sînt asaltați puternic de poftă. Cum vom înlănțui această fiară? Ce vom face? Ce frîu să-i punem? Nu cunosc altul decît cel al gheenei.

77. Mai întîi să-l îndepărtăm pe copil de vederea și auzirea a ceva rușinos. Niciodată un copil să nu se ducă la teatru. Dacă cere să se ducă la teatru, atunci să găsim copii de vîrsta lui care nu se duc la teatru ca, prin puterea exemplului, să-l îndepărtăm de teatru. Nimic nu produce rezultate atît de importante ca emulația. S-o aplicăm în toate încercările noastre, dacă este ambițios copilul. Emulația are mai multă putere decît frica, decît făgăduința și decît orice altceva.

78. Să-i procurăm apoi alte distracții nevătămătoare. Să-l ducem să viziteze pe oamenii sfinți, pe monahi, să-i dăm puțină să se odihnească, să-l cinstim cu felurite daruri, pentru ca sufletul să poată suporta lipsa spectacolelor obscene din teatre. În locul acelor spectacole, dă-i să citească povestiri plăcute, arată-i livezi, cîmpii și clădiri frumoase. După ce i-ai dovedit frumusețea acestora, spune-i:

„O, fiule, spectacolele acelea de teatru nu sînt pentru oamenii liberi, să vadă femei goale și să audă cuvinte de rușine. Făgăduiește-mi că n-ai să ascuți niciodată vreun cuvînt urît și nici n-ai să vezi ceva ce nu se cade. Dacă-mi faci această făgăduință, du-te la teatru. Totuși, îți spun, nu-i cu puțință să nu auzi acolo ceva de rușine. Cele ce se petrec la teatru nu sînt vrednice de privit.”

Spunînd aceste cuvinte, să-l sărutăm, să-l luăm în brațe, să-l strîngem la piept ca să-i arătăm dragostea noastră. Prin toate acestea îl înmuierăm.

79. Ce alte mijloace să mai întrebuițăm? După cum am spus mai sus, să nu se apropie de nici o fată și nici să-l servească vreo fată, ci o servitoare înaintată în vîrstă, o femeie bătrînă. Vorbește-i de Împărăția Cerurilor. Dă-i exemple de oameni, atît dintre păgîni, cît și dintre creștini, care au strălucit prin castitate. Umple-i neconținut

urechile cu astfel de exemple. Iar dacă avem și servitori care trăiesc în castitate, să-i dăm și pe ei de exemplu. Pentru că-i rușinos ca un servitor să fie cast, iar fiul stăpînului nu.

Mai avem încă un leac. Care? Să-l deprindem să postească; dacă nu totdeauna, cel puțin de două ori pe săptămînă: miercurea și vinerea. Să se ducă la biserică. Iar seara, cînd iese lumea de la teatru, tatăl să-și ia copilul de mînă și să-i arate pe cei ce ies din teatru; să deplîngă pe bătrîni ce vin la teatru, că sînt mai lipsiți de înțelepciune decît tinerii și să aducă mustrare și tinerilor că s-au dus acolo ca să se aprindă. Și să întrebe pe copil: „Ce-au cîștigat toți aceștia? Nimic altceva decît rușine, insultă și dispreț.” Nu este puțin lucru pentru păstrarea castității copilului îndepărtarea lui de la auzirea și vederea acestor spectacole rușinoase.

80. Mai este încă și alt mijloc de a păstra cast pe copil. Să fie învățat să se roage cu multă rîvnă și umilință. Copilul va primi aceste povețe pentru că prin firea sa el este pătrunzător și are sufletul treaz. În istoria Vechiului Testament găsim multe exemple de genul acesta, spre exemplu: Daniel, Iosif. Să nu-mi spui că Iosif avea șaptesprezece ani cînd se ruga (Facerea 37, 2), ci gîndește-te că mult mai înainte și mai mult decît frații săi a cucerit inima tatălui prin cuvioșia sa (Facerea 37, 3). Iacov nu era fratele cel mai tînăr (Facerea 28, 11-22)? Dar Ieremia (Ieremia 1, 6-7)? Dar Daniel, nu era de doisprezece ani (Daniel 1, 4-17)? Dar Solomon, nu era și el de doisprezece ani cînd a îndreptat spre Dumnezeu acea minunată rugăciune (3 Regi 3, 6-7)? Dar Samuel nu l-a învățat cînd era tînăr pe propriul lui dascăl (1 Regi 3, 1-20)? Prin urmare, să nu deznădăjduim. Dacă are cineva un suflet lipsit de maturitate, nu acceptă rugăciunea; vîrsta copilăriei, însă, o primește pe aceasta. Să fie învățat deci copilul să se roage cu multă umilință și să ia parte la privegherile de noapte atît cît poate. În general, îndemnăm să se formeze în copil caracterul unui bărbat sfînt. Într-adevăr, cel care nu se jură, cel care nu se silește să ocărască atunci cînd este ocărit, cel care nu insultă, care nu dușmănește, cel care postește și se roagă, cel care are atîtea calități, acela are destule ajutoare pentru a păzi fecioria.

81. Cînd vine timpul să intre în viață, însoară-l numaidecît. Nu aștepta să facă armata sau să capete vreo slujbă. Nu amîna căsătoria lui pînă atunci. Ci mai întîi educă-i sufletul și după aceea îngrijește-te de măririle lumești. Crezi că e de puțin folos căsătoriei ca să se însoare neprihănit cu o fecioară? Este de mare folos nu numai pentru castitatea tînărului, dar și pentru castitatea soției. Nu va fi, oare, atunci mai ales dragostea lor mai curată? Dar ceea ce este mai mult este faptul că Dumnezeu va fi cu mai multă îndurare față de această căsătorie și o va umple de nenumărate binecuvîntări, cînd soții vor trăi așa cum El a poruncit. Dumnezeu va face ca bărbatul să aibă neconținut în inima sa dragoste de soția lui și să fie atît de stăpînit de această dragoste, încît să nu se mai uite la altă femeie.

82. Cînd îi vei lăuda copilului tău pe fată pentru frumusețea ei, pentru modestia și pentru virtutea ei sau pentru alte calități ale ei, adaugă și aceste cuvinte:

„Nu va vrea să se căsătorească cu tine cînd va afla că duci o viață stricată, cînd va afla că ești un trîndav.”

Cînd tînărul va auzi aceste cuvinte, își va da toată silința să se îndrepte, ca și cum l-ar amenința cea mai mare primejdie. Căci dacă dragostea a silit pe acel sfînt logodnic, pe Iacov, chiar fiind insultat, să slujească șapte ani, mai exact paisprezece ani (Facerea 29, 18-30), cu atît mai mult noi.

Spune-i tînărului: „Toți cei ai logodnicii tale: tatăl, mama, slugile, vecinii, prietenii îți observă purtarea și toți i-o aduc la cunoștință logodniciei tale.”

Leagă-l cu lanțul acesta, lanț care-l face să fie cast. Dacă nu e cu putință ca de la început să aibă soție, totuși, de la început să aibă logodnică, spre a-l ambiționa să fie bun și cinstit. Acesta este un mijloc destul de puternic spre a-l îndepărta de orice viciu.

83. Este și un alt mijloc de a păzi castitatea. Să vadă des pe înainte-stătătorul Bisericii și să audă din gura lui laude, iar tatăl să-și arate bucuria cînd fiul lui este lăudat înaintea multor oameni. Fetele să se rușineze și să aibă respect față de el cînd îl văd. Prin urmare, îi vor da lui mult ajutor pentru păstrarea castității: povestirile folositoare, frica și făgăduințele tatălui, iar, pe lîngă acestea, răsplata ce o are de la Dumnezeu și marile bunătăți de care se vor bucura cei ce au trăit în castitate.

84. Vorbește-i încă și despre bunul nume pe care poate să-l aibă în armată și în societate. Mai presus de toate, vorbește-i neconținut cu dispreț de desfrînare și laudă mult castitatea. Toate acestea sînt îndestulătoare ca să pună stăpînire pe sufletul copilului. Cu astfel de învățături sufletul lui va da naștere gîndurilor curate.

85. Ne-a mai rămas încă ceva. Să mergem la stăpînul tuturor cetățenilor noștri, la cel care îi conduce pe toți. Care este acesta? Înțelepciunea. Aici e nevoie de multă osteneală spre a-l face pe copil înțelept și a alunga din sufletul lui orice necunoștință. Mai ales aceasta este partea cea mai însemnată și cea mai minunată a filosofiei, de a cunoaște dogmele despre Dumnezeu, despre toate bunurile ce sînt depozitate în acestea, despre gheenă, despre Împărăția Cerurilor. **Începutul înțelepciunii este frica de Domnul** (Pilde 1, 7).

86. Să sădim, deci, în sufletul copilului această înțelepciune și să i-o întărim ca să cunoască bine valoarea lucrurilor omenești: ce este bogăția, slava, puterea, ca să ajungă în stare să le disprețuiască și să dorească bunurile cele mai mari. Să-i amintim mereu cuvintele acestea sfătuitoare: „Fiule, teme-te de Dumnezeu și de nimeni altul!”

87. Întemeiat pe aceste învățături, copilul va ajunge un bărbat înțelept și plin de har. Nimic nu înnebunește atît pe un om ca împătîmirea după bogăție, mărire și putere. Ca să fii înțelept, e de ajuns să te temi de Dumnezeu și să ai o judecată conformă cu adevărul asupra lucrurilor omenești. Culmea înțelepciunii constă în a nu fi încîntat de lucruri copilărești. Învață-ți copilul să nu pună nici un preț pe bani, nici pe slava omenească, nici numai pe viața de aici. Dacă va avea astfel de gînduri, va fi un înțelept. Dacă-l vom înzestra pe copil cu astfel de deprinderi, gîndește-te ce mare dar va fi el pentru mireasa lui.

88. Să nu facem nunta fiului nostru cu lăutari, cu chitare și cu dans, căci ar fi curată nebunie să fie rușinat un astfel de mire cu astfel de lucruri. Dimpotrivă, să chemăm la nuntă pe Hristos. Mirele este vrednic de Hristos. Să chemăm pe ucenicii lui Hristos, pe preoți. Dacă vom face așa, toate îi vor merge mirelui foarte bine. Va învăța și el să crească pe copiii lui cum a fost crescut și el; aceia, la rîndul lor, pe copiii lor, și astfel vor forma un lanț de aur.

89. Să facem așa, ca fiul nostru să se ocupe și cu treburile obștești ale statului, cele potrivite puterii lui și care nu implică păcate. Dacă vrea să se facă militar, dacă vrea să se facă avocat sau orice altceva, învață-l să nu-și cîștige existența în chip rușinos.

90. Mama să caute să-și crească fiica în același chip, să îndepărteze de fata ei luxul, podoaba și toate celelalte lucruri cu care se împodobesc femeile stricate. În afară de aceasta, să stabilești o lege generală ca să îndepărtezi, atît pe tînăr, cît și pe fată, de lux și de beție. Și acest lucru este de mare ajutor pentru pázirea castității. Pe tineri îi ispitește pofta trupească, iar pe fete, dragostea de podoabe și ușurătatea. Să căutăm să stîrpim toate aceste porniri.

Crescînd astfel de atleți, vom putea să plăcem lui Dumnezeu ca să putem și noi, și copiii noștri, să dobîndim bunătățile făgăduite celor ce-L iubesc pe El, prin harul și prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. a Căruia, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh este slava, puterea, cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, Editura Institutului Biblic, București, 2001

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR, LA 1 IANUARIE, LA TĂIEREA ÎMPREJUR A DOMNULUI (Luca 2, 51) - DESPRE CREȘTEREA COPIILOR

Cînd Apostolul vorbește despre însușirile cele bune ale unei văduve, amintește mai întîi de toate că ea trebuie să fi crescut copiii (1 Timotei 5, 9-10). Cuvîntul creștere, însă, el nu-l ia într-un înțeles obștesc, de jos, precum mulți înțeleg aceasta, că adică văduva nu trebuie să fi lăsat copiii săi să moară de foame. Chiar singură puterea firii unei mame nu ar fi îngăduit aceasta și, de aceea, nu este trebuință de vreo lege ca văduva să nu lase copiii săi flămînzi. Apostolul vorbește aici despre creșterea cea îngrijită întru cucernicie și dreptate. Iar mamele care nu cresc așa pe copiii lor sînt mai rele decît cele ce își omoară copiii. Aceasta trebuie să se zică nu numai femeilor, ci și bărbaților. Mulți părinți își dau toată truda ce se poate gîndi pentru ca să agonisească fiului lor un cal bun, o casă frumoasă, o moșie prețioasă, iar pentru ca să dobîndească el un suflet nobil și un simțămînt cucernic nu se îngrijesc cît de puțin. Și tocmai aceasta aduce toată lumea în neorînduială, că noi nu creștem pe copiii noștri după cuviință și ne îngrijim numai pentru averea lor, nu pentru sufletele lor. Aceasta învederat este cea mai mare nebunie. Căci fie averea cît de mare și cît de însemnată, dacă acela care are să o moștenească nu este îmbunătățit și drept, ea trebuie a se socoti ca și pierdută; ba încă unui astfel de om averea sa îi este chiar de stricare și îl duce încă mai sigur și mai adînc în iad. Dimpotrivă, dacă sufletul este nobil și îmbunătățit, el, și sărac fiind, va fi norocit.

De aceea noi trebuie să ne îngrijim la aceea de a nu-i face bogați în aur, argint și în alte lucruri de asemenea, ci ca să fie foarte bogați în cucernicie, în dreptate și în fapta cea bună, să nu aibă multe trebuințe și să nu umble cu ardoare după bunurile și după plăcerile cele pămîntești. Trebuie să fim cu băgare de seamă asupra ieșirii și intrării lor, asupra purtării și umbletelor și asupra societății lor, știind că cine este leneș întru aceasta nu are a nădăjdui iertarea de la Dumnezeu. Dacă îngrijirea de mîntuirea altor oameni este una dintre cele mai mari datorii ale noastre, precum zice Apostolul: **nimeni să nu caute folosul său, ci folosul altuia** (1 Corinteni 10, 24); cu cît mai mult fiecare va trebui să fie răspunzător pentru îngrijirea de mîntuirea copiilor săi? Dumnezeu va zice către fiecare tată de familie: „Nu am dat Eu copilul dintru început în casa ta? Nu te-am pus Eu pe tine învățător, crescător, îngrijitor și stăpîn al lui? Nu am pus Eu în mîinile tale toată puterea asupra lui? Cînd el era încă gîngăș, ți l-am dat ție ca să-l formezi și să-l orînduiești. Ce iertare poți tu nădăjdui, cînd pregeți și treci cu vederea creșterea lui?”

Sau ce poți tu, oare, să zici spre dezvinovățirea ta? Poate că fiul tău este greu de înfrînat și îndărătnic? Dar la aceasta trebuia să gîndești încă de mai înainte și cînd el era încă mic și ușor se putea înfrîna, de atunci să te fi îngrijit a-l îmblînzi, a-l obișnui la datoriile lui, a-l aduce la orînduială și a stîrpi bolile sufletului său. Cînd ogorul inimii lui era încă ușor de lucrat, de atunci trebuia tu să smulgi spinii, atunci cînd ei în vîrsta cea gîngășă ușor se pot smulge; și patimile copilului nu s-ar fi făcut, prin lenevirea ta, mai mari și nebiruite. Pentru aceea zice înțeleptul Isus Sirah: **De ai feciori, învață-i și pleacă din pruncie grumazul lor** (Isus Sirah 7, 24). Și Dumnezeu nu numai poruncește ție aceasta, ci mai vîrtos te și ajută El Însuși. Cum și în ce chip? Prin aceea că zice: **Cel ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe mama sa cu moarte să se omoare** (Ieșire 21, 16). Vezi tu cum îngrozește El pe copii, cum îi înspăimîntă, cît de mult îi înlesnește stăpînirea asupra copiilor?

Iar dacă Dumnezeu pedepsește cu moarte cutezanța copiilor contra părinților, apoi cum putem noi să ne dezvinovățim, cînd am privit cu nepăsare cutezanța copiilor noștri împotriva lui Dumnezeu? Dumnezeu zice fiecărui tată de familie: „Pe fiul care te ocărăște pe tine îl voi pedepsi cu moarte; iar tu nu voiești nici măcar cu un cuvînt să tulburi pe cel ce calcă cu picioarele poruncile Mele? Merită acesta iertare?” Tu vezi cum el cutează împotriva Făcătorului său și nici măcar nu te superi de aceasta, nu-l ameninți, nu-l pedepsești, deși știi bine că Dumnezeu oprește astfel de îngăduință. Și Dumnezeu face aceasta nu pentru că o astfel de jignire ar aduce vătămare Însuși Celui Preaînalt și neatins, ci pentru ca să mîntuiască pe fiul tău cel păcătos. Iar cel ce este atît de nebun, încă se îndîrjește împotriva lui Dumnezeu, acela încă și mai mult va păcătui contra tatălui său și a propriei lui mîntuiri sufletești.

Așadar să nu fim negrijitori de aceasta, știind că copiii, când păzesc cu credință datoriile lor către Dumnezeu, încă și în celelalte lucruri ale vieții dobândesc norocire și cinste, fiindcă oricine cinstește și stimează pe un om îmbunătățit și bine crescut, fie el oricât de sărac; pe când pe cel rău și fără de rânduială oricine îl înjură și îl urăște, fie el oricât de bogat. Un fiu bine crescut, însă, nu numai la alții va dobândi stimă, dar și însuși ție, tatălui său, va fi mai iubit, fiindcă la dragostea cea firească se adaugă încă un alt temei al iubirii, adică fapta cea bună a fiului. Afară de aceasta un astfel de fiu nu numai îți va fi ție mai iubit, ci încă mult mai plăcut și mai folositor, căci el te va cinsti te va sprijini la bătrânețile tale. Precum aceia, care sînt nemulțumitori către Dumnezeu, nu stimează nici pe părinții lor, tot așa acei ce cinstesc pe Dumnezeu, arată și părinților lor tot respectul. De aceea pentru ca tu să fii plăcut atît lui Dumnezeu, cît și oamenilor, ca să-ți gătești o viață norocită și să scapi de pedeapsă în viața cea viitoare, crește pe copilul tău cu toată îngrijirea. Iar cum că aceia, care nu cresc pe copiii lor cu îngrijire, deși ei altminteri ar fi buni și vrednici, totuși se pedepsesc greu, aceasta se învederează dintr-o istorie veche, pe care eu o voi povesti.

A fost un preot mare între iudei, anume Eli (1 Regi 2, 13 și următoarele). Eli altminteri era vrednic și bun, însă avea doi feciori foarte răi, pe care el nu i-a ținut în frîu și nu i-a domolit sau cel puțin nu făcuse aceasta cu destulă putere și stăruință; căci el ar fi trebuit să-i frîneze, să-i gonească din casa sa și în tot chipul să-i pedepsească, pentru ca să-i îndrepteze. Însă el numai îi îndemna și se mulțumea a le da sfaturi blînde, zicîndu-le: **nu faceți, fiii mei, nu faceți așa, că nu bine aud eu de voi** (1 Regi 2, 25). Ce zici tu, Eli? Ei au cutezat împotriva lui Dumnezeu și tu îi numești „fii ai tăi”? Ei nu vor să mai recunoască pe Făcătorul lor și tu mărturisești încă înrudirea ta cu dînșii? De aceea zice Sfînta Scriptură: **Eli nu a certat pe fiii săi** (1 Regi 3, 13). Căci cînd cineva îndeamnă simplu, aceasta nu este certare, ci trebuie a întrebuița un mijloc aspru și tare, precum boala cere. Așadar nu este de ajuns numai a spune copiilor greșalele și a-i sfătui, ci trebuie a-i și înfricoșa, spre a dezrădăcina obiceiurile cele rele de la început.

Însă tocmai prin aceea că Eli, deși îndemna pe fiii săi, însă nu cu destulă stăruință, precum ar fi trebuit, prin aceea, zic, i-a dat în mîinile vrăjmașilor. Ei au căzut într-o bătălie contra filistenilor și fiindcă el n-a putut suferi auzirea despre aceasta, a căzut de pe scaunul său, și-a frînt grumazul și a murit. Vezi, că am avut dreptate cînd am zis că părinții care nu-și cresc copiii și nu-i țin întru cucernicie sînt adevărați omorîtori ai copiilor lor? Așa a fost și Eli omorîtorul fiilor săi. Adică măcar că vrăjmașii au omorît pe fiii lui, totuși el a fost vinovat de moartea lor, căci, prin lenevirea sa în creșterea lor, el le-a răpit ajutorul lui Dumnezeu și prin aceasta i-a dat fără pază și fără apărare omorîtorilor lor. Dar el a omorît nu numai pe fiii săi, ci și pe sine însuși.

Aceeași soartă au încă și acum mulți părinți. Fiindcă ei nu voiesc să înfrîneze, nu voiesc să fie aspri și să tulbure pe copiii lor cei fără de rânduială și păcătoși, ei adeseori sînt siliți a privi că aceia pentru nelegiurii sînt prinși, tîrîți înaintea scaunului judecării, aruncați în temniță sau chiar și omorîți. Căci, dacă tu nu-i pedepsești, nu-i îndreptezi, atunci se va urma cu dînșii după legile comune și se vor pedepsi public. La această nenorocire atunci se adaugă și rușinea, căci toți arată cu degetul pe tatăl, al cărui fiu a luat un asemenea sfîrșit, și îi fac mai cu neputință orice ieșire din casă. Căci cu ce ochi poate el să se uite la aceia cu care se întîlnește, după ce fiul lui a adus asupra lui o astfel de rușine, o astfel de nenorocire? De aceea vă poftesc și vă rog, îngrijiți bine de copiii voștri și anume de mîntuirea sufletului lor. Tu, tatăl casei, ești un dascăl pentru toată casa ta și Dumnezeu neîncetat trimite la tine în școală pe femeia ta și pe copiii tăi. Despre femei zice aceasta Apostolul Pavel, cînd grăiește: **de voiesc ele să se învețe ceva, acasă să-și întrebe pe bărbații lor** (1 Corinteni 14, 35); iar despre copii el zice: **creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului** (Efeseni 6, 4). Gîndește că tu ai în casa ta niște statui de aur, adică copiii tăi, de aceea orînduiește-i, cercetează-i în toate zilele cu băgare de seamă, împodobește și formează sufletul lor în tot chipul. Urmează lui Iov celui cucernic, care, de teamă ca nu cumva fiii lui să fi păcătuit întru ceva în inimile lor, aducea jertfă pentru dînșii și era foarte luător aminte pentru dînșii. Urmează încă și exemplul patriarhului Avraam. Și el se îngrijea nu ca să lase fiului său bani și comori, ci se uita la împlinirea legii lui Dumnezeu, ca să insufla urmașilor săi din toate puterile împlinirea aceleia. Martor pentru această faptă bună a sa este Însuși Dumnezeu, cînd zice: **Știu că va porunci fiilor și urmașilor săi ca să păzească căile Domnului și să facă dreptate** (Facerea 18, 19). Iar David, cînd era să moară, a chemat pe fiul său și în loc de avere i-a lăsat o sfătuire, pe care el adesea o repeta, adică: **dacă tu, fiul meu, vei trăi după legea cea dumnezeiască, nu te va întîmpina nici o nenorocire, ci toate îți vor merge cu noroc și te vei îndulci de mare siguranță și liniște. Iar dacă vei pierde sprijinul lui Dumnezeu, nu-ți va putea folosi împărăția și toată puterea lumii** (3 Regi 2, 1 și următoarele). Acestea și altele asemenea i-a vorbit el, deși nu cu aceste cuvinte.

Deci și noi, atît în viață cît și la moarte, acestea să vorbim copiilor noștri și să-i convingem că frica lui Dumnezeu este averea cea mai mare, moștenirea cea mai sigură și comoara cea mai nepieritoare. Să nu ne

zbuciumăm a le lăsa comori trecătoare, ci cucernicia, care este o avere rămîitoare și durabilă. Unde lipsește cucernicia, acolo și averea ce posedă cineva se prăpădește în primejdii și în rușine. Unde, însă, este cucernicia, acolo se vor dobîndi și averile, pe care cineva încă nu le posedă. Dacă tu vei crește pe fiul tău întru fapta cea bună, și alții vor crește tot așa pe fiii lor, atunci se va forma ca un lanț, ca un șir de bună purtare care va cuprinde la urmă pe toți, un șir care se începe de la tine și pentru creșterea cea bună a copiilor îți va aduce roduri slăvite.

Un copil are trebuință de asprime, de supraveghere și de frică. Aceasta, însă, eu nu o zic pentru ca voi să vă purtați neprieteneste cu copiii, ci pentru ca să fiți mult stimați de către dînșii. Dacă și femeia trebuie să stimeze pe bărbatul său și să se teamă de dînsul, cu cît mai mult copiii trebuie să se teamă de tatăl lor. Nu-mi răspunde mie că tinerețea nu se poate domoli. Căci dacă Pavel cere o astfel de îngrijire de la o văduvă, cu cît mai mult o va cere el de la un bărbat? Dacă, însă, ea nu ar fi cu puțință, el desigur nu ar fi recomandat-o. Însă toată răutatea copiilor se reazimă pe lenea noastră, căci noi de la început, din vîrsta cea fragedă, nu i-am ținut în cucernicie și în frica Domnului. Noi ne îngrijim ca ei să capete cultură lumească, să învețe lucruri și afaceri lumești, cheltuim bani pentru acestea, rugăm pentru dînșii pe prietenii noștri și nu lăsăm nici o cale neîncercată. Dar nu ne îngrijim nicidecum ca ei să fie în favoare la Împăratul Îngerilor. Noi totdeauna le îngăduim a vizita teatrele, dar nu-i silim să se ducă la Biserică. Și, dacă copilul vine aici de vreo două ori, stă fără nici un folos și cîștig, numai pentru a-l desfăta. Însă nu trebuie să fie așa, ci precum cînd îi trimitem la școală le cerem socoteală de ceea ce au învățat, tot așa trebuie să fie și cînd îi trimitem la Biserică sau mai vîrtos cînd îi ducem noi înșine. Trebuie după aceea a-i întreba ce au auzit sau au învățat ei aici. Cu chipul acesta îndreptarea copiilor ne va fi foarte ușor și îndemînic. Dacă ei acasă totdeauna ne aud vorbind de faptele cele bune și învățăm datoriile lor, dacă ei apoi cele ce bagă de seamă aici în Biserică le unesc cu cele auzite acasă, atunci ei în curînd ne vor arăta roadele cele slăvite ale acestei nobile seminții. Dar noi nu facem nimic din toate acestea; datoriile, care sînt cele mai neapărate, noi le privim ca lucruri lăaturalnice și, dacă cineva ne îndeamnă la ele, noi rîdem de dînsul. De aceea toate merg pe dos și de acolo vine că cei ce nu au fost crescuți de părinții lor trebuie să fie certați de legile civile.

Dar nu simți tu rușine și nu te roșești cînd vezi că judecătorul pedepsește pe fiul tău și îl îndreaptă, că el, așadar, are trebuință încă de cercetare străină, deși el atîta vreme de la început a fost pe lîngă tine? Nu te ascunzi, nu te învelești de rușine? Spune-mi, mai poți tu purta numele de tată, cînd tu ai fost un vînzător al fiului tău și nu i-ai dat paza trebuincioasă, ci l-ai lăsat să se piardă prin tot felul de răutate? Cînd tu vezi pe un om rău că bate pe copilul tău, te superi, te mîinii și te aprinzi și năvălești asupra făptașului. Iar cînd vezi pe satana în toate zilele rîbind și bătînd pe copilul tău și pe duhurile cele rele amăgindu-l la păcat, te uiți cu nepăsare și, dormitînd, nu te superi și nu cauți să mîntuiești copilul tău. Și aceasta ar fi de cea mai mare trebuință, căci păcatul este cel mai rău dintre duhurile cele rele și cel ce trăiește în păcat nu poate să se mîntuiască. Așadar, pe un fiu păcătos nu trebuie numai a-l plînge, ci încă a-l și pedepsi și a-l certa, a-l opri și a-l ține de frică și a căuta ca prin tot felul de leacuri să-l vindeci de boala lui cea sufletească. Tu trebuie să urmezi văduvei, despre care zice Pavel: „că a crescut feciori.” Căci marele Apostol nu îndreptează îndemnarea sa numai la văduve, ci la toți și sfătuiește pe toți oamenii cînd zice: **Creșteți pe copii întru învățătura și cercetarea Domnului** (Efeseni 6, 4). Iar aceasta este cea dintîi și mai mare avere de care părinții pot împărtăși pe un copil. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Predici la duminici și sărbători*, Editura Bunavestire, Bacău, 1997

DARUL SFÎNT AL VIEȚII ȘI COMBATEREA PĂCATELOR ÎMPOTRIVA ACESTUIA

Aspecte ale nașterii de prunci în lumina moralei creștine ortodoxe

Poemul vieții intrauterine a pruncului, dovada „biologică” a intervenției divine în actul procreației.

Minunea zămislirii unui prunc, în sânul matern, privește poemul și drama vieții intrauterine dintre concepere și implantare (nidație). Cu unirea celor două celule germinative, masculină și feminină, începe un proces complicat, de creștere și dezvoltare, care nu se încheie pînă la moartea persoanei respective, mulți ani mai târziu. Fenomenul la care ne referim prezintă o anume dinamică internă. Două pronuclee rezultate, în acest proces, din cele două celule germinative, cu cîte 23 de cromozomi, se măresc și-și pierd membrana. În decurs de 12 ore ele se unesc de așa manieră, încît ovulul fertilizat, numit din acest moment „zigot”, (dar persoană umană propriu-zisă), deține în mod necesar 23 de perechi de cromozomi, provenite de la cei 2 părinți, și astfel se poate dezvolta, descoperindu-se progresiv imaginea unui copil. Puține fapte din biologie sînt mai emoționante și mai importante în implicații, prezente și viitoare, cum este prima diviziune a zigotului în două părți egale. Prin acest proces, dintr-un singur ovul fertilizat vor rezulta mai multe trilioane de celule ale copilului, de la zămislire și pînă în momentul nașterii. Fiecare celulă fiică este identică, ca atare, în alcătuirea cromozomială, respectiv în potențialul ereditar, cu zigotul original. Astfel, fiecare celulă a copilului, care se dezvoltă intrauterin, conține, un număr egal de cromozomi, de la fiecare părinte, și tocmai acești cromozomi sînt cei care poartă unitățile ereditare, cunoscute și ele cu denumirea de „gene.” Codul genetic despre care e vorba este, prin originea și structura lui, individual și, în sensul acesta, absolut unic în întreaga existență. Acest cod mărturisește de la sine, dincolo de unicitatea și individualitatea sa, independența copilului față de mama în sânul căreia a apărut, el fiind o persoană umană propriu-zisă. Tot prin acest cod, într-o manieră chiar materială, copilul își afirmă dreptul la viață conferit lui de către Creator. Prima diviziune a zigotului are loc la aproximativ 36 de ore, iar a doua diviziune este realizată la două zile de la concepere. În puține zile, ajunge la un număr suficient de celule pentru a forma o sferă numită „morulă”, înfășurată, la rîndul ei, într-un înveliș transparent numit „zonă pellucidă.” E important de subliniat faptul că celulele morulei sînt integrate funcțional. Ele și-au pierdut de acum o parte din independența lor și, dacă o celulă ar fi separată de celelalte, nu ar mai putea da naștere altor celule individuale separat. Cînd numărul celulelor crește, atunci molecula de pe locul în care a fost fertilizat ovulul, după aproximativ 3 zile, ajunge, printr-o deschizătură îngustă, în cavitatea uterină. Această cavitate este, metaforic vorbind, sânul mamei. **Pînă la implantare în acest sân, embrionul își trăiește faza sa numită „embriotropă.” În cazul că, în această fază, intervin substanțele contragestive hormonale (pilula), se produce așa-zisa distrugere a „endometrului”, membrana internă a uterului, aducînd cu sine nimicirea oului (embrionului). Astfel se împiedică trecerea la o nouă fază a vieții umane, cunoscută și ea sub denumirea de fază „histotropă.” Ultima fază a vieții embrionului căruia urmează implantarea, respectiv nidația, este cea „hematotropă”. În care embrionul ajunge a se hrăni cu sîngele mamei.**

Este ușor de văzut, urmărind acest poem, că actualul început al vieții trebuie considerat a fi, în mod indiscutabil, momentul conceperii. Implantarea este pur și simplu un alt pas pe drumul stabilit de primul moment al conceperii. Prin urmare, putem afirma că nu întîmplător au vorbit în acest sens Sfinții Părinți despre concepere ca origine a vieții umane intrauterine, deși nu cunoșteau din punct de vedere științific aproape nimic în această privință. Fără microscopie sau tehnologii moderne, ei cunoșteau prin harul Sfîntului Duh că viața începe în momentul miraculos al unirii celor două pronuclee în procesul fecundației. Marele Vasile, în numele Sfîntei Biserici, a afirmat categoric necesitatea protecției copilului nenăscut, aflat în diferite etape ale sarcinii, cum este și aceea „embriotropă”, cea mai expusă primejdiilor proavortționiste de azi. În felul acesta, el declară textual: „Noi nu facem o distincție precisă între un fetus care a fost deja format și unul care încă nu a fost format.” Aceste cuvinte, în zilele noastre, sînt confirmate științific, atestîndu-se, cu deplină evidență, că viața umană începe la zămislire și se continuă pînă la moarte, fie în sânul mamei, fie în viața pe care noi o numim de toate zilele. [...]

Atitudini creștine față de contracepție, în trecut și astăzi

Ce ar fi în realitate o căsătorie a cărei scop e eludat, dacă nu „o formă legală a prostituției, o asociere a două poftite trupești înhămate ca să se desfășoare sub oribile aparențe, într-un fel de desfrâu rînduit și îngăduit de lume?” Recunoaștem ușor, în aceste expresii, cuvintele foarte aspre pe care Fericitul Augustin le adresează „egoismului carnal.” Numind acest păcat „fraudă reciprocă”, Augustin refuză să-i numească soți pe complici, deoarece căsătoria nu mai păstrează nimic din adevărata ei menire. „Această cruzime destrăbălată sau destrăbălare crudă ajunge uneori pînă acolo încît caută doctorii pentru sterilitate și, dacă nu reușesc, caută să ucidă fătul încă în pîntece.” În acești termeni se pronunță, în Răsărit, și Sfîntul Nicodim Aghioritul, în „Carte folositoare de suflet.” [...]

Motivele instaurării sterilității voluntare și consecințele lor

Rațiunile pentru care se căsătoresc oamenii societății de astăzi vorbesc de la sine. Oricare pot să fie acestea, numai nu pentru a avea copii și a realiza scopurile căsătoriei conferite de morala tradițională. Vanitatea, pofta de îmbogățire, pentru a asocia două patrimonii, pentru a legitima un copil natural, pentru a pune în rînduială o veche legătură, pentru a beneficia de pensii, pentru a pune sfîrșit unei vieți licențioase de care cineva se satură, acestea sînt motivele celor mai multe căsătorii. [...]

Contracepția premergătoare pruncuciderii

Cercetătorii preocupați de problema socială și morală a avortului, din viața modernă, îl tratează ca atare în cadrul general al sterilității voluntare. „Extensiunea practicilor anticoncepționale este însoțită totdeauna de creșterea numărului avorturilor.” Nici nu poate fi altfel. Cînd din neglijență, nebăgare de seamă sau accident, „precauția” n-a oprit, cum se aștepta transmiterea vieții, e logic să se caute a se corija greșeala printr-un alt mijloc foarte simplu, devenit aproape inofensiv. [...]

Avortul, păcatul care pătrunde în visteriile vieții

A vorbi despre avort înseamnă a ne referi, potrivit moralei ortodoxe, la cel mai mare păcat pe care îl poate săvîrși cineva în lume. La începutul creștinismului, trei păcate erau considerate a fi cele mai, grave: apostazia (lepădarea de credință, n.n.), uciderea și desfîrnarea. Avortul pare a fi sinteza acestor trei păcate, și încă ceva mai mult. El e ultima pecete a condamnării la dispariție a iubirii conjugale. [...]

Motivele condamnării avortului de către Biserica Ortodoxă

[...] Venim în apărarea copilului, din momentul conceperii sale, la această oră, în care bilanțul unui sfîrșit de secol ne avertizează că, în societatea noastră de tip european postcreștină și deplin secularizată, sub auspiciile industriei avortului, crima colectivă s-a generalizat. Într-o țară, bunăoară, cu aproximativ 23 de milioane de locuitori, sînt omorîți prin avort peste un milion de copii în fiecare an. În fața acestei situații, creștinii zilelor noastre, nu pot să rămînă în expectativă. E momentul să se întrebă dacă mai există un drept al copilului. După cum este momentul să se știe ce au ei de făcut, înainte de a cădea sub osînda generațiilor viitoare. Dar, mai înainte încă, sub osînda lui Dumnezeu. [...]

Avortul - opunere vădită la porunca divină a transmiterii vieții

[...] Avortul este opunerea premeditată și categorică la porunca divină de transmitere a vieții. El înseamnă egoism și lipsă de dragoste, atac și boicot împotriva vieții umane. Porunca „să nu ucizi” își află temeiul în dreptul absolut pe care-l are Dumnezeu și pe care îl conferă vieții omenești ca privilegiu al ei. Justificările medicale, etico-psihologice, social-profesionale ale avortului în contextul căsătoriei nu sînt esențiale. Pentru creștinii a ucide este întotdeauna un rău, oricare ar fi circumstanțele. Chiar și așa-zisul caz al unui avort medical, prin care se încearcă a se justifica posibilitatea salvării mamei, responsabilitatea săvîrșirii acestui act atrage după sine conștiința că uciderea rămîne veșnic ucidere. [...]

Cine sînt vinovații crimei privind avortul?

Pentru femeia care a săvîrșit un avort (și a supraviețuit), mila și durerea care au urmat acestui act sînt mult mai dureroase și mai amare decît orice pedeapsă care ar putea fi prescrisă de către Biserică. Totuși, cea mai mare vină îi revine ei. Există preoți care relatează despre femei care suferă de pe urma avortului și după numeroase spovedanii și dezlegări. Datoria Bisericii față de acești suferinzi sărmani este de a-i aduce la pace cu ei înșiși și cu Dumnezeu, curățîndu-i de amăgirea că ar fi nevrednici de iertarea lui Dumnezeu și de mîntuire. A aduce pacea lui Dumnezeu unei femei astfel vătămate este o muncă duhovnicească, spirituală, de ani de zile. Acesta este fructul amar pentru cea de a doua victimă a avortului - femeia. Totuși, pe lîngă fiecare femeie care a săvîrșit avort, mai există sute, poate mii, care au contribuit la păcatul la suferința ei și la moartea copilului și care poartă, nu mai puțin decît femeia (și uneori mai mult decît ea), povara vinovăției. Și aceștia dacă sînt ortodocși, trebuie să vină înaintea lui Dumnezeu cel milostiv în Sfînta Taină a Spovedaniei, să se căiască și să nu repete faptele lor păcătoase. Aceștia sînt: 1. Corpul medical care îndeplinește procedurile de avort; 2. Corpul social de menținere a ordinii, ca și alți lucrători din cabinetele avortioniste, care toți permit ca aceste fapte de ucidere a copiilor și de desacralizare a femeii să fie săvîrșite în continuare; 3. Politicienii care au votat legislația avortionistă ca și cei care sînt prea timizi, neinteresați sau ambițioși ca să lupte pentru menținerea vieții; 4. Asistenții sociali care le-au sfătuit pe femei să săvîrșească avort, trimițîndu-le în mîinile ucigașilor; 5. Judecătorii și avocații care folosesc sistemul judiciar pentru a promova avortul un „drept” și care persecută pe aceia care luptă împotriva uciderii celor nenăscuți; 6. Membrii mass-media care ascund realitatea avortului, spunînd jumătăți de adevăr, și care mint pentru a adormi poporul, astfel ca acesta să accepte avortul ca pe un „drept” și o „necesitate socială”; 7. Cei care sînt „ortodocși” doar duminică dimineața, iar în restul timpului, în lumea din afara Bisericii, se consideră „neutri” sau chiar susținători ai așa-zisei „proalegeri”, ajutîndu-i cu toate resursele lor pe avocații avortului; 8. Cei care sînt directori de fundații, de corporații sau de companii și care susțin cu capital pe puternicii și influenții avocați ai avortului, cum ar fi „Organizația Națională a Femeilor” din America; 9. Cei care lucrează în companiile care fabrică uneltele de aspirat, unelte care au unica menire de a-i dezmembra și ucide pe copii din pîntecele mamei; și, de asemenea cel care lucrează în crematoriile în care sînt arse trupurile fetușilor extrași; 10. Cei ai căror bani și resurse reproduc prostaglandină și alte mijloace de promovare a avortului, cum ar fi IUD, apoi a așa-numitei „pilule de control al nașterilor”, cît și pesticidul uman RU-486; 11. Cei care promovează, sfătuiesc, ori/și efectuează experimente asupra copiilor vii din pîntecele mamei, ca și asupra celor care au fost avortați pentru a fi folosiți în cadrul așa-numitelor „cercetări pe țesut fetal”; 12. Cei care lucrează și/sau susțin cabinetele de „planificare familială”, cabinete care sînt promotorii și apărătorii cei mai bogați și mai mari ai avortului din întreaga lume. Mai mult, este necesar să se descopere dacă cineva susține o organizație, după cît se pare fără legătură cu avortul, dar care îl sprijină. [...]

Sensul avortului ca deicid

Păcatul avortului provocat este atît de mare încît se poate numi și deicid, respectiv uciderea lui Dumnezeu. E un mod metaforic de a vorbi, dar profund real. Felul în care Hristos-Domnul se identifică oarecum cu omul, copil sau adult, ne este descoperit de Mîntuitorul Însuși. În pilda judecății viitoare pe care a rostit-o înainte de patima Sa, adresîndu-se celor „de-a stînga”, destinați pedepsei veșnice, El se exprimă astfel: „Atunci va zice și celor de-a stînga: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Căci flămînd am fost și nu Mi-ați dat să mănînc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol și nu M-ați îmbrăcat, bolnav și în temnițe și nu M-ați cercetat.” Atunci vor răspunde și ei zicînd: „Doamne, cînd Te-am văzut flămînd, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit?” El însă le va răspunde zicînd: **Adevărat zic vouă: Întrucît nu ați făcut unuia dintre aceștia prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut** (Matei 25, 41-45). Acești (prea mici) sînt în primul rînd copii avortați, care nu au avut parte să fie hrăniți, adăpați, adăpostiți, îmbrăcați, îngrijiți și cercetați cu milă și cu iubire de mamele lor. Mîntuitorul, după cum vedem, se identifică cu ei. Mama care avortează dovedește că-L spulberă pe Dumnezeu din rostul existenței Sale, nu numai din rostul primei creații, ci și din a celei de-a doua creații. Ea ucide copilul de două ori: o dată împiedicîndu-l să vadă lumina zilei acesteia, iar a doua oară, lumina vieții viitoare. Învierea lui Hristos este un act de rezidire a lumii întregi. Toți oamenii iau parte la această înviere. Despre înviere, Hristos Însuși ne spune că El este Cel dintîi născut din morți. Învierea ne descoperă astfel avortul ca fiind deicid. Făcîndu-se începător al învierii noastre, El a schimbat condițiile ontologice ale existenței în general. Iată cum, cu fiecare copil care se naște, se naște într-un fel Hristos Domnul, de aceea și mamele care-șiucid copiii îlucid pe Hristos în fiecare din aceștia. [...]

Combaterea avortului propriu-zis

Asupra avortului voluntar cade, în morala ortodoxă, cea mai grea osîndă, a împiedicării vieții. După cum am văzut în alineatele anterioare, viața copilului începe din clipa în care e conceput. În momentul tainic al zămislirii, Dumnezeu îi creează sufletul nemuritor. Avortul esteucidere, crimă, genocid și deicid. Este oucidere, și încă oucidere cu premeditare. Este o crimă, cu atît mai vinovată cu cît ia dreptul la viață unei ființe omenești, înainte de a se bucura de ea și de a se învrednici de Sfîntul Botez. Este un genocid, pentru că o dată cu o viață nimicită, se distrug și viețile urmașilor posibili ai persoanei ce se cuvine a se bucura de ea, adică a unui neam. Este deicid, pentru că odată cu sîngele copilului se varsă „Sîngele” lui Hristos (e vorba despre o identitate mistică dintre sîngele copilului și „Sîngele” lui Hristos, pe care o aflăm la Matei 25, 32-46: **întrucît nu ați făcut unuia dintre aceștia, nici Mie nu Mi-ați făcut**, (v. 45). Sfinții Părinți, chiar de ar fi să-i numim doar pe Grigorie Teologul, Maxim Mărturisitorul, Atanasie Sinaitul, condamnă în unanimitate avortul provocat, declarîndu-l dreptucidere, deicid. În Canonul 2 al Sfîntului Vasile se precizează: „Cea care leapădă fătul cu voie este supusă judecării pentruucidere.” Canoanele 91 Trulan, 21 Ancira, 2 al marelui Vasile consideră doar un pogorămînt oprirea femeii vinovate de săvîrșirea avortului, la 10 ani de la Cele Sfînte. Altfel, oprirea ar fi pe viață, potrivit hotărîrii canonice a Sinodului de la Elvira. Aceleași canoane, și pentru complici. De asemenea, Canoanele 5 al Sfîntului Grigorie de Nyssa, 13 și 55 ale Sfîntului Vasile caterisesc pe preoții care sînt vinovați de complicitate cu cei ce săvîrșesc crima de avort, fie dezlegînd pe cei ce nu au conștiința păcatului la măsura gravității lui, în scaunul Mărturisirii, fie că sînt vinovați ei înșiși de această crimă comisă în propriile lor familii. [...]

Sensul „planificării familiale”

[...] Așa-zisul drept de alegere al mamei nu este altul decît dreptul aceleiași femei, cel mai rece dintre monștri, după o expresie a lui Nietzsche, de a săvîrși o crimă, pruncuciderea prin avort. De data aceasta, crima pe care poate să o săvîrșescă o mamă ajunge să se constituie drept o crimă perpetuă, tocmai prin folosirea pilulei. **Pilula anovulatorie nu este numai o armă contraceptivă, ci, în speță, una contragestivă. Deși posibilitate întreruperii sarcinii între concepere și implantare părea, cu puțin timp înainte, aproape imposibilă, acțiunea fiind redusă la o intervenție chirurgicală, dezvoltarea industriei și piața planificată a pilulelor, a schimbat completamente situația. Pilula ajunge nu doar să prevină conceperea ci și implantarea embrionului, după ce conceperea a avut loc, iar utilizarea ei să dobîndească o extindere mondială.**

Referirea pe care o facem la produsele farmaceutice, de proveniență hormonală, nu exclude raportarea la celelalte mijloace, care pe alte căi urmăresc aceleași efecte. În noul cîmp de bătălie împotriva copilului, la pilula de „control al nașterii”, care se ia în doze mici și care se poate găsi peste tot, acționînd ca un mijloc chimic de avort, se adaugă și comunul IUD - (dispozitivul intrauterin). Totuși, e de notat că pilula avortivă (RU-486), rămîne arma principală a pruncuciderii, ea nemaivînd nici măcar legitimitatea falsă de a preveni conceperea, ci este de-a dreptul un medicament, considerat sigur și eficient în execuția avorturilor. Specificul acestei acțiuni contragestive devine relevant prin aceea că pilula actuală de gen „morning after” a ajuns un medicament de întrerupere a sarcinii în funcție de care femeia nu va mai ști niciodată dacă a fost sau nu însărcinată. Este tocmai ceea ce constituie esența crimei infantile neîntrerupte. [...]

Bibliografie: Pr. Prof. Ilie Moldovan, *Darul sfînt al vieții și combaterea păcatelor împotriva acestuia*. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997

MIJLOACE ANTICONCEPȚIONALE

Efecte secundare fatale despre care nu se vorbește. Un bilanț critic din punctul de vedere al unui ginecolog.

Manipularea limbajului

[...] Scoaterea din domeniul criminalității a uciderii copiilor în trupul mamei lor a devenit posibilă prima dată prin limbaj. Un exemplu clasic pentru o astfel de manipulare a limbajului este modificarea paragrafului 218 din Codul Penal pe vremea guvernului social-democrat (SPD) în Germania. Textul de lege în speță, în vigoare pînă în 1974, definea fapta în următorii termeni:

„O femeie care își ucide fătul („Leibesfrucht” în germană, „rodul trupului”, n.tr.) sau permite altei persoane să o facă, va fi pedepsită.” [110]

Obiectul protecției legale împotriva acțiunii de ucidere, copilul nenăscut, era numit făt. Spre deosebire de această formulare, norma schimbată de SPD și valabilă din 1974 ne spune numai că:

„Cel care întrerupe o sarcină va fi pedepsit.”

Obiectul protecției legale, copilul nenăscut, nu mai este desemnat, este încriminată numai o intervenție asupra corpului femeii! O flagrantă manipulare verbală. În baza cunoștințelor moderne de embriologie umană, prescripția legală ar fi trebuit să sune cam așa: „Cel care ucide un copil nenăscut în trupul mamei va fi pedepsit. Noul om începe din momentul fecundării” [...]

MIJLOACE CONTRACEPTIVE ARTIFICIALE

Deosebim cinci mari grupe de astfel de mijloace:

1. Spirala (sterilet n.n.) sau IUD (Intra-Uterin-Device)

Există deja de la începutul secolului 20. Pe vremea aceea se fabrica din ceramică. Din cauza unor experiențe neplăcute s-a renunțat, dar în perioada contemporană, noile materiale sintetice ar putea-o readuce masiv în uz.

„Spirala este în primul rînd un mijloc avortiv timpuriu”. Prin producerea intenționată a unei congestii de iritație în țesutul conjunctiv uterin, **implantarea embrionului este împiedicată și acesta moare**. Rolul spermicid al cuprului înglobat în materialul spiralei moderne nu schimbă hotărîtor acest mecanism de funcționare. Tot atît de puțin convingătoare este și descrierea mai recentă a spiralei care pretinde că IUD pur și simplu ar împiedica realizarea fecundării.

Efecte secundare

Cele mai importante sînt, aici, infecțiile, mai ales în zona trompelor uterine, ceea ce conduce adesea la închiderea lor și deci la sterilitate. Datorită acestor infecții apare un mare pericol de sarcină extrauterină (de 10 ori mai frecventă decît la femeile fără spirală) și sarcină ovariană (de 4 ori mai frecventă). Prin urmare, implantarea unui IUD la o nulipară este, din punctul de vedere al ginecologiei academice, un procedeu greșit profesional. Un alt efect sînt perforații ale uterului, însoțite de pericolul rănirii peretelui intestinului, de exemplu. Sîngerările și durerile sînt alte posibile efecte secundare.

În SUA, din cauza acestor factori de risc, se află în curs circa 2500 procese de responsabilitate personală, implicînd pretenții la daune de ordinul a miliarde de dolari. Din această cauză, din anul 1987, IUD a fost retras de pe piață în SUA. Industria farmaceutică a avut această inițiativă chiar înainte de a se fi pronunțat interdicția FDA

(Food and Drug Administration). Această abilă mișcare de șah a avut drept scop asigurarea posibilității de a produce în continuare spirale pentru export în alte țări. Verdictul FDA ar fi provocat mari dificultăți pentru continuarea exportării produsului. Și în acest caz putem constata un spectru larg de efecte colaterale, pe de o parte, iar pe de alta, efectul de avort timpuriu, cu aspecte etice care nu pot fi trecute cu vederea.

2. Condom-ul sau prezervativul

A fost mult timp criticat și respins. I s-a atribuit un foarte ridicat coeficient de eșecuri în evitarea sarcinii. Abia odată cu masiva răspândire a Sindromului Imuno-Deficienței Umane Dobândite (SIDA) a reintrat brusc în uz, propagat de stat cu milioane luate din veniturile din impozite, deși ar trebui să se recunoască un coeficient foarte ridicat de eșecuri și în evitarea propagării SIDA.

Astfel, medicul ginecolog Prinz, din Munchen, a stabilit prin calcule statistice [92] că - la un index Pearl de 5 - 100 bărbați infectați cu SIDA infectează anual 35 de femei, dacă aceștia utilizează în exclusivitate prezervativul. Îl putem asemăna cu ruleta rusească. Este deci clară iresponsabilitatea celor care susțin prezervativul ca o protecție împotriva SIDA: se trece alături de miezul problemei și trebuie să o numim o adevărată înșelătorie periculoasă.

3. Spermicide sub forma de supozitoare, săruri, alifii, spray-uri, tampoane

Acestea sînt substanțe chimice destinate uciderii spermatozoizilor. Încertitudinea împiedicării fecundării prin acest procedeu nu este nevoie să mai fie scoasă în evidență. Vom semna doar o informație recentă, furnizată de Societatea Central-Europeană pentru Medicina Reproducerii, de Societatea Elvețiană pentru Planificarea Familiei și de Societatea Elvețiană pentru Sterilitate și Fertilitate în cadrul unei sesiuni de perfecționare care a avut loc în ianuarie 1989 la Schaffhausen: Toate sărurile, alifiile, spray-urile, tampoanele, supozitoarele anticoncepționale conținând monoxidol-9 nu produc doar reducerea mobilității spermatozoizilor și a funcției lor acroseminale, ci au ca efect și o „decondensare a nucleului lor celular.” Se pot produce leziuni moleculare în spermatozoizi și modificări ale structurii ADN. În cazul unei fecundări, acestea conduc la malformații ale zigotului. Pînă în prezent nu s-au semnalat, totuși, nașteri cu malformații, **pentru că, oricum, embrionii astfel apăruiți se elimină de regulă prin avort timpuriu.** Așadar, și în acest caz ne aflăm în fața unui efect avortiv, care nu fusese identificat ca atare pînă în prezent.

4. Sterilizarea bărbatului și a femeii

Este cunoscută de mult timp. Se realizează pe cale chirurgicală, deseori fără o indicație medicală, și constituie un mijloc radical de evitare a sarcinii. Există două tehnici operaționale: laparotomia, deschiderea cavității abdominale, și laparoscopia, intervenție realizată prin examinarea vizuală a cavității abdominale. Penetrarea cu succes a abdomenului este asigurată în mare măsură de tehnica nouă a laparoscopiei, care face superfluă laparotomia.

Efecte secundare

Intervenția nu este lipsită de riscuri și aceasta mai ales în cazul femeilor, la care este necesară anestezia totală și deschiderea abdomenului, indiferent de metoda adoptată pentru sterilizare. Pericole deosebite prezintă sterilizarea tubelor prin laparoscopie; dubla introducere a acestora în abdomen, fără control vizual, orbește, poate produce, de exemplu, răniri ale vezicii urinare, intestinelor și pe traiectul vaselor sangvine etc. [...]

Urmări pe termen lung ale sterilizării

Sarcini extrauterine: Acestea survin în urma unor eșecuri în sterilizare. Diferite studii indică procente variind între 13, 6 și 90% din cazuri. Sarcina extrauterină după sterilizare tubulară este o complicație foarte gravă și constituie cauza a circa 10% din cazurile de deces a mamei. [...]

5. Efectul depresiv asupra ovulației și cel de avort timpuriu exercitat de pilula anti-baby

[...] „Pilula”, este un preparat hormonal chimic, prin care se intervine intenționat în ciclul natural de reglare hormonală a corpului feminin, deconectându-l de la ritmul natural, cu efecte importante asupra întregului organism. Acest tip de produse chimice face parte din „clasa steroizilor” (de care aparțin și preparatele cu cortizon), cu toate avantajele și dezavantajele lor.

Prin hormonii artificiali, pilula anti-baby are efect asupra mai multor organe din corpul feminin, fie împiedicând sarcina, fie provocând avort timpuriu:

- asupra ovarelor, împiedicând eliberarea ovulelor (inhibitor al ovulației);

- asupra *consistenței mucozității* cervixului în colul uterin, îngroșând mucusul și astfel îngreunând sau chiar împiedicând înaintarea spermatozoizilor spre uter și trompele uterine;

- asupra *țesutului mucoasei uterului*, astfel încât implantarea vitală a ovulului fecundat în acest țesut nu mai poate avea loc și ovulul fecundat (fătul n. n.) moare (inhibarea implantării, deci efect de avort timpuriu);

- asupra *trompelor uterine*, în sensul că ovulul fecundat (fătul n. n.) este transportat atât de lent, încât nu mai ajunge la timp la implantarea salvatoare și piere (factorul tubar, tot efect de avort timpuriu). [...]

Diversi autori indică în literatura de specialitate efectul de împiedicare a implantării ovulului exercitat de pilulă:

Mutscheler, de exemplu, scrie în al său „Manual de farmacologie” [73]: „**Anticoncepționalele orale, chiar dacă se mai produce ovulația, împiedică totuși implantarea ovulului (întrucât încetează activitatea normală a endometrului).**”

De asemenea, Häussler [32], directorul celei de-a doua clinici universitare de ginecologie din Munchen, prof. dr. R. Fikentscher afirma în referatul său „[...]” că la așa numiții inhibitori ai ovulației efectul de împiedicare a ovulației nu se realizează întotdeauna și în circa 7% din cazuri au loc ovulații (Goldzieher, Mears și Gual). Dar încă de atunci, din 10 decembrie 1967, prof. Fikentscher mergea cu raționamentul mai departe: „**Nu este potrivit să se considere tratamentul medical hormonal drept un inhibitor al ovulației, ci drept o potențială împiedicare a implantării.**”

Reprezentanții unei mari firme producătoare de hormoni admiteau deja în cadrul unui simpozion medical din 1967 **că la administrarea de inhibitori ai ovulației au loc pînă la 67% emiteri de ovule și că este deci posibilă fecundarea, dar în continuarea procesului va fi, de regulă, împiedicată implantarea ovulului fertilizat în uter.** [32]

Hauser, Lucerna, spunea în 1974 [33] că expresia „inhibitor al ovulației” „nu este o formulă întru totul corectă” din cauza celor 7% producători totuși posibile de ovule.

În același sens, s-a pronunțat și Haller, din Göttingen [30]: „Folosirea termenului de substanțe care împiedică ovulația pentru preparatele aflate în comerț poate fi contestată în ceea ce privește rigurozitatea ei.”

Beller, Munster, 1979/80 [5]: „Efectul avortiv al pilulei - pilula și IUD = avortive timpurii.”

În același sens și Centrala Federală pentru Cercetare în Domeniul Sănătății din Koln (80): „**Înhibitor al ovulației care împiedică implantarea.**”

Taubert și Kuhl, în cartea lor „Contracepție cu hormoni” (1980) [125] : „**Efectul de împiedicare a implantării al aproape tuturor pilulelor.**”

În revista „Der informierte Arzt” („Medicul informat”) din 1987 [142]: „D-na prof. Marianne Mall-Häfelî din Basel este convinsă că blocarea axei hipotalamo-hipofizare în tratamentul cu micropilula este de o foarte mare importanță. Atunci cînd se administrează pilule în dozaje înalte, datorită blocării acestei axe funcționale, ovarul

intră într-o stare de imobilism; această presiune este mai redusă în cazul preparatelor cu dozaje mici. Dar întrucât efectul anticoncepționalelor orale este multifactorial, siguranța tratamentului nu are de suferit datorită acestei schimbări. Totuși, datorită blocajului mai mic se poate ajunge la o creștere foliculară în ovar și, în continuare, la o producere endogenă de estrogen. Această relativă hiperestrogenemie se exprimă fiziologic la pubertate și premenopauză prin ușoare sîngerări, sîngerări bruște și congestii ale sînilor ca semne clinice. Dacă astfel de simptome apar în mod persistent la consumatoarea de pilule, D-na prof. Mall-Häfelî este de părere că este indicată trecerea la un preparat cu progestageni mai puternic inhibitori.” Și aici se face referire la *efectul multifactorial, deci la împiedicarea implantării și la factorul tubar*; factorul cervical nu arată direct efectul avut în vedere inițial. La acest efect multifactorial se fac referiri în mod repetat și în alte publicații recente.

Este de asemenea interesant că în SUA, la Congresul Federației Naționale a Avortului (NAF - National Avortion Federation) din 1985 [74], cu ocazia discuțiilor asupra planificării familiei s-a ajuns la următoarea formulă acceptată de Congres: „Make no mistake, the pill and IUD are abortive” („Nu vă faceți iluzii. Pilula și spirala (steriletul n. n.) sînt avortive”). [...]

6. Un alt efect ucigător al pilulei cu hormoni artificiali: factorul tubar sau transportul încetinit al ovulului fecundat în trompele uterine

Vom prezenta aici teoria conform căreia motilitatea tubului este tulburată de anticoncepționalele hormonale și drept urmare este încetinit transportul embrionului. În această privință, d-na prof. dr. Mall-Häfelî, Basel [67]: „Acțiunea pilulei este multifactorială - transportul tubar încetinit, el singur, conduce la îmbătrînirea ovulului și la împiedicarea dezvoltării unui embrion viabil, așa cum am putut constata și la fertilizările *În vitro*.” **Adică, datorită faptului că embrionul are de suportat un transport prea lent prin trompele uterine, el suferă anumite vătămări și în momentul cînd ar trebui să realizeze implantarea nu mai are capacitate vitală și moare. Efectiv „se usucă” pentru că nu ajunge la timp la implantarea care i-ar salva viața oferindu-i substanțele hrănitoare necesare dezvoltării.** De asemenea și din Schering - Information [107] : „Estrogenii și progestagenii influențează mobilitatea tubelor și astfel transportul ovulului, încît ovulul nu mai ajunge în timp util la endometru pentru a găsi condiții favorabile implantării. În afară de aceasta, se modifică și compoziția secrețiilor tubului și, drept urmare, maturizarea ovulului.” [...]

Bibliografie: Dr. Rudolf Ehmann (medic primar ginecologie/obstetrică la spitalul cantonal Stans, Elveția, CH - 6370), în colaborare cu Otto Doppef. (Articolul de mai sus este textul lărgit și revăzut al conferinței susținute de dr. Rudolf Ehmann pe 22.09.1990 la Dresda, la Congresul internațional „World Federation of Doctors Who Respect Human Life”)

CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE VRĂJITORIE

De ce au căzut creștinii în vrăjitorii

Și, într-adevăr, întreaga pricină pentru care creștinii au căzut astăzi în toate relele lucrări ale diavolului și mai ales în diferitele vrăjitorii se datorează faptului că nu cercetează cu grijă acele prime făgăduințe și învoieli pe care le-au dat lui Hristos când au fost botezați și că le-au uitat și cu desăvârșire le-au șters din amintirea și inima lor. Pentru ei au urmat acele înfricoșătoare cuvinte pe care le-a spus Domnul: anume că, ori de câte ori necuratul demon iese din om, merge în locuri secetoase, căutînd odihnă și nu găsește; apoi se întoarce iarăși la omul din care a ieșit și, deoarece găsește inima lui neocupată, curățită și pregătită, ia împreună cu el încă alți șapte demoni mai vicleni și intră acolo înăuntru și locuiește și devin cele de după aceea ale omului aceluia mai rele decît cele dintîi; „**Și, cînd duhul necurat a ieșit din om, umblă prin locuri fără apă, căutînd odihnă și nu găsește. Atunci zice: Mă voi întoarce la casa mea de unde am ieșit; și venind o găsește golită, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decît el și, intrînd sălășluiesc aici și se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decît cele dintîi**” (Matei 12, 43-45) [...].

Că cei care fac sau cer vrăjitorii se leapădă și tăgăduiesc pe Hristos și se însoțesc cu diavolul

[...] Toți, toți aceștia, pînă la unul, și cei care lucrează, și cei care suferă, și cei care oferă vrăjitoriile și talismanele, și cei care le primesc, toți devin locașuri ale lucrării necuratului duh; cei care se leapădă de Hristos și de credința lui Hristos se alătură lui satana și slujirii lui și trufiei sale. De unde, prin urmare, toți sînt tăgăduitori ai făgăduințelor pe care le-au dat la Sfîntul Botez, că se vor lepăda de satana și de orice slujire a lui, că se vor alătura lui Hristos și credinței și cuvintelor Lui. O, ce nenorocire vrednică de plîns! O, ce mare pierzare a creștinilor! [...]

Că demonii nu pot să vindece, ci omoară

[...] Așadar, să nu te înșeli, creștinule, ci află că nici lupul nu se face vreodată oaie, după proverb, nici diavolul nu se face vreodată doctor; și că mai ușor poate să înghețe focul și să se încălzească zăpada, decît să vindece într-adevăr diavolul; fiindcă acesta, chiar dacă ar vrea să te vindece, nu poate, deoarece este cu totul neputincios, iar dacă presupunem că poate să te vindece, totuși nu vrea, deoarece sănătatea omului este un bun, iar diavolul urăște totdeauna cele bune și de aceea este numit dușmanul binelui (misokalos). [...]

Că demonii, chiar dacă vindecă trupul cu îngăduința lui Dumnezeu, îl însănătoșesc ca să omoare sufletul. Pilde ale celor care s-au îmbolnăvit și nu au chemat vrăjitori

Astfel încît fii convins și crede, frate, că numai Dumnezeu este adevăratul doctor al sufletelor și al trupurilor, iar vrăjitorii și demonii nu vindecă cu adevărat, ci în închipuire.

Iar, dacă chiar presupunem că însănătoșesc trupul; cu îngăduința lui Dumnezeu, totuși află că îl însănătoșesc cu scopul de a omorî sufletul. Cum? Despărțindu-te de credința lui Hristos și tîrîndu-te spre faptul de a-i crede și de a-i adora pe ei. De aceea, ce folos ai să primești, frate, chiar presupunînd că trupul îți este însănătoșit, trăind astăzi și murind mîine, dacă, în schimb, îți este omorît sufletul nemuritor? Ce câștig ai să dobîndești dacă aici vei gusta puțină sănătate, iar dincolo vei fi pedepsit veșnic? Ducă-se asemenea sănătate! Ducă-se o astfel de viață! Mai bună este moartea de mii de ori decît așa o viață și sănătate, precum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur: „... căci nu vindecă cu adevărat, de n-ar mai fi! Iar eu chiar de ar fi să spun, umflînd lucrurile, că, și dacă tămăduiesc cu adevărat, este

mai bine să mori decât să alergi la dușmanii lui Dumnezeu și să fii tămăduit în acest chip. Căci ce folos să fii vindecat la trup, dacă sufletul este pierdut? Ce câștig are cineva să dobândească mîngîieri aici, urmînd să fie aruncat în focul nepieritor dincolo?” (Ioan Gură de Aur, Cuvîntul V, Împotriva iudeilor). Și iarăși spune: „chiar dacă un demon va vindeca, mai mult a vătămat decât a fost de folos; căci a fost de folos trupului, care, totuși, puțin mai tîrziu mort, urmează să putrezească, însă a vătămat sufletul nemuritor” (Ioan Gură de Aur, Cuvînt către iudaizanți). Deoarece diavolul, fraților, este un pescar foarte vicelan și pierde o mică momeală ca să prindă un pește mare, adică se mulțumește să vă dea puțină sănătate, numai să vă lipsească de Rai; să vă lungească puțin viața, ca să vă pedepsească veșnic. Nu vezi (îți spune Sfîntul Ioan Gură de Aur) că slăbănogul era de treizeci și opt de ani în pat și, privit cu ură, își răbda cu vitejie boala, așteptînd ajutorul lui Dumnezeu fără să ceară să-l farmece sau să-i dea talismane? „Și nu a alergat astfel la prezicători, nu a mers la descîntători; nu și-a legat amulete, ci a așteptat ajutorul de la Dumnezeu” (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

Și tu, creștine, fiindcă ai zăcut bolnav puține zile, de aceea ești atît de nerăbdător și alergi la vrăjitori și vrăjitoare? Nu vezi că Lazăr a zăcut înaintea porții bogatului, tot timpul vieții lui, atît de greu rănit, încît, din cauza unei atît de mari neputințe, nu putea să alunge nici cîinii, care-i lingeau rănile, și cu toate acestea a preferat să moară într-o asemenea suferință decât să ceară amulete și farmece? „Dar nu a cerut descîntător, nu și-a legat amulete... nu a chemat la el vrăjitori” (spune în același loc - Împotriva iudeilor, Cuvîntul V - Sfîntul Ioan Gură de Aur); și tu, care, pentru puțină febră, alergi la urîtele băbuțe amețite de băutură, ce iertare vei primi? Nu vezi pe acel viteaz Iov, care, după ce a pierdut și copiii, și bunurile, a fost rănit atît de tare, încît peste tot mișunau viermii din toate măduarele lui și pîine nu putea să mănînce din cauza duhoriilor? Și, deși putea să scape de toate aceste înfiorătoare lucruri prin hulă și să moară, așa cum îi spunea femeia lui: „*spune orice cuvînt împotriva Domnului și mori*” (Iov 2, 9), totuși a răbdat cu bărbăție și nici un cuvînt mărunț de hulă nu a scos din gura lui; iar tu de ce ai o atît de mare nerăbdare și pentru o foarte mică rană disprețuiești și pe Dumnezeu, și pe Hristos, și credința, și pe Sfinți, și alergi la dușmanii lui Dumnezeu, la vrăjitori și demoni, ca să fii tămăduit? Și ce scuză poți să primești pentru aceasta, precum îți spune Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Așadar ce scuză vom avea noi, dacă cei care suferim și răbdăm asemenea lucruri, sau din cauza febrei, ori din cauza rănilor, alergăm la sinagogi și la vrăjitori și fermecători, îi chemăm și la casele noastre” (Ioan Gură de Aur, Împotriva iudeilor, Cuvîntul V).

Că vrăjitorii și vracii, deși rostesc numele lui Dumnezeu, trebuie îndepărtați

Dar spui că acea bătrînă creștină și acel vraci creștin, ori de cîte ori fac farmece și dau amulete, nu spun și nici nu scriu alte nume în afară de numele lui Dumnezeu, al lui Hristos, al Născătoarei de Dumnezeu și al Sfinților și, deci, ce rău fac ei? La acestea îți răspunde Sfîntul Ioan Gură de Aur și îți spune că din această cauză mai mult trebuie să o urăști pe acea urîcioasă babă sau pe acel urîcios vraci, deoarece folosesc spre jignire și necinstire numele lui Dumnezeu și, creștini fiind, fac precum elinii, fiindcă și demonii, deși rostesc numele lui Dumnezeu, totuși tot demoni sînt: „unii, socotind că se îndreptățesc, spun că este creștină femeia care descîntă acestea și că nu rostește nimic altceva decât numele lui Dumnezeu. Așadar din această pricină eu mai mult o urăsc și mai mult mă dezgustă, fiindcă s-a folosit de numele lui Dumnezeu spre ocară; fiindcă, spunînd că este creștină, scoate la iveală cele ale elinilor: căci și demonii rosteau numele lui Dumnezeu, însă erau demoni; și astfel vorbeau împotriva lui Hristos: «te știm cine ești, Sfîntul lui Dumnezeu» și totuși le-a astupat gura și i-a alungat” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Despre statui, 21).

Cei bolnavi trebuie să alerge la Hristos și la Sfinți, și nu la vrăjitori. Că mare nerecunoștință arată creștinii cînd părăsesc pe Hristos, Sfinții și Biserica și merg la vrăjitori

[...] Dreptate are Iisus să strige prin Isaia că El v-a renăscut prin Sfîntul Botez și v-a făcut copiii Lui, iar voi, pentru puțină boală, ați disprețuit pe Tatăl vostru și ați mers la vrăjitori și demoni, dușmanii Lui: „*Ascultă, cerule, și ia aminte, pămîntule, că Domnul a zis: fii am născut și i-am înălțat, iar aceștia M-au disprețuit*” (Isaia 1, 2) și cum boul și măgarul cunosc pe binefăcătorul și stăpînul lor, iar voi nu cunoașteți pe binefăcătorul vostru: „*Boul a*

cunoscut pe stăpîn și măgarul ieslea domnului său, însă Israel nu M-a cunoscut și poporul Meu nu M-a priceput” (Isaia 1, 3).

De aceea, ca să nu Se mîhnească Iisus Hristos din cauza voastră și să spună asemenea lucruri și să nu vă arătați și voi nerecunoscători față de un asemenea desăvîrșit binefăcător, lăsați, vă rog, frații mei, lăsați-vă de faptul de a merge la vrăjitori și vrăjitoare și țigănci, și, cînd se întîmplă să fiți bolnavi, alergați la Hristos cu căldura credinței și cereți însănătoșirea, Deoarece El este totdeauna Tatăl vostru Cel mai iubitor și, dacă v-a dat boala, v-a dat-o ca să încerce răbdarea voastră, ca să vă încununeze mai mult și să vadă dacă îl iubiți cu adevărat: **„Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește ?”** (Evrei 12, 7). El, deși vă pedepsește și vă palmuiește uneori părințește pentru păcatele voastre, totuși vă tămăduiește și vă mîngîie ca pe copiii Lui, cînd v-ați întors la El prin pocăință și ați cerut din toată inima ajutorul Lui. **„Fericit este omul pe care l-a mustrat Domnul; iar dojana Atotțiitorului să nu o disprețuiești: căci El face să te doară și iarăși te face bine; El te-a lovit și mîinile Lui te-au tămăduit”** (Iov 5, 17-18). Alergați încă în bolile voastre, după vindecarea de la Dumnezeu și la Stăpîna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, mîngîierea celor bolnavi și a celor întristați, și la toți Sfinții alergați și, rugîndu-i cu credință, veți dobîndi dorita vindecare de boala voastră. Dacă totuși chiar nu primiți dorita însănătoșire, ci Dumnezeu v-a părăsit ca să vă pedepsească, deoarece așa este de folos pentru sufletul vostru, trebuie să stați curajoși și tari în credință și de o mie de ori preferați să muriți decît să chemați vrăjitori și vrăjitoare și în acest mod să tăgăduiți credința lui Hristos și să trădați evlavia. Dar, chiar dacă alții, din întîmplare, vă îndeamnă la aceasta, rude sau prieteni, păziți-vă, pentru dragostea lui Dumnezeu, să nu vă supuneți lor și să fiți siguri că, pentru răbdarea și mărinimia voastră: 1) Dumnezeu are să vă încununeze cu cununa muceniciei; 2) conștiința voastră are să se bucure și să se mulțumească incomparabil mai mult decît dacă primiți însănătoșirea voastră; 3) oamenii au să vă aducă mari laude și 4) aveți, pentru tot timpul de după aceea, să primiți și vindecarea bolii voastre, precum ne încredințează condeiul de aur al Sfîntului Ioan Gură de Aur. [...]

Chiar dacă vrăjitorii ar putea într-adevăr să dea sănătate, tot trebuie să-i îndepărtăm

Și, ca să spun pe scurt, și dacă ai fi sigur, frate, că vrăjitorii și demonii pot să te facă sănătos de boala ta, și dacă știi că pot, prin presupunere, să-ți dăruiască cincizeci de ani de viață și că au putere să scoale un mort (aceste lucruri amîndouă sunt cu neputință la aceștia); din nou ia aminte, ia aminte, ia aminte să nu alergi la ei ca să te ajute. De ce? Deoarece tăgăduiești pe Dumnezeu, trădezi pe Hristos, încalci evlavia și credința ta și, prin opoziție, adori diavolul, te închini slujitorilor lui, demonii, și devii rob acestora pentru tot timpul de după aceea; deoarece, deși te vindeci de boală, vei suferi veșnic de o amară mustrare a conștiinței, fiindcă din cauza unei mici neputințe ai încălcat făgăduințele pe care le-ai dat lui Hristos și ai lepădat credința ta. De aceea sănătatea aceasta a ta va fi mai amară chiar decît cea mai grea boală, precum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur (Cuvîntul V, Împotriva iudeilor). Vrei să afli aceasta? Ascultă ce spune Dumnezeu în Deuteronomul: **„De se va ridica în mijlocul tău proroc sau văzător de vise și va face înaintea ta semn și minune, și se va împlini semnul sau minunea aceea, de care ți-a grăit el, și-ți va zice atunci: Să mergem după alți dumnezei pe care tu nu-i știi și să le slujim acelor, să nu ascuți cuvintele prorocului aceluia sau ale celui văzător de vise, că prin aceasta vă ispîtește Domnul Dumnezeul vostru, ca să afle de iubiți pe Domnul Dumnezeul vostru din toată inima voastră și din totul sufletul vostru”** (Deuteronomul 12, 1-3). Așadar, dacă profetul acela a spus: eu pot să scol mortul, numai supuneți-vă mie și închinați-vă idolilor sau demonilor; și cu adevărat poate prin lucrarea lui să scoale mortul, cum a promis, iarăși să nu-l ascultați să vă închinați diavolului și demonilor, deoarece Dumnezeu a îngăduit ca profetul acela să facă o asemenea minune, ca să vadă dacă voi îl iubiți din toată inima voastră și nu adorați pe alteineva în afară de El. Așa tâlcuiește cugetarea aceasta Sfîntul Ioan Gură de Aur în același cuvînt împotriva iudeilor. Auzi, frate, înfricoșătorul cuvînt pe care îl spune Însuși Dumnezeu? Așadar, lasă pretextul acesta, pe care ți-l înfățișează diavolul, și anume faptul de a merge la vrăjitori pentru vindecarea bolii tale și fugi de ei ca de foc!

Că numai Dumnezeu descoperă cele tainuite. Că Îngerii și oamenii cunosc cele tainuite de la Dumnezeu. Că demonii nu cunosc cele tainuite

Iar la pretextul acelor care spun că merg la vrăjitori și demoni ca să afle ce au să pățească sau să găsească comori și alte lucruri tainuite răspundem că singur Dumnezeu, în principal, este Acela care descoperă toate lucrurile tainuite și le cunoaște dinainte pe cele viitoare, precum spune Ieremia: **„Cel care este, Doamne..., să nu ascundă nimic de tine”** și Isus Sirah **„căci a cunoscut Domnul toată știința și a căutat la semnul veacului, vestind cele ce au trecut și cele ce vor veni, și descoperind urmele celor ascunse”** (Isus Sirah 42, 24). Iar Îngerii și oamenii cunosc uneori cele ascunse, dar nu de la ei înșiși, ci din descoperirea și iluminarea luminii dumnezeiești, precum este scris: **„Dumnezeu descoperă cele adânci și cele tainuite”** (Daniel 2, 22). Însă vrăjitorii și demonii, deoarece sînt întunecați și nu au lumina de la Dumnezeu, nu pot prin urmare să descopere cele tainuite; și acest lucru este evident din visul ce l-a avut regele Nabucodonosor, care, deoarece, îndată ce l-a avut l-a și uitat, a chemat toți descîntătorii și vrăjitorii și făcătorii de farmece și învățații caldeeni și le-a poruncit nu numai să-i talmăcească ce dezvăluia visul lui, dar și să găsească însuși visul acela, pe care l-a avut; iar dacă nu, au să fie omorîți; **„în afară de vis, arătați-mi și tîlcuirea lui”** (Daniel 2, 6).

S-au întristat nefericiții vrăjitori, au rugat din toată inima lor demonii pe care îi cinsteau ca să le dezvăluie visul, dar în zadar; deoarece visul era atît de ascuns, încît nici demonii n-au putut să-l cunoască. De aceea a dat poruncă împărătească să fie omorîți vrăjitorii, cînd, iată, Dumnezeu a dezvăluit și visul și talmăcirea lui Profetului Daniel și în acest chip au scăpat aceia de moarte, precum sînt scrise acestea în capitolul al doilea al Cărții lui Daniel.

Că demonii nu descoperă soarta omului, nu cunosc limpede cele ce țin de fire și de voința slobodă și, chiar cunoscînd adevărul, nu-l dezvăluie

Dar demonii nu descoperă ce are să devină sau să pățească omul, deoarece omul, fiind stăpîn pe sine, dacă vrea, înclină spre bine, iar, dacă nu vrea, înclină spre rău. De aceea este nedeslușit sfîrșitul la care are să ajungă.

Și acest fapt devine limpede din istoria lui Iov. Căci sfîrșitul acestuia nu a putut diavolul să-l cunoască, deoarece el se lupta și se străduia să-l facă pe Iov să rostească hule împotriva lui Dumnezeu și prin aceasta să fie pedepsit, dar Iov, deoarece a suferit chinurile dînd mulțumită lui Dumnezeu, a fost și mai mult încununat. De aceea a spus și Sfîntul Ioan Gură de Aur: **„Diavolul nu știa la ce sfîrșit vor ajunge luptele (lui Iov); căci, dacă ar fi știut, nu ar fi încercat, ca să nu-și atragă o mai rea ocară”** (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul V la Cartea lui Iov*).

Pentru aceasta și Dumnezeu, voind să dezvăluie că astrologii și demonii nu descoperă cele viitoare, învinuiește și, într-un oarecare fel, ia în rîs cetatea Babilonului, care avea încredere în astrologi și demoni, și îi spune: **„te-ai istovit în sfaturile tale; să se ridice, deci, și să te izbăvească cei care iscodesc cerul; cei care cercetează cu privirea stelele să-ți vestească ce urmează să vină peste tine”** (Isaia 47, 13).

Da, cunosc dinainte multe și demonii, cum spun sfinții teologi, dar mai ales pe cele naturale, deducînd cunoașterea acestora din cauzele și legile naturii, precum și mulți dintre oameni, care, desigur, sînt filosofi, cunosc dinainte și prezic multe de felul acesta; însă cele dorite și aflate în adîncul inimii omului Dumnezeu singur le descoperă cu exactitate, ca un Creator al inimilor, precum a spus Solomon: **„Tu singur știi inima tuturor fiilor oamenilor”** (3 Regi 8, 39); iar diavolul din mișcările trupului deduce gîndurile și simțămintele, precum spune Isidor din Pelusion, scriind: **„diavolul, preabunule, nu știe cele din cuget, căci acest lucru este numai al puterii dumnezeiești, care a zidit inimile noastre, ci el numai din mișcările trupului pricepe ceea ce vrea sufletul”** (*Epistole, 156, Către Arhontie Prezviterul*).

Însă, atît pe cele ce țin de fire, cît și pe cele ce țin de voință, pe care demonii vor să arate că le știu dinainte, ei le știu fără limpezime, întunecate, nelămurite, piezișe. De aceea și demonul numit Apollon și idolul lui erau numiți Loxias chiar de greci, deoarece oracolele și prevestirile pe care le prezicea erau piezișe, ca mersul crabului, și puteau să fie înțelese și-așa și-așa, și într-un sens și-n altul, și-mi îngădui să spun că demonii, deși cunosc adevărul de cele mai multe ori, totuși nu vor să-l mărturisească în mod voit, afară de o mare nevoie. Deoarece în chip firesc sînt mincinoși, prin urmare iubesc totdeauna minciuna, urăsc adevărul, precum a spus Domnul: **„acela ucigător de oameni a fost de la început și întru adevăr nu a stat... pentru că este mincinos și tată al minciunii”** (Ioan 8, 44).

Așadar să iasă acum în față creștinii aceia care merg la prezicători și ghicitoare, cerînd să afle ce au să pățească sau să găsească poate comori și alte lucruri pe care le-au pierdut sau să ceară dezlegarea viselor lor. Să iasă

în față, zic, ca să-i văd și să le spun ceea ce a spus cândva Profetul Ilie către poporul lui Israel: creștini fără minte, „**pînă cînd veți șchiopăta de amîndouă picioarele**” (3 Regi 18, 21)?

Pînă cînd veți crede în Hristos, dar și în prezicători și în demoni ? Dacă credeți în Hristos, că El singur, ca Dumnezeu Care este, descoperă toate cele tainuite și toate cele viitoare, și că dezvăluie acestea și celorlalți, cum am spus, pentru ce voi nu alergați la Hristos, să vă dezvăluie cele pe care le căutați, ci alergați la prezicători și demoni ? Iar dacă de la cel potrivit credeți în prezicători și demoni, că ei descoperă cunoașterea celor tainuite și adevărul, de ce în van vă mai numiți creștini și vă închinați lui Hristos ? Nu ați aflat că nu puteți să slujiți doi stăpîni în același timp, pe Hristos și pe Belial ? Adevărul și minciuna ? Pe Dumnezeu și pe diavol ? Precum și Domnul și Sfîntul Apostol Pavel o spun în același gînd; însă, dacă chiar spuneți că nu credeți în prezicători și demoni, mințiți. Deoarece, dacă nu credeți în aceștia, cum de mergeți și întrebați ? Căci această, singură, apropiere a voastră de ei și întrebarea adevărată că îi credeți și sînteți robii lor, precum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Căci pentru ce lucru alergi la el (la prezicător)? Ce întrebă? Îndată ce te-ai apropiat de el, îndată ce ai întreat, sub robia lui te-ai pus pe tine însuși; căci întrebă, deoarece crezi” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul VIII la Epistola a II-a către Timotei*).[...]

Ah! unde este și acum un alt Profet Ilie, să vadă creștinii cum trimit la prezicători și prezicătoare, ca să întrebe dacă se ridică din boala lor, și să le spună: voi, creștini, deoarece disprețuiți pe Hristos și pe Sfinții Lui și mergeți la prezicători, acestea spune Domnul: nu vă veți ridica din boala voastră! Deoarece chemați la casa voastră vrăjitoare ca să vă facă farmece, acestea spune Domnul: veți muri de moarte urîță și dureroasă! Deoarece și mergeți la demoni și vrăjitori, cerînd ajutor ca să biruiți tribunalele și să cîștigați procesul vostru, acestea spune Domnul: voi urmează să fiți biruiți și să pierdeți procesul vostru. Deoarece și cereți de la demoni să aflați ce aveți să pășiți, acestea spune Domnul: aveți să pășiți multe nenorociri, multe necazuri, multe primejdii, astfel încît să fiți nimiciti și să dispăreți de tot, fiindcă ați tăgăduit pe Dumnezeu, Care descoperă toate cele viitoare, și ați căutat scăpare la demoni, care sînt întunecați și nu au nici o cunoaștere dinainte a celor viitoare.

Cum de prezic demonii unele lucruri și se întîmplă

Știți pentru ce uneori demonii prezic anumite lucruri și se întîmplă ?

Deoarece voi nu credeți fără șovăire în Domnul, ci credeți și în demoni; pentru aceasta, din cauza propriei voastre necredințe, Dumnezeu îngăduie să se întîmple acele lucruri, pe care vi le prezic aceia, precum mărturisește Sfîntul Ioan Gură de Aur: „așadar de ce zic (unii) că (aceia, demonii) spun și se întîmplă ? Deoarece tu crezi că doar-doar s-o întîmpla” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul VIII la Epistola a II-a către Timotei*).

Deoarece voi, prin faptul că sînteți robi diavolului, iubind lucrările lui diavolești și patimile, din cauza aceasta, acela, avîndu-vă sub puterea lui, face ceea ce vrea să vă prezică, chiar prin lucrările lui, precum și un hoț, cînd face rob pe vreun om; dacă îi spune aceluia că are să trăiască sau are să moară, așa se și întîmplă. Deoarece, dacă hoțul acela vrea să-i lase viața sau să-l omoare, poate să le facă pe-amîndouă, după același Ioan Gură de Aur: „Spune-mi, dacă vreo căpetenie de tîlhari are în mîinile și în puterea lui pe un fiu de împărat, fiu care i-a cerut ajutor în pustietate și care a îndrăgit viețuirea împreună cu acela, va putea să-i spună dacă moare ori dacă trăiește ? Negreșit va putea. Dar de ce ? Nu pentru că a prevăzut viitorul, ci deoarece are stăpînire să-l dea pierzării sau să îl izbăvească pe copil, fiindcă acela l-a făcut stăpîn” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul VIII la Epistola a II-a către Timotei*).

De aceea la un creștin, care are credință puternică în Domnul și care păzește poruncile Lui, demonii nu au nici o putere, nici să prezică, nici să facă altceva. Și aceasta același Ioan Gură de Aur o spune pentru el însuși: „iar dacă au vreo putere de cunoaștere dinainte, adu-i pe aceștia la mine, credinciosule; fără laudă îți spun..., căci sînt plin de păcate; însă în ce-i privește pe aceștia nu aș putea să mă smeresc, ci pe toți îi disprețuiesc cu harul lui Dumnezeu; adu la mine pe bărbatul vrăjitor, dacă are vreo putere de cunoaștere dinainte să spună ce mi se va întîmpla mîine; dar nu va spune, căci sînt sub puterea Împăratului (a lui Hristos), și nu are stăpînire asupra mea, și nici supunerea (mea)” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul VIII la Epistola a II-a către Timotei*).

Încît din cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur tragem această încheiere de obște, că demonii nu cunosc dinainte pur și simplu nici un lucru, ci din necredința față de Dumnezeu și din credința creștinilor în demoni, și din viața lor cea rea ei (demonii) primesc motivul cunoașterii dinainte.[...]

Comorile sînt în mînă lui Dumnezeu și le dă cui vrea. Iar creștinii trebuie să alerge la Dumnezeu și la Sfinți ca să le dezvăluie ce au pierdut

[...] Iar dacă ați pierdut animale sau robi sau altele de acestea, să nu alergați la vrăjitori și demoni ca să vi le dezvăluie, nu, ci alergați la Sfinți, slujitorii lui Dumnezeu, și rugați-i cu credință și aceia vi le dezvăluie, dacă dezvăluirea lor țintește către folosul sufletului vostru și mai ales alergați la Sfântul Theodor din Tiron, care a primit de la Dumnezeu harul aparte de a dezvălui lucrurile ascunse și pentru aceasta este supranumit Dezvăluitorul (*Phanerotis*).[...]

Să spun și mai pe larg ? Chiar și dacă spun adevărul prezicătorii și demonii, voi cu nici un chip să nu-i credeți. Pentru ce ? Deoarece cînd îi credeți o singură dată, aceia găsesc un chip ca împreună cu adevărul să amestece și minciuna, și astfel vă înșeală și vă pierd.[...]

Că diavolul trebuie să se teamă de creștini, și nu creștinii de diavol. După cum vor creștinii, diavolul devine mare sau mic

În afară de această tâlhărească și parțială putere, pe care o are acum diavolul, și în afară de înșelăciune, de care se folosește, altfel nu poate să lucreze decât prin propria noastră voință, și cu consimțământul nostru, și cu îngăduința și încuviințarea cea de la Dumnezeu.

Deoarece diavolul asaltează și atacă omul prin gândurile rele, stă totuși în voința omului, ori să primească momeala gândurilor, ori să nu o primească, fără nici o violență. De aceea spune Sfântul Ioan Damaschinul: „au primit îngăduința (demonii adică) să atace omul, însă nu au putere să siluiască pe cineva; căci de noi ține ca atacul să fie acceptat sau să nu fie acceptat” (Sfântul Ioan Damaschinul, Teologica, Lib. II, cap. 19).

Așadar, de ce vă temeți, creștini, de diavolul, care nu poate să vă facă nici o silnicie? Mai degrabă diavolul trebuie să se teamă de voi, și nu voi de diavol, deoarece voi sunteți îmbrăcați cu toată armura și armele lui Dumnezeu.

Voi aveți ca praștie semnul Cinstitei Cruci, cu care și de la depărtare loviți toți demonii; voi purtați ca sabie cu două tăișuri înfricoșătorul nume al Domnului nostru Iisus Hristos, de care se tem și tremură demonii; și voi, dacă vreți să păziți poruncile Domnului și să fiți prieteni și oșteni adevărați ai Împărăției Cerești, nu aveți nevoie de vrăjitorii, nici de vreo altă uneltire a diavolului, ci călcați-l pe acesta în picioarele voastre ca pe un nerod, ca pe o vrabie și ca pe un scorpion și furnică: „**Iată, v-am dat puterea să călcați peste șerpi și scorpii, și peste toată țaria vrăjmașului, și nimic nu vă va vătăma**” (Luca 10, 19), și, dacă voi vreți, diavolul se micșorează atât de mult și se umilește, încât devine ca un copil fără minte. Și iarăși, dacă voi vreți, diavolul se face atât de mare peste voi, încât răcnește ca un leu fioros și caută să vă înghită; de aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur a spus foarte drept despre diavol: „...a făcut din el călcătura acestor picioare ale noastre, dacă vom vrea. Privește, așadar, câtă batjocură, câtă mizerie: să-l vedem stînd deasupra capului nostru pe cel pe care l-am primit, spre a-l călca în picioare; iar aceasta cum se face de către noi? Dacă vrem, este mare (diavolul); dacă vrem, este mic; dacă suntem cu băgare de seamă la noi înșine și dacă suntem împreună cu Împăratul nostru, se umilește și nu este mai isteț decât un copil mic, va fi așternut la pămînt în lupta împotriva noastră; ori de câte ori ne îndepărtăm de El, suflă tare și răcnește, scrâșnește din dinți: pentru că ne-a prins lipsiți de ajutorul nostru cel mare” (cel cu Hristos adică). (Sfântul Ioan Gură de Aur, Cuvîntul VI la Epistola către Filipeni)

Că demonii fac ceea ce li se poruncește, iar fără încuviințarea lui Dumnezeu nu fac rău nici oamenilor, nici animalelor. Că demonii nu se supun diavolului fără încuviințarea lui Dumnezeu

Și, ca să concluzionez totul din acest răspuns, demonii nu pot să vă facă rău, fraților, fără să primească îngăduință și încuviințare de la Dumnezeu, fie pentru păcatele voastre, fie ca Dumnezeu să vă facă mai încercați cu ispitele. Așadar, zadarnic vă osteniți slujind demonii prin vrăjitorii, deoarece aceștia au să facă întru totul ceea ce li se poruncește de către Dumnezeu și dacă îi slujiți și dacă nu-i slujiți, cum spune Sfântul Vasile cel Mare, interpretând cugetarea aceea a lui Isaia care zice: **„Domnul poruncește poporului înarmat de luptă”** (Isaia 13, 4); spune „să nu te temi de cel care lovește (adică de diavol), ci roagă pe cel care poruncește (adică pe Dumnezeu); să învețe idolatrii, care spun că aduc jertfe demonilor răi, potolind astfel răutatea lor. Domnul poruncește acestora, chiar de slujești, chiar de nu, ei vor face lucrul poruncit, iar să încalce limitele nu este posibil: nici nu sustrage din amărăciune, nici nu adaugă ceva de la el însuși, ci a răspuns neapărat cu măsura permisă” (Sfântul Vasile cel Mare, *Tilcuire la Cartea lui Isaia*).

Ce spun: nu numai vouă demonii nu au putere să vă facă vreun rău fără încuviințarea lui Dumnezeu, dar nici porcilor și altor animale lipsite de judecată; și acest lucru reiese din istoria pe care o menționează Sfânta Evanghelie.

Să spun încă și mai pe larg ? Nu numai diavolul nu poate să vă facă vreun rău, creștini, fără încuviințarea lui Dumnezeu, dar nici aceștia înșiși, demonii, nu slujesc căpeteniei lor, diavolul, fără încuviințarea și îngăduința lui Dumnezeu; și aceasta o mărturisește purtătorul de Dumnezeu, Sfântul Maxim Mărturisitorul, spunând: „fără dumnezeiasca îngăduință nici demonii înșiși nu pot să slujească la nimic diavolului... și acest fapt îl arată deslușit pomenita scriere despre Iov, că deloc nu este cu puțință ca diavolul să se apropie de Iov, fără voia dumnezeiască”.

Așadar, fraților, lăsați pretextele acestea, pe care vi le strecoară diavolul ca să-l slujiți prin vrăjitorii și farmece, și încetați să credeți că vrăjitorii și demonii au puterea să vă însănătoșească, întrucât ei cunosc dinainte ce aveți să pățiți. Încetați să credeți că sînt vizite bune și rele, zile bune și rele, întîlniri bune și rele. Ce faci, om fără minte ? Dacă tu întîlnești fecioară sau călugăr, spui că ziua aceea este nerodnică. Și dacă întîlnești vreo desfrînată sau vreun orb sau vreun șchiop, prezici că întîlnirea este bună ? Vai de neștiința ța! Ascultă ce-ți spune Sfântul Ioan Gură de Aur: că întîlnirea unui om nu face ziua rea, ci faptul că tu trăiești în păcate. Așadar, ori de cîte ori tu ieși din casa ta, păzește-te numai de păcat și să nu te temi nici chiar de diavol în persoană: „căci nu întîlnirea unui om face ca ziua să devină rea, ci viețuirea în păcate; deci, ori de cîte ori ai ieșit, la un singur lucru veghează, să nu-ți iasă în cale păcatul (căci acesta este cel care ne pune piedică), iar fără acesta, diavolul nu poate să ne vatăme cu nimic” (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre statui, Cuvîntul XXI*).[...]

Ce pedepse dă Dumnezeu vrăjitorilor

[...] Și de ce spun eu numai o parte din lucruri? Mulțimi întregi de oameni și cetăți mari și faimoase au fost lăsate pradă foametei, măcelurilor și robiei și nimicirii din cauza vrăjitoriilor. Astfel, Dumnezeu a pedepsit cu foamete și cu moarte pe prezicătorii mincinoși și pe ghicitorii după zborul păsărilor, care se aflau în Ierusalim și pe toți aceia care băgau în seamă prezicerile și cuvintele lor: **„Prezicătorii minciunii prezic în numele Meu; nu i-am trimis și nu le-am poruncit și nu am grăit către ei, pentru că ei vă vestesc vedenii mincinoase și preziceri și prevestiri după zborul păsărilor și presupuneri ale inimii lor vă profetesc aceștia.”** De aceea Domnul zice așa despre prezicători: **„Ei profetesc în numele Meu, dar Eu nu i-am trimis; ei zic: «Sabie și foamete nu va fi în țara aceasta», dar de sabie și de foamete vor pieri acești prooroci și poporul căruia ei au proorocit. Vor fi risipiți pe ulițele Ierusalimului de fața săbiei și a foametei și nu va fi cineva care să-i îngroape”** (Ieremia 14, 14-16).

Astfel, Ierusalimul, acea cetate împărătească și mult iubită de Dumnezeu, a fost nimicit și distrus pentru diferitele vrăjitorii și farmece pe care le foloseau cetățenii ei. Pentru aceasta a spus și Solomon: **„Căci și de vechii locuitori ai pămîntului sfînt Te-ai scîrbit pentru făptuirea lucrurilor nelegiuite și vrăjitorești și pentru jertfele necuviincioase”** (Înțelepciunea lui Solomon 12, 3-4).

Și acea primă cetate împărătească, Ninive, a fost nimicită, și ea, și cetățenii ei, pentru vrăjitoriile prin care lucrau, precum spune Naum: **„O, cetate a vărsărilor de sînge, toată plină de minciună și nedreptate... desfrînată frumoasă și plăcută, meșteră în farmece, care vinde neamurile prin desfrînarea ei și popoarele prin vrăjile ei”** (Naum 3, 1 și 4).

Iar acea mare cetate a Babilonului, pe neașteptate a primit lipsa de copii, și văduvia și nimicirea, pentru mulții vrăjitori pe care îi avea și vrăjitoriile pe care le folosea, precum spune Isaia: „*Fiică a Babilonului... acum vei avea pe neașteptate aceștia două într-o singură zi, asupra ta: văduvia și lipsa de copii, prin vrăjitoria ta și prin puterea descântețelor tale... și vei avea asupra ta pieirea, fără să fi avut vreme s-o prevestești*” (Isaia 47, 1, 9, 11).

La ce pedepse supun pe vrăjitori canoanele

De acest fel sînt pedepsele la care Dumnezeu supune pe vrăjitori și pe cei care aleargă la vrăjitori: Canoanele Sfințelor Sinoade și ale Sfinților Părinți supun la diferite pedepse pe cei care folosesc vrăjitoriile. Al VI-lea Sfînt Sinod Ecumenic, în Canonul 61, stabilește ca cei care se încredințează pe ei înșiși prezicătorilor cu scopul să afle de la ei lucrurile tainuite, pe care le doresc, să stea departe de Sfintele Taine timp de șase ani. La fel îi pedepsește pe aceia care spun ursitele oamenilor și pe prevestitorii după nori, pe cei care fac farmece și pe cei care fac amulete sau care le poartă. Iar dacă aceștia nu se opresc de la asemenea vrăjitorii, ci stăruie în răutatea lor, poruncește să fie separați cu desăvîrșire și să fie excluși din Biserica lui Hristos și de la contactul cu creștinii. Și același Sfînt Sinod Ecumenic afurisește pe laicii care aprind focuri în prima zi a lunii și le sar, iar pe cei sfințiți îi caterisește în Canonul 65. Sfîntul Sinod local de la Ankyra pedepsește la cinci ani, în canonul 24, pe acei creștini care aduc vrăjitori la casele lor ca să descopere vrăjitoriile pe care alții le fac lor. Iar Sfîntul Sinod local de la Laodiceea exclude prin Canonul 36 din Biserica lui Hristos pe aceia care poartă amulete. Și Sfîntul Vasile cel Mare, în Canonul 65 al lui, îi pedepsește pe cei care fac vrăji și pe cei care fac farmece ca și pe cei care omoară în chip voit, adică îi ține douăzeci de ani departe de Sfintele Taine. La fel, și pe cei care s-au lăsat pe ei înșiși pradă prezicătorilor, în Canonul 72 al lui. Iar Sfîntul Grigorie de Nyssa, în Canonul 3 al lui, îi pedepsește pe aceia care merg la prezicători, pentru desconsiderarea și încălcarea credinței lui Hristos, ca și pe cei care-L tăgăduiesc în chip voit pe Hristos, adică să nu se împărtășească în toată viața lor. Iar pe aceia care pentru vreo nevoie a lor și constrîngere și-au nesocotit sufletul și au mers la vrăjitori îi pedepsește ca și pe cei care-L tăgăduiesc pe Hristos, în chinuri și torturi, adică timp de nouă ani (să nu se împărtășească). [...]

Ce trebuie să facă creștinii ca să se păzească de vrăjitorii

Pe lângă faptul de a vă păzi de vrăjitorii și de lucrarea demonilor și a vrăjitorilor, să aveți toți, mici și mari, bărbați și femei, Cinstita Cruce, fie de lemn, fie de aramă, fie din alt material, atîrnată la gîtul vostru, precum citim în viața celor cinci sfinți mucenici, că și vechii creștini aveau crucea la gît. Și, pentru aceasta, acel apostolic Pangratie, episcopul din Tauromenia, le dădea creștinilor pe care îi boteza și o cruce de cedru, căci mult se teme diavolul și demonii de chipul (forma) Cinstitei Cruci și fug de acolo cînd o văd, precum ei înșiși (demonii) au mărturisit acest lucru. Căci întrebați fiind aceștia cîndva de către Sfîntul Ioan Vostrinos, care avea putere împotriva duhurilor necurate, de care lucruri ale lui Hristos se tem mai mult, au răspuns că se tem de cele trei: de crucea pe care o poartă creștinii la gît, de Sfîntul Botez și de Dumnezeiasca Împărtășanie, cum este pomenit în culegerile manuscrise pe care le-a făcut Ioan din Antiohia. De aceea mare apărare este și faptul de a-și face creștinii crucea de fiecare dată cînd beau apă sau încep orice lucru și îndeletnicire, precum le poruncește Sfîntul Chiril al Ierusalimului.

Mare armă și scut împotriva diavolului este și faptul de a avea creștinii Sfînta Evanghelie în casa lor, deoarece Sfîntul Ioan Gură de Aur spune că în casa aceea unde este Evanghelia acolo nu intră diavolul: „Căci dacă acolo în casă este așezată Evanghelia, diavolul nu va îndrăzni să se apropie; cu mult mai mult, sufletul, purtînd în el asemenea înțelesuri, nu-l va atinge vreodată, nici nu vor năvăli asupra lui diavolul și nici firea păcatului” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul 32 la Evanghelia după Ioan*).[...]

Dacă pentru puțina credință a unor creștini, demonii arată unele năluciri la mormintele unor oameni sau la casele lor, sau în alt loc, acolo trebuie să fie chemat un preot să facă sfeștanie și să fie stropit locul și prin dumnezeiescul har să fie desfăcută lucrarea demonilor. Mai ales cînd un creștin are să ridice casă sau moară sau să construiască o barcă, să poftască preotul să facă sfeștanie și să citească rugăciunea din cartea de rugăciuni pe temelia casei și atunci să fie pusă temelia casei sau să fie construită barca. [...]

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Despre vrăjitorie*, Editura Sophia, București, 2003

CUVÎNTUL CUVIOSULUI PAISIE AGHIORITUL - DESPRE VRĂJITORIE

Vrăjitorii folosesc și diferite lucruri sfinte

[...] - Părinte, lumea ne cere talismane.

- Mai bine să le dai cruciulițe atunci când vă cer talisman. Nu faceți talismane, pentru că și vrăjitorii fac acum talismane. Pun pe dinafară o iconiță sau cruce, însă înăuntru au diferite vrăji. Oamenii văd icoana sau crucea și se încurcă. Iată, cu câteva zile mai înainte mi-au adus un talisman de la un turc, Ibrahim, care avea și o cruce brodată pe deasupra. Am aflat și despre un netemător de Dumnezeu că înfășura diferite iconițe și înăuntru lor puneă păr, lemnișoare, cuie, mărgelă etc. Și când Biserica l-a luat la întrebări, a spus: „Sînt medium”, pentru că medium-urile sînt libere, și astfel face ce vrea. Am spus unuia care a fost vătămat de acela: „Să te duci și să te spovedești, pentru că ai primit înfrîuriri diavolești.” S-a dus și s-a mărturisit. După aceea a venit și mi-a spus: „Nu am simțit nici o schimbare.” „Bre, nu cumva ai ceva la tine de la acel înșelat?” - îl întreb. „Da, îmi spune, am o cutiuță ca o Evanghelie mică.” O iau, o deschid și găsesc înăuntru diferite iconițe înfășurate. Desfac - desfac și la mijloc erau niște mărgelă, păr și ceva ca lemnul. Le-am aruncat și s-a eliberat omul. Vezi ce maestru este diavolul!

Sărmanii oameni poartă astfel de talismane - chipurile, ca să fie ajutați - și se chinuiesc. Pe acestea trebuie să le ardă și cenușa s-o îngroape adînc în pămînt sau s-o arunce în mare, apoi să meargă să se spovedească. Numai așa se eliberează. [...]

Lucrările diavolești și vrăjitorești

[...] Dar iată și medium-urile cît rău fac! Nu ajunge că iau banii de la oameni, ci distrug și familii. Merge, de pildă, unul la medium și îi spune problema ce o are. „Ascultă, îi spune acela, o rudă de a ta care este puțin brunetă, puțin înaltă etc. ți-a făcut vrăji.” Acesta caută să afle care din neamul lui are aceste trăsături. Va afla pe cineva care să semene puțin. „A, aceasta este, își spune, aceea care mi-a făcut vrăji”, și-l cuprinde o ură mare împotriva ei. Aceea, sărmana, însă nu știe nimic, poate să-l fi și ajutat cîndva, iar acesta să fie înverșunat împotriva ei, să nu vrea nici să o vadă. Se duce din nou la medium, iar acela îi spune: „Acum trebuie să dezlegăm vraja. Și ca s-o dezlegăm, trebuie să dai ceva bani.” „Ei, fiindcă le-a aflat, spune acesta, trebuie să-l răsplătesc!” Și dă-i bani. [...]

Diavolul niciodată nu poate face binele

Părinte, un vrăjitor poate vindeca vreun bolnav?

- Vrăjitor și să vindece un om bolnav! Pe unul care este scuturat de diavol, acesta îl poate face bine trimițînd diavolul la altul. Pentru că vrăjitorul și diavolul sînt asociați, și de aceea îi spune diavolului: „Ieși din acesta și du-te în cutare.” Așadar îl scoate pe diavol din acela și, de obicei, îl trimite la vreo rudă de a lui sau cunoscut care a dat drepturi diavolului. După aceea cel ce a avut diavol spune: „Eu am suferit, dar cutare m-a făcut bine”, și astfel se face reclamă. Și în cele din urmă diavolul se învîrte pe la rude sau cunoscuți. Dacă cineva, să presupunem, este ghebos din lucrare diavolească, vrăjitorul poate izgoni diavolul din acela, îl poate trimite în altă parte și ghebosul se ridică drept. Dacă însă are gheba din betegeală, vrăjitorul nu-l poate face bine.

Unii mi-au spus despre o femeie că vindeca bolnavi folosind diferite lucruri sfinte. Cînd am auzit ce face, am rămas uimit de meșteșugul diavolului. Ținea o cruce în mîna și cînta diferite tropare. Cînta, de pildă, „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară” și, cînd ajunge la „binecuvîntat este rodul pîntecului tău”, scuipa pe lîngă cruce, adică hulește pe Hristos, și de aceea o ajută tangalachi. Astfel, pe unii care sînt bolnavi, suferă de melancolie etc, din înfrîurire diavolească, și medicii nu-i pot face bine, ea îi vindecă, pentru că pe diavolul care pricinuieste boala îl trimite în

altul și aceia se slobozesc de mîhnire. Și mulți o au de sfîntă! Îi cer sfaturi și, puțin cîte puțin, le vatămă sufletul, îi distrug.

Este trebuință de multă luare aminte. Să fugi departe de vrăjitori și de vrăji, precum fugi departe de foc și de șerpi. Să nu încurcăm lucrurile. Diavolul niciodată nu poate face binele. Numai bolile pe care le pricinuieste el însuși, le poate vindeca.

Am auzit următoarea întîmplare: Un tînăr s-a încurcat cu un oarecare vrăjitor și s-a îndeletnicit cu vrăjile. După o vreme s-a îmbolnăvit și a ajuns la spital. Luni întregi a cheltuit tatăl său, pentru că nu aveau atunci asigurare, ca să afle ce are. Medicii nu-i aflau nimic. Devenise într-un hal fără de hal. Ce face atunci diavolul! Îi apare tînărului în chipul Sfîntului Ioan Botezătorul, pe care îl aveau de patron în acea parte, și îi spune: „Te voi face bine, dacă tatăl tău îmi va zidi o biserică.” Copilul a spus tatălui său, iar acela, sărmanul, a spus: „Este copilul meu, voi da tot ce am, numai să se facă bine”, și a făgăduit Sfîntului Ioan Botezătorul să-i zidească biserică. Diavolul a fugit și copilul s-a făcut bine. Și-a făcut ... minunea! Atunci tatăl spune: „Eu am făgăduit să zidesc biserica. Trebuie să-mi împlinesc făgăduința.” Nu aveau posibilități materiale și, ca să zidească biserica, a vîndut tot pămîntul ce-l avea. Și-a dat toată averea sa. Copiii i-au rămas pe drumuri. S-au revoltat și au spus: „Nu ne trebuie Ortodoxia” și s-au făcut martori ai lui Iehova. Îl vezi pe diavolul ce face? Se vede treaba că acolo nu existau martori ai lui Iehova și a aflat vrăjmașul un mod ca să se facă și acolo.

Cînd prind vrăjile

- Părinte, oare vrăjile prind întotdeauna?

- Ca să prindă vrăjile, trebuie ca cineva să dea drepturi diavolului. Adică să dea pricină serioasă și să nu se fi aranjat corect cu pocăința și spovedania. De unul care se spovedește nu se prind vrăjile, de le-ai arunca cu lopata asupra lui. Pentru că, atunci cînd se spovedește și are inimă curată, vrăjitorii nu pot lucra împreună cu diavoli ca să-l vatăme.

A venit odată la Colibă unul între două vîrste cu niște aere... Cum l-am văzut de departe, am înțeles că are înrîurire diavolească. „Am venit să mă ajuți, mi-a spus. Roagă-te pentru mine, că fac un an acum de cînd am niște dureri înfricoșătoare de cap și medicii nu află nimic.” „Ai diavol, i-am spus, pentru că i-ai dat drepturi să intre în tine.” „Nu am făcut nimic”, mi-a spus. „Nu ai făcut nimic?”, îi spun. Nu ai înșelat o fată? Ei, ea s-a dus și ți-a făcut vrăji. Du-te și cere iertare de la fată, apoi spovedește-te și să-ți citească exorcisme ca să-ți afli sănătatea. Dacă tu nu-ți dai seama de greșala ta și nu te pocăiești, toți duhovnicii lumii de s-ar aduna și s-ar ruga pentru tine, diavolul tot nu va pleca.” Atunci cînd vin astfel de oameni, cu astfel de aere, le vorbesc deschis. Au nevoie de o zguduitură bună ca să-și revină.

Un altul mi-a spus că femeia lui are diavol. Stîrnește mereu scandaluri în casă. Se scoală noaptea, îi scoală pe toți, le răstoarnă pe toate. „Tu te spovedești?” îl întreb. „Nu”, îmi spune. „Trebuie să fi dat drepturi diavolului”, îi spun, „nu s-a făcut asta din senin.” În cele din urmă am aflat că s-a dus la un hoga, care i-a dat ceva să stropească în casă pentru noroc și ca să-i meargă bine la serviciu, și nici măcar n-a dat vreo însemnătate acestui lucru. După aceea diavolul treiera prin casa lui.

Cum se dezleagă vrăjile

- Părinte, dacă prind vrăjile, cum se dezleagă ele?

- Prin pocăință și spovedanie. De aceea trebuie ca mai întîi să se afle pricina pentru care au prins vrăjile, să-și înțeleagă omul greșala, să se pocăiască și să se spovedească. Cîți nu vin acolo la Colibă chinuiți pentru că li s-au făcut vrăji, și-mi spun: „Fă rugăciune, ca să mă ușurez de chin!” îmi cer ajutorul, fără să caute și să afle de unde a început răul, ca să-l îndrepte. Adică să afle în ce au greșit de au prins vrăjile, iar apoi să se pocăiască, să se spovedească, pentru ca să le înceteze chinul.

- Părinte, atunci când omul căruia i s-au făcut vrăji ajunge într-o astfel de stare încât nu se poate ajuta singur pe sine, nu se poate spovedi, etc, îl pot ajuta alții?

- Pot chema preotul acasă să-i facă Sfântul Maslu sau aghiazmă. Să-i dai să bea aghiazmă, ca să dea răul puțin înapoi și să intre puțin Hristos înlăuntrul lui. Așa a făcut o mamă cu copilul ei și l-a ajutat. Îmi spusese că fiul ei suferea mult, pentru că i se făcuseră vrăji. „Să se ducă să se spovedească”, i-am spus. „Părinte, cum să meargă să se spovedească în starea în care este?”, mi-a spus. „Atunci spune-i duhovnicului tău, îi spun, să vină acasă, să facă aghiazmă și să-i dea fiului tău să bea aghiazmă. Dar oare o va bea?” „O va bea”, îmi spune. „Ei, să începi de la aghiazmă, îi spun, și după aceea încearcă să-l faci pe copil să vorbească cu preotul. Dacă se va spovedi îl va arunca pe diavolul cât colo.” Și într-adevăr m-a ascultat și a fost ajutat copilul. După puțin timp s-a putut spovedi și s-a făcut bine.

O altă femeie, sârmana, ce a făcut? Bărbatul ei s-a încurcat cu niște vrăjitori și nici cruce nu voia să poarte. Ca să-l ajute puțin, a cusut pe gulerul sacoului său o cruciuliță. Odată, când trebuia să treacă pe un pod de cealaltă parte a unui râu, cum a călcat pe pod, a auzit o voce spunându-i: „Taso, Taso scoate sacoul, ca să trecem împreună peste pod.” Din fericire era frig și el a spus: „Cum să-l scot? Mi-e frig!” „Scoate-l, scoate-l, să trecem”, a auzit aceeași voce. Măi, și diavolul acesta! Voia să-l arunce de pe pod în apă, dar nu putea pentru că avea cruciulița asupra lui. Totuși, în cele din urmă, l-a aruncat acolo într-un loc. Între timp ai lui l-au căutat toată noaptea și l-au găsit pe sârmanul acela căzut pe pod. Dacă nu era frig și-ar fi scos sacoul și diavolul l-ar fi aruncat în mijlocul râului. L-a păzit crucea ce o avea pe reverul său. Credea și sârmana lui femeie. Dacă nu ar fi avut credință, ar fi procedat așa?

Împreună-lucrarea vrăjitorilor cu diavoli

- Părinte, un om care are sfințenie nu poate demasca sau frâna un vrăjitor?

- Cum să-l frîneze? Dacă spui unuia care are puțină frică de Dumnezeu să ia aminte, pentru că așa cum trăiește nu merge bine, și tot nu iese din ale lui, cu cât mai mult vrăjitorul, care lucrează împreună cu diavolul. Unuia ca acesta ce să-i faci? Îi vei spune unele lucruri, dar el tot cu diavolul va fi. Nu se poate face nimic. Numai atunci când vrăjitorul este înaintea ta și tu rostești rugăciunea, în clipa aceea diavolul se poate încurca și vrăjitorul să nu-și poată face treaba sa.

Cineva avea o problemă și, un vrăjitor, care era și mare escroc, s-a dus acasă la el să-l ajute. Acela rostea rugăciunea. Sârmanul era un om simplu, nu știa că celălalt este vrăjitor, și de aceea a intervenit Dumnezeu. Și să vedeți ce a îngăduit Dumnezeu, pentru ca să-și dea seama! Vrăjitorul a început să fie bătut de diavoli și cerea ajutor de la omul la care a venit să-i rezolve problema.

- Părinte, acela îi vedea pe diavoli?

- Omul acela nu-i vedea pe diavoli, vedea o scenă. Vrăjitorul striga „ajutor”, făcea tumbe, cădea jos, ridica mâna ca să-și apere capul. Pentru că să nu credeți că vrăjitorii o duc bine și că diavolii le fac întotdeauna hatîrul. Faptul că s-au lepădat odată de Hristos, asta le este de ajuns. La început vrăjitorii fac contracte cu diavolii, ca să-i ajute, și diavolii se supun, pentru câțiva ani, poruncilor. După aceea însă le spun: „Acum să ne mai ocupăm de voi?” Mai ales atunci când magii nu reușesc să facă ceea ce vor diavolii, știți ce pățesc după aceea?

Îmi aduc aminte că odată, pe când discutam lângă Colibă cu acel vrăjitor tânăr din Tibet, deodată s-a ridicat, mi-a prins mâinile și mi le-a întors la spate. „Să vină acum Hagi-Efendi (Sfântul Arsenie Capadocianul) să te scape”, mi-a spus. „Bre diavole, hai, pleacă de aici”, i-am spus, și l-am aruncat jos. Auzi colo, să-l hulească pe Sfântul! Apoi a venit să mă lovească cu piciorul, dar nu a reușit, pentru că piciorul s-a oprit lângă gura mea. M-a păzit Dumnezeu. L-am lăsat și am intrat în chilie. După puțină vreme îl văd venind plini de spini pe el. „Satana m-a pedepsit pentru că nu te-am biruit. M-a tîrît prin rugi”, mi-a spus.

Puterile negre ale întunericului sînt slabe. Oamenii le fac puternice prin îndepărtarea lor de la Dumnezeu, dînd astfel drepturi diavolului. [...]

Cu mândria luciferică omul se poate îndrăci

[...]- Părinte, adică mândria poate duce la îndrăcire? - Da. Să presupunem că cineva face o greșală și se îndreptățește pe sine. Dacă ceilalți îi spun un cuvânt ca să-l ajute, spune că îl nedreptățesc, crede că este mai bun decât aceia și îi judecă. Apoi începe încet-încet să-i judece și pe Sfinți. Mai întâi pe cei mai noi, apoi și pe cei mai vechi: „Acela nu a făcut minuni, celălalt a făcut aceea...” Apoi după puțin înaintează și începe să judece Sinoadele: „Și Sinoadele în felul în care au hotărât...”, prin urmare, nici Sinoadele nu sînt vrednice de cinstire, după părerea lui. Și în cele din urmă ajunge să spună: „Și Dumnezeu de ce a făcut asta așa?” Ei, cînd omul ajunge în punctul acesta, nu înnebunește, ci se îndrăcește. [...]

Îndrăciții reacționează la orice este sfînt

[...] - Părinte, cum ne putem da seama dacă cineva este îndrăcit și nu bolnav psihic?

- De aceasta își poate da seama și un medic simplu, dar evlavios. Cei care au diavolul sar în sus atunci cînd se apropie de ceva sfînt. Astfel se vede clar că au diavol. De le dai puțină aghiazmă sau dacă îi însemnezi cu sfînte moaște, se împotrivesc, deoarece diavolul este înghesuit înlăuntrul lor. Iar cei ce suferă de boală psihică nu se împotrivesc deloc. Chiar dacă porți cruce și te apropii de cei îndrăciți, aceștia se neliniștesc și se tulbură. Odată, la o priveghere în Sfîntul Munte, niște Părinți mi-au spus că le spune gîndul cum că un oarecare mirean, care era acolo, are diavol. M-am așezat în strana alăturată și am lipit de el crucea mea, ce avea din Sfîntul Lemn. A sărit în sus și s-a dus în altă parte. Cînd a mai plecat din lumea care era în biserică, m-am dus iarăși lîngă el. A făcut la fel. Atunci am înțeles că într-adevăr avea diavol.

Cînd îmi aduc la Colibă copii și îmi spun că au diavol, ca să mă încredințez dacă sînt îndrăciți, de multe ori iau o pîrticică din sfintele moaște ale Sfîntului Arsenie și o ascund în palmă. Și să vedeți, deși am amîndouă palmele închise, copilul, dacă are diavol, se uită cu frică la mîna în care țin sfintele moaște. Iar dacă nu are diavol, ci, de pildă, vreo boală a creierului, nu reacționează deloc. Alteori le dau apă în care mai înainte băgasem pîrticica de sfintele moaște și, dacă au diavol, nu o beau, se îndepărtează. Unui copil îndrăcit i-am dat odată mai întîi dulciuri, ca să i se facă sete, și după aceea i-am adus din acea apă. „Lui Ionică o să-i dau cea mai bună apă”, i-am spus. Cum a gustat puțin, a început să strige: „Apa asta mă arde. Ce are în ea?” „Nimic”, îi spun. „Ce-mi faci? Mă arde”, a strigat. „Nu te arde pe tine, pe altcineva îl arde”, îi spun. Îl însemnam cu semnul crucii pe cap, și dădea din mîini și din picioare... Pățise o criză de îndrăcire. Diavolul îl făcuse ghem. [...]

Ajutor pentru cei îndrăciți

[...]- Părinte, deasa Împărtășanie îi ajută pe cei îndrăciți?

- Pentru cei care s-au născut îndrăciți, nefiind ei vinovați de aceasta, deasa Împărtășanie este medicamentul cel mai eficient. Unii ca aceștia au o plată foarte mare, dacă nu murmură, pînă cînd se vor elibera, cu ajutorul harului lui Dumnezeu. Sînt mucenici, dacă rabdă; de aceea se și impune ca ei să se împărtășească adesea; însă unul care s-a îndrăcit din propria lui neatenție, trebuie să se pocăiască, să se spovedească și să se nevoiască pentru ca să se vindece, și să se împărtășească atunci cînd trebuie, cu binecuvîntarea duhovnicului lui. Dacă se împărtășește fără să se pocăiască și fără să se spovedească, se va îndrăci și mai rău. Odată l-au dus pe un îndrăcit să se împărtășească și a scuipat Sfînta Împărtășanie. Hristos S-a jertfit, a primit să-i dea Trupul și Sîngele Lui și acesta să le scuipe! Înfricoșător! Vedeți că diavolul nu primește ajutor?

- Părinte, putem da numele lor să fie citite la Proscomidie?

- Da, desigur. Cei îndrăciți se folosesc mult atunci cînd preoții citesc cu durere numele lor la Proscomidie.

- Părinte, atunci cînd cineva care s-a îndrăcit se pocăiește, se spovedește, se împărtășește, dar influența diavolească nu scade, ce se întîmplă?

- Nu scade, pentru că în acela încă nu s-a întărit starea cea duhovnicească. Dacă Dumnezeu l-ar ajuta imediat să se slobozească de această influență diavolească va aluneca iarăși îndată. De aceea Dumnezeu, din multă dragoste îngăduie ca răul să cedeze încet-încet. Astfel omul și plătește - ispășindu-și prin pătimire păcatele - și își și întărește starea sa duhovnicească. Cu cât acela își întărește starea sa duhovnicească, cu atât cedează și răul. De el însuși depinde cât de repede se va slobozi de înrîurirea diavolească. Odată m-a întrebat tatăl unui copil ce avea diavol: „Cînd se va face bine copilul meu?” „Atunci cînd tu te vei întări într-o stare duhovnicească, îi spun, va fi ajutat și el.” Sărmanul copil, deși trăia duhovnicește, tatăl lui se împotriva și-i spunea că va înnebuni dacă nu-și va schimba viața. Și a început el însuși să-l ducă pe copil la case de toleranță, și atunci copilul a alunecat și s-a îndrăcit. Atunci cînd l-a stăpînit diavolul, se năpustea asupra mamei lui cu intenții urâte. Sărmana mamă a fost nevoită să plece într-o insulă, ca să scape. Tatăl se pocăise și încerca să trăiască duhovnicește, dar copilul nu se făcea bine. Abia atunci după ce a mers pe la toate locurile de închinare, a învățat toate viețile Sfinților și s-a întărit duhovnicește, numai după aceasta copilul lui s-a făcut bine.

Despre exorcisme

- Părinte, astăzi au adus o îndrăcită și ne-au rugat să-i spunem preotului să-i citească exorcisme. Ce să facem?

- În cazul acesta e mai bine să le spuneți să rînduiască aceasta duhovnicul ei. Dacă a intrat diavolul în ea înseamnă că sau ea, sau părinții ei au făcut un oarecare păcat greu, și i-au dat drepturi, pentru că păcatul îl aduce pe diavol. Dacă nu se pocăiesc și nu se mărturisesc, nu pleacă păcatul și, prin urmare, nu pleacă nici diavolul. Sau poate și pentru un alt motiv a îngăduit Dumnezeu să se îndrăcească.

- Părinte, îndrăciții sînt ajutați prin exorcisme?

- Depinde. Exorcismele ajută atunci cînd se citesc la un copilaș îndrăcit, care nu a dat drepturi diavolului și nu știe încă despre spovedanie, sau la unul mare care și-a pierdut mințile și nu se poate mărturisi. Atunci cînd cel îndrăcit este în toate mințile, trebuie mai întîi să se ajute aflînd în ce a greșit de s-a îndrăcit, să se pocăiască, să se spovedească și după aceea, dacă trebuie, să i se citească exorcisme. Pentru că și numai prin rugăciunea de iertare poate fugi diavolul. [...]

Îndrăciții suferă mucenicia

[...] Desigur, poate va spune cineva că există oameni care fac o mulțime de păcate și totuși nu se îndrăcesc. Cum de se întîmplă aceasta? Cînd omul a ajuns la nesimțirea desăvîrșită, atunci nu mai este atacat de diavolul, pentru că Dumnezeu vede că nu mai poate fi ajutat. Trebuie să știm că atacul pricinuit din lucrare diavolească este, într-un anume fel, un dar al lui Dumnezeu pentru omul păcătos, ca să se smerească, să se pocăiască și să se mîntuiască. [...]

Visele sînt înșelătoare

[...]- Părinte, din vise poate prevedea cineva ceva ce i se va întîmplă?

- Nu, nu dați atenție viselor. Fie plăcute, fie neplăcute de sînt, nu trebuie să credem în ele, pentru că există primejdia înșelării. Nouăzeci și cinci la sută din vise sînt înșelătoare. De aceea Sfinții Părinți spun să nu le dăm atenție. Foarte puține vise sînt de la Dumnezeu, dar și acestea, ca să le explice cineva, trebuie să aibă curăție și alte condiții, precum Iosif (Facerea 37, 5-11) și Daniil care aveau harisma de la Dumnezeu. **Îți voi spune, i-a spus Daniil lui Nabucodonosor, - și ce vis ai văzut și ce înseamnă** (Daniel 2, 25-46). Dar la ce stare a ajuns! Era între lei și lei, cu toate că erau flămînzi, nu s-au atins de el (Daniel 6, 16 ș.u.), Avacum i-a dus de mîncare și acela a spus: **Și-a adus aminte de mine Dumnezeu?** (Daniel, Bel și balaurul 1, 45). Dacă nu și-ar fi adus aminte Dumnezeu de prooroc, cine și-ar fi adus aminte de el?

- Părinte, unii oameni nu au vise.

- Mai bine că nu au. Nu cheltuiesc nici pe bilete, nici pe benzină. În vise vezi într-un minut ceva a cărui vizionare ar fi durat în realitate ceasuri, zile, pentru că se suprimă timpul. Iată, din aceasta poate pricepe oricine psalmul: *O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, sînt ca ziua de ieri, care a trecut* (Psalmi 89, 4).

Atenție la vedenii

- Părinte, atunci cînd oamenii ne povestesc vedenii, sau că au văzut un sfînt etc. ce să le spunem?

- Este bine să le spunei să fie rezervați. Asta este mai sigur, pentru că nu pot toți să deosebească dacă o vedenie este de la Dumnezeu sau de la diavolul.

Chiar de la Dumnezeu de ar fi vedenia, omul nu trebuie s-o primească. Dumnezeu este mișcat, într-un fel, atunci cînd vede că făptura Sa nu primește vedenia, deoarece asta arată că are smerenie. Dacă într-adevăr era sfînt cel ce s-a arătat, Dumnezeu știe, după aceea, să înștiințeze și în alt mod sufletul și să-l povățuiască la ceea ce vrea. [...]

Harismele ieftine ale celor înșelați

- Părinte, de ce oamenii merg adeseori, cu vreo problemă ce o au, la cei înșelați?

- Pentru că diavolul are harisme ieftine și de la ei le iau ușor. Cele pe care aceia le spun oamenilor ca să le facă nu sînt grele și le odihnesc patimile lor. În loc să se pocăiască pentru păcatele ce le fac în lume, și să meargă la un duhovnic să se mărturisească, află niște înșelați, adică pe diavolul, și îi cer lui să le rezolve problema lor. După aceea se chinuiesc și nu-și dau seama că i-a legat diavolul și le dă comandă. [...]

Metempsihoză

- Părinte, cum oare unii oameni, chiar și cultivați, cred în metempsihoză?

- Metempsihoză (sau reîncarnarea) este teoria rătăcită potrivit căreia sufletul, după moartea trupească, intră în alt trup omenesc sau de animal și străbate astfel un ciclu nesfîrșit de morți și renașteri. Le convine oamenilor, și mai ales ateilor și necredincioșilor. Este viclenia cea mai mare a diavolului. Diavolul îi ține într-o viață de păcat cu gîndul că sufletul vine și revine în această lume. „Ei dacă de data aceasta nu reușești, le spune diavolul, vei reveni în viață și vei reuși a doua oară. Și dacă iarăși nu reușești, vei veni, vei reveni, vei evolua...” De aceea unii ca aceștia și spun: „Nu-i nimic dacă fac și acest păcat” și nu le pasă; trăiesc fără luare aminte, nu se pocăiesc. Vezi cum îi orbește diavolul și cum îi prinde în iad! Nu am văzut o viclenie și o artă mai mare a diavolului ca aceasta, pentru ca să-i adune pe oameni în iad! Și dacă diavolul te prinde bine o dată, oare te va mai lăsa să te întorci înapoi? Aceasta este teoria cea mai rea dintre toate teoriile hinduiste. [...]

Bibliografie: Cuviosul Paisie Aghioritul, *Nevoință duhovnicească*, Schitul Lacu, Sfîntul Munte Athos, 2001

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂSĂTORIE

[...] Fiindcă am vorbit mult despre căsătorie, arătându-vă că este adevărată prea-curvie să-ți depărtezi femeia sau să iei pe una alungată, câtă vreme trăiește bărbatul cel dintîi. Și vă aminteam legea lui Hristos, care zice: ***Cine va lăsa pe femeia sa, afară de pricină de prea-curvie, o face să săvîrșească prea-curvie; iar cine va lua pe cea lăsată săvîrșește prea-curvie*** (Matei 5, 32). Și am văzut [atunci] pe multe plecîndu-și capul, lovindu-se peste față și neputîndu-și nici măcar să-și ridice privirea. Ei bine, atunci, ridicîndu-mi ochii spre cer am zis: „Binecuvîntat este Dumnezeu, pentru că glasul meu nu izbește urechi moarte, ci cuvintele mele pătrund cu multă greutate în inimile ascultătorilor.”

Bine ar fi să nu greșim deloc, dar nu este puțin lucru pentru mîntuire să suferi greu după păcat, să recunoști greșeala sufletului tău și să-ți mustri cugetul cu multă tărie; o astfel de căință este o parte de îndreptățire și te povățuiește pe drumul nepăcătuirii. De aceea se bucură Pavel cînd îi întristează pe cei păcătoși, nu pentru că i-a întristat, ci pentru că prin întristare i-a îndreptat. ***Acum mă bucur nu pentru că ați fost întristați, ci pentru că ați fost întristați spre pocăință; căci întristarea care este după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuire fără de căință*** (2 Corinteni 7, 9-10). Deci, fie că v-ați îndurera de păcatele voastre, fie de ale altora, sînteți vrednici de nenumărate laude. Cînd cineva se întristează pentru păcatele altora, arată simțire apostolică și urmează pe Fericitul care zice: ***Cine este slab și eu să nu fiu slab? Cine se smintește și eu să nu ard?*** (2 Corinteni 11, 29). Iar acela care se căiește mult pentru păcatele sale a stins pedeapsa hotărîită pentru cele făptuite și prin această durere s-a făcut mai tare pentru viitor. De aceea - cînd v-am văzut cu capul plecat, gemînd și lovindu-vă fața - și eu m-am bucurat, gîndindu-mă la rodul cel mult al acestei suferințe. Pentru aceea, și astăzi vă voi vorbi despre același lucru, încît cei ce ar voi să se căsătorească să se gîndească mult la cea ce fac. În adevăr, dacă atunci cînd avem să cumpărăm o casă, sau robi, ne interesăm mult de stăpîinii dinainte, ne îngrijim de starea caselor, de înfățișarea trupului și de caracterul sufletului [robilor], cu atît mai mult trebuie să arătăm multă băgare de seamă cînd e vorba de ales o femeie. Casa, dacă este rea, poți să o vinzi iarăși, și tot așa poți să înapoiezi vînzătorului robul găsit neîndemînatec; dar ca să înapoiezi iarăși femeia luată celor ce ți-au dat-o nu se poate, ci ești silit să o ții în casă toată viața; iar dacă te scapi de ea depărtînd-o, te faci pricină de prea-curvie, după legea Domnului. Deci, cînd ai de gînd să-ți iei femeie, să citești nu numai legile lumești, dar și pe cele bisericesti, căci după acestea și nu după acelea ai să fii judecat de Dumnezeu în ziua judecării viitoare. Disprețuindu-le pe cele lumești, de obicei ai de pierdut o sumă de bani; dar, dacă le calci pe cele bisericesti, aduci sufletului chinuri veșnice și focul nestins al gheenei.

Cînd ai de gînd să-ți iei femeie, tu alergi cu mare grabă la legiuitori lumești și, învîrtindu-te pe lîngă ei, cercetezi cu toată îngrijirea ce se va întîmpla dacă femeia moare fără copii, dacă are un copil, doi sau trei, cum să-și folosească averea cît trăiește tatăl ei și cum după moartea lui, și ce se va cădea fraților ei din moștenire și ce soției, cînd aceasta va fi stăpîină pe toată averea și cînd va trebui să dea din ea tuturor. Și multe altele de felul acesta îi întrebă pe ei și cercetezi, căutînd în toate chipurile să nu cadă vreo parte din bunurile soției la vreo rudă a ei. Deși, după cum am spus mai sus, chiar dacă ți-ar ieși ceva greșit, toată paguba va sta în pierderea de bani; cu toate astea nu lași nimic din ele necercetate. Oare nu este fără rost să arătăm atîta rîvnă pentru o tocmeală de bani, iar cînd e vorba de primejduirea sufletului nostru și de seama pe care o vom da acolo sus, să nu avem nici o grijă pentru un lucru care cere, mai mult decît oricare altul, muncă, grabă și grijă?

De aceea, îndemn pe cei ce au de gînd să se însoare, să se sfătuiască cu Fericitul Pavel și să citească legile pentru căsătorie așezate de acela, învățînd mai întîi ce îndeamnă el să faci cînd ai parte de o femeie rea și desfrînată, dată la beție, cicălitoare, fără judecată sau avînd vreun alt neajuns. Căci, dacă vezi că el îți dă voie să o alungi și să aduci alta în locul ei dacă găsești în ea vreuna din aceste împrejurări, să fii sigur că nu e nici o primejdie; iar dacă nu-ți dă acest drept și îți poruncește că, afară de prea-curvie, să o iubești și să o ții la tine, chiar cu toate celelalte neajunsuri, atunci întărește-te pe tine în gîndul că trebuie să înduri toată răutatea femeii tale. Iar de îți pare grea și nesuferită această poruncă, dă-ți toată silința să-ți iei o femeie bună, înțeleaptă, ascultătoare, știind că, luînd una rea, urmează unul din acestea două: sau să înduri o supărare necurmată sau, dacă nu vrei asta, să te faci vinovat de prea-curvie, alungînd-o. ***Cine va lăsa femeia sa, afară de pricină de prea-curvie, o face să săvîrșească prea-curvie; iar cine va lua pe cea lăsată săvîrșește prea-curvie*** (Matei 5, 32).

Dacă ne-am pătruns de acestea înainte de căsătorie și am cunoscut bine aceste legi, vom avea mare grijă să ne alegem de la început o femeie virtuoasă și potrivită cu firea noastră. Astfel, nu vom câștiga doar aceasta, că nu o vom alunga niciodată, dar o vom iubi cu multă dragoste, așa cum ne îndeamnă Pavel. Când a zis: **Bărbați, iubiți-le pe femeile voastre** (Efeseni 5, 25), nu s-a oprit la aceasta, ci ne-a dat și măsura dragostei: cum Hristos a iubit Biserica. Și, spune-mi, cum a iubit-o Hristos? Că S-a dat pe Sine pentru ea. Așa că, dacă trebuie să mori pentru soția ta, să nu mai stai la tocmeală: căci, dacă Stăpînul a iubit-o pe roabă într-atît, încît și pe El S-a dat pentru ea, cu atît mai mult trebuie ca tu s-o iubești pe tovarășa ta de robie. Dar să vedem, nu cumva frumusețea soției sau virtutea sufletului l-a fermecat pe bărbat? Nu putem spune aceasta! Cum că a fost urîță și necurată, ascultă următoarele, [căci] - după ce a zis: S-a dat pentru ea - a adăugat: **Ca să o sfințească pe ea, curățînd-o cu baia apei în cuvînt** (Efeseni 5, 26). A arătat că înainte a fost murdară și întinată, și nu de o murdărie obișnuită, ci de cea mai grozavă necurăție: era plină de grăsime, de fum, de sînge și de tot felul de pete. Cu toate acestea, nu s-a dezgustat de urîtenia ei, ci i-a vindecat rănilor, i-a schimbat chipul, i-a îndreptat formele, i-a dres neajunsurile. Fă și tu la fel: chiar dacă soția ta ar greși cu mii de păcate în fața ta, uită-le pe toate, iartă tot; chiar dacă are o fire rea, îndrepteaz-o cu dulceață și bunătate, ca și Hristos Biserica, [căreia] nu numai că i-a șters necurătenia, dar a dezbrăcat-o de bătrînețe, dezbrăcînd pe omul cel vechi, care căzuse în toate păcatele. Aceasta înțelege Apostolul Pavel prin vorbele. **Ca să o pună înainte pe ea Lui-Și Biserica mărită, neavînd întinăciune, nici zbîrcitură** (Efeseni 5, 27). N-a făcut-o numai frumoasă, dar și tînără, nu numai la trup, dar și la suflet și voință. Și a învrednicit-o nu numai de această cinste, căci, primind-o fără chip, nu S-a scîrbit de urîtenia ei, dar S-a și dat pe Sine morții și a adus-o pe ea la o frumusețe de necrezut. Și, chiar după aceasta, văzînd-o adesea necurată și întinată, nu a gonit-o, nici nu a rupt lanțul căsătoriei, ci a binevoit să o îngrijească și să o îndrepteze. Căci, spune-mi, cîți n-au greșit după ce au primit credința, și, cu toate acestea, nu S-a scîrbit de ei? Ca pildă stă acela care, în Corint, făcuse cea mai mare desfrîinare și care era din fiii Bisericii. N-a tăiat acel mădular, ci l-a vindecat. Biserica Galatenilor a ieșit toată din calea cea bună și a căzut în iudaism; cu toate acestea, n-a lepădat-o, ci, îngrijind-o prin Pavel, a adus-o iarăși la starea dîntîi. Tot așa, dacă se ivește vreo boală în trupurile noastre, nu tăiem mădulele, ci depărtăm boala. Așa să facem și cu femeia: dacă vreuna ar fi plecată spre prea-curvie, să nu o alungăm, ci să depărtăm răutatea. Și este mai cu putință să îndreptezi o femeie decît să vindeci un mădular vătămat, pe care nu-l tăiem, deși știm că nu e cu putință vindecarea lui. Mulți au picioarele sucite, cu fluierile strîmbe, și mîini uscate și ochi cu albeață; cu toate acestea, nici ochiul nu și-l scot, nici piciorul nu și-l taie, nici mîna nu și-o retează. Și, deși acestea sînt nefolositoare și fac rușine celorlalte mădule, le păstrează, pentru că sînt legate de trup. Oare nu este fără rost să ai atîta grijă cînd îndreptarea și folosul nu este cu putință, dar să te împotrivești vindecării cînd sînt bune nădejdi și lesnicioasă schimbarea? Neajunsurile trupului sînt peste putință de îndreptat, dar o voință stricată poți să o îmbunătățești.

În zadar vei spune că boala femeii tale este de nevindecat, că ea, cu toate îngrijirile, vrea să urmeze aplecările ei rele. Nu este o pricină binevenită pentru a o alunga: căci, din faptul că nu poți să vindeci un mădular, nu urmează că trebuie să-l tai. Iar femeia este unul din mădulele tale: [...] **vor fi amîndoi un trup**, zice Scriptura (Facerea 2, 24). Iar cînd e vorba de un mădular [trupesc], odată ce lecurile sînt neputincioase în fața bolii, nu mai trebuie nici o îngrijire. Dimpotrivă, dacă bolnavul este însăși femeia ta, chiar dacă boala ei nu se va putea vindeca, ai în vedere că tu vei primi plată pentru lecțiile și pentru îngrijirile tale. Și, chiar dacă n-am culege nici un rod, Dumnezeu va ști să plătească răbdarea noastră, pentru că temerea Sa ne-a făcut să arătăm atîta încordare, să îndurăm cu dulceață neajunsurile tovarășei noastre, să îndreptăm acest mădular al nostru. Mădular chiar al nostru, zic, și mădular nedespărțit: de aceea trebuie să-l iubim mai ales. Aceasta ne învață Sfîntul Pavel, cînd zice: **Bărbații sînt datori să-și iubească femeile ca pe trupurile lor înseși. Cel ce își iubește femeia pe sine se iubește. Că nimeni nu și-a urît trupul său vreodată, ci îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos Biserica; că mădulele sîntem ale trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui** (Efeseni 5, 28-30). Vrea să spună că, după cum Eva este născută din coasta lui Adam, tot așa și noi sîntem născuți din coasta lui Hristos. Într-adevăr, aceasta însemnează din carnea și din oasele Sale. Iar pentru Eva știm toți că a fost născută din coasta lui Adam, căci Scriptura spune lămurit cum Dumnezeu a trimis somn lui Adam, a luat una din coastele lui și i-a făcut lui femeie. Acum, prin ce ne încredințăm că Biserica este zidită din coasta lui Hristos? Și acest lucru, tot Scriptura îl arată: cînd Hristos a fost răstignit sus pe cruce și a murit, **unul din ostași a împuns coasta Lui cu sulița, și îndată a ieșit sînge și apă** (Ioan 19, 34), și din acel sînge și din acea apă s-a întocmit Biserica. Chiar Hristos mărturisește aceasta, zicînd că: **De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre întru Împărăția lui Dumnezeu** (Ioan 3, 5). Sîngele este duhul. Și ne naștem din apa botezului și ne hrănim cu sînge. Vedeți cum noi sîntem din oasele și din carnea Sa, născuți, crescuți cu sîngele și cu apa Sa? Și, după cum femeia s-a zidit după ce a adormit Adam, tot așa și Biserica s-a zidit din coasta lui Hristos cînd El murise.

Și nu numai pentru aceasta trebuie să ne iubim femeia, fiindcă este mădular al nostru și are început al zidirii din noi, ci și pentru că Dumnezeu a așezat lege, zicînd: **De aceea, va părăsi omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și vor fi amîndoi un trup** (Facerea 2, 24). Din aceeași pricină ne-a citit legea și Pavel, ca să fim împinși din toate părțile către această dragoste. Privește înțelepciunea apostolică: ne îndeamnă la dragostea femeilor nu numai după legile dumnezeiești sau numai după cele omenești, dar vorbește și de unele, și de altele, pe rînd; așa că sufletele înalte și pline de înțelepciune sînt împinse să iubească prin încredințări cerești, iar sufletele slabe dimpotrivă, prin temeuri pămîntești și firești. Pentru aceasta, el se sprijinește mai întîi pe înțelepciunea lui Hristos și începe îndemnul său astfel: **Iubiți femeile voastre cum Hristos a iubit Biserica**. Dar ceea ce vine este omenesc: **Oamenii trebuie să iubească pe femeile lor cum își iubesc trupurile lor**. Urmarea este a lui Hristos: **Că mădularul sîntem ale trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui** (Efeseni 5, 30). Apoi, iarăși vin temeuri pămîntești. **Pentru aceea, va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și vor fi amîndoi un trup** (Efeseni 5, 31). Și, după ce a citit această lege, zice: **Taina aceasta mare este** (Efeseni 5, 32). În ce fel este mare?, întrebați voi. În aceea că o fecioară, închisă pînă atunci în camera ei, poate să-și iubească și să-și prețuiască, din prima zi și ca pe însuși trupul ei, soțul pe care nu l-a văzut niciodată înainte; și iarăși, pentru că, din prima zi, bărbatul pe care ea nu l-a văzut niciodată pune înaintea tuturor lucrurilor o femeie cu care el înainte nu schimbase un cuvînt și o pune înaintea prietenilor, cunoscuților, a tatălui și a mamei sale. Să vorbim acum de părinți. Dacă li se întîmplă, afară de această împrejurare, să piardă niscaiva bani, se întristează, se îndurerează și duc înaintea judecătii pe cei ce i-au păgubit; iar omul pe care ei nu l-au văzut niciodată, nici nu l-au cunoscut, primește de la ei, odată cu fecioara lor, și o zestre destul de mare. Și se bucură făcînd aceasta și nu socotesc ca pierdere ceea ce au dat. Cînd își văd fiica plecată din casă și luînd cu dînsa și o parte din averea lor, nu simt nici părere de rău, nici necaz, nici durere, ba încă mulțumesc și socotesc că li s-au împlinit dorințele. Pavel ia seama la toate acestea și - văzînd cum cei doi soți își părăsesc părinții pentru a se lipi unul de altul și cum noua însoțire capătă o mai mare putere decît vechea obișnuință de la părinți - gîndește că aici nu-i vorba de un fapt omenesc, ci că Dumnezeu seamănă această dragoste în suflete și insuflă acea veselie atît părinților, cît și soților. Ca urmare, a zis: „**Taina aceasta mare este**”. După cum copilul care se naște îi recunoaște de la început pe părinții săi, înainte de a putea vorbi, tot așa soțul și soția, fără să fie apropiați, fără să fie îndemnați, lămuriți asupra datoriilor lor, de la vederea dintîi se și unesc.

Apoi, văzînd că același lucru s-a făcut cu Hristos și cu Biserica, Apostolul se miră mult. Și cum s-a petrecut aceasta? După cum bărbatul părăsește pe tatăl său și își caută femeie, tot așa Hristos a părăsit tronul părintesc și a venit la mireasă. În loc de a ne chema sus, S-a coborît El singur către noi. Iar prin acest cuvînt, „El a părăsit”, să nu înțelegeți o despărțire, ci o coborîre, căci, chiar fiind cu noi, era și cu Tatăl Său. De aceea a zis Pavel: „**Taina aceasta mare este**”. Mare, negreșit, chiar dacă s-ar face numai pentru oameni. Dar, cînd văd că aceasta este adevărată și cu privire la Hristos și Biserică, atunci sînt mișcat și mă minunez. De aceea - după ce a zis: **Taina aceasta mare este - a adăugat: Eu însă zic de Hristos și de Biserică** (Efeseni 5, 32). Tu știi acum ce taină este căsătoria, știi ce chip de faptă mare este; gîndește-te deci mult și cu îngrijire și nu căuta bogăție cînd te căsătorești. Nu socoti căsătoria ca un negoț, ci ca întovărășire a două vieți.

Am auzit pe mulți zicînd: „Cutare era sărac, căsătoria l-a îmbogățit, a luat o femeie bogată; trăiește acum în strălucire și îmbelșugare.” Ce spui, omule? Tu vrei ca femeia să-ți aducă bani? Poți să spui asta fără rușine și fără să roșești, nu te ascunzi în fundul pămîntului, cînd cauți așa mijloace de cîștig? Așa vorbește un soț? Numai o singură însărcinare are femeia: să-i păzească pe cei născuți, să aibă grijă de veniturile tale și de casa ta. De aceea ți-a dat-o Dumnezeu, ca să te îngrijească în acestea, ca și în toate celelalte. Pentru că viața noastră cuprinde două feluri de lucrări, cele obștești și cele de casă, Dumnezeu a împărțit sarcina între om și femeie: ei i-a dat conducerea casei, lui - toate treburile obștești, toate cele care se făptuiesc în afară: judecări, sfătuirii, conducerea armatei și celelalte. Femeia nu poate să poarte lancea, să arunce săgeata, dar poate să țină furca, să țeară pînză, să pună rînduială în întreaga casă. Nu e în stare să dea o hotărîre într-un sfat, dar poate să-și dea părerea într-ale casei, pe care bărbatul le împarte cu ea. Ea nu poate să mînuiească bine banii obștești, dar poate să-și crească bine copiii, comoara mai scumpă decît toate; poate să vegheze la lucrul și la purtarea slugilor, să dea încredere bărbatului, să-l descarce de toate grijile pe care le cere o gospodărie, adică de cămară, de țesut, de mîncare, îmbrăcăminte și celelalte care nu sînt nici potrivite, nici ușoare pentru bărbat, dacă ar vrea să le ia el asupra-și. Este o parte din bunăvoința și înțelepciunea dumnezeiască faptul că acela care se pricepe bine în lucrurile mari se arată neputincios și nepriceput în lucrurile mici, pentru ca omul să aibă nevoie de femeie. Într-adevăr, dacă Dumnezeu l-ar fi zidit pe bărbat deopotrivă îndemînatic în amîndouă sarcinile, neamul femeilor ar fi fost disprețuit; și, pe de altă parte, dacă ar fi dat femeilor ocupații mai înalte și mai de preț, ele s-ar fi umplut de trufie. De aceea nu a încredințat pe amîndouă numai unuia, ca nu cumva soarta celuiilalt să fie mai înjosită și zadarnică; și n-a împărțit deopotrivă însărcinările, ca să nu se

ivească între ei luptă de înfîietate și femeile să nu ceară de la bărbați înfîiul rang. Ci, ca să îngrijească și de unire, și de înfîietate, a împărțit fiecăruia însărcinarea sa astfel încît partea bărbatului să fie mai de folos și mai însemnată, iar a femeii mai mică și mai jos puțin; așa că nevoile vieții ne îndeamnă să o cinstim [pe femeie], iar micimea însărcinării sale nu o lasă să se ridice împotriva bărbatului său.

Ca urmare, să căutăm toți de aici înainte un singur lucru: virtutea, ca să ne bucurăm de pace, să gustăm mîngîierile unirii și ale dragostei necurmăte. Dacă te căsătorești cu o femeie bogată, iei mai degrabă un stăpîn pe cap decît o femeie. Afară de aceasta, prin firea lor, femeile sînt pline de deșertăciune, de mîndrie și de dorința de a-ți lua ochii; dacă le mai vine în ajutor și averea, în ce chip le vor mai putea suferi bărbații lor? Dimpotrivă, acela care ia o femeie de seama lui sau una mai săracă decît el își ia un ajutor, un tovarăș și cu adevărat aduce fericirea în casa lor. Lipsa de avere o îndeamnă pe femeie să fie supusă bărbatului întru totul, să i se plece și să-l asculte în toate, așa că pierde pricina de ceartă, luptă, îngîmfare, neînțelegeri, și se săvîrșește legătura păcii, unirii, iubirii și a înțelegerii. Pace deci și bun trai, iar nu bani! Căsătoria nu este făcută ca să ne umplem casa de lupte și bătăi, să trăim în mijlocul certurilor, să muncim în neînțelegeri și să ne facem viața nesuferită, ci ca să ne dea un ajutor, să ne deschidă un liman, un adăpost, să ne mîngîie în întristare, să găsim mulțumire în vorba cu femeia noastră. Cîți bogați nu s-au văzut mai îmbogățiți prin zestrea femeii, dar lipsiți deodată și pentru totdeauna de pace și fericire printr-o căsătorie care făcea din masa lor o arenă, un teatru de lupte zilnice? Și dimpotrivă, cîți săraci nu s-au văzut, uniți cu femei încă mai sărace, care se bucură de pace și sînt fericiți să trăiască, pe cînd mulți bogați, în mijlocul belșugului, își doresc moartea, ca să scape de femeia lor, și nu cer decît scăparea de o viață atît de nesuferită? Așa este de adevărat că banii nu folosesc la nimic, dacă n-ai o soție virtuoasă. Dar ce să mai vorbim de pace și înțelegerere? Aceluia care nu se gîndește decît să cîștige bani adesea pătimizește rău, fiindcă a luat în căsătorie o femeie mai bogată decît el. Cînd își sporește strălucirea traiului pe măsura zestrei primite, moartea fără de vreme a soției vine de-l silește să dea înapoi părinților zestrea întregă; atunci, asemenea naufragiaților care nu scapă decît cu trupul din valuri, nenorocitul - după atîtea certuri, lupte, neînțelegeri, procese - abia scapă din încurcătură numai cu trupul și libertatea sa. Și, după cum neguțătorii nesătui își pierd totul în naufragiu pentru că au încărcat corabia cu multe mărfuri și i-au pus o greutate mai mare decît puterea ei, tot așa și cei care urmăresc căsătorii bogate, pe cînd cred că-și măresc avuția prin zestrea femeii, o pierd și pe aceea pe care o avuseseră mai înainte. Este destul o clipă și o izbitură de val ca să se scufunde o corabie; tot așa, moartea timpurie a femeii este destulă ca să aducă soțului sărăcia și doliul.

Gîndindu-ne bine la toate acestea, să nu mai căutăm bani, să căutăm virtutea, cinstea, smerenia. O femeie smerită, virtuoasă, înțeleaptă, fie chiar fără avere, va ști să se folosească de sărăcie mai bine decît alta de bogăție; dimpotrivă, o femeie rea, neînfrînată, cicălitoare, chiar dacă ar găsi în casă mii de comori, le va risipi mai repede decît orice furtună și va aduce pe capul bărbatului, odată cu sărăcia, și nenumărate nenorociri. Să nu căutăm deci bogăție, ci o femeie care să folosească bine averea noastră.

Află mai întîi care este pricina căsătoriei și de ce ne-a fost lăsată, și nu cere nimic mai mult. Care este pricina căsătoriei și în ce scop a fost hotărîită de Dumnezeu? Ascultă ce zice Pavel: ***Din pricina aprinderii, fiecare să-și aibă femeia sa*** (1 Corinteni 7, 2). N-a zis „pentru ca să ușurezi sărăcia” sau „pentru ca să dobîndești bogăție”; dar ce? Pentru ca să fugim de aprindere, să potolim pofta, să trăim în curăție, să ne facem plăcuți lui Dumnezeu, mulțumindu-ne numai de femeia noastră. Iată darul căsătoriei, iată rodul, iată cîștigul. Nu da drumul la mult ca să alergi după puțin, căci banii sînt puțin lucru în fața curăției. Singura pricină care trebuie să ne îndemne la căsătorie să fie hotărîrea de a fugi de păcat, de a scăpa de orice aprindere; orice căsătorie deci trebuie să țintească să ne ajute la păstrarea curăției. Și va fi așa, dacă vom lua în căsătorie femei care să ne îndemne către multă evlavie, multă înfrînare și multă înțelepciune. Căci frumusețea trupului, cînd nu are ca tovarăș virtutea sufletului, îl va putea ține pe bărbat 20 sau 30 de zile, dar nu va merge mai departe, căci va da pe față răutatea ascunsă și atunci tot farmecul va fi spulberat. Dimpotrivă, acelea în care strălucește frumusețea sufletului n-au nici o teamă de fuga vremii, care le dă prilej în fiecare zi să-și descopere frumoasele lor însușiri; [față de acestea], dragostea soților se face mai vie, legătura dintre ei se strînge mereu. În această stare de lucruri și înaintea acestei vii și firești iubiri, orice fel de aprindere este aruncată departe; chiar gîndul de neînfrînare nu va intra niciodată în mintea bărbatului legat de femeia sa prin dragoste. Îi va fi credincios pînă la sfîrșit și astfel, prin curăția sa, va coborî asupra casei sale bunăvoința și sprijinul dumnezeiesc. Iată căsătoriile pe care le făceau dreptii în vremurile vechi, mai aplecați către virtute decît către bogăție. Și că lucrul acesta este adevărat, vă voi arăta printr-o pildă o astfel de căsătorie: ***Avraam era acum bătrîn și vechi de zile, și Domnul îl binecuvîntase întru toate. Atunci a zis Avraam slugii celei mai bătrîne a casei sale, care era mai mare peste toate ale sale: Pune mîna ta sub coapsa mea! Și te voi jura pe***

Domnul Dumnezeuul cerului și al pământului ca feciorului meu Isaac să nu-i iei femeie din fetele Hananeilor, între care locuiesc eu. Ci vei merge în pământul unde m-am născut eu, la neamul meu, și de acolo vei lua femeie fiului meu Isaac (Facerea 24, 1-4). Vedeți ce grijă la acest om virtuos, la acest drept, pentru căsătorie? N-a chemat femei rele, cum fac cei de acum, nici babe bune de gură, ci a încredințat acest lucru în mâna slugii sale. Și chiar acesta este un semn al mării înțelepciuni a Patriarhului: că a putut să crească o astfel de slugă căreia să-i încredințeze o însărcinare atât de mare. În sfârșit, femeia care îi trebuie lui nu este nici o femeie bogată, nici o femeie frumoasă, ci o femeie virtuoasă, și de aceea pune pe sluga sa să facă o cale atât de lungă. Luați în seamă și priceperea slugii! El nu zice: „Ce însărcinare îmi dai tu? Când noi sîntem înconjurați de atîtea neamuri la care se găsește mulțime de fete de oameni bogați, alese, frumoase, tu mă trimiți într-o țară așa de depărtată, printre oameni necunoscuți? Cu cine voi vorbi? Cine mă va cunoaște? Și dacă îmi întind curse, dacă mă înșeală? Căci nu e nimic mai ușor de înșelat decît un străin.” El n-a zis nimic de acestea, ci, dînd la o parte toate, s-a oprit numai la bănuiala care se ivește de la început în minte: neîmpotrivindu-se stăpînului său, a arătat supunere; [apoi], întrebînd numai ceea ce trebuia să știe, și-a arătat priceperea și prevederea. Care este acest lucru, ce a întreat pe stăpînul său? Dar de nu va vrea fecioara - a zis el - **să vină cu mine în pământul acesta, întoarce-voi pe fiul tău acolo în pământul de unde ai ieșit?** (Facerea 24, 5). Avraam i-a răspuns: **Ia aminte să nu întorci pe fiul meu acolo. Domnul Dumnezeuul Cerului și al pământului - Cel ce m-a luat din casa tatălui meu și din pământul în care m-am născut, Cel ce mi-a grăit și s-a jurat mie, zicînd: Ți voi da pământul acesta ție și seminției tale - Acesta va trimite pe Îngerul Său înaintea ta, și vei lua femeie feciorului meu de acolo** (Facerea 24, 6-7). Vedeți credința Patriarhului? Nu s-a rugat nici de prieteni, nici de rude, nici de vreun altul, ci i-a dat pe Dumnezeu ca tălmăcitor și ca tovarăș de drum. Apoi, voind să întărească pe slugă, în loc să-i spună numai: „Domnul Cerului și al pământului”, adaugă: „Care m-a scos din casa tatălui meu.” „Adu-ți aminte - zice el - cum am făcut atîta drum, cum, părăsindu-ne țara, am găsit mai multă mulțumire în pământ străin, cum cele fără putință s-au făptuit în totul.” Și nu numai în înțelesul acesta zice: „Cel ce m-a luat din casa tatălui meu”, ci vrea să-i arate că Dumnezeu îi este datornic. „Noi sîntem creditorii lui - zice Avraam - și chiar El a făgăduit: „Ți voi da ție acest pământ și seminției tale.” Așa că, chiar dacă am fi nevrednici, ne va ajuta, pentru că a făcut învoială nemincinoasă cu însăși gura Sa; va înlătura toate piedicile dinaintea noastră și va aduce la îndeplinire dorințele noastre.” Zicînd acestea, a trimis sluga.

Ajungînd în țara care îi fusese hotărîtă, slujitorul nu a întreat pe nici un locuitor al cetății, n-a intrat în vorbă cu oameni și nici cu femei. Dar băgați de seamă cum își vorbește lui singur. El se ridică pentru rugăciune și zice: **Doamne Dumnezeuul stăpînului meu Avraam, fă cale bună înaintea mea astăzi** (Facerea 24, 12). Nu zice „Doamne Dumnezeuul meu”; dar cum zice? „Doamne Dumnezeuul stăpînului meu Avraam.” „Eu, zice, nu sînt decît un nevoiaș, dar mă acopăr cu stăpînul meu, căci nu vin pentru mine, nu sînt decît trimisul său; ia în seamă credința lui și ajută-mi să duc pînă la capăt sarcina dată.”

Acum, ca să nu credeți că el vorbește ca un creditor care își cere dreptul său, ascultați vorbele care urmează: **Fie-Ți milă de stăpînul meu Avraam** (Facerea 24, 12). Adică: Chiar dacă am avea mii de drepturi, ne rugăm ca să avem totul prin bunătatea Ta, nimic ca plată a datoriei Tale. Și ce cere el? **Iată, eu stau la fîntîna apei, și fetele celor ce locuiesc în cetate ies ca să scoată apă. Și fecioara căreia eu voi zice: Pleacă urciorul tău să beau!, iar ea va zice mie: Bea tu, și cămilele tale le voi adăpa, pînă ce vor înceta toate a bea, aceea să fie pe care Tu ai rînduit-o robului Tău Isaac; și întru aceasta voi cunoaște că ai făcut milă cu stăpînul meu Avraam** (Facerea 24, 13-14).

Vedeți înțelepciunea slugii? Ce semn pune el? Nu zice: „Dacă voi vedea pe una dusă într-un car tras de căfri, tîrînd în urma sa o ceată de eunuci, înconjurată de robi numeroși, frumoasă și strălucitoare de farmecul tinereții, aceea este pe care ai gătit-o pentru sluga ta.” Ce zice însă? „Fecioara căreia îi voi zice: Pleacă vasul tău să beau!” Ce faci tu, omule? O astfel de femeie cauți tu pentru stăpînul tău, o femeie care cară apă și vrea să-ți vorbească? „Da, răspunde el, căci nu m-a trimis să caut bogăție, nici neam mare, ci bune însușiri ale sufletului. Se găsesc mai des cărătoare de apă care au o virtute desăvîrșită, pe cînd altele, stăpîne pe bogate locuințe, sînt pline de patimi și foarte rele. Dar după ce va cunoaște el virtutea acestei femei? După semnul pe care l-a arătat.” Dar cum să pricepi virtutea prin acest semn? El este foarte mare și cu totul sigur, căci învederează milostenia, încît orice altă dovadă este de prisos. Vorbele slugii însemnează deci acest lucru, deși el nu-l spune pe față. „Eu, zice, caut o fecioară așa de milostivă, încît să ducă la capăt toate însărcinările de care este în stare.” Și nu pe nedrept căuta o astfel de soție: ci, trăind într-o casă unde înflorea mai mult primirea de oaspeți, el voia înainte de toate să găsească o femeie potrivită cu firea stăpînului său. Ca și cum ar fi zis: „Noi voim să aducem la noi o femeie ale cărei mîini să fie deschise pentru oaspeți, ca să nu fie luptă și certuri cînd bărbatul va face milostenii din averea sa, după pilda tatălui său și va aduce în casă străini; [căci] așa se va întîmpla, dacă femeia este cicălitoare și nu-l lasă să facă [aceasta], cum se întîmpla în

multe case. Dintru început vreau să mă încredințez dacă ea este primitoare de oaspeți, căci de aici vine toată fericirea noastră. Prin iubirea de oaspeți a dobândit, din cer, stăpînul meu pe mirele de azi, prin aceasta s-a făcut tată. A jertfit un vițel și a primit un copil, a frămîntat făină, și Dumnezeu i-a făgăduit urmași așa de numeroși ca și stelele. Deci, pentru că din primirea de străini ne-au venit nouă în casă toate bunătățile, caut această faptă bună înaintea tuturor celorlalte.” Să avem în vedere că omul nu a primit doar apa cerută, ci să ne gîndim că el a aflat ce este un suflet bun, care dă nu numai ce i se cere, ci și ceea ce nu i s-a cerut.

Dar încă nu sfîrșise el a cugeta acestea în mintea sa, zice, cînd iată că ieși cu ulciorul pe umăr Reveca (Facerea 24, 15), și așa se împlini acea vorbă a Proorocului: ***Pînă să isprăvești tu de vorbit, Eu sînt de față*** (Isaia 58, 9). Iată cum Dumnezeu binevoiește să îplinească rugăciunile oamenilor evlavioși mai înainte ca ele să fie sfîrșite. Ca urmare, și tu, cînd vei vrea să te căsătorești, nu alerga la oameni sau la femei care își fac meșteșug din nenorocirile altora și nu caută nimic altceva decît să capete un cîștig. Aleargă la Dumnezeu, și El te va ajuta în căsătoria ta, căci avem făgăduința Lui: ***Căutați Împărăția Cerurilor, și toate celelalte se vor adăuga vouă*** (Matei 6, 33). Și să nu zică nimeni: „Cum pot să-l văd eu pe Dumnezeu, cum pot să vorbesc cu El și să-l întreb lămurit?” [Acestea sînt] gînduri ale sufletului fără credință. Pentru Dumnezeu totul este o clipă și n-are nevoie de vorbă ca să îndeplinească tot ce voiești. Și tocmai aceasta s-a întîmplat cu sluga lui Avraam: n-a auzit nici un glas, n-a văzut nici o față. În picioare, lîngă fîntînă, se ruga, și îndată a fost ascultat: ***Dar încă nu sfîrșise el a cugeta acestea în mintea sa, cînd iată că ieși cu ulciorul pe umăr Reveca, fata lui Batuil feciorul Milcâi, femeia lui Nahor, fratelui lui Avraam. Aceasta era foarte frumoasă la chip, fecioară, pe care nu o cunoscuse vreun bărbat*** (Facerea 24, 15-16). De ce-mi vorbește de frumusețea trupului? Ca să pricepi mai bine marea ei curăție, ca să înțelegi frumusețea sufletului ei. Minunat lucru este curăția, dar mult mai minunat încă atunci cînd este unită cu frumusețea trupului. De aceea *Scriptura*, înainte de a povesti istoria lui Iosif și curăția sa, vorbește mai întîi de frumusețea trupului său, zicînd: ***Iosif însă era chipeș la statură și foarte frumos la față*** (Facerea 39, 6); și numai după aceea ne arată înfrînarea tînarului, zicînd că această frumusețe nu l-a adus la neînfrînare. Căci, după cum frumusețea nu este întotdeauna pricina aprinderii, tot așa nici urîtenia nu este pricină de înfrînare. Multe femei împodobite cu toate farmecele trupului au strălucit și mai mult pentru că au fost curate; altele iarăși, urîte și pocite, au avut încă mai multă urîtenie în suflet și s-au necurățit cu nenumărate păcate. Nu în înfățișarea trupului, ci în suflet și voință se găsește atît pricina faptei bune, cît și a păcatului.

Nu fără scop a numit-o de două ori fecioară pe Reveca. După ce a zis: „Fecioară era”, a adăugat: „pe care nu o cunoscuse vreun bărbat.” Pentru că multe fecioare își păstrează trupul neatins, dar au sufletul plin de neînfrînare, dorință de strălucire, curse ca să tragă din toate părțile o mulțime de iubiți în jurul lor, priviri făcute ca să înflăcăreze nădejtile tinerilor, vîrtejuri și capcane de tot soiul. Și de aceea Moisi - vrînd să arate că Reveca nu era asemenea cu aceste fete, ci că era fecioară și cu trupul, și cu sufletul, a adăugat: „fecioară, pe care nu o cunoscuse vreun bărbat.” Cu toate că erau multe prilejuri ca oamenii să o cunoască: mai întîi că era frumoasă, apoi din felul slujbei pe care o îndeplinea. Dacă ar fi rămas pururea în camera sa, ca fetele de astăzi, dacă nu s-ar fi arătat în lume, dacă n-ar fi ieșit niciodată din casa părintească, lauda că nici un om nu o cunoscuse n-ar fi fost așa de mare. Dar, dacă și-o închipui mergînd prin lume, nevoită să se ducă în fiecare zi la fîntînă, o dată, de două și de mai multe ori - și totuși nici un bărbat să nu o cunoască, numai atunci vei pricepe bine prețul laudei. S-au văzut multe fete care nu erau nici frumoase, nici plăcute, și pe care le urmau o mulțime de slugi, pierdute, cu toate acestea, pentru că au trecut o dată sau de două ori prin piața publică. Ce vei zice dar, de aceea care iese în fiecare zi din casa părintească și nu numai ca să se ducă în piață, ci la fîntînă, să aducă apă, drum pe care ești silit să ai mii de întîlniri? Nu este cu adevărat vrednică de toată lauda noastră? Cînd nici aceste drumuri neîntreprupte, nici farmecul care o înfrumusețează, nici trecătorii care o întîlnesc pretutindeni - nimic, într-un cuvînt - nu pot să-i atingă curăția?; cînd ea își păstrează sufletul și trupul departe de orice stricăciune, cînd păzește curăția mai bine decît femeile care stau închise în casa lor; cînd, în sfîrșit, se arată asemenea cu aceea pe care o cerea Pavel, zicînd: ***Să fie sfîntă la trup și la suflet?*** (1 Corinteni 7, 34).

Și, pogorîndu-se ea la fîntînă, și-a umplut vasul și a pornit înapoi. Atunci, sluga lui Avraam a alergat înaintea ei și i-a zis: Dă-mi să beau puțină apă din vasul tău! Iar ea a zis: Bea Domnul meu! Și, grăind, și-a lăsat vasul pe brațe și l-a adăpat pînă a încetat a bea. Și a zis: Și cămilelor tale voi scoate apă pînă ce vor bea toate. Și, grăind, a deșertat vasul în adăpătoare, și iarăși a alergat la fîntînă să scoată apă, și a adăpat toate cămilele (Facerea 24, 16-20). Mare era iubirea de străini a acestei fecioare, mare curăția ei, și amîndouă acestea sînt bine arătate atît prin vorbele, cît și prin faptele ei. Ai văzut cum curăția nu-i vatămă întru nimic milostenia, dar nici milostenia curăția sa?! Că nu s-a aruncat înaintea străinului, că nu i-a vorbit ea întîi însemnează că era cuviincioasă;

că nu a tăcut la întrebările puse și nici nu s-a împotrivit cererii aceluia însemnează multă milostenie și iubire de oameni. Într-adevăr, după cum s-ar fi arătat îndrăzneță și nerușinată dacă ar fi mers mai întâi ea la el sau i-ar fi vorbit mai înainte de a fi întrebată, tot așa, dacă l-ar fi trecut cu vederea când era rugată, s-ar fi arătat crudă și neomenoasă. N-a făcut nici una din acestea: nici n-a depărtat milostenia prin curăție, nici n-a nimic prin milostenie lauda curăției, ci a arătat aceste două fapte bune în întregime: curăția, așteptând întrebarea străinului și iubirea de oaspeți, săvârșită într-un chip mai presus decât orice laudă, cum am zis. Cum să numesc pe aceea care dă atât de mult? Negreșit, darul său nu era decât apă, dar aceasta era tot ce avea atunci la îndemână. Căci obișnuim să judecăm pe oamenii făcători de bine nu după bogăția darului, ci după averea pe care o au. Dumnezeu a lăudat pe omul care a dat un pahar de apă rece și a zis că femeia care a aruncat doi bănuți a dat mai mult decât toți, pentru că a jertfit tot ce avea atunci. Tot așa, și Reveca a dăruit acestui străin tot ceea ce putea să-i dăruiască.

Și nu fără scop zice *Scriptura* că ea „se grăbi”, „alergă” și altele asemenea, ci ca să se arate dragostea ei, ca una care nu era nici îndatorată, nici silită, ca una care dăruia fără întârziere și silă. Și aceasta nu este fără preț! De câte ori n-am văzut și noi trecători, pe care i-am rugat să se oprească o clipă și să ne lase să aprindem lumină de la ei sau să ne dea puțină apă pentru setea noastră, și de câte ori nu ne-au respins cu nerușinare? Dimpotrivă, Reveca, nemulțumindu-se numai să aplece străinului ciutura, își ia însărcinarea să scoată apă pentru toate cămilele, punându-și astfel, cu cea mai mare bunătate, chiar trupul său în slujba iubirii de străini. Nu numai fapta ei, dar și graba îi învederează virtutea. Îl numește „domn” pe un necunoscut văzut pentru întâia dată, și - după cum socrul ei, Avraam, nu întreba pe călători cine sînt, din ce familie, unde merg, de unde vin, ci făcea fără întârziere milostenie cu ei - tot așa nici Reveca nu întreabă: „Cine ești tu, din ce familie? De ce ai venit aici?” Ci, dînd nenumărate semne de milostenie, nici nu ia în seamă celelalte lucruri. Așa cum negustorii de pietre scumpe și zarafii caută în totul doar cum să cîștige bani de la acei ce cumpără și nu-i privește nimic altceva, tot așa, nici Reveca nu caută decât să culeagă rodul iubirii de oaspeți, să primească în întregime cîștigul hotărît. Ea știe bine că oaspetele trebuie cinstit cu osebite, că el are nevoie de o primire grabnică, fiindcă întârzierea noastră îl face neîndrăzneț; dacă îl obosim cu o mulțime de întrebări nepotrivite, se înfricoșează, se dă îndărăt și se apropie de noi cu silă. De aceea, nici Reveca nu s-a purtat așa față de slujitor, precum nici socrul ei Avraam față de străinii călători, [pe care căuta] să nu-i sperie, ci se mulțumea să se îngrijească de ei, după care le da drumul. De aceea a primit el într-o zi Îngeri în casa lui; dacă i-ar fi copleșit cu întrebări, cîștigul lui ar fi fost mult mai mic. Într-adevăr, ne minunăm de el nu că a primit Îngeri, ci că i-a primit fără să-i cunoască. Dacă i-ar fi îngrijit știind cine sînt, nu făcea nimic de mirare: măreția unor astfel de oaspeți ar fi făcut îndatoritor și omenos și pe omul cel mai crud și mai nesimțitor. Acesta e lucrul de mirare: că, socotindu-i pe ei niște oameni de rînd, le-a arătat atîta îngrijire. Tot așa a făcut și Reveca: ea nu știa numele slugii, pricina călătoriei sale, gîndul pe care îl avea ca să o ceară în căsătorie; ea nu vedea decât un călător și un străin. Așa că rodul milosteniei sale a fost cu atât mai mare, cu cît ea a îngrijit cu o bunăvoință desăvîrșită pe un om cu totul necunoscut, rămînînd însă credincioasă legilor buneicuviiște. Nici nerușinare, nici îndrăzneală, nici silă, nici mînie; a știut să-și facă datoria fără să treacă peste marginea cuvenită. Aceasta înțelege și Moisi cînd zice: ***Iar omul o socotea pe ea și tăcea, ca să cunoască, îndreptase Dumnezeu calea lui, sau nu?*** (Facerea 24, 21). Ce însemnează „o socotea”? Asta însemnează că îi privea statura, mersul, înfățișarea, vorbirea - în sfîrșit, totul - cu o mare grijă, căutînd să citească, din mișcări, firea sufletului. Și nu a fost destul: face și altă încercare. După ce i-a dat să bea, nu s-a oprit, ci a întrebat-o: ***A cui față ești? Spune-mi de este la tatăl tău loc, să sălășluim noi?*** (Facerea 24, 23). Ce a răspuns ea? Cu răbdare și cu dulceață i-a spus numele tatălui său și nu s-a supărat, ca să-i zică: „Dar tu cine ești, îndrăznețule care întrebă așa de iscoditor de casa noastră?” I-a răspuns: ***Sînt fiica lui Batuil, fiul Melhei, pe care l-a născut ea lui Nahor. Paie și fin mult este la noi, precum și loc de sălășluit*** (Facerea 24, 25). Și acum, ca și atunci cînd fusese vorba de apă, ea îi dădu mai mult decât cerea. Atunci cînd el nu voia decât să bea, ea ceru să-i adape și cămilele și le-a adăpat. Același lucru și aici: el întreabă numai dacă este loc pentru oaspeți, ea îi răspunde că sînt paie, fin și celelalte, prin aceasta îndemnîndu-l și trăgîndu-l spre casă, ca să cîștige prețul iubirii de oaspeți. Să nu ascultăm aceasta nici cu ușurință și nici fără luare aminte, ci să ne gîndim la noi înșine, să ne punem în locul lor și atunci tot așa vom socoti și noi fapta bună a Revecăi. Adesea, cînd adăpostim pe prieteni și cunoscuți, ne vine greu și, dacă șederea lor se lungește o zi sau două, iată-ne supărați. Reveca ducea cu mare bucurie în casa lor un necunoscut și un străin, și avea să se îngrijească nu numai de el, dar și de atîtea cămile ale lui.

Însă, după ce a intrat oaspetele, luați în seamă înțelepciunea lui: cînd i-a dat pîine să mănînce, el a zis: ***Nu voi mîncă pînă ce nu voi grăi cuvintele mele*** (Facerea 24, 33). Vedeți cît de grabnic și de cumpătat a fost? Apoi, cînd i-a dat voie să vorbească, să vedem în ce chip îi vorbește? Oare i-a spus că are un stăpîn de neam mare, cinstit de toată lumea, întîiul locuitor din părțile sale? Dacă ar fi voit să vorbească așa, n-ar fi fost de loc încurcat, într-adevăr, oamenii din țară aceea cînstau pe Avraam ca pe un rege. Dar el nu spune nimic [de acest fel], trece peste cînstea

omenească și nu împodobește pe Avraam decât cu cinstea dumnezeiască, zicînd: **Sluga lui Avraam sînt eu. Domnul a binecuvîntat pe stăpînul meu foarte, și l-a mărit, și i-a dat lui oi și boi, argint și aur, slugi și slujnice, cămile și asini** (Facerea 24, 34-35). Dacă amintește de bogății, nu o face ca să arate că Avraam este în belșug, ci ca să se vadă că este iubit de Dumnezeu. Nu voia să-l laude că era bogat, ci fiindcă primise toate acestea de la Dumnezeu. Apoi, a vorbit despre tînăr. **Și Sarra, soția lui, i-a născut un fiu în bătrînețele lui** (Facerea 24, 36). Prin aceasta, a lăsat să se înțeleagă felul nașterii, arătînd că nașterea i-a fost dată după rînduială dumnezeiască, în afară de legile firii. Tot așa și tu, fie că îți cauți o soție sau un soț, cercetează înainte de toate dacă este iubit de Dumnezeu, dacă este plin de bunătatea cerească. Căci, dacă se găsesc acestea, toate celelalte vin singure; iar neavînd nimic din acestea, chiar dacă are o mare avere, nu-i nici un cîștig. Apoi, ca să nu fie întreat de ei de ce nu a luat în căsătorie pe nici una din țara lui, a adăugat: **Și m-a jurat stăpînul meu, zicînd: Să nu iei femeie fiului meu din fetele Hananeenilor, între care locuiesc eu în pămîntul lor. Ci să mergi la casa tatălui meu și la neamul meu, și vei lua soție feciorului meu de acolo** (Facerea 24, 37-38).

Dar nu vreau să aduc aici toată istoria, căci mi-e teamă să nu vă supăr. Să trecem la sfîrșit. După ce a povestit cum s-a oprit la fîntînă, cum s-a rugat de fată, cum i-a dat mai mult decât a cerut el, cum a fost mijlocitorul său; în sfîrșit, după ce a povestit totul pe larg, a încetat din vorbă. Ceilalți, după ce au ascultat această povestire, n-au stat nici o clipă la îndoială și fără întîrziere, ca insuflați chiar de Dumnezeu, au dat pe fiica lor îndată. Laban și Batuil răspunseră: **De la Domnul a ieșit lucrul acesta; nu vom putea grăi ție împotriva, nici rău, nici bine. Iată, Reveca este înaintea ta; ia-o și te du, și să fie femeia feciorului stăpînului tău, după cum a grăit Domnul** (Facerea 24, 50-51). Cine nu se va mira? Cine nu va rămîne izbit de mirare, gîndindu-se la numărul și la greutatea piedicilor ridicate într-o clipă? Trimisul era un străin și o slugă; drumul de făcut era foarte lung; nici mirele, nici tatăl său, nici una din rudele sale nu erau cunoscuți de ei. Erau destule greutăți ca să împiedice căsătoria. Cu toate acestea, nimeni nu o împiedică și, ca și cum Isaac ar fi fost un vecin, o cunoștință, un prieten de demult, ei i-au dat pe fiica lor cu o întregă încredere: mijlocitor era Dumnezeu. Într-adevăr, să încercăm a face ceva fără ajutorul Său: ceea ce ne părea ușor și lesne ne va pune în cale numai prăpăstii, și strîmtori și mii de nenorociri. Deci nimic să nu facem, nici să zicem, pînă ce n-am chemat pe Dumnezeu și nu L-am rugat să ne ajute în aceea ce vrem a săvîrși, după cum a făcut această slugă.

Să vedem acum, după ce a luat-o, cum a prăznuit nunta. Oare a înșirat după el chimvale, și fluiere, și danțuri, și tobe, și flaute, și tot ce se obișnuiește în astfel de împrejurări? Nimic din acestea! Singur primise pe Reveca, singur a adus-o, fără alt tovarăș decât Îngerul care îl întovărășea, îndeplinind rugăciunea pe care Avraam o făcuse lui Dumnezeu, de a apăra călătoria slugii sale, cînd acela părăsise casa lui. Și tînăra fecioară era dusă la soțul ei fără să audă nici flaut, nici liră, nici alt instrument, dar cu capul acoperit de binecuvîntările cerești, cunună mai bogată în strălucire decât stema cea mai scumpă. Era dusă la bărbatul ei îmbrăcată nu cu țesături de aur, ci cu curăție, credință, milostenie, în sfîrșit, cu toate faptele bune. Era dusă la bărbatul său nu pe un car acoperit, nici pe vreun alt scaun împodobit, ci pe spinarea unei cămile. În acea vreme, fecioarele, pe lîngă virtuțile lor, aveau și sănătate trupească. Într-adevăr, mamele lor nu le creșteau cum este obicei astăzi și nu stingeau sănătatea lor cu băi, parfumuri, sulimanuri, haine moi și, în sfîrșit, prin multe alte chipuri de zădărnicii, care mai repede le moleșesc. Dimpotrivă, ele le supuneau la cele mai aspre încercări. De aceea aveau o frumusețe înnăscută a trupului și de bun soi, căci aveau totul de la fire, nimic străin. Și se bucurau de o sănătate neatinsă de nimic, iar farmecele lor erau de neînchipuit, pentru că trupul lor nu era niciodată chinuit de boală și trîndăvia le era necunoscută. Greutățile, oboseala, obișnuința de a face totul singure, gonind trîndăvia, le dădeau putere și sănătate nezdruncinată. De aceea erau și mai plăcute bărbaților și mult mai iubite, pentru că găseau în ele multă înțelepciune.

Reveca era deci pe o cămilă; apropiindu-se [de sălașurile lui Avraam], mai-nainte ca să ajungă [acolo], a ridicat ochii, l-a văzut pe Isaac și a sărit jos de pe cămilă. Vedeți putere? Vedeți ușurință? A sărit jos de pe cămilă! Așa era vigoarea, care se unea cu înțelepciunea, la fecioarele din acea vreme! Și a zis slugii: **Cine este omul acela, care merge pe cîmp spre întîmpinarea noastră? Și a zis sluga: Acesta este stăpînul meu. Atunci ea își luă vâlul și se acoperi** (Facerea 24, 65). Recunoașteți peste tot smerenia ei, admirați-i rușinea și neîndrăzneala!

Și a dus-o Isaac în cortul mamei sale, Sarra; și a luat pe Reveca, și aceasta s-a făcut femeia lui, și a iubit-o pe dînsa. Și s-a mîngîiat Isaac de pierderea mamei sale, Sarra (Facerea 24, 67). Aceste cuvinte - „și a iubit-o pe dînsa, și s-a mîngîiat Isaac de pierderea mamei sale, Sarra” - nu le citesc eu degeaba: am voit să înțelegeți ce farmec avea Reveca, încît a avut parte de atîta iubire. Și cine n-ar fi iubit o femeie atît de înțeleaptă, atît de cinstită, de omenoasă, de binefăcătoare, de dulce, o femeie așa de curajoasă cu inima, așa de tare cu trupul?

Nu am spus acestea ca să fiu ascultat sau ca să fiu aplaudat de voi, ci ca să ațîț rîvna voastră. Voi, părinților, urmați prevederea Patriarhului, care a vrut să dea fiului său o femeie cu adevărat virtuoasă; n-a căutat nici bogăție, nici neam mare, nici frumusețe, nici altceva, decît frumusețea sufletului. Voi, mamelor, așa să creșteți pe fiicele voastre. Iar voi, tinerilor care voiți să vă luați soții, să prăznuiți nunta cu această cuviință: departe să fie de voi jocurile, zgomotele de rîs, glumele lumești, flautele, și întreagă acea măreție diavolească și orice îi poate semăna; să rugați numai pe Dumnezeu să fie mijlocitorul vostru în toate faptele voastre. Dacă vom săvîrși așa toate faptele noastre, nu va fi nici despărțire, nici bănuială de prea-curvie, nici cuvînt de gelozie, nici bătăi, nici certuri, ci vom gusta toate dulcețile păcii și unirii, la care se vor adăuga cu siguranță toate faptele bune. După cum, atunci cînd bărbatul și femeia sînt neuniți, nu e nimic sănătos în casa lor, chiar dacă lucrurile ar merge bine, tot așa, cînd domnește pacea și unirea, nimic nu va fi neplăcut, chiar dacă s-ar ivi mii de furtuni în aceeași zi. Dacă căsătoriile se vor face astfel, și copiii vor putea fi crescuți în lucrarea faptelor bune. Cînd femeia va fi cinstită, înțeleaptă și împodobită cu toate virtuțile, va putea să cîștige cu totul un bărbat pe care să-l și stăpînească prin puterea dragostei ei, și, cînd l-a cîștigat, să găsească în el un tovarăș plin de rîvnă pentru creșterea copiilor. Și va îndemna chiar pe Dumnezeu să privească cu grijă asupra lor. Atunci cînd chiar Dumnezeu ajută astfel de gospodării așa de bine îndreptate, îngrijind chiar el de sufletele copiilor, toate chinurile vor pieri, totul va fi iubire în casă, ca și în sufletele stăpînitorilor. În acest chip, fiecare, împreună cu casa sa - înțeleg cu femeia, copii și slugile sale - va putea să străbată pînă la capăt, fără primejdie, viața de aici și să intre la sfîrșit în Împărăția Cerurilor, pe care doresc să o dobîndim cu toții, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care este mărirea și puterea Tatălui, împreună cu Sfîntul și de viață dătătorul Duh, acum, și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Bibliografie: Nicolae N. Marinescu, *Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie*, cu traducerea lor, Teză pentru licență, Litotipografia L. Moțăteanu, București, 1908

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE DESFRÎNARE

Tîlcuire la vorba Apostolului: „Din pricina aprinderii, fiecare să-și aibă femeia sa.”

[...] În convorbirile din afară (lumești), chiar dacă se strecoară cîte ceva bun, dar, între nenumărate necuviințe, mulțimea abia dacă vorbește un cuvînt sănătos. În Sfintele Scripturi este cu totul dimpotrivă: nu vei auzi nici un cuvînt urît, ci pe toate pline de mîntuire și de multă înțelepciune, cum sînt de pildă, cele ce s-au citit astăzi. Care sînt acestea? *Cît pentru cele ce mi-ați scris, bine este omului să nu se atingă de femeie. Dar, din pricina desfrînării, fiecare bărbat să-și aibă femeia sa, și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său* (1 Corinteni 7, 1-2). Pavel legiuiește despre căsătorie, și nu se rușinează, nici nu roșește, și pe bună dreptate. Căci - dacă chiar Domnul a cinstit căsătoria, împodobind-o cu prezența și cu darul Său (căci a adus la nuntă darurile cele mai mari, schimbînd firea apei în vin) - cum sluga s-ar fi roșit să legiuiască căsătoria? Rău lucru nu este căsătoria, dar este urîță prea-curvia, urîță aprinderea. Căsătoria este un leac contra aprinderii.

Să nu o necinstim deci cu praznice diavolești, ci, cum au făcut cei din Cana Galilei, tot așa să facă și cei ce își iau acum femei, să aibă pe Hristos în mijlocul lor. Și cum se poate face aceasta, întrebi tu? Prin preoți, căci zice: „Cine vă primește pe voi pe Mine Mă primește”. Dacă ai îndepărtat pe diavolul - cîntecele destrăbălate, și melodiile dulcegi, și jocurile necuviincioase, și vorbele rușinoase, și pompa diavolească, și sunetul și rîsul din toată inima - în sfîrșit, dacă ai îndepărtat orice necuviință și ai adus înăuntru pe sfințiții robi ai lui Hristos, și Hristos va fi cu ei, negreșit, cu mama și frații Săi. Căci zice: *Oricine va face voia Părintelui Meu Celui din ceruri, acela Îmi este frate, soră și mamă* (Matei 12, 50). Și știu că greu și supărător se va părea unora că sfătuiesc acestea și că dezrădăcinez un vechi obicei. Nu mă îngrijesc de loc de aceasta, căci n-am nevoie de bunăvoința voastră, ci de folosul vostru; nu de bătaia din palme și laude, ci de cîștig și de învățatură. Să nu-mi spună cineva: „Apoi, așa este obiceiul!” Unde se făptuiește păcatul, să nu pui înaintea obiceiul! Ci - dacă cele făptuite sînt rele, chiar dacă obiceiul ar fi vechi - să-l desființezi; iar dacă nu sînt rele, chiar dacă nu-i obiceiul, adu-l și îl sădește. Obiceiul de a necinsti astfel de lucruri nu era vechi, ci a fost așezat încoace, căci adu-ți aminte cum a luat în căsătorie Isaac pe Revecca, ori Iacov pe Rahela. *Scriptura* amintește de aceste căsătorii și povestește cum au fost duse ele în casele mirilor lor, și nu amintește nimic de acest fel. Numai băutura și mîncarea au fost mai bogate ca de obicei și au chemat pe rude la nuntă; iar flautele, fluierile, chimvalele, și danțurile de bețivi și tot cea ce este în mare cinste astăzi au fost înlăturate. Iar oamenii din vremea de astăzi, săltînd, cîntă în cinstea Venerei și (cîntece în care e vorba de) multe prea-curvii, și desfaceri de căsătorii, și dragoste fără de lege și împreunări neîngăduite. Și multe alte cîntece pline de necinste și de rușine cîntă în acea zi și după beție, și atîta necinste însoțește pe mireasă în public cu vorbe murdare. Cum mai ceri de la ea cinste, spune-mi, cînd din prima zi ai dus-o într-atîta nerușinare și te-ai îngrijit în fața ei și să spui, și să faci de acelea la care nu au drept să asculte nici robii cinstiți? Atîta vreme s-au muncit tatăl și mama îngrijind de fecioara lor, încît nici să nu spună, nici să audă pe altul zicînd vreo vorbă necinstită, s-au îngrijit de pat, camere deosebite, păzitori, uși, zăvoare și de plimbările spre seară și să nu fie văzută de nimeni, nici chiar de rude; și de altele multe mai mari îngrijindu-se. Iar tu, venind, ai risipit toate acestea într-o singură zi și ai pregătit-o să se facă nerușinată prin acea serbare destrăbălată, și ai vărsat în sufletul miresei cuvinte de pierzare. Nu vin de-aici relele următoare? Nu de-aici prea-curviile și gelozia? Nu de-aici sterpiciunea, și văduvia și moartea fără vreme a părinților? Cînd chemi pe draci prin cîntece; cînd umpli pofta lor prin vorbe urîte; cînd bagi în casă mimi, histrioni și întreg teatrul; cînd umpli casa de desfrînate și te îngrijești să se desfăteze acolo toată ceata dracilor, ce mîntuire mai aștepti? Spune-mi, pentru ce mai aduci și preoți, cînd a doua zi ai să săvîrșești astfel de fapte? Vrei să arăți binefacere aducătoare de cîștig? Cheamă hore de săraci! Te rușinezi și te roșești? Atunci ce mai vrei decît această necumințenie, cînd, bîgînd pe diavolul în casă, nu crezi că faci rău, iar cînd e vorba de a intra Hristos te rușinezi? După cum la intrarea săracilor Hristos privește, tot așa, în mijlocul mimilor, și infamilor, diavolul ia parte la serbare. Și din acea cheltuială nu este nici un cîștig, ci se naște un mare păcat, însă din aceste cheltuieli vei dobîndi repede un mare cîștig. Dar (- zici tu -) nimeni din oraș n-a făcut lucrul acesta! Începe tu, silește-te să fi începătorul acestui frumos obicei, pentru ca urmașii să te laude. Dacă vreunul te urmează întru acest obicei, nepoți și strănepoți vor spune celor ce-i vor cerceta obîrșia: „Cutare cel dintîi a început acest frumos obicei.” Dacă, pentru jocurile publice, cei care au întreținut cu măreție aceste lucrări nefolositoare sînt lăudați la mese de toată lumea, cu mult mai mult toți

te vor lăuda pentru această faptă duhovnicească și vor aduce mulțumiri celui dintâi care a făcut începutul cel bun. Și îți va fi aceasta și dărnicie, și câștig.

Sigur, dacă alții vor urma această pildă, tu, care ai aruncat sămînța, vei lua prețul rodurilor: prin acesta vei ajunge repede și tată, și Dumnezeu va fi de ajutor copiilor tăi și se va îngriji ca să îmbătrînești cu soția ta. După cum pe cei ce păcătuiesc Dumnezeu îi amenință, zicînd: *Și vor fi femeile voastre văduve, și fiii voștri orfani* (Ieșirea 22, 24), tot așa, celor ce se supun Lui în toate, El le făgăduiește că le va da o bătrînețe fericită și toate bunurile împreună cu ea.

Pavel iarăși ne învață despre aceasta cînd zice că morțile grabnice vin adesea din mulțimea păcatelor. *Pentru aceasta - zice el - între voi mulți sînt neputincioși, și bolnavi și mulți mor* (1 Corinteni 11, 30). Dar hrana dată săracilor împiedică de a se întîmpla acestea; și, chiar dacă se întîmplă ceva neașteptat, (milostenia făcută) aduce o repede îndreptare (a necazului), cum se poate afla din istoria fecioarei din Ioppe. Pe aceasta, care zăcea moartă, au înconjurat-o săracii hrăniți de ea, și lacrimile lor au deșteptat-o și au adus-o la viață. (Faptele Apostolilor 9, 36). Rugăciunea văduvelor și săracilor este mult mai folositoare decît rîsul și orice danț. Aici, pentru o singură zi este desfătarea, acolo este veșnic câștigul. Gîndește-te cît de mare lucru sînt atîtea binecuvîntări unite pe capul soției, atunci cînd intră în casa soțului său. Ce coroane mai vrednice decît acestea? Ce bogăție mai folositoare? Pe cînd obiceiul de acum este o nebunie curată. Dacă nici o pedeapsă, nici un chin nu amenință pe cei ce se poartă așa de necinstit, gîndește-te cît chin este să primești atîtea blesteme în public, de la oamenii beți și cu mintea întunecată, pe cînd toată lumea ascultă. Săracii, cînd primesc ceva, binecuvîntează, îți urează mii de bucurii; aceia însă - după beție, după mîncare - aruncă toate murdăriile pe capetele soților și parcă fac între ei o întrecere drăcească: ca și cum ar fi vrăjmași cei ce se întîlnesc, așa rudele lor se luptă între ele, care să spună vorbe neîngăduite și nelegiuite pentru cei ce se căsătoresc, urmînd pe vrăjmași; și întrecerea acestora între ei umple pe mire și pe mireasă de rușine.

Oare vom căuta altă probă - spune-mi! - că diavoli mișcă sufletele lor, și că acestea se fac și se spun de către ei? Cine va sta la îndoială de acum înainte că diavoli mișcă sufletele lor, și că acestea se fac și se spun de către ei? Nimeni, desigur, căci acestea sînt darurile diavolului: glume proaste, beție, zăpăcirea minții. Iar dacă vreunul crede că a-i chema pe săraci în locul acestora e semn de nenorocire, să afle și aceasta, că nu hrănirea săracilor și văduvelor este semnul relelor înmiite și al oricărei rușini, ci stricații și femeile destrăbălate. Adesea, chiar din această zi, desfrînata dintre prieteni, răpindu-l pe soțul căzut în cursă, s-a dus și i-a nimicit dragostea pentru soție, i-a sucit bunăvoința, i-a stins iubirea înainte de a se aprinde și a aruncat sămînța prea-curviei. Ar trebui ca părinții să se teamă de acestea, chiar dacă n-ar fi altceva, și să împiedice aducerea mimilor și jucătorilor la nunți.

Căsătoria este înființată nu ca să ne stricăm, nici ca să ne pîngărim, ci ca să fim curați. Ascultă pe Pavel cum zice: „Din pricina aprinderii, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare bărbatul său”. Două pricini sînt pentru care s-a înființat căsătoria: ca să fim curați și ca să ne facem părinți; dar, din aceste două, cea mai însemnată este curăția. Cînd a intrat pofta, a intrat și căsătoria, ca să taie obiceiul cel neînfrînat și să ne facă a ne mulțumi cu o singură femeie. Căci pentru naștere de fii căsătoria nu face atît cît acel cuvînt al lui Dumnezeu, care zice: *Creșteți, și vă înmulțiți și umpleți pămîntul* (Facerea 1, 28). Și martori sînt cîți au fost căsătoriți și n-au avut copii. Așa că pricina adevărată este aceea a curăției, și mai cu seamă acum, cînd tot pămîntul locuit este plin de neamul omenesc. La început, era de dorit să ai copii, pentru ca fiecare să lase amintire și rămășiță a vieții sale. Fiindcă nu era nici o nădejde de înviere, ci moartea era puternică și cei ce mureau socoteau că sînt nimiciți cu totul după această viață, Dumnezeu a dat această mîngîiere, facerea de copii, ca să rămîna chipurile vie ale celor ce se duc și ca neamul nostru să se păstreze. Și, ca să înțelegi că mai ales pentru aceasta au fost doriți copiii, ascultă de ce se plînge, după toate suferințele lor, femeia lui Iov: Iacă - zicea ea - *a pierit amintirea ta de pe pămînt, fiii tăi și fiucele tale* (Iov 18, 17). Și iarăși, Saul către David: *Așadar, jură-mi pe Domnul că nu vei stîrpi sămînța mea după mine, și că nu vei șterge numele meu din casa părintelui meu* (1 Regi 24, 22). Dar - fiindcă învierea este la ușă și moartea nu înseamnă nimic, ci ne îndreptăm spre altă viață, cu mult mai bună - este zadarnică munca pentru acestea. Dacă dorești copii, poți să dobîndești cu mult mai bună acum, cînd ni s-au adus îmbrățișări duhovnicești, și nașteri mai bune și toiege de bătrînețe mai folositoare.

Deci o singură pricină are căsătoria, să nu ne pîngărim, și de aceea s-a găsit acest leac. Iar dacă ai de gînd ca și după căsătorie să te pîngărești, de prisos și în zadar ai venit la căsătorie; ba încă nu numai în zadar și de prisos, ci chiar spre nenorocirea ta. Căci nu este același lucru dacă te pîngărești neavînd soție, și dacă, avînd soție, faci iarăși

acest lucru. Căci aceasta nu este aprindere, ci prea-curvie. Deși se pare lucru de necrezut, totuși ceea ce am zis așa este în adevăr.

Știu că mulți socotesc prea-curvie numai când au înșelat o femeie cu bărbat. Eu zic că este prea-curvie fie că se împreunează cu o desfrînată de rînd, fie cu o roaba fie cu orice, femeie nemăritată, atunci când are femeia lui.

Nu numai după cei înșelați, dar și după cei ce înșeală se socotește greșeala de prea-curvie. Să nu-mi pui înainte acum legile publice, care duc la judecată pe femeile publice și cer să fie pedepsite, iar pe bărbații însurați și care își bat joc de roabe nu-i pedepsesc. Eu îți voi citi legea lui Dumnezeu, care se supără deopotrivă și pe femeie, și pe bărbat, și numește lucrul prea-curvie. Zice: *Și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său*, adăugind: *Bărbatul să dea femeii dragostea cuvenită*. (1 Corinteni 7, 3). Ce a voit să înțeleagă prin aceasta? Oare să nu-i prăpădească veniturile? Să-i păstreze zestrea neatinsă? Să-i dea haine scumpe, masă încărcată, alai strălucit, slugi numeroase? Ce zici? Ce fel de dragoste ceri? Căci toate acestea sînt semne de dragoste. „Nimic nu cer de felul acesta, zice el, dar cer înfrînare și curăție.” Trupul bărbatului nu-i al bărbatului, ci al femeii, deci să-i păstreze neatinsă această avuție, să nu o micșoreze, să nu o strice. Dintre slugi, aceea se numește iubitoare de stăpîn, care, primind bani (în păstrare) de la stăpînul său, nu ascunde nimic din ei. Deci, fiindcă trupul bărbatului este zestrea femeii, bărbatul să fie binevoitor pentru această avere. Că aceasta înțelege când zice: „Să-i arate dragoste.” Ca întărire este adaosul: *Femeia nu este stăpînă pe trupul ei, ci bărbatul: tot așa și bărbatul nu este stăpîn pe trupul său, ci femeia* (1 Corinteni 7, 4). Deci, dacă vei vedea vreo prea-curvă că te momește, că-ți întinde curse, că se afirmă de tine, zi-i ei: „Nu este al meu trupul, este al femeii mele: nu îndrăznesc să mă folosesc de el și să-l dau altei femei.” Aceasta să facă și femeia. Mare este această potrivire în vrednicie a amîndorura, deși în celelalte Pavel pune deasupra mult pe bărbat, când zice: *Fiecare să-și iubească femeia sa (...), iar femeia să se teamă de bărbat* (Efeseni 5, 33) Și: *Bărbatul este cap femeii* (Efeseni 5, 23). Și: *Femeia să se supună bărbatului* (Efeseni 5, 22). Și tot așa în Vechiul Testament: *Atrasă vei fi către bărbatul tău, și el te va stăpîni* (Facerea 3, 16). Deci cum a hotărît dreapta împărțire a robiei și a stăpînirii? Atunci când a zis: „Femeia nu este stăpînă pe trupul ei, ci bărbatul; tot așa, bărbatul nu-i stăpîn pe trupul său, ci femeia”, a așezat o potrivită îndreptățire (a fiecăruia): după cum acela este stăpîn al trupului ei, tot așa și ea este stăpînă trupului lui. Pentru ce a făcut atîta cinstită împărțire? Pentru că, în toate celelalte, este de trebuință mai marea vrednicie a bărbatului, iar unde este vorba de dragoste și curăție, acolo bărbatul n-are nimic mai mult decît femeia, ci deopotrivă se pleacă ei dacă a călcat legile căsătoriei. Și pe bună dreptate, căci nu pentru aceasta a venit la tine soția ta și a părăsit pe tatăl, mama și toată casa ei - ca să o batjocorești, ca să o înlocuiești cu o păcătoasă de roabă, ca să-i faci neajunsuri; ai luat-o ca însoțitoare, ca tovarășă a vieții, ca liberă, ca deopotrivă în cinste cu tine. Oare nu este fără noimă, când ai primit zestrea ei, să porți toată grija pentru aceasta și să nu o micșorezi întru nimic, iar ceea ce este mai scump decît toată zestrea, adică cinstea, și curăția și însuși trupul tău, care este bogăția ei, să-l strici și să-l pîngărești? Dacă i-ai mîncat zestrea, vei da socoteală socrului tău; dacă ai micșorat cinstea, te va pedepsi Dumnezeu, Care a înființat căsătoria și ți-a dat femeie. Iar că aceasta este adevărat, ascultă ce zice Pavel despre prea-curvie: *Drept aceea, cel ce nesocotește (acestea) nu nesocotește pe om, ci pe Dumnezeu, Care ne-a și dat Duhul cel Sfînt* (1 Tesaloniceni 4, 8). Iată prin ce cuvinte a arătat că prea-curvie se face nu numai când, avînd femeie, ai necinstit o femeie cu bărbat, dar și pe orice desfrînată. Căci - după cum numim prea-curvă pe femeie, fie că păcătuiește cu un rob, fie cu oricine - tot așa zicem că bărbatul se pîngărește dacă are femeie, fie că își face poftele cu o roabă, fie cu orice femeie publică. Să nu disprețuim deci mîntuirea noastră și nici să dăm diavolului sufletul nostru prin acest păcat. Căci de aici se nasc nenumăratele stricări de case, nenumăratele certe; din această pricină se stinge gingășia, din aceasta pierе dragostea. După cum nu e cu puțință ca un om cinstit să-și uite și să-și disprețuiască femeia, tot așa nu e cu puțință ca un om neînfrînat și curvar să o iubească, chiar dacă ar fi cea mai frumoasă între toate. Din curătenie se naște dragostea, din dragoste, nenumăratele bunătăți. După căsătorie, socotește-le pe toate celelalte femei ca fiind pietre, știind că dacă te vei uita cu ochi poftitori la vreuna - fie desfrînată, fie măritată - te-ai făcut vinovat de nelegiuirea prea-curviei. Șoptește-ți în fiecare zi acestea; și - dacă vei vedea că s-a născut în tine pofta pentru o altă femeie, iar prin asta femeia ta ți se pare neplăcută - intră în casa ta, deschide cartea de față și, luînd pe Pavel ca ajutor, stinge-ți flacăra repetînd neîncetat aceste vorbe.

Și așa, femeia ta iarăși îți va fi plăcută, când nici o poftă nu-ți va scădea bunăvoința către ea. Și nu numai că soția îți va fi mai plăcută, dar și tu te vei arăta mai cinstit, căci nimic nu este mai rușinos decît un bărbat căsătorit care se pîngărește: unul ca acesta se roșește nu numai în fața socrului, și a prietenilor și a oricărui om întîlnit, dar și în fața slugilor. Și nu numai acesta este răul, dar încă mai mult: casa lui i se pare mai grozavă decît orice închisoare când o zărește pe femeia sa și își întoarce gîndul mereu spre chipul celei stricate.

Vrei să pricepi bine cât de mare este acest rău? Gîndește-te ce fel de viață duc cei ce își bănuiesc femeile, cât de fără gust le pare mîncarea și băutura. Masa li se pare încărcată cu otrăvuri omorîtoare și, ca de o molimă plină de toate relele, așa fug de casa lor. N-au somn, noaptea nu le este liniștită, n-au întîlniri cu prietenii, nici chiar razele soarelui nu mai lucesc pentru ei; cred că îi supără și lumina, nu cînd au văzut-o pe soție pîngărindu-se, dar numai cînd au bănuț-o. Gîndește-te că și femeia suferă acestea cînd aude de la vreunul sau numai bănuiește că te-ai dat pe tine vreunei femei stricate. Judecînd acestea, să fugi nu numai de prea-curvie, dar chiar și de bănuțeli; și, dacă ești bănuț (de soție) pe nedrept, împac-o și o încredințează (de aceasta). Nu din ură sau din nebunie, ci din grijă face așa, și din teama prea-mare pentru averea sa. Într-adevăr - cum am spus mai sus - averea ei este trupul tău, avere mai de preț decît toate celelalte. Să nu o vatămi pe ea în ce are mai scump, pricinuind rană omorîtoare! Căci, dacă o disprețuiești, să te temi de Dumnezeu, răzbunătorul unor fapte ca acestea și amenințătorul cu pedepse neîndurate pentru astfel de păcate. Acelora care stăruiesc în așa fapte, le zice (că vor ajunge) *unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge* (Marcu 9, 44). Dacă nu te mișcă prea mult viitorul, teme-te cel puțin de ceasul de față. Mulți din aceia care se alipesc de femeile curve vor pieri chiar în această viață, ca rai, cu rău, apucați de cursele lor: acelea - luptîndu-se să-i îndepărteze de la soția luată prin căsătorie, să-i împresoare cu totul în dragostea lor de farmece - se îngrijesc de băuturi vrăjite și țes multe curse; apoi - aruncîndu-i astfel în vreo boală grea, și ducîndu-i spre pierzare și înconjurîndu-i de o lungă putreziciune și de nenumărate rele - îi răpesc din această viață. Dacă nu te temi de gheena, omule, teme-te de farmecele acelor femei! Căci, cînd vei fi lipsit, din pricina prea-curviei, de ajutorul lui Dumnezeu, cînd vei fi despuiat de ajutorul de sus, femeia cea stricată - luîndu-te pe tine cu îndrăzneală și chemînd în ajutor diavoli ei, adăugînd amulete, punîndu-ți piedici - alungă mîntuirea ta cu multă ușurință, făcîndu-te de rușine și de rîs tuturor locuitorilor orașului, încît nici nu se îndură de tine, care suferi de toate relele. Căci zice: *Cine se va îndura de fermecătorul cel mușcat de șarpe și de toți cei care se apropie de fiare* (Isus Sirah 12, 17). Las la o parte pierderea de bani, bănuțelile zilnice, nerușinarea, îngîmfarea, certurile urîte din pricina femeilor stricate și nebune, care sînt mai crude decît toate morțile. De la femeia ta nu suferi adesea nici o vorbă grea, dar te închini în fața desfrînatei care te nimicește. Nu te rușinezi, nu te roșești, nu dorești să se despice pămîntul sub tine? Cum poți ruga pe Dumnezeu cu aceeași gură cu care ai sărutat o femeie stricată? Și nu te temi, nu te înspăimînti - spune-mi! - că o să cadă pe capul tău rușinat vreun fulger trimis de sus? Chiar dacă te ascunzi de femeia ta nedreptățită, dar de ochiul cel neadormit nu te poți ascunde nicăieri, căci - aceluia curvar care zicea: *Întuneric și ziduri mă înconjură, de ce să mă tem?* (Isus Sirah 23, 25) - înțeleptul i-a răspuns că *ochii Domnului au mai multă lumină decît soarele ca să vadă faptele oamenilor* (Isus Sirah 23, 27). Iată de ce Pavel a zis. *Din pricina curviilor însă, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare să-și aibă bărbatul ei. Bărbatul să dea femeii datorie iubirii; asemenea și femeia bărbatului ei* (1 Corinteni 7, 2-3). *Nu te uita la femeia lingușitoare, că miere pică din buzele femeii stricate, care pînă la o vreme îndulcește gîtlejul tău. Iar mai pe urmă, mai amară decît fierea o vei afla și mai ascuțită decît sabia cea de amîndouă părțile ascuțită* (Pildele lui Solomon 5, 3-4). În sărutările femeii destrăbălate este otravă, otravă ascunsă și nebănuțită. Să alergăm așadar după o plăcere neîngăduită și primejdioasă, care pricinuieste răni nevindecate, în loc de a trăi fericiți și apărați? Lîngă femeia ta legiuită tu găsești totdeodată plăcere, pază, cinstire, prețuire și cuget curat; acolo, dimpotrivă, totul este amărăciune, totul este chin și tu ești pururea sub bănuțală. Căci, chiar dacă nimeni nu te-a văzut, cugetul tău nu va înceta să te învinovățească; oriunde te vei întoarce, pretutindeni te vor urmări muștrările, strigătele înfricoșate ale acestui judecător neîmpăcat. Dacă deci căutați plăcerea, fugiți de femeile stricate! Căci nu este nimic mai îngrozitor decît acest obicei, nimic mai nesuferit decît aceste legături, nimic mai necinstit decît această însoțire. *Cerboaică prea-iubită și gazelă plină de farmec să-ți fie [soția]; dragostea de ea să te îmbete totdeauna și iubirea ei să te desfăteze* (Pildele lui Solomon 5, 19). Cînd tu ai la îndemîină un izvor de apă limpede, de ce să alergi la o baltă noroioasă, care scoate miros de gheenă și chinuri neînchipuite? Care este apărarea ta, cererea ta de milă? Dacă aceia care cad în aprindere înainte de căsătorie sînt pedepsiți și își ispășesc greșala lor, ca acela care era îmbrăcat cu haine murdare, cu atît mai mult oamenii însurați. Căci de această dată, învinuirea este îndoită și întreită: pentru că mîngîierile de care se bucură îi împiedică a se azvîrli în asemenea neorînduală, vina lor nu mai este socotită numai ca aprindere, dar ca prea-curvie, cel mai greu dintre păcate. Să nu încetăm deci a repeta și nouă și femeilor noastre aceste învățături, cu care vreau chiar eu să sfîrșesc: *Din pricina desfrînărilor (aprinderii) însă, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare să-și aibă bărbatul ei. Bărbatul să dea femeii datorie iubirii; asemenea și femeia bărbatului ei. Femeia nu este stăpînă pe trupul ei, ci bărbatul; asemenea și bărbatul nu este stăpîn pe trupul lui, ci femeia* (1 Corinteni 7, 2-4). Să păstrăm cu îngrijire aceste cuvinte în mintea noastră, în piață și acasă, ziua și seara, la masă și în pat, în sfîrșit, peste tot; să le învățăm pe femeile noastre să ni le repete, să le audă și ele de la noi, pentru ca, petrecînd curați această viață, să fim primiți în Împărăția Cerurilor, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care mărire Tatălui și Sfîntului Duh în veci vecilor. Amin.

Bibliografie: Nicolae N. Marinescu, *Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie*, cu traducerea lor, Teză pentru licență, Litotipografia L. Moșăteanu, București, 1908

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURA DE AUR - DESPRE POFTA TRUPEASCĂ

Nimic nu zidește așa de mult precum buna orînduială, precum pacea, precum dragostea; după cum și cele împotriva risipesc. Și putem vedea aceasta nu numai întru cele duhovnicești, ci și întru toate celelalte. Căci - ori la horă, ori la corabie, ori la car, ori la oaste - dacă vei tulbura rînduiala și, scoțînd pe cele mari din locul lor, vei vîrî pe cele mici în rînduiala acelora, toate le-ai stricat și așa cele de sus s-au făcut jos. Deci noi să nu stricăm rînduiala, nici capul să-l facem mai jos și picioarele sus. Iar aceasta se face cînd socoteala cea dreaptă o vom arunca-o jos, iar poftele, mînia, iușimea și dulceața le vom pune împotriva părții celei cuvîntătoare (raționale, n. n.). Pentru aceea, mult este viforul, și multă este tulburarea și nesuferită furtuna, fiindcă toate se cuprind de întuneric.

De voiești, să cercetăm întîi lucrarea urîță și de rușine care se face de aici, apoi paguba. Așadar, cum ne va fi aceasta luminată și foarte-cunoscută? Să aducem în mijloc un om care să se afle astfel, adică unul care să îndrăgească o curvă și să fie stăpînit de pofta necuvioasă, și atunci vom vedea rîsul acesta. Căci ce poate fi mai de rușine și mai de ocară decît cel ce stăruie la ușile caselor curvelor, și i se dă palme de către muiere curvă, și plînge, și se tînguește și își rușinează slava sa? Iar de voiești să vezi și paguba, socotește cheltuiala banilor, primejdiile pentru cele mai de pe urmă, războiul împotriva celorlalți îndrăgitori ai ei, loviturile, rănile ce i se aduc asupra dintru acest fel de lupte. [...]

Care cuvînt va arăta viforul gîndurilor aceluia? Valurile? Negura? Și, unde sînt valuri și vifor ca acesta, ce dulceață poate fi? Nu este niciuna, ci tulburare, durere și nori întunecoși, care, în loc de ploaie, aduc multă scîrbă, ceea ce se întîmplă celor ce poftesc frumusețe străină. De aceea, cei ce nicidecum nu poftesc sînt în mai multă dulceață decît cei ce poftesc. La aceasta, nimeni nu va grăi împotriva.

Dar eu zic că și cel ce pofteste, dar stăpînește pofta, se desfătează mai mult decît cel ce se îndulcește adeseori de curvă. Căci, deși dovedirea este mai grea, însă și așa este de nevoie a îndrăzni la cuvînt. Căci se face mai grea nu pentru firea lucrului, ci pentru că nu sînt ascultători vrednici de filosofia aceasta. Fiindcă ce este mai dulce celui ce iubește - spune-mi! - a fi defăimat de ibovnică, sau a o trece cu vederea și a se cinsti? Arătat că aceasta! Căci - spune-mi! - pe cine va cinsti mai mult curva: pe cel ce îi slujește și e robit de dînsa, sau pe cel ce s-a făcut mai presus de mrejele ei și zboară mai sus decît lațurile ei? Fiecăruia este arătat că pe acesta! Și către cine va avea mai multă sîrguință: către cel căzut sau către cel ce încă nu a căzut? Negreșit, către cel ce încă nu a căzut! Care va fi mai poftit: cel prins, sau cel ce încă nu s-a prins? Cel ce încă nu s-a prins! Iar de nu credeți, voi aduce dovedirea din faptele voastre. Către care muiere va avea cineva mai multă dragoste: către cea care se pleacă lui cu lesnire și se dă pe sine lui, sau către cea care se leapădă de el și îi face supărare? Arătat este că spre aceasta! Căci mai mult se aprinde de aici pofta. Deci și la muieri va fi la fel: ele îl vor cinsti și îl vor lăuda mai mult pe cel care le trece cu vederea!

Iar dacă aceasta este adevărată, atunci și aceea este adevărată de asemenea: cel ce e cinstit și iubit mai mult este în mai mare dulceață. La fel, și un voievod lasă o cetate care s-a luat o dată, iar lîngă ceea ce se împotrivesc stăruie cu toată osîrdia. Și vînătorul ce are dobitocul vînat închis în întuneric - precum curva pe ibovnic - aleargă după cel ce fuge.

Însă acela se îndulcește de poftă - se va zice - iar acesta nu se îndulcește. Dar spune-mi: socotești că este puțină dulceață a nu fi acela rușinat, nici a robi poruncilor tiranice (ale curvei, n. n.), nici a fi purtat și învîrtit de ea ca un rob, dîndu-i-se palme, fiind scuipat și împins peste cap? Pentru că, dacă cineva va cerceta acestea cu demănuntul și va putea să adune ocările lor, iușimile cele dese, urîciunile și toate celelalte pe care le știu numai cei ce le pătesc, va afla că orice război are mai multe răstimpuri de pace decît viața cea ticăloasă a acestora. Deci - spune-mi! - care dulceață? Cea din împreunare, cea vremelnică și scurtă? Dar pe aceasta o apucă îndată război, valuri, tulburare și nebulie!

Acestea s-au zis de noi ca și cum ar fi vorbit cineva cu niște tineri desfrînați care nu prea suferă să audă cuvinte despre Împărăția Cerurilor și despre gheena. Iar cînd și pe acestea le vom aduce în mijloc, nici nu este cu

putință a spune câtă este dulceața celor înfrînați cînd plăsmuiește întru sine cununile, darurile, convorbirea cu Îngerii, lauda înaintea a toată lumea, îndrăzneala, acele nădejdi bune și fără de moarte!

Dar împreunarea are oarecare dulceață! - zic ei - iar cel înfrînat nu (simte dulceața, n. n), fiindcă totdeauna se luptă cu sila firii. Dar (nu este așa, n. n), căci sila și tulburarea este mai mult la cel ce curvește, pentru că mult cutremur este în trupul lui și el pătimeste mai cumplit decît toată marea ce se învâluie de valuri, niciodată stînd împotriva poftei, ci pururea rănindu-se de dînsa, precum cei ce sînt stăpîniți de draci și neîncetat sînt sfărîmați de duhurile cele viclene. Iar cel înfrînat, neîncetat rănind pofta ca un biruitor viteaz, dobîndește dulceața cea prea-bună și mai dulce decît nenumărate ca acestea, împodobindu-se totdeauna cu biruința aceasta, și cu știința gîndului cea bună și cu semnele de biruință cele luminate. Iar dacă, după împreunare se odihnește puțin acela, nimic nu e aceasta, fiindcă iarăși vine asupra-i viforul, iarăși valuri. Iar cel ce iubește înțelepciunea nu lasă nici să înceapă tulburarea aceasta, nici să se ridice marea, nici să strige fiara. Dar - chiar dacă acesta, ținîndu-și pornirea, suferă oarecare silă - totuși celălalt se rănește neîncetat, împungîndu-se și nesuferind strechea. Primul este asemenea unuia care ar fi oprit cu frîul un cal sălbatic care turbează și se împotrivește și l-ar fi ținut cu tot meșteșugul. Iar cel ce se pleacă (patimii, n. n.) ca să fugă de osteneală, este asemenea unuia care ar fi purtat pretutindeni de acel cal, fiind tras de el.

Nimeni să nu mă osîndească pentru că acestea s-au grăit mai luminat decît se cuvenea. Căci nu voiesc să mă împodobesc cu cuvinte cinstite, ci să-i fac cinstiți pe ascultători. De aceea, nici Proorocii, vrînd să taie desfrînarea iudeilor, nu cruță vreun cuvînt de acest fel, ci se ating de ei încă mai descoperit decît noi întru cele ce am grăit acum. Căci și doctorul, vrînd să scoată putreziciunea, nu socotește cum își va păzi mîinile curate, ci cum va izbăvi pe bolnav de putreziciune. La fel, cel ce voiește să-l facă înalt pe cel smerit, se smerește el mai întîi. Iar cel ce se sîrguiește să junghie pe cel ce îl vrăjmășește, se sîngerează și pe sine împreună cu acela, și aceasta îl face mai strălucit. Și - de vreme ce nimeni, văzînd pe vreun ostaș întorcîndu-se de la război mînjit cu sînge și cu creieri, nu îl urăște, nici nu se întoarce de către dînsul pentru aceasta, ci mai ales se minunează - tot așa facem și noi cînd vedem pe cineva că, după ce a junghiat pofta, se întoarce mînjit de sînge, și mai mult ne minunăm de el și ne facem părtași cu el la luptă și la biruință și zicem către cei ce iubesc: „Arătați-ne nouă dulceața cea din poftă!” Căci cel înfrînat are dulceața de la biruință, iar tu de nicăieri nu ai niciuna!

Iar voi ziceți că (dulceața n. n.) din împreunare este mai luminată și mai petrecătoare. Dar tu ai din aceea desfătare ceva puțin și care nici nu se vede, iar de la știință acela are veselia și mai mare, și totdeauna, și mai dulce. Fiindcă împreunarea cu femeia nici nu poate, precum iubirea de înțelepciune, să păzească sufletul așa de netulburat și să-l înalțe. Căci, celui ce socotește firea dulceții, faptul de a avea bună știință a gîndului, a fi laudat de toți și a aștepta bune nădejdi este mai dulce decît toate. După cum, la cel ce știe firea mîhnirii, cele dimpotrivă sînt mai întristătoare și mai cu durere decît toate, ca, de pildă: a fi ocărit de toți, a se pîrî pe sine însuși, a tremura și a se teme de cele ce vor să fie și de cele de acum.

Ca să se facă mai luminată ceea ce zic, să zicem că unul, avînd muiere, sparge căsătoria aproapei și se îndulcește cu acest rău furtișag, desfătîndu-se de cea îndrăgită. Apoi, să punem împotriva acestuia pe altul, care se mulțumește cu muierea sa. Și, ca să se facă biruința mai multă și mai luminată, acesta din urmă să poftască și pe aceea ce curvește, dar să-și țină pofta și să nu facă nici un rău. Și am plăsmuit fapta așa - măcar că lucrul acesta nu este curată înfrînare - ca mai mult să cunoști câtă este dulceața faptei bune. Deci, punîndu-i împreună, să-i întrebăm pe amîndoi: „A cărui viață este mai dulce?” Și-l vei auzi pe unul fălindu-se și sălînd pentru biruința împotriva poftei. Cît despre celălalt, nici nu trebuie a aștepta să te înștiințezi ceva de la dînsul, pentru că îl vei vedea că se află mai ticălos decît cei legați în temniță, chiar dacă va tăgădui de nenumărate ori. Căci de toți se teme și îi bănuiește: de muierea sa, de bărbatul prea-curvei, de însăși prea-curva, de casnici, de prieteni, de părinți, și de umbre și de sine. Și, ceea ce este mai cumplit decît toate: are știința gîndului strigînd asupra-i, lătrînd în toate zilele. Iar dacă va socoti și Judecata lui Dumnezeu, nu va putea nici să stea. Dulceața este scurtă, iar durerea dintru aceasta pururea-petrecătoare. Căci și seara, și noaptea, și în pustie, și în cetate - pretutindeni - urmează pîrîșul, arătînd sabie ascuțită și muncile cele nesuferite, istovindu-l și uscîndu-l cu frică. Iar cel înfrînat este izbăvit de toate acestea și este în slobozenie. El îi vede fără sfială și cu ochi slobozi pe toți: pe muierea sa, pe copii, pe prieteni. Iar dacă cel ce pofteste, dar se stăpînește, va dobîndi atîta dulceață, atunci decît care liman, decît care alinare nu va avea sufletul mai dulce și mai blînd cel ce nici nu pofteste, ci curat se înfrînează? De aceea, vei vedea că cei ce prea-curvesc sînt mai puțini, iar înfrînătorii mai mulți. Iar dacă prea-curvia ar fi mai dulce, pe aceasta ar fi ales-o cei mai mulți. Și să nu-mi vorbești de frica legilor; pentru că nu aceasta îi ține pe ei, ci mărimea necuviinței, și aceea că mai multe sînt cele de mîhnire decît cele dulci și hotărîrea științei gîndului. [...]

Căci ce altceva este dulceața, fără numai izbăvire de grijă, de frică și de mîhnire, și a nu fi biruit de nimic? Fiindcă cine este în dulceață? Spune-mi! Oare cel ce turbează, se necăjește și se împunge de multe poftă, și nici întru sine nu este? Sau cel ce este izbăvit de toate valurile acestea și, ca într-un liman, șade în iubirea de înțelepciune? Oare nu este arătat că acesta!? [...] Pentru aceasta, așadar, răutatea are numai nume al dulceații, iar nu dulceață, de dulceață este lipsită. Mai înainte de îndulcire este turbare, nu dulceață; iar după îndulcire, îndată se stinge și ea. Deci - dacă nici la început, nici pe urmă după aceea - nu se vede dulceața (păcatului, n. n.), unde și cînd se va arăta?

Și ca să înțelegeți mai luminat ceea ce zic, cu pildă să cercăm cuvîntul. Ia aminte: cineva s-a biruit de pofta unei muieri frumoase și chipeșe. Acesta, pînă cînd nu va dobîndi pofta, este asemenea cu cei ieșiți din minte și nebuni. Iar după ce o va dobîndi, a stins pofta. Deci, dacă nici la început nu are dulceață și nu se veselește, pentru că turbare este lucrul, dar nici la sfîrșit, pentru că, odată cu împreunarea, încetează strechea, unde o vom afla pe ea așadar?

Căci - precum într-un ger mare, toate mădularele îngheață și sînt moarte - tot astfel, tremurînd în viforul păcatelor, sufletul nu lucrează nimic dintru ale sale, fiind înghețat ca de ger de știința gîndului. Căci, ceea ce este la trup frigul, aceasta este la suflet știința cea rea a gîndului. De aceea se face și frică, deoarece nimic nu este mai fricos decît cel pironit la lucrurile vieții acesteia. Unul ca acesta viețuiește viața lui Cain, tremurînd în toate zilele. Și nici nu mai zic de morți și pagube, căci, și fără de acestea, se teme de nenumărate greșeli. [...] Multă este frica, multă este nebărbăția. Că nu numai la primejdii neîndrăzneț este unul ca acesta, ci și la toate celelalte. [...] De va vedea vreo copilă frumoasă, îndată se cutremură, robindu-se, și ca un cîine turbat urmează năravului aceluia, deși ar trebui a face împotriva.

Căci, cînd vei vedea femeie frumoasă, să nu socotești cum să dobîndești pofta, ci cum să te izbăvești de poftă. Dar - zice el - cum este cu puțință aceasta?, căci a pofti nu este a voinței mele! Dar a cui? Spune-mi! A ispitirii dracului! Socotești, așadar, că este drac care vrăjmășuiește? Atunci nevoiește-te și te luptă cu boala! Dar nu pot!, zice.

Vino, dar, să te învățăm mai întîi aceasta, că ceea ce ți se întîmplă este a trîndăvirii tale și că tu ai dat intrare dracului dintru început. Iar acum, de vei voi, îl vei împinge pe el cu multă lesnire. Căci, spune-mi: Cei ce preacurvesc o fac fiind stăpîniți de poftă sau doar pentru că poftesc primejdii? Este arătat că fiind stăpîniți de poftă. Deci dobîndesc oare iertare? Nicidecum! De ce? Pentru că greșala este a lor. Dar pentru ce îmi împletești silogisme? - zice. Eu știu că voiesc să împing și să gonesc patima, dar nu pot, și ea stă asupra-mi, și mă necăjește și mă chinuiește cumplit! Voiești cu adevărat să o împingi și să lepezi - o, omule! - dar nu faci cele ce sînt ale celor ce o împing și o leapădă. Și pătimești asemenea unuia care, fiind cuprins de friguri, se cufundă în apă rece și zice: Cîte socotesc și află vrînd să sting frigurile, dar nu pot, ci mai mult îmi aprind fierbințeala! Deci, să vedem, nu cumva și tu faci cele ce aprind, socotind însă că le afli pe cele ce sting? „Nu!”, zice acela. Spune dar, ce te-ai ispitit să faci ca să stingi patima? Și ce este ceea ce crește patima? [...]

Veniți, dar, să vorbim despre pofta aceasta a trupurilor și să vedem de unde crește răul. Căci așa vom cunoaște dacă vina este a noastră ori nu. Și, dacă este a noastră, vom face totul ca să o biruim. Iar dacă nu este a noastră, de ce ne sfărîmăm în zadar și de ce nu iertăm, ci învinuim pe cei stăpîniți de dînsa?

Deci, de unde se naște pofta aceasta? Din frumusețea feței - zice (curvarul, n. n.) - anume cînd va fi frumoasă și chipeșă ceea ce rănește. În zadar și în deșert zici acestea! Pentru că, dacă frumusețea feței ar fi tras îndrăgitorii, pe toți i-ar fi avut îndrăgitori o copilă ca aceasta. Iar dacă nu-i are pe toți, pofta nu este a firii și nici din frumusețea feței nu se face, ci din ochii cei desfrînați. Căci - cînd, căutînd cu iscodire, te vei minuna și vei pofti - atunci ai primit săgeata!

Dar - zice - cine va putea, cînd va vedea muier frumoasă, să n-o laude? Deci, dacă nu este a voinței noastre a ne minuna de unele ca acestea, atunci nici pofta nu este în stăpînirea noastră! Taci, omule! Pentru ce amesteci toate împreună, pretutindeni înconjurînd, dar nevrînd a vedea rădăcina răului? Căci pe mulți văd că se minunează și laudă, dar nu poftesc.

Dar - zice - cum este cu putință ca cei ce se minunează, să nu poftescă? Nu te tulbura, fiindcă aceasta vin să v-o spun, dar așteaptă! Și vei auzi pe Moisi minunându-se de fiul lui Iacov și zicând: „Și era Iosif frumos la chip și foarte frumos la față.” Deci, oare poftea cel ce grăia acestea? Nicidecum! Fiindcă nici nu-l vedea pe cel ce îl lauda. [...] Oare David nu era foarte frumos și rumen, și avea frumusețe a ochilor? - frumusețe a ochilor care este partea cea mai silitoare a frumuseții. Deci, oare s-a biruit cineva spre pofta lui? Nicidecum! Deci pofta nu se naște numaidecât împreună cu mirarea. [...] De aici este arătat că boala aceasta nu este a frumuseții trupului, nici a podoabei, ci a sufletului celui trîndav și amăgit. Căci mulți, văzînd nenumărate muieri frumoase, s-au dat pe dîșii la cele mai urîte. Deci, de aici, este arătat că pofta nu vine de la frumusețe. [...]

Așadar, care este pricina? Fiindcă, dacă pofta nu este de la frumusețe, de unde are începutul și rădăcina? Oare de la drac viclean? Cu adevărat, are și de acolo, dar nu este aceasta ce se caută, ci dacă nu cumva sîntem și noi pricinuitori. Pentru că vrăjmășia nu este numai a aceluia, ci, împreună cu acela, de la noi mai întîi. Căci această boală rea nu se naște de nicăieri din altă parte decît din obicei, din măgulirea vorbelor, din petrecerea deșartă și din nelucrare. Pentru că mare este, cu adevărat, puterea obiceiului, atît de mare, încît se preface în silă a firii. Iar dacă este lucru al obiceiului a o naște pe ea, tot adevărat este că și a o stinge. Fiindcă mulți, poftind, așa au încetat de a pofti, de vreme ce nu vedeau fețele pe care le pofteau. Pentru puțină vreme, acest lucru pare amar și foarte greșos, dar cu vremea se face dulce, și nici dacă vom voi nu este cu putință a mai întoarce patima de aici înainte.

Dar dacă - zice - mă voi robi fără de obicei, din vederea cea dintîi? Și aici pricina este nelucrarea trupului, sau hrana, sau faptul că nu porți grija de datoriile cele cuviincioase și nu petreci în lucruri de nevoie. Căci, înconjurînd ca un rătăcit, unul ca acesta cade în tot răul. Și cel ce voiește robește un astfel de suflet ca pe un copil rătăcit. Căci, de vreme ce obiceiul sufletului este să lucreze, cînd vei înceta lucrarea lui întru cele bune, el este silit să nască altele, fiindcă nu poate sta fără de lucru. Precum pămîntul - cînd nu se seamănă, nici nu se sădește - răsare de la sine iarbă, tot astfel și sufletul, cînd nu are să lucreze ceva din cele de nevoie, negreșit se dă pe sine la lucruri rele, poftind a lucra. Și - precum ochiul nu încetează de a vedea, și de aceea va vedea rele cînd nu vor fi înaintea lui lucruri bune - tot așa și gîndul, dacă se depărtează de la cele de nevoie, se învîrtește de-aici la cele nefolositoare. Căci din multe locuri este arătat că îndeletnicirea și grija poate să împingă cea dintîi bîntuială. Deci, cînd vei vedea muiere frumoasă și vei pătîmi ceva către dînsa, nu mai căuta la ea și te-ai izbăvit!

Și cum voi putea - zice - să nu mai caut la ea, de vreme ce sînt tras de poftă? Dă-te la altele care trag sufletul: la cărți, la griji de nevoie, la apărarea și ajutorarea celor nedreptățiți, la rugăciuni, la cugetarea și grija pentru cele ce vor să fie. Cu unele ca acestea leagă sufletul! Așa, vei îndrepta nu numai patima cea proaspătă, ci o vei lepăda cu ușurință și pe cea întărită și veche de mulți ani. Căci, dacă oara - precum e vorba de obște -înduplecă pe cel ce pofteste să înceteze pofta, cum nu cu mult mai vîrtos vor birui răul aceste duhovnicești descîntece, numai de vom voi să ne depărtăm? Dar, dacă vom vorbi și vom petrece împreună cu cele ce ne săgetează cu astfel de săgeți, vom hrăni boala. Așadar, cum voiești să se stingă focul, aprinzînd flacăra în toate zilele? Și acestea despre obicei s-au zis de noi către cei tineri, deoarece, către bărbați și către cei ce știu să filosofeze, mai tare decît toate este frica lui Dumnezeu, aducerea aminte de gheena și pofta Împărăției Cerurilor. Pentru că acestea sînt de ajuns a stinge focul.

Iar împreună cu acestea, socotește și că nimic alt nu este ceea ce vezi fără numai flegmă, sînge și zeamă de hrană putredă. Dar luminoasă este floarea feței!, zice. Dar nimic nu este mai luminos decît florile din pămînt, ci și acestea putrezesc și se vestejesc. Așadar, nici aici nu lua aminte la floare, ci pătrunde cu mintea mai în lăuntru și, ridicînd cu mintea cea piele frumoasă, iscodește cele ce sînt sub dînsa. Căci și trupul celor hidropici strălucește lumina și nimic urît nu are fața de deasupra, însă, împingîndu-ne de gîndirea zemei ce se află înăuntru, nu putem să-i sărutăm pe unii ca aceștia.

Dar fraged - zice - este ochiul și întorcător, sprinceana este întinsă bine, perii genelor negri și lumina ochiului blîndă și ochiul lin! Însă vezi că și acestea nimic alt nu sînt fără numai nervi, vine, piele și artere. Nu alergați așadar la noroi! Căci, cum că trupul curvei este doar noroi, nu întreb pe nimeni altul, ci pe tine, cel ce te tăvălești în noroi. Oare nu te rușinezi de tine? Oare, după păcat, nu te socotești că ești necurat? Pentru aceasta, rogu-vă, fugiți de curvie și de muma ei, de beție.

De ce semeni unde nu este cu putință a secera, iar, mai ales, chiar de vei secera, multă rușine îți aduce ție rodul? Căci, de se va naște copil, și pe tine te-a rușinat, și el s-a nedreptățit, făcîndu-se din pricina ta copil din curvie și de neam rău. Și, măcar de îi vei lăsa lui nenumărați bani, cel născut din curvă și din slujnică este necinstit în casă,

necinstit în cetate, necinstit în divan. Necinstit ești încă și tu, și când trăiești, și după moarte. Pentru că, deși te vei duce de aici, rămân pomenirile lucrării urâte și de rușine! Pentru ce, dar, rușinezi toate?

Pentru ce semeni unde brazda se sîrguiește să strice rodul, unde multe sînt pricinile sterpiciunii? Unde, mai înainte de naștere, este moarte, căci și pe curvă nu o lași să rămîna numai curvă, ci o faci și ucigătoare de oameni. Văzut-ai - din beție se naște curvie, din curvie prea-curvie, din prea-curvieucidere? Iar, mai ales, ceva mai rău și decît uciderea. Căci nici nu am cum să numesc lucrul acesta, fiindcă nu îl omoară născut, ci îl oprește și de a se naște. Așadar, pentru ce ocărăști darul lui Dumnezeu, și te lupți cu legile Lui? Și alergi după lucrul ce este blestem ca după blagoslovenie, și faci jitniță de junghiere jitnița nașterii, și pe muiere, care s-a dat spre facerea de copii, o gătești spre ucidere? Căci ea, ca să fie totdeauna lesnicioasă și drăgăstoasă spre întrebuintarea ibovnicilor și să tragă mai mult argint, nu se leapădă nici acestea a face, mare foc grămădind pe capul tău. Fiindcă, deși această faptă rea este a ei, vina se face a ta! Iar de aici urmează și închinări la idoli. Pentru că multe, ca să fie iubite, meșteșugesc descîntece și vrăji, farmece de dragoste și altele nenumărate.

Însă, după atîta lucrare de ocară și de rușine, după ucidere, după închinări la idoli, lucrul acesta le pare multora că este fără nici o dare de seamă, chiar și celor ce au muieri. Acestora grămada răutăților le este și mai mare. Căci de aici se pornesc otrăviri, dar nu asupra pîntecelui întru care s-a făcut curvia, ci asupra muierii ce a fost nedreptățită, și nenumărate vrăjmășii și chemări de draci, și farmece, și războaie în toate zilele și sfezi neîmpăcate și neîncetate gîlcevi. De aceea, și Pavel - după ce a zis: „Nu la curvii și la necurățenii” - a adăugat: „nu la sfadă și la rîvnire”, știind războaiele ce se nasc de aici, răsturnările caselor, nedreptățile copiilor celor de bun neam, răutățile cele nenumărate. Deci, ca să scăpăm de acestea toate, să ne îmbrăcăm întru Hristos și împreună cu El să fim totdeauna, pentru că aceasta este a ne „îmbrăca”, a nu rămînea niciodată lipsiți de Dînsul, a Se arăta El întru noi, prin sfințenia noastră, prin blîndețe. [...]

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Puțul și împărțirea de grîu (57 de predici de Sfîntul Ioan Gură de Aur)*, Editura Bunavestire, Bacău, 1995

CUVÎNTUL SFÎNTULUI EFREM SIRUL - DESPRE CUM SE BIRUIE DRACUL CURVIEI

Nu numai prin depărtarea de bucate, ci și prin oprirea ochilor, ca să nu vadă deșertăciuni, se surpă dracul curviei, că în ochiul cel neînfrînat este preacurvia, după cum și Domnul a mărturisit: ***Amin zic vouă, că tot cel ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, iată, a preacurvit cu dînsa în inima lui*** (Matei 5, 28). Pe această preacurvie o dezlădăcească cel ce își are ochiul jos, iar sufletul către Domnul; și cel ce și-a stăpînit pîntecele și-a stăpînit și privirea. Căci cumplit vînzător este ochiul cel împrăștiat, iar celelalte patimi dintru aceasta se aprind. Iar războiul privirii chinuiește pe suflet, și cînd este de față și cînd nu este, arzînd mintea cu pofta.

Adică, ce zic, iubitorilor? A auzit cineva dulce glăsuire de muzică și a trecut. Apoi a auzit glas de jale; și plînsul a alungat dulcea glăsuire a muzicii. Așijderea încă, a gustat cineva miere și apoi a gustat ceva amar, iar amărăciunea a împins afară dulceața mierii din gîtlej. La fel și mirosirea. A mirosit cineva vreo dulceață oarecare, apoi a mirosit și împuticiune rea. Și împuticiunea cea rea a stins dulceața mirosirii. Apoi iarăși, s-a atins cineva de apă rece, după aceea s-a atins de apă fierbinte, iar căldura fiebințelii a înlăturat răceala apei. Dar războiul ochiului celui împrăștiat arde pe minte cu pofta, și fiind, și nefiind materia de față. Încă și visuri nălucește în inimă, fiindcă dracii zugrăvesc ispita în cuget și războiesc mintea, închipuind în imaginație ispita. Pentru aceasta Proorocul se roagă, zicînd: ***Întoarce ochii mei ca să nu vadă deșertăciune*** (Psalmi 118, 37), că înșelăciunea poftei schimbă mintea cea fără de răutate și întru biruirea ochilor este toată osteneala dracilor.

Deci, cînd vine dracul să închipuiască ispita și să zugrăvească în cugetul tău frumusețea vreunei femei pe care ai văzut-o vreodată sau ceva din cele asemenea, adu-ți în mijloc frica de Dumnezeu și gîndul la cei ce dorm în morminte. Gîndește-te la ziua ieșirii tale, cînd sufletul tău se va despărți de trup. Ia în minte înfricoșatul și groaznicul glas pe care îl vor auzi cei ce s-au lenevit la lucrurile dreptății și poruncile lui Hristos nu le-au păzit: ***Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui, unde este plîngerea și scrișnirea dinților, întru întunericul cel mai dinafară*** (Matei 25, 41; 22, 13); adu-ți aminte de viermele cel neadormit și de munca cea fără de sfîrșit (Marcu 9, 44). Acestea gîndindu-le și pomenindu-le, pofta dulcității se va risipi din cugetul tău, precum se risipește ceara de fața focului, că diavoli nu pot sta împotriva fricii de Dumnezeu. Că cel ce nu se împotrivesc poftii, ci se răspîndește cu neînfrîinare, slobozindu-și ochii, negreșit și-a plecat și cugetul către patimi. Și, de n-ar fi fost rușinea omenească, de multe ori și trupul și l-ar fi stricat.

Deci, de nu se va trezvi unul ca acesta și de nu va pune înaintea ochilor săi frica de Dumnezeu, nu va întîrzia să-și strice și trupul. Că acestui drac ce sfătuieste a răspîndi ochii, alt drac îi urmează, care firește cu trupul lucrează păcatul. Că dacă va vedea cel de al doilea pe cel dintîi că a putut pleca sufletul spre răspîndire, îndată începe a-l sfătui să lucreze păcatul și cu trupul. Și începe întru acest fel a sfătui și a zice către cel biruit de ochi: „Iată, cu voirea ai păcătuit și cu inima ai preacurvit. Acum și din poruncă ai căzut și păcatul călcării de poruncă s-a scris ție acum. Deci, acum săvîrșește-ți pofta ta, că aceeași este și a lucra și a gîndi. Deci, îndulcește-te de pofta ta.”

Dar tu să nu te pleci socotelilor lui, fiindcă zice Apostolul: ***Că gîndurile lui nu ne sînt necunoscute*** (2 Corinteni 2, 11). Că întru aceasta voiește să vîneze sufletul tău. Ascultă o pildă pentru aceasta: Un tînăr oarecare, avînd trei fecioare iubite, s-a dus într-o țară îndepărtată. Și, zăbovind el, una din fecioare și-a luat bărbat. A doua, biruindu-se, a curvit și a rămas îngreuiată. Iar cealaltă fecioară a zis întru sine: De nu m-aș rușina de oameni, și eu mi-aș lua mie bărbat. Și a început fecioara a se năluci în niște gînduri ca acestea. Dar și-a adus aminte de tînărul cel din călătorie, de la care luase arvuna împreună cu celelalte fecioare. Și căindu-se, a plîns pentru gîndurile rele ce s-au suit în inima ei.

Deci, cînd va veni tînărul, care dintre cele trei fecioare îi va fi lui bine primită? Au nu cea de pe urmă care numai a gîndit și nimic rău nu a lucrat? Ci încă s-a și pocăit pentru gîndirea cea rea! Pentru aceasta este nevoie a zice dracului celui ce sfătuieste către fapta păcatului celui fără de lege: Deși cu ochiul am căzut și cu inima am preacurvit, însă pe această inimă care a preacurvit cu suspinuri negrăite o voi zdrobi, și voi spăla cu lacrimi ochiul ce a căzut, că ***inima înfrîntă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi*** (Psalmi 50, 18). Lui I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie: Cuviosul Efrem Sirul, *Cuvinte sfătuitoare*, Editura Credința strămoșească, 1998

CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE CE SE CADE A FACE CINEVA CÎND VA FI RĂPIT CU OCHII

Iar dacă un fur ca acesta va reuși să te răpească vreodată, să te nevoiești ca măcar să nu lași idolul Afroditei, adică al poftii celei urâte să se întipărească în sufletul tău. Și cum asta? Sau să năzuiești la Dumnezeu prin rugăciune - acest lucru fiind mai puternic, căci „*a Domnului este mîntuirea*” (Psalmi 3, 8), după cuvîntătorul de psalmi - sau să-ți întorci închipuirea spre un alt gînd oarecare. Că idol pe idol și închipuire pe închipuire se șterg. Căci - zice înțelepciunea populară - „cui pe cui scoate.” o astfel de lucrare se vede că făcea și Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu: „Vederea m-a răpit pe mine, dar m-am ținut. Idol al păcatului nu mi-am făurit. Idolul a stătut și am scăpat de încercare.” Auzi! A stat - zice - idolul păcatului, și nu s-a întipărit în închipuire, iar omul s-a slobozit numaidecît de ispită, adică de învoirea și drept urmare, de fapta păcatului.

Sfîntul Ioan Gură de Aur și Sfînta Singlitichia te sfătuiesc să folosești următorul meșteșug pentru a scăpa de patima ta, adică de idolul acelei fețe care s-a întipărit în închipuirea ta și cu care diavolul nu încetează a te supăra: scoate, cu mintea, ochii idolului aceluia, scoate-i carnea de pe obraji, taie-i buzele, scoate-i pielea de deasupra, care se arată a fi frumoasă, și gîndește-te că ce se ascunde dedesubt este atît de greșos, încît omul nu suferă a o vedea fără urîciune și îngreșare. Nu este altceva decît o căpățînă despuiată și un os înroșit, plin de sînge și înfricoșat la vedere. Că Gură de Aur zice: „Nu lua aminte nici aici la floare, ci treci mai în adînc cu gîndul și, ridicînd cu gîndul de jur-împrejur pielea cea frumoasă, ia aminte la cele ce zac sub ea” (Omilia a șaptea la Epistola a II-a către Corinteni). Iar prea-înțeleapta Singlitichia zice: „De se ivește în cămările minții o nălucire de vedere necuvioasă, se cade a o schingiui cu cuvîntul: astfel, să se taie ochii aceluia idol, să i se scoată carnea din obraji, să i se taie și buzele și să se vadă închegarea cea urîtă de oase goale, și astfel să se socotească ce era de fapt cea dorită. Astfel poate fi oprit gîndul de la rătăcirea cea deșartă. Căci cea iubită nu era nimic decît numai sînge și oarecare flegmă amestecată. Trebuie însă să ne închipuim în gîndul nostru că din toată ființa celui îndrăgit izvorăsc răni greu mirositoare și putrezite și, ca să spun pe scurt, se înfățișează ochilor celor lăuntrici asemenea unui mort. Căci așa se cade a ne îndepărta de dulcea pătimire” (Marele Atanasie în Viața Sfîntei Singlitichia).

Bibliografie: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*, Editura Buna Vestire, Bacău, 2000

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN CASIAN - DESPRE DUHUL CURVIEI ȘI AL POFTEI TRUPEȘTI

A doua luptă o avem împotriva duhului curviei și al poftei trupești. Poftea aceasta începe să supere pe om de la cea dintâi vîrstă. Mare și cumplit război este acesta și luptă îndoită cere. Căci acest război este îndoit, aflîndu-se și în suflet și în trup. De aceea trebuie să dăm lupta din două părți împotriva lui. Prin urmare nu ajunge numai postul trupesc pentru dobîndirea desăvîrșitei neprihăniri și adevăratei curății, de nu se va adăuga și zdrobirea inimii și rugăciunea întinsă către Dumnezeu și citirea deasă a Scripturilor și osteneala și lucrul mîinilor, care abia împreună pot să oprească pornirile cele neastîmpărate ale sufletului și să-l aducă înapoi de la nălucirile cele de rușine. Mai înainte de toate însă, folosește smerenia sufletului, fără de care nu va putea birui nimeni, nici curvia, nici celelalte patimi. Deci de la început trebuie păzită inima cu toată străjuirea de gîndurile murdare, **Căci dintru aceasta purced, după cuvîntul Domnului, gînduri rele, ucideri, preacurvii, curvii** (Matei 15, 19) și celelalte. Deoarece și postul ni s-a rînduit de fapt nu numai spre rînduirea trupului, ci și spre trezvia minții, ca nu cumva, întunecîndu-se de mulțimea bucatelor, să nu fie în stare să se păzească de gînduri.

Deci nu trebuie pusă toată strădania numai în postul cel trupesc, ci și în meditație duhovnicească, fără de care e cu neputință să urcăm la înălțimea neprihănirii și curăției adevărate. Se cuvine așadar, după cuvîntul Domnului, **să curățim mai întîi partea cea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să se facă și cea din afară curată** (Matei 23, 26). De aceea să ne sîrguim, cum zice Apostolul, „a ne lupta după lege și a lua cununa” după ce am biruit duhul cel necurat al curviei, bizuindu-ne nu în puterea și nevoița noastră, ci în ajutorul Stăpînului nostru Dumnezeu. Căci dracul acesta nu încetează de a război pe om, pînă ce nu va crede omul cu adevărat că nu prin străduința și nici prin osteneala sa, ci prin acoperămîntul și ajutorul lui Dumnezeu se izbăvește de boala aceasta și se ridică la înălțimea curăției. Fiindcă lucrul acesta este mai presus de fire și cel ce a călcat întăritările trupului și plăcerile lui ajunge într-un chip oarecare afară din trup. De aceea este cu neputință omului (ca să zic așa) să zboare cu aripile proprii la această înaltă și cerească cunună a sfințeniei și să se facă următor Îngerilor, de nu-l va ridica de la pămînt și din noroi harul lui Dumnezeu. Căci prin nici o altă virtute nu se aseamănă oamenii cei legați cu trupul mai mult cu Îngerii cei netrupești, decît prin neprihănire. Printr-aceasta, încă pe pămînt fiind și petrecînd, au după cum zice Apostolul, petrecerea în ceruri (Filipeni 3, 20).

Iar semnul că au dobîndit desăvîrșit această virtute, îl avem în aceea că sufletul chiar și în vremea somnului nu ia seama la nici un chip al nălucirii de rușine. Căci deși nu se socotește păcat o mișcare ca aceasta, totuși ea arată că sufletul bolește încă și nu s-a izbăvit de patimă. Și de aceea trebui să credem că nălucirile cele de rușine ce ni se întîmplă în somn, sînt o dovadă a trîndăviei noastre pînă aici și a neputinței ce se află în noi, fiindcă scurgerea ce ni se întîmplă în vremea somnului face arătată boala ce șade tainuită în ascunzișurile sufletului. De aceea și Doctorul sufletelor noastre a pus doctoria în ascunzișurile sufletului, unde știe că stau și pricinile bolii, zicînd: **Cel ce caută la muiere spre a o pofți pe dînsa, a și preacurvît cu ea în inima sa** (Matei 5, 28). Prin aceasta a îndreptat nu atît ochii cei curioși și desfrînați, cît sufletul cel așezat înăuntru, care folosește rău ochii cei dați de Dumnezeu spre bine. De aceea și cuvîntul înțelepciunii nu zice: **Cu toată străjuirea păzește ochii tăi, ci Cu toată străjuirea păzește inima ta** (Proverbele lui Solomon 4, 23), aplicînd leacul străjuirii mai ales aceluia care folosește ochii spre ceea ce voiește. Așadar aceasta să fie paza cea dintâi a curăției noastre: de ne va veni în cuget amintirea vreunei femei, răsărită prin diavoleasca viclenie, bunăoară a maicii, sau a surorii, sau a altor femei cucernice îndată să o alungăm din inima noastră, ca nu cumva, zăbovind mult la această amintire, amăgitorul celor neiscușiți să rostogolească cugetul de la aceste fețe la năluciri rușinoase și vătămătoare. De aceea și porunca dată de Dumnezeu primului om ne cere să păzim capul șarpelui (Facerea 3, 15), adică începutul gîndului vătămător prin care acela încearcă să se șerpuiască în sufletul nostru, ca nu cumva prin primirea capului, care este prima răsărire a gîndului, să primim și celălalt trup al șarpelui, adică învoirea cu plăcerea și prin aceasta să ducă apoi cugetul la fapta neîngăduită. Ci trebuie, precum este scris: **în dimineți să ucidem pe toți păcătoșii pămîntului** (Psalmi 100, 10), adică prin lumina cunoștinței să deosebim și să nimicim toate gîndurile păcătoase de pe pămînt, care este inima noastră, după învățătura Domnului; și pînă ce sînt încă prunci, fiii Babilonului, adică gîndurile viclene, să-i ucidem, zdrobindu-i de piatră (Psalmi 136, 9), care este Hristos. Căci de se vor face bărbați prin învoirea noastră, nu fără mare suspin și grea osteneală vor fi biruiți. Dar pe lîngă cele zise din dumnezeiasca Scriptură, bine este să pomenim și cuvinte de ale Sfinților Părinți. Astfel Sfîntul Vasile, Episcopul Cezareei Capadociei, zice: „Nici muiere nu cunosc, nici feciorelnic nu sînt”. El știa

că darul fecioriei nu se dobîndește numai prin depărtarea cea trupească de muiere, ci și prin sfințenia și curăția sufletului, care se cîștigă prin frica lui Dumnezeu. Mai zic Părinții și aceea că nu putem cîștiga desăvîrșit virtutea curăției, de nu vom dobîndi mai întîi în inima noastră adevărata smerenie a cugetului; nici de cunoștința adevărată nu ne putem învrednici, cîtă vreme patima curviei zăbovește în ascunzișurile sufletului. Dar ca să desăvîrșim înțelesul neprihănirii, vom mai pomeni de un cuvînt al Apostolului și vom pune capăt cuvîntului: ***Căutați pacea cu toată lumea și sfințirea, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul*** (Evrei 12, 14). Că despre aceasta grăiește, se vede din cele ce adaugă, zicînd: ***Să nu fie cineva curvar sau lumeț ca Esau*** (Evrei 12, 16). Pe cît este așadar de cerească și de îngerească virtutea sfințeniei, pe atît este de războită cu mai mari bîntuieli de potrivnici. De aceea sîntem datori să ne nevoim nu numai cu înfrînarea trupului, ci și cu zdrobirea inimii și cu rugăciuni dese împreunate cu suspine, ca să stingem cuptorul trupului nostru, pe care împăratul Babilonului îl aprinde în fiecare zi prin ațîțările poftelor, cu roua venirii Sfîntului Duh. Pe lîngă acestea armă foarte tare pentru acest război avem privegherea cea după Dumnezeu. Căci precum paza zilei pregătește sfințenia nopții, așa și privegherea din vremea nopții deschide sufletului calea către curăția zilei.

Bibliografie: *Filocalia*, volumul I, ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1992

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE CURĂȚIE

Păcat era curvia cînd stăpînea Vechiul Legămînt; era păcat ca necinstire a firii, ca rea întrebuințare a unei însemnate însușiri a firii, ca încălcare a legilor firii. Încălcarea era socotită atît de însemnată, că cel vinovat de ea era pedepsit cu moartea. În Legămîntul cel Nou, acest păcat a dobîndit o nouă greutate, fiindcă trupurile omenești au dobîndit o nouă vrednicie. Ele s-au făcut mădulare ale trupului lui Hristos, și călcătorul curăției necinstește de acum pe Hristos, strică unirea cu El, preface mădularele lui Hristos în mădulare ale curviei (1 Corinteni 6, 15). Curvarul este pedepsit cu moartea sufletească. De la cel căzut în păcatul curviei se depărtează Sfîntul Duh; cel care a păcătuit e socotit căzut într-un păcat de moarte, într-un păcat ce înstrăinează de mîntuire, într-un păcat care e cheazășie a unei pierzării de neocolit și a veșnicilor chinuri din iad, dacă acest păcat nu e tămăduit la bună vreme prin pocăință.

Ce este curăția? E o virtute potrivnică patimii curviei; este înstrăinarea trupului de căderea cu fapta în păcat și de toate faptele care duc la păcat, înstrăinarea minții de gîndurile și visările curvești, iar a inimii, de simțămintele și înclinările curvești, după care urmează și înstrăinarea trupului de pofta trupească. Unii spun că a cădea în curvie cu trupul și a cădea în ea cu mintea și cu inima sînt nelegiuiri de aceeași greutate și însemnătate. Ei își întemeiază această părere pe cuvintele Mîntuitorului: *tot cela ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, iată, a preacurvit cu dînsa în inima sa* (Matei 5, 28). Greșită părere! Aceste cuvinte au fost spuse spre a arăta deplină porunca Vechiului Legămînt; ele au fost spuse celor ce socoteau păcat doar curvia trupească, nepricepînd că gîndurile rele, printre care se numără și gîndurile de curvie, ies din inimă și spurcă pe om (Matei 15, 19-20), despart de Dumnezeu (Înțelepciunea lui Solomon 1, 3), răpesc curăția, mijlocul vederii lui Dumnezeu. Desfătarea de gînduri și simțăminte curvești este curvie a inimii și spurcare a omului, ce îl face netrebnic spre părășia cu Dumnezeu, iar curvia trupului este schimbarea întregii ființe omenești prin împreunarea cu un alt trup (1 Corinteni 6, 16), este desăvîrșită înstrăinare de Dumnezeu, e moarte, e pierzanie. Pentru a ieși din cea dintîi stare, omul are nevoie să se trezească; pentru a ieși din cea de-a doua, trebuie să învie, trebuie să se nască din nou prin pocăință. [...]

Grăit-a Sfîntul Isaac Sirul: „Cel care nu se depărtează din voia sa de pricinile păcatului este tras de păcat împotriva voii sale.” Această pravilă, care privește îndeobște viața monahală, este deosebit de însemnată pentru cei care au intrat în luptă cu firea căzută. De folos este nouă să nu vedem deloc rodul de a cărui gustare ne-am lepădat. Din această pricină, pravilele Sfinților Părinți opresc intrarea femeilor în mănăstiri de bărbați, precum se ține și acum în Sfîntul Munte Athos. În viața Sfîntului Ioan Scărarul se spune că, prin viețuirea pustnicească și înstrăinarea de căutarea la față, a stins de tot, în sine văpaia poftii. Toți Sfinții Părinți s-au străduit, după putință, să nu aibă de-a face cu femei, și această purtare ne-au predanisit-o în cărțile lor mîntuitoare de suflet, de Dumnezeu insuflete. Părinții, știind cît de lesne se poticnește omul, nu se încredeau nici în sfințenia lor, nici în bătrînețele lor adînci și neputința vîrstei de a păcătui. Pînă la sfîrșitul vieții, ei nu au conținut a se depărta de pricinile păcatului: această depărtare este cel mai puternic mijloc de biruință asupra păcatului. Ajungînd Preacuviosul Sisoie cel Mare la bătrînețe adîncă, ucenicul lui, Avva Avraam, l-a îmbiat să se mute undeva mai aproape de oameni. A răspuns bătrînul de nouăzeci de ani: „Să ne sălășluim unde nu sînt femei.” Ucenicul a întîmpinat: „Dar unde este locul în care să nu fie femei, afară de pustie?” Starețul a grăit „Du-mă, dar, fiule, în pustie.” Înclinarea cea bună a voii omului se întărește departe de sminteli, primește o neobișnuită putere și tărie; dimpotrivă, fiind în apropierea smintelilor, începe să slăbească puțin cîte puțin, și în cele din urmă se pervertește cu totul. Astfel, gheața se întărește din ce în ce mai mult pe ger; cînd este supusă căldurii, însă, se topește și piere. Fraților! Se cade nouă să ne îndepărtăm de cunoștința, mai ales apropiată, cu femeile, de vederea deasă și împreună-vorbirile dese cu ele. Voi, care v-ați hotărît să biruiți firea! Pricepeți că această biruință nu este cu putință dacă vom fi supuși neîncetat înrîuririi firii, ațîțînd în noi înșine lucrarea ei.

Preacuviosul Pimen cel Mare a zis cuiva care era luptat de patima curviei: „Dacă monahul își va înfrîna pîntecele și limba și va păzi străinătatea, nu va muri de moartea sufletească ce atinge pe oricine cade în curvie. Prin numele de străinătate se înțelege aici îndepărtarea de viața împărățiată, de purtarea slobodă, de cunoștințele multe și apropiate, din care se aprinde pofta trupească. Preacuviosul Isaia Pustnicul spunea că războiul curviei se întărește din următoarele cinci pricini: grăirea în deșert, slava deșartă, somnul mult, împodobirea cu veșminte și îmbuibarea. Dintre pricinile ațîțării patimii curviei, cu deosebită putere lucrează și deosebit de vătămătoare sînt două: călcarea

străinătății și îmbuibarea. E greu de spus care din ele e mai pierzătoare! Cel ce s-a supus și robit uneia dintre ele nu va putea să țină piept în lupta împotriva firii sale. Pentru dobândirea curăției este neapărat nevoie de lepădarea acestor pricini, a amîndurora. După ce am luat aminte în chip deosebit la păzirea de pricinile de căpetenie ale ațîțării poftei, să nu le trecem cu vederea nici pe cele de rangul al doilea, să ne păzim și de ele. Și o pricină de mai mică putere dobîndește o deosebită putere prin obișnuință, atunci cînd nu luăm seama la ea. De pildă, unii postesc, trăiesc în însingurare și neagonisire, roagă pe Dumnezeu pentru înfrînarea poftelor firii lor, dar, totodată își îngăduie să grăiască de rău, să certe, să osîndească pe aproapele, să-și bată joc de el; ajutorul lui Dumnezeu se depărtează astfel de la ei; rămîn de capul lor și nu află putere să se împotrivescă imboldurilor păcătoase ale firii căzute. [...]

Sfinții Părinți poruncesc să păzim capul șarpelui (Facerea 3, 15), adică să luăm seama la gîndul păcătos chiar de la începutul lui și să îl lepădăm. Aceasta s-a spus cu privire la toate gîndurile păcătoase, dar mai cu seamă la cel al curviei, care are ca împreună lucrătoare firea căzută și care, din această pricină, are asupra noastră o deosebită înrîurire. Precuviosul Casian Romanul poruncește monahului începător să mărturisească fără întîrziere starețului gîndul păcătos ce îi vine. Acest mijloc e minunat; el este cel mai bun pentru începător dar și pentru cel sporit rămîne în unele împrejurări foarte trebuincios și totdeauna folositor, întrucît strică în chip hotărîtor prietenia cu păcatul la care atrage firea bolnavă. Fericit cel ce poate întrebuița cu lucrul acest mijloc! Fericit începătorul care a aflat stareț căruia să îi poate descoperi gîndurile sale! Monahilor care nu au puțința de a merge mereu la un stareț, Părinții le poruncesc să lepede fără întîrziere gîndul păcătos care se ivește, fără a intra de fel în vorbă ori ceartă cu el (acestora urmîndu-le negreșit atragerea de către păcat) și să tindă la rugăciune. Acest mijloc a fost întrebuițat cu foarte mare reușită și roadă de către Precuvioasa Maria Egipteanca, precum se vede din viața ei. „Dacă cineva”, spune Precuviosul Nil Sorski, „în orice necaz întîlnit și în fața oricărui gînd adus de către vrăjmașul, va striga plîngînd după ajutor la bunătatea lui Dumnezeu, degrab va simți liniște, dacă se va ruga întru înțelegere.” „Precum este în firea focului să mistuie vreascurile, așa este și în firea lacrimilor curate să nimicească toată întinăciunea trupului și a duhului”, a spus Sfîntul Ioan Scărarul. Cînd sîntem în singurătate, dacă ne năpădesc gîndurile și visările curvești și trupul ni se aprinde în chip neobișnuit, trebuie să cădem în genunchi și chiar cu fața la pămînt înaintea sfîntelor icoane, urmînd Sfîntei Maria Egipteanca, și cu lacrimi să îl rugăm pe Dumnezeu ca să ne miluiască. Cercarea nu va întîrzia să dovedească apropierea lui Dumnezeu față de noi și stăpînirea Lui asupra firii noastre; aceasta ne-o va aduce credința vie, iar credința vie ne va însufleți cu o putere neobișnuită și ne va aduce biruință statornică. [...]

Îndeobște, Părinții cei mai înzestrați cu dreaptă socotință au recunoscut că, în lupta cu poftele firii, înfrînarea de la mîncare și celelalte nevoițe trupești trebuie săvîrșite cu înțelepciune și măsură; că pofta trupească este doar înfrînată de nevoițele acestea, iar de biruit este biruită prin smerenie și rugăciune înlăcrimată, ce atrag harul Dumnezeiesc la nevoitor; că marile nevoițe trupești sînt mai mult vătămătoare decît folositoare atunci cînd ele, slăbind peste măsură puterile trupești, împiedică de la îndeletnicirea cu rugăciunea, plînsul și faptele smereniei. [...]

Un monah din schit, Precuviosul Agaton, care era vestit pentru darul dreptei socotințe duhovnicești, a fost întrebat cu privire la patima curviei. El a răspuns: „Mergi, aruncă puterea ta în praf înaintea lui Dumnezeu, și vei afla odihnă.” Răspunsuri asemănătoare au dat în astfel de împrejurări și alți mari Părinți. Drept și adevărat este răspunsul lor! Dacă numai Dumnezeu poate să schimbe firea, atunci conștiința vătămării pricinuite firii de păcatul strămoșesc și smerita rugăciune pentru tămăduirea și înnoirea firii de către Ziditorul ei este cea mai puternică, cea mai lucrătoare armă în lupta cu firea. Această armă slăbește prin nădăjduirea în sine, la care duce nevoița trupească prisositoare și nepotrivită cu puterile trupești ale nevoitorului. Precuviosul Casian Romanul bagă de seamă că „războiul cu patima poftei trupești este de neocolit pentru suflet pînă cînd sufletul nu va cunoaște că acest război este mai presus de puterile sale, că nu este cu puțință a primi izbîndă asupra lui prin nevoița și sfortărea proprie, fără ajutor și acoperămînt de la Domnul.” [...] Putem să ne smerim cu duhul numai atunci cînd vom vedea în noi înșine căderea omenirii, robia ei, neomenoasa domnie a dracilor și a morții veșnice asupra noastră; doar atunci putem striga către Dumnezeu prin rugăciune și plîns din adîncul inimii, din tot sufletul, și putem atrage la noi prin această tînguire, prin această recunoaștere a pierzaniei și a neajuratei noastre neputințe, harul Dumnezeiesc. Drept aceea, războaiele ce se aprind în noi ajută la sporirea noastră duhovnicească dacă ne luptăm bărbătește și nu ne lăsăm biruiți cu puținătate de suflet. [...]

Atunci cînd harul Dumnezeiesc începe să ne ajute deja în chip vădit, primul semn al acestei ajutorări este neîncuviințarea gîndului, după cum spune Sfîntul Ioan Scărarul; adică se arată în minte, puțin cîte puțin neîncuviințarea față de gîndurile și închipuirile păcătoase în locul încuviințării de mai înainte, din care luau naștere imboldul păcătos și înfrîngerea de fiecare dată cînd pentru împotrivire nu era întrebuițată o silință deosebită.

Voi cei feciorelnici, adică cei ce n-ați gustat din moartea sufletească prin căderea în curvie cu fapta! Păziți fecioria voastră ca pe o comoară de mult preț: dacă veți duce după rînduiala dreaptă viața monahală, nu veți întîrzia să simțiți așa numita de către Sfinții Părinți „lucrarea duhovnicească”, adică lucrarea Sfintului Duh asupra sufletului, care este împărtășită de către suflet trupului și ne încredințează prin cercare că trupurile noastre sînt făcute pentru desfătări duhovnicești, că ele s-au coborît la împreună-simțirea cu desfătările dobitocești din pricina căderii, că ele se pot întoarce la împreună-simțirea cu desfătările duhovnicești prin mijlocirea adevăratei pocăințe. Vai! Oamenii, care trîmbițează multele lor cunoștințe, au pierdut pînă și cunoștința faptului că trupul e în stare de simțire duhovnicească. Cînd li se vestește despre această puțință a trupului, ei ascultă cu neîncredere, ca și cum ar auzi o învățătură nouă și ciudată! Cercetați scrierile Sfinților Părinți: veți găsi în ele această învățătură. După ce ați luat cunoștință pe scurt cu ea, o veți afla în Sfintele Scripturi. Răscumpărarea dăruită omenirii de Dumnezeu, plină de adevărate și negrăite bunătăți, este mărturisită de acestea; noi, însă, mulțumindu-ne cu niște cunoștințe superficiale despre literă, nu vrem să dobîndim cunoștințele cele din cercare, cunoștințe care cer răstignire (Galateni 5, 24), și ca atare ne lipsim de cunoștințele vii. Se schimbă simțirea inimii ce s-a împărtășit de desfătarea duhovnicească. O astfel de inimă începe să simtă scîrbă față de patima dezmierdării, să se împotrivescă plină de osîrdie imboldurilor și insuflărilor acesteia, să strige plîngînd către Dumnezeu pentru izbăvirea din acest noroi al păcatului.

Voi, cei ce ați fost aduși de Pronia lui Dumnezeu în stare de văduvie, care doriți sau sînteți nevoiți să purtați jugul acestei stări! Nu vă opriți a alerga cu rugăciune fierbinte și smerită către Dumnezeu, și El vă va da biruință atît asupra firii cît și asupra obiceiurilor voastre, care au întărit și sprijină puterea și dreptul firii. Nu vă dați în lături a răbda necazul cel vremelnic al luptei cu voi înșivă: acest necaz nu înseamnă nimic față de mîngîierea care apare în urma biruinței, nu înseamnă nimic înaintea celui simțămînt de libertate ce apare în suflet în urma biruinței.

Voi, cei ce vă aflați în prăpastia preacurviei și a dezmațului! Ascultați glasul ce vă cheamă la pocăință și primiți de la Doctorul Cel Atotputernic, Dumnezeu, atotputernica doctorie a pocăinței cu care vă îmbie El. Această doctorie a făcut din preacurvari pilde ale întregii înțelepciuni, și din dezmațați - Sfinți și Drepti. Ea a prefăcut vase ale diavolului în vase ale Sfintului Duh, și mulți păcătoși care s-au pocăit au lăsat departe înapoia lor în stadia sporirii duhovnicești nevoitori care nu știau ce înseamnă păcatul de moarte. Vrednicia fiecărui creștin este Răscumpărătorul, și este mai presus de oameni prin vrednicia sa cel ce și L-a însușit cu adevărat pe Răscumpărătorul. [...]

Bibliografie: Sfintul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice* volumul II, Editura Sophia, București, 2000

DESPRE DIVORȚ DUPĂ CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI

CANONUL 48 APOSTOLIC

Dacă vreun mirean, lepădînd-o pe muierea sa, va lua pe alta sau pe cea lepădată de altul, să fie afurisit! (Soborul al VI-lea a toată lumea, canonul 87; Anchira, Canonul 20; Cartagina, canonul 113 [107]; Sfîntul Vasile cel Mare, Canoanele 9, 21, 35, 77).

TÎLCUIRE

Fiindcă și Domnul a spus în Evanghelie că *oricine își va lăsa muierea, fără numai din pricină de curvie, o face pe ea să prea-curvească. Și oricine o va lua pe cea lăsată prea-curvește* (Matei 5, 32; 19, 9), pentru aceasta și dumnezeieștii Apostoli, urmînd rînduirii Domnului, zic întru acest Canon al lor: Orice mirean ce se va despărți de muierea sa, fără numai din pricină de curvie (adică de prea-curvie, căci aici Evanghelistul, în loc de „prea-curvie”, a înțeles „curvie”, și vezi despre aceasta Canonul al IV-lea al Sfîntului Grigorie de Nisa), și va lua pe alta slobodă de nuntă, să se afurisească! La fel să se afurisească și dacă - după ce se va despărți de muierea sa fără pricină de curvie - va lua altă muiere despărțită și aceea de bărbatul său fără pricină de curvie, adică de prea-curvie. Acestea însă ce le-am zis pentru bărbat trebuie a se înțelege și pentru muierea ce-și va lăsa bărbatul fără pricină de curvie și va lua pe altul.

Iar orice bărbat sau muiere care s-au despărțit fără pricină binecuvîntată și s-au căsătorit a doua oară, ca niște prea-curvari se cuvine a se canoniși șapte ani cu neîmpărtășirea, după Canonul 87 al Soborului al VI-lea. Canonul 20 al celui din Anchira și Canoanele 77 și 37 al marelui Vasile. Citește și Canonul 102 al Soborului din Cartagina, care hotărăște că, dacă bărbatul și muierea se vor despărți fără pricină de curvie, ori trebuie să rămîna văduvind, ori să se împace și să se unească, precum zice și Apostolul Pavel. În cea dintîi către Corinteni. capitolul 7, stih 11.

Bibliografie: *Pidalion*, Tipografia Sfîntei Mănăstiri Neamțu, 1844

ALT CUVÎNT AL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂSĂTORIE

(La vorba Apostolului: Femeia este legată prin lege atîta vreme cît trăiește bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Însă mai fericită ar fi dacă ar rămîne cum este (1 Corinteni 7, 39-40).)

În altă zi, Fericitul Pavel ne așază legea despre căsătorie și drepturile ei, scriind și zicînd așa către corinteni: Iar pentru care mi-ați scris, bine este omului să nu se atingă de femeie. Iar din pricina prea-curviei, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare să-și aibă bărbatul său (1 Corinteni 7, 1-2). De aceea am spus și eu tot ce era de trebuință pentru înțelegerea acestor cuvinte. Dar este nevoie să vorbesc cu voi iarăși despre același lucru, fiindcă și astăzi, același Sfînt Apostol Pavel pomenește de dînsul. Și l-ați auzit pe el strigînd și zicînd: Femeia este legată prin lege atîta vreme cît trăiește bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Dar mai fericită este de va rămîne așa, după părerea mea. Și socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu (1 Corinteni 7, 39-40).

Deci să urmăm lui și astăzi, și să vorbim împreună despre această învățătură; căci, urmînd lui Pavel, prin el vom urma în totul și lui Hristos, fiindcă și el nu sie-și, ci Aceluia urmînd, a scris toate. Și nu este lucru neînsemnat ca o căsătorie să fie bine înființată, altminteri este izvor de nenumărate rele pentru cei ce nu se folosesc de ea cum trebuie. După cum femeia este un ajutor, tot așa, adesea, se face și vrăjmaș. Și, după cum căsătoria este un liman, tot așa poate aduce și naufragiul, nu prin firea sa, ci prin sufletul acelora care se folosesc rău de ea. Acela care păzește legile hotărîte ale ei găsește casa și femeia lui ca o mîngîiere și liberare de toate necazurile care i se întîmplă, fie în piață, fie oriunde; iar acela care ia lucrul cu nesocotință și fără judecată, chiar dacă se bucură de multă liniște în afară, intrînd în casă, vede numai stînci și pietre. Trebuie deci, pentru că este vorba de treburi așa de însemnate, să dăm mare luare-aminte acestor cuvinte: cel care își ia femeie trebuie să facă acest lucru după legiuirea lui Pavel sau, la drept vorbind, după legiuirea lui Hristos.

Știu negreșit că multora cuvîntul li se va părea nou și neașteptat și de aceea nu voi tăcea, ci mai întîi vă voi cita legea și apoi voi încerca să înlătur contrazicerea ce pare că este aici. Care este legea pe care ne-a dat-o Pavel? „Femeia este legată de lege”, deci, cît îi trăiește bărbatul, nu trebuie să se despartă și să-și ia alt soț, încheind o a doua căsătorie. Și bagă de seamă că folosește numai cuvinte deslușite, cu toată îngrijirea. Nu zice: Să trăiască la un loc cu bărbatul cît timp trăiește acesta ci: „Femeia este legată de lege cît timp trăiește bărbatul ei”; încît - chiar dacă i se dă carte de despărțire, chiar dacă părăsește casa, chiar dacă se duce la altul - este legată prin lege și una ca aceasta este prea-curvă.

Așadar - dacă bărbatul ar voi să-și depărteze nevasta, sau femeia să-și lase bărbatul - să-și amintească această vorbă și să se gîndească că Pavel este de fața și o urmărește, zicîndu-i cu tărie: „Femeia este legată de lege”. Căci, așa cum robii fugiți tîrăsc după ei lanțul, chiar cînd au părăsit casa stăpînului, tot așa și femeile, cînd părăsesc pe bărbați, sînt încătușate de lege, care le urmărește și le învinuiește de prea-curvie, învinovățînd și pe cel ce a luat-o, cu vorbele: „Ce ați făcut este prea-curvie, căci femeia este legată prin lege cîtă vreme trăiește bărbatul ei”. Și: Cel ce va lua pe cea lăsată săvîrșește prea-curvie (Matei 5, 32).

Cînd însă are voie să se căsătorească a doua oară? Cînd i-a murit bărbatul, atunci este liberă din lanț. Arăfînd aceasta, nu a adăugat: „Dacă a murit bărbatul ei, este liberă să se căsătorească cu cine vrea”, ci „dacă a adormit”, avînd în gînd nu numai a o mîngîia pe cea văduvă, ci și a o face să nu mai ia un al doilea soț. „Nu a murit soțul tău, ci doarme!” Cine nu așteaptă pe un om adormit? De aceea zice: „Dacă a adormit, slobodă este să se căsătorească cu cine vrea.” Nu zice să se mărite, ca să nu pară că o silește. Nici nu o împiedică, dacă vrea, să se căsătorească a doua oară; nici nu o silește, dacă nu vrea, ci îi citește Legea, zicînd: „Slobodă este să se căsătorească cu cine vrea.” Și, zicînd că este slobodă după moartea bărbatului, a arătat că, atîta vreme cît trăia acela, era roabă și supusă legii și, chiar dacă ar fi primit mii de cărți de despărțire, s-ar fi făcut vinovată de prea-curvie. Robilor le este îngăduit să-și părăsească stăpînii în viață, dar femeii nu-i este îngăduit să-și lase bărbatul cîtă vreme trăiește el, fiindcă această poftă este prea-curvie. Să nu-mi citești legile făcute de legiuitorii lumii acesteia, care învață să dai carte de

despărțire și să te desfaci de femeie, căci nu după acestea are să te judece Dumnezeu în acea zi, ci după acelea pe care El Însuși le-a pus. Nici chiar legile din afară (lumești) n-au hotărât aceasta cu desăvârșire și ele însele pedepsesc fapta, încât și de aici se vede că înfierează acest păcat. Ele pedepsesc cu pierderea de avere pe cel ce a fost pricina despărțirii. Și, negreșit, când legiuiesc așa, nu îndeamnă să faci lucrul acesta.

Dar Moisi? Și el a hotărât aceasta pentru aceeași pricină, (dar) tu ascultă pe Hristos cum zice: De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și fariseilor, nu veți intra întru Împărăția Cerurilor (Matei 5, 20); și, mai departe: Tot cel ce-și va lăsa femeia sa, afară de pricină de prea-curvie, o face să săvârșească prea-curvie; și cine va lua pe cea lăsată săvârșește prea-curvie (Matei 5, 32). De aceea a venit Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu, de aceea a luat chip de rob, de aceea și-a vărsat scumpul sînge, a stricat moartea, a șters păcatul, a dat harul prea îmbelșugat al Duhului: ca să te aducă pe tine spre o înțelepciune mai mare!

Pe de altă parte, nici Moisi n-a statornicit despărțirea cu desăvârșire, dar a fost silit să ia în seamă slăbiciunea celor pentru care legiuia, pentru că erau aplecați spre omoruri, și umpleau casele cu sîngele rudelor lor și nu cruțau nici pe ai lor, nici pe străini. Și, ca să nu-și sugrume femeile în ascuns, cînd nu le mai iubeau, de aceea a orînduit să le lase, ca să înlătore o nelegiuire mai mare: ușurința omorurilor. Cum că erau vărsători de sînge, ascultă chiar pe Prooroci, care spun: Cei ce zidiți Sionul cu sînge, și Ierusalimul cu strîmbătăți (Miheia 3, 10) Și iarăși: Sîngiuri cu sîngiuri se amestecă (Osea 4, 2) Și iarăși: Mîinile voastre sînt pline de sînge (Isaia 1, 15). Și că erau sîngeroși nu numai față de străini, dar și de ai lor, și aceasta o arată Proorocul, zicînd: Și au jertfit pe fiii lor și pe fetele lor diavolilor (Psalmi 105, 37). Cei care nu cruțau pe copiii lor nu ar fi cruțat nici pe femeile lor. Ca să nu facă aceasta a legiuit Moisi așa.

De aceea, și Hristos - cînd l-au întreat iudeii, zicînd: Pentru ce dar Moisi a poruncit să i se dea carte de despărțire, și să o lase pe ea? (Matei 19, 7) - arătînd că acela a făcut lege care nu este potrivnică cu a Sa, a zis: Pentru învîrtoșarea inimii voastre v-a dat voie Moisi să lăsați pe femeile voastre, dar dintru început nu a fost așa (Matei 19, 8), Cel care i-a făcut la început, bărbat și femeie i-a făcut (Matei 19, 4). Vrea să spună că, dacă lucrul acesta ar fi fost bun, Dumnezeu n-ar fi făcut numai un bărbat și o femeie; ci, făcînd pe Adam singur, i-ar fi făcut două femei, ca, dacă ar fi voit să lase pe una, să o ia în schimb pe cealaltă. Dar chiar prin chipul în care a fost făcută lumea a adus legea pe care eu o scriu acum. Și care este aceea? Femeia pe care a luat-o fiecare de la început, pe aceea să o țină toată viața. Această lege e mai veche decât aceea despre despărțire și anume cu cît este de la Adam pînă la Moisi.

Este însă de preț să ascultați și acea lege pe care a pus-o Moisi în această privință: De își va lua cineva femeie și va locui cu ea, dar ea nu va afla har înaintea lui, pentru că a aflat întru ea lucru urît, îi va scrie ei carte de despărțire, i-o va da la mîină și o va slobozi pe ea din casa lui (Deuteronomul 24, 1). Vezi, nu zice: „să-i scrie” și: „să-i dea”, dar ce zice? „Și va scrie carte de despărțire și i-o va da la mîină.” Multă deosebire e între aceasta și aceea: căci, cînd se zice: „să-i scrie” și: „să-i dea”, este vorba de hotărîre și poruncă; iar cînd se zice: „Și va scrie carte de despărțire și i-o va da în mîină”, este vestirea unui fapt, iar nu aducerea unei legi hotărîte. Dacă cuiva - zice el - îi greșește femeia sa, și o trimite pe ea din casa sa, iar ea, gonită fiind, se face nevasta altui bărbat; și dacă chiar bărbatul din urmă o va urî, și îi va scrie carte de despărțire și i-o va da la mîină, și o va slobozi din casa lui; sau va muri acest din urmă bărbat al ei care a luat-o pe ea ca femeie, bărbatul ei cel dintîi care a alungat-o nu va putea să o întoarcă pe ea și să o ia ca soția a lui (Deuteronomul 24, 2-4). Apoi - arătînd că nu laudă fapta, nici nu o socotește drept căsătorie, dar că s-a coborît pentru slăbiciunea lor - după ce zice: Nu va putea bărbatul cel dintîi, care a alungat-o, să o întoarcă și să o ia de soție, a adăugat. ...după ce a fost pîngărită (Deuteronomul 24, 4), lămurind prin acest chip de vorbire că a doua căsătorie, făcută cînd trăia primul bărbat, este mai curînd o pată necurată decât o căsătorie. Iată de ce nu a zis: „după ce s-a măritat iarăși.” Vezi că vorbește la fel cu Hristos? Apoi a spus și pricina: ...pentru că aceasta este urîciune înaintea lui Dumnezeu (Deuteronomul 24, 4).

Deci, cu Moisi, așa stă lucrul. Însă Proorocul Maleahi arată aceasta mult mai lămurit chiar decât Moisi - ori, mai bine, nu Maleahi, ci Dumnezeu prin Maleahi - zicînd așa: (Dumnezeu) nu mai caută la prinoase și nu mai binevoiește să le primească din mîinile voastre (Maleahi 2, 13). Apoi, (după întrebarea „de ce?”), zice: Din pricină că Domnul a fost martor între tine și femeia tinereților tale, față de care tu ai fost viclean (Maleahi 2, 14). Apoi, ca să arate mărimea răului și cît nu merită iertare cel ce a făcut aceasta, sporește la urmă învinovățirea, zicînd așa: (Aceasta era) tovarășa ta și femeia legămîntului tău (Maleahi 2, 14). Oare nu i-a făcut El ca să fie o singură făptură cu trup și suflet? (Maleahi 2, 15). Privește cîte drepturi îi pune: mai întîi, vîrsta: „femeia tinereții tale”; apoi,

apropierea: „tovarășa ta”; apoi, chipul zidirii: „o singură făptură cu trup și suflet”. La toate astea, adaugă aceea ce e mai mare decât toate, anume vrednicia Ziditorului, căci aceasta însemnează zicerea „oare nu i-a făcut El?”. Vrea să spună că nu poți spune că pe tine te-a făcut Dumnezeu, iar pe ea nu Dumnezeu, ci vreun altul mai prejos decât El. Unul și Același v-a făcut pe amîndoi așa cum sînteți; așa că, dacă nu pentru altceva, cel puțin pentru aceasta fiind rușinat, păstrează dragostea către ea. Căci - dacă adesea aceasta a fost pricină de iubire între robii certați, faptul că amîndoi slujesc unuia și aceluiași stăpîn - cu atît mai mult trebuie să se facă între noi, cînd amîndoi avem același Ziditor și același Stăpîn. Ai văzut cum și în Vechiul Testament se găsesc oarecum începuturile învățaturii celei noi? Căci - după ce multă vreme au trăit sub lege, fiind nevoie să înainteze către învățături mai desăvîrșite, pe cînd legea lor se apropia de sfîrșit - atunci Proorocul, în vremuri potrivite, îi povățuiește spre această învățătură. Să ne supunem deci acestei legi bune, și să ne scăpăm pe noi de toată rușinea și nici să ne alungăm femeile, nici să primim altele, depărtate de alții. Cu ce față ai să privești tu pe bărbatul acelei femei? Cu ce ochi ai să privești pe prietenii și slugile acelui om? Căci, dacă acela care a luat pe soția unuia care a murit suferă și este mîhnit numai pentru că a văzut chipul celui răposat, ce fel de viață va duce cineva văzînd în viață pe bărbatul aceleia cu care trăiește? Cum va intra în casă? Cu ce simțire, cu ce ochi va privi pe femeia aceluia, care acum este a sa?

Mai curînd nu o vom socoti nici ca soția unuia, nici ca a altuia: o femeie destrăbălată nu este femeia nimănu. Ea a călcat în picioare învoiala cu acela și a venit la tine nu după o lege poruncitoare. Ce mare nebunie ai face dacă ai aduce în casă un lucru plin de atîtea rele! Este oare lipsă de femei? De ce să alergăm la cele oprite, cînd sînt multe pe care am putea să le luăm după legi cuviincioase și cu cugetul curat? De ce să ne stricăm casele, de ce să aducem lupte obștești, făcîndu-ne peste tot vrăjmași gata să ne învinuiască cu nenumărate învinuiri? De ce să ne necinstim viața și, ceea ce este mai grozav decât toate, de ce să ne gătim în ziua judecării pedeapsă neînlăturată? Ce vom răspunde Celui ce are să ne judece atunci cînd, punînd legea la mijloc și citind, va zice: „Ți-am poruncit să nu iei o femeie lăsată de altul, spunîndu-ți că fapta este prea-curvie (Matei 5, 32). Cum ai îndrăznit să faci o căsătorie oprită de lege?” Ce vom zice și ce vom răspunde? Căci acolo nu ești slobod să învîrtești cum vrei legile, cum se întîmplă cu cele hotărîte de veacul acesta, ci ești silit ca, tăcînd și în lanțuri, să te vîri în focul gheenei, cu femeile cele stricate și cu acei care n-au cinstit drepturile căsătoriei altora. Căci și acela care și-a depărtat femeia fără pricină de prea-curvie, și acela care s-a căsătorit cu una depărtată, trăind bărbatul ei, vor lua pedeapsa cu cea alungată. De aceea vă înștiințez, vă rog și vă sfătuiesc: Bărbați, nu goniți pe femeile voastre! Femei, nu lăsați pe bărbații voștri, ci ascultați pe Sfîntul Apostol Pavel cum zice: Femeia, cît timp trăiește bărbatul ei, este legată (de dînsul); iar dacă va muri bărbatul, este de sine stăpînă ca să se mărite cu cine voiește, numai în Domnul (să se mărite). (1 Corinteni 7, 39).

Ce îndurare vor avea aceia care - după ce Pavel îngăduie și a doua căsătorie după moartea bărbatului, și lasă atîta libertate - îndrăznesc să facă de acestea înainte de sfîrșitul primului bărbat? Ce apărare mai rămîne celor care-și iau alți bărbați, trăindu-le bărbații, sau acelora care, avînd femeia lor acasă, se duc la femeile destrăbălate? După cum o femeie cu bărbat, dacă se dă unuia care n-are femeie - fie acesta rob, fie liber - este vinovată de prea-curvie, tot așa și bărbatul cu femeie, dacă greșește fie cu o femeie publică, fie cu o altă femeie care n-are bărbat, este vinovat de prea-curvie. Să fugim deci și de acest chip de prea-curvie! Căci ce vom putea spune? Cum vom îndrăzni să tăgăduim acestea? Ce apărare vom aduce? Pofța trupului? Dar femeia de care am avut parte este de față și ne lipsește de această apărare. De aceea sînt așezate căsătoriile, ca să nu cădem în prea-curvie. Și încă nu numai femeia, dar și alții mulți, care au aceeași fire ca și a noastră, ne lipsesc de această apărare. Căci, cînd tovarășul tău de robie - avînd același trup, fiind stăpînit de aceeași poftă, ațîțat de aceeași nevoie - nu vede altă femeie, ci rămîne mulțumit numai cu a sa, ce fel de apărare vei avea tu, punînd înainte pofța? Și de ce să vorbesc de cei ce au femei? Gîndește-te la cei ce trăiesc toată viața în feciorie, care nu s-au căsătorit niciodată și s-au arătat cu totul curați. Cînd alții sînt curați fără să se căsătorească, ce fel de iertare mai ceri tu, care te întinezi și după ce te-ai căsătorit? Să audă aceste vorbe și bărbații, și femeile, și văduvele, și căsătoritele, căci către toate vorbește Pavel, și legea aceea zice: Femeia, cît timp este în viață bărbatul ei, este legată (de dînsul); iar dacă va fi murit bărbatul, este de sine stăpînă ca să se mărite cu cine voiește, numai în Domnul (1 Corinteni 7, 39). Soțiile, fecioarele, văduvele, cele căsătorite a doua oară - într-un cuvînt, toate femeile - pot trage folos din această vorbă. Soția nu va vrea să fie a altuia, auzind că este legată de bărbatul ei cît trăiește acesta. Aceea care, după ce și-a pierdut bărbatul, ar voi să lege a doua căsătorie să nu facă aceasta ușuratic și fără multă gîndire, ci după legile așezate de Pavel, care zice: „Liberă este să se căsătorească, dar numai în Domnul”, adică cu înfrînare și curăție. Iar dacă voiește să țină legătura încheiată cu cel mort, va asculta ce cununi i se păstrează și va cîștiga o mare bucurie, căci: mai fericită este dacă rămîne astfel (1 Corinteni 7, 40).

Vezi cât de folositor este acest cuvânt, care se coboară pentru slăbiciunea unei femei și nu lipsește pe altele de laudele meritate? Ceea ce a făcut pentru căsătorie și pentru feciorie, aceasta a făcut și pentru prima și a doua căsătorie. Căci, după cum n-a oprit căsătoria, ca să nu îngreuneze pe cei prea slabi, nici n-a silit, ca să nu lipsească de cununile hotărâte, pe aceia care voiesc să-și păstreze fecioria. A arătat că bună este căsătoria, dar a învederat că mai bună este fecioria. Tot așa și aici: iarăși ne pune trepte, arătând că văduvia este mare lucru și foarte înalt, iar a doua căsătorie mai prejos; pregătește deci pe cei puternici și pe cei care vor să intre în luptă, iar pe cei slabi nu-i lasă să cadă.

Iar când a zis: Mai fericită este dacă va rămîne așa (1 Corinteni 7, 40), ca să nu crezi că legea este omenească pentru că spune: ...după sfatul meu, a adăugat: Și socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu. Așa încît nu vei putea zice că este gînd omenesc, ci descoperire a harului Sfîntului Duh și lege dumnezeiască. Să nu socotim deci că vorbește Pavel: Duhul Sfînt ne-a așezat nouă această lege. Iar când zice „cred”, nu însemnează că n-ar ști ce să zică, ci vorbește ca unul neîndrăzneț și ca unul ce se umilește singur. A spus că este „mai fericită”, dar cum va fi mai fericită n-a hotărît, căci dăduse destule lămuriri când a arătat că Duhul Sfînt i-a încredințat descoperirea. Și, dacă vrei să găsești lămuriri, vei găsi aici mare bogăție de dovezi tari și vei vedea că văduva este mai fericită nu numai în viața viitoare, dar chiar în viața de acum. Și mai cu seamă acest lucru îl știa Pavel, care a spus acelea și despre fecioare. Rugîndu-le și sfătuiindu-le să iubească fecioria, zicea așa: Socotesc deci că aceasta este bine pentru nevoia ceasului de față. Bine este pentru om să fie așa (1 Corinteni 7, 26). Și iarăși: Fecioara, de se va mărita, n-a greșit. El înțelege prin „fecioară” nu pe una care s-a lipsit de căsătorie, ci pe una care nici nu s-a măritat, dar nici nu s-a făgăduit a-și păstra fecioria. Numai că unele ca acestea vor avea aprindere în trup. Eu însă vă cruț pe voi (1 Corinteni 7, 28). Prin această singură și simplă vorbă, el a lăsat ascultătorului să cîntărească în sufletul său greutatea nașterii, grija de copii, neliniștea, bolile, moartea fără vreme, vrăjmășiile, supunerea la nenumărate păreri, răspunderea pentru greșelile altora, necazurile fără număr căzute pe un singur suflet. De toate aceste rele scapă cea care îmbrățișează înfrînarea și, alături de aceasta, va mai avea și o mare răsplată gătită în viața viitoare.

Deci, știind toate acestea, să ne silim a fi mulțumiți cu prima căsătorie și, dacă avem de gînd să facem o a doua, să o facem în chip cinstit, după legile Domnului. De aceea a zis: „Slobodă este să se mărite cu cine vrea”, iar apoi a adăugat: „...numai în Domnul”, dînd învoire și întărind învoirea, dar punînd peste tot hotare și legi; tot așa, pentru ca femeia să nu aducă în casă bărbați pîngăriți și stricați, sau actori sau de cei aplecați spre destrăbălare, ci de cei cinstiți, modești, credincioși, ca toate să se facă spre lauda Domnului. Și - fiindcă multe femei, murindu-le bărbații dintîi și făcînd mai întîi prea-curvie, luau pe alții și se gîndeau la alte lucruri înjositoare - de aceea a adăugat vorba: „numai în Domnul”, aceasta pentru ca a doua căsătorie să nu aibă nimic (păcătos), fiindcă numai așa vor putea să scape de pedepse. Cel mai bun lucru din toate ar fi să aștepte pe cel mort și să păzească legea începută cu el, să iubească înfrînarea, să stea cu copiii rămași și să aibă parte de mai mare bunăvoință din partea lui Dumnezeu. Iar dacă ar voi să se unească cu alt bărbat, să o facă cu modestie, cu cinstire și după legile cuviincioase; căci și aceasta este liber, numai aprinderea și prea-curvia sînt oprite. Să fugim deci de ele și dacă avem femeie, și dacă nu sîntem însurați; să nu ne necinstim viața noastră, nici să trăim o viață disprețuită; să nu ne întinăm trupul, nici să vîrîm muștrare în cugetul nostru. Căci cum vei putea să te duci la biserică, după ce ai fost la femei destrăbălate? Cum să-ți ridici la cer mîinile cu care ai îmbrățișat pe o desfrînată? Cum să-ți miști limba și să te rogi cu gura cu care ai sărutat o femeie prea-curvă? Cu ce ochi te vei uita la prietenii tăi care mai au rușine? Dar ce spun eu de prieteni? Chiar dacă n-ar ști nimeni, tu singur ar trebui să roșești, și să te rușinezi și să-ți fie silă de singurul tău trup. Dacă asta n-ar fi adevărat, atunci de ce alergi la băi după acest păcat? Nu pentru că te socotești mai necurat decît orice murdărie? Ce altă învedereare mai mare cauți pentru necurația ta? Sau ce hotărîre ceri să-ți dea Dumnezeu, cînd tu însuși care ai greșit ai astfel de păreri despre faptele tale?

Că se cred singuri necurați, îi laud mult și îi încuviințez, dar că nu se duc la adevăratul chip de curățire îi muștru, și pentru aceea îi învinovățesc. Dacă necurația ar fi numai a trupului, într-adevăr, l-ai curăța pe el cu spălări în baie; însă, cînd ți-ai întinat sufletul și l-ai făcut necurat, caută o curățire care să poată scoate pata lui. Dar ce fel de baie este pentru astfel de păcate? Calde izvoare de lacrimi, gemete ieșite din fundul inimii, muștrare necurmată, rugăciuni stăruitoare, milostenii bogate, cîință pentru păcatul făptuit, pază să nu cazi iarăși; așa se spală firea păcatului, așa se curățește pata sufletului și, dacă n-am făcut aceasta, chiar dacă am trece prin toate izvoarele rîurilor, nici cea mai mică parte din păcatul nostru nu vom putea să spălăm. Însă este mai bine ca nici să nu încercăm acest păcat înjositor. Dar, dacă cumva am alunecat, să luăm aceste leacuri, făgăduind mai întîi că nu vom mai cădea în astfel de păcat. Căci dacă, după ce am greșit, învinuim cele făptuite, dar iarăși cădem în ele, de nici un folos nu ne va fi curățirea. Fiindcă acela care se spală și apoi iarăși se întinează în aceeași mocirlă, și acela ce

dărîmă ceea ce a clădit și cel ce clădește ca să dărîme n-au nici un câștig, ci lucrează în vînt și se chinuiesc. Și noi deci, ca să nu cheltuim în vînt și zadarnic, să ne curățim de păcatele făcute înainte și să petrecem toată viața ce ne-a mai rămas în curăție, și cinste și în celelalte fapte bune; pentru ca, și pe Dumnezeu avîndu-L milostiv, să dobîndim Împărăția Cerurilor, prin darul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia mărire în vecii vecilor. Amin!

Bibliografie: Nicolae N. Marinescu, Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie, cu traducerea lor, Teză pentru licență, Litotipografia L. Moțășeanu, București, 1908

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE IERTAREA ȘI IUBIREA VRĂJMAȘILOR

[...] Când auzim acestea să ne acoperim fețele de rușine că stăm atât de departe de Acela Care ne-a poruncit să-L imităm. Să căutăm să vedem cât de departe stăm de El, ca să ne osîndim pe noi înșine, pentru că ducem război aceluia pentru care Hristos Și-a dat sufletul Său, pentru că nu voim să ne împăcăm cu aceia pentru care, pentru ca să-i împăce cu Dumnezeu, Hristos nu S-a dat înapoi nici de la junghiere. Numai dacă și acum nu veți spune că e nevoie pentru aceasta de cheltuială și de pierdere de bani, așa cum spuneți când trebuie să dați milostenie.

Gîndește-te de cât de multe păcate ești vinovat! De te gîndești la ele, atunci nu numai că nu vei amîna să ierți pe cei ce ți-au făcut rău, ci chiar vei alerga la cei ce te-au supărat, ca să ai prilej de a ți se ierta păcatele. Păgînii nu așteptau răsplată și cu toate acestea de multe ori trăiau această filozofie, adică iertau pe cei ce le făceau rău; iar tu, care ai nădejdi atât de mari, tu amîni de pe o zi pe alta, pregeți să ierți pe cei ce ți-au făcut rău? Pentru ce nu vrei să faci înainte de timp, de dragul legii lui Dumnezeu, ceea ce va face timpul de la sine? Vrei să ți se stingă dușmănia fără de răsplată în loc să ai răsplată? Nu vei avea nici o răsplată dacă timpul îți potolește dușmănia, ci, dimpotrivă, mare pedeapsă, pentru că legea lui Dumnezeu nu te-a înduplecat să faci ceea ce timpul a făcut. Iar dacă spui că te apucă furiile cînd îți aduci aminte de ce ți-a făcut dușmanul tău, adu-ți aminte și de binele ce ți l-a făcut cîndva, ca și de relele pe care tu le-ai făcut altora. Te-a vorbit de rău și te-a batjocorit? Gîndește-te că și tu ai vorbit de rău pe alții. Cum vrei să fii iertat cînd tu nu ierți pe alții? Îmi spui că n-ai vorbit pe nimeni de rău? Dar ai auzit pe cei ce vorbeau de rău pe alții și ai încuviințat. Nici fapta asta nu-i fără de păcat. [...]

După cum în haina împărătească cele mai de preț dintre flori și culori sînt cele care slujesc la facerea hlamidei, tot așa și aici cele mai de preț fapte bune sînt cele care întăresc și țin dragostea. Nimic nu păstrează dragostea ca uitarea greșelilor celor ce ne-au greșit.

- Cum? Dumnezeu nu zice nimic de cel care ne greșește nouă și ne face rău?

- Cum să nu spună? Nu duce, oare, Dumnezeu pe cel ce face rău la cel căruia i-a făcut rău? Nu-l trimite la el chiar din fața altarului și-l cheamă la sfînta masă abia după ce s-a împăcat cu el (Matei 5, 23-24)? Dar pentru că Dumnezeu i-a dat o astfel de poruncă, nu înseamnă ca tu să aștepti să vină el la tine, pentru că atunci ai pierdut totul. De aceea, mai cu seamă Dumnezeu îți hotărăște răsplată nespusă, ca să o iei tu înaintea aceluia; că dacă te împaci la rugămintea lui, împăcarea nu s-a făcut de dragul poruncii lui Dumnezeu, ci datorită stăruinței celuiilalt. De aceea și pleci fără de cunună; cununa o ia el.

Ce spui? Ai dușmani și nu îți este rușine? Nu ne este de ajuns că ne este dușman diavolul? Pentru ce ne mai facem dușmani și pe cei de aceeași fire cu noi, pe oameni? O, dacă nici diavolul n-ar voi să ne ducă război, atunci nici el n-ar mai fi diavol! Nu știi, oare, cât de mare e plăcerea după împăcare? N-are importanță că nu-ți dai seama de ea cînd ești cuprins de dușmănie. Atunci vei putea cunoaște bine că e mai plăcut să iubești pe cel ce ți-a făcut rău decît să-l urăști, cînd ai pus capăt dușmăniei. [...]

Spui că dușmanul tău ți-a făcut rău. Dar nu ți-a făcut atîta rău cît rău îți faci ție însuți ținînd minte răul! De altfel nici nu-i cu putință ca un om bun să sufere ceva rău. Să ne închipuim un om care are femeie și copii, dar să filozofeze (adică să trăiască potrivit filozofiei creștine); să ne închipuim că are și o mulțime de pricini pentru a fi atacat, că are multe averi, putere mare, prieteni mulți și cinste, dar să filozofeze; condiția aceasta trebuie neapărat adăugată. Să ne închipuim acum că vin peste el mulțime de lovituri; să-i facă un om rău pagube. Dar ce înseamnă aceste pagube pentru un om care socotește o nimica banii și averile? Să-i omoare copiii! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care filozofează despre înviere? Să-iucidă soția! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care a fost învățat să nu jelească pe cei adormiți? Să fie dat jos din slujbele sale de cinste! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care socotește cele de pe lumea aceasta ca floarea ierbii? Să fie, de vrei, chinuit trupește și aruncat în închisoare!

Dar ce înseamnă toate acestea pentru un om care a învățat că *chiar dacă omul nostru din afară se strică, cel dinăuntru însă se înnoiește din zi în zi* (2 Corinteni 4, 16); și: *Necazul lucrează încercare* (Romani 5, 3).

Făgăduisem să vă arăt că un astfel de om nu este vătămat cu nimic; dar cuvântul meu, mergînd tot înainte, a arătat că chiar îi sînt de folos, se înnoiește și ajunge încercat.

Așadar să nu căutăm să punem la inimă relele ce ni le fac alții, că de le punem la inimă ne facem nouă înșine rău și ne slăbănogim sufletul. Nu ne este atît de mare durerea pricinuită de răutatea semenului nostru cît durerea pricinuită de chinul nostru sufletesc. De aceea plîngem și sîntem abătuți cînd ne ocărăște cineva; de aceea cînd ne răpește cineva ceva pățim ce pățesc copiii cei mici, pe care îi zădăresc cei mai în vîrstă și mai șugubeți supărîndu-i pentru niște lucruri de nimic, nu pentru cine știe ce mare lucru; aceia, dacă îi văd pe cei mici că se supără, continuă să-i necăjească; dar, dacă îi văd că rîd, îi lasă în pace. Noi însă sîntem și mai nepricepuți decît copiii; plîngem tocmai pentru acele lucruri pentru care ar trebui să rîdem. De aceea, vă rog să lăsăm această judecată copilărească și să îmbrățișăm cerurile. Hristos vrea să fim bărbați, bărbați desăvîrșiți. Așa a poruncit și Pavel, zicînd: *fraților, nu fiți copii cu mintea, ci cu răutatea fiți prunci* (1 Corinteni 14, 20). [...]

Două lucruri caută Hristos să ne învețe prin această pildă (Matei 18, 23 ș.u.): unul, ca noi să ne recunoaștem greșelile noastre; al doilea, să iertăm celor ce ne greșesc. Ne cere să ne recunoaștem greșelile noastre în vederea iertării greșiților noștri, ca să ne fie mai ușoară iertarea; pentru că cel care recunoaște că greșește este mai iertător cu aproapele său. Să nu iertăm însă numai cu gura, ci din inimă, ca nu cumva, răzbunîndu-ne pe cei ce ne-au greșit, să împlîntăm sabia în noi înșine. Te-a supărat, oare, atît de mult cel ce ți-a greșit cîtă supărare îți pricinuești ție însuși cînd îți mereu viu în minte răul ce ți l-a făcut acela și mai atragi asupra ta și pedeapsa lui Dumnezeu? Dar dacă ești treaz și filozofezi, răul se va întoarce pe capul aceluia și el va suferi. Dacă te superi și te necăjești, atunci tu te vatămi singur, nu celălalt. Nu spune dar: „M-a ocărît, m-a calomniat, mi-a făcut numai rău!” Cu cît vei spune că ți-a făcut mai mult rău, cu atît arăți mai mult că el este binefăcătorul tău. Îți dă prilejul să-ți speli păcatele. Deci cu cît îți face mai mult rău, cu atît acela ajunge mai mare pricină de iertare a păcatelor tale. Dacă vrem, nimeni nu ne poate face vreun rău, ci chiar dușmanii ne pot fi de foarte mare folos. Dar pentru ce vorbesc eu de oameni? Este, oare, cineva mai rău decît diavolul? Ei bine și diavolul poate să ne fie mare pricină de laude și de cununi. O arată Iov. Deci pentru ce te mai temi de omul care te dușmănește, cînd chiar diavolul îți este pricină de încununare? Vrei să-ți spun cîte cîștigi de înduri cu față senină relele ce ți le fac dușmanii? Cel dintîi și cel mai mare cîștig este scăparea de păcate. Al doilea cîștig, tăria sufletească și răbdarea. Al treilea cîștig, blîndețea și iubirea de oameni. Da, omul care știe să nu se mînie pe cei care-l supără va fi cu mult mai blînd cu prietenii. Al patrulea cîștig, că nu se mînie niciodată; iar aceasta nu are egal. Că omul care nu se mînie scapă și de tristețea pricinuită de mînie și nici nu-și cheltuiește viața în supărări și dureri zadarnice; omul care nu știe ce-i ura nu știe nici ce-i supărarea, ci se bucură de mulțumire sufletească și nenumărate bunătăți.

Deci, dacă urîm pe alții ne pedepsim pe noi înșine, după cum dacă iubim pe alții ne facem nouă înșine bine. În afară de aceasta ești respectat de toți, chiar de dușmani, fie ei chiar demoni; dar, mai bine spus, dacă nu urăști, nici nu vei avea dușmani. Iar cel mai mare și cel dintîi bine este că dobîndești iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Dacă ai făcut păcate, vei dobîndi iertare; dacă ai făcut fapte bune, vei căpăta mai multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu.

Să căutăm, dar, să nu urîm pe nimeni, ca și Dumnezeu să ne iubească pe noi, să Se milostivească și să ne miluiască, chiar dacă păcatele noastre ar fi de zece mii de talanți.

Îmi spui că cineva ți-a făcut rău? Miluiește-l, nu-l urî! Plîngi și jalește-l, nu-i întoarce spatele! Că n-ai supărat tu pe Dumnezeu, ci el! Pe tine Dumnezeu te laudă dacă suferi fără gînd de răzbunare răul ce ți s-a făcut. Gîndește-te că Hristos, cînd avea să fie răstignit pe cruce, Se bucura pentru El, dar plîngea pentru răstignitorii Săi. Tot așa trebuie să facem și noi. Cu cît ni se face mai mult rău, cu atît mai mult trebuie să plîngem pe cei care ne fac rău. De aici, pentru noi, mari bunătăți, pentru aceia, chinuri și pedepse.

Ai fost ocărît și lovit în fața oamenilor? Acela s-a făcut de rușine și s-a necinstit în fața oamenilor; a deschis împotriva lui gura a nenumărați acuzatori, iar ție ți-a împletit mai multe cununi și a adunat în jurul tău mulți lăudători ai îndelungii tale răbdări.

Te-a bîrfit la alții? Ce-i asta, cînd știi că Dumnezeu este Acela Care are să-ți ceară socoteală de faptele tale, și nu oamenii la care ai fost bîrfit. Bîrfitorul tău și-a adăugat lui pricină de pedeapsă, ca să dea socoteală nu numai de păcatele lui, ci și de cele ce le-a spus despre tine. Pe tine te-a bîrfit în fața oamenilor, el însă a fost bîrfit în fața lui Dumnezeu.

Dacă nu-ți sînt de ajuns cele ce ți-am spus, gîndește-te că și Stăpînul tău a fost bîrfit și de satana și de oameni; și a fost bîrfit față de cei pe care-i iubea cel mai mult. Iar Fiul Lui Cel Unul-Născut aceleași le-a pătimit. De aceea și spunea: ***Dacă pe stăpînul casei l-a numit Beelzebul, cu mult mai mult pe casnicii lui?*** (Matei 10, 25). Și nu numai că vicleanul diavol L-a bîrfit, dar a și fost crezută bîrfirea lui; și nu L-a bîrfit cu bîrfeli obișnuite, ci cu ocări și cu păcate foarte mari: L-a făcut îndrăcit (Ioan 7, 20), a spus că este înșelător (Matei 27, 63) și împotriva lui Dumnezeu.

Ți s-au răsplătit cu rău binefacerile? Plîngi și jlește mai ales pe cel ce ți-a făcut rău, iar de tine bucură-te că ai ajuns asemenea lui Dumnezeu, Care răsare soarele peste răi și peste buni (Matei 5, 45). Iar dacă imitarea lui Dumnezeu te depășește - deși nu-i greu pentru mintea trează -, dacă totuși ți se pare asta peste puterile tale, haide să te duc la niște oameni, ca și tine, la Iosif, care a suferit o mulțime de rele de la frații lui și totuși le-a făcut bine (Facerea 45, 1-15), la Moise, care s-a rugat pentru cei care uneltiseră de atîtea ori împotriva lui (Ieșirea 32, 32), la Pavel, care se ruga să fie anatema pentru iudei (Romani 9, 3), deși nu putea să numere suferințele îndurate de la ei, la Ștefan, care fiind bătut cu pietre, s-a rugat să li se ierte lor păcatul acela (Faptele Apostolilor 7, 60). Gîndindu-ne la toate acestea, să scoatem din sufletul nostru toată mînia, ca și Dumnezeu să ne ierte și nouă toate păcatele. [...]

Să nu căutăm, dar, să învingem în orice împrejurare și nici să fugim de înfrîngere. Sînt victorii care vatămă și sînt înfrîngeri care folosesc. De pildă cei ce se mînie; se pare că biruie cel ce ocărăște mai mult; dar nu; el este cel biruit de această patimă cumplită, el este cel vătămat. Și dimpotrivă, cel ce suferă cu curaj ocările, acela biruie, acela învinge. Celălalt n-a fost în stare să-și stingă boala lui; acesta a curmat-o și pe a celui alt; celălalt a fost biruit de propria lui patimă; acesta a biruit și patima aceluia; nu numai că nu s-a ars, dar chiar a stins și flacăra celui alt, care se urca la înălțime. Dacă ar fi vrut și acesta să aibă o aparentă victorie, ar fi fost biruit și el, că ocărîndu-l pe celălalt ar fi făcut să sufere el însuși mai mult și ar fi fost amîndoi, ca niște femei, învinși de mînie într-un chip rușinos și vrednic de milă. Așa însă acesta, pentru că s-a purtat ca un filozof, a scăpat și de această rușine; iar prin frumoasa lui biruință a înălțat împotriva mîniei un trofeu strălucit și în el însuși și în celălalt.

Așadar, să nu căutăm în orice împrejurare să învingem. Lacomul biruie pe cel ce-l jefuiește, dar biruința lui e rea și aduce pagubă biruitorului. Dar dacă cel jefuit, cel care pare învins, rabdă ca un filozof, el este biruitorul, el poartă cununa. În orice împrejurare e mai bine să fii înfrînt; și acesta e cel mai bun chip de victorie. Dacă te jefuiește cineva, dacă te bate, dacă te invidiază și dacă nu mergi împotriva lui și ești biruit, atunci tu ești biruitorul. Dar pentru ce vorbesc eu de jaf și de invidie? Chiar cel care-i dus la mucenicie, atunci biruie cînd e legat, cînd e biciuit, cînd e tăiat în bucăți, cînd e omorît. Și ceea ce-i înfrîngerea în război, căderea luptătorului, aceea este la noi victorie. Niciodată nu învingem cînd facem rău! Dar totdeauna învingem cînd suferim răul. Așa ajunge și victoria mai strălucitoare cînd, prin răbdare, învingem pe cei ce ne fac rău. De aici se vede că victoria vine de la Dumnezeu. Victoria aceasta este cu totul de altă natură decît victoria cea lumească. Aceasta e mai cu seamă și dovada tăriei ei. Așa sfărîmă și stîncile din mare valurile ce le izbesc; așa au fost strigați și încununați și Sfinții toți și au înălțat trofee strălucitoare, cîștigînd această biruință, care nu urmărea un folos material. Nici să nu ridici brațul, nici să te ostenești! Dumnezeu îți dă această putere ca să birui, nu luîndu-te de piept cu cel ce-ți face rău, ci răbdînd numai. Nu lua poziție de atac, și ai și biruit; nu te lua la trîntă, și ai și fost încununat. Ești cu mult mai bun, cu mult mai puternic decît potrivnicul tău. Pentru ce vrei să te faci de rîs? Nu-i da aceluia prilej să spună: „Ne-am luat la bătaie și l-am biruit!”, ci lasă-l pe el să se minuneze și să se crucească de purtarea ta cea pașnică și să spună tuturor că ai învins fără să te bați. Așa a biruit și Fericitul Iosif. A învins totdeauna pe cei care-i făceau rău răbdînd răul. Și frații lui și egipteanca au uneltit împotriva lui; dar el pe toți i-a biruit. Nu-mi vorbi de temnița în care a stat, nici de palatul în care locuia egipteanca, ci arată-mi cine-i învinsul și cine-i biruitorul, cine e trist și cine se bucură. Egipteanca n-a putut numai pe dreptul Iosif să-l biruie, dar n-a putut să-și biruie nici propria ei patimă. Iosif însă a biruit-o și pe ea și a biruit și această patimă cumplită. De vrei, ascultă-i cuvintele și vei vedea victoria! ***Ai adus aici în casă, spune ea, un sclav evreu ca să-și bată joc de mine*** (Facerea 39, 14). Nu el, ticăloaso și nenorocita, și-a bătut joc de tine, ci diavolul care ți-a spus că poți frînge oțelul. Nu bărbatul tău a adus în casa ta un sclav evreu ca să te ispitească, ci demonul cel viclean a adus în sufletul tău desfrîul cel necurat, el și-a bătut joc de tine. Ce a făcut Iosif? A tăcut și a fost osîndit, ca și Hristos. Că toate cele din Vechiul Testament sînt preînchipuiri ale celor din Noul Testament. [...]

Gîndindu-te la toate acestea (la cîte a pătitit Mîntuitorul), judecă, dar, ca un filozof! Ai pătitit ce-a pătitit Stăpînul tău? Ai fost ocărit în fața întregii lumi? Dar nu ca El! Ai fost batjocorit? Dar nu ți-a fost batjocorit tot trupul, nici n-ai fost biciuit ca El, nici dezbrăcat ca El! Chiar dacă ai fost pălmuit, dar nu atît!

Adaugă-mi acum și de cine ai fost batjocorit, pentru ce, cînd și cine! Și ceea ce-i mai cumplit e că în timp ce se petreceau atunci acestea, nimeni nu spunea un cuvînt, nimeni nu dezaproba cele făptuite, ci dimpotrivă toți le încuviințau, toți la fel îl batjocoreau, cu toții își băteau joc de El ca de un îngîmfat, ca de un înșelător și amăgitor Care nu putea face ce spusese. Așa Îl ocărau; dar El tăcea, dîndu-ne nouă cele mai mari leacuri ale răbdării. Dar noi, deși auzim acestea, nu avem răbdare nici cu slugile noastre, ci sărim și izbim mai tare decît asinii sălbatici. Cînd sîntem ocăriți sîntem cruzi și nemiloși, dar cînd e ocărit Dumnezeu nici nu ne sinchisim. Cu prietenii ne purtăm la fel; dacă ne supără cineva, nu-l suferim; dacă ne ocărăște, ne sălbăticim mai rău ca fiarele, noi care citim patimile Domnului în fiecare zi. Ucenicul L-a vîndut pe Domnul; ceilalți ucenici L-au părăsit și au fugit; cei cărora le-a făcut bine L-au scuipat; sluga arhiereului L-a pălmuit; ostașii L-au lovit cu palmele; cei ce erau de față își băteau joc de El și-L ocărau; tîlharii îl învinuiau, iar El către nimeni n-a scos nici un cuvînt, ci cu tăcerea i-a biruit pe toți, învățîndu-te cu fapta că de vei îndura cu blîndețe totul vei birui pe toți cei ce-ți fac rău și toți se vor minuna de tine. Căci cine nu se minunează de cel care suferă fără murmur ocările dușmanilor? După cum atunci cînd suferi pe bună dreptate și înduri răul fără să murmuri, lumea te crede că suferi pe nedrept, tot așa cînd suferi pe nedrept, dar te răzvrătești, lumea te bănuiește că suferi pe bună dreptate și ajungi de ocară, ca un prins de război care-și pierde noblețea de se lasă tîrît de mînie. Un om ca acesta nu merită să fie numit liber, chiar de-ar stăpîni mii și mii de robi. Spui că te-a supărat rău cutare? Ei, și ce-i cu asta? Atunci trebuie să-ți arăți filozofia! Și animalele sălbătice stau liniștite cînd nu-i nimeni care să le supere; că nici ele nu se sălbătesc totdeauna, ci cînd le zădărește cineva. Și noi, deci, ce cîștig avem dacă sîntem liniștiți numai atunci cînd nu ne supără nimeni? Fiarele sălbătice adeseori se înfurie și au dreptate; că se înfurie cînd sînt mișcate și împunse; ele însă sînt lipsite de rațiune și sălbătice prin firea lor dar tu care ai rațiune, spune-mi, ce iertare poți avea cînd te sălbătești și te înfurii? Îmi spui că ai suferit o nedreptate, că ai fost jefuit? Dar tocmai pentru aceea trebuie să înduri, ca să cîștigi mai mult. Îmi spui că ți s-a luat slava? Și ce-i cu asta? Cu nimic nu s-au micșorat prin aceasta cele ale tale dacă filozofezi. Iar dacă nu suferi nici un rău, pentru ce te mîinii pe un om care nu ți-a făcut rău, ci dimpotrivă, bine? Pe cei trîndavi laudele și cinstirile îi fac și mai trîndavi, iar pe cei treji ocările și disprețul îi fac și mai cu luare aminte. Deci, dacă sîntem cu luare aminte asupra noastră, cei ce ne ocărăsc ne sînt pricină de filozofie; ceilalți, cei ce ne laudă și ne cinstesc, dimpotrivă, ne fac să ne mîndrim, ne umplu de îngîmfare, de slavă deșartă și de moliciune, ne slăbănogesc sufletul. Dovadă sînt părinții că îi țin de rău pe copiii lor mai mult decît îi laudă, ca să nu ajungă niște răi din pricina laudelor; tot așa și dascălii se slujesc de același leac. Deci, dacă trebuie să întoarcem cuiva spatele, apoi să-l întoarcem mai degrabă celor ce ne linguesc decît celor ce ne ocărăsc. Celor ce nu iau aminte la ei înșiși le aduce mai mare vătămare linguseala decît ocară și e mai greu de stăpînit mîndria pricinuită de linguseală decît durerea pricinuită de ocară. Plata, apoi, e cu mult mai mare, iar admirația tot pe atît de mare. Într-adevăr, mai minunat lucru este să vezi un om ocărit, care nu face nici o mișcare de împotrivire, decît unul care nu lasă să fie doborît de lovituri și de izbituri.

- Dar cum e cu putință să nu faci nici o mișcare de împotrivire cînd ești ocărit? aș putea fi întrebant.

- Te-a ocărit? Fă-ți semnul crucii pe piept! Amintește-ți de toate cele petrecute în timpul patimilor Domnului și toată durerea ți se stinge. Nu te gîndi numai că te-a ocărit, ci gîndește-te și la binele ce ți l-a făcut cel ce te-a ocărit; și îndată te vei liniști. Dar, mai bine spus, gîndește-te la frica de Dumnezeu și îndată vei fi măsurat și blînd. [...] Mînia ajunge de nedoborît dacă pe lîngă puterea ei o mai lași să te stăpînească și multă vreme. Aș vrea să vă arăt cum este cel ce se mînie și cum este cel ce filozofează; aș vrea să aduc înaintea voastră gol și sufletul unuia și sufletul altuia. Ați vedea că sufletul unuia seamănă cu o mare învălurată, iar al celuiilalt cu un port scăpat de frămîntare. Sufletul celui din urmă nu-i frămîntat de aceste duhuri rele; le potolește cu ușurință. Cei ce-l ocărăsc fac totul ca să-l supere; dar, cînd văd că nădejdea lor e dezmințită, se potolesc și ei și pleacă îndreptați. Nu e cu putință ca un om care se mînie să nu se osîndească pe el însuși; dimpotrivă, cel ce nu se mînie n-are ce să-și reproșeze. Ai de muștrat pe cineva? Fă aceasta fără mînie. De faci așa, n-ai nici o neplăcere. Dacă voim, avem în noi înșine toate bunătățile și cu harul lui Dumnezeu ne sîntem de ajuns nouă înșine pentru liniștea și slava noastră. Pentru ce cereți slavă de la altul? Cîntește-te pe tine însuși și nimeni nu va putea să te necinstească. Dar, dacă te necinstești pe tine însuși, nu vei fi cinstit chiar de te-ar cinsti toată lumea. După cum dacă nu ne facem nouă înșine rău, nimeni nu poate să ne facă rău; tot așa dacă nu ne ocărîm pe noi înșine, nimeni nu poate să ne facă de ocară. Să ne închipuim un om minunat și mare; să-l numească toți desfrînat, hoț, jefuitor de morminte, ucigaș, tîlhar de drumul mare. Acela însă să nu se mînie, să nu se revolte, nici să se simtă cu ceva pe conștiință. Va simți, oare, vreo ocară? Nici una!

- Cum, dacă o mulțime de lume are o astfel de părere despre el?

- Nici așa nu-i insultat, ci aceia se fac pe ei înșiși de ocară socotind așa pe un om ca acela. Spune-mi, dacă cineva ar socoti că soarele e întunecos, pe cine a făcut de ocară: pe soare sau pe el? Negreșit pe el, pentru că toată lumea l-ar socoti sau orb sau nebun. Tot așa se fac de ocară pe ei înșiși și cei care socotesc pe cei răi buni și pe cei buni răi. De aceea, trebuie să ne dăm cât mai multă silință să avem o conștiință curată, să nu dăm prilej de bănuială rea, nici să ni se găsească părți slabe. Și dacă alții ar vrea totuși s-o facă pe nebunii, când noi sîntem drepți și cinstiți, să nu ne îngrijim prea mult de asta, nici să ne supărăm. Omul bun nu este vătămat cu nimic de este bănuț de fapte rele, dar cel ce bănuiește în zadar și fără temei, acela se vătămă cumplit; la fel și cu omul rău; dacă se spune despre el că este un om bun nu cîștigă nimic din asta, ci dimpotrivă osînda i se mărește, iar trîndăvia îi crește și mai mult; dacă însă i se spune că e un rău, e cu puțință să se umilească și să-și recunoască păcatele; dar dacă i se trec sub tăcere păcatele, atunci ajunge de nu mai simte că păcătuiește. Dacă păcătoșii se pocăiesc cu greu, chiar când toată lumea îi ține de rău, când vor mai putea deschide ochii cei ce trăiesc în păcate, când nu numai că nu sînt ținuți de rău, dar mai sînt și lăudați? N-ai auzit că și Pavel a ținut de rău pe corinteni, că prin încuviințările și laudele lor nu numai că nu l-au făcut pe cel desfrînat să-și recunoască păcatul, ci l-au făcut să și stăruiască în păcat? (1 Corinteni 5, 1-2).

De aceea, vă rog, să nu ținem seamă de părerile oamenilor, nici când ne ocărăsc, nici când ne laudă. Să urmărim un singur lucru; să nu ne știm cu nici un păcat pe cuget și nici să ne facem de ocară pe noi înșine. Făcînd așa, ne vom bucura și în veacul de acum și în cel ce va să fie de multă slavă, pe care face Dumnezeu ca noi toți să o dobîndim, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, PSB 23, București, 1994

CUVÎNTUL SFÎNTULUI SILUAN ATONITUL- DESPRE IUBIREA VRĂJMAȘILOR ȘI DESPRE SMERENIE

Tânjirea după Dumnezeu

[...] Dar cine nu iubește pe vrăjmași, acela nu poate cunoaște pe Domnul, nici dulceața Duhului Sfânt. Duhul Sfânt ne învață să iubim pe vrăjmași pînă într-atît încît sufletului să-i fie milă de ei ca de proprii noștri copii. Sînt oameni care doresc vrăjmașilor lor sau dușmanilor Bisericii pierire și chinuri în focul iadului. Ei gîndesc așa pentru că n-au învățat de la Duhul Sfânt iubirea lui Dumnezeu, căci cel ce a învățat aceasta va vărsa lacrimi pentru întreaga lume. Tu zici: „Cutare e un criminal și e bine să ardă în focul iadului.” Dar te întreb: „Dacă Dumnezeu ți-ar da un loc bun în Rai și de acolo ai vedea arzînd în foc pe cel căruia i-ai dorit chinurile iadului, nu-ți va fi milă de el, oricine ar fi, chiar dacă e un dușman al Bisericii?” Sau vei avea și tu o inimă de fier? Dar în Rai nu e nevoie de fier. Acolo e nevoie de smerenie și de iubirea lui Hristos, care are milă de toți. Cine nu iubește pe vrăjmași n-are în el harul lui Dumnezeu. Milostive Doamne, învață-ne prin Duhul Tău cel Sfânt să-i iubim pe vrăjmași, și să ne rugăm pentru ei cu lacrimi. [...]

Despre smerenie

Acum sînt puțini „stareți” („bătrîni”) care cunosc iubirea Domnului pentru noi și care cunosc lupta cu vrăjmașii și știu că, pentru a-i birui, trebuie smerenia lui Hristos. Domnul iubește atît de mult pe om, încît îi dă darurile Sfîntului Duh, dar pînă cînd sufletul se învață să păstreze harul, suferă mult. În primul an după ce am primit pe Duhul Sfânt, gîndeam: „Domnul mi-a iertat păcatele: harul dă mărturie de aceasta; de ce mai am nevoie?” Dar nu trebuie să gîndim așa! Chiar dacă păcatele ne-au fost iertate, toată viața trebuie să ne aducem aminte de ele și să ne întristăm, ca să păzim zdrobirea (inimii). N-am făcut așa și am încetat zdrobirea și mult am fost hărțuit de demoni. Eram nedumerit ce să fac cu mine și-mi spuneam: „Sufletul meu cunoaște pe Domnul și iubirea Lui. Cum de-mi vin gînduri rele?” Dar Domnului i S-a făcut milă de mine și m-a învățat El Însuși cum trebuie să mă smeresc: „Ține mintea ta în iad și nu deznădăjdui!” Și prin aceasta vrăjmașii au fost biruiți. Dar de îndată ce las mintea mea să iasă din foc, gîndurile rele cîștigă din nou putere. [...]

Domnul iubește pe oameni, dar îngăduie întristări, ca oamenii să-și cunoască neputința și să se smerească și, pentru smerenia lor, să primească pe Duhul Sfânt, iar cu Duhul Sfânt toate sînt bune, toate sînt pline de bucurie, toate sînt frumoase. Dacă cineva suferă mult de sărăcie și de boală și nu se smerește, suferă fără folos. Dar cine se smerește, acesta va fi mulțumit de soarta lui, oricare ar fi ea, pentru că Domnul e bogăția și bucuria lui, și toți oamenii vor fi uimiți de frumusețea sufletului său. [...]

Sufletului mîndru nu se arată Domnul. Chiar dacă ar învăța toate cărțile, sufletul mîndru nu va cunoaște niciodată pe Domnul, fiindcă mîndria lui nu lasă loc în el pentru harul Sfîntului Duh, iar Dumnezeu nu e cunoscut decît prin Duhul Sfânt. [...] Omul mîndru se teme de reproșuri, dar cel smerit nicidecum. Cine a dobîndit smerenia lui Hristos dorește totdeauna să i se facă reproșuri și primește cu bucurie ocările și se întristează cînd este lăudat. Dar aceasta nu este decît începutul smereniei. Dar cînd sufletul cunoaște prin Duhul Sfânt cît de blînd și smerit e Domnul, atunci se vede pe sine însuși mai rău decît toți păcătoșii și este bucuros să stea pe gunoarie în zdrențe ca Iov și să vadă pe oameni în Duhul Sfânt strălucind și asemenea lui Hristos. Dă, Milostive Doamne, tuturor să guste smerenia lui Hristos care e de neîlcuit în scris și atunci sufletul nu va mai dori nimic, ci va trăi veșnic în smerenie, iubire și blîndețe. [...]

Despre pace

[...] Slavă Domnului că nu ne-a lăsat orfani, ci ne-a dat pe pământ pe Duhul Sfânt (Ioan 14, 15-18). Duhul Sfânt învață sufletul o negrăită iubire pentru norod și milă pentru toți cei răătăciți. Domnului i-a fost milă de cei răătăciți și a trimis pe Fiul Său Unul-Născut ca să-i mîntuiască; iar Duhul Sfânt învață aceeași milă pentru cei răătăciți care merg în iad. Dar cine n-a primit pe Duhul Sfânt, acela nu vrea să se roage pentru vrăjmași.

Cuviosul Paisie cel Mare se ruga pentru unul dintre ucenicii lui care se lepădase de Hristos și, în timp ce se ruga, i s-a arătat Domnul și i-a zis: „Pentru cine te rogi, Paisie? Nu știi că el s-a lepădat de Mine?” Dar cuviosul continua să plîngă pentru ucenicul său și atunci Domnul i-a zis: „Paisie, prin iubirea ta te-ai asemănat Mie.” Așa se dobîndește pacea. Altă cale nu este.

Dacă cineva se roagă mult și postește, dar n-are iubire pentru vrăjmași, nu poate avea pace sufletească. Nici eu n-aș putea vorbi despre ea, dacă Duhul Sfânt nu m-ar fi învățat această iubire. [...]

Pe fratele trebuie să-l dojenim cu blîndețe și iubire. Pacea se pierde dacă sufletul e cuprins de slava deșartă, dacă te ridici deasupra fratelui tău, dacă judeci pe cineva, dacă vei mostra pe fratele tău fără blîndețe și iubire, dacă vei mîncă mult sau te vei ruga cu moliciune, pentru toate acestea pacea se pierde. Dacă ne facem obiceiul de a ne ruga din toată inima pentru vrăjmași și de a-i iubi, pacea va locui totdeauna în sufletele noastre. Dar dacă disprețuim pe fratele nostru sau dacă-l judecăm, mintea noastră se întunecă și pierdem pacea și îndrăzneala la Dumnezeu. [...]

Întrebare: Cum își poate păstra pacea sufletului un șef, atunci cînd oamenii lui sînt neascultători?

Acesta e un lucru anevoios și foarte trist pentru el. Pentru a-și păstra pacea, el trebuie să-și aducă aminte că, chiar dacă oamenii lui sînt neascultători, totuși Domnul îi iubește și a murit în chinuri pentru mîntuirea lor. De aceea, el trebuie să se roage pentru ei din inimă și atunci Domnul va da rugăciune celui ce se roagă și el va cunoaște din experiență, cum mintea care se roagă are îndrăznire către Dumnezeu și iubire. Și chiar dacă ești un om păcătos, Domnul îți va da să guști roadele rugăciunii, iar dacă vei lua obiceiul de a te ruga așa pentru subordonații tăi, atunci în sufletul tău va fi mare pace și iubire.

Întrebare: Cum își poate păstra pacea sufletului un subordonat atunci cînd șeful lui e un om arțăgos și rău?

Omul arțăgos îndură el însuși un mare chin de la duhul cel rău. El suferă acest chin din pricina mîndriei lui. Subordonatul, oricine ar fi, trebuie să știe aceasta și să se roage pentru sufletul chinuit al șefului său, și atunci Domnul, văzînd răbdarea lui, îi va da lui (subordonatului) iertarea păcatelor lui și rugăciunea neîncetată. E mare lucru în fața lui Dumnezeu să te rogi pentru cei ce te ocărăsc și te mîhnesc; pentru aceasta Domnul îți va da harul Lui și tu vei cunoaște pe Domnul prin Duhul Sfânt și atunci vei suporta cu bucurie toate întristările pentru El, și Domnul îți va da să iubești lumea întregă și vei dori fierbinte binele pentru toți oamenii și te vei ruga pentru toți ca pentru un singur suflet.

Domnul a poruncit: **Iubiți pe vrăjmași** (Matei 5, 44), și cine iubește pe vrăjmași se aseamănă Domnului; dar nu e cu putință să iubești pe vrăjmași decît prin harul Duhului Sfânt și de aceea, de îndată ce cineva te-a supărat, roagă-te lui Dumnezeu pentru el și atunci îți vei păstra în sufletul tău pacea și harul lui Dumnezeu. Dacă însă vei murmura împotriva șefului tău și-l vei înjura, vei ajunge tu însuși arțăgos ca și el și se va împlini pentru tine cuvîntul Proorocului David: **Cu cel ales, ales vei fi și cu cel îndărătnic te vei îndărătnici** (Psalmi 17, 29). Astfel, este greu pentru un începător să-și păstreze pacea dacă starețul său are un caracter urît. A trăi cu un astfel de stareț este o mare cruce pentru un începător; el va trebui să se roage pentru stareț și atunci își va păstra pacea sufletească și trupească.

Iar dacă ești un șef și trebuie să judeci pe cineva pentru faptele lui rele, roagă-te ca Domnul să-ți dea o inimă milostivă, pe care o iubește Domnul, și atunci vei judeca cu dreptate; dar dacă vei judeca numai după fapte, atunci vei greși și nu vei plăcea Domnului. Trebuie să-l judeci pentru ca omul să se îndrepte și trebuie să-ți fie milă de orice suflet, de orice făptură și de toată zidirea lui Dumnezeu și să și ai întru toate conștiința curată, și atunci în sufletul și mintea ta va fi multă pace. Să trăim în pace și iubire, și Domnul ne va asculta și ne va da tot ceea ce-i vom cere și ne e de folos. Duhul Sfânt se arată în iubire. Așa grăiește Scriptura și arată experiența.

E cu neputință ca sufletul să aibă pace dacă nu vom cere cu toată puterea de la Domnul să ne dea puterea de a iubi pe toți oamenii. Domnul știa că, dacă nu vom iubi vrăjmașii noștri, nu va fi pace în suflet, și de aceea ne-a dat

porunca: „Iubiți pe vrăjmașii voștri.” Dacă nu vom iubi pe vrăjmași, atunci vom avea uneori în suflet o anume odihnă, dar dacă-i iubim pe vrăjmași, pacea rămîne în suflet ziua și noaptea. Veghează în sufletul tău la pacea harului Duhului Sfînt; nu ți-o pierde pentru lucruri mărunte. Dacă dai pace fratelui tău, Domnul îți va da neasemănat de mult, dar dacă întristezi pe fratele tău, atunci negreșit întristarea se va abate grabnic și asupra sufletului tău. Dacă îți vine un gînd spurcat, alungă-l de îndată, și atunci îți vei păstra pacea sufletului tău, dar dacă-l primești, sufletul tău va pierde iubirea de Dumnezeu și nu vei avea îndrăzneală în rugăciune.

Dacă îți tai voia proprie, ai biruit pe vrăjmașul și vei cîștiga drept cunună pacea sufletului, dar dacă îți faci voia ta, ești deja biruit de vrăjmaș și urîtul va chinui sufletul tău. Cine are patima iubirii de avuții nu poate iubi pe Dumnezeu și pe aproapele; mintea și inima unui asemenea om sînt neconținut preocupate de bogății și nu este în el duh de căință și zdrobire pentru păcate și sufletul lui nu poate cunoaște dulceața păcii lui Hristos. [...]

Despre har

[...] Păstrați harul lui Dumnezeu: cu el viața e ușoară, totul se lucrează bine după Dumnezeu, totul e plin de dragoste și bucurie, sufletul are odihnă în Dumnezeu și merge ca printr-o grădină minunată în care trăiește Domnul și Maica Domnului. Lipsit de har, omul nu e decît pămînt păcătos, dar cu harul lui Dumnezeu omul se aseamănă după minte Îngerilor. Îngerii slujesc lui Dumnezeu și îl iubesc prin mintea lor; la fel și omul după minte e ca un Înger. Fericiți cei care ziua și noaptea se îngrijesc să placă Domnului ca să se facă vrednici de iubirea Lui; ei cunosc prin experiență și simt harul Duhului Sfînt.

Harul nu vine așa încît sufletul să nu-l cunoască și, cînd pierde Harul, sufletul tînjește cu putere după el și-l caută cu lacrimi. Dacă niște părinți și-ar pierde copilul lor preaiubit, cum l-ar mai căuta peste tot ca să-l găsească. La fel îl caută pe Domnul și sufletul care iubește pe Dumnezeu, dar cu mult mai multă neliniște și tărie, așa încît nu-și poate aduce aminte nici de părinți, nici de cei dragi. Slavă Domnului că ne dă să înțelegem venirea harului și ne învață să cunoaștem pentru ce vine harul și pentru ce se pierde. Sufletul celui ce păzește toate poruncile va simți întotdeauna harul, chiar dacă e numai puțin. Dar el se pierde ușor pentru slava deșartă, pentru un singur gînd de mîndrie. Putem să postim mult, să ne rugăm mult, să facem mult bine, dar dacă pentru aceasta vom cădea în slavă deșartă, vom fi asemenea unui chimval care răsună, dar înăuntru e gol (1 Corinteni 13, 1). Slava deșartă face sufletul gol pe dinăuntru și e nevoie de multă experiență și de o îndelungată luptă pentru a o birui. În mănăstire am cunoscut din experiență și din Scripturi vătămarea slavei deșarte și acum, ziua și noaptea, cer de la Domnul smerenia lui Hristos. Aceasta e o știință mare și neconținută.

Războiul nostru e și crud, și greu și simplu totodată. Dacă sufletul iubește smerenia, el sfărîmă toate cursele vrăjmașilor noștri și ia toate întăriturile lor. În lupta noastră duhovnicească trebuie să ne uităm de asemenea cu grijă să nu ne lipsească munițiile și proviziile. Munițiile sînt smerenia noastră, iar proviziile, Harul Dumnezeiesc; dacă le pierdem, dușmanii ne biruiesc. Războiul e crîncen, dar numai pentru cei mîndri: pentru cei smeriți, dimpotrivă, el este ușor pentru că ei îl iubesc pe Domnul, iar El le dă o armă puternică: harul Duhului Sfînt, de care vrăjmașii noștri se tem fiindcă îi arde cu focul lui.

Iată o cale scurtă și ușoară spre mîntuire: fii ascultător, înfrînat, nu osîndi, păzește-ți mintea și inima de gîndurile cele rele și gîndește că toți oamenii sînt buni și Domnul îi iubește. Pentru acest gînd smerit, Harul Duhului Sfînt va via întru tine și vei zice: „Milostiv este Domnul.”

Dar dacă osîndești, murmuri și-ți place să-ți faci voia, atunci chiar dacă te rogi mult, sufletul tău va sărăci și vei spune: „Domnul m-a uitat.” Dar nu Domnul te-a uitat pe tine, ci tu ai uitat că trebuie să te smerești, și pentru aceasta harul lui Dumnezeu nu viază în sufletul tău; el intră însă cu ușurință în sufletul smerit și îi dă pacea și odihna în Dumnezeu. Maica Domnului a fost mai smerită decît toți și de aceea o preamăresc cerul și pămîntul; și oricine se smerește va fi preamărit de Dumnezeu și va vedea slava Domnului. [...]

Despre voia lui Dumnezeu și libertatea omului în Dumnezeu

[...] Pentru cel ce s-a predat voii lui Dumnezeu viața e mult mai ușoară, pentru că și atunci cînd se află în boală, în sărăcie și în prigoană, el gîndește așa: „Așa i-a plăcut lui Dumnezeu, iar eu trebuie să îndur aceasta pentru

păcatele mele.” Iată că de mulți ani bolesc de dureri de cap, greu de îndurat dar folositoare, pentru că prin boală sufletul se smerește. Sufletul meu vrea fierbinte să se roage și să facă priveghere, dar boala mă împiedică, fiindcă trupul bolnav are nevoie de liniște și odihnă; și L-am rugat mult pe Domnul să mă vindece, dar El nu m-a ascultat. Înseamnă că lucrul nu-mi este de folos. Dar iată ce s-a întâmplat cu mine altă dată, când Domnul m-a ascultat degrabă și m-a izbăvit. Într-o zi de sărbătoare, s-a dat pește la trapeză; și mâncând, am înghițit un os de pește care a rămas prins în piept. Am chemat pe Sfântul Mare Mucenic Pantelimon cerându-i să mă vindece, pentru că nici doctorul nu putea scoate osul din piept. Și când am spus: „Vindecă-mă!”, am primit în suflet răspunsul: „ieși din trapeză, respiră adânc și osul va ieși cu sânge.” Am făcut așa: am ieșit, am respirat adânc, am tușit și un os mare de pește a fișnit afară cu sânge. Și am înțeles că dacă Domnul nu mă vindecă de durerile mele de cap, înseamnă că e de folos pentru sufletul meu să bolesc astfel. [...]

Cum știi dacă viețuiești după voia lui Dumnezeu? Iată un semn: dacă te întristezi pentru un lucru oarecare, înseamnă că nu te-ai predat pe deplin voii lui Dumnezeu, chiar dacă ție ți se pare că viețuiești după voia Lui. Cine viețuiește după voia lui Dumnezeu, acela nu se îngrijește de nimic. Și dacă are nevoie de vreun lucru, se predă pe sine însuși și lucrul de care are nevoie lui Dumnezeu. Și chiar dacă nu-l dobândește, rămîne la fel de liniștit, ca și cum l-ar avea. Sufletul care s-a predat voii lui Dumnezeu nu se teme de nimic: nici de furtună, nici de tâlhari, de nimic. Și orice i s-ar întâmpla, el spune: „Așa i-a plăcut lui Dumnezeu”. Dacă e bolnav, gîndește: „înseamnă că am nevoie de boală; altfel Dumnezeu nu mi-ar fi trimis-o.” Și așa se păstrează pacea în suflet și în trup. [...]

Nimeni pe pămînt nu poate scăpa de întristări și, deși întristările pe care ni le trimite Domnul nu sînt mari, pentru oameni, ele par de neîndurat și îi întristează, și aceasta pentru că nu vor să-și smerească sufletul, nici să se predea voii lui Dumnezeu. Dar pe cei ce s-au predat voii lui Dumnezeu, Domnul Însuși îi călăuzește prin harul Său și ei îndură totul cu bărbăție pentru Dumnezeu, pe Care-L iubesc și împreună cu Care vor fi preamăriți în veci. [...] Domnul a dat pe pămînt pe Duhul Sfînt și cel în care Acesta viază simte în el Raiul. Vei zice poate: „De ce nu este și în mine un asemenea har? Pentru că nu te-ai predat voii lui Dumnezeu, ci trăiești după voia ta. Privește pe cel ce-și iubește voia sa proprie; n-are niciodată pace în suflet și e mereu nemulțumit: asta nu e așa, asta nu e bine. Dar cel ce s-a predat pe sine însuși în chip desăvîrșit voii lui Dumnezeu, acela are rugăciunea curată în sufletul lui, iubește pe Domnul, și toate ale lui sînt dragi și plăcute. Așa s-a predat lui Dumnezeu Preasfînta Fecioară: **Iată roaba Ta. Fie mie după cuvîntul tău!** (Luca 1, 38). Dacă am spune și noi așa: „Iată robii Tăi, Doamne. Fie nouă după cuvîntul Tău”, cele spuse de Domnul și scrise de Duhul Sfînt în Evanghelie ar rămîne în sufletele noastre și atunci lumea întregă s-ar umple de iubirea lui Dumnezeu și cît de minunată ar fi viața pe întregul pămînt. Dar, deși cuvintele Domnului se aud de atîtea veacuri în întreaga lume, oamenii nu le înțeleg și nu vor să le primească. Dar cine trăiește după voia lui Dumnezeu, acela va fi preamărit în cer și pe pămînt. [...]

Despre pocăință

[...] Atît de mult i-a iubit pe oameni Domnul, că i-a sfințit prin Duhul Sfînt și i-a făcut asemenea Lui. Domnul e milostiv, iar Duhul Sfînt ne dă puterea de a fi milostivi. Fraților, să ne smerim și prin pocăință vom dobîndi o inimă plină de milă, și atunci vom vedea slava Domnului, care se face cunoscută sufletului și minții prin harul Duhului Sfînt.

Cine se pocăiește cu adevărat e gata să sufere toate necazurile: foame și golătate, frig și căldură, boală și sărăcie, dispreț și prigoană, nedreptate și defăimare, fiindcă sufletul se avîntă spre Domnul și nu se mai grijește de cele pămîntești rugîndu-se lui Dumnezeu cu minte curată. Dar cel alipit de averi și de bani, acesta nu va putea avea niciodată mintea curată în Dumnezeu, fiindcă în adîncul sufletului său șade grija: ce să facă cu acești bani? Și dacă nu se pocăiește sincer și nu se va întrista pentru că L-a supărat pe Dumnezeu, va și muri în patimi fără să fi cunoscut pe Dumnezeu. Când ți se ia ceea ce ai, dă tu acel lucru, pentru că iubirea dumnezeiască nu poate refuza nimic; dar cine n-a cunoscut iubirea, acela nu poate fi milostiv, pentru că în sufletul lui nu e bucuria Duhului Sfînt. Dacă prin patimile Lui Domnul Cel Milostiv ne-a dat pe pămînt pe Duhul Sfînt de la Tatăl, ba ne-a dat însuși Trupul și Sângele Lui, e limpede că El ne va da și toate cele de care avem nevoie. Să ne predăm voii lui Dumnezeu și atunci vom vedea purtarea de grijă (pronia) a lui Dumnezeu și Domnul ne va da și ceea ce nu așteptăm. Dar cine nu se predă voii lui Dumnezeu, acela nu va putea vedea niciodată purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de noi.

Să nu ne întristăm de pierderea averilor noastre: acesta e un lucru neînsemnat. Tatăl meu după trup m-a învățat aceasta. Când se întâmpla o nenorocire în casă, el rămânea liniștit. După ce casa noastră a luat foc oamenii spuneau: „Ivan Petrovici, ți-a ars gospodăria”, dar el răspundea: „Dacă dă Dumnezeu, mi-o voi pune pe picioare.” Într-o zi mergeam la ogorul nostru și eu i-am spus: „Uite, ne-au furat snopii de grâu”, dar el mi-a răspuns: „Ei și? Fiul meu, Domnul a făcut să rodească pentru noi bucate din destul, dar cine fură înseamnă că are nevoie de ele.” Mi s-a întâmplat să-i spun: „Dai mult de pomană, dar iată acolo jos oamenii trăiesc mai bine decât noi și dau mai puțin”, iar el mi-a răspuns: „Lasă, fiule, Domnul ne va da ce ne trebuie.” Și Domnul n-a înșelat nădejdea lui. [...]

Dacă gîndești rău despre aproapele tău, aceasta înseamnă că un duh rău viază în tine și acesta îți insuflă gînduri rele împotriva oamenilor. Și dacă cineva nu se pocăiește și moare fără să fi iertat fratelui său, sufletul lui se va pogori acolo unde sălășluiește duhul rău care-i stăpînește sufletul. Aceasta e o lege pentru noi: dacă ierți, înseamnă că Domnul te-a iertat; dar dacă nu ierți fratelui tău, aceasta înseamnă că păcatul rămîne încă întru tine. Domnul vrea ca noi să iubim pe aproapele; și dacă tu gîndești despre el că Domnul îl iubește, aceasta înseamnă că iubirea Domnului e cu tine; și dacă crezi că Domnul iubește mult făptura Sa și ți-e milă de întreaga zidire și iubești pe vrăjmașii tăi și dacă, în același timp, te socotești mai rău decât toți, aceasta înseamnă că e cu tine un mare har al Duhului Sfînt. Cine poartă în sine pe Duhul Sfînt, chiar dacă nu mult, acela se întristează pentru toți oamenii ziua și noaptea, și în inima lui îi este milă pentru orice zidire a lui Dumnezeu și mai cu seamă pentru oamenii care nu-l cunosc pe Dumnezeu sau se împotrivesc Lui și care, pentru aceasta, vor merge în focul chinurilor. El se roagă pentru ei ziua și noaptea, mai mult decât pentru sine însuși, ca toți să se pocăiască și să cunoască pe Domnul.

Hristos S-a rugat pentru cei ce-L răstigneau: *Părinte, iartă-i că nu știu ce fac* (Luca 23, 34). Ștefan, întîiul diacon, se ruga pentru cei ce-l omorau cu pietre, ca Domnul să nu le socotească păcatul acesta (Faptele Apostolilor 7, 60). Și noi, dacă vrem să păstrăm harul, trebuie să ne rugăm pentru vrăjmași. Dacă nu ți-e milă de păcătosul care va fi chinuit în foc, aceasta înseamnă că nu este întru tine harul lui Dumnezeu, ci în tine viază un duh rău; și cîtă vreme ești încă în viață, silește-te prin pocăință să te slobozești de el. [...]

Despre iubire

[...] Sufletul nu poate avea pace dacă nu se va ruga pentru vrăjmași. Sufletul care a fost învățat de harul lui Dumnezeu să se roage iubește și-i este milă de fiecare făptură și îndeosebi de om, pentru care Domnul a pățimit pe cruce și suferă cu sufletul pentru noi toți. Domnul m-a învățat să iubesc pe vrăjmași. Fără harul lui Dumnezeu nu putem iubi pe vrăjmași, dar Duhul Sfînt ne învață iubirea și atunci ne va fi milă chiar și de demoni, pentru că s-au dezlipit de bine și au pierdut smerenia și iubirea de Dumnezeu.

Vă rog, fraților, faceți o încercare. Dacă cineva vă ocărăște sau vă disprețuiește sau vă smulge ce e al vostru, sau prigonește Biserica, rugați pe Domnul zicînd: „Doamne, noi toți sîntem făpturile Tale. Ai milă de robii Tăi și întoarce-i spre pocăință!” Și atunci vei purta în chip simțit harul în sufletul tău. La început silește inima ta să iubească pe vrăjmași și Domnul, văzînd dorința ta cea bună, te va ajuta în toate, și experiența însăși te va învăța calea. Dar cine gîndește rău de vrăjmași, acela nu are în el iubirea lui Dumnezeu și nu-l cunoaște pe Dumnezeu.

Dacă te vei ruga pentru vrăjmași, va veni la tine pacea; iar cînd vei iubi pe vrăjmași, să știi că un mare har al lui Dumnezeu viază întru tine; nu zic că este deja un har desăvîrșit, dar e de ajuns pentru mîntuire. Dacă însă îi ocărăști pe vrăjmașii tăi, aceasta înseamnă că un duh rău viază întru tine și aduce gînduri rele în inima ta; pentru că, așa cum a spus Domnul, *din inima omului ies gîndurile bune și gîndurile rele* (Matei 15, 19). Omul bun gîndește: „Tot cel ce rățăcește de la adevăr pierе” și, de aceea, îi este milă de el. Dar cine n-a învățat de la Duhul Sfînt să iubească, acela nici nu se va ruga pentru vrăjmași. Cine a învățat de la Duhul Sfînt să iubească, acela se întristează toată viața pentru oamenii care nu se mîntuiesc, și varsă multe lacrimi pentru popor și harul lui Dumnezeu îi dă puterea de a iubi pe vrăjmași.

Dacă nu-i iubești, măcar nu-i ponegri și nu-i înjura; și acesta va fi un lucru bun. Dar dacă cineva îi blestemă și-i înjură, e limpede că un duh rău viază în el și, dacă nu se pocăiește, va merge după moarte acolo unde sălășluiesc duhurile cele rele. Să izbăvească Domnul orice suflet de o asemenea nenorocire! Înțelegeți! E atît de simplu. Sînt vrednici de milă oamenii care nu cunosc pe Dumnezeu sau care se împotrivesc Lui. Inima mea suferă pentru ei și lacrimi curg din ochii mei. Pentru noi și Raiul și chinurile se văd limpede: le cunoaștem prin Duhul Sfînt. Aceasta a

spus-o și Domnul: **Împărăția lui Dumnezeu e înăuntrul vostru** (Luca 17, 21). Așa că încă de aici începe viața veșnică; și chinurile veșnice încep și ele încă de aici. [...]

Despre monahi

[...] Sînt monahi care cunosc pe Dumnezeu, cunosc și pe Maica Domnului, pe Sfinții Îngeri și Raiul, dar cunosc și pe demoni și chinurile iadului, și cunosc aceasta din experiență. În Duhul Sfînt sufletul cunoaște pe Dumnezeu. Duhul Sfînt ne dă, pe cît e cu putință acest lucru, să cunoaștem încă de aici plinătatea bucuriei raiului, pe care fără harul lui Dumnezeu omul n-ar putea-o purta, ci ar muri. Dintr-o lungă experiență, monahul duce luptă cu vrăjmașul mîndriei, și Duhul Sfînt îl învață, îl lămurește și-i dă puterea de a-l birui. Monahul înțelept izgonește prin smerenie orice înălțare și mîndrie. El spune: „Nu sînt vrednic de Dumnezeu și de Rai. Sînt vrednic de chinurile iadului și voi arde veșnic în foc. Sînt cu adevărat mai rău decît toți și nevrednic de a fi miluit.” Duhul Sfînt îl învață să gîndească așa despre sine însuși; și Domnul se bucură pentru noi cînd ne smerim și ne osîndim pe noi înșine și dă sufletului harul Său. Cine s-a smerit pe sine, acela a biruit pe vrăjmași. Cine se socotește în inima sa vrednic de focul cel veșnic, nici un vrăjmaș nu se poate apropia de el și nici un gînd lumesc nu pătrunde în sufletul lui, ci rămîne în Dumnezeu cu toată mintea și cu toată inima. Iar cine a cunoscut pe Duhul Sfînt și a fost învățat de El smerenia, acela a ajuns asemenea Învățătorului său, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și s-a asemănat Lui. [...]

O, fraților, citiți mai mult Evangheliile, Epistolele Apostolilor și scrierile Sfinților Părinți, prin această învățătură sufletul cunoaște pe Dumnezeu și mintea e atît de ocupată de Domnul, că uită cu desăvîrșire lumea, ca și cum nu s-ar fi născut măcar. [...]

Despre ascultare

[...] Prin ascultare omul se păzește de mîndrie; pentru ascultare se dă rugăciunea; pentru ascultare se dă și harul Duhului Sfînt. Iată de ce ascultarea e mai presus decît postul și rugăciunea. Dacă îngerii căzuți ar fi păzit ascultarea, ar fi rămas în ceruri și ar fi cîntat întru slava Domnului. Și dacă Adam ar fi păzit ascultarea, atunci el și neamul lui ar fi rămas în Rai. Dar chiar și acum e cu putință să aflăm iarăși Raiul prin pocăință. Domnul ne iubește mult în ciuda păcatelor noastre, numai să ne smerim și să-i iubim pe vrăjmași. Dar cine nu iubește pe vrăjmași, acela nu poate avea pace, chiar dacă ar fi așezat în Rai. [...]

Despre războiul duhovnicesc. Marea știință

[...] Lupta noastră se duce în fiecare zi și în fiecare ceas. Dacă faci reproșuri fratelui sau îl judeci sau îl întristezi, ți-ai pierdut pacea. Dacă ai căzut în slava deșartă sau te înalți deasupra fratelui, ai pierdut harul. Dacă-ți vine un gînd desfrînat și nu-l depărtezi de îndată, sufletul tău pierde iubirea lui Dumnezeu și îndrăzneala în rugăciune. Dacă iubești puterea sau banii, nu vei cunoaște niciodată iubirea lui Dumnezeu. Dacă-ți împlinești voia proprie, ești biruit de vrăjmașul și urîtul intră în sufletul tău. Dacă urăști pe fratele tău, înseamnă că ai căzut din Dumnezeu și un duh rău a pus stăpînire pe tine. Dar dacă faci bine fratelui, atunci vei afla odihna conștiinței. Dacă-ți tai voia proprie, vei izgoni pe vrăjmași și vei dobîndi pace în sufletul tău. Dacă ierți fratelui tău ocările și iubești pe vrăjmași, atunci dobîndești iertarea păcatelor tale și Domnul îți va da să cunoști iubirea Duhului Sfînt. Iar cînd te smerești întru totul, atunci afli odihna desăvîrșită în Dumnezeu.

Cînd sufletul e smerit și Duhul lui Dumnezeu este în el, atunci omul este fericit cu duhul în iubirea lui Dumnezeu. Cînd simte mila Domnului, sufletul nu se mai teme de nimic, de nici o nenorocire pe pămînt, ci dorește să fie pururea smerit înaintea lui Dumnezeu și să iubească pe fratele. Dar dacă sufletul cade în slava deșartă, sărbătoarea lui ia sfîrșit, pentru că harul părăsește sufletul, și de acum el nu se mai poate ruga curat, ci gînduri rele vin și frămîntă sufletul.[...]

Nu vă voi ascunde pentru ce dă Domnul harul Său. Nu vreau să scriu mult, ci vă rog numai aceasta: iubiți-vă unii pe alții și veți vedea atunci mila Domnului. Să iubim pe fratele și ne va iubi pe noi Domnul. Nu gîndi, suflete, că Domnul te iubește, dacă te uiți la cineva cu dușmănie. O, nu. Mai degrabă te iubesc demonii, pentru că te-ai făcut

slujitorul lor; dar nu întîrzia, pocăiește-te și cere de la Domnul puterea de a iubi pe fratele, și vei vedea atunci pace în sufletul tău.

Din toate puterile cereți de la Domnul smerenie și iubire frățească, fiindcă pentru iubirea de frate Domnul dă harul Său. Încearcă cu tine însuți: într-o zi cere de la Dumnezeu iubirea de frate și într-alta trăiește fără iubire, și atunci vei vedea deosebirea. Roadele duhovnicești ale iubirii sînt vădite: pace și bucurie în suflet, și toți oamenii vor fi pentru tine neamuri și rude dragi și vei vărsa lacrimi din belșug pentru aproapele și pentru toată suflarea și făptura.

Adeseori, pentru un singur cuvînt bun sufletul simte în el o schimbare binefăcătoare; și, dimpotrivă, pentru o singură privire dușmănoasă se pierde harul și iubirea lui Dumnezeu. Atunci însă căiește-te degrabă ca pacea lui Dumnezeu să se întoarcă în sufletul tău. Fericit sufletul care iubește pe Domnul și care a fost învățat de El smerenia. Domnul iubește sufletul smerit care nădăjduiește cu tărie în Dumnezeu. În fiecare secundă simte mila Lui, astfel încît, chiar dacă vorbește cu oameni, el este absorbit în Domnul Cel iubit și, din îndelungata sa luptă cu vrăjmașii, sufletul îndrăgește înainte de toate smerenia și nu lasă pe vrăjmași să ia de la el iubirea de frați. Dacă vom iubi din toate puterile pe fratele și ne vom smeri sufletul nostru, biruința va fi a noastră, pentru că Domnul dă harul Său mai cu seamă pentru iubirea de frate. [...]

Un monah lipsit de experiență suferea din partea demonilor și, cînd îl năpădeau, el fugea de ei, dar ei îl urmăreau. Dacă ți se întîmplă și ție ceva asemănător, nu te înspăimînta și nu fugi, ci stai cu bărbăție, smerește-te și zi: „Doamne, miluiește-mă, că sînt un mare păcătos” și demonii pier; dar dacă vei fugi în chip laș, ei te vor goni în prăpastie. Adu-ți aminte că în ceasul cînd te năpădesc demonii, se uită la tine și Domnul, să vadă cum îți pui nădejdea în El. Chiar dacă îl vezi limpede pe satan și el te va arde cu focul lui și vrea să înrobească mintea ta, nu te teme, ci nădăjduiește cu tărie în Domnul și spune: „Sînt mai rău decît toți” și vrăjmașul se va depărta de tine.

Nu te speria nici dacă simți că un duh rău lucrează înăuntrul tău, ci mărturisește-te sincer și cere din toată inima de la Domnul un duh umilit (Psalmi 50, 18) și negreșit Domnul ți-l va da, și atunci, pe măsura smereniei tale, vei simți întru tine harul; și cînd sufletul tău se va smeri cu totul, atunci vei găsi odihnă desăvîrșită. Așa este războiul pe care îl duce omul toată viața. Sufletul care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfînt și cade în înșelare să nu se înfricoșeze, ci, aducîndu-și aminte de iubirea lui Dumnezeu și știind că lupta cu vrăjmașii e îngăduită din pricina mîndriei și a slavei deșarte, să se smerească și să ceară de la Domnul să-l tămăduiască și Domnul va tămădui sufletul uneori degrabă, alteori încet, puțin cîte puțin. Ascultătorul care crede duhovnicului său și nu crede sieși se va tămădui degrabă de orice vătămare pe care i-au pricinuit-o vrăjmașii, dar cel neascultător nu se va îndrepta. [...]

Cine poate înțelege Raiul? Îl poate înțelege în parte cine poartă în el pe Sfîntul Duh, pentru că Raiul este Împărăția Duhului Sfînt și Duhul Sfînt în cer și pe pămînt este Același. Gîndeam în mine însumi: „Sînt un ticălos și vrednic de toate pedepsele”, dar în loc de pedepse Domnul mi-a dat pe Duhul Sfînt. Duhul Sfînt e mai dulce decît tot ce e pămîntesc. Este hrana cerească, e bucuria sufletului.

Dacă vrei să ai în chip simțit harul Duhului Sfînt, smerește-te ca Sfinții Părinți. Pimen cel Mare a zis ucenicilor lui: „Credeți-mă, copiii mei, unde e satana, acolo voi fi și eu.” Un curelar din Alexandria gîndea: „Toți se vor mîntui, eu singur voi pieri” și Domnul a descoperit lui Antonie cel Mare că n-a ajuns încă la măsura curelarului aceluia. Părinții au dus o luptă încrîncenată cu demonii și s-au obișnuit să gîndească smerit despre ei înșiși, și pentru aceasta i-a iubit pe ei Domnul. Domnul mi-a dat să înțeleg puterea acestor cuvinte. Și cînd țin mintea mea în iad, sufletul meu are odihnă, dar cînd uit de aceasta, atunci îmi vin gînduri care nu plac lui Dumnezeu.

Gîndeam: „Sînt pămînt, și încă pămînt păcătos.” Dar Domnul mi-a arătat mila Sa și mi-a dat din belșug harul Său și se bucură duhul meu pentru că, deși sînt un ticălos, Domnul mă iubește și de aceea sufletul meu e atras spre El în chip nesăturat, iar cînd îl voi întîlni, voi zice sufletului meu : Uită-te la El, nu-L pierde, să nu ți se întîmple ceva mai rău (Ioan 5, 14), pentru că sufletul îndură mari chinuri atunci cînd pierde harul Duhului Sfînt.

Credeți-mă, scriu înaintea feței Domnului, pe Care sufletul meu îl cunoaște. Pentru a păstra harul, trebuie să ne smerim pururea. Iată, Domnul smerește cu milostivire pe cei care-i slujesc Lui. Antonie cel Mare credea că în pustie el era mai bătrîn și mai desăvîrșit decît toți, dar Domnul l-a îndreptat spre Pavel Tebeul și Antonie a văzut pe cel ce era mai bătrîn și mai desăvîrșit decît el. Cuviosul Zosima credea că era monah din copilărie și că nimeni nu

putea discuta cu el, dar a fost smerit de Maria Egipteanca și a văzut că era departe de a fi ajuns la măsura ei. Sfântul Tihon din Zadonsk a fost smerit de un nebun întru Hristos, care i-a dat o palmă și i-a zis: „Nu te trufi cu înțelepciunea!” Astfel, Domnul Cel Milostiv smerește pe Sfinți, ca ei să rămână smeriți pînă la sfîrșit. Cu atît mai mult trebuie să ne smerim noi. De aceea, ziua și noaptea cer și eu de la Dumnezeu smerenia lui Hristos. Duhul meu însetează să o dobîndească, pentru că este darul cel mai înalt al Duhului Sfînt. În smerenia lui Hristos e și iubire, și pace, și blîndețe, și înfrînare, și ascultare, și îndelungă-răbdare, și toate virtuțile sînt cuprinse în ea.[...]

Cît trăim pe pămînt trebuie să ne învățăm să ducem război cu vrăjmașii. Lucrul cel mai chinuitor decît toate este să ne omorîm trupul pentru Dumnezeu și să ne biruim iubirea de sine. Pentru a birui iubirea de sine, e nevoie să ne smerim totdeauna. Aceasta este o mare știință, pe care ne-o însușim degrabă. Trebuie să ne socotim mai răi decît toți și să ne osîndim la iad. Prin aceasta sufletul se smerește și cîștigă plînsul pocăinței din care se naște bucuria. Este bine să ne obișnuim sufletul să gîndească: în focul iadului voi arde. Dar, vai, puțini înțeleg aceasta. Mulți cad în deznădejde și merg spre pierzanie. Sufletele lor se sălbătesc și nu mai vor nici să se roage, nici să citească, nici chiar să se mai gîndească la Dumnezeu.

Trebuie să ne osîndim pe noi înșine în sufletul nostru, dar să nu deznădăjduim de mila și iubirea lui Dumnezeu. Trebuie să dobîndim duh umilit și înfrînt și atunci vor pieri toate gîndurile și mintea se va curați. Dar înainte de aceasta trebuie să ne cunoaștem măsura, ca să nu ne chinuim fără folos sufletul. Învață să te cunoști pe tine însuși și să dai sufletului nevoie (asceză) după puterile lui. [...]

Despre gînduri și înșelare

[...] A venit un nor, a ascuns soarele și s-a făcut întuneric. Tot așa, pentru un singur gînd de mîndrie, sufletul pierde harul și îl năpădește întunericul. Dar, tot așa, și numai pentru un singur gînd de smerenie harul vine din nou. Am încercat aceasta pe mine însumi. [...]

Dacă vezi o lumină înăuntrul sau în afara ta, nu te încrede în ea, dacă împreună cu lumina nu simți în tine zdrobire (de inimă) pentru Dumnezeu, nici iubire pentru aproapele; însă nici nu te teme, ci smerește-te și lumina va pieri. Dacă vezi vreo vedenie sau un chip sau ai un vis, nu te încrede în aceasta, pentru că dacă este de la Dumnezeu, Domnul te va face să înțelegi aceasta. Dacă n-a cunoscut după gust pe Duhul Sfînt, sufletul nu poate înțelege de unde anume vine vedenia. Vrăjmașul dă sufletului o anumită dulceață amestecată cu slavă deșartă și după aceasta se recunoaște înșelarea.

Părinții zic că dacă o vedenie e pricinuită de vrăjmașul, sufletul simte tulburare. Însă numai sufletul smerit și care nu se socotește pe sine vrednic de vedenii simte tulburare și frică la lucrarea vrăjmașilor, dar omul mîndru și căzut în slava deșartă nu poate încerca nici frică, nici tulburare, fiindcă el vrea să aibă vedenii și se socotește pe sine vrednic de aceasta și de aceea vrăjmașul îl înșeală ușor.

Lucrurile cerești se cunosc prin Duhul Sfînt, iar cele pămîntești prin minte: dar cine vrea să cunoască pe Dumnezeu cu mintea lui din știință, acela e în înșelare pentru că Dumnezeu este cunoscut numai prin Duhul Sfînt. Dacă vezi cu mintea demoni, smerește-te și silește-te să nu-i vezi și mergi degrabă la duhovnicul sau „bătrînul” (starețul) căruia ai fost încredințat. Spune totul duhovnicului și atunci Domnul te va milui și vei scăpa de înșelare. Dar dacă crezi că știi mai multe în privința vieții duhovnicești decît duhovnicul tău și dacă la mărturisire nu-i spui ce ți s-a întîmplat, atunci pentru mîndria ta va fi îngăduit unei înșelări să pună stăpînire pe tine spre povățuire. [...]

Așa cum oamenii intră și ies dintr-o casă, așa și gîndurile iscate de demoni vin și iarăși pleacă, dacă nu le primești. Dacă gîndul îți spune: „Fură!” și tu-l ascuți, ai dat prin aceasta demonului o putere asupra ta. Dacă gîndul îți spune: „Mănîncă mult!” pînă la ghiftuială și tu vei mânca mult, demonul a luat din nou putere asupra ta. Și așa, dacă gîndul fiecărei patimi te va stăpîni, vei ajunge un bîrlog de demoni. Dar dacă înțelegi să te pocăiești cum se cuvine, vor tremura și vor fi siliți să plece. [...]

Despre părintele Stratonik

[...] La început, când omul vine să lucreze pentru Domnul, Domnul dă sufletului harul Său și o rîvnă puternică pentru bine și totul îi este atunci ușor și plăcut; și când sufletul vede în el aceasta, atunci, în lipsa lui de experiență, își spune: „Voi avea toată viața această rîvnă.” Și prin aceasta se înalță mai presus de cei ce trăiesc în nepăsare și începe să-i judece; și așa pierde harul care l-a ajutat să împlinească poruncile lui Dumnezeu. Și sufletul nu înțelege cum s-a întîmplat aceasta, totul mergea atît de bine, dar acum totul e atît de chinuitor și nu mai vrea să se roage. Dar nu trebuie să se înfricoșeze: este Domnul Care povățuiește cu milostivire sufletul. De îndată ce se înalță mai presus de fratele său, chiar în acel minut sufletului îi vine un gînd rău care nu-i place lui Dumnezeu, și dacă sufletul se smerește, harul nu-l părăsește, dar dacă nu se smerește, se ivește o mică ispită ca sufletul să se smerească. Dacă iarăși nu se smerește, atunci începe lupta curviei. Dacă tot nu se smerește, atunci cade într-un păcat oarecare. Și dacă nici atunci nu se smerește, vine o mare ispită și el va săvîrși un păcat mare. Și așa ispita se va face tot mai puternică, pînă ce sufletul se va smeri; atunci ispita piere și, dacă se smerește mult, vine străpungerea inimii și pacea și tot răul piere.

Astfel, tot războiul se duce pentru smerenie. Mîndria a pricinuit căderea vrăjmașilor și ei ne-au tras în adînc și pe noi. Vrăjmașii ne laudă, și dacă sufletul primește lauda, harul se retrage de la el pînă ce se pocăiește. Astfel, toată viața învață sufletul smerenia lui Hristos și, pînă ce nu va avea smerenia, va fi totdeauna chinuit de gînduri rele. Dar sufletul smerit găsește odihna și pacea de care vorbește Domnul (Ioan 14, 27).

Postul și înfrînarea și privegherea și liniștirea (isihia) și celelalte nevoițe (ascetice) ne ajută, dar puterea de căpetenie stă în smerenie. Maria Egipteanca și-a uscat trupul prin post într-un singur an, pentru că nu avea nimic de mîncare, dar cu gîndurile a trebuit să lupte timp de șaptesprezece ani.

Smerenia nu se învață dintr-o dată. De aceea a zis Domnul: **Învățați de la Mine smerenia și blîndețea** (Matei 11, 29). Ca să înveți ai nevoie de timp. Unii au îmbătrînit în nevoițe și totuși n-au învățat smerenia și nu pot înțelege de ce nu le merge bine, de ce n-au pace și sufletul lor e mîhnit, și abătut. [...]

Gînduri, sfaturi și observații ascetice

[...] Ca să îți rugăciunea, trebuie să iubești pe oamenii care te ocărăsc și să te rogi pentru ei, pînă ce sufletul tău se va fi împăcat cu ei, și atunci Domnul îți va da rugăciune neîncetată, pentru că El dă rugăciunea celui ce se roagă pentru vrăjmași. Adevăratul învățător în rugăciune e Însuși Domnul, dar cel ce se roagă trebuie să smerească sufletul său. În sufletul celui ce se roagă cum se cuvine e pacea lui Dumnezeu. Inima rugătorului trebuie să fie plină de milă pentru toată făptura. Rugătorul iubește pe toți și are milă de toți, pentru că harul Duhului Sfînt l-a învățat iubirea. [...]

Cum să cunosc dacă Domnul mă iubește sau nu?

Iată cîteva semne. Dacă te lupți cu tărie cu păcatul, Domnul te iubește. Dacă iubești pe vrăjmași, ești și mai mult iubit de Dumnezeu. Iar dacă-ți pui sufletul pentru oameni, ești mult iubit Domnului, Care și-a pus și El sufletul pentru noi. [...]

Bibliografie: Sfîntul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei*, Editura Deisis, Sibiu, 2000

CUVÎNTUL SFÎNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI - „CU SMERENIA SĂ BIRUIEȘTI DUȘMĂNIA”

Iacov, dorind să îl îmblânzească pe fratele său cel mândru, Esau, și să se împace cu el, la început a trimis înaintea lui daruri; apoi văzându-l de departe, i s-a închinat de șapte ori cu smerenie, iar la acestea a adăugat și cuvinte de iubire: „Am văzut fața ta - a spus el - ca și cum ar fi fost fața lui Dumnezeu.” Astfel, a prefăcut o fiară într-un miel. De aici fiecare poate învăța cum să îi potolească pe cei ce se mînie, să îi îmblânzească pe cei înverșunați, să îi împace pe cei învrăjbiți și să îi facă prieteni iubitori pe oamenii care nu au iubire. Vrei să ți-1 faci pe dușmanul tău prieten? Fii blînd, smerit, arată-i dragoste și nu răsplăți răul cu rău și ocară cu ocară, pentru că focul nu îl stingi cu foc, răul nu îl biruiești cu rău și dușmănia nu o biruiești cu dușmănie, ci nu faci decît să ațîți și mai mult; iar cu blîndețea, dragostea și smerenia biruiești ușor orice înverșunare. Cu dreptate spune Sfînta Scriptură: *Un răspuns blînd domolește mînia, iar un cuvînt aspru ațîță mînia* (Pilde 15, 1).

Iată ce scrie în „Pășunea duhovnicească” Sfîntul Sofronie, Patriarhul Ierusalimului: „Doi episcopi, care se aflau la o distanță foarte apropiată unul de celălalt, s-au certat odată între ei. Unul dintre ei era bogat, iar celălalt era foarte sărac. Cel bogat găsisese prilejul să îi facă un rău celuilalt. Însă cel sărac, auzind despre aceasta (și știind ce vrea să facă), le-a spus preoților săi: „Noi vom birui cu harul lui Hristos”. Preoții i-au răspuns: „Cine poate, stăpîne, să stea împotriva lui?” „Așteptați și veți vedea” - le-a spus el. Episcopul a așteptat să vină momentul. Cînd celălalt episcop a început să săvîrșească slujba în cinstea Sfinților Mucenici, el i-a luat pe preoți și le-a spus „Veniți după mine și vom birui”. Preoții, însă, se întrebau în sinea lor: „Ce vrea să facă?”. El s-a apropiat de celălalt episcop și cînd acela a ieșit cu toată mulțimea, episcopul cel sărac, apropiindu-se și mai mult de el, a căzut la picioarele lui împreună cu preoții săi și a spus: „Iartă-ne, stăpîne, căci noi sîntem robii tăi”. Acela, fiind uimit de o asemenea faptă, cu sufletul zdrobit (căci Dumnezeu schimbase inima lui) a înconjurat el însuși picioarele episcopului căzut la pămînt și a spus: „Tu ești stăpînul și părintele meu!” Și de atunci a fost mare dragoste între ei. Iar episcopul cel sărac le-a spus preoților săi: „Nu v-am spus eu că vom birui cu harul lui Dumnezeu?”. Și voi, cînd aveți dușmănie între voi, faceți același lucru unul cu celălalt, și veți birui.” (Pășune duhovnicească, cap. 208).

Din această istorioară se vede cum cuvîntul smerit și supunerea ucid mînia, biruiesc vrăjmășia, îi împacă pe oameni și, din vrăjmași îi transformă în prieteni. Și din contră, cuvîntul aspru stîrnește mînia. Iată ce se povestește în viața Sfîntului Macarie Egipteanul: „Odată, pe cînd Cuviosul mergea din schit în muntele Nitri și nu mai avea mult de mers, i-a spus ucenicului său: „Mergi înaintea mea”. Ucenicul a pornit și pe drum a întîlnit un popă idolesc, care mergea în grabă, ducînd pe umeri un buștean mare. Văzîndu-l, fratele a strigat către el: „Ia ascultă, diavole! Unde te duci?” Păgînul s-a năpustit asupra lui și l-a bătut atît de tare, încît de-abia l-a lăsat viu și, luîndu-și bușteanul a fugit. După un timp l-a întîlnit și Avva Macarie și i-a spus prietenos: „Să te mîntuiești, sîrguinciosule, să te mîntuiești!”. Închinătorul la idoli s-a mirat și i-a spus schimnicului: „Ce vezi tu bun în mine de mă saluți atît de binevoitor?”. „Văd că te trudești” - a răspuns schimnicul. Atunci păgînul a spus: „Părinte! Eu am fost mișcat de cuvintele tale și văd că ești omul lui Dumnezeu; dar iată, mai înainte un alt monah m-a întîlnit și m-a ocărit, iar eu l-am bătut pînă la moarte”. Și a căzut păgînul la picioarele Sfîntului, zicînd: „Nu te voi lăsa în pace pînă cînd nu mă vei face și pe mine creștin și monah”. Și a plecat împreună cu Sfîntul Macarie. Pe drum l-au ridicat pe fratele cel bătut și l-au dus în biserica ce se află în muntele Nitri. S-au minunat Sfinții Părinți care viețuiau acolo, văzîndu-l pe păgînul idolatru împreună cu Cuviosul Macarie și l-au creștinat cu Sfîntul Botez și l-au făcut călugăr, iar după exemplul lui mulți alți păgîni au crezut în Hristos. Și a spus Avva Macarie: „Cuvîntul cel rău și pe cei buni îi face răi, iar cuvîntul cel bun și pe cei răi îi face buni”.

Bibliografie: Sfîntul Dimitrie al Rostovului, *Viața și omiliile*, Editura Bunavestire, Galați, 2003

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN IACOB

HOZEVITUL - DESPRE PĂCATUL DEZNĂDEJDII

Trăim în veacul cel de pe urmă și vrăjmașul mântuirii se silește mai tare cu meșteșugul lui, văzînd că se apropie sfîrșitul. Sînt zilele smintelilor, și este mare secetă de cuvîntul lui Dumnezeu, lipsește povața cea sănătoasă pentru mîntuire. Astăzi, mulți dintre cei credincioși ajung la deznădăjduire din cauza lipsei de povățuitor, căci „a lipsit cel cuvios”, cum zice Psalmistul.

Mai dureros însă este că boala deznădejdiei se strecoară și în inima celor care au îmbrăcat „haina mîntuirii”, ba chiar și la unii din clerici, îndoiala pentru mîntuirea sufletului se vede astăzi la mulți creștini, și nu numai la cei robiți de patimi sau străini de Biserică, ci și la unii care merg pe calea pocăinței, cu rîvnă pentru adevărul sfînt. Ei văd stricăciunea dimprejurul lor, văd apoi lipsa cea mare de povățuitori, uneori văd și lipsa de credință la „cei din sfeșnic”, care trebuie să lumineze, și pentru asta se împruținează la suflet bieții creștini și unii se deznădăjduiesc. Cei care îmbrățișează viața monahală sînt mai adăpostiți de valurile lumești, dar și ei văd lipsa de spor duhovnicesc, și pentru asta îi cuprinde un fel de îndoială pentru mîntuire, slăbănogindu-se la suflet. Prin aceste rînduri, eu nu caut să judec nici să osîndesc pe cei ce au îndoială pentru mîntuirea lor, ci mă silesc să le pun la îndemînă un „tonic”, adică o doctorie întăritoare pentru suflet.

Îndreptarea noastră și izbăvirea de osîndă am dobîndit-o prin jertfa cea de pe cruce a Domnului nostru Iisus Hristos. Deci, după cum n-au putut să scape de osîndă toți aleșii lui Dumnezeu din Legea Veche, cu toate bunătățile lor, tot așa nici noi, cei de azi, nu putem să ne mîntuim prin faptele noastre, fără darul lui Dumnezeu. Întîi este sfîntul dar, și pe urmă faptele noastre, care ajută la mîntuire. Aceasta o spun din cauză că sînt mulți dintre creștini, și mai ales dintre monahi, care se bazează mai mult pe faptele lor și mai puțin prețuiesc darul lui Dumnezeu. Cînd unii ca aceștia pătinesc vreo alunecare în patimi, sau cînd slăbesc cu trupul și nu mai pot împlini faptele cele bune sau nevoițele lor obișnuite, atunci se deznădăjduiesc de mîntuire. Căci nădejdea lor era la nevoițele și la bunătățile lor, iar nu la mila lui Dumnezeu. Pentru ei, cînd s-a terminat voinicia trupului sau cînd au suferit vreo alunecare în păcate mari, atunci s-a terminat și cu mîntuirea, după socoteala lor. Fraților și surorilor, care vă îndoiiți de mîntuire, să vă întipăriți bine în minte că: de-ar face omul toate bunătățile și chiar de s-ar da și la moarte pentru apărarea dreptății, însă fără darul cel sfînt al Domnului nu este mîntuire. „A Domnului este mîntuirea, și peste poporul Său - binecuvîntarea Sa”, cum zice Proorocul David în Psalmi. Și iarăși: de-ar săvîrși cineva toate răutățile din lume, însă dacă nu-și pierde nădejdea în Dumnezeu și dacă aleargă la pocăință, tot se mîntuiește. „Deșartă este mîntuirea omului”, zice Psalmistul, adică toată strădania omului este zadarnică, fără ajutorul lui Dumnezeu. Fiecare om este luptat de felurite păcate și se rănește de ele. Deci noi singuri, oricîte bunătăți și oricîte nevoițe am face, nu sîntem în stare să ne vindecăm și să dobîndim nevinovăția. Darul lui Dumnezeu împlinește toate lipsurile noastre și ne vindecă spre mîntuire. Nimeni dintre drept credincioșii creștini să nu se împruțineze la suflet încît să zică sau să cugete că nu mai este mîntuire pentru el. Împruținarea aceasta a sufletului și îndoiala pentru mîntuire vine de la vrăjmaș. Șarpele care a îndemnat odinioară pe strămoși să mănînce din rodul oprit, căci nu vor muri niciodată, acum și-a schimbat glasul și le șoptește la mulți, zicînd: „Zadarnic mîncăți pîinea vieții”, căci „nu mai este mîntuire pentru voi!” Auziți ce glas înșelător răsună astăzi? Sfîntul Prooroc David pricepea glasul acesta, pentru aceasta zice la Psalmul 3, 2: **Mulți zic sufletului meu: Nu este mîntuire lui întru Dumnezeuul lui!** Dar el se întărea cu nădejdea în Dumnezeu, zicînd: **Pentru ce ești mîhnit, suflete al meu, și pentru ce te tulburi? Nădăjduiește spre Dumnezeu, că-L voi lăuda pe El, mîntuirea feței mele și Dumnezeuul meu** (Psalmi 41, 6-7). Și Proorocul rostește aceste cuvinte de mai multe ori, arătînd cu asta primejdia care vine din deznădejde. Citiți cu băgare de seamă la Psaltire și veți vedea cît de întărit este împăratul David cu nădejdea mîntuirii. El nu era nici botezat și nici bucuria învierii Domnului n-a cunoscut-o arătat, ci numai în chip tainic, dar nădejdea mîntuirii răsună în toți psalmii lui. Afară de asta, nici el n-a fost scutit de rănilor păcatului, ba încă a pătimit cele mai grele răni, din prea-curvie și dinucidere. Dar nădejdea lui nu s-a împruținat și pentru aceasta s-a mîntuit și s-a sfînțit. Socotiți apoi că țilharul cel credincios era în gura morții cu sufletul împovărat de rele, dar nădejdea lui a rămas neclintită pînă la urmă. Căci, de n-ar fi avut nădejde, atunci n-ar fi îndrăznit să zică: „Pomenește-mă, Doamne, cînd vei veni întru Împărăția Ta!” Cît de dureros este cînd vezi că mulți din cei ce s-au îmbrăcat întru Hristos prin Taina Sfîntului Botez și se împărtășesc cu Pîinea

Vieții, adică cu Trupul Domnului, cu alte cuvinte, când vezi pe cei chemați să moștenească Împărăția Cerurilor că se deznădăjduiesc de mântuire! Mare durere pentru Sfânta Biserică, maica noastră duhovnicească, care se silește ca pe toți să ne mântuiască!

Toți Sfinții Părinți mărturisesc într-un glas că nici un păcat nu este așa de vătămător precum este păcatul deznădăjduirii, căci el e aproape ca și lepădarea de Dumnezeu. Pentru aceasta, fraților, să ne doară inima pentru păcatele noastre, căci prin ele am supărat pe bunul Dumnezeu, dar întristarea noastră să fie totdeauna însoțită cu nădejdea în mila Părintelui Ceresc și niciodată să nu avem îndoială de mântuire. Obiceiul vrășmașului este să aducă în inimă frica cea dobitocească și tulburare, ca prin asta să arunce pe om în deznădejde. Dar tu, frate creștine, chiar dacă L-ai vedea pe Însuși Domnul că își întoarce fața Sa de la tine și nu te mai socotești între oile Sale, tu nici atunci să nu te împuținezi, ci roagă-te cu stăruință de El, precum se ruga și văduva cea necăjită către judecătorul nedreptății, cum spune la Sfânta Evanghelie, și nu vei rămîne rușinat. Strigă cu îndrăzneală la gândurile cele otrăvite, cum striga și Sfântul Prooroc David, zicînd: „Domnul este luminarea mea și Mîntuitorul meu. de cine mă voi teme?”, și apoi zi: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperămîntul meu este Duhul Sfînt!” [...]

Bibliografie: *Profeții și mărturii creștine pentru vremea de acum*, Editura Biserica Ortodoxă, Alexandria, 2004

CUVINTE ALE SFINŢILOR PĂRINŢI - DESPRE ÎMPĂRTĂŞIREA CU VREDNICIE ŞI CU NEVREDNICIE

Tîlcuire a Sfîntului Teofilact al Bulgariei la zicerea Apostolului: Aşadar, oricine va mânca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie... (1 Corinteni 11, 27-31)

27. Aşadar, oricine va mânca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat faţă de Trupul şi Sîngele Domnului.

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată ghicitoareşte corintenilor că se împărtăşeau cu Dumnezeieştile Taine cu nevrednicie. [...] Dar cum este „vinovat Trupului şi Sîngelui Domnului” acela ce se împărtăşeşte cu nevrednicie? Acesta se face vinovat şi sub judecată la fel cu acela care nu ar voi să mănînce Trupul Domnului sau să bea Sîngele Lui, ci ar voi doar să-L omoare şi să-I verse sîngele. Căci - precum ostaşii care au împuns trupul Domnului (adică mîinile, picioarele şi coasta) nu l-au împuns ca să bea sîngele Lui, ci pentru ca să-l verse spre necinste şi spre defăimare - tot aşa şi acum, cine bea cu nevrednicie tainicul Sînge al Domnului, dar nu ia nici un folos dintru aceasta, l-a vărsat în zadar. Căci evreii, răstignind trupul Domnului, s-au arătat ca şi cum ar fi spintecat hlamida Împăratului; iar creştinul care se împărtăşeşte cu nevrednicie cu Trupul Domnului este asemenea cu acela care ar arunca hlamida Împăratului în mijlocul noroiului, căci noroiul este sufletul lui necurat cu care o împărtăşeşte. De aceea - şi iudeii, care au rupt hlamida Împăratului, şi creştinii care au aruncat-o în noroi - sînt vinovaţi şi osîndiţi ca unii ce l-au necinstit pe Împărat la fel.

28. Să se cerceteze însă omul pe sine şi aşa să mănînce din pîine şi să bea din pahar!

Dumnezeiescul Pavel, cînd alătură în mijlocul oarecărei pricini o altă pricină, obişnuieşte să o povestească pe aceea, precum a făcut şi acum. Căci, avînd înaintea sa pricina despre mese şi căzînd în cuvîntul despre Dumnezeieştile Taine, îl vorbeşte pe acesta cu amănunţime, fiind mai de nevoie, şi arată că este capul bunătăţilor a se apropia cineva de Dumnezeieştile Taine şi a se împărtăşi cu conştiinţă curată. Căci zice: Eu nu-ţi pun alt judecător ţie, creştine, ca să te judece pentru aceasta, ci chiar pe tine te pun judecător al tău însuşi. Deci - zice - judecă-te şi te cercetează pe sine-ţi cu conştiinţa ta, şi aşa apropie-te de Dumnezeieştile Taine şi împărtăşeşte-te, nu cînd este praznic, ci cînd te vei afla pe sine-ţi curat şi vrednic!

29.1. Căci cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie judecată lui-şi mănîncă şi bea,

Zice: Creştinul care se împărtăşeşte de Trupul şi Sîngele Domnului cu nevrednicie o face spre a sa osînda, nu din pricina firii Tainelor (pentru că acestea de sine sînt pricinuitoare de viaţă şi de mîntuire), ci pentru nevrednicia lui. Căci şi soarele este luminos şi dulce celor ce au ochii sănătoşi, iar celor ce îi au stricaţi şi bolnavi li se face vătămător şi păgubitor.

29.2. nesocotind Trupul Domnului.

Adică: Creştinul ce se împărtăşeşte cu nevrednicie o face spre osînda sa, fiindcă nu cercetează şi nu înţelege mărimea tainei. Căci - dacă am cerceta şi am socoti bine Cine este Acela Care Se află înaintea noastră pe Sfînta Masă, Cine este Acela cu Care ne împărtăşim, că adică este de faţă Însuşi Iisus Fiul lui Dumnezeu, tăinuit cu dumnezeirea şi omenirea Sa sub chipul Sfinţitei pîini - negreşit nu am avea trebuinţă de altă învăţătură; căci însăşi socotinţa aceasta ne-ar face să ne temem, să ne trezvim şi să fim cu luare-aminte cînd ne împărtăşim.

30. De aceea, mulţi dintre voi sînt neputincioşi şi bolnavi şi mulţi au murit.

Zice: Din relele și primejdiile care urmează vouă, creștinilor, luați dovezile a ceea ce vă zic. Căci de aceea urmează la voi morți neștiute, năpraznice și mai înainte de fireasca vreme și boli de ani îndelungați, fiindcă mulți dintre voi se împărtășesc cu nevrednicie. Dar poate ar zice cineva: Apoi ce? Cei ce nu se împărtășesc și nu mor înainte de vreme, ci ajung la adânci bătrânețe, aceștia nu păcătuiesc? La aceasta răspundem că păcătuiesc și aceștia. Dar aceștia - care nu se îmbolnăvesc, nici nu mor mai înainte de vreme, căci nu sînt pedepsiți aici - vor fi pedepsiți mai rău în cealaltă viață.

Noi însă, dacă nu vom păcătui, nu vom fi pedepsiți nici aici, nici acolo. Despre aceasta zice și mai departe:

31. Căci, dacă ne-am judeca pe noi înșine, nu am mai fi osîndiți.

Nu a zis: „dacă ne-am pedepsi noi pe noi înșine”, ci numai: „dacă ne-am judeca”, adică: Dacă ne-am cunoaște păcatele și ne-am osîndi pe noi înșine cu ocară de sine și cu pocăința, nici aici nu ne-am osîndi de Dumnezeu, nici acolo, ci am scăpa și de vremelnicele munci de aici, și de cele veșnice de acolo. Căci - precum zice dumnezeiescul Hrisostom - „cel ce se osîndește pe sine îl îmblînzește pe Dumnezeu de două ori, și pentru că și-a cunoscut păcatul, și pentru că se face mai lenevos a urma păcatului” (cuvîntul 28 la această pricină).

Bibliografie: Sfîntul Teofilact al Bulgariei: *Tîlcuirea Epistolei întâi către Corinteni și a Epistolei a doua către Corinteni a Sfîntului Apostol Pavel*, Editura Sophia, București, 2005

CUVINTE ALE SFÎNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG - DESPRE ÎMPĂRTĂȘANIA CU VREDNICIE ȘI NEVREDNICIE

Cuvîntul al IV-lea. Despre pocăință și umilință și din ce lucruri le poate câștiga cineva. Despre lacrimi fără de care nu este cu putință a ajunge cineva la curăție și nepătimire

[...] În adevăr, dacă omul nu plînge în fiecare zi și noaptea înaintea lui Dumnezeu, apoi nici atunci cînd vrea să se împărtășească cu Dumnezeieștile Taine nu va putea să se tînguie și să plîngă cît de puțin, sau să verse vreo lacrimă după Dumnezeu. Cum să plîngă cel căruia îi vin rar lacrimile, fie din vreo neștiință, fie din vreo întîmplare oarecare? Ceea ce nu mi se pare un lucru de mirare, pentru că mulți nici la ieșirea sufletului nu plîng și nu lăcrimează. De aceea mi se pare că nici nu sînt mulți cei ce plîng, ci foarte puțini și lesne de numărat. Iar dacă și acest lucru îl socotesc cu neputință, și anume: să se împărtășească cu Dumnezeieștile Taine totdeauna cu lacrimi, vai de nebunia lor! Vai de nesimțirea lor! Vai și mie pentru nebunia celor ce zic acestea și întunecarea și lenevirea lor! Dacă s-ar fi judecat singuri, nu ar fi judecați de însăși cuvintele lor. Dacă s-ar fi îngrijit de pocăință nu ar fi răbufnit că lucrul este cu neputință. Dacă ar face fapte mîntuitoare nu s-ar lipsi cu totul de acest dar al lui Dumnezeu. Dacă ar agonisi frica lui Dumnezeu în inimile lor, ar mărturisi că este cu putință a plînge și a lăcrima nu numai în vremea împărtășirii cu Dumnezeieștile Taine, ci de-a pururi și în tot ceasul.

De aceea vreau să încredințez dragostea voastră mai deplin despre acest lucru și aduc cuvîntul ca și cum aș întreba chiar pe cei ce au grăit cele de mai sus: Spuneți-mi, fraților, de ce este cu neputință acest lucru? Îmi veți răspunde: Fiindcă din fire unii se pleacă cu lesnire spre umilință, iar alții sînt vîrtoși și împietriți la inimă și nu se umilesc nici cînd sînt bătuti. Cum, deci, să plîngă și să lăcrimeze aceștia și să se împărtășească totdeauna cu lacrimi? Chiar și preoții, cum pot plînge cînd săvîrșesc Jertfa cea dumnezeiască și fără de Sînge?

Fie așa cum ziceți, vă răspund eu, dar spuneți-mi, dacă știți, din ce pricină sînt vîrtoși și cu anevoie plecați spre umilință? Iar dacă nu știți, să nu vă rușinați a vă coborî puțin din înălțimea voastră și plecîndu-vă urechea cu dragoste să nu vi se pară lucru nevrednic a învăța de la mine, cel mai din urmă decît toți. Căci scris este: ***Dacă se va descoperi celui mai mic, cel mai mare să tacă!*** (1 Corinteni 14, 30). De ce, deci, vă întreb eu, unul este împietrit, iar altul lesnicios spre umilință? Iată de ce, vă răspund: pentru că, cu voia sa unul este bun, iar altul rău. Cu știința sa, unul face cele rele, iar altul nu le face. Unul adică este rău, pentru că face cu voia sa cele potrivnice, iar altul este bun că face cu voia sa cele plăcute lui Dumnezeu. Dacă vei lua aminte, vei vedea că totdeauna oamenii s-au făcut buni din răi și răi din buni prin aceste trei: cu voia, cu cugetul și cu fapta. [...]

Dacă nimeni nu este fără de păcat, chiar numai o zi de-ar fi viața lui, și dacă nimeni nu poate avea inima curată, prea limpede este că nici fără pocăință și fără lacrimi nu trebuie să treacă nici o zi din viața omului. Dacă n-are lacrimi, măcar este dator să le caute din toată puterea și din tot sufletul. Altfel nu poate să fie fără de păcat și cu inima curată. Dacă cineva, știindu-și mulțimea păcatelor și greutatea greșelilor, nu voiește să se culce pe jos, să privegheze și să-și vindece rănile poftii sale pătimase și ale cugetelor care îl duc la nesimțire, care s-au împuțit și au putrezit din lenevirea și neplecarea lui, ceea ce este o mare nebunie, cum se va cutremura el de osînda și de judecata cea așteptată de cei păcătoși, și cum va plînge întru durerea inimii sale?

Dacă nu voiește omul să rabde, ostenindu-se și gîrbovindu-se pînă la sfîrșit, să umble ziua și noaptea, mîhnindu-se și necăjindu-se, să se smerească în toate, să răcnească întru suspinarea inimii lui, făcîndu-se ca o pasăre singuratică pe acoperișuri, să se asemene cu pelicanul din pustie, să devină cu așezarea sufletului străin față de toți cei din mănăstire și din lume, fără îndrăzneală față de cei mari și de cei mici, să se ostenească cu suspin, să mănînce cenușă cu pîinea și cu băutura sa, s-o amestece cu plîngerea, cum va putea o, fraților, vreodată, în fiecare noapte să-și spele patul și așternutul să-l ude cu lacrimi? Cu adevărat, nicidecum! Și nu numai că nu va vedea la sine niciodată lacrimi, dar nici în vremea rugăciunii nu le va afla, nici loc nu va putea să gătească Domnului, nici sălășluire vrednică Dumnezeului lui Iacov, Care este Hristos Domnul, Mîntuitorul și Dumnezeuul nostru. Și dacă pe acestea nu le va face bine, adică nu se va cumineca cu lacrimi și cu vrednicie, apoi nu va primi în sine pe Împăratul și

Dumnezeu, chiar dacă și numai o dată pe an ar face acest lucru. Că Sfintele se cade totdeauna să fie numai celor Sfinți. Aceste cuvinte: Sfintele Sfinților, unii le propovăduiesc și le strigă tare, și o, măcar de le-ar auzi și ei, iar alții, când le aud zic: „Ce? Cel ce nu este sfânt este și nevrednic?” Da, nevrednic, cel ce nu-și mărturisește totdeauna cele ascunse ale inimii sale, cel ce nu face pocăință adevărată pentru ele și pentru cele greșite din neștiință, cel ce nu plînge de-a pururi și nu se mîhnește și nu face cu rîvnă cele zise mai sus, acela nu este vrednic.

Iar cel ce face toate acestea este foarte vrednic să se împărtășească cu Dumnezeieștile Taine, nu numai la praznice, ci și în fiecare zi, și îndrăznesc să zic chiar de la începutul pocăinței și al întoarcerii sale. Pentru că cel ce face acestea pînă la sfîrșitul vieții sale, trăind în smerenie și cu inima frîntă, este iertat. Dacă așa este și așa face, se luminează la suflet în fiecare zi, cu ajutorul Sfintelor Taine, și, în scurtă vreme, ajunge la desăvîrșită curățenie și sfințenie. Altfel nu este cu puțință a spăla și a curăța vasul nostru cel întinat și casa noastră cea pîngărită. Mai mult decît atît nici nu am putea învăța, nici din Dumnezeieștile Scripturi, nici din lucrare. Apostolul ne spune neconținut: **Să se ispitească omul pe sine și așa să mănînce din pîine și să bea din pahar. Că cel ce mănîncă și bea cu nevrednicie Trupul Domnului, își mănîncă și bea lui-și osîndă. Și iarăși: Cel ce cu nevrednicie mănîncă Trupul și bea Sîngele Domnului, nesocotind Trupul Domnului, vinovat va fi de Trupul Domnului** (1 Corinteni 11, 27-29).

Și dacă cel ce nu arată roade vrednice de pocăință este muștrat și vădit de toată Scriptura cea de Dumnezeu insuflată că este nevrednic, spune-mi cum va putea cineva fără lacrimi să se curățească și să se împărtășească cu vrednicie cu Sfintele Taine? Căci acestea (lacrimile) sînt cel dintîi rod al pocăinței. Și după cum urîta scurgere a trupului și îndulcirea inimii cu vreo patimă este un fel de jertfa pe care noi o aducem diavolului, tot așa și lacrimile vărsate din durerea inimii sînt o jertfă bine primită Stăpînului și curăță necurăția acelei dulceți pătimăse. Arătînd acest lucru, David zicea: **Jertfa (bine plăcută) lui Dumnezeu este duhul umilit, inima înfrîntă și smerită** Dumnezeu nu o va urgisi (Psalmi 50, 18). Și cu dreptate; că astfel deprinzîndu-se sufletul, și smerindu-se totdeauna, nu va petrece nici o zi fără lacrimi, precum a zis David: **Spăla-voi în toate nopțile patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda** (Psalmi 6, 6).

Pentru aceasta, vă rog pe voi, părinților și fraților, fiecare cu rîvnă să-și iscusească în acestea sufletul, care, astfel umilindu-se și schimbîndu-se, să se facă puțin cîte puțin izvor care varsă rîuri de lacrimi și de umilință. Iar dacă nu ne vom sîrgui astfel să ne curățim, ci vom umbla în lenevire, în trîndăvie și slăbănogire, eu, pentru cruțarea dragostei voastre, nu voi zice ceva apăsător, ci numai atît: chiar dacă cineva se va împărtăși vreodată cu lacrimi, adică va plînge fie înaintea Dumnezeieștii Liturghii, fie în timpul Sfintei Liturghii, fie chiar în vremea împărtășirii cu cele Dumnezeiești, însă în celelalte zile și nopți nu se sîrguiește să facă acest lucru, de nici un folos, nu-i va fi faptul că a plîns o dată. Că numai cu atîta nu ne facem vrednici și nu ne curățim degrabă, ci totdeauna și neîncetat trebuie să plîngem, pînă la moarte, precum Însuși Stăpînul ne-a poruncit, zicînd: „Pocăiți-vă, cereți, căutați și bateți. Pînă cînd? Pînă ce veți lua, veți afla și vi se va deschide. Ce anume? Împărăția Cerurilor.”

Că, pocăința aceasta care se face neconținut și pînă la moarte, precum am zis, cu osteneală și cu necaz, încetul cu încetul ne face să vărsăm lacrimi amare, care spală și curăță întinăciunea și spurcăciunea sufletului. Abia după acestea vine pocăința cea curată și lacrimile cele amare se fac dulci și bucuria neîncetată se naște în inimile noastre și ne face să vedem strălucirea cea nespusă. Pe care de nu ne vom nevoi cu toată sîrguința să o ajungem și s-o primim, duhovniceștilor Părinți și frați, nu ne vom putea izbăvi de toate patimile, nu vom putea agonisi deloc faptele cele bune, nu vom putea cu vrednicie și cu lacrimile cele după Dumnezeu să ne împărtășim totdeauna cu Dumnezeieștile Taine, nici să vedem dumnezeiasca Lumină, Care se află împreună cu ele. Nici inimă curată nu vom avea vreodată, nici Sfîntul Duh nu Se va sălășlui cunoscut în noi, nici nu ne vom învrednici ca Sfinții să vedem pe Dumnezeu: nici aici, nici dincolo, dacă ne ducem orbi. Ci, precum zice Sfîntul Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu: „Așa de departe vom fi de vederea aceea, potrivit cu orbirea cea de aici a fiecăruia dintre noi, pe cît neam lipsit de bună voie de Lumina Lui în viața aceasta de acum.” [...]

Cuvîntul al V-lea. Despre pocăință; și că nu este de ajuns pentru curățirea sufletului numai să împărțim averile noastre, nici numai să ne lipsim de lucruri, dacă nu vom cîștiga și plînsul. Despre izgonirea lui Adam. Și că dacă s-ar fi pocăit după ce a călcat porunca, nu ar fi

fost scos din Rai. Ce mare bine a adus pocăința lui, după cădere. Despre a doua venire a Domnului și despre osîndirea păcătoșilor. Muștrări celor ce trăiesc în răutate și fățarnicie.

Bun lucru este pocăința și folosul pe care îl aduce. Știind aceasta, Cel ce pe toate le știe, Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos a zis: ***Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor!*** (Matei 3, 2). Însă vreți să știți că fără pocăință din adîncul sufletului, cum o cere Cuvîntul de la noi, nu ne putem mîntui? Ascultați pe însuși Apostolul care strigă: ***Tot păcatul este afară de trup, iar cel ce curvește, în trupul său păcătuiește*** (1 Corinteni 6, 18). Și iarăși: ***Se cade să stăm înaintea Judecării lui Hristos, ca să le ia fiecare după cele ce a lucrat în trup, fie bune, fie rele*** (Romani 14, 10).

Dar poate cineva, auzind acest cuvînt, va zice: „Mulțumesc Lui Dumnezeu că nu mi-am spurcat trupul cu nici o faptă rea” (ceea ce eu nu pot spune, eu care sînt lucrător a toată fărădelegea) și se mîngîie cu aceasta că este fără de păcat trupesc. Îi grăiește însă împotriva Stăpînului, cu pilda celor cincî fecioare nebune și ne învață pe toți cu hotărîre, că nimic nu ne folosește curăția trupului, dacă nu avem și celelalte fapte bune. Acelea, deși aveau ceva untdelemn în vasele lor, adică oarecare fapte bune în ostenelele cele dinafară, aveau și unele daruri, de aceea și candelile lor au ars o vreme, totuși pentru lenevirea, neștiința și trîndăvia lor au fost aruncate în focul cel mai din afară. Fiindcă nu au avut grijă de patimile cele ascunse înlăuntru, lucrute de duhurile cele rele, și nici nu și-au dat seama de ele. Ci înțelegerea lor a fost vătămată de cele potrivnice, s-au învoit cu gîndurile, au fost amăgite și biruite de ele și au săvîrșit în ascuns: zavistie, rîvnire, prigonire, ceartă, grăire de rău, urîciune, mînie, amărăciune, pomenire de rău, slavă deșartă, dorința de a plăcea oamenilor, iubire de argint, plăcerea de sine, poftă trupească, îndulcire de gînduri pătimase, necredință, nefrică, netemere, trîndăvie, întristare, grăire împotriva, slăbănogire, moleșală, îngîmfare, înaltă cugetare, trufie, mîndrie, nesăturare, desfrînare, lăcomie, deznădejde și toate lucrurile subțiri ale răutății care sînt păcatele lăuntrice. [...] Deci, spune-mi mie, ce folosim dacă vom împărți săracilor toate averile noastre, dar nu ne vom depărta de la rău și nici nu vom urî păcatul? Ce ne folosește dacă nu facem păcatul trupesc, iar cu mintea ne învoim cu gîndurile cele necurate, săvîrșim păcatul nearătat și sîntem stăpîniți și destrămați de patimile sufletului? Să lepădăm, vă rog, patimile și robia răutăților celor de mai sus și să nu ne oprim aici și numai la atît, ci întinăciunea s-o spălăm cu lacrimile pocăinței. [...]

Tot așa nu se va folosi cineva de și-ar împărți averile la săraci și ar lua asupra lui toată sărăcia și necîștigarea dacă nu se va depărta de rele și nu-și va curăți sufletul cu pocăință și lacrimi. Că tot omul care a păcătuit (asemenea mie celui cu totul osîndit) și și-a astupat simțurile sufletului cu noroiul poftelor și a dulceților, chiar dacă și-ar împărți toată avuția sa la săraci și și-ar părăsi toată slava demnităților sale strălucirea caselor, a cailor, a turmelor, a cirezilor, a robilor și pe însăși prietenii și rudeniile sale, și așa sărac ar veni și ar îmbrăca chipul călugăresc, cu toate acestea, tot are mare trebuință de lacrimile pocăinței, ca să-și poată spăla noroiul păcatelor sale. Și cu atît mai mult, dacă (asemenea mie) poartă funinginea și noroiul răutăților celor multe, nu numai pe față și pe mîini, ci și peste tot trupul. Numai împărțirea averilor nu-i de ajuns pentru curățirea sufletului, dacă nu vom plînge și nu vom lăcrima din suflet, fraților! Că de acest noroi, pe cît socot eu, dacă nu mă voi curăți de întinăciunea păcatelor cu lacrimi, ci voi ieși din această viață întinat, pe dreptate voi fi de rîs și de batjocură înaintea lui Dumnezeu și a Îngerilor Lui și voi fi aruncat împreună cu dracii în focul cel veșnic, într-adevăr, așa este fraților! Că nimic n-am adus pe lume, pentru ca după ce am păcătuit, să-l dăm lui Dumnezeu drept răscumpărare pentru păcatele noastre și să fie răsplătit. [...]

Deci este cu putință tuturor, nu numai monahilor, ci și mirenilor, să se pocăiască neîncetat, să plîngă și să se roage neîncetat lui Dumnezeu și prin astfel de fapte să cîștige și celelalte fapte bune. Că aceasta este calea cea adevărată, o mărturisește și Sfîntul Ioan cel cu graiul de aur (Gură de Aur), stîlpul și învățătorul cel mare al Bisericii, care în cuvintele sale despre David, la tîlcuirea Psalmului 50, zice: „Și cel ce are femeie, copii, slujnice și mulțime de slujitori și bogăție multă și s-a învrednicit de mari dregătorii lumești, poate totdeauna să plîngă, să se roage și să se pocăiască și să ajungă dacă vrea la plinătatea faptelor bune, să ia Duh Sfînt, să se facă prieten al lui Dumnezeu și să se îndulcească de vederea Lui, cum au fost înainte de venirea lui Hristos: Avraam, Isaac, Iacov și Lot cel din Sodoma și (ca să las pe ceilalți prea mulți), Moise și David. Iar în darul cel nou, la arătarea lui Dumnezeu și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Petru pescarul și necărturarul, împreună cu soacra sa și mulți alții care propovăduiau pe Dumnezeu Cel ce Se arătase.” Că pe ceilalți cine va putea să-i numere fiind mai mulți decît

picăturile ploilor și decît stelele cerului: împărații, boierii, puternicii, ca să nu mai vorbesc de cei săraci și de cei care au trăit numai cu hrana zilnică, despre care mărturisesc pînă acum orașele, casele și bisericile ridicate de dînșii cu dărnicie și azilurile de bătrîni și de săraci, ce există și astăzi. Căci toate cele agonisite în timpul vieții lor, ei le folosesc nu ca pe ale lor, ci ca pe niște robi ai Stăpînului, iconomisindu-le ca pe niște lucruri încredințate lor și după plăcerea Stăpînului, folosindu-se de lume după glasul lui Pavel, dar nefolosindu-se rău (1 Corinteni 7, 31). De aceea, au și fost slăviți și străluciți în viața aceasta de acum și vor fi și de acum și pînă în veac, iar întru Împărăția lui Dumnezeu vor fi și mai slăviți și mai străluciți. [...]

Cuvîntul al VIII-lea. Învățătură către cei ce de curînd s-au lepădat de lume, despre pocăință și despre începutul unei vieți vrednice de laudă. Cum să se poarte cel ce se pocăiește. Despre lacrimi și umilință

Luiați aminte la cuvintele mele, primiți-le cu bucurie, ca pe un îndemn făcut pentru binele vostru și al meu. Că numai așa sporim și ne desăvîrșim în Hristos; puțin cîte puțin și cu măsuri neînsemnate la vedere. Iată ce vreau să vă spun: După ce ieșiți de la biserică, nu vă risipiți în lucruri zadarnice și nefolositoare, ca nu cumva, venind diavolul și găsindu-vă robiți de ele, să facă asemenea corbului care răpește de pe ogor sămînța neacoperită cu pămînt; adică să nu facă și el la fel, răpindu-vă din inimă cuvintele acestei învățături și voi să rămîneți goi și jefuiți de cunoștința cea mîntuitoare. Ci fiecare să meargă acolo unde este rînduit, la lucrul cu mîinile sau altă ascultare, cu capul plecat și luînd aminte numai la sine. Iar cînd lucrează sau își împlinește slujba sa, să zică în sine: „O! Ticălosul de mine, cîte zile și cîți ani i-am petrecut în răspîndire și desfătare! O, cum mi-am irosit vremea pînă acum, auzind Dumnezeieștile Scripturi și neluînd aminte la glasul lor. La ce mi-a folosit această viață și cine știe de voi mai ajunge ziua de mîine?! Ani întregi numai am mîncat și mi-am umplut pîntecele cu carne și cu vin, cu cea mai grozavă lăcomie. M-am îmbrăcat cu haine strălucite, m-am desfătat, am rîs, m-am îmbogățit cu mulțime de bani pe care i-am cheltuit și i-am risipit pe nimicuri și apoi am început să adun alții. M-am îmbrăcat, m-am parfumat pînă la sațiu, am călărit pe cai și pe catîri, m-am îndulcit din multe mese bogate, am zavistuit pe aproapele, l-am ocărit, l-am defăimat, am furat, am mințit. Am vizitat și m-am împrietenit cu oamenii slăviți și bogați și am locuit cu cei mari. Mi-am făcut nume vestit, m-am tolănit pe [paturi](#)

moi, mi-am odihnit acest trup de tină și l-am îndestulat de somn. Toate acestea la ce mi-au folosit pînă acum, sau ce-mi vor ajuta ele mie, dacă mîine Cel ce ține toată suflarea va porunci să fiu răpit din această lume? Cu adevărat nimic.”

De aceea, de acum înainte, măcar zilele care mi-au mai rămas nu le voi mai cheltui zadarnic, ci chiar de acum mă lepăd de toate, ca să trăiesc așa cum au trăit Sfinții Părinți. De voi posti ca să repar lăcomia trecută, voi posti încît nici limba din gură să n-o mai pot mișca, ca măcar așa să potolesc această nepotolire, chiar dacă din această cauză voi fi posomorît, palid și trist. Însă dintr-o dată și fără osteneală, mă voi slobozi de bîntuierile gîndurilor și voi curma răspîndirea, desfătarea și rîsul. Mă voi îmbrăca în haine sărăcicioase, iar pe cele scumpe le voi da celor necăjiți și toți banii agonisiți îi voi împărți celor lipsiți. De ce să mă îngrijesc de acestea, cînd m-am lăsat cu totul în purtarea de grijă a Celui ce hrănește toată suflarea? Pe cai și pe catîri nu voi mai încăleca și mă voi lepăda de toți: de părinți, de prieteni, de tovarăși, fiindcă oricît de puțin ai iubi pe cineva mai mult decît pe Dumnezeu, nu mai ești vrednic de El, precum El Însuși a spus-o. De baie nu mă voi mai apropia, nici pe pat nu mă voi mai culca, ci pe pămînt și pe loc tare. Iată așternutul pe care mă voi culca de voie, pentru ca vrînd-nevrînd vîrtoșenia lui să mă supere și să mă împiedice să dorm prea mult. Ei și ce dacă voi muri? Dar mai sînt eu oare vrednic să mai trăiesc? Apoi mă voi scula la miezul nopții, voi îngenunchea și în întristarea ticălosului meu suflet voi plînge și mă voi tîngui cu lacrimi înaintea lui Dumnezeu, astfel: „Doamne, Dumnezeule al Cerului și al pămîntului știu că am păcătuit mai mult decît tot omul, mai mult decît toate dobitoacele necuvîntătoare și decît tîrîtoarele înaintea Ta, Dumnezeule, Cel înfricoșat și neajuns, și nu mai sînt vrednic de mila Ta. Nici n-aș fi îndrăznit să mă apropii și să cad la Tine, Iubitorule de oameni, Împărate, dacă n-aș fi auzit Sfîntul Tău glas: Cu voia nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu. Și iarăși: ***Bucurie se face în Cer pentru un păcătos care se pocăiește!*** (Luca 15, 7). Mi-am adus aminte de pilda fiului risipitor, pe care ai spus-o Tu, Stăpîne, cum Tu, Prea Milostive Doamne, chiar înainte de a fi ajuns la Tine, ai alergat înaintea lui, L-ai îmbrățișat, L-ai acoperit cu sărutări. Încrezător în noianul milostivirii Tale, am venit la Tine, cu durere, cu întristare și cu inimă zdrobită, așa împietrit și

sfârșit cum sînt, zăcînd cu ticăloșie în adîncul iadului fărădelegilor mele. Ți făgăduiesc, Doamne, că de acum înainte nu te voi mai părăsi în toate zilele cîte îmi vei mai dăru, nu mă voi mai întoarce la răutăți nici nu mă voi mai alipi de ele. Doamne, Tu știi neputința și ticăloșia mea, Tu știi slăbiciunea și vechea mea aplecare spre rele, care mă tiranizează și mă muncește. Vino în ajutorul meu! Cad la picioarele Tale, nu mă părăsi, nici nu mă lăsa de istov să fiu batjocura și rîsul vrăjmașului, pe mine care de acum sînt sluga Ta, Prea Bunule Doamne.”

Iată, fraților, care trebuie să fie de-a pururi cugetele și frămîntarea sufletească a celui ce a fugit de lume și s-a hotărît să învețe arta artelor, adică viața de luptă și de nevoie și așa să intre în stadionul luptei. Pe un astfel de om îl îndemn, dacă se va fi aflînd cumva în mijlocul nostru, dacă e însetat după cuvîntul de întărire și dacă rîvnește să înceapă de îndată pocăința cea adevărată. Pe lîngă acestea, prea iubite, pînă seara nu te apropia de mîncare. Seara intră în chilie, șezi pe pat și reamintindu-ți de toate cîte ți-am spus, mulțumește în primul rînd lui Dumnezeu că te-a învrednicit să ajungi la sfîrșitul zilei și la începutul nopții. Cercetează-te apoi și cugetă la toate păcatele care le-ai făcut împotriva lui Dumnezeu și Făcătorului tău. Cugetă la toți anii de cînd te rabdă El și te lasă să trăiești și-ți dăruiește toate cele de trebuință trupului, adică: hrană, băutură, îmbrăcăminte, așternut, chilia în care stai, fără să Se mînie, fără să-Și întoarcă Fața de la tine din pricina păcatelor tale și fără să te fi dat morții sau dracilor, ca să te piardă. Adu-ți aminte, deci, după cuviință, de toate acestea. Apoi ridică-te, așterne-ți rogojina pe pămînt, drept pernă pune o piatră și-ți pregătește astfel așternutul pentru culcare.

Dar mai ascultă ceva. Vreau să-ți pun înainte și o altă metodă pentru o adevărată și deplină pocăință, metodă care degrabă ți va aduce lacrimi și umilință, chiar dacă ai inima de piatră, zăbavnică la întristare și neputincioasă la umilință. Însă să nu ți se pară nemaiauzit și neobișnuit printre credincioși lucrul la care eu te îndemn, mai înainte de a-l încerca tu însuși. Este adevărat că cine s-a păzit după Sfîntul Botez pentru Dumnezeu fără pată și nu și-a întinat Chipul Celui ce l-a făcut, acela n-are nevoie de nimic pentru a-și recăpăta starea cea dintîi, pentru că el deja se află în Dumnezeu. Dar cel ce s-a întinat în fapte nesocotite și cu fărădelegi; cel ce prin desfrînări a făcut din templul trupului său, adică din lăcașul lui Dumnezeu, sălaș al poftelor, al patimilor și al dracilor, acela zic, pentru pocăință are nevoie nu numai de metoda pe care ți-o spun și la care te îndemn, ci de multe alte mijloace și metode de pocăință, ca să îmblînzească pe Dumnezeu și să-și recapete vrednicia dumnezeiască pierdută prin viața sa de păcat. În această privință găsești multe lucruri în Cuvîntul despre pocăință, din Scara dumnezeiescului nostru Părinte Ioan Scărarul.

Deci care e metoda de pocăință la care eu te îndemn părintește? Ascultă, frate, cu luare aminte și fără să te smintești: După ce ți-ai pregătit rogojina pentru culcare, (cum ți-am spus), stai la rugăciune în picioare, ca un osîndit. Zi: Sfînte Dumnezeule, Tatăl Nostru... și celelalte rugăciuni, și cînd le rostești cugetă cine ești tu și cine Tatăl, pe Care tu îl chemi. Cînd vrei să zici: Doamne miluiește, ridică-ți mîinile spre cer, uită-te în sus la ele, înalță-ți mintea ațintind-o la mîini, adu-ți aminte de faptele tale cele rele și de toate păcatele pe care le-ai făcut cu mîinile, de faptele rușinoase la care ele ți-au slujit, cutremură-te și spune-ți întru sine-ți: „Vai de mine, necuratul și spurcatul! Oare văzîndu-mă Dumnezeu că-mi întind cu nerușinare mîinile către Dînsul, nu-Și va aduce aminte de nelegiuirile pe care le-am săvîrșit cu ele și nu va trimite foc asupra-mi să mă piardă? Du-ți dar mîinile la spate, ca și cum ai fi osîndit la moarte, și suspinînd din adîncul inimii, zi cu glas jalnic: „Mîntuitorule, miluiește-mă pe mine păcătosul și nevrednicul de viață și vrednicul cu adevărat de toată osînda” și tot ce harul lui Dumnezeu ți va mai da să zici. Aducîndu-ți aminte de păcatele tale, lovește-te cu putere și fără milă, zicînd: „Cum de ai făcut unele ca acestea, răule și ticăloșule?” Pune-ți apoi iarăși mîinile la spate, stai în picioare și roagă-te lui Dumnezeu. După acestea dă-ți palme peste obraz, trage-te de cap, smulge-ți părul, așa cum ai face unui dușman de moarte, care a năvălit asupra-ți și zi: „De ce ai făcut aceasta și aceea?” După ce ai făcut aceasta îndeajuns, pune-ți mîinile la piept, stai în picioare și rostește cu sufletul plin de bucurie doi sau trei psalmi, fă și metanii cîte vei putea. Apoi, tot în picioare, adu-ți aminte de toate cele ce ți-am spus și dacă Dumnezeu ți va dăru lacrimi și umilință, nu slăbi pînă ce ele vor înceta. Dacă însă n-ai lacrimi, nu te tulbura, ci spune-ți în sine: „Căință și lacrimi au numai cei vrednici și cei ce s-au pregătit pentru ele, dar tu cîți ani te-ai rugat lui Dumnezeu sau L-ai ascultat? Cu ce fapte bune te-ai pregătit ca să primești aceste daruri? Nu-ți este destul că trăiești?” Zicînd acestea, și după ce ai dat slavă lui Dumnezeu, înseamnă-ți fruntea cu Preacinstita Cruce, pieptul și tot trupul, apoi așază-te pe rogojină și te culcă. Iar dacă te-ai trezit, nu te întoarce pe cealaltă parte, ci scoală-te îndată și începe din nou rugăciunea, așa cum ți-am spus mai sus și stai la rugăciune și citire fără să te mai culci pînă ce bate toaca; atunci mergi cu ceilalți la Utrenie. În Biserică, stai drept ca și cum ai fi în Cer împreună cu Îngerii, cu cutremur și socotindu-te nevrednic a fi împreună cu frații. Sînd așa, ia aminte numai de tine și nu te uita încoace și încolo, nu te uita nici la frați, cum stau sau cum cîntă fiecare. Fii atent numai la tine, la cîntare și la păcatele tale, adu-ți aminte și de rugăciunea din chilie. Nu vorbi absolut nimic în

timpul slujbei cu nimeni, nici măcar un cuvânt în șoaptă și nu ieși din Biserică înainte de rugăciunea cea din urmă. Dacă este cu puțință, nu te așeza jos în timpul cititului, ci stai în picioare într-un loc ferit, ascultînd ca și cum Însuși Dumnezeu, Care este deasupra tuturor, Ți-a vorbit prin gura celui ce citește. [...] În sfîrșit, ieșind din Biserică după otpust, adu-ți aminte cum ai petrecut ziua trecută și dacă ai făcut vreo greșeală, îndreptîndu-te.

Dacă vei stăruî în această osteneală, Domnul nu va zăbovi să-Și reverse mila Sa peste tine. Garant mă fac eu pentru Cel Preamilostiv, mă fac eu răspunzător pentru Iubitorul de oameni, oricît de îndrăzneț ar părea acest cuvînt. Dacă El te va trece cu vederea, să mor eu; dacă te va părăsi, să fiu eu aruncat în focul veșnic! Numai ascultîndu-mă fă cum îți spun eu, fără să te îndoiești cu inima și fără să fii cu sufletul împărțit. Dar ce înseamnă a fi cu inima îndoielnică și împărțită? Ia aminte, iubitele! Ai inima îndoielnică dacă socoți sau cugeți întru sine-ți astfel: „Oare Se va milostivi Dumnezeu spre mine sau nu?” Acest cuvînt: „oare” vine din necredință. Dacă tu nu crezi că voiește să Se milostivească spre tine mai mult decît îți închipui tu, de ce mai vii și te mai rogi către Dînsul? Și ai inima împărțită cînd, în loc să mergi pînă la moarte pentru Împărăția Cerurilor, tu te îngrijești de ea mai puțin decît pentru viața trupească. Un lucru să știi: cel ce se pocăiește cu adevărat trebuie să se păzească cu tot dinadinsul să nu facă ceva care să-l ducă la moarte și astfel să se facă propriul său ucigaș, fie aruncîndu-se într-o prăpastie, fie spînzurîndu-se, fie făcînd altceva de acest fel. Cît despre cele trebuitoare trupului, precum hrana și îmbrăcămintea sa, să nu poarte nici o grijă de ele, potrivit cuvîntului: **Căutați mai întîi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte (adică cele necesare trupului) se vor adăuga vouă** (Matei 6, 33). Cel ce duce o viață de luptă și trăiește după Evanghelie, se poate hrăni zilnic și numai cu pîine și apă și să fie sănătos. Ba un astfel de om e mai sănătos decît cel ce se îndestulează cu mese alese. De aceea și Pavel, știind acestea, zicea: **Avînd hrană și îmbrăcăminte să ne îndestulăm cu acestea** (1 Timotei 6, 8). Și iarăși: **Avînd în noi hotărîrea morții, să nu ne punem încrederea în noi înșine, ci în Dumnezeu, Cel ce înviază morții.**

Iată că ți-am spus, preaiubite frate, cum să te apropii de Dumnezeu și ce pocăință să faci înaintea Lui. N-o părăsi pînă la cea din urmă suflare și nu uita sfatul bun pe care ți-l dau eu, păcătosul. Eu n-am ajuns la această măsură și nici nu-ți vorbesc din experiență, ci Harul lui Dumnezeu m-a luminat să-ți grăiesc pentru tine și pentru mîntuirea ta. Dacă cu ajutorul lui Dumnezeu vei face așa, pe măsură ce vei împlini această osteneală de pocăință și fiind povățuit de dumnezeiescul Har, încet-încet vei cunoaște alte taine și mai mari și ți se va da nu numai izvor de lacrimi, ci și izbăvirea de toate patimile. A căuta neînterupt pocăința și umilința și toate cele prielnice întristării, a plînge și a ne umili, stăruind cu rîvnă în ele, fără a da înțietate și nici o ascultare vocii trupului, acestea-s mijloacele care degrabă îl duc pe om la sporire, la curăție și la nepătimire, îl fac părtaş Duhului Sfînt și, mai mult, deopotrivă cu slăviții Părinți: Antonie, Sava și Eftimie. Aceasta însă numai dacă mă ascuți și dacă iubești pocăința și umilința. [...]

Cuvîntul al XXXII-lea. Să nu zicem că acum este cu neputință celui ce vrea, să se ridice la culmea virtuții și să fie asemenea cu Sfinții de altădată. Tot cel ce învață cele potrivnice Sfințelor Scripturi este dascălul unei noi rătăcirii pentru cei ce-l ascultă. Despre lacrimi, că ele în chip firesc ne sînt la îndemînă

[...] Ci vorbesc și numesc eretici pe cei ce zic că în vremea noastră nu există nimeni, care să poată împlini evangheliceștile porunci sau să se facă asemenea cu Sfinții Părinți în credință și lucrare. Că din fapte se arată credința, așa cum se văd în oglindă trăsăturile feței. Și că acum (mai zic ei) nu mai există mari contemplativi și văzători de Dumnezeu, adică să fie luminați și să primească pe Duhul Sfînt și prin El să vadă pe Fiul împreună cu Tatăl. Cei ce zic că acest lucru este cu neputință au căzut nu într-o rătăcire oarecare, ci, dacă se poate spune, în toate de o dată, că aceasta le întrece pe toate prin lipsa de evlavie și prin mărimea hulei ce o ascunde. Cine vorbește astfel răstoarnă toate Scripturile Sfînte. În zadar - își zic ei - se mai citește Sfînta Evanghelie. În zadar - ne asigură ei - se mai citesc cuvintele Sfîntului Vasile cel Mare și ale celorlalți Sfinți Părinți și Sfinți Ierarhi ai noștri și ceea ce au mai scris ei. Deci dacă ceea ce a grăit Dumnezeu și ceea ce toți Sfinții mai întîi au împlinit desăvîrșit și apoi au scris și le-au lăsat spre învățătura noastră, ca să le facem și noi și să le păzim fără știrbire, dacă toate acestea nu se pot împlini, pentru ce s-au mai ostenit să le scrie și de ce se mai citesc în Biserică? Cei ce vorbesc astfel închid cerul, pe care ni l-a deschis Hristos și înfundă calea pe care El Însuși a străbătut-o urcînd la cer. Atunci cînd acolo sus,

Dumnezeul Cel mai presus de toate, ca la ușa cerului, Se pleacă spre noi și când strigă către credincioșii Săi, care se uită la Dînsul: **Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni** (Matei 11, 28), acești vrăjmași sau mai bine zis antihriști zic: Aceasta nu se poate, e cu neputință. În adevăr, către aceștia grăiește Stăpînul cu mare glas: **vai, vouă, povătuitori orbi ai orbilor** (Matei 15, 14), **Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că închideți Împărăția Cerurilor înaintea oamenilor; că nici voi nu intrați, nici pe cei ce vor să intre nu-i lăsați** (Matei 23, 14). În timp ce El îi fericește pe cei întristați, ei spun că nu este cu putință ca cineva să se întristeze și să plîngă în fiecare zi. O! ce nesimțire, ce nestăpînită gură, care rostește cuvinte spurcate împotriva lui Dumnezeu Cel Preaînalt și face pradă fiarelor sălbatice turma lui Hristos, pentru care Însuși Fiul lui Dumnezeu Și-a vărsat Sîngele! Bine a zis despre ei David, strămoșul (după trup) al lui Dumnezeu, prorocind cu aceste cuvinte: **Fiii oamenilor, dinții lor sînt arme și săgeți și limba lor sabie ascuțită** (Psalmi 56, 6).

Dar spune-mi, pentru ce este cu neputință? Sfinții cum au strălucit pe pămînt și s-au făcut luminători ai lumii? Dacă n-ar fi cu putință, nici ei n-ar fi izbutit, că și ei erau oameni ca și noi și nu aveau nimic altceva mai mult decît noi, în afară de voirea spre bine, răbdarea, smerenia și dragostea de Dumnezeu. Agonisește-le dar și tu pe acestea și sufletul tău de piatră se va preschimba în izvor de lacrimi. Iar dacă tu nu vrei să rabzi necazul și strîmtorarea măcar nu zice că lucrul e cu neputință. Fiindcă cel ce vorbește așa nu mai vrea să se curețe, deoarece fără de lacrimi din veac nu s-a mai auzit ca vreun suflet care a păcătuit după botez să se fi curățit de întinăciunea păcatului. [...] Că plînsul ni-i dat tuturor din fire, te vor învăța copiii cînd se nasc. Copilul cînd vine pe lume plînge, ceea ce pentru moașă și pentru mamă este semn că este viu. Iar dacă copilul nu plînge nu se zice că este viu, ci el, plîngînd, arată că firea chiar de la naștere are cu sine întristarea și lacrimile. Așa cum a spus-o și părintele nostru Sfîntul Simeon Studitul, omul care vrea să se mîntuiască și să intre în viața Fericitilor, cu același plîns trebuie să trăiască și să moară, fiindcă lacrimile de la naștere sînt simbolul lacrimilor vieții noastre pămîntești. Lacrimile sînt pentru suflet tot așa de trebuitoare cum e hrana și băutura pentru trup, încît cel ce nu plînge în fiecare zi (nu îndrăznesc să zic în fiecare ceas, să nu par exagerat) acela își pierde sufletul lăsîndu-l să moară de foame. Deci dacă așa cum am arătat-o plînsul și lacrimile sînt firești, apoi nimeni să nu lepede acest bun firesc, nimeni prin nepăsare și prostie să nu se lipsească de un astfel de bine; nimeni din răutate, din lene și din mîndrie să nu o facă pe fanfaronul și să se împietrească împotriva firii. Ci fiecare să se străduiască din toate puterile spre împlinirea poruncilor lui Dumnezeu și să păstreze, vă rog, neîmputinat în inima sa acest mare dar, cu sărăcie și smerenie, cu sufletul simplu și fără răutate, îndurînd cu răbdare ispitele și cugetînd neconținut la Dumnezeieștile Scripturi, pocăindu-se neconținut și aducîndu-și aminte de căderile sale. Nimeni să nu nesocotească această lucrare. Dar dacă cineva se deznădăjduiește de mîntuire și zace nepăsător pe patul lenevirii, cel puțin să nu zică că lucrul este imposibil și pentru cel rîvnitor. Fiindcă cine vorbește așa, închide tuturor ușa Împărăției Cerurilor. Într-adevăr, înlătură lacrimile și ai înlăturat dintr-o dată și curățirea, iar fără de aceasta nimeni nu se mîntuiește, nimeni nu este fericit de Domnul, nimeni nu va vedea pe Dumnezeu. [...]

Cuvîntul al XXXIII-lea. Cum să prăznuim sărbătorile și ce simbolizează cele ce facem noi în sărbători. Cuvînt împotriva celor ce fac din ele prilej de laudă. Despre cei ce se împărtășesc cu vrednicie sau cu nevrednicie și ce deosebire este între ei. Cum se unește sau nu se unește omul cu Dumnezeu în Sfînta Împărtășanie

[...] Ia aminte bine la cuvintele mele. Dacă te împărtășești cu conștiință și cu cunoștință, te împărtășești cu vrednicie; iar dacă nu, apoi mîncîci și bei cu totul cu nevrednicie. Dacă ai primit cu conștiință curată ceea ce ai luat, iată că în adevăr te-ai făcut vrednic de această masă. Iar dacă nu te vei face vrednic, nici nu te vei apropia și nici nu te vei uni în vreun fel cu Dumnezeu Cel nevăzut. Să nu-ți închipui că cei ce se împărtășesc cu nevrednicie cu Sfintele Taine se pot apropia și uni cu Dumnezeu fără prea multă osteneală, că acest lucru nu se întîmplă și nici nu se va întîmpla vreodată. Numai cei ce sînt vrednici de descoperirea cea înțelegătoare a Dumnezeirii Celei nevăzute, pe Care ei o văd și o mîncîcă cu ochiul și cu gura minții, numai aceia cînd se împărtășesc cu dumnezeiescul Trup al Domnului Iisus Hristos, cunosc că bun e Domnul. Aceștia nu mîncîcă numai pîinea cea văzută, ci totodată mîncîcă și beau în chip tainic pe Dumnezeu. Se hrănesc atît văzut, cît și nevăzut, cu trupul și cu sufletul, și se unesc în amîndouă felurile cu Hristos Cel îndoit în fire, fiind întrupați și uniți cu slava și cu Dumnezeirea Lui. Așa sînt uniți

cu Dumnezeu cei ce mănîncă din această pîine și beau din acest pahar cu vrednicie, în cunoașterea și contemplarea tainei, cu suflet și cu inimă simțitoare.

Iar cei ce se împărtășesc cu nevrednicie sînt goi de Darul Sfîntului Duh, își hrănesc numai trupul, nu și sufletul. Dar să nu te tulburi, prea iubite, auzind acest adevăr. Dacă tu mărturisești că Trupul Domnului este cu adevărat Pîinea Vieții, Care dă viață; dacă știi că Sîngele Lui de asemenea dă viață celor ce se împărtășesc cu El și că Se preface în cei ce-L beau în izvor de apă rece ce curge în viața veșnică, spune-mi de ce tu, care te împărtășești, nu sporești cu nimic în sufletul tău și cu toate că ai simțit o oarecare bucurie, din nou te afli aproape tot așa cum erai mai înainte, fără să observi în tine nici cea mai mică sporire, nici izvor care curge, nici o lumină? În adevăr, materializești, această pîine nu este decît o îmbucătură, pentru cei care nu văd dincolo de simțire; dar duhovnicește, ea e lumină neapropiată, cu neputință de cuprins. Tot așa vinul e lumină, viață, foc și apă vie. Deci, dacă mîncînd dumnezeiasca Pîine și bînd Vinul veseliei n-ai ajuns în măsură să trăiești o viață nesticăcioasă, că ai primit această Pîine ca un foc sau ca o lumină, asemenea Proorocului, că ai băut Sîngele Domnului ca pe o apă, Care curge și vorbește, dacă nici un fel de rod n-ai văzut și n-ai simțit, cum îți închipui că te-ai împărtășit cu Viața? Cum îți închipui că te-ai atins de focul cel neapropiat sau cum crezi că te-ai împărtășit cît de puțin din lumina cea veșnică? Ceea ce nu s-a întîmplat vreodată nici unuia, care a fost tot așa de nesimțitor ca și tine. Da, lumina te luminează, dar tu ești orb; focul te încălzește, dar tu nu te-ai încălzit; viața te-a atins cu umbra sa, dar tu nu te-ai unit cu ea; apa cea vie a trecut prin sufletul tău, ca printr-o conductă, deoarece n-a găsit în tine vasul vrednic de ea. Dacă astfel te împărtășești, dacă astfel te atingi de Tainele, cele neajunse, numai îți închipui că mănînci, fiindcă nu iei nimic, nu mănînci nimic și nu ai primit absolut nimic în tine. Fiindcă Cuvîntul Cel neajuns, Pîinea Care Se coboară din cer nu-i cuprinsă de cele văzute. El cuprinde, ia și se unește fără amestecare cu cei vrednici și bine pregătiți pentru primirea Lui.[...]

Bibliografie: Sfîntul Simeon Noul Teolog, *Învățăături*, Editura Credința strămoșească, 2003

Despre pocăință și care sînt cele ce trebuie să le facă cel ce mai întîi a căzut în păcat și s-a obișnuit cu el, iar mai apoi s-a mărturisit și pune început pocăinței

Sîntem învățați de dumnezeieștile Scripturi, frate al meu duhovnicesc, că nu trebuie nici să deznădăjduim vreodată din pricina mulțimii păcatelor noastre, nici să ne încredem cu îndrăznire în păzirea epitemiilor pe care ni le-a dat duhovnicul nostru din pricina păcatelor noastre, așa încît nici cel ce s-a oprit sau a încetat păcatul nu trebui să se încreadă cu îndrăznire, nici cel ce a căzut nu trebuie să deznădăjduiască; ci și cel ce a păcătuit mult să se încreadă cu îndrăznire în pocăință și cel ce a greșit cu măsură să nu socotească că primește iertarea greșelilor lui numai de la faptele bune, ci să arate și pocăință; dar nu pocăința arătată numai prin cuvinte, post, băut de apă, culcare pe pămînt și celelalte chinuri ale trupului, ci pe cea care se face prin întreaga zdrobire și străpungere a sufletului și inimii lui, pe care a arătat-o și Proorocul David deși se găsea cu totul în lume și în grijile lumii. Fiindcă socotindu-se în el însuși că L-a mîniat pe Stăpînul Cel Bun și Milostiv prin aceea că s-a făcut călcător al poruncilor Lui și I s-a arătat nerecunoscător și a uitat darurile atît de multe și de nenumărate și binefacerile Lui, acela se găsea întotdeauna în toată viața lui plîngînd și mîhnindu-se (Psalmi 34, 14; 37, 7; 41, 10; 42, 2), cum spune el însuși, și era nenorocit nu din pricina altuia, ci a lui însuși; căci se zdrobea pe sine însuși și se smerea mult și se îngropa în suspinul inimii lui, și celelalte asemenea pe care ne învață în fiecare zi psalmii lui. Și aceste înjosiri David și le făcea lui însuși cînd se pocăia, deși era împărat și avea grijă de atîta popor, de femei și copii, de casă și de împărăție. Dar ce a făcut Manase și ceilalți care s-au pocăit după acestea, pe care îi știi și tu? Adică Petru, căpetenia Apostolilor, vameșul, tîlharul și desfrînatul. Și ce să mai spun multe? Ce a arătat fiul destrăbălat (risipitor) care a cheltuit moștenirea sa părintească cu desfrînatul și cu vameșii? Din ce fapte au primit toți aceștia iertarea păcatelor lor? Oare de la postirile lor? Oare de la privegherile lor? Oare de la culcările pe jos? Oare de la milosteniile pe care le-au făcut săracilor? Oare de la vreo altă osteneală trupească făcută cu trupul? Nu! Să nu fie! Ci au primit iertarea numai de la pocăința, zdrobirea și străpungerea (inimii) lor și de la lacrimile pe care le-au vărsat din adîncul sufletului lor și de la osîndirea conștiinței lor; fiindcă venind la simțirea păcatelor lor, fiecare din ei s-a învinuit și s-a osîndit pe sine însuși și a plîns din suflet, de aceea a primit iertarea păcatelor lui. Acest lucru se face și acum cu toți aceia care aleargă la Hristos cu lacrimi fierbinți și pocăință adevărată. Și Domnul Cel Preabun și Iubitor de oameni nu închide și nu va închide nimănui

îndurările iubitoare de oameni ale bunătății Lui; fiindcă iertarea păcatelor fiecăruia nu se face din faptele lui, ca să nu se laude cineva (Efeseni 2, 9), ci din iubirea lui Dumnezeu și din har.

Trebuie să spunem însă că, pentru ca să luăm iertarea păcatelor noastre, nu trebuie numai să ne pocăim din tot sufletul nostru, ci și să nu mai cădem altă dată în aceleași păcate, nici să ne întoarcem iarăși precum câinele la vărsătura lui (2 Petru 2, 22). Dar a ne păzi noi să nu cădem în aceleași păcate e lucru foarte anevoios pentru noi dacă nu punem strajă și pază mare asupra noastră înșine în tot felul și cu toată grija, și dacă nu avem ajutoare și arme duhovnicești ca să ne împotrivim vrăjmașilor noștri gândiți cu mintea (inteligibili) demoni. Căci pentru că am fost prinși mai înainte de vrăjmașul prin păcate, și ne-am făcut robi plăcerilor și ne-am făcut supuși și sclavi diavolului, trebuia să fim tîrîți și de asemenea pofte și plăceri și să fim trași cu silă mare, ca niște sclavi fără cinste, în chip vrednic de milă și ticălos, pentru ca să slujim și să fim robi vrăjmașului nostru diavol și să fugim departe de robia pe care o datorăm Stăpînului nostru Hristos, iar așa să ne facem călcători ai poruncilor Lui și ai făgăduințelor pe care I le-am făcut. De aceea, ca să nu ni se întîmple și să nu pățim un asemenea rău, trebuie să luăm din *Sfînta Scriptură* ajutor și armă potrivnică pentru fiecare vrăjmaș care vine asupra noastră, precum ne spune dumnezeiescul David: ***Drept aceea spre toate poruncile Tale m-am îndreptat, toată calea nedreaptă am urît*** (Psalmi 118, 128); și împotriva poftelor și gîndurilor de rușine să punem amintirea morții, a Înfricoșătoarei Judecăți și a chinurilor de nesuportat ale iadului; împotriva trîndăviei să punem rîvna și purtarea de grijă; împotriva lăcomiei pînțecului postul; împotriva iubirii de plăcere înfrînarea, împotriva băuturii multe băutura puțină; împotriva aprinderii trupului să punem amintirea focului veșnic și atenția continuă și din tot sufletul la Dumnezeu unită cu privegherea și setea. Căci dacă vom face în acest fel cu fiecare patimă care ne războiește - ca să nu le spun pe toate și să lungesc cuvîntul - și vom dobîndi virtutea opusă acelei patimi, cu siguranță vom fi păziți nevătămați și nerăniți de vrăjmașul, pentru că sîntem păziți de aceste virtuți ca de niște soldați puternici. Căci dacă iertarea obișnuinței rele și abținerea de la faptele nelalocul lor s-ar putea realiza fără sudori și osteneți, atunci numai abținerea ar fi de-ajuns celor ce se pocăiesc pentru mîntuirea lor.

Pe lîngă cele pe care ți le-am scris pînă acum, îți scriu, iată, spre aducere-aminte și cele ce trebuie să le faci și să le păzești pe lîngă acestea, și care sînt următoarele: Cînd se săvîrșește Dumnezeiasca Liturghie și preotul sau diaconul spune: „Cei chemați ieșiți!”, trebuie să ieși afară din biserică și să stai în pridvor și să nu vorbești cu nimeni în vremea aceea, ci să-ți aduci aminte de păcatele tale și să plîngi. Apoi după ce se încheie Dumnezeiasca Liturghie, iarăși să intri în biserică, și cînd vine seara, după pavecerniță, să mergi în același loc și să spui **Sfinte Dumnezeule** și Psalmul 50: **Miluieste-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta! și Doamne miluieste!** de cincizeci de ori, și **Doamne, iartă-mă pe mine păcătosul!** tot de cincizeci de ori, după care să spui Psalmul 6: **Doamne, nu cu mînia Ta să mă mistui pe mine, nici cu urgia Ta să mă cerți!** și **Doamne, cîte am păcătuit cu lucrul, cu cuvîntul și cu gîndul, iartă-mă!** pe care să o spui de cincizeci de ori și să faci douăzeci și cinci de metanii; miercurea și vinerea să te abții de la carne, brînză, ouă, pește, vin și lapte după canonul Sfinților Apostoli. În postul Sfinților Apostoli, al Maicii Domnului și Nașterii Domnului să nu mănînci carne, nici brînză, nici ouă, dar din celelalte să mănînci cu măsură și înfrînare, iar rugăciunile tale, adică psalmii pe care i-am spus și metaniile, să le dublezi. [...] Mai trebuie să te abții și de la dumnezeieștile și înfricoșătoarele Taine, adică să nu te cumineci cu preacuratul Trup și scumpul Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos; iar eu te sfătuiesc să te abții și de la pîinea binecuvîntată, adică de la anafura, cît timp gîndul și socotința ta se vor găsi nemutate de la lucrurile cele rele ale păcatului și pînă ce vei dobîndi socotința tare ca să nu mai lași vreodată faptele bune și virtuțile și nu vei urî păcatul în chip desăvîrșit. Iar cînd te vezi pe tine însuși că ai ajuns la această stare bună, că ai urît păcatul în chip desăvîrșit și socotința ta s-a întărit în cele bune și te-ai făcut tare în încercări, că hotărîrea să te abții de la păcat e nestrămutată, atunci să te apropii, frate, de Taine cu credință neșovăielnică că nu te împărtășești cu o simplă pîine și un simplu vin, ci cu Trupul și Sîngele lui Dumnezeu. Și făcînd așa te vei face părtaș al slavei Lui și prin Tainele Lui vei lua iertarea desăvîrșită a păcatelor tale și vei dobîndi în tine însuși viața veșnică și te vei face fiu al luminii și al zilei (1 Tesaloniceni 5, 5). **Vezi ca înainte să faci cele pe care ți le-am spus și înainte să arăți cuvenita pocăință, să nu îndrăznești să te împărtășești cu Trupul și Sîngele lui Hristos, căci atunci cînd te vor vedea demonii că ai disprețuit pe Dumnezeu și te cumineci cu nevrednicie, vor năvăli toți asupra ta și așa, împiedicîndu-te fără milă și fără omenie, te vor arunca iarăși în noroiul neînfrînării tale dintîi; și atunci te vei face cu adevărat, în loc de creștin, ucigaș de Hristos și vei fi osîndit împreună cu cei ce L-au răstignit pe Hristos cum zice Pavel: *Oricine va mîncă și va bea cu nevrednicie Trupul și Sîngele Domnului, vinovat va fi față de Trupul și Sîngele Domnului* (1 Corinteni 11, 27). adică va primi aceeași osîndă cu aceia care L-au răstignit. [...]**

Bibliografie: Sfintul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole și Capitole, Scrieri*, volumul III, Editura Deisis, 2001, Sibiu

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN CASIAN - DESPRE CELE OPT GÎNDURI ALE RĂUTĂȚII

I Despre înfrînarea pîntecelui

Mai întîi deci vom vorbi despre înfrînarea pîntecelui, care se împotrivesc îmibuibării pîntecelui; apoi despre chipul posturilor și despre felul și cantitatea bucatelor. Iar acestea nu de la noi le vom spune, ci după cum le-am primit de la Sfinții Părinți. Aceștia n-au lăsat un singur canon despre postire, nici un singur chip al împărtășirii de bucate, nici aceeași măsură pentru toți. Fiindcă nu toți au aceeași tărie și aceeași vîrstă; apoi și din pricina slăbiciunii unora, sau a unei deprinderi mai gingașe a trupului, însă un lucru au rînduit tuturor: să fugă de îmibuibare și de saturarea pîntecelui. Iar postirea de fiecare zi au socotit că este mai folositoare și mai ajutătoare spre curăție, decît cea de trei sau de patru zile, sau decît cea întinsă pînă la o săptămînă. Căci zic: cel ce peste măsură întinde postirea, tot peste măsură se folosește adeseori și de hrană. Din pricina aceasta se întîmplă că uneori, din covîrșirea postirii, slăbește trupul și se face mai trîndav spre slujbele cele duhovnicești; iar alteori, prin prisosul mîncării, se îngreuiază și face să se nască în suflet nepăsare și moleșire. Au cercat Părinții și aceea că nu tuturor le este potrivită mîncarea verdețurilor sau a legumelor și nici posmagul nu-l pot folosi ca hrană toți. Și au zis Părinții că unul mîncînd două litre de pîine e încă flămînd, iar altul mîncînd o litră, sau șase uncii, se satură. (Uncia este uncia romană: 27 gr. 165 mlgr.). Deci, precum am zis mai înainte, le-a dat tuturor o singură regulă pentru înfrînare: să nu se amăgească nimeni cu saturarea pîntecelui și să nu se lase furat de plăcerea gîtlejului. Pentru că nu numai deosebirea felurilor, ci și mărimea cantității mîncărilor face să se aprindă săgețile curviei. Căci cu orice fel de hrană de se va umplea pîntecele, naște sămînța desfrînării; asemenea nu numai aburii vinului fac mintea să se îmbete, ci și saturarea de apă, precum și prisosul a orice fel de hrană o moleșește și o face somnoroasă. În Sodoma nu aburii vinului, sau ai bucatelor felurite au adus prăpădul, ci îmibuibarea cu pîine, cum zice Proorocul (Ezecheil 16, 49). Slăbiciunea trupului nu dăunează curăției inimii, cînd dăm trupului nu ceea ce voiește plăcerea, ci ceea ce cere slăbiciunea. De bucate numai atît să ne slujim, cît să trăim, nu ca să ne facem robi pornirilor poftei. Primirea hranei cu măsură și cu socoteală, dă trupului sănătatea, nu îi ia sfințenia.

Regula înfrînării și canonul așezat de Părinți, acesta este: Cel ce se împărtășește de vreo hrană să se depărteze de ea pînă mai are încă poftă și să nu aștepte să se sature. Iar Apostolul zicînd: **Grija de trup să nu o faceți spre poftă** (Romani 13, 14), n-a oprit chivernisirea cea trebuincioasă a vieții, ci grija cea iubitoare de plăceri. De altfel pentru curăția desăvîrșită a sufletului nu ajunge numai reținerea de la bucate, dacă nu se adaugă la ea și celelalte virtuți. De aceea smerenia prin ascultarea cu lucrul și prin ostenirea trupului mari foloase aduce. Înfrînarea de la iubirea de argint călăuzește sufletul spre curăție, cînd înseamnă nu numai lipsa banilor, ci și lipsa poftei de a-i avea. Reținerea de la mînie, de la întristare, de la slava deșartă și mîndrie, înfăptuiește curăția întregă a sufletului. Iar curăția parțială a sufletului, cea a neprihănirii adică, o înfăptuiesc în chip deosebit înfrînarea și postul. Căci este cu neputință ca acela ce și-a săturat stomacul să se poată lupta în cuget cu dracul curviei. Iată de ce lupta noastră cea dintîi trebuie să ne fie înfrînarea stomacului și supunerea trupului nu numai prin post, ci și prin priveghere, osteneală și citiri; apoi aducerea inimii la frica de iad și la dorul după Împărăția Cerurilor.

II Despre duhul curviei și al poftei trupești

(capitol pe care l-am reprodus mai înainte în cuvîntul Sfințului Ioan Casian despre duhul curviei și al poftei trupești)

III. Despre iubirea de argint

A treia luptă o avem împotriva duhului iubirii de argint. Războiul acesta este străin și ne vine din afara firii, folosind necredința monahului. De fapt aștîrările celorlalte patimi, adică a mîniei și a poftei, își iau prilejurile din trup și își au oarecum începutul în răsadul firii, de la naștere. De aceea sînt biruite abia după vreme îndelungată. Boala iubirii de argint însă, venind din afară, se poate tăia mai ușor, dacă este silință și luare aminte. Dar de nu e băgată în

seamă, se face mai pierzătoare decît celelalte patimi și mai cu anevoie de înfrînt. Căci e *rădăcina tuturor relelor* (1 Timotei 6, 10), după Apostolul. Să băgăm numai de seamă: îmboldirile cele firești ale trupului se văd nu numai la copii, în care nu este încă cunoștința binelui și a răului, ci și la pruncii cei prea mici și sugari care nici urmă de plăcere nu au în ei, însă îmboldirea firească arată că o au. De asemenea, observăm la prunci și acul mîniei, cînd îi vedem porniți asupra celor ce i-au necăjit. Iar acestea le zic, nu ocărînd firea ca pricină a păcatului (să nu fie), ci ca să arăt că mînia și pofta au fost împreunate cu firea omului de către Însuși Ziditorul cu un scop bun, dar prin trîndăvie alunecă din cele firești ale trupului în cele afară de fire. De fapt îmboldirea trupului a fost lăsată de Ziditorul spre nașterea de prunci și spre continuarea neamului omenesc prin coborîre unii de la alții, nu spre curvie. Asemenea și imboldul mîniei, s-a semănat în noi spre mîntuire, ca să ne mîniem asupra păcatului, nu ca să ne înfuriem asupra aproapelui. Prin urmare nu firea în sine e păcătoasă, chiar dacă o folosim noi rău. Sau vom învinovăți pe Ziditor? Oare cel ce a dat fierul spre o întrebuintare necesară și folositoare e vinovat, dacă cel ce l-a primit îl folosește pentru ucidere?

Am spus acestea, vrînd să arătăm că patima iubirii de argint nu-și are pricina în cele firești, ci numai în voia liberă cea foarte rea și stricată. Boala aceasta cînd găsește sufletul căldicel și necredincios, la începutul lepădării de lume, strecoară într-însul niscai pricini îndreptățite și la păreri binecuvîntate ca să oprească ceva din cele ce le are. Ea îi zugrăvește monahului în cuget bătrînețe lungi și slăbiciune trupească și-i șoptește că cele primite de la chinovie nu i-ar ajunge spre mîngîiere, nu mai zic cînd este bolnav, dar nici măcar cînd este sănătos; apoi că nu se poartă acolo grijă de bolnavi, ci sînt foarte părăsiți și că de nu va avea ceva aur pus de o parte va muri în mizerie. Mai apoi îi strecoară în minte gîndul că nici nu va putea rămîne multă vreme în mănăstire, din pricina greutății îndatoririlor și a supravegherii amănunțite a părintelui. Iar după ce cu astfel de gînduri îi amăgește mintea, ca să-și oprească măcar un bănișor, îl înduplecă vrăjmașul să învețe și vreun lucru de mîna de care să nu știe Avva, din care își va putea spori argintul pe care îl rîvnește. Pe urmă îl înșeală ticălosul cu nădejdi ascunse, zugrăvind-i în minte cîștigul ce-l va avea din lucrul mîinilor și apoi traiul fără griji. Și așa, dîndu-se cu totul grijii cîștigului, nu mai ia aminte la nimic din cele potrivnice, nici chiar la întunericul deznădejdiei, care îl cuprinde în caz că nu are parte de cîștig; ci precum altora li se face dumnezeu stomacul, așa și acestuia aurul. De aceea și fericitul Apostol, cunoscînd aceasta, a numit iubirea de argint, nu numai „rădăcina tuturor răutăților”, ci și „închinare la idoli”. Să luăm seama deci, la cîtă răutate tîrăște boala aceasta pe om, dacă îl împinge și la slujirea la idoli. Căci după ce și-a depărtat iubitorul de argint mintea de la dragostea lui Dumnezeu, iubește idoli oamenii scobiți în aur.

Întunecat de aceste gînduri și sporind la și mai mult rău, monahul nu mai poate avea nici o ascultare, ci se răzvrătește, suferă, cîrtește la orice lucru, răspunde împotriva și nemaipăzind nici o evlavie, se duce ca un cal nesupus în prăpastie. Nu se mulțumește cu hrana cea de toate zilele și strigă pe față că nu mai poate să rabde acestea la nesfîrșit. Spune că Dumnezeu nu e numai acolo și nu și-a încuiat mîntuirea sa numai în mănăstirea aceea; și că de nu se va duce de acolo se va pierde.

Banii cei puși de o parte, dînd ajutor socotinții acesteia stricate, îl susțin ca niște aripi să cugete la ieșirea din mănăstire, să răspundă aspru și cu mîndrie la toate poruncile și să se socoată pe sine ca pe un străin din afară. Orice ar vedea în mănăstire că ar avea trebuință de îndreptare, nu bagă în seamă, ci trece cu vederea, dacă nu defăima și hulește toate cîte se fac. Caută apoi pricini pentru care să se poată mînia sau întrista, ca să nu pară ușuratic, ieșind fără pricină din mănăstire. Iar dacă poate scoate și pe altul din mănăstire, amăgindu-l cu șoapte și vorbe deșarte, nu se dă îndărăt să o facă, vrînd să aibă un împreună lucrător la fapta sa cea rea. Și așa aprinzîndu-se de focul banilor săi, iubitorul de argint nu se va putea liniști niciodată în mănăstire, nici nu va putea să trăiască sub ascultare. Iar cînd dracul îl va răpi ca un lup din staul și, despărțindu-l de turmă, îl va lua spre mîncare, atunci lucrările rînduite pentru anumite ceasuri în chinovie, pe care îi era greu să le împlinescă, îl va face vrăjmașul să le împlinescă în chilie zi și noapte cu multă rîvnă; nu-l va slobozi însă să păzească chipul rugăciunilor, nici rînduiala posturilor, nici canonul privegherilor. Ci, după ce l-a legat cu turbarea iubirii de argint, toată sîrguința îl înduplecă să o aibă numai spre lucrul mîinilor.

Trei sînt felurile bolii acesteia, pe care le opresc deopotrivă atît Dumnezeieștile Scripturi, cît și învățăturile Părinților. Primul e cel care face pe monahi să agonisească și să adune cele ce nu le aveau în lume; al doilea e cel care face pe cei ce s-au lepădat de avuții să se căiască, punîndu-le în minte gîndul să caute cele pe care le-au dăruit lui Dumnezeu; în sfîrșit al treilea e cel care, legînd de la început pe monah de necredință și moleșeală, nu-l lasă să se izbăvească desăvîrșit de lucrurile lumii, ci îi pune în minte frica de sărăcie și neîncredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, îndemnîndu-l să calce făgăduințele pe care le-a făcut cînd s-a lepădat de lume. Pildele tuturor acestor

trei feluri precum am zis, le-am găsit osîndite în Dumnezeiasca Scriptură. Așa Ghehazi, voind să dobîndească banii pe care nu-i avea înainte, s-a lipsit de darul proorociei, pe care învățătorul său voia să i-l lase drept moștenire și în loc de binecuvîntare a moștenit lepră veșnică prin blestemul Proorocului (4 Regi 5, 22-27). Iuda, voind să recapete banii, de care mai înainte se lepădase urmînd lui Hristos, a căzut nu numai din ceata ucenicilor, alunecînd spre vînzarea Stăpînului, ci și viața cea trupească a sa prin silnică moarte a sfîrșit-o (Matei 27, 5). Iar Anania și Safira, oprind o parte din prețul vînzării, se pedepsesc cu moartea prin gura apostolească (Faptele Apostolilor 5, 5-10). Marele Moise poruncește și el în a *Doua lege*, în chip tainic, celor ce făgăduiesc să se lepede de lume, dar de frica necredinței se țin iarăși de lucrurile pămîntești: ***De este cineva fricos și-i tremură inima de teamă, să nu iasă la război, ci să se întoarcă acasă, ca nu cumva cu frica lui să sperie și inimile fraților săi*** (Deuteronomul 20, 8). Poate fi ceva mai întemeiat și mai lămurit decît această mărturie? Oare nu învățăm din aceasta cei ce ne lepădăm de lume, să ne lepădăm desăvîrșit și așa să ieșim la război, ca nu cumva punînd început slăbănog și stricat, să întoarcem și pe ceilalți de la desăvîrșirea evanghelică, semănînd temere într-înșii? Chiar și cuvîntul bine zis în Scripturi: ***că mai bine este a da decît a lua*** (Faptele Apostolilor 20, 35), îl tîlcuiesc rău aceștia, forțîndu-l și schimbîndu-i înțelesul, ca să se potrivească cu rătăcirea și cu pofta lor de argint. De asemenea învățătura Domnului care zice: ***Dacă vrei să fii desăvîrșit, vinde-ți averile tale și le dă săracilor și vei avea comoară în ceruri; și venind urmează-Mi Mie*** (Matei 19, 21). Ei chibzuiesc că decît să fii sărac mai fericit lucru este a stăpîni peste o bogăție proprie și din prisosul ei a da și celor ce au lipsă. Să știe însă unii ca aceștia că încă nu s-au lepădat de lume, nici n-au ajuns la desăvîrșirea monahicească, cîtă vreme se rușinează de Hristos și nu iau asupra lor sărăcia Apostolului, ca prin lucrul mîinilor să-și slujească lor și celor ce au trebuința, spre a împlini făgăduința călugărească și a fi încununați cu Apostolul, ca unii care, după ce și-au risipit vechea bogăție, luptă ca Pavel lupta cea bună în foame și în sete, în ger și fără haine (2 Timotei 4, 7). Căci dacă Apostolul ar fi știut că pentru desăvîrșire mai de trebuință este vechea bogăție, nu și-ar fi disprețuit starea sa de cinste, căci zice despre sine că a fost om de vază și cetățean roman (Faptele Apostolilor 22, 25). Asemenea și cei din Ierusalim, care își vindeau casele și țarinile și puneau prețul la picioarele Apostolilor (Faptele Apostolilor 4, 35), n-ar fi făcut aceasta, dacă ar fi știut că Apostolii țin de lucru mai fericit și mai chibzuit ca fiecare să se hrănească din banii săi și nu din osteneala proprie și din ceea ce aduc neamurile. Încă mai lămurit învață despre acestea același Apostol în cele ce scrie Romanilor, cînd zice: ***Iar acum merg la Ierusalim ca să slujesc Sfinților, că a binevoit Macedonia și Ahaia să facă o strîngere de ajutoare pentru cei lipsiți dintre Sfinții din Ierusalim. Că au binevoit, dar le sînt și datori*** (Romani 15, 25-27). Dar și el însuși, fiind adesea pus în lanțuri și în închisori și ostenit de călătorii, s-a împiedecat de acestea să-și cîștige hrana din lucrul mîinilor sale, precum obișnuia, spune că a primit-o de la frații din Macedonia, care au venit la el: ***Și lipsa mea au împlinit-o frații cei ce au venit din Macedonia*** (2 Corinteni 11, 9). Iar Filipenilor le scrie: ***Și voi Filipenilor știți că ieșind eu din Macedonia, nici o biserică nu s-a unit cu mine cînd a fost vorba de dat și luat, decît voi singuri. Că și în Tesalonic odată și de două ori mi-ați trimis cele de trebuință*** (Filipeni 4, 15-16).

Așadar, după părerea iubitorilor de argint, sînt mai fericiți decît Apostolul și aceștia, fiindcă i-au dat din averile lor și lui cele de trebuință. Dar nu va cuteza nimeni să zică aceasta, dacă nu cumva a ajuns la cea mai de-pe urmă nebulie a minții.

Deci dacă vrem să urmăm poruncii evanghelice și întregii Biserici celei dintru început, întemeiată pe temelia Apostolilor, să nu ne luăm după socotințele noastre, nici să înțelegem rău cele zise bine. Ci, lepădînd părerea noastră cea moleșită și necredincioasă, să primim înțelesul cel adevărat al Evangheliei. Căci numai așa vom putea urma Părinților și nu ne vom despărți niciodată de știința vieții de obște, ci ne vom lepăda cu adevărat de lumea aceasta. Bine este deci să ne amintim și aici de cuvîntul unui Sfînt, care spune că Sfîntul Vasile cel Mare ar fi zis unui senator, care se lepădase fără hotărîre de lume și mai ținea ceva din banii săi, un cuvînt ca acesta: „Și pe senator l-ai pierdut și nici pe monah nu l-ai făcut!” Trebuie așadar să tăiem cu toată sîrguința din sufletul nostru „rădăcina tuturor răutăților”, care este iubirea de argint, știind sigur că de rămîne rădăcina, lesne cresc ramurile. Iar virtutea aceasta anevoie se dobîndește nepetrecînd în viața de obște, căci numai în ea nu avem să purtăm de grijă nici măcar de trebuințele cele mai necesare. Deci avînd înaintea ochilor osînda lui Anania și a Safirei, să ne înfricoșăm a ne lăsa ceva nouă din averea noastră veche. Asemenea, temîndu-ne de pilda lui Ghehazi, a celui ce pentru iubirea de argint a fost dat leprei veșnice, să ne ferim de-a aduna pentru noi banii pe care nici în lume nu i-am avut. Gîndindu-ne apoi la sfîrșitul lui Iuda cel ce s-a spînzurat, să ne temem a lua ceva din cele de care ne-am lepădat, disprețuindu-le. Iar peste acestea toate, să avem de-a pururi înaintea ochilor moartea fără de veste, ca nu cumva în ceasul în care nu așteptăm, să vie Domnul nostru și să afle conștiința noastră întinată cu iubirea de argint. Căci ne va zice atunci cele ce în Evanghelie au fost spuse bogatului aceluia: ***Nebune, într-această noapte voi cere sufletul tău, iar cele ce ai adunat ale cui vor fi?*** (Luca 12, 20).

IV. Despre mînie

A patra luptă o avem împotriva duhului mîniei. Și cîtă trebuința este să tăiem, cu ajutorul lui Dumnezeu veninul cel purtător de moarte al duhului acestuia, din adîncul sufletului nostru! Căci mocnind acesta tînuit în inima noastră și orbînd cu tulburări întunecate ochii inimii, nu putem dobîndi puterea de-a deosebi cele ce ne sînt de folos, nici pătrunderea cunoștinței duhovnicești. De asemenea, nu putem păzi desăvîrșirea sfatului bun și nu ne putem face părtași vieții adevărate, iar mintea noastră nu va ajunge în stare să privească lumina dumnezeiască. **Căci s-a tulburat, zice, de mînie ochiul meu** (Psalmi 6, 7). Dar nu ne vom face părtași nici de înțelepciunea dumnezeiască, chiar dacă am fi socotiți de toți frații înțelepți. Fiindcă s-a scris: **Mînia în sînul celor fără de minte sălășluiește** (Ecleziastul 7, 10). Dar nu putem dobîndi nici sfaturile mîntuitoare ale dreptei socoteli, chiar dacă ne socotesc oamenii cumiți. Căci scris este: **Mînia și pe cei cumiți îi pierde**. Nu vom putea ține nici cumpăna dreptății cu inimă trează, căci scris este: **Mînia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu** (Iacob 1, 20). Nici podoaba și chipul cel bun nu-l putem dobîndi, cu toate că ne laudă toți, căci iarăși scrie: **Bărbatul mînios nu este cu bun chip** (Proverbele lui Solomon 11, 25). Drept aceea cel ce vrea să vie la desăvîrșire și pofteste să lupte lupta cea duhovnicească după lege, străin să fie de toată mînia și iuțimea. Iată ce poruncește vasul alegerii: **Toată amărăciunea și iuțimea și mînia și strigarea și hula să se ridice de la voi, dimpreună cu toată răutatea** (Efeseni 4, 31). Iar cînd a zis „toată”, nu ne-a mai lăsat nici o pricină pentru care mînia să fie trebuincioasă sau îndreptățită. Deci cel ce vrea să îndrepte pe fratele său cînd greșește, sau să-l certe, să se silească a se păzi pe sine netulburat, ca nu cumva vrînd pe altul să tămăduiască, să atragă boala asupra sa și să audă cuvîntul Evangheliei: **Doctore, vindecă-te pe tine însuși, sau: Ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bîrna din ochiul tău n-o cunoști?** (Luca 4, 23; Matei 7, 3).

Din orice fel de pricină ar clocoti mînia în noi, ea ne orbește ochii sufletului și nu-l lasă să vadă Soarele Dreptății. Căci precum fie că punem pe ochi foițe de aur, fie de plumb, la fel împiedecăm puterea văzătoare, și scumpetea foiței de aur nu aduce nici o deosebire orbirii, tot așa din orice pricină s-ar aprinde mînia, fie ea, zice-se, întemeiată sau neîntemeiată, la fel întunecă puterea văzătoare.

Numai atunci întrebuițăm mînia potrivit cu firea, cînd o pornim împotriva gîndurilor pătimase și iubitoare de plăceri. Așa ne învață Proorocul zicînd: **Mîniați-vă și nu păcătuiți** (Psalmi 4, 4); adică aprindeți mînia asupra patimilor voastre și asupra gîndurilor rele și nu păcătuiți săvîrșind cele puse de ele în minte. Acest înțeles îl arată limpede cuvîntul următor: **... pentru cele ce ziceți întru inimile voastre, în așternuturile voastre vă pocăiți** (Psalmi 4, 4); adică atunci cînd vin în inima voastră gîndurile cele rele scoate-ți-le afară cu mînie, iar după ce le veți fi scos, aflîndu-vă ca pe un pat al liniștii sufletului, pocăiți-vă. Împreună cu acesta glăsuiește și fericitul Pavel, folosindu-se de cuvîntul lui și adăugînd: **Soarele să nu apună peste mînia voastră, nici să dați loc diavolului** (Efeseni 4, 26); adică să nu faceți pe Hristos, Soarele Dreptății, să apună pentru inimile voastre, din pricină că-L mîniați prin învoirea cu gîndurile rele, ca apoi, prin depărtarea Lui, să afle diavolul loc de ședere în voi. Despre Soarele acesta și Dumnezeu zice prin Proorocul: **Iată celor ce se tem de numele Meu, va răsări Soarele Dreptății și tămăduire va fi în aripile lui** (Maleahi 3, 20).

Iar de vom lua cele zise după literă, nici pînă la apusul soarelui nu ni se îngăduie să ținem mînia. Ce vom zice deci despre aceia care, în sălbătăcia și turbarea dispoziției lor pătimase, țin mînia nu numai pînă la apusul soarelui, ci, întinzînd-o peste multe zile, tac unii față de alții și n-o mai scot afară cu cuvîntul, ci prin tăcere își sporesc veninul ținerii de minte a răului spre pierzarea lor. Ei nu știu că trebuie să fugă nu numai de mînia cea cu fapta, ci și de cea din cuget, ca nu cumva, înnegrindu-li-se mintea de întunecimea amintirii răului, să cadă din lumina cunoștinței și din dreapta socoteală și să se lipsească de sălășluirea Duhului Sfînt. Pentru aceasta și Domnul poruncește în Evanghelii să lăsăm darul înaintea altarului și să ne împăcăm cu fratele nostru (Matei 5, 24). Căci nu e cu putință ca să fie bine primit darul pînă ce mînia și ținerea de minte a răului se află încă în noi. Asemenea și Apostolul, zicînd: **Rugați-vă neîncetat** (1 Tesaloniceni 5, 17) și **Bărbații să se roage în tot locul, ridicînd mîini cuvioase, fără mînie și fără gînduri** (1 Timotei 2, 8), ne învață aceleași lucruri. Rămîne așadar ca, sau să nu ne rugăm niciodată și prin aceasta să ne facem vinovați înaintea poruncii apostolești, sau, silindu-ne să păzim ceea ce ni s-a poruncit, să facem aceasta fără mînie și fără a ține minte răul. Și fiindcă de multe ori cînd sînt întristați sau tulburați frații noștri, zicem că nu ne pasă, că nu din pricina noastră sînt tulburați, Doctorul sufletelor, vrînd să smulgă din rădăcină, adică din inimă, pricinile mîniei, ne poruncește că nu numai cînd sîntem noi mîhniți asupra

fratelui să lăsăm darul și să ne împăcăm, ci și dacă el s-a mîhnit asupra noastră, pe drept sau pe nedrept, să-l tîmăduim, dezvinovățindu-ne, și apoi să aducem darul.

Dar de ce să zăbovim prea mult la vremurile evanghelice, cînd putem învăța aceasta și din legea veche? Deși s-ar părea că aceasta e cu pogorămînt, totuși zice și ea: **Să nu urăști pe fratele tău întru inima ta** (Leviticul 19, 17), și iarăși: **Căile celor ce țin minte răul, spre moarte** (duc) (Proverbele lui Solomon 12, 28). Deci și acolo se oprește nu numai mînia cu fapta, ci se osîndește și cea din cuget. De aceea, urmînd legilor dumnezeiești, să ne luptăm cu toată puterea împotriva duhului mîniei, a cărui boală o avem înlăuntru nostru.

Să nu căutăm singurătatea și pustia pentru că ne mîniem pe oameni, ca și cînd acolo n-ar fi cel ce ne pornește spre mînie, sau fiindcă e mai ușor să dobîndim virtutea îndelungii răbdări în singurătate. Căci din mîndrie și din voința de a nu ne învinui pe noi înșine și de a nu pune pe seama trîndăviei noastre pricinile tulburării, poftim despărțirea de frați. Drept aceea pînă ce aruncăm pricinile neputinței noastre în socoteala altora, nu este cu putință să ajungem la desăvîrșirea îndelungii răbdări. Capătul îndreptării - și al păcii noastre nu se cîștigă din îndelunga răbdare ce o are aproapele cu noi, ci din suferirea răului aproapelui de către noi. Deci de vom fugi de lupta îndelungii răbdări, căutînd pustia și singurătatea, patimile netămăduite ale noastre, pe care le vom duce acolo, vor rămîne ascunse, dar nu vor fi smulse. Căci pustia și retragerea celor neizbăviți de patimi nu numai că le păzește patimile nevătămate, ci li le și acoperă, încît nu-i lasă să se simtă pe ei înșiși de ce patimă se biruiesc, ci, dimpotrivă, le pune în minte năluciri de virtute și-i face să creadă că au cîștigat îndelunga răbdare și smerenia, pînă nu este cine să-i ispitească și să-i probeze. Dar cînd vine vreo pricină, care îi stîrnește și-i cearcă, patimile cele ce mocnesc tainuit sar îndată ca niște cai fără frîu, hrăniți multă vreme în liniște și odihnă, din ocoalele lor și tîrăsc cu și mai multă vijelie și sălbătăcie spre pierzare pe călărețul lor. Căci și mai mult se sălbătăcesc patimile în noi, cînd e încetată legătura cu oamenii, încît pierdem și umbra suferirii și a îndelungii răbdări, pe care în tovărășia fraților ni se părea că le avem; aceasta pentru lăsarea deprinderii cu oamenii și din pricina singurătății. Căci precum fiarele veninoase ce stau liniștite în culcușurile lor din pustie, de îndată ce prind pe careva apropiindu-se de ele, își arată toată turbarea lor, asemenea și oamenii pătimiși, care sînt liniștiți din pricina pustiei, iar nu din vreo dispoziție a virtuții, își dau veninul pe față cînd apucă pe cineva care s-a apropiat și-i întărită. De aceea, cei ce caută desăvîrșirea blîndeții sînt datori să pună toată strădania, ca să nu se mînie nu numai asupra oamenilor, dar nici asupra dobitoacelor și nici asupra lucrurilor neînsuflețite. Căci îmi aduc aminte de mine cînd petreceam în pustie, că mă porneam cu mînie asupra trestiei și o azvîrleam, pentru că nu-mi plăcea fie grosimea, fie subțirimea ei; asemenea și asupra lemnelor cînd voiam să le tai și nu puteam repede, sau asupra cremenii, cînd mă sileam să scapăr și nu ieșea foc îndată. Așa mi se întinsese coarda mîniei, încît o porneam și asupra lucrurilor neînsuflețite.

Drept aceea, de vrem să dobîndim fericirea făgăduită de Domnul, datori sîntem să înfrînăm, precum s-a zis, nu numai mînia cea cu lucrul, ci și mînia din cuget. Căci nu folosește așa de mult a-ți ține gura în vremea mîniei, ca să nu dai drumul la vorbe furioase, cît folosește a-ți curați inima de ținerea de minte a răului și a nu învăța în minte gînduri viclene asupra fratelui. Învățătura evanghelică poruncește să se taie mai bine rădăcinile patimilor decît roadele lor. Fiindcă tăindu-se din inimă rădăcina mîniei, nu mai are loc nici fapta de ură sau de pizmă. Căci celui ce urăște pe fratele său, ucigaș de om i s-a zis, fiindcă îl ucide cu dispoziția de ură din cugetul lui. Desigur, aici nu văd oamenii vîrsîndu-se sîngele aceluia prin sabie, dar vede Dumnezeu cum a fost omorît cu gîndul și cu dispoziția de ură. Dumnezeu va da fiecăruia sau cunună, sau osîndă, nu numai pentru fapte, ci și pentru gînduri și hotărîri, precum Însuși zice prin Proorocul: **Iată vin să adun faptele și gîndurile lor** (Isaia 66, 18). La fel zice și Apostolul: **înseși gîndurile lor se vor învinui sau apăra între ele, în ziua în care va judeca Dumnezeu cele ascunse ale oamenilor** (Romani 2, 15). Dar Însuși Stăpînul, învățîndu-ne că trebuie să lepădăm toată mînia, zice în Evanghelie: **Cel ce se mînie pe fratele său vinovat va fi judecătii** (Matei 5, 22). Așa stă în copiile cele bune (cuvîntul în deșert e un adaos), potrivit cu gîndul Scripturii despre acest lucru. Căci Domnul voiește ca noi să tăiem în toate chipurile rădăcina și scînteia însăși a mîniei și nici o pricină a ei să nu păstrăm în noi, ca nu cumva, pornindu-ne la început dintr-o pricină așa-zisă întemeiată, mai pe urmă să alunecăm în turbarea mîniei fără temeii.

Iar leacul desăvîrșit al acestei boli acesta este: să credem că nu ne este iertat să ne stîrnim mînia nici pentru pricini drepte, nici pentru nedrepte. Căci duhul mîniei întunecîndu-ne mintea, nu se va mai afla întru noi nici lumina care ne ajută să deosebim lucrurile, nici tăria sfatului drept, nici cîrma dreptății. Dar nici templu al Duhului Sfînt nu ni se mai poate face sufletul, cîtă vreme ne va stăpîni duhul mîniei întunecîndu-ne mintea. Iar la urma tuturor, avînd în fiecare zi în față icoana morții, care nu știm cînd poate veni, să ne păzim pe noi înșine de mînie și să știm că n-

avem nici un folos nici de neprihănire, nici de lepădarea de cele pămîntești, nici de posturi și privegheri, căci de vom fi stăpîniți de mînie și ură, vinovați vom fi judecații.

V. Despre întristare

A cincea luptă o avem împotriva duhului întristării, care întunecă sufletul ca să nu poată avea nici o vedere duhovnicească și-l oprește de la toată lucrarea cea bună. Cînd duhul acesta viclean tăbărăște asupra sufletului și-l întunecă în întregime, nu-i mai îngăduie să-și facă rugăciunile cu osîrdie, nici să stăruie cu folos pe lîngă sfintele citiri și nu rabdă pe om să fie blînd și smerit față de frați; îi pricinuieste scîrbă față de toate lucrurile și față de însăși făgăduința vieții. Scurt vorbind, întristarea tulbură toate sfaturile mîntuitoare ale sufletului și usucă toată puterea și stăruința lui, făcîndu-l ca pe un ieșit din minte și legîndu-l de gîndul deznădejdiei. De aceea, dacă avem de gînd să luptăm lupta duhovnicească și să biruim cu Dumnezeu duhurile răutății, să păzim cu toată străjuirea inima noastră dinspre duhul întristării (Proverbele lui Solomon 4, 23). Căci precum molia roade haina și caria lemnul, așa întristarea mănîncă sufletul omului. Ea îl face să ocolească toată întîlnirea bună și nu-l lasă să primească cuvînt de sfat nici de la prietenii cei adevărați, precum nu-i îngăduie să le dea răspuns bun și pașnic. Ci învăluind tot sufletul, îl umple de amărăciune și de nepăsare. În sfîrșit îi pune în minte gîndul să fugă de oameni, ca de unii ce i s-ar fi făcut pricină de tulburare și nu-l lasă să-și dea seama că nu dinafară vine boala, ci ea mocnește înăuntru, făcîndu-se arătată cînd vine vreo ispită care o dă la iveală. Căci niciodată nu s-ar vătăma omul de om, dacă nu ar avea mocnind înăuntru pricinile patimilor. De aceea, Ziditorul a toate și Doctorul sufletelor, Dumnezeu, Cel ce singur știe rănile sufletului cu de-amănuntul, nu poruncește să lepădăm petrecerea cu oamenii, ci să tăiem din noi pricinile păcatului și să cunoaștem că sănătatea sufletului se dobîndește nu despărțindu-ne de oameni, ci petrecînd și exercitîndu-ne cu cei virtuoși. Cînd, așadar, pentru oarecare pricină, zise „îndreptățiți”, ne despărțim de frați, n-am tăiat pricinile întristării, ci numai le-am schimbat, fiindcă boala ce mocnește înăuntru se poate aprinde și printr-alte lucruri. De aceea tot războiul să ne fie împotriva patimilor celor dinăuntru. Căci de le vom scoate pe acestea din inimă cu darul și cu ajutorul lui Dumnezeu, nu numai cu oamenii, dar și cu fiarele sălbatice vom petrece cu ușurință, cum zice și fericitul Iov: ***Fiarele sălbatice vor fi cu tine în pace*** (Iov 5, 23). Deci mai întîi trebuie să luptăm împotriva duhului întristării, care împinge sufletul la deznădejde, ca să-l alungăm din inima noastră. Căci acesta n-a lăsat pe Cain să se pocăiască după ce și-a ucis fratele, nici pe Iuda după ce a vîndut pe Domnul. Să ne deprindem numai în acea întristare, care se cuprinde în pocăința pentru păcate și e împreună cu nădejdea cea bună. Despre aceasta zice și Apostolul: ***întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuire, fără părere de rău*** (2 Corinteni 7, 10). Căci întristarea cea după Dumnezeu, hrînind sufletul cu nădejdea pocăinței, e împreună cu bucurie. De aceea ea face pe om osîrditor și ascultător spre toată lucrarea cea bună, prietenos, smerit, blînd, gata să sufere răul și să rabde toată buna osteneală și zdrobirea, ca una ce e cu adevărat după Dumnezeu. Ea face să se arate în om roadele Sfîntului Duh, care sînt: bucuria, dragostea, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credința și înfrînarea. De la întristarea cea potrivnică însă, cunoaștem roadele duhului celui rău, adică: trîndăvia, lipsa de răbdare, mînia, ura, împotrivirea în cuvînt, lenea la rugăciune. De această întristare sîntem datori să fugim, ca și de curvie, de iubirea de argint, de mînie și de toate celelalte patimi. Ea se tămăduiește prin rugăciune, prin nădejdea în Dumnezeu, prin cugetarea la cuvintele cele dumnezeiești și prin petrecerea cu oamenii cuvioși.

VI. Despre trîndăvie

A șasea luptă o avem împotriva duhului trîndăviei, care e înjugat cu duhul întristării și lucrează împreună. Cumplit și apăsător e acest drac și neîncetat războiește pe monahi. El cade pe la al șaselea ceas peste monah, pricinuindu-i moleșeală, întristare și scîrbă chiar și față de locul unde se află și de frații cu care petrece, ba și față de orice lucrare și de însăși citirea dumnezeieștilor Scripturi. Îi pune în minte și gînduri de mutare, șoptindu-i că de nu se va muta într-alte locuri, deșartă îi va fi toată vremea și osteneala. Pe lîngă acestea mai stîrnește și foame într-însul pe la al șaselea ceas, cîntă nu i s-ar fi întîmplat chiar după un post de trei zile, sau după un drum foarte îndelungat, sau după o osteneală grea. Apoi îi pune în minte gîndul că nu va putea scăpa de boala și greutatea aceasta în nici un chip altfel, fără numai de va ieși des și se va duce la frați, dîndu-i ca motiv folosul sau cercetarea celor neputincioși. Iar dacă nu-l poate înșela numai cu acestea, îl scufundă în somn greu și se năpustește și mai furios asupra lui, neputînd fi alungat într-alt fel, fără numai prin rugăciune, prin reținerea de la vorbe deșarte, prin cugetarea la cuvintele dumnezeiești și prin răbdarea în ispite. De nu va găsi însă pe monah îmbrăcat cu aceste arme, îl va săgeta cu săgețile sale și-l va face nestatornic, împrăștiat și leneș, îndemnîndu-l să colinde mănăstiri multe și să nu se îngrijească de nimic altceva, fără numai să afle unde se fac mîncăruri și băuturi mai bune. Căci nimic nu-i nălucește

mintea leneșului decît gînduri ca acestea. Prin acestea îl încîlcește apoi cu lucruri lumești și puțin cîte puțin îl atrage în îndeletniciri vătămătoare, pînă ce îl scoate cu totul și din cinul monahicesc.

Știind Dumnezeiescul Apostol că această boală e foarte grea și ca un doctor iscusit vrînd s-o smulgă din sufletele noastre din rădăcini, arată mai ales pricinile din care se naște, zicînd: ***Vă poruncim vouă fraților, întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de tot fratele care umblă fără de rînduială și nu după predania care ați luat de la noi. Că înșivă știți cum trebuie să urmați nouă, că noi n-am umblat fără de rînduială între voi, nici am mîncat de la cineva pîine în dar, ci cu osteneală și trudă lucrînd zi și noapte, ca să nu îngreunăm pe nimeni dintre voi. Nu doar că n-am fi avut dreptul, ci ca pe noi să ne aveți pildă spre a urma nouă. Cînd ne aflam la voi acestea vă porunceam, că dacă cineva nu lucrează, nici să nu mănînce. Auzim că sînt unii dintre voi, care umblă fără rînduială nimica lucrînd, ci iscodind. Unora ca acestora le poruncim și-i rugăm întru Hristos Iisus, ca întru liniște lucrînd să mănînce pîinea lor*** (2 Tesaloniceni 3; 6-12). Să luăm aminte cît de lămurit ne arată Apostolul pricinile trîndăviei, cînd numește „fără de rînduială” pe cei ce nu lucrează, dezvăluind prin acest singur cuvînt multele lor păcate. Căci cel fără de rînduială este și fără de evlavie și obraznic în cuvinte și gata spre batjocură, de aceea și incapabil de liniște și rob trîndăviei. Drept aceea poruncește tuturor să se depărteze de ei, ferindu-se ca de ciumă. Apoi zice: „Și nu după predania, care ați luat de la noi”, arătînd prin cuvintele acestea că aceia sînt mîndri și disprețuitori și desfac predaniile apostolice. Și iarăși zice: ***în dar n-am mîncat pîine de la nimeni, ci cu osteneală și trudă, lucrînd zi și noapte***. Învățătorul neamurilor, propovăduitorul Evangheliei, cel răpit pînă la al treilea cer (2 Corinteni 12, 2), cel ce zice că Domnul a poruncit ca aceia care vestesc Evanghelia, din Evanghelie să trăiască (1 Corinteni 9, 14), lucrează cu osteneală și trudă zi și noapte spre a nu îngreui pe nimeni. Atunci cum ne vom lenevi noi la lucru și vom căuta odihnă trupească, odată ce nu ni s-a încredințat nici propovăduirea Evangheliei, nici grija bisericilor, ci numai purtarea de grijă a sufletului nostru? Apoi arătînd și mai lămurit vătămarea ce se naște din șederea fără lucru, adaugă: „nimica lucrînd, ci iscodind”. Căci din șederea fără lucru iese iscodirea și din iscodire neorînduiala și din neorînduială tot păcatul. Arătîndu-le apoi și tămăduirea, zice: „Iar unora ca acestora le poruncim ca întru liniște lucrînd să-și mănînce pîinea lor”. Pe urmă le spune într-un chip și mai dojenitor: „Dacă cineva nu vrea să lucreze, nici să nu mănînce”. De aceste porunci apostolești fiind învățați Sfinții Părinți cei din Egipt, nu îngăduie nici o vreme în care monahii să rămîină fără lucru, mai ales cei tineri, știind că prin răbdarea lucrului alungă trîndăvia, își dobîndesc hrana și ajută celor lipsiți. Căci nu lucrează numai pentru trebuințele lor, ci din prisos dau și străinilor, săracilor și celor din închisori, crezînd că o atare facere de bine este o jertfa sfîntă și bine primită la Dumnezeu. Încă zic Părinții și aceasta: că cel ce lucrează, e războit adesea numai de un drac și numai de acela e năcăjit, pe cînd cel ce nu lucrează, de nenumărate duhuri este robit. Pe lîngă acestea, bine este să aducem și un cuvînt al lui Avva Moisi, cel mai cercat dintre Părinți, pe care l-a zis către mine. Căci șezînd eu puțină vreme în pustie, am fost supărat de trîndăvie și, m-am dus la dînsul și am zis: „Ieri fiind cumplit supărat de trîndăvie și slăbind foarte, nu m-aș fi izbăvit de ea, de nu m-aș fi dus la Avva Pavel”.

Și mi-a răspuns la aceasta Avva Moisi și a zis: „Să știi că nu te-ai izbăvit de ea, ci și mai mult te-ai dat prins și rob. Deci să știi că mai greu te va lupta, ca pe unul ce calci rînduiala, dacă nu te vei strădui de acum înainte să o birui cu răbdarea, cu rugăciunea și cu lucrul mîinilor”.

VII. Despre slava deșartă

A șaptea luptă o avem împotriva duhului slavei deșarte. Patima aceasta este foarte felurită și foarte subțire și nu o bagă de seamă ușor nici însuși cel ce pătimește de dînsa. Atacurile celorlalte patimi sînt mai vădite și de aceea e mai ușoară oarecum lupta cu dînsese, căci sufletul cunoaște pe potrivnicul său și îndată îl răstoarnă prin împotrivirea cu cuvîntul și prin rugăciune. Dar păcatul slavei deșarte, avînd multe înfățișări, precum s-a zis, este greu de biruit. El încearcă să săgeteze pe ostașul lui Hristos prin orice îndeletnicire, prin glas, prin cuvînt, prin tăcere, prin lucru, prin priveghere, posturi, rugăciune, citire, liniște, pînă și prin îndelunga răbdare. Pe cel ce nu izbutește să-i amăgească spre slava deșartă prin scumpetea hainelor, încearcă să-l ispitească prin îmbrăcăminte proastă și pe cel ce nu l-a putut face să se îngîmfă prin cîinste, pe acela îl duce la nebunie prin așa-zisa răbdare a necinstei; iar pe cel ce nu l-a putut împinge la slava deșartă pentru destoinicia în cuvînt, îl amăgește prin tăcere, făcîndu-l să-și închipuie că a dobîndit liniștea. Dacă n-a putut moleși pe cineva prin belșugul bucatelor, îl slăbănogea prin postul pe care îl ține de dragul laudelor. Scurt vorbind, tot lucrul, toată îndeletnicirea dă prilej de război acestui drac viclean. Pe lîngă acestea el îl face pe monah să se gîndească și la preoție. Îmi aduc aminte de un bătrîn, pe cînd petreceam în pustia sketică. Ducîndu-se acesta la chilia unui frate spre cercetare, apropiindu-se de

ușă l-a auzit grăind. Și socotind bătrînul că citește din Scriptură a stat să asculte, pînă ce a simțit că fratele își ieșise din minte din pricina slavei deșarte și se hirotonisise pe sine diacon, făcînd tocmai otpustul celor chemați. Deci cum a auzit bătrînul acestea, împingînd ușa a intrat și întîmpinîndu-l fratele i s-a închinat după obicei și ceru să afle de la el, dacă de multă vreme așteaptă la ușă. Iar bătrînul i-a răspuns în glumă, zicînd: „Acum venii cînd făceai tu otpustul celor chemați”. Auzind fratele acestea, a căzut la picioarele bătrînului, cerîndu-i să se roage pentru dînsul, ca să se izbăvească de rătăcirea aceasta.

Am amintit aceasta, vrînd să arăt la cîtă nesimțire duce dracul acesta pe om. Drept aceea, cel ce vrea să se lupte desăvîrșit și să ia cununa dreptății desăvîrșite să se străduiască în toate chipurile să biruie această fiară cu multe capete. Să aibă pururi înaintea ochilor cuvîntul lui David: „Domnul a risipit oasele celor ce plac oamenilor”. Deci nimic să nu facă uitîndu-se după lauda oamenilor, ci numai răsplata lui Dumnezeu să o caute. Să lepede necontenit gîndurile care vin în inima lui și îl laudă, și să se disprețuiască pe sine înaintea lui Dumnezeu. Căci numai așa va putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se izbăvească de duhul slavei deșarte.

VIII. Despre mîndrie

A opta luptă o avem împotriva duhului mîndriei. Aceasta este foarte cumplită și mai sălbatică decît toate cele de pînă aici. Ea războiește mai ales pe cei desăvîrșiți și pe cei ce s-au urcat pînă aproape de culmea virtuților, încercînd să-i prăbușească. Și precum ciuma cea aducătoare de stricăciune nimicește nu numai un mădular al trupului, ci întreg trupul, așa mîndria nu strică numai o parte a sufletului, ci tot sufletul. Fiecare din celelalte patimi, deși tulbură sufletul, se războiește numai cu virtutea opusă și căutînd să o biruiască pe aceea, întunecă numai în parte sufletul. Patima mîndriei însă îi întunecă întreg sufletul și-l prăbușește în cea mai adîncă prăpastie. Ca să înțelegem mai lămurit cele zise, să luăm seama la lucrul următor: îmbuibarea stomacului se sîrguiește să strice înfrînarea; curvia, curăția; iubirea de argint, sărăcia; mînia, blîndețea; și celelalte feluri ale păcatului asemenea pe celelalte virtuți opuse. Dar păcatul mîndriei, cînd pune stăpînire pe bietul suflet, ca un tiran prea cumplit care a cucerit o cetate mare și înaltă, îl dărîmă în întregime și îl surpă pînă în temelii. Mărturie despre aceasta este îngerul acela care pentru mîndrie a căzut din cer. Căci fiind zidit de Dumnezeu și împodobit cu toată virtutea și înțelepciunea, n-a voit să le recunoască pe acestea venite din darul Stăpînului, ci din firea sa. De aceea, s-a socotit pe sine întocmai ca Dumnezeu. Gîndul acesta al lui muștrîndu-l Proorocul zice: ***Ai zis întru inima ta: ședea-voi pe un munte înalt, pune-voi scaunul meu peste nouri și voi fi asemenea Celui Preaînalt*** (Isaia 14, 13-14). Iar tu om ești și nu Dumnezeu. Și iarăși alt Prooroc zice: ***Ce te fălești întru răutate puternice?*** (Psalmi 51, 1) și celelalte ale psalmului. Deci, știind acestea, să ne temem și ***cu toată străjuirea să păzim inima noastră*** (Proverbele lui Solomon 4, 23) dinspre duhul mîndriei cel purtător de moarte, zicînd în noi înșine de cîte ori am dobîndit vreo virtute, cuvîntul Apostolului: ***Nu eu, ci darul lui Dumnezeu, carele este cu mine*** (1 Corinteni 15, 10), și cel zis de Domnul: ***Fără de Mine nu puteți face nimic*** (Ioan 15, 5), sau cel zis de Proorocul: ***Dacă Domnul nu ar zidi casa, în zadar s-ar trudi ziditorii*** (Psalmi 126, 1), și în sfîrșit cel zis de Apostol: ***Nu a celui ce voiește, nici a celui ce aleargă, ci a lui Dumnezeu, carele miluiește*** (Romani 9, 16). Căci chiar de ar fi cineva cît de fierbinte cu osîrdia și de sîrguitor cu vrerea, fiind legat de trup și sînge nu va putea ajunge la desăvîrșire, decît prin mila lui Hristos și prin harul Său. Pentru că zice Iacov: ***Toată darea cea bună de sus este*** (Iacob 1, 17); iar Apostolul Pavel zice: ***Ce ai tu, ce nu ai luat? Iar dacă ai luat, ce te lauzi ca și cum n-ai fi luat și te fălești ca de ale tale?*** (1 Corinteni 4, 7).

Iar că mîntuirea ne vine prin harul și mila lui Dumnezeu, ne dă mărturie adevărată tîlharul acela de pe Cruce, care a primit Raiul nu ca preț al virtuții, ci prin harul și mila lui Dumnezeu. Acestea știindu-le Părinții noștri, toți cu un glas au învățat, că nu putem ajunge într-alt fel la desăvîrșirea virtuții, fără numai prin smerenie. Iar aceasta se naște din credință, din frica lui Dumnezeu, din blîndețe și din sărăcia desăvîrșită, prin care ne vine și dragostea desăvîrșită, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Bibliografie: *Filocalia*, volumul I, ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1992

ÎNDREPTAR DE SPOVEDANIE PE VÂRSTE ȘI STĂRI DUHOVNICEȘTI

Spovedania copiilor de 6-7 ani

Copiii mici, între 6-7 ani, pe care îi aduc părinții la mărturisire, mai ales în sfintele posturi, trebuie să fie primiți de preoți cu multă iubire și bucurie, căci sunt suflete nevinovate. Pe acești copii însuși Domnul nostru Iisus Hristos i-a luat în brațe, zicând: *Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este Împărăția Cerurilor* (Matei 19, 14).

Copiii mici pot fi primiți la mărturisire, fie singuri, fie câte doi-trei de aceeași vârstă, fie însoțiți de mamele lor, dacă sunt bolnavi sau timizi. Ei nu au păcate și nici nu știu ce este bine sau rău. De aceea preotul trebuie să-i întrebe cu multă grijă ca să nu-i smintească, în loc să-i zidească sufletește. Pentru ei spovedania este mai mult o lecție de religie și de catehizare ortodoxă.

După ce preotul îi așează în genunchi și le citește pe scurt rugăciunea de spovedanie, cu față senină și cu cuvinte potrivite să-i binecuvânteze pe creștet cu Sfânta Cruce și să-i întrebe următoarele:

Cum te cheamă, copile, și câți ani ai?

Mai ai și alți frați acasă?

Știi să faci semnul Sfintei Cruci?

Știi pe de rost Tatăl nostru!

Îl zici regulat dimineața când te scoli și seara înainte de culcare?

Spune Tatăl nostru cu fața la sfintele icoane!

Poți face seara și dimineața câte cincisauzece metanii?

Mai știi și alte rugăciuni mici? Spune-le pe de rost să te aud și eu.

Asculți acasă de mama și de tata? Dar de bunici și de frații mai mari ascuți?

Asculți la grădiniță și la școală de domnii și doamnele învățătoare?

Aveți icoane în sălile de clasă?

Te închini la icoană când intri în clasă?

După terminarea orelor, te închini când ieși din clasă?

Ai început să înveți Crezul pe de rost?

Mergi Duminica cu părinții la biserică?

Nu te joci cu copii răi acasă, la bloc sau la școală?

Nu te-ai învățat de la ei să furi, să înjuri, să drăcuiești, să iei bani pe ascuns de la părinți?

Iubești pe părinți și pe copiii mici și bolnavi?

Îți sunt dragi școala și biserica?

Ai milă de albine, de fluturi, de rândunele, de flori și de toate câte le-a zidit Dumnezeu?

Apoi preotul îi mai întreabă pe copii ce crede că este necesar și le rânduiește să învețe pe de rost o nouă rugăciune și să facă zilnic câte 10-20 de metanii. Iar dacă părinții le dau un timp mâncare de post, copiii trebuie să fie împărțâși regulat la 40 de zile și chiar mai des.

La urmă îi binecuvântează din nou, le citește o rugăciune de folos sufletesc, le dă iconițe și cruciulițe și îi liberează cu pace la casele lor.

Spovedania copiilor între 8-12 ani

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților, Sfântului Înger, păzitorul vieții mele, și sfinției voastre, părinte, toate păcatele mele de la ultima spovedanie până astăzi:

Fac rău și strâmb semnul Sfintei' Cruci pe fața mea, supărând pe Dumnezeu;

Nu fac semnul Sfintei Cruci seara când mă culc, nici dimineața când mă trezesc, nici când mă așez la masă, nici când mă scol de la masă, nici când merg la școală sau când trec prin fața sfintei biserici;

Nu știu pe de rost *Tatăl nostru* și *Crezul*, nici alte rugăciuni pentru copii;

Nu zic *Tatăl nostru* și alte rugăciuni pentru copii când mă culc, nici când mă scol, nici când mă așez la masă;

Nu fac metanii și închinăciuni seara și dimineața, cum mă învață mama și preotul;

Nu citesc rugăciuni din cartea de rugăciuni, pentru lauda lui Dumnezeu, a Maicii Domnului și a tuturor Sfinților;

Nu port permanent cruce la piept, nici când merg la școală și la biserică, nici când dorm în patul meu;

Nu știu pe de rost rugăciunile începătoare, adică *Împărate Ceresc*, *Sfinte Dumnezeule*, *Preasfântă Treime* și *Tatăl nostru*, nici *Crezul*, *Psalmul 50* și *Cuvine-se cu adevărat*, nici rugăciunile ce se spun la masă;

Am mâncat fără rugăciune și m-am sculat de la masă fără să fac rugăciune de mulțumire;

Nu ascult uneori de părinți, mai ales de mama, și fac voia mea;

Nu ascult de bunici, de nașul de botez, de preot și de învățătorii de la școală;

Am furat bani din casă, de la părinți, de la bunici și de la copiii din clasă;

Nu am spus părinților că am furat bani și alte lucruri de la ei, nici cât am luat, nici ce am făcut cu banii și cu lucrurile furate;

Am mâncat de dulce pe ascuns miercurea, vinerea și în posturi, fără voia părinților;

Am supărat pe mama și pe tata și m-au bătut, iar eu nu mi-am cerut iertare, nici nu am promis că îi voi asculta;

M-am certat și m-am bătut cu frații mei, cu colegii de școală și cu copiii la joacă și i-am înjurat, i-am drăcuit, i-am lovit cu pumnul, cu piciorul, cu piatra și cu bățul și nu mi-am cerut iertare de la ei;

Nu sărut mâna mamei, a tatălui și a bunicii, seara, la culcare, dimineața și când vin de la școală, nici nu le cer iertare când îi supăr;

Nu mulțumesc zilnic lui Dumnezeu și părinților mei că mi-au dat viață, că poartă grijă de mine, că îmi dau de mâncare, că mă îngrijesc, că mă trimit la școală și că mă învață dreapta credință și frica de Dumnezeu;

Duminica și în sărbători mă scol târziu, nu mă rog lui Dumnezeu, nu fac metanii, nici nu merg cu părinții la Sfânta Liturghie în biserică, ci mănânc de dimineață, mă uit la televizor și apoi mă duc cu copiii la joacă;

Uneori adorm fără să mă închin și nu mă rog nici când mă scol din somn;

Când mă duc părinții la biserică nu am răbdare la sfintele slujbe, nici nu zic în gând rugăciuni, ci ies afară, la joacă, cu copiii;

Mă duc la biserică după ce mănânc și iau anaforă pe mâncate, uitând că este păcat și supăr pe Dumnezeu; în posturi îmi dă mama mâncare de sec, dar pe ascuns și la școală mănânc de dulce: ciocolată, înghețată, ouă, carne și brânzeturi, fără a spune preotului și părinților păcatul acesta;

Mă spovedesc la preot numai obligat de mama și mă împărtășesc cu Trupul și Sângele Domnului fără rugăciune și post;

După Sfânta Împărtășanie mă bat cu copiii, scuipe pe jos și vorbesc cuvinte rele, uitând de Domnul și de sfatul preotului și al părinților;

Nu ajut părinții la treabă în casă, la câmp și îi amăgesc că am de învățat, iar eu mă duc la joacă și la prieteni;

Plec la școală, la prieteni, în sat sau oraș, fără a cere voie de la părinți, nici nu le spun sincer unde am fost și ce am făcut;

Fug de la școală, nu-mi fac lecțiile, iau note rele și nu spun părinților mei tot ce fac, din frică sau din nepăsare;

M-am învățat cu televizorul, cu desenele animate și cu filmele rele, stând seara la televizor fără voia părinților și apoi mă culc fără rugăciune;

Mă cert cu băieți și fetițe, vorbesc mult, spun minciuni și îi îndemn pe copii să facă cele rele;

Am văzut pe tata beat, fumând, înjurând și certându-se cu mama și am încercat să fac și eu ce face el;

Am început să fumez pe ascuns, să fur, să înjur și să lipsesc de la biserică, apoi spun minciuni, vorbesc cuvinte urâte și nu mai ascult de părinți și de profesori;

M-am împrietenit cu copii și colegi răi, care m-au învățat să fug de acasă, să fac fapte urâte și să nu mai ascult de nimeni;

Nu cinstesc cum trebuie pe părinți, pe preoți, pe învățătorii mei, pe rude și pe nașii de botez, nici nu le sărut mâna.

Acestea și mai multe păcate decât acestea am făcut și vă rog, părinte, să mă iertați, să mă dezlegați și să vă rugați lui Dumnezeu pentru mine păcătosul, căci făgăduiesc, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu mai fac aceste păcate, să fac canon pentru ele și să pun început bun.

Spovedania elevilor (13-18 ani)

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților, Sfântului Înger, păzitorul vieții mele, și sfinției vastre, părinte, toate păcatele mele de la ultima spovedanie până astăzi:

Nu slăvesc pe Dumnezeu Cel în Treime închinat și preamărit;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua și noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocși și m-a luminat prin baia Sfanțului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoștință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate și mi-a adăugat anii până astăzi, ca să mă pot pocăi;

M-am îndoit în credință, citind cărți rele despre Dumnezeu;

Am ascultat pe unii profesori care ne spuneau să nu mergem la biserică și să nu citim cărți sfinte, ci să mergem Duminica și în timpul liber la discotecă, la film, la sport și în excursii;

M-am smintit de părinții mei, de preoți, de colegi care vorbeau de rău pe Dumnezeu și am slăbit în credință;

Am vorbit cu elevi sectanți care grăiesc de rău Biserica, preoții, crucea, icoanele și pe Maica Domnului și am zis că și religia lor este bună;

Am primit de la colegi și de la oamenii de pe stradă cărți sectare, fără cruce și icoane pe ele, le-am dus acasă și le-am citit, zicând că sunt bune;

Am primit daruri la școală, pe stradă și chiar acasă de la sectanți, precum și haine, bani, mâncare, și am zis că ei sunt mai credincioși decât ortodocșii;

Am fost chemat de colegi sectanți la casele lor de rugăciune și mi-a plăcut cum cântă și se roagă;

Am auzit pe tata înjurând de cele sfinte și m-am învățat să înjur și eu de lucruri sfinte, supărând pe Dumnezeu;

M-am împrietenit cu colegi răi care înjură, fumează, fură și păcătuiesc cu fete, făcând și eu asemenea;

Am furat de la colegi, de la părinți și bunici, bani, mâncare, haine, cărți, țigări și unele obiecte scumpe, fără a le mai da înapoi;

Nu mă rog regulat dimineața și seara din cartea de rugăciuni, nici nu fac metanii, sau fac doar câteva la îndemnul mamei;

Nu știu pe de rost rugăciunile începătoare - *Împărate Ceresc, Sfinte Dumnezeule, Preasfântă Treime, Tatăl nostru* - și nu vreau să le învăț; sau le știu pe de rost, dar nu le spun regulat, dimineața și seara;

Nu știu pe de rost *Crezul*, Psalmul 50, *Cuvine-se cu adevărat*, rugăciunile de seară etc, nici nu mă silesc să le învăț, deși preotul, mama și bunica mă îndeamnă;

Mă așez la masă fără rugăciune și fără să fac cruce și nu mulțumesc lui Dumnezeu;

Nu am carte de rugăciuni și nu citesc nici o rugăciune din cărțile sfinte, chiar dacă mama și preotul mă îndeamnă;

Nu citesc nici alte cărți de rugăciuni și de învățătură creștină ortodoxă, ci mă duc în timpul liber la plimbare, la cinema, la stadion, la discotecă, la vecini sau stau la televizor;

Nu merg Duminica și în sărbători, când sunt liber, la biserică, să ascult Sfânta Liturghie, să mă rog lui Dumnezeu pentru mine și pentru părinții mei;

Nu mă rog nici acasă, nici la biserică pentru colegii bolnavi, pentru frații și părinții mei, pentru cei săraci, goi și bolnavi care nu au casă, haine și mâncare, nici nu mă duc să-i vizitez și să-i mângâi;

La biserică merg târziu, numai de gura mamei, stau puțin și fug pe stradă, la joacă, la distracții, la colegi;

Am fost Duminica în timpul Sfintei Liturghii la cinema, la stadion, la adunări lumești, la biserici care nu sunt ortodoxe, la plimbare cu fete și băieți și la ședințe de yoga, karate, arte marțiale, spiritism etc;

Am râs de preoți, de cerșetori, de bolnavi și de bătrâni și i-am vorbit de rău;

Nu ascult de preotul de la biserică noastră, nu-i sărut mâna, nici nu-i dau bună ziua când îl întâlnesc;

Nu merg regulat și cu dragoste la orele de religie, în biserică și la școală, nici nu ascult cu atenție lecțiile;

Nu citesc cărți ortodoxe sfinte, ca: Noul Testament, *Catehismul ortodox*, *Viețile Sfinților* și alte cărți de învățătură și nu mă rog din *Ceaslov*, *Psaltire*, *Acatistier* și Cartea de rugăciuni zilnice;

Îmi place să citesc romane, cărți de povești și cărți sectare;

Pierd timpul liber fără folos, stau două-trei ore la televizor, privesc filme de desfrânare și filme polițiste și mă smintesc de ele;

Părinții mă opresc să privesc filme pornografice, dar eu, fiind robit(ă) de patima desfrânării, deschid pe ascuns televizorul;

Mă biruiesc de gânduri și imaginații desfrânate, îmi amintesc cele văzute la televizor și mă îndulcesc cu aceste gânduri;

M-am învățat de la băieții răi să fac onanie (malahie, masturbare) și sunt robit de acest greu păcat de mai mult timp, neputându-mă lăsa de el;

Nu postesc regulat sau deloc miercuria, vinerea și în cele patru posturi de peste an, deși mama mă îndeamnă să postesc;

Mănânc de dulce pe ascuns, fur carne, ouă, brânză și primesc de la colegi mâncare de dulce în zile de post;

Ca fată, am intrat necurată în biserică, am sărutat sfintele icoane și am luat anaforă, fiind machiată;

M-am îmbrăcat necuviincios, cu fustă scurtă, m-am fardat, am smintit băieții cu ținuta mea și am intrat așa în biserică;

Am fost vara la mare, la ștrand, la stadion și am umblat gol (goală), smintind pe alții și m-am smintit de femei;

Am fost la petreceri de noapte, cu fete și băieți, și m-am îmbătat, am dansat, am vorbit cuvinte de rușine, am înjurat, am fumat, m-am îmbrăcat necuviincios, am smintit pe alții și m-am smintit;

M-am împrietenit cu fete rele, m-am smintit de ele și am încercat să fac păcate trupești, singur și cu fete;

Am căzut în desfrânare o dată sau de mai multe ori cu fete, cu una și cu mai multe;

Am îndemnat și pe alți băieți și fete să facă acest păcat;

Am căzut în păcate trupești cu fete minore, fără voia lor;

Am căzut în păcate trupești cu rude, cu prietene și cu femei căsătorite;

Ca fată am căzut în desfrânare fără voie, fiind violată o dată sau de mai multe ori, și am rămas însărcinată, apoi am avortat copilul;

Am făcut păcate rușinoase (onanie) singură și cu alte persoane și am învățat și pe alte fete să facă la fel;

Am căzut în desfrânare cu voia și m-am păzit să nu rămân gravidă;

Am căzut în desfrânare, am rămas gravidă și am avortat copilul, o dată sau de mai multe ori;

Am fugit de acasă la un băiat, fără voia părinților mei, și am păcătuit cu el un timp, făcând toate păcatele cele grele ale desfrânării;

M-am păzit să nu rămân gravidă, ba am făcut și avort și am îndemnat și pe altele la desfrânare și avort;

M-am certat cu mama și cu tata și m-au blestemat;

Am fugit de acasă și de la școală și m-au bătut părinții, iar tata m-a înjurat de cele sfinte;

Mă stăpânește patima luxului, televizorul, muzica și curiozitatea desfrânării și nu mă pot elibera de ele;

Vorbesc mult, sunt nervos, mândru, leneș la rugăciune și la lucru, mănânc de dimineață, nu vreau să postesc, m-am învățat cu băutura, cu țigara și cu desfrânarea și nu-mi este draga biserica;

Îmi pierd timpul, sănătatea și tinerețea în toate păcatele, îndemnând și pe alții să facă la fel ca mine;

Ca fată îmi vopsesc părul, unghiile, buzele, mă sulemenesc și port haine foarte scurte, smintind pe băieți, apoi îndemn și pe alte fete să facă la fel;

Lipsesc regulat de la biserică, nu mă închin lui Dumnezeu cu credință, mă rog puțin, nu m-am spovedit de mult timp și sunt indiferent(ă) față de Sfânta Împărtășanie și de Dumnezeu.

Acestea sunt păcatele mele cele mai de seamă, pentru care mă căiesc din toată inima și cer iertare de la Dumnezeu și de la sfinția voastră, părinte, rugându-vă să-mi dați canon pentru ele și dezlegare, căci făgăduiesc să mă pocăiesc și să pun început bun.

Spovedania tinerilor care doresc să se facă preoți sau să intre în viața monahală

Mărturisesc înaintea Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Fecioare Maria, tuturor Sfinților și înaintea sfinției voastre, părintele meu duhovnicesc, toate gândurile și dorințele inimii mele pe care le port în suflet și rog pe Milostivul Dumnezeu să vă lumineze prin Duhul Sfânt ca să mă învățați ce să fac în viață, căci sunt hotărât să urmez lui Hristos și să slujesc Biserica.

Mai întâi vă mărturisesc că am primit de la părinți o frumoasă educație religioasă și simt în mine multă bucurie și pace sufletească;

De mic iubesc pe Dumnezeu și mă simt chemat să-I slujesc toată viața mea; iubesc mult Biserica, rugăciunea, sfintele slujbe, citirea cărților sfinte și îmi este drag să aud vorbindu-se despre Dumnezeu;

De asemenea, iubesc mult liniștea, singurătatea, tăcerea, mănăstirile, viața curată în Hristos și aș dori să-i urmez până la moarte, dar nu știu cum anume;

Un glas de taină mă îndeamnă să merg la seminar, la Facultatea de Teologie, să învăț cuvântul lui Dumnezeu și să mă fac preot;

Doresc mult să fiu preot bun, să fac misiune ortodoxă cu copiii și credincioșii, să duc viață duhovnicească, să vorbesc tuturor de Hristos, să călăuzesc multe suflete la Dumnezeu și să-mi dăruiesc toată viața în slujba Bisericii;

Alt gând mă îndeamnă să părăsesc lumea, să mă retrag în munți la o mănăstire sau un schit, și să mă rog neîncetat lui Hristos cu smerenie și lacrimi, pentru iertarea păcatelor mele și pentru toată lumea;

Dar sunt cuprins de îndoială, că nu știu pe ce cale să merg și care este cea mai bună pentru mântuirea sufletului meu - preoția sau călugăria;

Sunt cuprins și de frică pentru că atât preoția cât și viața călugărească sunt grele pentru mine, căci cer jertfă totală și nu știu dacă am chemare pentru ele, deși le iubesc pe amândouă;

Mă tem, de asemenea, căci sunt păcătos, rău, neascultător și mândru, nu mă simt vrednic de preoție, fiind slab, fricos, lipsit de bărbăție și nu mă lasă părinții. Apoi am și unele păcate trupești din tinerețe, care mă fac nevrednic de harul preoției și nu știu ce să fac;

De aceea, vă rog, părintele meu duhovnicesc, să mă cercetați după Sfintele Canoane, să mă călăuziți spre Hristos și să mă învățați pe ce cale să merg, cum să slujesc mai cu folos pe Dumnezeu și Biserica Lui și ce să aleg mai mult: teologia și preoția misionară sau viața retrasă monahală pentru a mă ruga mai mult pentru mine și pentru lume;

Vă mărturisesc, de asemenea, că mai am un coleg care vrea să meargă cu mine la Teologie și la viața monahală, fiind foarte hotărât. Însă nu știu dacă are voie, căci părinții lui trăiesc în concubinaj, tatăl este bețiv și înjură de cele sfinte, mama nu merge la biserică, nici nu se spovedește, iar colegul meu a căzut în desfrânare cu mai multe fete și, deși s-a mărturisit la duhovnic, nu știe ce cale să urmeze.

Spovedania tinerilor necăsătoriți

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici, tuturor Sfinților Săi, Sfântului Înger, păzitorul vieții mele, și sfinției voastre, părintele meu duhovnicesc, toate păcatele mele de la ultima spovedanie, precum și păcatele mele cele mari din copilărie până acum, pentru care mă mustră conștiința:

Nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua și noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocși și m-a luminat prin baia Sfântului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoștință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate și mi-a adăugat anii până astăzi, ca să mă pot pocăi;

Nu slăvesc pe Dumnezeu Cel în Treime închinat și preamărit;

Sunt slab și îndoielnic în dreapta credință în Dumnezeu;

Nu mă silesc să mă întăresc mai mult în sfânta credință ortodoxă și în lucrarea faptelor bune, prin rugăciune și citirea cărților sfinte;

Mă îndoiesc uneori, în cugetul meu, de existența vieții veșnice și nu mă ostenesc mai mult pentru mântuirea sufletului meu;

Nu cunosc bine dogmele credinței ortodoxe în care m-am născut și botezat și nu mă silesc să iubesc mai mult pe Hristos și Biserica întemeiată de El;

Mă preocupă sectele religioase și mi se pare că toate sunt bune, neputând să deosebesc adevărul de minciună;

Am fost la adunări sectare și am apreciat unitatea și cântările lor;

Nu cunosc mai profund învățătura Bisericii și adâncul Ortodoxiei și nu mă rog lui Dumnezeu cu râvnă și credință;

Am în casă Biblie și cărți sectare fără cruce; discut uneori cu sectanți și mi se pare că și credința lor este bună;

Nu citesc cărți ortodoxe de explicare a credinței, nici nu mă silesc să slăvesc pe Iisus Hristos, Mântuitorul lumii;

Am primit sectanți în casă, am stat cu ei la masă;

Am primit daruri și ajutoare de la sectanți ca să părăsesc Biserica Ortodoxă;

Mă rog foarte puțin, dimineața și seara, acasă, la lucru și pe cale; nu am *Ceaslov*, *Psaltire*, *Acatistier* și cărți de rugăciuni ca să laud mai mult pe Dumnezeu și pe Sfinții Lui;

Nu merg regulat la biserică, mai ales la Sfânta Liturghie în Duminici și sărbători, și nu am răbdare să stau la slujbă până la sfârșit;

Nu cunosc însemnătatea sfintelor slujbe din biserică, nici nu le prețuiesc cum se cuvine;

Nu postesc toate posturile de peste an, uneori nici miercuria și vinerea, mâncând de dulce și chiar carne, fără a mă teme de Dumnezeu.

Am îndemnat pe alți tineri, băieți și fete, să meargă Duminica la film, la distracții și la nunți și am râs de cei care se rugau și mergeau la biserică;

Nu fac regulat metanii acasă, nu-mi fac nici canonul dat de duhovnic și nu mă spovedesc în fiecare post, ci foarte rar;

Nu doresc cu mare bucurie să primesc Sfânta Împărtășanie, nici nu mă silesc să fiu vrednic de ea;

Nu mă căiesc cu lacrimi când sunt oprit de duhovnic de cele sfinte, fiind împietrit la inimă;

Am căzut din copilărie, cu gândul, cu imaginația și cu trupul, în rușinoase și urâte păcate trupești;

Săvârșesc din anii de școală păcatul onaniei (malahiei, masturbarii); îl fac singur sau cu alți tineri, rar sau adeseori, și nu pot părăsi această grea patimă;

Am învățat și pe alți tineri acest păcat și l-am făcut și cu fete, încercând de mai multe ori să cad în desfrânare cu ele;

Am făcut acest urât păcat cu fete minore, cu rude apropiate și chiar cu animale, supărând foarte mult pe Dumnezeu;

Ca tânăr am căzut în desfrânare o dată sau de mai multe ori, cu una sau cu mai multe fete, silindu-le la păcate grele, fără să mă tem de pedeapsa lui Dumnezeu;

Am săvârșit păcate trupești împotriva firii (sodomie), o dată sau de mai multe ori și nu m-am spovedit la duhovnic de acest păcat;

Am făcut păcate trupești cu rude, cu femei de altă religie, cu fete minore, cu femei căsătorite etc, și le-am păzit să nu rămână însărcinate;

Am lăsat gravidă una sau mai multe fete și le-am silit să avorteze copiii, devenind astfel ucigaș de copii, fără să mă cutremur de mânia lui Dumnezeu;

Am păcătuit cu două surori, am căzut în desfrânare în zile de post, în sărbători și la marile praznice, în loc să merg la biserică și să mă pocăiesc cu lacrimi;

Cheltuiesc timpul liber la cinema, la teatru, la cârciumi, la nunți și petreceri lumești și stau la televizor câteva ore în fiecare seară, în loc să mă rog, să citesc cărți sfinte și să mă odihnesc;

Am privit la televizor și la video filme pornografice, pline de imagini de desfrânare și din cauza lor am căzut în grele păcate trupești;

Am înjurat de cele sfinte, hulind pe Dumnezeu;

Sunt robit de distracții, de beție, de televizor, de desfrânare, de vrăjitorie, deși știu că supăr pe Dumnezeu;

Am furat bani și obiecte scumpe de la părinți, de la rude și de la serviciu și nu am înapoiat cele furate;

Am deprins patima fumatului de tânăr și nu mă pot lăsa de ea, fumând în toate zilele și în posturi;

Port haine scumpe, sunt mândru, lacom, leneș la cele sfinte, răzbunător și nu iert pe aproapele meu;

Ca fată sunt mândră, luxoasă, clevetitoare, leneșă la cele sfinte, mincinoasă, certăreață cu părinți și cu aproapele și iert greu;

Îmi place să mă îmbrac după moda de azi, îmi tund și îmi vopsesc părul, fața, unghiile; fumez, mă port luxos, iubesc distracțiile, discotecile, dansul, filmele pornografice și anturajul cu băieți, smintind pe cei mai mulți prin comportarea mea;

Am ispitit pe băieți cu vorba și cu îmbrăcămintea și am căzut în desfrânare cu ei, făcând onanie sau alte păcate trupești, pierzându-mi fecioria și rămânând gravidă de minoră;

Am făcut avort și am îndemnat și pe altele la desfrânare și avort, netemându-mă de pedeapsa lui Dumnezeu;

Nu am ascultat de părinți și am fost blestemată de ei;

M-am certat cu părinții, cu rudele, cu prietenii și nu mi-am cerut iertare, sărutându-le mâna;

Am mers la biserică și am ascultat sfintele slujbe fiind certată cu cineva, când aveam ciclu și chiar după ce am căzut în desfrânare, sărutând sfintele icoane și luând anaforă;

Am mers la biserică, la școală și la serviciu coafată, machiată și cu îmbrăcămintă indecentă, smintind pe mulți, și nu m-am rușinat de Dumnezeu și de oameni;

Nu iubesc sfânta rugăciune, cărțile sfinte, viața duhovnicească, biserica și mântuirea; ci mă interesează mai ales traiul bun, grija pentru trup, banii, averea, luxul, petrecerile, televizorul și toate cele trecătoare;

Mă rog foarte puțin acasă, la lucru și la biserică, nu am răbdare să citesc și să ascult cuvântul lui Dumnezeu;

Nu am învățat *Crezul* și *Psalmul 50* pe de rost, nici rugăciunile începătoare, și mă lenevesc la rugăciune, la post, la metanii, la sfintele slujbe și la toată fapta bună;

Vorbesc de rău pe părinți, pe preoți, pe colegi, spun minciuni, fac glume urâte, râd de aproapele și divulg păcatele altora;

Am mers la nunți și la petreceri de noapte, unde am dansat, am fumat, m-am îmbătat, am vomitat, m-am mascat, am drăcuit și am căzut în desfrânare;

Am crezut în puterea diavolului, am mers la descântat, la deschis cartea - chiar la preoți -, și am dat bani să mi se spună viitorul, să mi se ghicească, ba chiar eu însămi am făcut vrăji, am ghicit în cafea, în bobii și în cărți de joc etc.;

Sunt zgârcit(ă), nu miluiesc pe cei săraci și nu ajut pe cei din suferință;

Ca student(ă), am mers la examene nespovedit și neîmpărtășit, fără să fac rugăciuni cu post, ca să-mi ajute Dumnezeu, încrezându-mă în cunoștințele mele;

Am intrat la facultate cu daruri, cu bani și cu relații;

La studii mă comport cu mult orgoliu față de colegi și rude;

Mă îmbrac întotdeauna la modă, iubesc filmele, distracțiile, pornografia, televizorul, plimbările cu fete, desfrânarea, literatura erotică, filosofia raționalistă și ateistă, sportul, politica, practicile transcendente etc.;

Nu am credință tare și profundă în Dumnezeu, nu iubesc oamenii, nu merg regulat la sfintele slujbe, mai ales Duminica, nici nu mă rog dimineața și seara, cu post și metanii, ca să fiu iertat și miluit de Dumnezeu;

Nu citesc *Biblia* și nici alte cărți sfinte ortodoxe, nu mă interesează cunoașterea profundă a Ortodoxiei, mă îndoiesc în credință și sunt indiferent și străin de trăirea vie, duhovnicească, în Hristos;

Nu iubesc din inimă, cu convingere interioară, pe Hristos, Biserica, Sfânta Cruce, Evanghelia, pocăința, rugăciunea, Sfintele Taine și pe oameni;

Nu mă silesc să-mi schimb viața, să mă rog mai mult, să mă dăruiesc total lui Hristos și aproapelui, să-mi jertfesc sănătatea, tinerețea, capacitatea intelectuală, puterea și voința spre slava lui Dumnezeu și slujirea oamenilor;

Nu citesc cărți sfinte de învățătură ortodoxă, ca să cunosc adevărul și să trăiesc frumusețea Ortodoxiei;

Studiez cu mult interes filosofia, literatura laică, știința, medicina, politica și dreptul, însă nicidecum teologia, care înalță sufletul la Dumnezeu și-l întărește în dreapta credință;

Sunt stăpânit(ă) de păcatul desfrânării, m-am împrietenit cu o fată și trăiesc cu ea în concubinaj, fără cununie religioasă și evit nașterea de copii, practicând paza și avortul;

Sunt biruit de plăcerile trupești, păcătuiesc cu mai multe fete, practicând desfrânarea în felurite chipuri, fac onanie, citesc literatură erotică și merg la filme pornografice careucid sufletul;

Ca studentă, trăiesc în desfrânare și concubinaj cu unul sau mai mulți colegi, nu vreau să nasc copii, mă ascund de părinți, nu mă spovedesc regulat la preot, nici nu spun toate păcatele din cauza rușinii și a mândriei, ca să nu știe nimeni viața mea intimă, ba încă m-am și împărtășit, o dată sau chiar de mai multe cu nevrednicie;

Am păcătuit trupește cu studenți străini, creștini sau păgâni care nu cred în Hristos, am născut și copii cu ei și chiar vreau să mă căsătoresc cu unul din ei și să plec în țara lui, renunțând la părinți, la țară, la copii și, mai ales la credința ortodoxă în care m-am născut și botezat;

Am primit daruri de la străini ca să păcătoiesc cu ei și am făcut desfrânare în tot felul;

Mă îmbrac cu haine bărbătești și port fustă scurtă; mă machiez, îmi vopsesc părul, unghiile și fața, smintind pe cei din jurul meu și îndemnându-i la desfrânare;

Nu m-am spovedit și împărtășit deloc din copilărie, nu merg Duminica la biserică, nu mă căiesc de marile păcate în care mă aflu și sunt nehotărâtă în tot ce fac;

Mă ispitește gândul să plec din țară, să mă căsătoresc cu un străin și să adun bani și avere, apoi să revin acasă;

Mă chinuie îndoiala în credință, pofta desfrânării și mândria că sunt mai deosebită decât alte fete;

Mă luptă uneori gândul deznădejdiei, și al sinuciderii și chiar îmi doresc moartea; am încercat să mă sinucid o dată sau de mai multe ori, pentru că prietenul meu cu care am greșit m-a părăsit și are altă prietenă;

Fumez, beau mult, practic perversiuni sexuale cu colegii, sunt mereu tulburată, merg la vrăjitoare ca să mă iubească băieții, nu învăț pentru examene, am rămas corigentă și chiar am pierdut anul;

Am rămas gravidă de tânără și am avortat sau am vândut și abandonat copilul fără să spun nimănui, ca să nu mă știe nimeni;

Am intrat uneori în biserică necurată, m-am spovedit în grabă, n-am spus păcatele mari din cauza rușinii, iar uneori m-am împărtășit, fiind nepregătită;

Ca student practic, încă din liceu, gimnastică yoga, arte marțiale, karate, bahai, spiritism, ocultism, teosofie, budism și alte practici păgâne transcendente, total străine de Ortodoxie și de creștinism;

Înjur de cele sfinte, mă îmbăt adesea, îmi bat soția cu care trăiesc în concubinaj, amân cununia religioasă și nașterea de copii și nu ascult de părinți și de preot, avortând mai mulți copii;

În facultate am participat la adunări sectare, am primit ajutoare de la ei și m-am lepădat de Biserica Ortodoxă, facându-mă sectant(ă);

Nu sunt mulțumit în viață de nimic, îmi pare rău de tot ce fac, aș dori să mă pocăiesc, dar nu pot părăsi păcatele și nu știu cum și ce să fac ca să ies din această stare cumplită în care mă aflu;

Caut un duhovnic bun și nu găsesc, caut cărți bune ortodoxe, caut pe Hristos și nu știu unde să-L aflu și cum să mă apropiu mai mult de Dumnezeu;

Nu m-am spovedit și împărtășit de când eram copil. De aceea, mă simt gol și pustiu la suflet și nemulțumit în viață.

Am amânat pocăința și spovedania, iar după ce am venit la spovedanie m-am împărtășit cu nevrednicie cu Sfintele Taine, înainte de facerea canonului primit, fiind certat(ă) cu aproapele.

Acestea sunt păcatele mele cele mai mari pe care le-am făcut din copilărie până acum, pentru care mă căiesc și-mi pare rău și cer iertare de la Dumnezeu, iar de la sfinția voastră, părinte, cer canon de pocăință și dezlegare, căci făgăduiesc să părăsesc păcatele mele și să pun început bun.

Spovedania generală a celor căsătoriți

Mărturisesc Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici, tuturor Sfinților Săi și sfinției tale, părinte, toate păcatele mele sufletești și trupești făcute din copilărie, din anii tinereții, de la căsătorie și de la ultima mea spovedanie până acum:

De când mă știu pe lume și din anii copilăriei până acum, în păcate m-am născut, în păcate am copilărit, în păcate mi-am cheltuit tinerețea și în păcate am trăit până astăzi, netemându-mă de Dumnezeu și nesilindu-mă să-mi cunosc și să-mi plâng păcatele, să le mărturisesc cu căință și cu lacrimi, să le părăsesc și în locul lor, cu ajutorul Duhului Sfânt, să pun început de pocăință creștinească, cum ne poruncește însuși Fiul lui Dumnezeu, zicând: **Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor** (Matei 3,2).

Căci din fragedă copilărie am fost rău (rea), neascultător de părinți, mândru, ambițios, îndărătnic, făcând în toate numai voia mea, neiubind pe Dumnezeu, nici Biserica, nici sfânta rugăciune, nici faptele bune. Ci, dimpotrivă, am iubit numai păcatul și pofta cea rea, fiind robit din pruncie de cugetele desfrânării, de răutate, de mânie, de lăcomie, de furt, de minciună și de toate cele pământești.

La biserică nu mergeam regulat cu părinții, la școală eram certăreț, la rugăciune leneș, la post și la metanii foarte greu mă plecam, iar la spovedanie și la Sfânta împărtășanie mă duceam rar, silit de părinți.

Când aveam peste zece ani furam bani de la părinți, mă băteam cu copiii de vârsta mea, încercam să păcătuiesc cu fetele, înjuram de cele sfinte și învățam să fumez.

Iar când m-am făcut puțin mai mare, am început să fac păcatul onaniei (malahie, masturbarii), care m-a stăpânit până m-am căsătorit. Încă nici nu l-am mărturisit la duhovnic și m-am împărtășit cu nevrednicie. Înainte de armată am fost ispitit să cad în desfrânare, și am căzut cu o fată (sau mai multe), iar după armată am căzut cu totul în cumplitul păcat al desfrânării, păcătuind cu mai multe fete, păzindu-le să nu rămână gravide, lăsând pe una însărcinată și îndemnând-o să avorteze copilul, smintind pe mulți și supărând pe Dumnezeu și pe părinți cu păcatele mele.

Iar de când m-am căsătorit și până acum am pe conștiință următoarele păcate:

Nu iubesc pe Dumnezeu din toată inima mea și cu toată credința și puterea mea;

Nu slăvesc pe Dumnezeu Cel în Treime închinat și preamărit, Care a făcut cerul și pământul;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua și noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocși și m-a luminat prin baia Sfântului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoștință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate și mi-a adăugat anii până astăzi, ca să mă pot pocăi;

Am slăbit în credință și m-am îndoit de existența lui Dumnezeu;

În tinerețe am zis chiar că nu există Dumnezeu, devenind ateu. Am îndemnat și pe alții să nu creadă, i-am aruncat în îndoială, am citit cărți ateiste, hulitoare de Dumnezeu și nu am voit să cer sfatul și ajutorul moral al preoților și oamenilor credincioși;

În tinerețe am oprit soția și copiii să meargă la biserică, să postească, să se spovedească și să se unească cu Hristos prin Sfintele Taine;

În locul cărților ortodoxe creștine am citit cărți de altă religie și am adus în casă cărți de filosofie păgână, cărți de gândire asiatică și cărți sectare, smintind pe mulți cu necredința mea;

Am înjurat din copilărie de cele sfinte, hulind pe Dumnezeu, i-am deprins să înjure și pe copiii mei și am smintit pe mulți cu acest greu păcat;

Am fost la adunări sectare și am zis că și sectele creștine sunt bune;

Am primit în casă misionari sectanți și am citit cărțile lor, le-am dat și altora să le citească, spre osândă și sminteală;

M-am mâniat și am urât pe părinți, pe soție și pe copii, pe rude, pe vecini, pe cei ce mi-au făcut rău și nu i-am iertat multă vreme, nici eu nu mi-am cerut iertare de la ei; ba chiar și acum țin mânie pe unii din ei;

N-am iubit pe aproapele meu după putere: părinți, frați, rude, vecini, binefăcători, bolnavi, cerșetori etc, cum ne poruncește Mântuitorul Hristos în Sfânta Evanghelie;

Urâsc pe cerșetori, pe săraci și pe cei ce-mi fac nedreptate, dorindu-le moarte și osândă;

M-am deznădăjduit de viață, din cauza necazurilor și a păcatelor mele, și chiar am voit să mă sinucid, spre veșnica mea pierzare;

M-am îndoit în puterea Sfintei Cruci, în sfințenia icoanelor și în fecioria Maicii Domnului, ascultând hulele sectanților;

M-am îndoit uneori în sfințenia Dumnezeieștilor Taine și în puterea Sfintei Liturghii și nu le-am prețuit cum se cuvine;

Ca student(ă), am practicat: yoga, zen, arte marțiale, magie, spiritism, hipnotism și am studiat filosofia hindusă, științele oculte, teosofia, masoneria și unele cărți de propagandă religioasă a noilor mișcări apărute: bahai, Noua Eră etc. și am crezut în reîncarnarea sufletelor, care anulează învierea;

Am fost la vrăjitoare să-mi prezică viitorul, să-mi aleg soția (soțul), să mă răzbun pe dușmani, să câștig bani și chiar am practicat și eu vrăjitoria, ghicitul (în cafea, în bobi, în cărți de joc etc), spiritismul, hipnoza, iluzionismul și am invocat spiritele celor morți;

M-am certat cu soția, cu rudele, cu vecinii, de la avere și moștenire, i-am dat în judecată și nu vreau să-i iert până la moarte;

Nu mă mustră conștiința pentru păcatele mele, n-am lacrimi de pocăință, sunt foarte împietrit la inimă și nu mă căiesc de toate câte am făcut;

Am ucis oameni prin defăimare și clevetire, râzând de ei sau mințind împotriva lor;

Am desfrânat cu soția peste fire, înainte și după căsătorie, și am păzit-o să nu facă copii;

Am obligat soția să avorteze, ucigând mulți prunci nevinovați prin pază sau prin medicamente;

Ca femeie, am avortat fără voia soțului și a preotului, ucigând atâția copii în viață;

Am îndemnat și pe alte femei, fiice, rude, vecine și prietene să-și avorteze copiii, netemându-mă de pedeapsa lui Dumnezeu. M-am păzit să nu mai nasc copii, cu voia sau fără voia soțului, și am fost operată pentru a nu mai face copii ;

Am făcut preadesfrânare, păcătuind cu mai mulți bărbați și chiar cu rude;

Am născut copii din desfrânare cu alți bărbați și i-am abandonat, i-am dat la casele de copii, i-am dat la străini pe valută sau i-am ucis pe ascuns, ca să nu știe lumea păcatele mele și nu am mărturisit aceste crime la duhovnic;

Ca bărbat, am păcătuțit cu mai multe femei, căsătorite, necăsătorite sau văduve, am violat chiar și fete minore și am făcut sodomie și alte cumplite păcate ale desfrânării, pierzându-mi sănătatea, cinstea și sufletul și nu le-am mărturisit la duhovnic niciodată, de rușine;

Am desfrânat cu rude apropiate, făcând amestecare de sânge, ba am căzut la tinerete în păcat cu o soră după trup și cu animale și, de rușine, n-am mărturisit aceste grele păcate;

Am căzut în desfrânare cu femei (bărbați) necreștine, am născut copii cu ele și nu i-am botezat creștinește;

Am păcătuțit cu soția înainte de cununie, lăsând-o gravidă și apoi am obligat-o să avorteze;

Am divorțat de prima și a doua soție, din motive necanonice, din minciună, gelozie, desfrânare, ură, răzbunare etc. și am trăit în concubinaj cu multe femei;

Am furat de la biserici icoane, obiecte sfinte, bani etc, spre a mea osândă și nu mi-am mărturisit acest păcat strigător la cer;

Am făcut casa mea casă de desfrânare și de ucidere a copiilor, prin injecții și avort, casă de păcate, de beții și am privit filme pornografice, adunând la mine pe mulți tineri, bătrâni și fete și îndemnându-i la desfrâu;

Am oprit plata lucrătorilor și săracilor și nu am dat înapoi împrumutul;

Am furat bani, haine, alimente, materiale etc. de la văduve, săraci, vecini și de la [magazine](#)

, de la spitale și casele de copii orfani și handicapați, lăcomindu-mă pentru avere, spre a mea veșnică osândă;

Am bătut pe alții de moarte, la beție sau la mânie, voind chiar să-i ucid, neiertându-i creștinește mulți ani; încă nici acum nu i-am iertat;

Am vândut alimente stricate sau vechi, am pus apă în lapte și în vin, ca să câștig bani mai mulți, am dus daruri rele la altar, am furat din biserică și din curtea cimitirului și am fost martor mincinos la proces pentru bani sau din răzbunare;

Am smintit pe copii, pe tineri și pe mulți oameni cu faptele și cu răutățile mele, îmbătându-mă, mâniindu-mă, furând sau dansând;

Am lucrat la câmp și acasă, în sărbători și Duminica, am jucat la cârciumi și la nunți, în sărbători și în timpul Sfintei Liturghii. Am căzut în desfrânări spre marile sărbători, Duminica, în posturi și în timpul sfintelor slujbe, netemându-mă de pedeapsa lui Dumnezeu;

Nu am vrut să plătesc pensie alimentară pentru copiii mei din căsătoria canonică și din concubinaj, mințind că nu ar fi copiii mei și am câștigat procesul în favoarea mea prin bani, relații și corupție.

Citesc cărți erotice și reviste pornografice, privesc filme de desfrânare la video și la televizor, cu familia, cu prietenii și copiii mei, smintindu-i și îndemnându-i la păcate urâte trupești;

Țin în casă și la locul de muncă imagini necreștine și pornografice cu femei goale, cu animale și cu obiecte de tot felul, în loc să pun numai icoane și imagini creștine;

Am căsătorit copiii mei fără cununie religioasă și i-am sfătuit să nu nască decât unul sau doi copii, iar pe ceilalți să-i avorteze din cauza condițiilor grele de viață de azi;

Am dat voie și am îndemnat pe fiii mei să divorțeze din motive omenești, pentru avere, pentru locuință, din mândrie și din răzbunare;

Am dat în judecată pe nedrept pe vecini, pe părinți, pe rude și pe străini pentru moștenire, pentru grădină, pentru bani, pentru că m-au jignit și necinstit pe mine, soția și copiii mei;

Am pus martori mincinoși la tribunal și am dat bani să spună minciuni în locul adevărului, netemându-mă de Dumnezeu. Am câștigat procesele cu mită și daruri, în paguba celor nevinovați;

Am mers adesea la vrăjitoare, la cele ce ghicesc și lucrează cele rele cu puterea diavolului, în loc să alerg la Dumnezeu și la preot, prin rugăciune, post și spovedanie;

Am dat slujbe la catolici, la armeni, la creștini de altă lege, și am asistat la serviciile lor - botez, nuntă și înmormântări;

Am stricat casele altora și am ucis multe suflete prin desfrânare, prin judecăți nedrepte, prin furt și minciună, prin calomnie și vrăjitorie;

Am furat din pădure, de pe câmp, de la fabrică, de la rude și părinți, am furat de pe șantier, dând mită și făcând acte false și am adus în casă lucruri, alimente, haine și bani străini, nemunșiți de mine;

M-am îmbogățit din furt, cumpărându-mi mașină și zidindu-mi casă din avere străină;

Cumpăr ieftin lucruri și alimente obișnuite și le vând scump, îmbogățindu-mă din banii săracilor și ai țăranilor, în timp ce mulți nu au casă, îmbrăcăminte și hrană;

Vând băuturi de tot felul, mi-am făcut casa cârciumă și loc de întâlniri, de desfrâu, de beție și petreceri;

Am vândut băuturi alcoolice scumpe la cei slabi, bețivi și săraci, adunând averi străine spre veșnica mea osândă și împingând pe mulți în patima beției;

Am îmbătat pe oameni și unii s-au bătut și chiar s-au ucis în casa mea;

Sunt foarte mândru, mă îmbrac luxos, cu haine scumpe, caut să fiu lăudat de toți, uitând că mâine voi muri și voi fi osândit pentru păcatele mele;

Ca femeie, m-am fardat în tot felul, am purtat haine scurte, mi-am coafat și vopsit părul și prin aceasta am smintit și am tras la desfrânare pe mulți bărbați și tineri;

Am fost ispită pentru tinerii slabi, pentru copiii mei, pentru bărbații desfrânați, îndemnând pe mulți la desfrânare și în cele mai grele păcate;

Am îndemnat pe fetele mele să păcătuiască fără cununie religioasă, să poarte îmbrăcăminte necuviincioasă, să se căsătorească cu oameni bogați, iar nu credincioși, și să-și avorteze copiii;

Nu mi-am crescut în frică de Dumnezeu copiii, nu i-am dus la biserică regulat, nu i-am păzit, după putere, de păcatele tinereții, nu i-am dus la spovedanie și la Sfânta Împărtășanie;

Nu am dat o bună educație religioasă copiilor și chiar soțului meu, lăsându-i după voia lor, nici nu le-am dat cărți de învățătură ortodoxă, din care cauză soțul și copiii nu cred în Dumnezeu sau, deși cred, nu se roagă, nici nu merg la biserică, ba înclină spre secte;

Sunt zgârcit(ă), nu fac milostenie, nu dau slujbe la biserică, nu port grijă de cei morți și alung săracii de la ușa mea;

Ca intelectual, încă din anii copilăriei am fost crescut de părinții mei departe de Dumnezeu și de Biserică, căci nu mă duceau la sfintele slujbe, decât la înviere și nici nu mă trimiteau la spovedanie;

În anii de liceu m-am îndepărtat mai mult de Dumnezeu, datorită educației ateiste și lipsei totale de catehizare religioasă. Ajungând la vârsta critică de 18 ani, am afirmat că nu există Dumnezeu, că preoții sunt niște amăgitori ai oamenilor și că la biserică merg numai țărani și bătrânii incuți care nu știu carte; în ultimii ani de liceu am căzut în păcatul onaniei, care m-a stăpânit până la căsătorie; apoi am căzut în desfrânare propriu-zisă cu mai multe fete, din care una sau chiar mai multe au avortat copii;

Tot în anii de liceu am învățat să fumez, am citit multe cărți necreștine, ateiste, de filosofie, de știință, de artă, de inițiere teosofică și masonică și cărți erotice și pornografice, care m-au înstrăinat tot mai mult de Dumnezeu, neascultând de preoții Bisericii;

Atât până la căsătorie, cât și mulți ani după căsătorie, nu am crezut în Dumnezeu și am hulit în public și în taină pe Dumnezeu, Biserica și preoții, rămânând departe de Hristos;

La facultate am fost la fel străin de religie, de biserică, de credința ortodoxă, iubind mai mult studiul, distracțiile, păcatele trupești, desfrânând singur și cu mai multe fete;

Mi-au plăcut de asemenea plimbările, turismul, în țară și peste hotare, filmele pornografice și practicile yoga, karate, artele marțiale, budismul, teosofia etc -, iar la biserică mergeam numai ocazional, la îndemnul altora;

M-am îndoit mulți ani în credință, nu m-am spovedit nici nu m-am împărtășit cu Sfintele Taine din copilărie, oprindu-mi soția și copiii să meargă la Biserică, sau lăsându-i din copilărie în voia lor;

Nu am dat o educație creștinească copiilor mei, din care motiv și-au pierdut credința în Dumnezeu și trăiesc ca și mine în păcate, departe de Hristos;

Am înjurat de cele sfinte, am fost bețiv, am certat soția, am înșelat-o cu alte femei, am obligat-o să facă avorturi și n-am lăsat-o să meargă la biserică;

Mi-e rușine și acum să merg la biserică în sărbători, ca să nu râdă oamenii de mine și mă tem să fac o spovedanie generală, căci am multe păcate și nu le pot încă părăsi;

Am căzut în desfrânare cu mai multe femei, tinere, căsătorite, văduve și chiar cu rude;

Am făcut onanie, sodomie și perversiuni sexuale multă vreme și nici acum nu m-am pocăit de aceste grele păcate, nici nu le-am spovedit până în prezent;

Am făcut politică și dușmănie între rude și colegi, am activat în organizații oculte și securitate, m-am răzbunat, am pârât, am corupt pe alții, nu iubesc pe Dumnezeu și pe oameni, nu fac milostenie și mă tem de moarte;

Ca profesor de liceu și facultate am primit daruri și bani la examenele de admitere și am promovat elevii și studenții slabi la învățătură, luând mită și cadouri, iar în unele cazuri am corupt fetele să păcătuiască cu mine pentru a lua examenele;

Ca medic am luat mită de la bolnavi ca să-i tratez, să-i operez, să le dau concedii medicale și să-i scot la pensie;

Ca director de întreprindere, fabrică, școală, am luat mită ca să angajez noi salariați, am păcătuit cu femei ca să rămână în serviciu și m-am purtat rău cu oamenii, persecutând pe cei corecți și credincioși și favorizând pe cei ce-mi dădeau cadouri și bani;

Mă lenevesc să merg regulat la biserică în sărbători, Duminica și în posturi, stau mult la televizor cu copiii mei, pierzând timpul de rugăciune și odihnă, sunt împietrit(ă) la inimă, nu mă rog aproape deloc, nu am lacrimi de pocăință, nu am răbdare în viață, mă supăr din nimic, îmi doresc moartea, smintesc pe cei din jur cu viața mea, nu mă tem de iad și nu iert din inimă;

Am pierdut în zadar tinerețea, averea, sănătatea, tot ce mi-a dat mai scump Dumnezeu, și nu știu cum să mă pocăiesc și să dobândesc iertare, fiind bătrân, slab și păcătos. Însă am mare nădejde de mântuire, căci cred în mila lui Dumnezeu și în rugăciunile Maicii Domnului care se roagă neîncetat pentru cei păcătoși.

Acestea sunt păcatele mele cele mai mari pe care le-am făcut din copilărie și până acum, pentru care mă căiesc și-mi pare rău și cer iertare de la Dumnezeu, iar de la sfinția voastră, părinte, cer canon de pocăință și dezlegare, căci făgăduiesc să părăsesc păcatele mele și să pun început bun.

(Când m-am spovedit, mi-a fost rușine să spun anumite păcate, primind dezlegare așa. Chiar m-am împărtășit așa, crezând că preotul trebuie să întrebe de păcate, și nu să le spun eu singur. Nu-mi cercetez zilnic conștiința. N-am fost cu luare aminte la înțelesul cuvintelor rugăciunii și nici la cel al cuvintelor citite din cărțile sfinte. Am venit la spovedanie fără să-mi fac un serios examen de conștiință și să-mi știu limpede păcatele mele, să le spun cu părere de rău și cu hotărârea de a le părăsi desăvârșit și a pune în locul lor faptele bune potrivnice păcatelor de dinaite n.n.)

Spovedania credincioșilor sporți duhovnicește

Mărturisesc Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Maicii Domnului, tuturor sfinților și sfinției tale, cinstite părinte, toate păcatele mele de la ultima spovedanie pentru care mă mustră conștiința.

Nu slăvesc neîncetat pe Dumnezeu Cel în Treime închinat și preamărit pentru toate câte mi-a dat în viață;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua și noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocși și m-a luminat prin baia Sfântului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoștință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate și mi-a adăugat ani până astăzi, ca să mă pot pocăi;

Nu mulțumesc îndeajuns lui Dumnezeu pentru necazuri, pentru boală, pentru sărăcie, pentru ocară și pentru toate încercările și ispitele vieții;

Nu iubesc până la jertfă pe Hristos și mă tem de moarte și de chinurile iadului, fiind slab și nepregătit;

Nu mi-am făcut întreg canonul dat de părintele meu duhovnicesc la ultima spovedanie;

Am greșit cu gândul și cu imaginația, treaz și în vis, ziua și noaptea, din cauza mândriei și a neluării aminte de sine;

Am greșit cu limba, vorbind mult, clevetind, osândind, glumind, luând în râs pe aproapele și uitând mereu să rostesc rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”;

Am greșit cu uitarea, căci uit să mă rog neîncetat, să țin tăcere și să-mi fac canonul dat de duhovnic, uit să fac milostenie după putere, să-mi cer iertare de la aproapele, călcând poruncile Domnului din Sfânta Evanghelie și, mai ales, uit de ceasul morții și al judecății viitoare;

Am greșit cu lăcomia pânteceleui, mâncând mult și de două ori pe zi, mai ales în posturi, bând vin și mâncând cu ulei în zilele oprite;

Sunt biruit de iubirea de bani și de averi și nu mă îndur să dau milostenie la săraci, să ajut pe cei lipsiți și să dau ajutor la construirea bisericilor noi;

Sunt greu luptat de gândul slavei deșarte, de patimile trupului și de cumplitele gânduri de hulă împotriva celor sfințe;

Sunt adesea biruit de pofta desfrânării, visând necurății, privind cu patimă fețe străine și, mai ales, femei îmbrăcate necuviincios; nu împlinesc tot ce am promis lui Dumnezeu la spovedanie și amân pocăința;

Sunt rău (rea), împietrit(ă) la inimă, respingător, îndoielnic, mincinos și mă rog puțin;

Nu citesc cu râvnă cărțile sfinte ortodoxe, mai ales, Sfânta Scriptură, Filocalia, Viețile Sfinților și scrierile Sfinților Părinți, cheltuind timpul vieții mele în zadar;

Nu am lacrimi la rugăciune, nu împlinesc jurământul făcut la Botez și căsătorie și îmi rămân rugăciunile și metaniile nefăcute; nu port grijă de copii și de soț (soție), trăind în neînțelegere și lipsindu-mi fiii de educație și de iubirea lui Hristos;

Nu ard la inimă de dorul lui Dumnezeu, nu mă aprind la rugăciune de focul Duhului Sfânt și nu pot spori deloc în dumnezeiasca iubire și în lucrarea harică a sfintei rugăciuni, lipsindu-mă de dulceața mistică a unirii minții și inimii cu Hristos;

Nu iubesc mai mult pe cei bolnavi și suferinzi, nu vizitez bolnavii din spitale, nu ajut după putere pe săraci, orfani, văduve și cerșetori, nici nu mă rog lui Dumnezeu pentru ei;

Nu iubesc pe toți oamenii deopotrivă și, mai ales, pe cei ce nu mă laudă, pe cei ce mă muștră, pe cei ce mă ocărăsc și îmi vădesc greșelile;

Sunt mândru(ă), trufaș, iubitor de laudă și caut cinste și apreciere de la oameni, iar nu de la Dumnezeu;

M-am mărturisit până acum în grabă, superficial, fără căință și lacrimi;

Nu mă spovedesc regulat și nu-mi duc soțul și copiii la mărturisire;

M-am împărtășit cu Trupul și Sângele lui Hristos fără lacrimi, cu puțină evlavie și credință, necutremurându-mă de iubirea de oameni a lui Dumnezeu și de harul negrăit al dumnezeieștilor Taine;

Sunt nepăsător de mântuire, fără răbdare în viață, nemulțumit de starea în care mă aflu și nu are cine mă povățui pe calea cea strâmtă a mântuirii;

Din cauza aceasta mă cert cu soțul (soția) și copiii, cu rudele și vecinii și nu-mi pot stăpâni firea, simțurile, gândurile și imaginația.

Acum, apropiindu-mă de bătrânețe și de moarte, doresc să merg la o mănăstire și să mă rog lui Dumnezeu toată viața în liniște și singurătate, pentru care vă rog să mă sfătuiți și să mă călăuziți spre Hristos cum credeți mai bine.

De aceea vă rog, părintele meu duhovnicesc, să aveți milă de sufletul meu, să mă răbdați în ispitele vieții, să mă sprijiniți în lupta grea cu patimile care mă asupresc și să mă ajutați să nu pierd pe Hristos, ci să mă unesc cu El și să dobândesc iertare, milă, har și mântuire de la Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, rânduindu-mi canon de ispășire și dezlegare de tot ce am făcut, căci făgăduiesc să pun început bun de pocăință.

Spovedania femeilor gravide care merg la maternitate

Întrucât femeile însărcinate trebuie să meargă la maternitate împărtașite, pentru că își riscă viața în timpul nașterii, preoții de parohie sunt datori să le spovedească și să le împărtașească înainte de internare la spital, chiar dacă se află sub canon, urmând ulterior să-și continue canonul dat. În caz de urgență, dacă femeia gravidă a rămas nespovedită și neîmpărtașită, preotul este obligat s-o mărturisească pe scurt și s-o împărtașească cu Trupul și Sângele lui Hristos, fiindcă la naștere femeile își riscă viața.

Iată un model de spovedanie, pe scurt, în caz de urgență: Mărturisesc lui Dumnezeu, Maicii Domnului, tuturor Sfinților și sfinției tale, păcatele mele cele mai mari pe care le-am făcut în viață și de la ultima mea spovedanie:

Am fost întotdeauna slabă în credință și n-am mers regulat la biserică;

M-am rugat puțin, în grabă și n-am păzit poruncile lui Dumnezeu;

Am căzut în desfrânare înainte de căsătorie și am trăit în concubinaj, până m-am cununat religios;

Am născut atâția copii și am avortat cu voia atâția copii; chiar și acest copil care urmează să-l nasc, am vrut să-l avortez;

Am păcătuit cu unul sau cu mai mulți bărbați, înșelând soțul meu cu voia;

Am înjurat de cele sfinte, am fost la vrăjitoare, am fumat și m-am îmbătat;

Sunt certată cu părinții, cu rudele și cu alte femei și n-am cerut iertare până acum;

Am îndemnat pe alte femei la avort, la desfrânare și la răzbunare, iar pe unele le-am dus eu la avort și le-am ajutat;

M-am îmbrăcat necuviincios, după moda de azi, smintind lumea, și am iubit distracțiile, dansul și televizorul;

Sunt oprită de Sfânta Împărtașanie pe un timp, din cauza păcatelor mele;

N-am postit cele patru posturi și zilele rânduite și nu țin curăție cu soțul;

Îmi pare rău de toate păcatele pe care le-am făcut și cu lacrimi cer iertare de la Dumnezeu; iar dacă voi naște copilul, fângăduiesc că voi părăsi păcatele făcute și îmi voi face canonul rânduit pentru ele și nu voi mai avorta nici un copil.

Acestea sunt păcatele mele cele mai grele care le am pe conștiință, pentru care cer iertare de la Dumnezeu și de la sfinția voastră, cinstite părinte, și vă rog să mă dezlegați, să mă împărtașiți cu Sfintele Taine și să mă binecuvântați ca să am o naștere ușoară și să-mi dăruiască Domnul un copil frumos și sănătos.

Spovedania bătrânilor și bolnavilor în stare gravă

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici, tuturor Sfinților și sfinției tale, părinte, toate păcatele mele mari pe care le-am făcut în viață și de care mă muștră conștiința.

Am trăit pe pământ cu multă nepăsare de mântuirea sufletului meu și cu multă îndoială și nesimțire;

Nu m-am spovedit din copilărie, de când mă ducea mama la biserică și nu mi-am mărturisit niciodată păcatele mele cele mari;

În copilărie am fost rău, neascultător de părinți, străin de Biserică și nu aveam frică de Dumnezeu și de păcat;

N-am dat o creștere bună copiilor mei, i-am lăsat de capul lor, s-au făcut răi de tineri și au trăit de mici în beții și desfrânări, departe de Dumnezeu și de Biserică;

Când eram mai mare iubeam jocurile, petrecerile, beția, furtul, minciuna, tutunul, înjurăturile și femeile;

Am căzut în păcate cu femei înainte de căsătorie, am înjurat de Dumnezeu, am furat de la alții și nu mergeam decât rar la biserică. Am păcătuit cu soția mea înainte de căsătorie, am păzit-o să nu facă mulți copii, am născut cu ea atâția copii și am trimis-o să avorteze atâția copii;

Am înșelat soția de mai multe ori; păcătuind cu alte femei (bărbați), unele chiar rude, și am lăsat una (sau mai multe) gravidă, fără a mărturisi la preot toate aceste mari păcate și m-am împărtășit cu nevrednicie;

Am înjurat mult de cele sfinte, hulind pe Dumnezeu; am bătut de mai multe ori femeia, am alungat-o de acasă, am vrut să iau altă femeie, smintind copiii și vecinii cu păcatele mele;

Am fost foarte bețiv, rău, necredincios și fumător în viață și nu am mers regulat în sărbători la biserică; ci mă duceam la cârciumă, la prieteni, la târg, la câmp cu vitele, uitând aproape total de Dumnezeu;

Posturile nu le-am ținut, decât miercurea și vinerea, sau câte o săptămână la început și la sfârșit, iar la spovedanie nu mergeam deloc, fie că nu-mi plăcea de preot, fie din necredință și uitare de ceasul morții;

La beție și mânie mi-am bătut soția, m-am certat cu rudele și cu vecinii, de la pământ și de la vite, am avut multe judecăți la tribunal, punând martori mincinoși;

Am ucis mulți oameni în război, am fost crud, răzbunător și rău;

Am făcut politică și am trăit toată viața în ură, în ceartă și dușmănie cu rudele, cu vecinii și cu copiii mei;

Nu m-am împărtășit de mic cu Sfintele Taine, nu m-am rugat niciodată din sfintele cărți, nu am citit Biblia, nu cunosc deloc învățătura de credință ortodoxă și am zis că sectele sunt mai bune ca Ortodoxia.

Acestea sunt păcatele mele cele mai mari din viață, pentru care cer iertare și dezlegare, ca să pot primi Trupul și Sângele lui Hristos, înaintea Căruia trebuie să stau cât de curând la judecată.

Spovedania bolnavilor paralizați care nu pot vorbi

Pe bolnavii fără grai sau operați în stare gravă sau muți, dar cu mintea lucidă, preotul trebuie să-i mărturisească pe scurt, de păcatele mari făcute în viață, iar ei trebuie să răspundă afirmativ sau negativ, prin semne cu mâna sau cu capul.

Iată ce anume trebuie să-i întrebe preotul pe cei ce zac în patul suferinței și așteaptă ceasul morții și al judecății:

Frate creștine, crezi cu tărie în Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt?

Ai zis vreodată că nu există Dumnezeu? Ai înjurat în viață de cele sfinte?

Ai mers vreodată la adunările sectanților?

Te-ai deznădăjduit vreodată de viață și de mântuire? Ai încercat în viață să te sinucizi?

Ai urât pe cineva de moarte? Dar te-ai împăcat cu el până acum?

Ai păcătuit în viață cu alte femei (bărbați) afară de soție (soț)?

Ai păcătuit cu soția înainte de cununia religioasă? Ai obligat soția să-șiucidă copiii?

Câte avorturi ai făcut în viață?

Câți copii ai născut și câți ai botezat în viață? Ai ucis vreun om?

În viață ai fost bețiv, desfrânat și rău?

Ți-ai bătut soția și copiii?

Ai dat copiilor educație creștinească sau i-ai lăsat în voia lor? Ai împărțit moștenirea în mod egal la copii?

Nu ai stricat în viață familia cuiva? Ai furat ceva din averea altora?

Te-ai rugat lui Dumnezeu regulat seara și dimineața? Ai mers regulat în sărbători la sfânta biserică?

Ai ținut în viață sfintele posturi?

Ai făcut în viață milostenie la săraci?

Te-ai spovedit și împărtășit regulat la biserică? Acum ești împăcat cu femeia și cu toți oamenii?

Te-ai pregătit creștinește pentru moarte și pentru a sta la judecată în fața lui Hristos?

Te căiești din inimă de toate păcatele făcute în viață? Ai nădejde tare de mântuire?

Vrei acum să te împărtășești cu Trupul și Sângele lui Hristos?

Spovedania orfanilor, handicapaților, infirmilor și cerșetorilor

Mărturisesc lui Dumnezeu, Maicii Domnului, tuturor Sfinților și sfinției voastre, părinte, toate păcatele mele ce le-am făcut în viață și de la ultima spovedanie care le am pe conștiință:

Nu slăvesc pe Dumnezeu Care a făcut cerul și pământul și mi-a dat viață;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat zile până astăzi, deși sunt orfan, infirm și trăiesc din mila oamenilor;

Nu dau laudă lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, că mi-a dat minte să pot gândi, ochi să pot vedea, limbă să pot vorbi și inimă să-L pot lăuda;

Nu mulțumesc din toată inima lui Hristos, Mântuitorul lumii, că are milă și de mine păcătosul și mă hrănește în toată ziua din mila oamenilor cu pâine, cu haine, cu apă și adăpost pentru noapte;

Însă mă căiesc, părinte, că sunt nemulțumitor și cârtesc înaintea lui Dumnezeu, zicând că de ce m-am născut orfan, infirm și sărac pe lume și nu sunt și eu sănătos și în stare să mă hrănesc cu mâinile mele, ca ceilalți oameni;

Uneori chiar mă deznădăjduiesc și îmi doresc moartea, când mă văd singur pe lume, gol, bolnav, sărac și fără mângâiere, mai ales când văd că mulți mă ocolesc, se feresc de mine, nu mă cercetează la azil și spital și chiar mă muștră;

Alteori mă mâni pe cei sănătoși, că nu sunt și eu ca ei, și îi judec în cugetul meu;

Iar altele slăbesc în credință și zic că Dumnezeu este nedrept, căci unora le dă de toate și sănătate, iar eu nu am nici adăpost, nici casă, nici masă, nici familie și copii și nici trup sănătos;

Din cauza deznădejdii am dorit uneori să-mi pun capăt vieții; altădată am înjurat de cele sfinte, iar în tinerețe am căzut în desfrânare de câteva ori cu o femeie (bărbat) infirmă ca și mine și n-am mărturisit niciodată vreunui preot;

De multe ori am furat de la vecini, de pe câmp, din casele și grădinile altora câte ceva de mâncare și îmbrăcăminte, că nu aveam cu ce trăi;

La preot nu m-am spovedit de multă vreme, nici nu m-am împărtășit de mulți ani, căci nimeni nu și-a făcut milă cu mine să mă ducă la biserică sau să-mi aducă un preot cu cele sfinte;

Nici la biserică nu merg regulat, căci mi-e rușine de oameni și n-am cu ce mă îmbrăca, iar când merg, stau la ușa bisericii și cer milă de la creștini;

De multe ori sunt singur și părăsit pe lume și mă rog cu lacrimi înaintea lui Dumnezeu să aibă milă și de sufletul meu;

Mă bucur mult când mă cercetează și mă ajută cineva; și sufăr mult când sunt uitat de toți și plâng singur, până mă mângâie Dumnezeu și Maica Domnului.

Acestea sunt păcatele mele cele mai mari din viață și vă rog, părinte, să mă ierțați de toate câte am făcut și să-mi dați canon și dezlegare de păcate, și, dacă se poate, să mă uniți cu Hristos prin Sfânta Împărtășanie.

Spovedania văduvelor și văduvilor

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici, tuturor Sfinților Săi, Sfântului Înger, păzitorul vieții mele, și sfinției voastre, părintele meu duhovnicesc, toate păcatele mele de la ultima spovedanie, precum și păcatele mele cele mari din copilărie până acum pentru care mă muștră conștiința:

Nu slăvesc pe Dumnezeu Cel în Treime închinat și preamărit; nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua și noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocși și m-a luminat prin baia Sfântului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoștință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate și mi-a adăugat anii până astăzi, ca să mă pot pocăi;

Mărturisesc că în tinerețe am fost (sau nu) fată cinstită și m-am căsătorit cu un tânăr credincios (sau rău, bețiv etc);

În căsnicie m-am împăcat bine (sau nu) cu soțul, am trăit împreună atâția ani și am născut atâția copii;

O dată (de mai multe ori) mi-am înșelat (sau nu) soțul, păcătuiind cu alți bărbați, am avortat (sau nu) atâția copii și ne-am păzit să nu avem copii, pentru care mă căiesc până la moarte;

De asemenea, mă căiesc foarte mult că nu am dat o bună educație religioasă copiilor mei, lăsându-i să cadă în toate păcatele de moarte: desfrâu, avort, certuri, beții și divorț;

Mă căiesc din suflet că nu am îndemnat mai mult la rugăciune, la spovedanie și la biserică nici pe copii, nici pe soțul meu cât am trăit împreună;

Mă căiesc mult că, din neglijența mea, soțul meu a murit nespovedit, neîmpărtășit și fără lumânare - care simbolizează lumina faptelor bune pe pământ -, și s-a dus nepocăit înaintea lui Hristos, Mântuitorul lumii, pentru care amândoi vom da greu răspuns la judecată;

De aceea vă mărturisesc toate păcatele de moarte ale soțului meu, câte știu că le-a făcut în viață, singur și cu mine, și făgăduiesc, înaintea lui Dumnezeu și a sfinției voastre, să fac eu canon pentru iertarea păcatelor lui (aici soția spune preotului toate păcatele cunoscute ale soțului ei);

Acum, de când am rămas văduvă, am făcut următoarele păcate mari:

Am cârtit înaintea lui Dumnezeu că m-a despărțit de soțul meu prea devreme, zicând că mai bine aș fi murit eu înaintea lui, căci este foarte grea văduvia;

Mă mustră conștiința căci a murit soțul (soția) repede și nepregătit(ă) și nu am făcut destule rugăciuni și milostenii pentru sufletul lui;

Nu port grijă mai mult de copiii mei căsătoriți și necăsătoriți, lăsându-i să trăiască fără pocăință, după voia lor și mă tem să nu aibă și ei același sfârșit rău ca și tatăl lor, spre osânda lor și a mea;

Nu merg regulat la biserică, nu mă rog mai mult, nu postesc cum trebuie, nu citesc cărți sfinte, mă spovedesc rar, mă împărtășesc numai la Sfintele Paști și mă tem să nu mă duc și eu nepregătită înaintea lui Hristos, cum s-a dus și soțul meu;

Apoi am făcut un păcat și mai mare. Căci dorind să mă căsătoresc a doua oară, n-am cerut sfatul preotului și am trăit în desfrânare și concubinaj atât timp cu (unul, doi sau mai mulți) bărbați, făcând grele păcate trupești acum la bătrânețe, mâniind pe Dumnezeu și smintind pe copiii mei și pe cei ce mă cunosc;

La îndemnul rudelor, m-am cununat religios cu un bărbat văduv și am conviețuit atâția ani, apoi ne-am despărțit și de atunci nu am mai greșit cu nici un bărbat;

Acum sunt bătrână și plină de păcate și vreau să le părăsesc pe toate, să fac canon pentru ele și să plâng până la moarte. Căci am mare nădejde că mă va ierta și milui Bunul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, urmând întru totul sfatul și canonul dat de sfinția voastră.

Așa să-mi ajute Dumnezeu.

Spovedania celor ce revin la ortodoxie

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților și sfinției voastre, părinte, toate păcatele mele cele mari pe care le-am făcut înainte de a părăsi Biserica Ortodoxă și cele pe care le-am săvârșit cât am fost amăgit de sectanți, până m-am întors iarăși în sânul Bisericii lui Hristos:

Ca fiu al Bisericii Ortodoxe, încă de copil am fost rău, neascultător de părinți, nu mergeam la sfintele slujbe, nu mă rugam cu credință lui Dumnezeu, nu mă spovedeam decât la Sfintele Paști;

Când eram elev de școală, furam bani de la părinți, spuneam minciuni, nu învățam bine carte, fumam, mergeam cu băieții răi la film, la discotecă, la jocuri și făceam urâte păcate trupești;

Când m-am făcut mai mare, am căzut în păcate trupești cu mai multe fete și am trăit un timp în concubinaj până m-am cununat religios;

Cu soția am făcut multe desfrânări și ucideri de copii, căci am păzit-o să nu rămână gravidă și am obligat-o să facă atâtea avorturi, pe care nu le-am mărturisit la preot, nici nu le-am părăsit și nici nu m-am pocăit pentru ele;

Apoi, fiind stăpânit de duhul mândriei și neavând un duhovnic bun, mărturisesc că am fost amăgit de sectanți, necunoscând bine credința ortodoxă, și de atâția ani m-am lepădat de Biserică și de Botezul ortodox și m-am dus la sectă (aici se spune numele sectei);

Am primit daruri și ajutoare materiale de la sectanți, ca să părăsesc Biserica Ortodoxă și să hulesc dreapta credință în Dumnezeu;

Am fost orbit de diavolul și am hulit credința ortodoxă, mai ales Sfânta Cruce, pe Maica Domnului, icoanele și preoții slujitori;

Am ajuns chiar să urăsc pe Sfinți, pe preoți și pe credincioșii ortodocși, judecându-i și vorbindu-i de rău;

Am urât de moarte Ortodoxia, Biserica, cele sfinte și m-am lepădat de Botezul ortodox, primind botezul și credința sectei în care am căzut;

Am alergat peste tot cu daruri și cărți sectare, prin casele ortodocșilor de la sate și orașe să-i convertesc la secta la care eram eu și am amăgit unul, doi sau atâția ortodocși, făcându-i sectanți ca și mine;

Am distrus și am profanat icoane, cruci, cărți ortodoxe și m-am certat cu mulți ortodocși pentru credință, fiind foarte zelos pentru învățătura sectară;

M-am certat cu preoții în public și i-am hulit, vorbindu-i de rău și numindu-i mincinoși și închinători la idoli;

Am hulit Biserica întemeiată de Hristos, sfintele slujbe și pe credincioșii ortodocși, smeriți și ascultători;

Am urmărit viața preoților și a unor credincioși mai slabi și am defăimat în public păcatele lor;

Am răspândit cărți, Biblii și broșuri sectare, prin sate și orașe. M-am lăsat rob de demonul mândriei și al iubirii de slavă deșartă, spunând că numai sectanții se mântuiesc, neștiind că nu este mântuire fără Biserică, fără cruce și fără Sfintele Taine;

Am predicat cu mândrie în adunarea sectanților, socotindu-mă apostol și trimis de Dumnezeu ca să vestesc mântuirea altora, amăgindu-i că se mântuiesc fără Biserică.

Acum mă căiesc cu lacrimi de aceste păcate grele și făgăduiesc lui Dumnezeu, Maicii Domnului, tuturor Sfinților Lui și sfinției tale, părinte, că mă lepăd de toată învățătura eretică a sectanților, de crezul lor, de mândria lor, de hulele lor, de adunarea lor și cer iertare din toată inima pentru toate păcatele mele. Vă rog să-mi dați aspru canon de pocăință și dezlegare, căci mă reîntorc pentru totdeauna în sânul Bisericii lui Hristos, ca să-mi mântuiesc sufletul.

Spovedania ateilor și păgânilor care se întorc la Hristos și primesc Botezul Ortodox

Mărturisesc lui Dumnezeu, Cel în Treime închinat și mărit, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Maicii Domnului nostru Iisus Hristos, tuturor sfinților și sfinției tale, părinte, că m-am născut din părinți ateii (sau necreștini, păgâni) și am fost crescut în credința părinților mei (ateism, păgânism), fără să cunosc pe adevăratul Dumnezeu, fără să știu că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii și să înțeleg că nimeni nu se poate mântui fără dreapta credință, fără Botez în numele Preasfintei Treimi și fără Biserică.

Mărturisesc de asemenea, că, luminându-mă Dumnezeu cu lumina cunoștinței Sfintei Evanghelii, am aflat calea mântuirii în Biserica Ortodoxă și am primit de bunăvoie Botezul ortodox, devenind fiu duhovnicesc al Bisericii întemeiate de Hristos, pentru care dau slavă și mulțumită lui Dumnezeu.

Cât am fost în credința părinților mei, departe de Hristos, am făcut multe păcate, pe care eu nu le socoteam a fi păcate, nemărturisindu-le niciodată cuiva. Iar acum le mărturisesc cu căință Domnului nostru Iisus Hristos și sfinției tale, părinte, după cum urmează:

Am hulit credința creștină adusă în lume de Hristos, socotind-o mincinoasă, amăgitoare și pierzătoare de suflet;

Am hulit Biserica Ortodoxă, pe slujitorii ei, slujbele ei, Sfinții ei, Crucea răstignirii, învierea din morți a Domnului, icoanele și pe Maica Domnului;

Am hulit Evanghelia propovăduită în lume de Hristos și de Sfinții Apostoli, socotind-o neadevărată, mincinoasă, nemântuitoare;

Am hulit dogmele credinței ortodoxe, în special dogma Preasfintei Treimi, dogma întrupării din Fecioară a Fiului lui Dumnezeu și cea a învierii, profanând și defăimând dreapta credință și numele lui Iisus Hristos;

Am hulit pe episcopi, pe preoți, pe creștinii ortodocși, urându-i de moarte și numindu-i înșelători ai oamenilor și vrednici de pedeapsă;

M-am căsătorit cu femeie păgână (atee) ca mine (sau creștină) și am născut atâția copii pe care nu i-am botezat sau i-am botezat în legea mea sau în legea creștină ortodoxă;

Am păcătuit cu multe femei, creștine și păgâne, și am născut copii cu ele pe care i-am botezat în legea mamelor lor;

Am avut mai multe femei și le-am silit să avorteze copiii, făcând cu ele tot felul de sodomii sau orgii;

Am câștigat mulți bani pe nedrept și am fost foarte lacom de averi;

Am fost rău, răzbunător, nemilostiv, hulitor de cele sfinte, zgârcit, ucigaș de oameni și plin de toate păcatele;

Am ucis trupește sau sufletește, cu voie sau fără voie, mai mulți oameni și copii de creștini, când eram ateu sau păgân (mahomedan, budist, evreu etc.) și am făcut mult rău și pagubă creștinilor, urându-i de moarte pentru Hristos.

Acum mă căiesc de toate păcatele mele din necredință, din neștiință, din răutate, cu voie și fără voie și cer să fiu iertat, dezlegat și numărat între fiii Bisericii lui Hristos, prin baia Sfântului Botez, căci mă căiesc de toate păcatele mele și mă lepăd de legea păgână în care am fost până acum, de învățătura ei, de botezul ei și de obiceiurile ei, străine de Hristos și cer iertare de la Dumnezeu. Iar sfinția voastră să-mi fiți martor înaintea lui Hristos pentru convertirea și pocăința mea și să mă ajutați să pun început de viață creștinească, spre mântuirea mea și a familiei mele.

Spovedania creștinilor care au făcut păcate foarte grele în viață

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților din cer și sfinției tale, cinstite părinte, că eu sunt creștin numai cu numele, după Botez, dar prin faptele mele cumplite sunt cel mai păcătos om de pe pământ și nu este altcineva mai rău decât mine. De aceea mă cutremur să-mi mărturisesc și să-mi descopăr cumplitele mele păcate pe care, singur, de bunăvoie le-am făcut în această viață, netemându-mă de Dumnezeu, nerușinându-mă de oameni și pentru care nu m-a muștră conștiința.

Acum, sfințite părinte, văzându-mă bolnav, bătrân și muștrat de conștiință și temându-mă de moarte și de judecata lui Dumnezeu, cu lacrimi și cu durere din inimă mărturisesc păcatele mele cele prea mari și grele care mă apasă pe suflet și pe care nu le-am mărturisit niciodată amănunțit la vreun preot în viața mea, nefăcând nici canon pentru ele.

M-am născut într-o familie de părinți (buni) răi, necredincioși și bețivi, care nu mi-au dat nici o educație creștinească în viață;

De mic am fost slab în credință, neascultător, mincinos și rău, imitând păcatele părinților pe care le vedeam la ei și la cei din jur, căci înjuram de cele sfinte, fumam, furam, mă băteam cu copiii și nu mergeam la biserică;

Când eram mai mare am început să fur orice din casă, de la vecini, de la școală, de pe câmp, iar banii îi dădeam pe țigări, pe băuturi și la distracții; alteori fugeam de la școală și de la biserică, pentru că nu-mi plăcea să învăț și să mă rog;

De la vârsta de 14-15 ani am început să cad în desfrânare, cu o soră a mea mai mică, cu o verișoară, cu mai multe fete, fără nici o rușine și teamă de Dumnezeu și de oameni;

De la vârsta de 16-17 ani am intrat într-o bandă de hoți și furam bani, vite, haine, de toate;

Am spart case, mașini, magazine, depozite, bănci etc. și am furat averi mari;

Am jefuit mai multe biserici și am furat din sfintele altare sfinte vase, cruci de metal prețios, veșminte, obiecte de cult și cărți, pe care le-am profanat și vândut pe bani;

Am furat multe icoane vechi din case și din biserici și le-am vândut străinilor pe valută; am furat covoare, bani și alte bunuri din biserici și le-am vândut;

Am fost în alte țări și am spart mașini, vagoane de tren, magazine și am furat bijuterii și multe obiecte de valoare.

Am spart case de oameni bogați și de rând și m-am bătut cu ei; pe unii i-am lovit greu, pe alții i-am mutilat, iar pe alții i-am ucis cu pumnul, cu arma, cu cuțitul etc;

Am ucis în viață mai mulți oameni, la beție, în pușcării, unde am stat de mai multe ori, fie la distracții în cârciumi, în hoteluri și la nunți, lovindu-i cu cuțitul, cu pumnul, cu obiecte speciale sau cu pistolul, fără să am nici o mustrare de conștiință, fiind mai rău decât fiarele!

Am căzut în tot felul de desfrânări și sodomii cu zeci de femei și fete minore, pe unele violându-le, pe altele bătându-le, iar pe altele omorându-le, după ce păcătuiam cu ele, ca să le iau averile;

Fiind în război, am ucis cu voia sute, mii de ostași inamici, cu mitraliera, cu tunul, cu tot felul de arme, fără nici o milă și frică de Dumnezeu;

Am ucis oameni, tineri și bătrâni, femei și copii, în casă, la bloc, pe câmp, în cârciumi și i-am jefuit;

Am vândut diferite droguri și medicamente false sau vechi, îmbolnăvind pe mulți și am corupt sute și mii de tineri, prin ateism, sectarism, yoga, practici metafizice păgâne, teosofie etc. Am stricat casele multora, luându-le femeile sau fetele. Am jurat strâmb, am fost căpitan de hoți și, putând să scap de la moarte pe cineva, am dat poruncă să-l omoare, nefiind vinovat. Am falsificat bani, pașapoarte și alte acte publice;

Am răpit copii și i-am vândut pe bani;

Am bătut pe tata și pe mama și am vrut de mai multe ori chiar să-i omor;

Am ucis la beție sau la mânie pe tata, pe mama, pe fratele meu, rude, vecini, femei, dușmani etc, pentru avere, bani și moștenire; m-am bătut cu alți hoți și bețivi și i-am ucis cu arma, cu cuțitul, cu pumnul etc;

Din răzbunare sau la beție, am dat foc la casa mea, a vecinilor, a fraților, a dușmanilor;

Am crezut în vrăji, am făcut vrăji, am avut în casă duhuri rele și prin ele am făcut mult rău la oameni;

Am stricat casele mai multor creștini prin vrăjitorie, prin desfrânare și prin lucrarea diavolului;

Am oprit plata celor ce mi-au lucrat, le-am dat mai puțin decât trebuia, i-am jignit, lovit și amenințat;

Am fost om politic ateu și am făcut mult rău celor nevinovați care îmi cereau ajutor, cerând de la ei bani mulți și daruri;

Ca primar, prefect, ministru, om de stat, am trimis pe mulți la închisoare pe nedrept, n-am făcut dreptate, am luat daruri, am fost corupt și ateu; n-am avut deloc milă de săraci, orfani, văduve, țărani etc;

Fiind în funcții mari de stat, am oprit să se zidească biserici noi, am poruncit să se dărâme biserici și în locul lor să se facă parcuri, școli, cinematografe, cârciumi, blocuri etc;

De asemenea, am persecutat preoți, călugări, creștini evlavioși, pe motiv că sunt râvnitori pentru Biserică și întorc pe mulți la Hristos și nu acceptă corupția și trădarea;

Apoi am aprobat și ajutat pe sectanți să-și construiască, în orașe și sate, case de adunare, deși nu aveau mulți credincioși, primind de la ei valută și daruri mari, cu scopul de a-i corupe pe ortodocși și a-i face sectanți;

Ca director și inginer șef, am făcut multe acte false, furturi și nedreptăți în fabrici, ministere, întreprinderi etc, făcând mare pagubă țării, întreprinderii și oamenilor, din care cauză mulți au ajuns la închisoare;

N-am dat salariul după dreptate tuturor și am persecutat femeile muncitoare care nu-mi aduceau daruri și nu voiau să păcătuiască cu mine; iar pe cele ce furau și păcătuiau cu mine le favorizam, le dădeam prime și concedii, netemându-mă de Dumnezeu și de blestemul oamenilor nedreptățiți;

Ca activist de partid și ateu, urmăream elevii de școli, învățătorii și funcționarii care mergeau la biserică, pe cei ce credeau în Dumnezeu și pe cei ce posedau cărți sfinte și îi param la securitate ca să fie anchetați, scoși din serviciu și pedepsiți;

Persecutam pe creștini și țineam conferințe de ateism în sate, orașe, instituții, școli, facultăți și fabrici, încercând să conving pe mulți că nu este Dumnezeu și creștinismul este un mit;

Ca ofițer în armată, am ajuns ateu și am persecutat și urmărit pe soldații și ofițerii evlavioși, pentru că mergeau la biserică pe ascuns, se cununau religios și aveau icoane în casă, iar pe unii i-am pedepsit și i-am persecutat ca să nu mai creadă în Dumnezeu;

Am controlat pe recruți și soldați dacă poartă cruce la piept și dacă au cărți și icoane ortodoxe la ei și i-am pedepsit;

Ca ofițer de poliție, am urmărit pe cei nevinovați, din motive politice, le-am făcut dosare false le-am pus martori mincinoși și i-am aruncat în pușcării pe nedrept pe mulți ani, unde au avut de suferit, iar unii au murit acolo;

Ca ofițer de securitate, am făcut mult rău oamenilor, i-am urmărit pe mulți creștini nevinovați, i-am anchetat noaptea la domiciliu, i-am bătut de moarte ca să dea declarații false și la proces am cerut condamnarea lor la închisoare grea, unde unii au și murit;

De asemenea am corupt pe mulți oameni cinstiți – studenți, funcționari, directori, civili, militari și fețe bisericești -, i-am avansat și le-am dat bani ca să fie în slujba securității și a mea;

Am anchetat preoți, călugări și creștini buni și am reușit să-i fac pe mulți informatori politici, ca să-și pârască pe frații lor, iar pe alții i-am condamnat greu;

Am pe conștiință mulți morți, bolnavi și oameni bătuți, chinuți și pedepsiți de mine în închisori, pe care n-am recunoscut că i-am pârât și condamnat și de la care nu mi-am cerut iertare;

Ca judecător, procuror și avocat, fiind lipsit de credință și frică de Dumnezeu, am judecat pe nedrept, dând amenzi mari și condamnând la închisoare grea pe mulți oameni nevinovați, iar pe cei vinovați, pe hoți, atei și ucigași, i-am scos nevinovați în fața legii, în schimbul unor mari daruri și sume de bani;

Ca judecător și șef de tribunal, am condamnat la închisoare pe unii oameni nevinovați, pe bază de dosare false și motive politice, pentru că erau împotriva comunismului și ateismului, unii dintre ei murind prin închisori;

Fiind comandant de pușcărie, am bătut de moarte pe cei condamnați politic și am pus pe gardieni să-i bată cumplit, să-i chinuie cu foamea, cu frigul și cu tot felul de pedepse, iar pe unii dintre ei i-am ucis, direct sau indirect, prin tortură, înfometare, boală și împușcare;

Ca învățător și profesor în școli, am predat ateismul, am schimbat istoria țării și a Bisericii și am interzis elevilor să creadă în Dumnezeu, să se închine, să aibă Biblie, să citească cărți sfinte și să participe la sfintele slujbe;

Ca medic, am făcut sute și mii de avorturi la spitale și acasă. Am făcut injecții speciale femeilor și le-am dat medicamente anticoncepționale, sterilizându-le să nu rămână gravide, ucigând prin toate metodele mii de copii, pe care acum îi am pe conștiință;

Am dat medicamente vechi sau greșite la bolnavi și am ucis sau am îmbolnăvit numeroși copii, femei însărcinate și bolnavi, călcând jurământul dat ca medic și supărând mult pe Dumnezeu. Am făcut injecții cu microbul SIDA, fără să știu și am îmbolnăvit de moarte pe câțiva copii;

Ca farmacist și asistent(ă) medical(ă) am dat la femeile însărcinate tot felul de medicamente anticoncepționale și am făcut personal avorturi clandestine, contribuind direct la uciderea a numeroși copii și a câtorva mame, pe care le am pe conștiință;

Ca om de afaceri și comerciant, am dat împrumut bani cu camătă, luând dobânzi mari; am dat fonduri mari proprii pentru cluburi, stadioane, restaurante, hoteluri, bănci, case de toleranță, case de adunare și alte organizații oculte dubioase, iar pentru spitale, orfelinate, azile și lăcașuri de cult ortodoxe n-am dat nimic sau foarte puțin, făcând mult rău Bisericii Ortodoxe, adunând sume mari de bani de la oamenii săraci, încurajând corupția, beția și desfrâul și mâniind pe Dumnezeu;

De asemenea, am vândut alimente vechi, alterate, băuturi făcute cu chimicale, vin amestecat cu apă, produse industriale slabe și îmbrăcăminte sintetică, înșelând și îmbolnăvind pe mulți oameni, din care am încasat venituri mari;

Ca șofer, am accidentat mortal și am mutilat cu mașina mai mulți oameni, lăsându-i să moară în drum și fugind de la locul accidentului, din cauza mea, fiind băut și neatent la volan;

Ca țăran și muncitor de rând am fost foarte bețiv și desfrânat, m-am certat cu soția, am bătut-o greu și s-a sinucis din cauza mea, apoi m-am judecat cu rude și vecini de la avere și teren, câștigând procesul pe nedrept, din care pricină ne-am bătut și l-am lovit greu, mutilându-l (sau omorându-l);

Ca preot am blestemat pe credincioși și au murit nedelegați de mine, n-am sfătuit mai mult pe femei să nu-și ucidă copiii (inclusiv prin folosirea mijloacelor contraceptive: pilula, sterilet, injecții, implanturi care sunt avortive n.n.), n-am încercat să împac pe cei certați, divorțați (din motive necanonice n.n.), aflați în ură de moarte și în proces, (am cununat a doua oară pe cei care nu aveau motive canonice să divorțeze n.n.);

Au murit câțiva copii nebotezați și bătrâni sau bolnavi nespovediți și neîmpărtașiți din neglijența mea, pentru care voi da greu răspuns în fața lui Hristos;

De asemenea am rămas văduv și m-am recăsătorit necanonic, smintind pe credincioși prin viața mea și pierzând harul preoției. Ca monah, am călcat voturile călugărești date în fața lui Hristos cu mâna pe Sfânta Evanghelie, plecând în lume și căsătorindu-mă. Din această cauză m-am rupt de Biserică, asemenea apostatilor, smintind oamenii, și nu m-am hotărât încă să mă întorc înapoi ca să scap de pedeapsa lui Dumnezeu.

Ca bărbat necăsătorit, am desfrânat cu multe fete, femei căsătorite și văduve, păzindu-le și obligându-le să avorteze și să-și abandoneze copiii.

Acestea sunt păcatele mele cele mari împotriva Duhului Sfânt și păcatele strigătoare la cer, pe care nimeni altul nu le-a făcut pe pământ, pentru care mă căiesc, căzând la picioarele milei lui Dumnezeu. Iar sfinția ta, cinstite părinte, să-mi fii martor înaintea lui Hristos la judecată, că m-am mărturisit de ele, că mă căiesc din toată inima, că cer iertare și aspru canon până la moarte, pentru ca măcar în ceasul cel mai de pe urmă să fiu iertat, dezlegat și mântuit.

Spovedania femeilor care au făcut păcate mari în viață

Mărturisesc lui Dumnezeu, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților și sfinției tale, cinstite părinte, toate păcatele mele cele mari și foarte mari pe care le-am făcut în viață împotriva Duhului Sfânt, precum și păcatele strigătoare la cer, cum nu au mai făcut alte femei pe pământ, pentru care sunt vrednică de toată pedeapsa și de cele mai grele chinuri ale iadului, și pe care nu le-am mai mărturisit niciodată la preot:

Am fost născută într-o familie creștină (bună sau) decăzută moral, din părinți bețivi, răi și necredincioși, care trăiau în concubinaj și nu știau de Dumnezeu și de Biserică;

În copilărie n-am primit nici o educație creștină ortodoxă, nici n-am fost dusă la biserică, la spovedanie, la Sfânta împărtășanie, nici cărți de rugăciuni nu am avut și nimeni n-a avut grijă de sufletul și de viața mea;

În anii tinereții am căzut în desfrânări și sodomii cu tot felul de tineri și oameni căsătoriți și am făcut multe avorturi;

M-am măritat de tânără și am avut mai multe cununii civile, dar nici o cununie religioasă (sau numai una). În căsnicie am făcut tot felul de orgii, sodomii și desfrânări pe care le poate face omul pe pământ, de care îmi este rușine a le și spune;

Am păcătuit cu zeci de bărbați căsătoriți și necăsătoriți, cununați și necununați, creștini și păgâni, ortodocși și de altă lege, tineri și mai bătrâni, simpli și intelectuali, și am făcut cu mulți dintre ei cumplite păcate de sodomie și perversiuni sexuale, întinând multe case și ucigând multe suflete, pentru care voi da greu răspuns la judecată;

Ca femeie măritată am făcut zeci de avorturi, singură sau ajutată de alte femei, acasă și la spitale sau prin medicamente și injecții împotriva nașterii, și am ucis copiii, încât nu știu cum să mă pocăiesc, ca să primesc de la Dumnezeu iertare și mântuire;

Am făcut avorturi multor femei pentru bani, ucigând sute de copii în pântecul fetelor și femeilor tinere, acasă sau la spital, pe ascuns ca să nu mă știe nimeni, adunând mulți bani și făcând avere cu banii încasați de pe avorturi și sânge nevinovat, spre a mea cumplită osândă;

M-am păzit să nu rămân gravidă și am învățat pe multe fete și femei cum să se păzească, cum să avorteze și cum să evite sarcina, omorând prin pază sute de copii pe care îi am pe conștiință;

Am făcut casa mea, casa părinților mei și alte locuințe, case de desfrânare, de sodomii, de orgii diavolești și de ucideri de copii, case de beții, de petreceri de noapte și locuri de grele păcate;

Fiind asistentă medicală la spital, am ajutat la maternitate unde se fac avorturi, contribuind personal la avortarea a mii de copii, dând ajutor medicilor la chiuretaje, făcând injecții femeilor ucigașe și primind bani de la ele, drept recunoștință;

Mi-am întreținut casa și copiii, mi-am cumpărat cele de nevoie în viață și mi-am adunat avere din banii primiți pe avorturi, spre a mea osândă;

Am vândut și împrumutat medicamente și instrumente anticoncepționale și am învățat pe femei cum să le folosească împotriva nașterii de copii, contribuind la avorturi;

Am îmbolnăvit pe unele femei, făcându-le avort clandestin; le-am sterilizat, rămânând sterpe, iar pe una (mai multe) am infectat-o cu seringă, medicamente vechi etc. și a murit fără pocăință, din cauza mea, făcându-mă prin aceasta ucigașă de copii și de mame;

Am stricat mai multe familii prin desfrânările mele, am lăsat femei văduve și copii orfani, luându-le bărbații, iar o femeie (mai multe), din cauza disperării, s-a sinucis, căci i-am distrus casa și i-am cheltuit averea;

Am trăit în desfrânare cu un bărbat, și soția lui, aflând, a divorțat și s-a sinucis; iar feciorii lor mă urăsc de moarte, vor să se răzbune și nu vor să mă ierte;

Am făcut multe vrăji, am chemat ajutorul diavolilor, am luat mana de la vite, am făcut farmece ca fetele să nu se mai poată căsători, distrugând prin vrăjitorie mai multe fete, femei și familii. Am făcut vrăji de tot felul, ghicind fetelor și femeilor cu cărbuni, cărți de joc, bobi, cafea și cu cărți sfinte, cum sunt: Evanghelia, Psaltirea etc, adunând mulți bani din vrăjitorie și făcând ură între oameni;

Am fost bețivă mulți ani, îmbătându-mă mereu, din care cauză am înjurat de cele sfinte, am hulit pe Dumnezeu, m-am certat, am desfrânat cu mulți bărbați și am blestemat;

Mi-am blestemat copiii și vecinii, și am fost și eu blestemată de mama și de un preot și au murit fără să mă ierte, rămânând nedelegată de blestem;

Am vândut copii de la maternitate, de la leagăn și de la casele de copii, precum și de la unele familii sărace, dându-i la români și la străini, pe valută, cu scopul de a mă îmbogăți, vânzând sânge de copii nevinovați;

Am sfătuit și am mijlocit vânzarea de copii creștini botezați, la oameni sectanți, ateii sau păgâni care nu cred în Hristos, lipsindu-i de mântuire spre a mea cumplită osândă;

La maternitate, ca asistentă, am lăsat să moară mai mulți copii nou-născuți fără botez și nu m-am silit să-i botez cu aghiasmă, cum m-a învățat preotul;

Am fost femeie de serviciu la oameni mari și am furat multe lucruri și bani de la ei, apoi am căzut în desfrânare cu ei și cu feciorii lor, făcând ură și dezbinare între soție și copii;

Am fost convertită de sectanți la secta lor, primind daruri, cărți și bani și am pus pe foc icoanele din casă, Crucea, cărțile sfinte, și, lepădându-mă de Botezul ortodox, am primit botezul lor, certându-mă cu toți ai mei. Ba am atras la sectă și soțul, copiii și alți oameni, ducându-i pe toți la pierzare;

Mi-am lăsat soțul, fiind desfrânată, smintind vecinii și copiii, iar el, de rușine, s-a sinucis, făcându-mă prin aceasta ucigașă de oameni;

Rămânând văduvă, n-am făcut parte dreaptă de moștenire copiilor mei și ca urmare s-au judecat, s-au și bătut între ei, iar unul a fost ucis din cauza mea;

N-am îngrijit la maternitate cu atenție femeile lăuze și pruncii nou-născuți și din neatenție le-am făcut injecții vechi sau le-am dat medicamente necorespunzătoare și astfel, din cauza mea, au murit atâția copii și atâtea mame;

Am acceptat să fiu informatoare la securitate și martoră mincinoasă la procese, pârând pe mulți și contribuind la condamnarea unor oameni nevinovați.

Acestea sunt cele mai mari păcate ale vieții mele, pentru care mă căiesc din toată inima și cu lacrimi cer iertare de la Dumnezeu și de la sfinția ta, părinte. Vă rog să-mi dați canon de pocăință și dezlegare, căci făgăduiesc să pun început bun, ca să dobândesc și eu păcătoasa mântuirea sufletului.

Bibliografie: Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Rânduiala Sfintei Spovedanii și a Sfintei Împărtășanii*, Iași, 2002.

Anexe

Să nu ne împărtășim cu nevrednicie!

Una dintre cele mai grave înșelări, care astăzi a cuprins pe cei mai mulți dintre creștini - fie mireni, fie clerici - este primirea Sfintei Împărtășanii cu nevrednicie (1 Corinteni 11, 27-31). Mai mult chiar, ei se îndeamnă unii pe alții a se împărtăși cât mai des, în această stare de nevrednicie. Încep să se înmulțească scrierile ce susțin lucrul acesta. Zicem „înșelare”, pentru că se trece de toți cu vederea un lucru foarte important și învederat tuturor: anume că creștinii zilelor noastre sunt cu totul diferiți, ca vrednicie duhovnicească, de creștinii pe care Sfinții Părinți îi îndemnau să se împărtășească mai des. Nu greșim spunând că noi - creștinii zilelor noastre - suntem radical opuși, la antipodul creștinilor de altădată. O zic mari ierarhi, precum Ilie Miniatis, de pildă. Nu e greu de demonstrat lucrul acesta prin cele mai simple exemple la îndemâna tuturor. Deci să ne gândim la câteva păcate grave, generalizate astăzi până la o așa măsură, încât nu mai sunt văzute ca păcate sau, dacă sunt văzute de către unii, le văd ca păcate mici, neînsemnate. Chiar dacă ele existau și în timpul creștinilor din vechime cărora Sfinții Părinți le cereau să se împărtășească mai des, ele nu erau atunci într-un număr așa de mare ca astăzi, când sunt generalizate deja. Iată și exemplele: astăzi nu mai găsim decât foarte rar logodnici care să vină la cununie în stare de feciorie trupească; de asemenea, familii care să mai nască mulți copii. Rare, prea puține! Dacă familiile de azi fac un copil sau doi (ori nici unul), părinții lor aveau 3-4, iar bunicii sau străbunicii lor aveau 8-9 sau chiar mai mulți. Deci avorturile, chiar dacă existau, erau rare, erau mai puține. Or, doar în ultimii 14 ani, în țara noastră s-au făcut mai mult de 15 milioane de avorturi înregistrate. Dacă mai punem la socoteală avorturile care se fac prin folosirea anticoncepționalelor și a sterilizatorilor - care sunt avortive, deși mulți nu știu acest lucru! - vedem prea bine cât de mare este deosebirea dintre creștinii zilelor noastre și cei de acum 100 de ani sau mai mult. Dar ce să mai zicem de alte păcate nefirești (nu le mai numim, le știu prea bine cei ce le săvârșesc și nu se poate să nu fie muștrați de conștiință!). Asta în ceea ce privește relațiile trupești în rândurile creștinilor din zilele noastre! Sau ce să mai zicem de divorțuri, care sunt la ordinea zilei?! Așa era acum 100 de ani?! Sau, mai ales acum 200 de ani?! Sfântul Ignatie Briancianinov zice că pe vremea sa și mai ales a celor dinaintea sa, când divorțurile erau făcute atunci când Biserica hotăra că pot fi făcute, ele erau foarte rare. Ba unii ierarhi de dinaintea sa nici nu întâlneau cazuri de divorț! Odiñoară, era bine dacă țineai seama de „gura lumii”, căci pedepsea păcatele grave, mai ales cele făcute în văzul tuturor. Azi, aceeași „gură a lumii”, sau „lumea” - de care ținem seama mereu, în toate gândurile, cuvintele și faptele noastre - ne duce absolut sigur spre iad. Câte familii nu sfârșesc rău tocmai pentru că țin seama de ea! Și nu vor să n-o ia în seamă, chiar dacă văd bine unde îi duce lumea, de a-l cărui glas ascultă mereu. Dacă e „să stăm strâmb, dar să judecăm drept” - cum se zice - astăzi majoritatea creștinilor ar trebui să nu se apropie de Sfânta Împărtășanie, afară de cazul că vor să facă acest lucru cu nevrednicie. Să judecăm din punctul de vedere al canoanelor Sfinților Părinți familiile tinere care se păzesc de a avea copii. Ar trebui ca, în tot timpul cât se păzesc de a avea copii (și se păzesc aproape toți!), să nu se împărtășească. Și apoi încă 2 ani după ce au încetat să se păzească (pe lângă alte nevoințe ce trebuie să facă în ceea ce privește canonul de spovedanie). Aici ar trebui de luat aminte la faptul că, cei ce se păzesc prin folosirea anticoncepționalelor și a sterilizatorilor, care sunt avortive, trebuie canonisiți într-o măsură mult mai mare. Și aceasta pentru că e vorba de avorturi în toată regula. Ar trebui în aceste cazuri o canonisire asemenea avorturilor, de mulți ani. Trebuie cercetată bine situația. Dar cu toate acestea ei sunt împărtășiți!

Ce să mai zicem de mulți creștini de astăzi, care se împărtășesc fără să țină posturile în întregime, precum și zilele de post de miercuri și vineri de peste an, care n-ar trebui să se împărtășească dacă fac așa. La fel și cu cei ce merg pe la vrăjitori și alții de soiul acestora; de cei ce se căsătoresc în grade de rudenie trupească sau duhovnicească; de cei căsătoriți cu eretici sau cu păgâni; de cei divorțați și recăsătoriți, însă în mod necanonic; toate, fapte neîngăduite de canoanele Sfinților Părinți, care opreau de la Împărtășanie pentru foarte mulți ani pe cei ce le făceau. Câți sunt întrebați la spovedanie despre lucrurile acestea?! Sau câți duhovnici îi canonisesc pe cei ce

îndeamnă la aceste păcate: părinți, prieteni, alte persoane, care ar trebui și ei canonisiți în cazul acesta. Și, repetăm, toate aceste fapte sunt astăzi făcute de majoritatea creștinilor; răul s-a generalizat.

Ideea că aceste păcate grave s-ar fi săvârșit în aceeași măsură și în trecut, dar că nu se știa de ele, neexistând mijloacele moderne de informare de astăzi, este cum nu se poate mai falsă. Referitor la aceasta, reamintim exemplul cel mai grăitor: numărul de copii al tinerilor căsătoriți de astăzi, față de cel din timpul părinților lor, apoi al bunicilor lor și, mai ales, al străbunicilor lor. Este un lucru învederat tuturor că situația este cu totul diferită. Este un lucru învederat tuturor celor ce vor să gândească și să se smerească. Deoarece, cine neagă aceste adevăruri și spune că, în ceea ce privește generalizarea păcatelor grave, nu este nici o deosebire între creștinii zilelor noastre și cei de acum 100-200 de ani, nu arată altceva decât că vrea să se îndreptățească, nevrând să-și vadă păcătoșenia. Iar atunci când facem aceasta, când ne îndreptățim și nu vrem să ne vedem păcatele, nu ne vom mai îndrepta înaintea lui Dumnezeu, după Sfinții Părinți. Și nu ne vedem păcătoșenia pentru că nu ne cunoaștem pe noi înșine. Iar aceasta se întâmplă pentru că ne rugăm fără luare aminte, citim scrierile Sfinților Părinți fără luare aminte. Dacă le mai citim, fiindcă de cele mai multe ori citim altceva decât scrierile Sfinților Părinți. (E bine a citi în acest sens scrierile Sfântului Ignatie Briancianinov).

Sfântul Ioan Gură de Aur - tâlcuind cuvintele Sfântului Apostol Pavel de la I Cor. 11:30: „De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit” - zice că acei care nu vor fi pedepsiți până la sfârșitul vieții pentru împărtășirea lor cu nevrednicie, negreșit vor fi pedepsiți veșnic în viața viitoare. Iar Sfântul Ignatie Briancianinov zice despre cei ce se împărtășesc cu nevrednicie: „[...] Apropiindu-se de Tainele lui Hristos din putoarea păcatului, aruncându-se în putoarea păcatului după primirea Tainelor, nevăzând asupra lor pedeapsa neîntârziată, ei presupun că nu urmează niciodată vreo pedeapsă. Greșită părere! Iudeilor le-a fost prezisă pedepsire desăvârșită și nestrămutată pentru uciderea de Dumnezeu; aceasta însă a urmat la câteva zeci de ani după săvârșirea neîntrecutei nelegiuiri. Negrăita milostivire și îndelungă-răbdarea lui Dumnezeu încă mai aștepta pocăința lor. Această milostivire și îndelungă răbdare așteaptă și pocăința noastră. Pedeapsa este amânată iar și iar; ea însă va veni negreșit asupra păcătoșilor nepocăiți, îndărătnici, care săvârșesc dinadins păcatul. Începutul ei se vede cel mai des în moartea năprasnică sau într-o boală care înlătură puțința pocăinței. Pedeapsa ca atare e împlinită în tărâmul de dincolo de mormânt” [...].

Toate cele spuse mai sus țin de majoritatea creștinilor care se împărtășesc cu nevrednicie. Nu este însă vorba aici și de cei ce spovedindu-se la duhovnici iscușiți, se împărtășesc cu Sfintele Taine în starea duhovnicească pe care o cere Dumnezeu pentru aceasta. De cei ce sunt canonisiți cum trebuie, se cunosc foarte bine pe ei înșiși și își împlinesc cu râvnă canonul primit la spovedanie. Se vede în viața lor schimbarea minții și inimii lor. O adâncire în starea de smerenie, de conștientizarea păcătoșeniei, și de celelalte fapte bune.

Așadar, să nu ne înșelăm pe noi înșine văzând că nu suntem pedepsiți de Dumnezeu la scurt timp de la împărtășirea cu nevrednicie. Pedeapsa va veni cu siguranță, fie și mai târziu sau, dacă nu, să fim siguri, vom fi osândiți veșnic în viața viitoare. Iar atunci când suntem pedepsiți încă în viața aceasta, prin boli și necazuri de tot felul, să ne gândim întâi la această cauză a cauzelor a tuturor pedepselor venite asupra creștinilor zilelor noastre: împărtășirea cu nevrednicie. Bine ar fi ca atunci când creștinii vin la preot pentru a găsi explicații și soluții la diversele lor probleme să fie întrebați în primul rând acest lucru: Nu cumva te-ai împărtășit cu nevrednicie?

Despre actualitatea sfintelor canoane

După cum spun marii duhovnici ai zilelor noastre, Sfânta Taină a Spovedaniei (mărturisirii) este într-adevăr Taina de care depinde mântuirea tuturor creștinilor, e cheia mântuirii. Dar numai atunci când este făcută în fața unor duhovnici învățați și iscușiți în fapte, care, în canonisirea păcatelor, țin seama de Canoanele date de Sfinții Părinți. De asemenea, duhovniciei trebuie să se călăuzească tot după Sfinții Părinți și în privința îndrumărilor pe care le dau celor ce se spovedesc, pentru a-i ajuta să părăsească păcatele, înlocuindu-le cu faptele bune potrivnice acestora. Iar credincioșii, găsind astfel de duhovnici și având voința de mântuire, trebuie să se străduiască din toate puterile a împlini canonul primit la spovedanie. De fapt, după unii canoniști, preotul își dovedește vrednicia sau nevrednicia pentru slujirea preoțească la care este chemat mai-nainte de toate prin felul în care înțelege însemnătatea Sfintei Taine a Spovedaniei.

Sfintele Canoane, de a căror covârșitoare însemnătate și actualitate vrem să ne ocupăm, au fost date de către Sfinții Părinți, fie de fiecare în parte, fie adunați în soboare locale ori ecumenice, și în general ele sînt hotărîri, norme sau dreptare, atît în ceea ce privește adevărata învățătură de credință, cît și adevărata trăire a ei în viața creștinilor. Aproape în totalitate, Canoanele date de Sfinții Părinți, atunci cînd e vorba de păcate, au în comun faptul că opresc pe păcătos de la Sfînta Împărtășanie un număr mai mare sau mai mic de ani (uneori mai puțin de un an), după greutatea păcatelor săvîrșite. Numai că, din nefericire, în vremurile din urmă Canoanele sînt în cea mai mare măsură trecute cu vederea și cei mai mulți dintre cei bolnavi de păcate nu sînt de loc opriți de la Sfînta Împărtășanie, iar alții doar pentru scurt timp (de la un post la altul). (Se înțelege, afară de cazurile fericite, care sînt puține.) Acest lucru se întîmplă cu toate că Sfinții Părinți ne spun că: „Păgîn este preotul care dezleagă ceea ce au legat dumnezeieștile Canoane” (Sfîntul Efreim Sirul); și iarăși: „Mare prăpastie este unde Canoanele nu stăpînesc, și mare primejdie apasă asupra preotului care nu cunoaște dumnezeieștile Canoane” (Sfîntul Ioan Gură de Aur). Iar Sfîntul Vasile cel Mare, vrînd să arate importanța deosebită a ținerii Canoanelor, aduce la cunoștință preoților din eparhia sa că trebuie să ia aminte la Canoanele Sfinților Părinți și să nu fie nepăsători cu privire la ele, „pentru ca treburile Bisericii să nu ajungă în deplină tulburare” (Canoanele 89 și 90 ale Sfîntului Vasile cel Mare).

Întrebarea care se pune este aceasta: Se pot aplica întocmai Canoanele Sfinților Părinți statornicite de Biserică? Răspunsul, dat în lumina scrierilor Sfinților Părinți, este un „da” hotărît! Putem întări aceasta arătînd că: Dacă în primele veacuri ale Bisericii - cînd rîvna creștinilor pentru viața trăită în sfințenie era cu totul deosebită de cea a creștinilor zilelor noastre (azi avem creștini de un soi împotrivic celor de atunci, vorba lui Ilie Miniati) - pentru păcate grave:ucidere (în care intră și avortul), desfrînare, apostazie (lepădare de Dumnezeu), creștinii erau opriți ani mulți de la Sfînta Împărtășanie, ba în unele cazuri pînă la sfîrșitul vieții; și dacă, mai tîrziu, pe la sfîrșitul veacului al VI-lea, Sfîntul Ioan Postnicul scurtează timpul opririi de la Sfînta Împărtășanie, pentru cele mai multe dintre păcate, la trei ani, dar numai cu condiția ca cei opriți să țină în tot acest timp un post aspru (prin hrînirea cu mîncare uscată după orele 15 sau uneori pînă seara), și să facă cîte 200-300 de metanii pe zi; deci - dacă în timpurile dinainte, cînd canonisirea era făcută cu adevărat după voia lui Dumnezeu, cei cu păcate grave se împărtășeau după mulți ani - Canoanele date de Sfinții Părinți sînt valabile cu atît mai mult azi, cînd viața duhovnicească a creștinilor este plină de formalism și nepăsare.

Doar atunci cînd păcătosul ia în serios canonul primit la spovedanie – care în esența sa stă, după Sfinții Părinți, în părăsirea păcatelor și în înlocuirea lor cu faptele bune potrivnice acestora, în oprirea de la Sfînta Împărtășanie, acolo unde o cer Canoanele, și în săvîrșirea cu luare aminte de rugăciuni, citirea de cărți sfînte (*doar* cele scrise de Sfinții Părinți), postiri, metanii, milostenii – și se străduiește cu toată puterea să-l împlinească, aceasta poate fi o pricină pentru ca duhovnicul să-i scurteze răstimpul opririi de la Sfînta Împărtășanie prescris la început. „Nu cer mulțimea vremii, ci îndreptarea sufletului” – zice Sfîntul Ioan Gură de Aur; și iarăși: „Deci aceasta arată-mi: dacă s-a umilit, dacă s-a schimbat, și s-au făcut toate; dacă aceasta nu va fi, ce folos avem de vreme? Nici nu întrebăm dacă rana s-a legat de multe ori, ci dacă a folosit ceva legătura. Deci, dacă a folosit și în puțină vreme, să nu se puie mai mult; dar dacă nimic n-a folosit, și după zece ani să se puie; folosul legăturii va fi hotarul dezlegării.” Aici vedem îndreptățirea unor duhovnici (mai ales din mănăstire), care, trecînd mulți ani de la săvîrșirea păcatelor, la mulți dintre cei ce se spovedesc, dar care n-au fost canonisiți cum trebuie și nu li s-a cerut să răscumpere păcatul pe măsura greutății lui, chiar și după vreme îndelungată dau celui ce se spovedește canon și îl opresc de la Sfînta Împărtășanie un anumit număr de ani.

Hotărîtoare rămîn deci roadele pe care le face cel ce se spovedește. Dacă acestea nu se văd în răstimpul prescris, canonul de oprire de la Sfînta Împărtășanie trebuie urmat sau poate fi chiar înăsprit prin sporirea numărului de ani, pînă la îndreptare, dacă această măsură este cea mai potrivită.

Duhovnicii zilelor noastre nu trebuie deci să se teamă atunci cînd canonisesc așa cum cer Canoanele Sfinților Părinți, văzînd în aceasta o pricină a îndepărtării creștinilor de la Biserica lui Hristos! Ci, din contra, să se teamă cînd *nu fac* astfel! Sfintele Canoane nu și-au pierdut cu nimic însemnătatea și puterea, și de aceea nimeni din cei care nu țin seama de ele să nu le învinuiască pentru răutatea ce stăpînește asupra celor fără frică de Dumnezeu. Părintele Cleopa spunea: „Preoții, păstorii, să cunoască bine scumpătatea și iconomia Sfîntelor Canoane și să le pună în lucrare după vreme și de la caz la caz cu fiecare suflet rănit de păcate. Studenții teologi ar trebui să cunoască cît mai bine cum să aplice scumpătatea și iconomia Canoanelor, care s-au pus de Duhul Sfînt în Biserica lui Hristos. Mare primejdie este atît pentru preoți, cît și pentru păstoriții lor dacă nu cunosc cît de puțin Sfintele Canoane, precum și felul cum trebuie să le pună în lucrare.”

Ca o încheiere la tot ce s-a spus: astăzi - când păcatele grave au ajuns obștești și nu mai sînt simțite ca atare, ba, mai mult decît atît, i se zice „răului bine și binelui rău” (Isaia 5, 20) - se cere aspirarea canonisirii. Canoanele par aspre doar așezate alături de starea duhovnicească nefirească în care trăim. De aceea, păcătosul trebuie îndrumat să ajungă a vedea starea sa de păcătoșenie (printre altele, pregătirea pentru spovedanie trebuie să fie cea mai des luată în seamă în predici și cateheze), și căile de a ieși din ea, dîndu-i-se nădejdea că timpul opririi de la Sfînta Împărtășanie se poate scurta, atunci cînd el se străduiește cu toată puterea să îplinească canonul primit la spovedanie.

Grija de căpetenie

Grija cea dintîi și de toată vremea, atît timp cît trăim pe pămînt, trebuie să fie aceea de a ne despătîmi, adică de a dezrădăcina patimile din noi, deci de a le părăsi desăvîrșit și a le înlocui cu faptele bune opuse lor. Aceasta ar trebui să ne fie ținta de căpetenie, atît timp cît trăim pe pămînt, despătîmirea. Nu a ne împlini profesional cît mai bine, sau a ne aranja cît mai confortabil trupește în lumea aceasta, sau a face în așa fel încît copiii noștri să facă școli înalte (cîte 2-3 facultăți), sau a le asigura cheile de la apartament și mașină atunci cînd se vor căsători, un serviciu confortabil etc. Sfîntul Simeon Noul Teolog zice că nimeni nu se va mîntui fără osteneală, și chinuri, și fără pocăință adevărată și fără paza întocmai a poruncilor lui Dumnezeu. Pentru a ajunge să împlinim cele spuse de Sfîntul Simeon trebuie să ne cunoaștem cît mai bine pe noi înșine și să avem luare aminte în privința tuturor mijloacelor mai însemnate pentru mîntuire: paza minții, rugăciunea, citirea *Sfintei Scripturi* și a scrierilor Sfîntilor Părinți, cercetarea zilnică a conștiinței și spovedania.

Unii, prea puțini între creștinii de astăzi, mai luptă pentru despătîmire. Însă - lipsiți fiind de povățuitori duhovnicești iscusii și neadăpîndu-se zilnic din scrierile Sfîntilor Părinți care scriu despre felul cum trebuie să ne despătîmim și să facem adevărată pocăință - nu înaintează prea mult duhovnicește. N-au luarea aminte îndreptată spre adevărata țintă, lupta cu gîndurile, lucrul cel mai important de făcut în vederea despătîmirii. Fiindcă tot războiul nevăzut - adică acela cu dracii, după Sfîntii Părinți - se dă mai întîi în mintea noastră, este în legătură cu gîndurile. Dacă nu vom păcătui cu gîndul și cu închipuirea, nu vom ajunge nici la păcatul cu fapta și, mai ales, la repetarea lui pînă a ne deveni o a doua natură, din care cu greu mai putem ieși.

Deci lucrul cel mai important cît trăim pe pămînt, stă în a avea neconținută luare aminte la gîndurile ce ne vin în minte, spre a le recunoaște pe cele ce ne vin de la diavoli și spre a le îndepărta. Iar pentru a face aceasta, trebuie să cunoaștem bine voia lui Dumnezeu, descoperită în *Sfînta Scriptură* și în scrierile Sfîntilor Părinți. Citirea lor curățește mintea, o face să se îmbogățească cu gînduri cuvioase și să poată îndepărta cu ușurință gîndurile rele cu care ne îndeamnă vrăjmașii noștri nevăzuți. Însă nu doar aceasta ne ajută pentru păzirea minții de gîndurile rele, ci - în chip cu totul deosebit, pe lîngă luarea-aminte la sine - rugăciunea cea de toată vremea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul.” Avînd neîncetat în minte pomenirea numelui Domnului nostru Iisus Hristos, putem să punem în fața Sa, de la prima lui apariție, orice gînd care ne trece prin minte. Și aceasta, deoarece Sfîntii Părinți zic că toate gîndurile care ne vin în minte trebuie puse din prima clipă în legătură cu Mîntuitorul. Și atunci cînd vedem că ele vin de la vrăjmașul, să le îndepărtăm. Trebuie deci să nu le primim, să nu vorbim cu ele și să nu le luăm în seamă deloc, ci să ne preocupăm doar cu rugăciunea și cu gîndurile pe care le vedem a fi bune, în urma punerii lor din prima clipă în legătură cu Mîntuitorul.

Sfîntii Părinți împart gîndurile în două categorii: gînduri care „taie” și gînduri care „se taie”. Și anume, cele rele le taie pe cele bune, dar și cele rele se taie de către cele bune. Ei ne dau spre pildă venirea în minte a gîndului bun al găzduirii străinilor spre slava lui Dumnezeu, arătînd însă că vrăjmașul diavol ne șoptește să îi primim pe străini doar pentru slava noastră. Deci el taie gîndul nostru bun cu cel rău insuflat de el. Dar și noi, dacă luăm aminte la gîndurile ce ne trec prin minte și observăm că ele ne vin de la vrăjmașul, ca și în cazul gîndului de a-i primi pe străini pentru slava proprie, le putem tăia la rîndul nostru, punîndu-le în legătură cu Dumnezeu, de pildă dorind să-i primim pe străini pentru slava lui Dumnezeu.

Nu trebuie să ne tulburăm deloc de năvala neconținută a gîndurilor celor rele. Ele trebuie să vină, căci Dumnezeu îngăduie ca vrăjmașii noștri nevăzuți să facă aceasta, pentru a se arăta alegerea noastră, fie spre bine, fie spre rău. Atunci cînd dobîndim neschimbarea în una dintre cele două stări, sîntem deja pregătiți pentru a fi luați în viața cealaltă - fie în Rai, fie în iad. Deci noi trebuie să stăm împotriva gîndurilor rele, alungîndu-le prin rugăciune,

prin citirea scrierilor sfinte - amîndouă făcute cu luare aminte, cum s-a spus mai sus - și prin paza minții, punînd toate gîndurile care ne trec prin minte în legătură cu Dumnezeu, iar nu în legătură cu felul cum privește lumea lucrurile. Aceasta este greșeala de căpetenie a majorității creștinilor zilelor noastre: raportarea la judecățile lumii a tuturor gîndurilor, cuvintelor și faptelor. Lucru afară de care nu este altul mai rău, deoarece - potrivit *Sfintei Scripturi* - „Cine e prieten cu lumea e dușman cu Dumnezeu” (Iacov 4, 4). Dacă am încerca să vedem de la care duhuri ne vin gîndurile și le-am pune din prima clipă în legătură cu Dumnezeu, spre a le duce mai departe pe cele bune și a le îndepărta cu totul pe cele rele, am reuși cu timpul, cu ajutorul lui Dumnezeu, să gîndim, să cuvîntăm și să făpuim așa cum vrea El.

Tot în ajutorul întăririi noastre în gîndurile cele bune și a izbăvirii desăvîrșite de cele rele, un mijloc foarte important este Taina Spovedaniei. Numai că aceasta nu trebuie făcută oricum, ci la un duhovnic iscusit în fapte și în învățătura Sfinților Părinți și cu multă grijă în canonicizarea păcatelor. Sfîntul Ignatie Briancianinov spune că, mărturisind părintelui nostru duhovnicesc gîndurile și simțămintele noastre cele păcătoase numaidecît ce se ivesc (chiar dacă duhovnicul nostru este un om obișnuit și fără faimă de sfințenie), credința noastră în sfînta taină a spovedaniei ne va scăpa de ele. Harul lui Dumnezeu, care este prezent în taină, ne va vindeca. Propășirea noastră duhovnicească, mai repede sau mai încet în timp, depinde în cea mai mare măsură de duhovnicul iscusit. Astăzi, pentru a ști să căutăm și alegem acest duhovnic iscusit, este mare nevoie a citi două dintre lucrările importante ale Sfinților Părinți: Sfîntul Simeon Noul Teolog: *Scrieri*, volumul III; și Sfîntul Teofan Zăvorîtul: „*Viața Lăuntrică*”.

Referitor la duhovnicul priceput, trebuie să știm că nu învățătura lumească și scolastică din școlile teologice de astăzi îl pot face iscusit pe acesta (vezi Sfîntul Simeon Noul Teolog și ceilalți Sfinți Părinți), ci viața curată trăită în ucenicie la un duhovnic iscusit, rugăciunea, cunoașterea Canoanelor Sfinților Părinți și citirea *Sfintei Scripturi* și a scrierilor Sfinților Părinți. Toate acestea însă, făcute cu cea mai mare luare aminte.

Și - nu în ultimul rînd, tot după Sfinții Părinți - foarte mult ne ajută pentru a ne despătimi cercetarea zilnică a conștiinței. În fiecare seară ar trebui să ne cercetăm conștiința cu privire la păcatele săvîrșite în timpul zilei (ne putem folosi de listele de păcate din scrierile Sfinților Părinți sau de anumite îndreptare de spovedanie), pentru a vedea care sînt cele mai grave dintre ele, care sînt pricinile lor, străduindu-ne cu toată puterea să le părăsim, înlocuindu-le cu faptele bune potrivnice lor. Dar cercetarea zilnică a conștiinței este rareori cerută de către duhovnici celor ce li se spovedesc, deși la Sfinții Părinți aceasta era o temelie pentru sporirea duhovnicească. De aceea, odinioară, în multe mănăstiri, monahii se spovedeau zilnic. (Sfîntul Ioan Scărarul ne povestește faptul că a întîlnit monahi care purtau la cingătoare un carnetel în care își scriau zilnic toate păcatele, spre aducere aminte și mărturisire.) Lucru pe care nu se pune nici un preț în zilele noastre. În schimb, se înmulțesc scrierile ce îndeamnă la împărtășania făcută des, ba chiar locurile unde se practică aceasta, atît în bisericile de mir, cît și în mănăstiri, deși aproape întotdeauna aceasta nu este urmare a unei spovedanii adevărate, a unei canonicizări după *Canoanele* Sfinților Părinți și a împlinirii lor. În astfel de cazuri, făcîndu-se cu nevrednicie, Sfînta Împărtășanie nu poate fi decît spre pierzania veșnică, atît a celor ce o primesc, dar, întîi de toate, a celor ce o dau. (Să ne gîndim că atunci cînd se împărtășeau zilnic și de obște, creștinii primelor veacuri „stăruiau în învățătura Apostolilor (...) și în rugăciuni. Și tot sufletul era cuprins de teamă, căci multe minuni și semne se făceau în Ierusalim prin Apostoli, și mare frică îi stăpînea pe toți. Iar toți cei ce credeau erau laolaltă și aveau toate de obște. Și își vindeau bunurile și averile și le împărțeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare. Și în fiecare zi stăruiau într-un cuget în biserică și, frîngînd pîinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii, lăudînd pe Dumnezeu și avînd har la tot poporul, *Faptele Apostolilor* 2:42-47.)

Așadar, să ne nevoim toată viața pentru a avea luare aminte la sine-ne și să ne păzim mintea pentru a îndepărta gîndurile ce ne vin de la vrăjmașii nevăzuți. Să luăm în ajutor pentru aceasta rugăciunea și punerea în legătură cu Dumnezeu a oricărui gînd, de la prima lui venire în minte, și doar citirea *Sfintei Scripturi* și a scrierilor Sfinților Părinți. Să ne spovedim la un duhovnic iscusit, care canonicizește după *Canoanele* Sfinților Părinți, și să ne împlinim cu rîvnă canonul primit la spovedanie. Să ne cercetăm zilnic conștiința, pentru a ne cunoaște cît mai bine pe noi înșine și a ști cu care patimi trebuie să luptăm mai întîi și cum să facem aceasta. Făcînd toate acestea, vom putea să dezrădăcinăm patimile din noi și să le înlocuim cu faptele bune potrivnice lor. Pentru că, odată părăsite patimile, în locul lor trebuie neapărat să punem faptele bune potrivnice lor, dacă vrem să ne mîntuim sufletele. Aceasta să ne fie grija cea dintîi și de toată vremea, atît timp cît trăim pe pămînt, iar nu alte griji deșarte, nefolositoare, și pierzătoare de suflet.

Să ne silim a fi noi înșine!

După Sfinții Părinți, unul dintre cele mai importante lucruri, pe care cei mai mulți dintre noi nu-l cunoaștem, în ceea ce privește războiul nevăzut cu vrăjmașul nostru, diavolul, este faptul că, atîta vreme cît sîntem ținuți de patimi, nu noi sîntem cei ce gîndim și cuvîntăm în mintea noastră și simțim în sufletul nostru, ci vrăjmașul diavol este cel care ne insuflă acele gînduri și simțiri pătimase. De aceea nici nu sporim duhovnicește, căci diavolul - care gîndește în locul nostru, fiindcă noi îl lăsăm să o facă, din cauza neștiinței noastre - nu ne va da decît gînduri și simțiri deșarte și pierzătoare de suflet (lăsîndu-ne totuși impresia că acelea sînt propriile noastre gînduri). De aceea, se întîmplă să nu avem conștiința limpede a ceea ce am făcut în trecut, sau să nu asimilăm prea mult din cele citite; pentru că, în cea mai mare parte a timpului, nu am fost noi înșine, aceasta întîmplîndu-se – repetăm - atîta vreme cît stăm liniștiți în patimile noastre. Și, dimpotrivă, așa se face că, atunci cînd conștiința ne mustră, ne pare rău de faptele rele săvîșite, ceea ce arată că atunci ne regăsim pe noi înșine.

În vechime, despre lucrul acesta au vorbit Sfîntul Diadoh al Foticheii și Sfîntul Macarie cel Mare; mai apoi, Sfîntul Ioan Scărarul, iar mai aproape de zilele noastre, Sfîntul Ignatie Briancianinov și Sfîntul Teofan Zăvorîtul. Iată ce zice Sfîntul Teofan Zăvorîtul în legătură cu cele spuse mai sus: „Grăbiți-vă să vă deosebiți de vrăjmaș și să vă faceți potrivit lui. În lupta duhovnicească nu e la fel ca în aceea trupească. În cea trupească, vrăjmașul vine în fața ta și îl vezi; dar în lupta duhovnicească atît vrăjmașul, cît și noi sîntem în același suflet și în aceeași inimă, și tot necazul ne vine în cea mai mare parte din faptul că nu știm să-l deosebim pe vrăjmaș de noi înșine și să ne despărțim de el. Noi credem că mișcarea pătimasă care ne tulbură ne reprezintă pe noi, firea noastră, că e o cerință firească, ce trebuie satisfăcută - în vreme ce ea nu ne reprezintă pe noi, firea noastră, ci pe vrăjmașul nostru cel venit de aiurea. Această rătăcire este izvorul tuturor căderilor noastre în păcat și al tuturor faptelor noastre greșite. Dacă am reuși să deosebim patima de noi înșine, ca pe ceva dușmănos nouă, nu ne-am îndupleca s-o satisfacem, ci am fi însuflețiți de ură și împotrivire față de ea.”

Așadar iată de aici nevoia nesmintită de a lua aminte la noi înșine, de a deosebi gîndurile noastre de gîndurile diavolești. Și putem face aceasta, dacă fiecare gînd ce ne trece prin minte îl punem de prima dată în legătură cu Mîntuitorul, cu voia Sa în ceea ce ne privește, prin rugăciunea cea de toată vremea făcută către El („Doamne Iisuse...”) și prin celelalte rugăciuni și citiri ale cărților sfînte, spre a ne curăți astfel mintea și a o ocupa mereu cu gînduri duhovnicești; ca nu cumva, în lipsa lor, cele drăcești, care ne sînt mereu insuflate de către diavol, să o îndepărteze de adevăr și să o facă să creadă că este ea însăși, iar nu vrăjmașul ei, diavolul.

Suprapunerea gîndurilor diavolești peste acelea ale minții noastre este cu atît mai greu de văzut (mai ales de cei ce n-au habar de lucrul acesta), cu cît (după cum spunea Cuviosul Părinte Leonid de la Optina), atunci cînd gîndește în locul nostru, vrăjmașul nu zice: „Fă cutare lucru, sau cutare! - ci: *Mi-ar plăcea să fac cutare lucru*”, ca și cum am vorbi noi înșine. Pentru a depărta pe vrăjmașul din mintea noastră, ne-ar fi de foarte mare ajutor dacă am ieși din starea de trîndăvie a minții, dacă am vorbi mereu cu noi înșine și cu Dumnezeu, folosindu-ne neîncetat de osîndirea de sine. Și chiar dacă, la început, facem acest lucru mecanic, cu timpul ajungem să-l împlinim cu toată simțirea și voința noastră, întărind astfel în noi fapta bună a smereniei, virtute pe care diavolul n-o mai poate imita, fiind singura în stare să ne păzească de a cădea în vreuna din cursele sale. Iată ce spune în acest sens Sfîntul Ignatie Briancianinov: „Defăimarea de sine are, la începutul îndeletnicirii cu ea, caracterul unui mecanism inconștient, adică este rostită numai de limbă, fără cine știe ce împreună-simțire a inimii, chiar împotriva simțămîntului acesteia; după aceea, puțin cîte puțin, inima începe să se obișnuiască a simți potrivire cu cuvintele defăimării de sine; în cele din urmă, defăimarea de sine ajunge să fie rostită din tot sufletul, cu un îmbelșugat simțămînt de plîns, să micșoreze înaintea noastră și să ascundă de noi neajunsurile și greșelile aproapelui, să ne împace cu toți oamenii și cu toate împrejurările, să adune în lucrarea pocăinței gîndurile împrăștiate prin toată lumea, să aducă o rugăciune trezvitoare, plină de străpungere, să însuflețească și să înarmeze răbdarea cu o nebiruită putere.” Și, puțin mai departe, zice astfel: „Minunat lucru! Începînd să ne defăimăm pe noi înșine în chip mecanic, silit, sfîrșim prin a ajunge la o defăimare de sine atît de convingătoare și care lucrează asupra noastră într-un chip atît de puternic, încît cu ajutorul ei răbdăm nu doar necazurile obișnuite, ci și nenorocirile cele mai mari. Ispitele nu mai au aceeași putere asupra celui care sporește, ci, după măsura sporirii, se fac mai ușoare, chiar de ar fi mai grele în sine. După măsura sporirii, sufletul se întărește și primește puterea de a suferi cu răbdare ceea ce i se întîmplă. Puterea aceasta o dă, ca o mîncare deosebit de hrănitoare, smerenia adîncită în suflet, și ea este tocmai răbdarea.”

Așadar, să cugetăm cu adâncă luare aminte asupra celor spuse mai sus de către Sfinții Părinți și să ne străduim ca, prin mijloacele arătate, să fim noi înșine mereu, iar nu vrăjmașul nostru. Făcînd astfel, despățimindu-ne tot mai mult și însușindu-ne faptele bune potrivnice patimilor dinainte, cu timpul vom ajunge să fim și noi asemenea sfinților, în care vrăjmașul diavol nu mai avea nici o intrare și care puteau zice despre ei înșiși: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește întru mine!”

1. Despre aceasta, dăm aici un cuvînt al Sfîntului Simeon Evlaviosul și unul al Sfîntului Ignatie Briancianinov. Primul zice așa: „Trebuie să ai totdeauna în tine frica de Dumnezeu și să cercetezi în fiecare zi ce ai făcut bine și ce rău. Iar de cele bune să uiți, ca nu cumva să cazi în patima slavei deșarte, iar față de cele potrivnice să te folosești de lacrimi împreunate cu mărturisirea și cu rugăciune stăruitoare. Cercetarea să-ți fie așa: sfîrșindu-se ziua și venind seara, cugetă întru tine: Oare cum am petrecut ziua, cu ajutorul lui Dumnezeu? N-am osîndit pe cineva, nu l-am grăit de rău, nu l-am scîrbit, n-am căutat la fața cuiva cu patimă, sau n-am fost neascultător celui mai mare în slujbă și nu mi-am neglijat-o pe aceasta? Nu m-am mîniat pe cineva sau, stînd la rugăciunea de obște, nu mi-am ocupat mintea cu lucruri nefolositoare, sau n-am lipsit de la biserică și de la pravilă, îngreuiat de lene? Dacă te găsești nevinovat de toate acestea - ceea ce e cu neputință, **căci nimeni nu e curat de întinare, nici măcar o singură zi din viața lui** (Iov 14, 4) și nimeni nu se va lăuda că are inima curată - strigă către Dumnezeu cu multe lacrimi: Doamne, iartă-mi mie toate cîte am greșit cu lucrul, cu cuvîntul, cu știința și cu neștiința! Căci multe greșim, și nu știm” (Filocalia, volumul VI, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1977). Și al doilea: „Seara, mergînd spre somn (care, față de viața zilei care s-a scurs, este asemenea unei morți), cercetează lucrurile pe care le-ai făcut de-a lungul acelei zile. Pentru cel ce duce viață cu luare-aminte la sine, este nimicită uitarea, atît de proprie omului împrăștiat. Așadar, după ce ți-ai adus aminte toate păcatele pe care le-ai săvîrșit cu lucrul, cu cuvîntul, cu gîndul, cu simțirea, adu pentru ele pocăință lui Dumnezeu, cu hotărîrea de a te îndrepta, care este chezașia inimii pentru pocăința ta. Apoi, după ce ți-ai făcut pravila de rugăciune, încheie cugetînd la Dumnezeu ziua pe care ai început-o cugetînd la Dumnezeu” (*Experiențe ascetice*, volumul II, Editura Sophia, București, 2000).

2. „De voiești să te lepezi de toate și să te deprinzi cu viețuirea evanghelică, să nu te dai în seama unui învățător neîncercat sau pătimaș, ca nu cumva, în loc de petrecerea evanghelică, să o înveți pe cea drăcească. Fiindcă învățăturile bune sînt de la învățătorii buni, iar cele rele de la cei răi. Căci, desigur, din semințe rele ies roade rele” (Sfîntul Simeon noul Teolog. *Filocalia*, volumul VI, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1977).

3. Iar atunci cînd vorbește despre citirea Evangheliilor, Sfîntul Ignatie zice: „La citirea Evangheliilor mai trebuie adăugată citirea tîlcuirii pe care le-o face Fericitul Teofilact al Bulgariei. Citirea acesteia este de neapărată trebuință; ea face cu puțință dreapta înțelegere a Evangheliei, și prin urmare punerea ei în lucrare cu toată grija. Căci canoanele Bisericii cer ca Scriptura să fie tîlcuită potrivit cu Sfinții Părinți, iar nu după voia fiecăruia” (*Firimiturile ospățului*, Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1996).

4. Atît de grav este păcatul acesta al ne iubirii vrăjmașilor, încît ne poate lipsi și de cununa muceniciei, după ce mai întîi am suferit multe chinuri, așa cum i s-a întîmplat lui Saprachie (vezi viața Sfîntului Nichifor din 9 februarie).

5. (Această notă se dorește a fi un ajutor celui care se spovedește în a-și cunoaște mai bine gravitatea păcatelor, știind că Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Cleopa Ilie ținea foarte mult la respectarea Sfîntelor Canoane și a învățăturilor Sfinților Părinți. La redactarea ei s-au folosit: Îndreptarea Legii, Târgoviște, 1652, Pidalionul, tipărit la Mănăstirea Neamț în 1844, Molitfelnic, ediția 1937, Pravila cea Mică, de arhimandrit Nicodim Sachelarie, Seminarul Monahal Cernica - Ilfov, 1939.)

Cine pune apă în vin și-l vinde, să nu se împărtășească 5 ani și 66 metanii pe zi.

Ascultătorul la ferestre un an să nu se împărtășească și să facă cîte 15 metanii pe zi.

Femeia care a pierdut copilul fără de voie se canonisește un an. Femeia care desfrânează și își omoară fătul în pântece, 10 ani. Femeia care va bea ierburi ca să nu nască copii, 7 ani și câte 200 de metanii pe zi.

Mireanul care va blestema și va huli, acela se canonisește un an să nu se împărtășească, să facă post, metanii și milostenii.

Cei care s-au căsătorit cu nuntă nelegiuită să cadă sub canon 7 ani, firește după ce s-au despărțit de acea însoțire. Cine își va însura copiii în altă credință, să aibă canon 5 ani. Cei care se căsătoresc fără voia părinților lor, trăiesc în curvie, iar împăcându-se cu părinții lor, se vor canonisi 3 ani. Nunta întâi este lege, a doua este iertare, a treia este călcare de lege. Căsătoria a doua nu se binecuvintează cu cununie (pe cap), ci se canonisește 2 ani a nu se împărtăși, iar a treia căsătorie 5 ani. La aceste nunți, preotul să nu mănânce.

Cel ce clevește, un an să nu se împărtășească.

Curvarul va fi neîmpărtășit 7 ani. Cel ce a prea-curvit 15 ani. Cel ce va umbla cu femeia sa peste fire, 15 ani. La fel și pe femeie, de va fi fost cu voia ei; iar de va fi fost cu silă, mai puțin. Femeia care a fost siluită [violată] de bărbat, și viața ei dinainte era cinstită, să nu se afurisească; iar dacă viața ei era necinstită, să se afurisească. Cel care a siluit fată minoră, 12 ani.

Curvia cu dobitoace. Cei ce au păcătuit înainte de a împlini 20 de ani, să nu se împărtășească 20 de ani. Cei care după 20 de ani, având și femei, 30 de ani. Iar dacă unii, fiind căsătoriți au păcătuit, având peste 50 de ani, numai la ieșirea din viață. Celui ce a păcătuit cu dobitoace i se va aplica 15 ani, dacă se va mărturisi singur.

Cine va greși cu nașă-sa, 9 ani să se pocăiască și să facă 150 de metanii pe zi. Cine cu fină-sa ce a botezat-o, 12 ani și metanii 300 pe zi. Cine a curvit cu mama logodnicii lui, 14 ani și nunta să nu se facă. Cine a curvit cu soacra, 15 ani și în toate zilele câte 160 de metanii. Cine va curvi cu cumnata, 11 ani. Femeia cu doi frați, 11 ani. Cine păcătuiește cu mama vitregă, 12 ani. De se va întoarce fiul spre mamă sau tatăl spre fiică, 20 de ani să se pocăiască și în toate zilele să facă câte 366 de metanii. Cine a păcătuit cu sora sa, 12 ani. Cu vara sa primară, 10 ani; cu vara a doua, 9 ani. Cine va curvi cu călugăriță, 9 ani și 150 de metanii pe zi.

Cel ce a făcut păcatul malahiei (masturbarii, onaniei n.n.) se canonisește 40 de zile, mâncând mâncare uscată și făcând câte 100 de metanii pe zi, iar de nu vor putea să mănânce sec, atunci să nu se împărtășească un an și să facă în fiecare zi 50 sau 100 de metanii. Iar de vor face malahie între dânșii, atunci să mănânce sec 80 de zile sau să nu se împărtășească 2 ani și câte 50 metanii. Onania este păcatul care-l fac doi soți, care întrebunțează mijloace de a nu face copii (Facerea 38, 9-10). Acest păcat se canonisește ca malahia și avortul, până la vindecare, căci fără îndreptare nu există iertare. Pe cei ce fac acest păcat Dumnezeu îi pedepsește așa: li se întunecă mintea și se îmbolnăvesc sufletește, devin nervoși, le tremură mâinile și trupul, au visuri îngrozitoare, li se nasc copii slabi și bolnavi, îmbătrânesc mai repede și mor rău.

Cei care au casă de toleranță să se afurisească, iar dacă nu se pocăiesc, nici darurile lor să nu se primească, nici în cimitir să nu se îngroape când vor muri. Ei se canonisesc ca și preacurvarii, 15 ani.

Cei care iau dobândă nu se cuvine a fi împărtășiiți, dacă stăruiesc în nelegiuirea lor.

Fumatul se canonisește la fel ca luxul și jocul de noroc, 1-3 ani.

Gomoria (relații sexuale orale n.n.) se pedepsește la fel ca sodomia (relații sexuale anale n.n.) și uciderea de suflete, până la 20 de ani.

Cine are vrajbă asupra cuiva, să nu fie primit la Biserică, nici prescurile lui, până ce nu va face pace, că rugăciunea lui se preface în blestem.

Jocul de noroc, sub orice formă, și cu orice scop, se canonisește la fel ca furtul și uciderea. Jocul la nunți sau petreceri de orice fel, 1-3 ani. Nici un mirean sau cleric să nu joace zaruri, table, cărți, ghioc, dame sau alte jocuri de acest fel, iar de va face acestea, clericul să se caterisească, iar mireanul să se afurisească. Se oprește cu

desăvârșire a se face mimi și teatre ale acestora, precum și privirile jocurilor de pe scenă, stadioane. Cei care nu se supun acestui canon, să se afurisească.

Călcătorii de jurământ (la tribunal) vor fi necuminecați 10 ani. Cel ce jură strâmb ca să ia bunurile altuia, 3 ani să facă post, metanii și milostenii și să întoarcă neapărat bunurile luate.

Cine mănâncă sânge de animal, 2 ani să nu se împărtășească.

Cel care ține mânie, un an să nu se împărtășească și 150 metanii pe zi. Minciuna ușoară, fără gând de a face rău, se canonisește ca și defăimarea, un an.

Jefuitorul de morminte 10 ani va fi neîmpărtășit. Cei care ard trupurile morților, 20 de ani.

Cine nu va posti cele patru posturi, miercurile și vinerile de peste an, fără a fi împiedicat de slăbiciune trupească, să se afurisească. Cel care va mânca carne, ouă sau brânză în Postul cel Mare sau miercurile și vinerile de peste an, 2 ani să nu se împărtășească. Cine mănâncă carne în luna brânzei sau cine mănâncă brânză în luna dintâi a Postului Mare, 4 ani să se pocăiască și 300 de metanii pe zi. Cine se va spurca din neștiință în Postul Mare, un an și 36 de metanii pe zi.

Cine răpește și ia al străinului cu nedreptate 5 ani și câte 100 metanii pe zi (cu condiția să întoarcă ce a răpit).

Cel ce s-a întinat în somn cu patima scurgerii, se înlătură o zi de la împărtășire, să se spele, să-și schimbe acoperământul trupului, să zică Psalmul 50 și să facă 49 de metanii; iar cel ce s-a întinat, fiind treaz cu trupul, se înlătură de la împărtășire 7 zile, zicând în fiecare zi Psalmul 50 și câte 49 de metanii. Femeile care se află în scurgerea de sânge obișnuită lor, nu pot intra în biserică până la 7 zile, nici a se împreuna cu bărbații lor, nici a săruta Sfintele Icoane, nici a lua anafură ori aghiasmă, dar pot a se ruga și a citi sfintele cărți. De se va afla în Biserică și va simți că-i vine această scurgere, să iasă afară, iar de se va rușina și nu va ieși, atunci să primească canon; de a luat și anafură, să primească canon mai greu. Femeile care zămislesc copii în aceste 7 zile vor naște copii bolnavi sau copii care se vor îmbolnăvi după naștere cu boli care nu au leac.

Cel ce a ucis de voie și după aceasta s-a pocăit, va fi neîmpărtășit 20 de ani; cel ce a ucis fără de voie, 10 ani; cel ce ucide în război, 3 ani.

Omul mirean de se va îmbăta și va vomita, să nu se împărtășească un an și 12 metanii pe zi.

Cel ce se supune vrăjitoriei (descântă) se va canonisi cu timpul ucigașului (20 de ani). Cine ia mana grâului, a dobitoacelor, sau altceva dintre acestea să aibă pocăință 4 ani și câte 100 de metanii pe zi. Cei ce se adresează prezicătorilor, ca să afle ceea ce ar voi, se canonisesc 6 ani. Dacă vor stăruii în acestea, să se lepede de tot de la Biserică. Preotul care deschide sfintele cărți, să se caterisească, iar mireanul să se afurisească. Cei care practică yoga, bioenergie, radiestezie sau altceva asemănător acestora (care acceptă reîncarnarea sau destinul), să se supună canoanelor pentru vrăjitori, până la îndreptare.

Sinuciderea este un păcat împotriva Duhului Sfânt, care nu poate fi iertat nici în lumea aceasta, nici în cealaltă. Unuia ca acestuia nu i se pot face nici un fel de slujbe. Fac excepție cei care sunt bolnavi mintal (schizofrenicii) și cei demonizați.

Nici un cleric nu poate dezlega pe cel legat de altul, decât numai dacă cel ce a legat a murit, sau a fost legat pe nedrept și în urma judecății făcute, sinodul sau episcopul a hotărât să fie dezlegat. Oricare bărbat sau femeie de își va lăsa duhovnicul său, fără oarecare vină, și se va spovedi la altul, să se despartă de Biserică împreună cu cel ce l-a primit pe dânsul.

Pentru cei ce se pocăiesc în curățenie și cu sârguință își chinuiesc trupul se **scurtează timpul de pocăință**, după măsura înfrânării. Adică, dacă cineva ar primi să nu bea vin în zile rânduite, se scade un an din canonul prevăzut de Părinți pentru greșeala lui. Dacă promite să nu mănânce carne un timp, se scade încă un an. Iar dacă vrea să nu mănânce brânză, ouă, pește sau untdelemn, pentru fiecare din aceste abțineri se scade câte un an. Tot

așa și pentru o altă nevoie (metanii, post, milostenie) [Vezi Sfântul Ioan Ajunătorul]. (Arhim. Cleopa Ilie, *Îndreptar pentru spovedanie*, Mănăstirea Sihăstria, 2004.)

Pentru cei care vor scurtarea timpului de pocăință, dăm câteva din canoanele Sfântul Ioan Ajunătorul (Postnicul):

Canonul VIII: Cel ce comite malahie se canonisește cu patruzeci de zile, hrănindu-se cu mâncare uscată și făcând o sută de metanii.

Canonul XII: Îl sfătuim pe tot cel ce a desfrânat, călugăr sau mirean, să nu se împărtășească vreme de doi ani, dacă este însă gata ca - după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.) - să mănânce mâncare uscată și să facă două sute cincizeci de metanii. Iar dacă se va arăta nepăsător, să împlinească vremea hotărâtă de Părinți.

Canonul XIII: Pe preadesfrânat, după trei ani, îl socotim potrivit să se împărtășească, dacă nu se împotrivește să ia hrană uscată după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.) și de va bate două sute cincizeci de metanii în fiecare zi. Iar dacă se lenevește, să aștepte până la sfârșitul vremii pe care au hotărât-o Părinții.

Canonul XVIII: Cel ce a necinstit pe un bărbat, s-a socotit de cuviință să fie oprit trei ani de la Sfânta Împărtășanie, să se tânguie și să postească și să ia hrană uscată către seară și să facă două sute de metanii. Iar dacă prețuiește mai mult nepăsarea, să împlinească cei cincisprezece ani (de canonisire).

Canonul XX: Pe ucigaș cel cu voia sa îl îndepărtăm pentru cinci ani de la Sfânta Împărtășanie, iar pe cel fără de voie, la trei ani, dacă - după ce ține post până seara, folosind hrană cu desăvârșire uscată - se învoiește să facă și trei sute de metanii zilnic. Dacă însă se lenevește, să împlinească ce-au hotărât Părinții.

Canonul XXI: Femeile care îșiucid fătul cu meșteșuguri, ca și cele care dau sau primesc leacuri ca să lepede și să nască prunci înainte de vreme, pe acestea noi hotărîm să se osândească până la cinci – sau până la trei ani. Pentru ce ar fi mai mult, să se facă iconomie (vezi Canonul XX de mai sus).

Însemnare

Canonul 91 al Sinodului al șaselea și Canonul 21 al celui de la Anghira și canoanele 2 și 8 ale Marelui Vasile le socotesc pe femeile care săvârșesc aceste fapte, în rândul celor ceucid cu voie. Totuși, din iubire de oameni, nu le canonisesc pe acestea până la sfârșitul vieții, ci să nu se cuminece zece ani. Vezi canoanele 21 de la Anghira și 2 al Marelui Vasile.

Ține seama că într-un manuscris care cuprinde canoanele Postnicului, aflăm și acestea în legătură cu acest canon: că femeile folosesc în multe chipuri asemenea buruieni. Unele le mănâncă sau le beau, ca să nu rămână însărcinate vreodată și să nască prunci. Altele îșiucid fătul când zămislesc sau sunt gata să nască, ceea ce este un păcat mai mare decât cel dintâi. Și altele, iarăși, în fiecare lună săvârșesc omor cu asemenea buruieni, ceea ce este și mai rău decât celelalte. Pentru acestea cele ce săvârșesc atare lucru să se împiedice trei ani de la Dumnezeiasca Împărtășanie și în fiecare zi, să mănânce hrană uscată și să facă o sută de metanii mari.

Canonul XXVII: Pe furul care se pocăiește de bunăvoie îl oprim patruzeci de zile de la Sfânta Împărtășanie. Pe cel dovedit (de alții) de hoție, - până la șase luni, cu hrană uscată, după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.), și făcând, în fiecare zi, câte o sută de metanii.

Canonul XXXI: Cei care, de nevoie sau fără de nevoie, au jurat strâmb am socotit că trebuie să-i amânăm cu Împărtășania timp de un an, și să mănânce hrană uscată după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.) și să bată zilnic două sute cincizeci de metanii.

Canonul XXXII: Celor ce mărturisesc că au făcut *vrăjitorii și farmece*, le scurtăm, cu pogorământ, la trei ani vremea de pocăință de vor fi gata ca, în fiecare zi, să socotească de foarte mare preț postul, și, după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.), să folosească hrană sărăcăcioasă și uscată, încât abia să-și ducă zilele. Dar să facă și două sute cincizeci de închinăciuni, lovindu-și cu evlavie fruntea de pământ. La acestea le îndatorăm și pe femeile care

fac baie și se îndeletnicesc cu ghicitul. (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet*, Editura Episcopiei Râmnicu-Vâlcea).

Cum se economisește cel ce se pocăiește, când are multe păcate

Și dacă cel ce se pocăiește are multe păcate, îi dai canon pentru cel mai mare dintr-însele, adică acela care are drept epitimie cei mai mulți ani. Iar câtă vreme săvârșește păcatul, deși nu se cuminecă, totuși timpul acesta nu se socotește la anii de împlinire a canonului. Iar dacă se va îndepărta de la păcatul pe care l-a mărturisit, oarece vreme, și apoi cade iarăși într-însul, iarăși ia de la început anii de canon. Iar de cade într-alt păcat, trebuie să chibzuiști care cere mai mulți ani: canonul pe care nu-l împlinise sau păcatul din urmă, și pe acei ani să rânduiești să-i țină.

Iar dacă, înainte să ți se fi mărturisit, cel ce se spovedește s-a depărtat de la păcat și, deopotrivă, și de la Dumnezeuasca Împărtășanie, fie din îndemnul său fie după al altui duhovnic, să știi că se numără la canon și anii aceia care încep odată cu îndepărtarea de la păcat. Să se numere la canon vremea aceia în care s-a îndepărtat de la păcat, și de la Împărtășanie cel ce se pocăiește, după hotărârea sa, adică fără să fi mărturisit păcatul de moarte pe care l-a săvârșit. Aceasta să faci prin pogoromînt și milostivire și nu după asprime și după dreptate. Fiindcă, după ce creștinul își va mărturisi păcatul de moarte, de atunci încolo se socotește canon și îndepărtarea de la păcat și de la Împărtășanie, precum și toate faptele bune pe care le face și-i aduc viață veșnică și-l slobozesc de osândă veșnică. Iar câtă vreme are nemărturisite păcatul cel de moarte și îndepărtarea de la păcat și de la Împărtășanie, precum și toate faptele bune pe care le-a săvârșit, (acestea) nu-i aduc nici viață veșnică, nici nu-l izbăvesc de la osânda cea veșnică. Și acesta este lucru învederat, fiindcă dacă el moare astfel, cu acest păcat de moarte al său nemărturisit, se osândește. (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet*, Editura Episcopiei Râmnicu-Vâlcea).

Cum trebuie să chibzuiască duhovnicul față de cei ce au gânduri de hulă și îndoieli

Dacă se întâmplă să spovedești pe unii care au gânduri de hulă sau pe unii care au mereu îndoieli și temeri în cugetul lor, pentru sănătatea și viața lor, sau pentru mântuirea sufletului, celor dintâi spune-le să-și defaimă hulele acestea și să nu le privească nicidecum drept un păcat, fiindcă nu sunt rodul lor, ci al diavolului, care urăște binele sau, de asemeni, să se împotrivescă acestor gânduri de hulă cu aceste cuvinte: „Mergi înapoia mea, satană, pentru că eu mă voi închina Domnului Dumnezeului meu și Lui singur îi voi sluji și asupra capului tău va întoarce răul și hula ta, în veacul de acum și în cel ce va să vină”, după cum, cu înțelepciune, sfătuiește Sfântul Ioan Scărarul, în Cuvântul său al douăzeci și treilea, împotriva hulei. [...]

Cum se cuvine să-i economisească pe cei ce au făcut făgăduințe

Dacă vor veni la tine să se mărturisească cei ce au făgăduit lui Dumnezeu să se facă monahi, sau să meargă să se închine la Dătătorul de viață Mormânt sau la alte sfințite mănăstiri și moaște, sau să facă milostenii, sau să ridice așezăminte pentru ucenici sau mănăstiri, sau să țină cutare post, sau vreo altă facere de bine și virtute, pe aceștia trebuie să-i sfătuiești, duhovnice, nu numai să împlinescă asemenea făgăduințe ale lor, ci și să le împlinescă, cu un ceas mai devreme, fără să amâne sorocul, pentru că păcătuiesc. Că acest lucru este adevărat, o spune Însuși Dumnezeu, prin gura proorocului Moise: **De vei da făgăduință Domnului Dumnezeului tău să nu întârzi a o împlini, căci Domnul Dumnezeul tău o va cere de la tine și păcat vei avea asupra ta** (Deuteronomul 23, 21), prin gura înțeleptului Isus Sirah: **Nu te împiedica a împlini făgăduința în vreme bună, și nu aștepta până la moarte ca să faci ce ai făgăduit** (Înțelepciunea lui Isus Sirah 18, 22). Pentru aceasta și Grigorie Dialogul muștră pe Rusticiana, patriciană romană, fiindcă făgăduise să meargă să se închine la Ierusalim, apoi ducându-se la Constantinopol, ca (mai pe urmă) să plece de acolo, își pierdea vremea și nu și-a împlinit mai repede făgăduința sa. Fiindcă, înainte ca cineva să făgăduiască, trebuie să chibzuiască întru sine, dacă poate să-și împlinescă făgăduința. Dar, odată ce a făgăduit, nu mai poate să o încalce, fiindcă (astfel) ispitește și își râde de Dumnezeu, cum spune Isus Sirah: **Mai înainte de a făgădui, pregătește-te și nu fi ca omul care ispitește pe Domnul** (Isus Sirah 18, 23). Și nu numai când va îngădui cineva, din interesul său, dar și când părinții îi vor făgădui pe copiii lor (nevârstnici fiind) lui Dumnezeu, la vreme de boală sau în vreo primejdie, să-i călugărească, și atunci - zic - sunt datori copiii, împreună cu părinții, să țină și să împlinescă o atare făgăduință, aducându-i pe aceștia înaintea lui Dumnezeu, cum a făcut Ana cu Samuil, precum poruncește Dumnezeu la cap. 30 al Numerilor. Dacă însă unii ca aceștia sunt împiedicați de vreo mare nevoie să săvârșescă, fie închinăciunea la Sfântul Mormânt, fie ridicarea de așezăminte pentru ucenici sau mănăstiri, pe care le-au făgăduit, trebuie să socotești bine, duhovnice, cu mare chibzuință, câte cheltuieli și nevoițe

puteau ei să folosească pentru împlinirea unor atari făgăduințe ale lor, și astfel să le ceri să dea sumele acestea la nevoie sau pentru alte fapte bune asemănătoare, dacă au mijloace. Iar dacă nu au, să le ceri să săvârșească alte lucruri care să le înlocuiască, precum posturi, rugăciuni, metanii și altele.

Iar celor care s-au făgăduit să se călugărească și apoi s-au însurat, trebuie să le spui, duhovnice, că și-au călcat făgăduința și trebuie să se pocăiască față de Dumnezeu. Și că trebuie, și căsătoriti fiind, să se nevoiască cu posturi și rugăciuni, și cu asupriri ale trupului, și să se înfrâneze, în ce-i privește. Dar și pe soțiile lor, dacă este cu puțință, să le înduplece, cu multe rugăminți, să se înțeleptească întru aceasta. Iar dacă se întâmplă să le și moară nevestele, atunci trebuie să-și împlinească făgăduințele și să se facă monahi. Și după aceasta, să-i sfătuiști mereu să nu mai facă asemenea juruințe și făgăduieli înaintea lui Dumnezeu la orice nevoie care li se întâmplă. Deoarece nefiind în stare să le împlinească, păcătuiesc greu. Vezi canonul 19 al sinodului din Anghira și canonul 18 al Marelui Vasile, care canonisesc pe cei care făgăduiesc să-și păzească fecioria și apoi încalcă făgăduința.

Cum să sfătuiască duhovnicul pe desfrânați

Dacă spovedești desfrânați, sau preadesfrânați, pe aceștia toți, duhovnice, trebuie nu numai să-i mustri, îndeobște, arătându-le că, prin patimile trupești, pierd firea înaltă a judecății și se aseamănă cu dobitoacele cele necuvântătoare, ci mai vârtos să-i faci pe fiecare dintr-înșii să-și urască păcatul lor. Trebuie să le arăți cât de vătămătoare de suflet sunt desfrâul, preadesfrâul, sodomia, împreunarea cu dobitoace și malahia.

Cât de stricăcioasă răutate este desfrâul se arată din pricinile care urmează: 1. Că cine desfrânează își vătămă și își strică trupul, pentru că îl supune la boli numeroase și fără leac. Pentru aceasta Apostolul a zis: **Cine se dedă însă desfrânării păcătuiește în însuși trupul său** (1 Corinteni 6, 18). Așadar, dacă cel ce săvârșește alt păcat este vrăjmaș sufletului său, potrivit cu cuvântul: **Iar cel ce iubește nedreptatea își urăște sufletul său** (Psalmi 10, 5), cel ce desfrânează este vrăjmaș încă și al trupului său. 2. Fiindcă cine desfrânează își pierde fecioria, care este o comoară ce nu are preț cu care să fie prețuită și care - după ce a fost odată pierdută - nu mai este chip să se redobândească vreodată. **Căzută ca să nu se mai scoale fecioara lui Israel, trântită stă la pământ și nimeni nu o ridică** (Amos 5, 2). 3. Fiindcă desfrâul atât de mult întunecă mintea și atât de mult slăbește voința încât, mai mult decât oricare alt păcat, nu-l lasă pe nefericitul făptaș al lui să se întoarcă la Dumnezeu și să se pocăiască: **Faptele lor nu le dau răgaz să se întoarcă la credința în Domnul Dumnezeu lor, că un duh de ticăloșie sălășluiește în mijlocul lor** (Osea 5, 4). Pentru aceasta, pe drept a zis dumnezeiescul Isidor acest înfricoșat cuvânt: „Neamul omenesc mai mult este supus diavolului prin desfrâul trupului, decât prin vreun alt păcat”. 4. Fiindcă desfrâul este atât de mult urât lui Dumnezeu, încât numai datorită lui a adus în lume acel potop, de n-au mai scăpat alții, fără numai opt oameni și L-a silit să spună că S-a căit că l-a făcut pe om: **Și s-a căit Dumnezeu că a făcut pe om** (Facerea 6, 7).

Preadesfrânaților spune-le, duhovnice: 1. Că preadesfrânarea este un rău atât de mare, încât Însuși Dumnezeu poruncește să se omoare bărbatul și femeia care l-au săvârșit. **De se va desfrâna cineva cu femeia măritată, adică de se va desfrâna cu femeia aproapelui său, să se omoare desfrânatul și desfrânata** (Leviticul 20, 10) 2. Dacă în Legea veche preadesfrânarea era o fărâdelege atât de mare, cu atât mai mult este azi, sub harul Evangheliei, când nunta a fost înălțată la cinstea unei Taine. Pentru aceasta după cum atunci, Dumnezeu mâniindu-se i-a spus lui David că nenorocirile nu vor lipsi din casa lui, pentru preadesfrânarea pe care o făcuse: **Nu se va depărta sabia de deasupra casei tale în veac, pentru că tu M-ai nesocotit pe Mine și ai luat pe femeia lui Urie** (2 Regi 12, 10), așa și acum cu mai multă asprime spune aceasta, fiecărui preadesfrânat. 3. Că fiecare preadesfrânat se numește fiu al morții, precum singur David i-a spus lui Natan: **Precum este adevărat că Domnul este viu, tot așa este de adevărat că omul care a făcut aceasta este vrednic de moarte** (2 Regi 12, 5, 7) ca fiecare răpire și furtișag, asemănat cu preadesfrânarea, sunt ca marea de mijloc (Mediterană) față de întreg oceanul, sau ca un om înalt de un cot, față de un uriaș. De aceea și Solomon a spus: **Nu este lucru de moarte dacă este prins cineva furând..., iar preadesfrânatul, din lipsă de minte, își aduce pierzanie sufletului său, suferă chinuri și necinste, și rușinea lui nu se va șterge în veac** (Pildele lui Solomon 6, 30-33).

Iar pentru malahie, cât de mare nenorocire este, caută în însemnarea ce urmează celui de al optulea canon al Sf. Grigorie al Nisei.

Cum se canonisesc hulitorii și cei ce jură strâmb

Celui ce a hulit cu cuvântul să-i dea canon să mărească pe Dumnezeu pe care l-a necinstit; și tot așa să-i dai și celui ce a jurat strâmb, pe lângă celălalt canon pe care îl rânduieste pentru aceasta Postnicul (canonul 31), și la amândoi să li se dea canon să citească sau să asculte cărți de suflet folositoare, mai cu seamă Psaltirea, care cuprinde multe cântări de mărire lui Dumnezeu. [...]

Cum se canonisesc hoții și cei ce săvârșesc nedreptăți

Hoților și celor ce săvârșesc nedreptăți (înainte de alt canon - al douăzeci și șaptelea al Postnicului) să le dai canon, duhovnicesc, să înapoieze lucrul străin pe care l-au luat, dacă îl mai au, fie la înșiși stăpânii lucrului, dacă trăiesc, fie la rudele lor, dacă aceia au murit și anume - fie prin mâna duhovnicului, fie al unui alt ins de încredere. Iar dacă nu-l mai au, să se întoarcă la cel păgubit și să-i ceară iertare. Iar dacă și neamurile lor au murit să-i spui să-l dea celor lipsiți. De aceea și Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu (Cuvânt la Botez) arată că nici însuși Sfântul Botez nu poate să ierte nedreptatea aceea, când poate să se dea înapoi (un lucru) și nu se dă. Fiindcă cine răpește lucru străin și apoi se botează, nu trebuie să creadă că această răpire a lui a fost iertată, dacă lucrul se află încă în mâinile lui și poate să fie înapoiat; în acest chip, se înșeală cât privește curățirea (de păcat), socotind că prin botez se curățește de nedreptate, fără să fie curățit. [...]

Cum se canonisesc desfrânații, preadesfrânații și sodomiții

Desfrânaților și sodomiților să le dai canon: post, mâncare uscată, metanii și, mai presus de toate, să fugă de aceia cu care au păcătuțit sau să-i alunge, dacă îi țin în casele lor. Să iei aminte bine, duhovnice, să nu citești rugăciune de iertăciune nici celor vinovați, dacă nu vor înapoia lucrul străin, nici desfrânaților și sodomiților dacă nu-și vor alunga mai întâi din casa lor pe cea sau pe cel cu care au păcătuțit. Ci chiar dacă îți vor făgădui să facă aceasta, tu să nu-i crezi cu ușurință, fiindcă cei mai mulți dintr-înșii își leapădă făgăduința lor și își rîd de tine, până ce își capătă iertăciunea, precum ne-am și învățat. Și să știi și aceasta, duhovnice că, de multe ori, vei afla multe asprimi și greutăți din partea celor ce țin o desfrânată sau un băiețan în casa lor, căci aceia te vor ruga, odată, cu lacrimi în ochi să îngădui să-și aibă ființele acelea în casă la ei, dar tu să nu te înduioșezi, aducându-ti aminte de cuvântul pe care îl rostește Dumnezeu: **Nici săracului să nu-i fi părțitor la judecată!** (Ieșirea 23, 3). Alteori te vor amenința că-ți vor face rău, dar tu să nu te temi, aducându-ti aminte de cuvântul pe care-l grăiește Dumnezeu: **Caută dreptate și iar dreptate** (Deuteronomul 16, 20), precum și: **Nu te teme de ocara oamenilor și de batjocura lor să nu te înfricoșezi.** (Isaia 60, 7).

Cum se canonisesc cei ce învinuiesc fără teme și cei răutăcioși

Celor ce învinuiesc pe nedrept și defăimătorilor să le dai canon, duhovnice, să meargă ei înșiși la locul unde au clevetit și să spună că minciuni au grăit împotriva fratelui lor. Iar de nu vor merge singuri, măcar printr-un al treilea ins să mărturisească cum că au mințit sau să trimită scrisoare de tăgadă a defăimării lor, în chip fățiș sau în taină. Celor răutăcioși și care poartă dușmănie să le dai canon să se împace între dânșii. Ia aminte bine, duhovnice, să nu citești rugăciune de iertăciune nici celor răutăcioși până ce nu fac pace. Și spune-le cele ce urmează ca să se împace: Cum, adică, Duhul Sfânt le spune: **Căile celor ce nu uită răul, duc spre moarte** (Pildele lui Solomon 12, 18) și, iarăși, **Cel ce ține minte răul este fără de Lege** (Pildele lui Solomon 21, 24). Și Ioan Bogoslovul zice: **Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni** (1 Ioan 3, 15). Că, de nu-l vor ierta pe dușmanul lor, nu pot să rostească „Tatăl nostru”, fiindcă nu iartă greșelilor - greșelile lor, cum stă scris în „Tatăl nostru”. Că Dumnezeu, cu suferințe va să ceară datoria și acelora cărora le-au fost iertate de El păcatele, după pilda slujitorului care era dator cu zece mii de talanți. Fiindcă îndatorirea poruncii cea pentru dragoste, îi silește, nu numai să nu se răzbune, dar nici să urască, întru nimic, pe aproapele lor, nici cu cugetul, după cuvântul: **Să nu dușmănești pe fratele tău în inima ta** (Leviticul 19, 17). Și că, atunci când se vor împăca cu dușmanul lor, se va ușura și se va bucura inima lor.

Povestește-le lor, duhovnice, pilda Domnului, Care se ruga pe Cruce pentru cei ce l-au răstignit, pilda Sfântului Ștefan, întâiul mucenic, care se ruga pentru cei ce l-au lovit cu pietre. [...] În sfârșit, se cade, duhovnice, să-l sfătuiești pe cel care făcuse începătură dușmăniei, să meargă și să cadă de multe ori înaintea celui pe care l-a stârnit, până ce îl va face să-l ierte, cum grăiește dumnezeiescul Gură de Aur: „Să nu-mi spună cineva că l-am rugat odată și de două ori și nu m-a primit. Dacă facem aceasta cu inima deschisă, să nu încetăm, până ce, biruindu-l cu multa (noastră) stăruință, nu-l vom trage de partea noastră și nu-l vom îndepărta de ura care ne-o poartă.” (Cuvântul XXVIII la Facere). [...]

Cum se canonisesc ucigașii

Ucigașului să-i dai pe lângă canonul XX al Postnicului, să răscumpere și un rob, dacă are puțințe (după Simeon al Tesalonicului, întrebarea LXXII), ca să fie un suflet în locul unui suflet. Iar dacă o femeie a lepădat pruncul, să-i dai canon să crească un prunc sărman, dacă are mijloace, potrivit cu același Simeon (tot acolo), despre care vezi și canonul XXII al Postnicului.

Spune-i, duhovnice, ucigașului că, precum, întru tot Prea Sfințitul Patriarh Atanasie și împăratul Andronic hotărăsc (Vlastaris, lit F, cap. VIII), trebuie ca acesta să-și împartă averea la fiecare din copiii pe care-i are, și o parte să se dea la cel mort, adică nevestei lui și orfanilor, dacă-i are. Iar dacă nu-i are, trebuie să dea pomeni și milostenii pentru sufletul celui ucis. Și să roage pe Dumnezeu, din tot sufletul, să-l ierte și, astfel, prin acestea, să facă să tacă strigătul pe care îl face sângele celui ucis și care cere răzbunare împotriva lui, și să împiedice înfricoșatele pedepse care sunt pregătite pentru el, atât pe cele veșnice, cât și pe cele vremelnice. Fiindcă: **De va vărsa cineva sânge omenesc, sângele aceluia de mână de om se va vărsa** (Facerea 9, 6).

Iar ca să arăți și ucigașului, pe scurt, cât de mare este păcatul său, spune-i: 1) că, dintre toate răutățile care se fac aproapelui, cea mai mare și mai de frunte este omorul. 2) că cel ce ucide răpește puterea de la Dumnezeu, care este Domnul vieții și al morții și 3) că cel ce ucide un om, săvârșește mai mare păcat decât dacă ar fi pârjolit și stricat toate câmpiile cele întinse, toate roadele pământului, toate dobitoacele, toți copacii lumii, toate casele orașelor și satelor. Fiindcă ucigând un om, el a ucis pe împăratul a toată făptura, cel înscăunat de Dumnezeu.

Cum se canonisesc bolnavii foarte bătrâni

Dacă, din întâmplare, se va afla cineva bolnav și foarte bătrân, că nu poate împlini canonul trupesc pe care îl rânduieste dumnezeiescul Postnic, acestuia poți să-i dai, duhovnice, alt canon duhovnicesc: al rugăciunii, al citirii de cărți folositoare sufletului și al milosteniei, trupești sau sufletești (vezi la începutul acestui capitol), dar nu și să-i dai pogorământ la anii de îndepărtare de la Împărtășanie, cei rânduiți de Postnic. (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet*, Editura Episcopiei Râmnicu-Vâlcea).

6. Adică s-au stricat cu atâtea răutăți, mari și covârșitoare, ca în vremea necredincioșilor slujitori la idoli, care jertfeau pe înălțimile dealurilor.

7. A zis Saul către Samuil: **Am păcătuit, că am călcat cuvântul Domnului și cuvântul tău** (1 Regi 15, 24). Antioh (Epifanie, împăratul elenist, n. n.), chinându-se cu rana aceea venită de la Dumnezeu, a viermilor și a putrezirii trupului, zicea, pocăindu-se: **Cu dreptate este a se supune lui Dumnezeu, și cel ce este pămîntean să nu se asemene Lui. Și se ruga spurcatul acesta către Stăpînul, Care nu voia a-l mai milui** (2 Macabei 9, 12-13). Iar Iuda a zis: **Am greșit, vînzînd sînge nevinovat** (Matei 27, 4).

8. Oarecari dascăli despart durerea pe care o ia păcătosul pentru păcatele lui în trei: durerea ce o ia mai înainte de mărturisire, pe care o numesc usturime; durerea ce o ia cînd se mărturisește, pe care o numesc zdrobire; și durerea cea după mărturisire, pe care o numesc sfărîmarea de tot.

9. Și Sfîntul Marcu Ascetul zice: „Deci, dacă pînă la moarte a hotărît (Domnul) pocăința, cel ce zice că ea s-a sfîrșit mai înainte de moarte dezleagă porunca, lipsind pe moarte (de pocăință). De aceea, și la mici, și la mari, pocăința este pînă la moarte, neconținută” (Cuvînt pentru pocăință).

10. Iar Sfîntul Marcu Ascetul, mergînd mai înainte, zice că, deși vom socoti că nu greșim noi cu voia, dar pentru păcatul cel strămoșesc ni se cade nouă să ne pocăim. „Altădată, cel vrednic de moarte, după Lege, s-a omorît, iar cel ce trăiește în credință trăiește pentru pocăință; deși nu pentru al său, ci pentru păcatul călcării poruncii” (Cuvînt pentru pocăință). Într-o unire zice și marele Grigore al Tesalonicului: „Viața creștinilor este o petrecere în pocăință, care este, și început, și mijloc, și sfîrșit.” (Cuvînt la ajunul Botezului). De aceea, se cuvine să rogi și tu totdeauna pe Dumnezeu, zicînd împreună cu David: **Doamne, vindecă sufletul meu, că am greșit Ție** (Psalmi 40, 4). Însă să-L rogi întru durerea inimii tale, fiindcă - după Sfîntul Marcu Ascetul - „aducerea aminte de Dumnezeu face să se nască în inimă osteneala și durerea pentru cinstirea Lui” (capitolul 131, Despre cei ce-și închipuie că se îndreptătesc din fapte).

11. De aceea zice și Sfântul Grigorie de Nyssa: „Din desfătare te-ai stricat? Cu postirea tămăduiește îndulcirea! Ți-a vătămat sufletul desfrînarea? Întreaga înțelepciune să se facă doctorie a bolii! Înfocarea cea gândită a lucrat-o lăcomia de multă materie? Milostenia să golească umplerea, căci curățirea de cele pline este darea din ale tale. Ne-a vătămat pe noi răpirea de cele străine? Să se întoarcă ele către stăpînul! Minciuna ne-a adus aproape de pierzare? Adevărul cugetîndu-se să oprească primejdia!” (Cuvînt pentru pocăință).

12. De dorești, frate, să iei în sufletul tău chip și pildă de pocăință adevărată, deschide cartea Sfântului Ioan al Scării, caută Cuvîntul 5 pentru pocăință și citește despre cei ce se pocăiau în mănăstirea aceea ce se numea temniță, din pricina locului aceluia lipsit de mîngîiere, și vei afla petrecerea celor ce se pocăiau cu adevărat.

13. Este vorba de praznicul Învierii Domnului, de la sfîrșitul Postului Mare.

14. La care azi, se adaugă filmul, concertele, discotecile.

15. Azi, și la cinematograful, sau în fața televizorului și a calculatorului.

16. Și părerea generală a teologilor scolastici este că demonii nu descoperă adîncurile inimilor: numai cele pe care omul le spune dintr-un motiv lăuntric, pe acelea le cunosc demonii, pentru că sînt spirite fine și se găsesc pe suprafața inimii și ascultă motivul lăuntric cu gîndul, iar pe cele pe care omul nu le spune dintr-un motiv lăuntric nici demonii nu le cunosc, ci numai Dumnezeu, care scrutează inimile și rărunchii.

17. Prin cuvîntul acesta al Sfântului Maxim Mărturisitorul este dezlegată aporia (nedumerirea, impasul) aceluia cuvînt evanghelic pe care l-a spus Domnul: ***Dacă satana îl scoate pe satana, s-a dezbinat de la sine; așadar cum va rezista împărăția lui ?*** (Matei 12, 26). Așadar satana nu scoate pe satana și întru nimic satana nu slujește satanei de la sine. Însă, după îngăduința lui Dumnezeu îl și scoate pe acesta, îi și slujește. Adaugă și aceasta: că satana nu se supune satanei pentru ceva bun. Însă, pentru a face rău cuiva, toți demonii se supun și slujesc, deoarece se înțeleg la rău și la înfăptuirea răului. Așadar satana scoate pe satana după îngăduința lui Dumnezeu în primul rînd și în al doilea rînd ca să facă un rău mai mare.

18. Canonul 61 al Sinodului 6 ecumenic hotărăște să fie afurisiți vrăjitorii care confecționează „talismane”, în care pun simboluri diavolești sau diferite obiecte macabre (păr, unghii, oase de șarpe sau de liliac, etc). Acestora le-au fost transmisă de mai înainte influența diavolească, ce se face prin invocările diavolilor.

19. E vorba de grăsimea, fumul, sîngele jertfelor *Legii Vechi*, așezate de Dumnezeu pentru îmblînzirea sălbăticiiei iudeilor celor vechi, iar nu pentru că El Însuși ar fi avut trebuință de carnea lor, precum și zice: ***Au doară voi mânca carne de tauri? Sau sînge de țapi voi bea?*** (Psalmi 49, 14).

Iar prin „pete” se înțeleg toate păcatele săvîrșite în Biserica din Ierusalim, unde s-au săvîrșit într-o vreme jertfe idolești, cum citim în cărțile Macabeilor.

20. Atunci cînd a întemeiat Biserica *Noului Așezămînt*, cum se va arăta.

21. Noi, cei care alcătuim Biserica.

22. Cei care vor să se căsătorească, trebuie să ia aminte și la aceste condiții canonice: **ambii tineri să fie ortodocși** (De pildă Canonul 10 al Sinodului de la Laodiceea zice: **Nu se cuvine ca cei ce sunt ai Bisericii să împreune cu nebăgare de seamă pe fiii lor cu ereticii prin legătura căsătoriei**. Vezi și canoanele 26, 45, 65 ale Sfinților Apostoli; 14 al Sinodului IV Ecumenic; 6, 72 al Sinodului Trulan; 31 al Sinodului de la Laodiceea și 21 al Sinodului din Cartagina. **Problema căsătoriilor mixte, tratată în acest canon, s-a discutat și reglementat și la Sinodul IV Ecumenic – canonul 14 – ca și la Sinodul VI Ecumenic – canonul 72 - . La toate sinoadele s-a dispus că aceste căsătorii sunt interzise. Părinții de la Laodiceea – vezi și canonul 31 Laodiceea – interzic căsătoriile mixte, și le permit numai în cazul în care partea neortodoxă trece la Ortodoxie. Cei ce nu au în vedere această rînduială și încheie căsătorii, Părinții o califică ca fiind făcută „cu nebăgare de seamă”**. Citat după *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, Arhidiacon prof. dr. Ioan N. Floca, 1991); să nu fie rudeni trupești sau duhovnicești; să fie tinerii de acord; să se căsătorească din dragoste, avînd la bază ajutorul reciproc (Facerea 2, 18)

și nașterea de copii (Facerea 1, 28; 1 Timotei 2, 15); părinții celor doi tineri să fie de acord. După canonul 38 al Sfântului Vasile, cei care se căsătoresc fără voia părinților lor, trăiesc în curvie, iar împăcându-se cu părinții lor, se vor canonisi 3 ani. Înainte de căsătoria religioasă, să se spovedească ambii tineri din copilărie (de preferat la același duhovnic); să nu trăiască împreună înainte de cununia religioasă (cei care trăiesc împreună se vor canonisi 7 ani); cununia religioasă să se facă duminica la Sfânta Liturghie; dacă nu au păcate opritoare de împărtășire, să se împărtășească; nașii să fie creștini ortodocși, având frica lui Dumnezeu (se va pune o singură pereche de nași). Nunta nu se face cu jocuri și cântări lumești; nu se cuvine ca bărbatul să fie bătrân și femeia tânără, sau femeia bătrână și bărbatul tânăr, ci amândouă părțile să fie deopotrivă cu anii. A opta zi după căsătorie cei doi soți să meargă la Biserică pentru a li se citi rugăciunile [...]. Preotul luând epitrahilul, citește aceste rugăciuni la ușa bisericii, după care intră în biserică împreună cu dânșii pentru a participa și la cealaltă slujbă obișnuită a zilei - Molitfelnic, Ediția 1937, pag. 89.

Cei căsătoriți trebuie să se abțină de la împreunare trupească în sărbători, sâmbăta și duminica, în timpul posturilor, miercurile și vinerile de peste an, precum și în timpul scurgerilor lunare și a purtării sarcinii, prin învoirea amândorura, cu bună înțelegere (1 Corinteni 7, 5).

Nu se cuvine creștinilor ca la nunți să cânte în organe, ori să joace, ci cu cinste să cineze, ori să prânzească, precum se cuvine creștinilor - Laodiceea 53. Câte de lege sunt îngăduite, acelea să le facem, iar câte nu sunt îngăduite, să luăm aminte a nu le face ca să nu fim munciți pentru ele.

Spitele nunții se împart în cinci rânduri și se socotesc cinci grade: **din sânge, din cuscrie, din cuscria cea din trei neamuri, din înfiere** (adoptiune) **și din Sfântul Botez.**

Rudenia din sânge se împarte în trei: *suitori, coborători și colaterali*. *Suitori*: tatăl meu, bunicul meu, străbunicul meu; mama mea, bunica mea și străbunica mea. *Coborători*: copiii, nepoții și strănepoții mei. *Colaterali*: fratele meu, vărul meu, vara mea, unchiul meu, mătușa mea.

Frații sunt spița a doua iar copiii care se nasc din doi frați, se cheamă veri primari și sunt patru spițe. Dacă verii primari vor naște fii, se cheamă veri de-al doilea și sunt șase spițe. Verii de-al doilea de vor naște fii, se cheamă veri de-al treilea și sunt opt spițe. **A șaptea spiță de rudenie este oprită a se lua în căsătorie și numai începând cu a opta se pot căsători.**

Unchi se cheamă fratele tatălui meu, iar sora lui, mătușă. Unchi mare se cheamă fratele bunicului meu sau al bunicii mele; iar unchi mic, vărul primar al tatălui meu sau al mamei mele. Fratele tatălui meu, față de mine, este spița a treia, iar al bunicului meu sau al bunicii mele, spița a patra. Vărul primar al tatălui meu este spița a cincea față de mine.

Spitele din sânge sunt ușor de socotit, iar cele din cuscrie cu anevoie, de aceea să fim cu luare aminte. Dascălii cei vechi au îngăduit, la rudeniile din cuscrie, să se ia în căsătorie la spița a șaptea, iar cei mai noi au îngăduit și la a șasea, iar la a șaptea au oprit, pentru că la a șasea nu este amestecare de sânge, pe când la a șaptea este.

Rudenia din înfiere se numără până la opt spițe, ca și a Sfântului Botez, numai la suitori și coborători, adică la părinții care au înfiat și la copiii care au fost înfiați, nu însă și la colaterali, adică la frații și surorile lor. Aceștia au devenit rudeni numai dacă înfierea s-a făcut și la Biserică.

Sfântul Botez este dumnezeiască naștere și înnoire a sufletului. Cine este naș la botez, se numește tată sufletesc al acelui copil și este pentru acel copil mai mult decât tatăl care l-a născut trupește (se va pune un singur naș). Tatăl sufletesc al copilului se face frate al tatălui său trupesc și sunt spița a doua, iar față de copilul pe care l-a botezat, o spiță. Toți copiii pe care i-a botezat sunt față de el o spiță. Copiii nașului cu copiii pe care i-a botezat sunt două spițe; pe unii născându-i trupește, iar pe alții, sufletește și nu se pot căsători până la spița a opta. Atât la înfiere cât și la botez, rudenia este numai la cei suitori și coborători, adică la părinți și la copii, nu și la frați, pe care îi numim colaterali. Frații și surorile nașului nu au parte de acea înrudire sufletească pe care a făcut-o fratele lor trupesc și, dacă vor, iau fără nici o piedică copiii sufletești ai fratelui lor; așa că acel copil pe care l-am botezat eu, pe acela fratele meu îi poate lua în căsătorie, la fel și nepotul meu de frate sau de soră. Toți copiii care au avut același naș la botez, chiar dacă părinții lor nu sunt nici un fel de rudeni, acei copii nu se pot lua în căsătorie până la spița a opta,

pentru că sunt frați, având același, tată care i-a născut sufletește (IL 196). Cei care au fost botezați în aceeași zi și în aceeași apă, dar au avut nași diferiți, nu sunt nici un fel de rudonii.

Soacra mea a primit un copil din botez și am primit și eu, ginerele ei, alt copil, unul parte bărbătească și altul parte femeiască. Oare se vor putea lua împreună? Da, pentru că nu sunt nici o rudenie, nici din botez, nici rudenie trupească. Femeia mea a primit o fată din botez, iar eu un băiat; se vor putea lua împreună? Nu. Dacă voi avea un fecior trupesc și altul din botez, aceștia vor putea lua două surori. La fel și doi copii botezați de același naș vor putea lua două surori. Dacă femeia mea a murit, nu pot lua pe fata care a botezat-o socrul meu. Este și altă rudenie, cea din cununie, și este oprită numai din partea cumătrului, a nașului și a copiilor lor.

Rudenia din două neamuri: Nu poate cineva să ia pe mamă și pe fată / Nici pe bunică și nepoată / Nici pe bunică și strănepoată / Nici două surori / Nici mătușă dreaptă și nepoată de soră sau frate / Nici mătușă mare și nepoată de frate sau soră / Nici două vere primare / Nici mătușă mică și nepoată de frate sau soră / Ia însă pe fata verei de-al doilea a femeii sale / Nici tată și fecior nu iau pe mamă și fată / Nici tată și fecior nu iau pe bunică și nepoată / Nici tată și fecior nu iau pe bunică și strănepoată / Nici tată și fecior nu iau pe bunică și răstrănepoată / Nici tată și fecior nu iau pe două surori / Nici tată și fecior nu iau mătușă și nepoată de frate sau soră / Nici tată și fecior nu iau două vere primare / Tată și fecior iau mătușă mică și nepoată de soră sau frate / Tată și fecior nu iau două vere de-al doilea / Tată și fecior nu iau pe mătușă mare și nepoată de soră / Bunic și nepot nu iau pe mamă și fată / Bunic și nepot nu iau pe bunică și nepoată / Bunic și nepot nu iau pe bunică și strănepoată / Bunic și nepot nu iau două surori / Bunic și nepot nu iau pe mătușă dreaptă și nepoată de soră / Bunic și nepot iau pe mătușă mare și nepoată de soră (cu discuții) / Bunic și nepot iau mătușă mică și nepoată de soră (cu discuții) / Bunic și nepot nu iau două vere primare / Bunic și strănepot nu iau două vere primare / Bunic și nepot iau bunică și strănepoată / Bunic și strănepot nu iau două surori / Doi frați nu iau două surori / Doi frați nu iau mătușă și nepoată de soră / Doi frați nu iau două vere primare / Doi frați iau mătușă mică și nepoată de soră / Doi frați iau două vere de-al doilea / Doi frați nu iau pe mamă și fată / Doi frați nu iau bunică și nepoată / Doi frați nu iau bunică și strănepoată / Doi frați nu iau mătușă mare și nepoată de soră / Unchiul și nepotul de frate iau mătușă și nepoată de soră, dacă unchiul ia pe mătușă și nepotul pe nepoată, nu invers, pentru că se amestecă numele și unchiul devine nepot nepotului său și mătușă nepoată nepoatei sale / Unchi și nepot iau două vere primare / Doi veri primari iau două vere primare.

Rudenia din trei neamuri: Cui i-a murit femeia poate lua pe cumnata cumnatului său / Pe femeia fratelui femeii mele, eu nu o pot lua, dar fratele meu o ia / Pe femeia fiului meu vitreg, nu o iau / Iau pe femeia fiului vitreg al fratelui meu / Nici mama vitregă nu ia pe bărbatul fetei sale vitrege / Murindu-mi femeia, iau pe femeia unchiului ei / La fel pe fata vitregă a fratelui femeii mele / Am cumnat după sora mea și iau pe femeia fratelui lui / Pe femeia fratelui bărbatului fetei mele, pe aceea nu o iau / Dar pe sora ei o iau fără nici o piedică / Doi frați au cumnat și cumnată după neveste, se căsătoresc fără nici o piedică / Cumnat și fratele nevestii iau două vere primare / Fata lui Ioan și nepoata de frate sau soră a primei sale femei iau fără nici o piedică doi frați / Unchiul și ginerele după nepoata întâi de frate sau soră iau două surori.

Când s-a făcut nuntă cu simple învoieli, fără slujbă religioasă și după aceea o parte din cele două s-a răzgândit, se despart fără nici o piedică, bărbatul și femeia putându-se căsători. Dar dacă s-a făcut slujbă religioasă, chiar dacă nu s-a făcut împreunare între bărbat și femeie, această nuntă este nuntă legiuită și căsătoria nu se desparte și nimeni nu o poate desface.

Căsătoriile ce se fac din porunca lui Dumnezeu, să nu se despartă fără de pricină dreaptă. Iar acela care a mijlocit ca o nuntă legiuită să se despartă, fără cauză binecuvântată, se numește antihrist, ca unul ce calcă legile lui Dumnezeu și se împotrivesc poruncilor Lui; unul ca acesta se face moștenitor al muncii de veci. Căsătoria cea fărădelege să se desfacă, iar canonul acestora, după ce s-au despărțit, este ca și al amestecătorilor de sânge, adică să nu se împărtășească 15 ani. Cine are țiitoare (concupină n.n.) în casa sa și nu voiește să se cunune cu dânsa, nici să se despartă de ea, pe acela nu-l primi în Biserică, nici prinoasele lui, până nu se va despărți cu totul de dânsa. Văduva să nu se recăsătorească timp de 1 an după moartea soțului; la fel și bărbatul după moartea soției. Preoteasa, dacă i-a murit preotul și nu poate rămâne în curățenie, se poate recăsători. Femeia care își va lăsa bărbatul fără de vină, să se afurisească, iar bărbatul este nevinovat - Sfântul Vasile 35 (La fel și în cazul bărbatului).

Bibliografie: Preot Simeon Adrian, *Călăuză canonică*, Editura Pelerinul, Iași, 1996

23. Căci doar Avraam și Sarra se învredniciseră să aibă ca oaspete pe Însuși Dumnezeu cel în Treime slăvit, în chipul celor trei Îngeri, cum va arăta în continuare Sfântul Ioan Hrisostomul.

24. Vezi legământul Dumnezeului tuturor cu Avraam, Facerea, capitolul 17.

25. Sfântul Ioan Hrisostomul vorbește pentru vremea sa, pe care o deplînge. Cît despre noi, ce să mai zicem?

26. Scumpătatea și hotărîrea Domnului vrea întocmai ca nici bărbatul să nu se despartă de muierea sa, nici muierea de bărbatul său. Căci Domnul a zis întocmai și pentru bărbat, și pentru muiere: **Oricine ar lăsa pe muierea sa și va lua pe alta, prea-curvește. Iar dacă muierea va lăsa pe bărbatul său și se va mărita cu altul, prea-curvește** (Marcu 10, 11-12) - fără să adauge: „afară de pricină de curvie” doar la bărbat, sau doar la muiere. Ci a lăsat să înțelegem noi aceasta cu neosebire la amîndoi. Iar obiceiul Bisericii dă stăpînire bărbatului a se despărți de muierea sa, aflînd-o curvind sau prea-curvind. Iar muierea să nu se despartă de bărbatul său, măcar de l-ar găsi curvind, sau preacurvind. Iar dacă muierea s-ar despărți pentru pricina curviei sau a prea-curviei, iar el, nerăbdînd, s-ar însura cu a doua muiere, muierea cea dintîi ce s-a despărțit de el are păcatul despărțirii acesteia, iar bărbatul este vrednic de iertare pentru că s-a însurat a doua oară. Iar muierea lui cea de-a doua nu se osîndește ca prea-curvă. Teologul Grigorie nu primește acest obicei, ce a pătruns în Biserică din legea civilă romană, că zice: „Pe cei mai mulți oameni mireni îi văd înțelegînd greșit cele despre curăție. Și legea ce o au despre aceasta pe muiere o pedepsește dacă va curvi, iar bărbatului îi dă voie să curvească? Adică muierea, de va vicleni patul bărbatului, se judecă de prea-curvă, iar bărbatul, avînd muierea sa, de va curvi cu alte muieri, este nevinovat? Eu nu primesc legiuirea aceasta, nu laud obiceiul! Cei ce au făcut legea aceasta au fost bărbați și de aceea au legiuit numai împotriva femeilor. Căci legiuitorii legii acesteia civile au legiuit ca fiii să fie supuși taților, iar partea cea mai slabă - adică pe maică, femeie neputincioasă fiind - au lăsat-o fără purtarea de grijă, nelegiuind a fi fiii supuși și acesteia. Iar Dumnezeu nu a legiuit așa, ci zice: **Cinstește pe tatăl tău și pe maica ta, ca să-ți fie ție bine!** (Matei 15, 4; Marcu 7, 10; Deuteronomul 5, 16; Ieșirea 20, 12). Și poruncește ca cel ce grăiește rău asupra tatălui său sau asupra maicii sale, cu moarte să se omoare. Deopotrivă - și către tatăl, și către maică - și ascultarea a cinstit-o, și ocara a pedepsit-o. Iar blagoslovenia tatălui întărește casele fiilor, iar blestemul maicii dezrădăcește temeliile. Vedeți potrivire de legiuiri? Unul este Făcătorul și al bărbatului, și al muierii. Un pămînt sînt amîndoi, o Lege li s-a dat amîndorura și o înviere. Întocmai - și din bărbat, și din femeie - ne-am născut, și cu aceeași datorie sînt datori fiii către amîndoi născătorii. Cum dar tu, bărbat legiuitor, ceri curăție de la femeie, dar tu nu o păzești? Cum ceri ceea ce nu dai? Cum, avînd trup asemenea cu al femeii, nu legiuiești asemenea? Iar de socotești relele din vremea călcării poruncii și zici că a păcătuit Eva, ia în seamă că a păcătuit și Adam. Pe amîndoi i-a amăgit șarpele, și nici femeia nu s-a aflat mai neputincioasă întru a se amăgi, nici bărbatul mai tare spre a nu se amăgi. Iar de socotești bunătățile cele din a doua facere, să știi că Hristos i-a mîntuit pe amîndoi cu pătimirile Sale, făcîndu-Se trup și pentru bărbat, și pentru femeie. A murit și pentru bărbat, dar și femeia se mîntuiește cu moartea Lui. Poate socotești că a cinstit pe bărbat pentru că s-a născut din sămînța lui David? Dar, născîndu-Se din Fecioară, a cinstit-o și pe femeie. **Vor fi - zice - amîndoi un trup!**, și trupul cel unul trebuie așadar să aibă asemănare. Iar Pavel îi legiuiește curăția și bărbatului. Cum? **Mare - zice - este taina aceasta, iar eu zic de Hristos, și de biserică** (Efeseni 5, 32). Bine este a se rușina femeia de Hristos, prin rușinarea pe care o arată către bărbatul său. Bine este și bărbatul a nu necinsti Biserica lui Hristos, prin necinstea pe care o face muierii sale, curvind cu alta.”

La fel, și Hrisostom mărturisește aceasta, întru al cincilea cuvînt la prima epistolă către Tesaloniceni: „Rogu-mă - zice - să ne păzim de păcatul acesta! Pentru că - precum noi, bărbații, le pedepsim pe muierile noastre cînd își vînd cinstea lor la alții . așa ne pedepsesc și pe noi, dacă nu legile romanilor, Dumnezeu, cînd vindem cinstea muierilor noastre, curvind cu altele. Fiindcă și aceasta, adică păcatul bărbaților cu alta, tot prea-curvie este. Căci este prea-curvie nu numai a prea-curvi cu altul muierea cea măritată, ci și bărbatul cel însurat a prea-curvi cu alta. Ia aminte cu deamăruntul la ce-ți zic: Nu este prea-curvie numai a păcătui bărbații cei însurați cu muiere străină măritată, ci și a păcătui cu muiere nemăritată. Aceasta întocmai este prea-curvie, pentru că, deși muierea aceea cu care ar păcătui nu este legată cu bărbat, cel ce păcătuiește este legat cu muiere. Și pentru aceasta ai călcat legea, și ai nedreptățit pe însuși trupul tău [pe soție]. Căci de ce pedepsești pe muierea ta, chiar de ar curvi cu bărbat slobod? Negreșit, pentru că este prea-curvie, muierea ta fiind legată cu bărbat (cu tine adică), măcar că cel ce a curvit cu dînsa nu are muiere. Deci și tu, fiindcă ești legat cu muierea ta, cînd vei curvi cu muiere slobodă, asemenea prea-curvie este și curvia aceasta a ta. **Cel ce va lăsa - zice Domnul - pe muierea sa, afară de pricină de curvie, o face pe ea să prea-curvească. Și cel ce o ia pe cea lăsată, prea-curvește** (Matei 5, 32; 19, 9). Și, dacă aceasta este așa, au nu prea-

curvește cu mult mai vîrtos cel ce avînd, muierea sa, păcătuiește cu muiere slobodă? Cu adevărat, fiecăruia este arătat!”

Și nu numai Grigorie și Hrisostom, dar nici Vasilie (atît întru alte părți, cît și întru a douăsprezecea hotărîre a iticalelor [canoanelor] sale) nu suferă a urma obiceiul acesta, care surpă porunca cea predanisită de Dumnezeu. Iar în Canonul 35 al său zice că, atunci cînd muierea va lăsa pe bărbatul său, se cuvine să cercetăm pentru ce pricină l-a lăsat, și, de se va vedea că muierea l-a lăsat fără cuvînt și fără pricină, bărbatul să fie vrednic de iertare, iar muierea - de canon și de certare, ca una ce s-a făcut pricină răului. **Iar pricină bine-cuvîntată de despărțire între bărbat și muiere nu este alta decît curvia, sau prea-curvia bărbatului sau a muierii.** Ci și adăugirea de lege 117 a lui Iustinian, ce este în Cartea 28 a Vasilicalelor, titlul 7, rînduiește că - de are bărbatul altă muiere, ori în cetatea ce se află, ori în casa sa, și păcătuiește cu dînsa, iar muierea lui cea legiuită i-ar zice să se depărteze de aceea, și el nu ar voi a se depărta - se dă voie a se dezlega nunta din pricina mîniei muierii lui celei legiuite. Mînie din care unele femei mîncă otravă și se omoară, altele își pierd mințile, altele se aruncă în prăpastie, iar altele fac alte lucruri prea-necuvioase. Pildele lui Solomon ca acestea urmează în toate zilele mai în fiecare cetate, și ostrov și sat. Pentru că - precum mînia bărbatului este plină de rîvnă pentru muierea lui care a prea-curvit, precum zice Solomon (Pildele lui Solomon 6, 34), și nu o va cruța în ziua judecării, și nu va schimba vrajba cu nici o plată de izbăvire, nici nu va dezlega mînia lui pentru multe daruri - la fel (ca să nu zic că și mai mult) plină de rîvnă este și mînia din inima muierii pentru bărbatul său care curvește. **Dar ia aminte că - deși Domnul a îngăduit a se despărți bărbații de muierile lor din pricina curviei. adică a prea-curviei - arhieriei nu se cuvine a le da voie totodată a se însoți cu altcineva. Ci să-i lase așa osebiți îndelungată vreme, pînă ce partea vinovată se va căi, și va cădea smerindu-se către partea nevinovată și va făgădui de aici înainte să-i păzească cinstea. Și așa, iarăși să se unească.**

Pentru că nici Domnul n-a îngăduit a se despărți așa simplu, doar pentru prea-curvie, ci și pentru alte două pricini: întîi, pentru mînia care urmează din prea-curvie și pentru uciderea ce poate urma din mînie; apoi, pentru amestecarea și stricarea neamurilor care urmează din prea-curvie - precum zice Teologul Grigorie. Drept aceea - după zisa lui Zonara, în tîlcuirea Canonului 9 și 21 ale Marelui Vasilie - bărbatul, dacă nu voiește, nu este silit a o mai avea ca soție pe prea-curvă; iar de va voi, o are pe ea și împreună locuiește cu ea fără a greși. Și de ce zic „fără a greși”? Lăudat și prea-înțelept este bărbatul acela care o va primi iarăși pe muierea sa după ce a curvit (însă cu făgăduință a nu mai greși), pentru două pricini. Mai întîi, pentru dragostea și milostivirea ce arată pentru trupul său - zic adică pentru muierea sa - urmînd Însuși Stăpînului a toate Dumnezeu, Care - prea-curvă fiind mai-nainte firea omenească și curvind cu idolii - a primit a o face mireasă a Sa, prin iconomia întrupării, și a o mîntui prin pocăință și prin unirea cu Sine. Și - precum faptă de bărbat înțelept este ca, dacă se rănește vreun mădular, să nu-l taie de la sine, ci să se silească a-l vindeca - tot astfel faptă de bărbat înțelept este ca - greșind mădularul său, adică muierea - să nu se despartă de ea, ci mai vîrtos să se silească a o îndrepta prin pocăință și întoarcere. Și al doilea, pentru că necurăția cea de acest fel între bărbat și muiere, a urmat după depărtarea lui Dumnezeu din pricina păcatelor lor mai dinainte. (Și să-și cerceteze fiecare ființa sa, și va găsi cuvîntul nostru adevărat.) De aceea, amîndoi se cuvine a se suferi unul pe altul și nu a se despărți. Căci - dacă Apostolul zice că bărbatul credincios [creștin] se cuvine a locui împreună cu femeia necredincioasă [păgînă]; și, la fel, femeia credincioasă, cu bărbatul necredincios, pentru nădejdea mîntuirii amîndorura **Căci ce știi, bărbate, dacă nu vei mîntui pe femeie? Și ce știi, femeie, dacă nu-ți vei mîntui bărbatul?** (1 Corinteni 7, 16) - cu cît mai vîrtos se cuvine a locui împreună și a nu se despărți unul de altul, măcar și curvie de ar fi, de vreme ce nu-i desparte nici păgînătatea, care e mai rea decît toate păcatele? Și cele zise pentru bărbat, se înțeleg asemenea și pentru femeie. Iar de zice Parimistul: **Bărbatul ce ține muiere prea-curvă este fără de minte și necredincios** (Pildele lui Solomon 18, 23), zicerea aceasta este a asprimii și a nemilostivirii *Legii celei Vechi*, iar nu a blîndeții și a bunătății legii celei bune a *Evangheliei*. Iar mai vîrtos, însăși *Scriptura cea Veche* zice, cu gura Proorocului Maleahi: **Pe femeia tinereții tale să nu o lepezi, căci dacă, urînd-o, o vei depărta, păgînătatea va acoperi gîndurile tale - zice Domnul Atotțiitorul** (Maleahi 2, 15-16).

Iar dacă, pînă în sfîrșit. nu este chip, nici vreo mesteșugire a se uni de aici înainte bărbatul și femeia, partea cea nevinovată poate, de mare nevoie, a se căsători a doua oară, dar nicidecum și partea aceea ce a curvit și s-a făcut pricinuitoare a acestei despărțiri. Căci, în loc de cîntările și luminile nunții de-a doua, se cade mai mult a se tîngui. și a plînge pentru păcatul său și a se afla în întunericul întristării și al văduvei celei vii, pentru că i-a despărțit pe cei împreunați de Dumnezeu. Ce zic? Se cade să sufere și pagubă din averile sale, precum poruncesc legile împărătești - după Hrisostom (Cuvînt la zicerea: „femeia s-a legat cu lege” și celelalte). Iar a nu se căsători a doua oară partea ce a prea-curvit, se înțelege din adăugirea de lege 48 a lui Leon. Căci aceasta poruncește că bărbatul muierii ce a prea-curvit să ia zestrea ei, iar prea-curva să fie băgată în mănăstire și să fie silită, și nevrînd, a se călugări. Iar cîte lucruri are mai multe decît zestrea sa, să le împartă copiii săi și mănăstirea sa.

Sau, de nu va fi avînd copii, să le ia părinții și rudele sale. Iar adăugirea de lege 117 a lui Iustinian poruncește că, dacă bărbatul muierii ce se păzește în mănăstire pentru prea-curvie va muri în răstimpul a doi ani mai-nainte de a o lua iar, ea să se călugărească (și deci să nu se căsătorească a doua oară). Iar cum că este îngăduit bărbatului a lua iarăși pe muieria sa ce a prea-curvit, sînt martori - de o parte Armenopol (Cartea a VI-ea, titlul 2), iar de altă parte Sfințitul Fotie (capitolul 2, titlul 1), care zice: „Adăugirea de lege 134 a lui Iustinian (pusă în cartea 28 a Vasilicalelor, după Valsamon) rînduiește că bărbatul poate a lua iarăși pe muieria sa ce a prea-curvit, în vremea a doi ani după ce a prea-curvit și s-a osîndit a se băga în mănăstire pentru prea-curvie. Și are toată stăpînirea și voia a locui împreună cu ea, fără a se teme cît de puțin de vreo primejdie pentru aceasta și fără a se vătămă nunta de păcatul făcut și de despărțire. Și Marele Vasilie, sfătuiind, îndeamnă ca bărbatul să se milostivească, dacă muieria sa se va pocăi și se va îndrepta, și să o ia iarăși, ca pe un mădular al său. Dar și canonul 93 al Soborului al VI-lea îngăduie ostașului, de va voi, să-și ia iarăși pe femeia sa, măcar de ar fi luat-o altul, pentru îndelungata lui înstrăinare. Asemenea și Canonul 8 al celui din Neocezarea se vede că îngăduie preotului, de va voi, a viețui împreună cu muieria sa ce a prea-curvit, însă să se caterisească.

Bagă de seamă însă că nu oricine poate porni pîră pentru prea-curvie, ci numai cinci persoane rînduite, și acestea să fie prea de aproape ale muierii. Adică: tată, frate, unchi după tată și unchi după maică, iar mai cu deosebire și mai mult decît toți, bărbatul ei. Însă, pînă nu se dezleagă nunta, nu se îngăduie a porni acest fel de pîră altcineva decît numai bărbatul muierii, prin cinci martori, mărturisind ei în frica lui Dumnezeu că au văzut-o prea-curvind fâțiș. Și se pornește pîra pentru prea-curvie în curgere de cinci ani, și nu în mai mulți” (Armenopol, Cartea I, Titlul 3). Pe lîngă toate acestea însă, se cuvine a fi știut de toți că legile civile și împărătești nu îngăduie niciodată bărbaților a-și omorî muierile, chiar de le-ar și prinde prea-curvind. Pentru aceasta, prea-rău fac cei ce omoară sau pe femeile lor, sau pe surori, pe fete și pe rudenii pentru că au curvit sau au prea-curvit.

Deci, fiindcă din toate cele zise se înțelege că nu se cuvine a se despărți bărbatul de femeie sau femeia de bărbat, cei doi trebuie a se suferi unul pe altul - după Teologul Grigorie. Și atît femeia se cade a-l suferi pe bărbat - măcar de o ocărește, măcar de o bate, măcar de cheltuiește zestrea ei, sau altceva de-i face - cît și bărbatul pe femeie, măcar de se îndrăcește (după canonul 4 al lui Timotei), măcar alte metehne de ar pătimi și neputință de ar avea (după Hrisostom, în cuvîntul la zicerea: „muieria s-a legat cu lege” și celelalte).

Chiar dacă legile împărătești și cele din afară [civile] îngăduie a se despărți bărbatul de muierie și muieria de bărbat pentru multe pricini, Hrisostom (în același), împotrivindu-se lor, zice, că nu are a ne judeca Dumnezeu după legile acestea, ci după legile despre nuntă pe care le-a legiuit El Însuși. O singură pricină de despărțire este bine-cuvîntată din cele rînduite de legi, după împărații Leon și Constantin, cînd o parte vrăjmășuiește viața celeilalte (Titlul 13 din alegerea legilor). Se despart încă pe drept cuvînt atunci cînd: una din părți este drept-slăvitoare, iar cealaltă eretică, după Canonul 72 al Soborului al VI-lea; cînd sînt rudenii din sînge, sau din cuscrie, după canonul 54 al aceluiași; sau din botez, după Canonul 53 al aceluiași; și cînd stăpînul lor (dacă sînt robi) n-ar voi a se învoi la nunta lor, după Canonul 40, 41 și 42 ale Marelui Vasilie. Iar forma cărții de despărțire vezi-o la sfîrșitul cărții.

27. Însemnăm aici ceea ce zice marele Vasilie, că mare primejdie este a folosi cineva doctorii pentru toate neputințele și bolile ce pătimește. Fiindcă nu toate neputințele și bolile se fac din fire sau din dieta cea rea și fără rînduială a omului, neputință la care trebuie și ajută meșteșugul doctorului; ci sînt neputințe și boli care urmează din pedeapsa și bătaia Domnului, ca să ne întoarcem de la păcatul pe care-l facem și să ne pocăim. Așa sînt pedepsiți de certarea Domnului și se îmbolnăvesc cei ce se împărtășesc cu nevrednicie de Dumnezeieștile Taine, pentru păcatele lor, și destui credincioși chiar mor, precum zice aici Apostolul. „De aceea - zice dumnezeiescul Vasilie - cei ce pătimesc de astfel de boli, nu din fire sau din rea dietă, ci din pedeapsa și certarea Domnului pentru păcatele lor, aceștia nu se cuvine a chema doctori ca să-i ajute, ci trebuie să se liniștească și să sufere cu mulțumire boala, mărturisind că bolesc din pricina păcatelor lor, și să se îndrepteze și să facă roade vrednice de pocăință. Deci unii ca aceștia, liniștindu-se și lăsîndu-se de iscusințele doctorilor, trebuie a răbda cele ce au venit asupra-le, după cel ce a zis: **Urgia Domnului o voi suferi** (Miheia 7, 9). Și arată îndreptarea prin a face roduri vrednice de pocăință și a-și aduce aminte de Domnul, Care a zis: „Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ceva mai rău!” (hotărîrea 55 pe larg), (n. n.)

28. peste tot unde este vorba de avort trebuie să luăm în calcul și pe cel făcut prin folosirea anticoncepționalelor, steriletului, injecțiilor și implanturilor n. n.

29. Dacă bolnavul își poate scrie singur păcatele, se poate spovedi și în scris. Dacă bolnavul cade în comă, poate fi spovedit pe scurt la preot de soție, de părinți sau de copii. Iar dacă cineva este gata să moară nespovedit și nu este preot la îndemână, bolnavul își poate mărturisi păcatele mari la soție, la copii, rude etc. iar aceia sunt datori să spună păcatele mărturisite de cel mort unui duhovnic, ca să fie dezlegat.
30. Despre iscusința duhovnicului este bine a citi cartea Sfântul Teofan Zăvorâtul *Viața lăuntrică*, cap. III
31. Preot Eugen Drăgoi, *Îndrumarul duhovnicului*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2002, p. 156.
32. Op. cit., p. 131.
33. Răstimp în care își plîngeau păcatele, mai întâi în fața ușilor bisericii, cerînd credincioșilor să se roage pentru ei; apoi, ascultau slujba în tinda bisericii (și doar pînă la „Cei chemați ieșiți...”); apoi, stăteau în biserică, (dar tot pînă la cuvintele de mai sus); iar, în sfîrșit, stăteau toată slujba împreună cu cei credincioși, dar fără să se împărtășească (vezi Canonul 11 al Sfîntului Grigorie al Neocezarei)
34. Vezi Sfîntul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, vol. II, Ed. Sofia, București, 2000, p. 126.
35. De pildă, ai avortat un suflet, dai naștere altuia; dacă poți, sau înfiezi și crești un copil, sau oprești pe altul să facă avort și în același timp botezi un copil și porți grijă de creșterea lui în frică de Dumnezeu, ca și de propriul tău copil, și te rogi pentru el.
36. Op. cit., p. 144.
37. Op. cit., p. 153.
38. Op. cit., p. 13.
39. Proverbele lui Solomon. Petre Vintilescu, *Spovedania și duhovnicia*, Ed. Librăriei Teologice, București, 1939, p. 45.
40. Vezi ce fel de scrieri să citim la Sfîntul Ignatie Briancianinov,